ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 35/2018
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ
2018 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 11 ވަނަ ޖަލްސާ
1440 C 11
19 ނޮވެންބަރު 2018
(ހޯމަ ދުވަސް)
އަދި
1440 C 13
21 ނޮވެންބަރު 2018
(އަންގާރަ ދުވަސް)
ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 19 ނޮވެންބަރު 2018ވީ ހޯމަ ދުވަހުގެ 9:05
ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 21 ނޮވެންބަރު 2018 ވީ ބުދަ ދުވަހުގެ 13:03

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޤާސިމް އިބްރާހީމް)
2018ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ އެގާރަ ވަނަ ޖަލްސާ
19 ނޮވެންބަރު 2018 (ހޯމަ ދުވަސް) އަދި 21 ނޮވެންބަރު 2018 (ބުދަ ދުވަސް)
1. ދުޢާ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا ال ر حمن ال ر حيم، الحمد هل وال ص الة وال س الم على رسول هلا وعلى آله وصحبه ومن وااله. މަޖިލިސް
ފެށުނީ.
2. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ އިއްވުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ އިއްވުން. މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 23 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާން ކުރު މާއި ޔައުމިއްޔާ ފާސްކު ރުން .
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމް 3، ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުމާއި ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރުން.
-3.1 އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުން. އެޖެންޑާ ނަންބަރު އޖ.11/3/2018/
-3.2 ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރުން. ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު 28/2018 އިން 30/2018 އަށް ތިން ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާ. އެއީ،
2018ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ ހަތަރުވަނަ ޖަލްސާއިން ހަވަނަ ޖަލްސާއަށް ހުރި ޔައުމިއްޔާތައް. މި
ޔައުމިއްޔާތައް މަޖިލީހުގެ ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްފަހު އެއްވެސް މެންބަރަކު އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅުއްވާފައިނުވާތީ،
ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން، މި ޔައުމިއްޔާތަކަކީ މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން ގަބޫލުކުރާ ޔައުމިއްޔާތަކެއް ކަމަށް
ނިންމައިފިން.
1

4. ރިޔާސަތުން އަންގާއެންގުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
-4 ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން.
-4.1 2019ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދިއުން. މިއަދުގެ ޖަލްސާގައި އޮންނާނީ،
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގެންފައިވާނެ ފަދައިން، މިއީ ބަޖެޓާ މެދު ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގައި ބަހުސްކުރާނެ
އެންމެ ފަހު ދުވަސް. އެހެންކަމުން، ބަހުސްކުރެއްވުމަށް ބޭނުންފުޅުވާ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް
ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަންނަވައި، އަދި ލިސްޓުގެ ތަރުތީބުން ފުރުޞަތު އެރުވޭއިރު އެ ވަގުތުގައި
ޖަލްސާކުރާ މާލަމުގައި ތިއްބެވުމަށް ސަމާލުކަން ދެއްވުމަށް ދަންނަވަން.
-5 މަޖި ލީހަށް ތަޢާރަފްކުރަންޖެހޭ ބިލު
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
-5 މަޖިލީހަށް ތަޢާރަފްކުރަންޖެހޭ ބިލު.
-5.1 އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާޙް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވުން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު.
6. ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތްތައް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
-6 ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތްތައް.
2019 -6.1 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދެވުން. ބަޖެޓާ މެދު ބަހުސްކުރަން ފެށުނީ
14 ނޮވެންބަރު 2018 ގައި. މިހާތަނަށް ބަޖެޓާ މެދު ޖުމުލަ 22 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވާފައިވޭ.
އަޅުގަނޑު، ވާހަކަދެއްކުމަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާ ލިސްޓު ތަރުތީބުން ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު
ދެމުންގެންދާނަން. އިއްޒަތްތެރި ކޮންމެ މެންބަރަކަށް 15 މިނެޓުއިރުގެ ފުރުޞަތެއް ދެވޭނެ. އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު
2

ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ؛ އާދެ، ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާނަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ވަޑައިގެން ނެތް. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އެމް.ޑީ.އޭއިން ކެނދިކު ޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަލީ މަޢުރޫފަށް. އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް ވަޑައިގެން ނެތް. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޝާހަށް. އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް ވަޑައިގެން ނެތް.
އާދެ، ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު އަޒްހާން ފަހުމީއަށް.
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އަޒްހާން ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި ދާ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ބަލައިލާއިރު މި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް އުއްމީދީ ބަޖެޓެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. މި ބަޖެޓަކީ، 29.6
ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ ބޮޑު ބިޔަ ބަޖެޓެއް. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މި ބަޖެޓުގައި މި ވާ ކަންތައްތައް މި ފެށޭ އަހަރުގެ
ތެރޭގައި ތަންފީޒު ވެގެންދާނެ ކަމަށް. މުޅި ބަޖެޓުގެ 62.1% އަކީ ރިކަރަންޓް ޚަރަދު. މީގެތެރެއިން 7.5 ބިލިޔަން
ރުފިޔާއަކީ މުވައްޒަފުންގެ ޚަރަދުކަމުގައި ކަނޑައަޅާފައި މި ވަނީ. އަދި މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ
ގޮތުގައި 6.6 ބިލިޔަން ރުފިޔާ ކަނޑައެޅިފައި އެބައޮތް. މިއީ ޖުމުލަ ކެޕިޓަލް ޚަރަދުގެ 59%. މިއިން ފެނިގެން މި
ދަނީ ދާއިރާތަކުގައި، މުޅި ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި ހިންގަން ގަސްތު ކުރާ ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު
ދެކެން. ފާއިތުވެދިޔަ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ނިމިދިޔަ
ސަރުކާރުން ވަނީ ކޮށްދީފަ. އެކަމަށް ޓަކައި އޭރުގެ ސަރުކާރަށް ވަރަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާއެކީ ޝުކުރު ދަންނަވަން. މި
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ބަލައިލާއިރު، ލ. މާވަށުގެ 5 ކްލާސްރޫމް އަދި މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލް؛ އެއީ 1.9
މިލިޔަން ރުފިޔާ. އަދި ލ. ހިތަދޫ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް؛ 1.3 މިލިޔަން ރުފިޔާ. ލ. ހިތަދޫ އަދި މެންދޫ ކޯޒްވޭ އަދި
މެންދޫ، ކުނަހަންދޫ ކޯޒްވޭ އެޅުމަށް ބަޖެޓުކުރެވިފައިވާތީވެ އެކަމަށް ޓަކައި ޝުކުރު އަދާކުރަން. އަދި މާވަށު ބިން
ހިއްކުމަށް 5.5 މިލިޔަން ރުފިޔާ ކަނޑައަޅާފައި އެބައޮތް. އަދި ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގައި މި މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ ބަޖެޓު
މަރުޙަލާއެއްގައި އަޅުގަނޑު ވަކާލާތުކުރަމުންދިޔައީ، އެއްވެސް ރަށެއް އާބާދީ ކުޑަވިޔަސް އަދި ބޮޑުވިކަމުގައި ވިޔަސް
އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ލިބެންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެގޮތުން، މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު، ލ. ކުނަހަންދޫ އަދި
ހިތަދޫގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ބަޖެޓުކުރެވިފައިވާތީ އެކަމަށް ޓަކައި ސަރުކާރަށް ވަރަށް
އިޚުލާޞްތެރިކަމާއެކީ ޝުކުރު ދަންނަވަން. މީގެއިތުރުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ހަމަ ބޭނުންވޭ، އޮންގޮއިންގ
ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ބައެއް މަޝްރޫޢުތައް މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިނުވާތީވެ އެ ކަންކަން
ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދެއްވުމަށް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި މި ކަންތައްތަކަށް ބައްލަވައިދެއްވުން. އޭގެތެރޭގައި ކުނަހަންދޫ އަދި
ހިތަދޫގެ ފުޓްސަލް ދަނޑު ހިމަނައިދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު އެދެން. އަދި މާވަށުގެ ބަނދަރު މަޝްރޫޢު މިހާރު ވަނީ
3

ނިމިފަ. އެހެންނަމަވެސް، ބޭރު ތޮށި އެކީ ވެއްޓިފައިވާތީވެ އެކަން ވެސް މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދެއްވުމަކީ
އަޅުގަނޑު ވަރަށް އެދޭ ކަމެއް. އަދި މީގެއިތުރުން މާވަށު ބަނދަރު ބިން ހިއްކުމަށް ކަނޑައެޅިފައި މި ވަނީ 5.5
މިލިޔަން ރުފިޔާ. މި އަދަދަކީ ވަރަށް ކުޑަ އަދަދެއް ކަމުން އަޅުގަނޑު ވަރަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާއެކީ ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި
މި އަދަދު ބޮޑުކޮށްދިނުމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު އެދެން. އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމައިލާނީ އެހެން އަހަރުތަކެ ކޭ
އެއްގޮތަށް މި ބަޖެޓުގައި ލިޔެވިފައި މި ހުންނަ އަދަދުތަކަކީ ކުރިއަށްނުގޮސް ހުންނާނެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ކަމުގައި
ނުހައްދަވައި، މި ހުރިހާ މަޝްރޫޢުތަކެއް ތަންފީޒު ކޮށް މި ބަޖެޓުގެ ލާބަޔާ އި މަންފާ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނެ ގޮތެއް
މެދުވެރިވުން. އަޅުގަނޑު ގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އާދެ، ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް އަރުވަން މި އޮތީ، ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ނާޡިމް.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޡިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މި މަޖިލީހަށް ވަނީ
ހުށަހަޅާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުން ގެ އުއްމީދުތަކެއް ހާސިލުވުމަށްޓަކައި ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރާނެ އެންމެ
މުހިންމު އެއް ކަމަކީ، މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާ ބަޖެޓު. އެއީ ރައްޔިތުން އެދޭ ގޮތަކީ ވެސް. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ރައްޔިތުންނަށް ވަމުންދާ ވަޢުދުތައް ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭތޯ ބެލުމަކީ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދެއް.
ޚާއްޞަކޮށް، އިންތިޚާބީ؛ 2019 ވަނަ އަހަރަށް އިންތިޚާބުވި ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް، 2018 ވަނަ
އަހަރުގެ ރިޔާސީ ކެންޕޭނުގައި ވި ވަޢުދުތައް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ވޭތޯ ބެލުމަކީ ދިވެހި އެންމެހައި ރައްޔިތުންގެ
ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންކަން ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވޭތޯ ބެލުމަކީ
ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބުންގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން، އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އެކަން
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑު ގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު މި ދަނީ؛ އަދި އަޅުގަނޑު އަބަދުވެސް މި
މަސައްކަތް ކުރުމުގައި ދެމިހުންނާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިގޮތުން، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ؛ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާ މި
ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑު އެންމެ ހިތްހަމަޖެހޭ ގޮތަކަށް ނޫން މި ބަޖެޓު އައިއިރުގައި މި އޮތީކީ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ނިމިގެން އަންނައިރުގައި އަޅުގަނޑު މި އެދެމުންދާ
ކަންތައްތައް ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށް ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ބަޖެޓުތެރޭގައި ހިމަނައިދިނުމަކީ އެއީ އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓާ
ދޭތެރޭގައި ހިތްހަމަޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމުގައި ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާއަށް މިހާރުން މިހާރަށް
4

ބޭނުންވެފައިވާ ވަރަށް ބައިވަރު ކަންތައްތައް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު މިހެން ފާހަގަކުރަން މި ޖެހުނީ ފާއިތުވި 5 އަހަރަކީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް އެއްގޮތަކަށްވެސް ކަންކަން ކޮށްދީފައިނުވާ 5 އަހަރު ކަމަށް ވެފައި، ކުރިއަށް މި އޮތް 5
އަހަރަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެރިކަމަކަށް ވެފައި، އަ ޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ ފާއިތުވި އަހަރުގައި ނުވި މަސައްކަތްތަކާ
އެއްކޮށް އިތުރު މަސައްކަތް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެގެންދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވައިކަރަދޫއަށް މިހާރުން
މިހާރަށް ބޭނުންވޭ 12 ކުލާސްރޫމް، ނަރުދަމާ، ކުނި މެނޭޖުކުރުން، ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒު ގެ ޚިދުމަތް، ކައުންސިލު
އިދާރާ، މީޓިންގރޫމް، މަސްމާރުކޭޓު، ފެނުގެ ޚިދުމަތް ގޭގެއަށް ފޯރުކޮށްދިނުން، ބަނދަރު ޕޭމަންޓުގައި ފެން ހެދޭ
މައްސަލަ، ގަބުރުސްތާނު ވަށާފާރު، ޕޮލިސް ސްޓޭޝަން، ފެނަކަ ރީ-ލޮކޭޝަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވައިކަރަދޫ
ދާއިރާއަށް ބަލަ އިލާއިރު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި މީގެ 9 އަހަރު ކުރިން އެމަނިކުފާނުގެ ވެރިކަމުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ރަށަށް ކުރެއްވި ޒިޔާރަތެއްގައި އެ މަނިކުފާނު ވެފައިވާ ވަޢުދެއް 9 ކުލާސްރޫމް އަޅައިދިނުމަކީ.
ނަމަވެސް، ކަންދިމާކުރި ގޮތުން އެ މަނިކުފާނަށް ދައުރު ނިމެންދެން ވެރިކަމުގައި ނުހުރެވުމުގެ ސަބަބުން މިކަން ދިޔައީ
އެ ދައުރުގެ 5 އަހަރު ފެއިލްވެގެން. އަދި އެއަށްފަހު އެކި ފަހަރު މަތީން ބަޖެޓުގައި މި 9 ކްލާސްރޫމް ޖެހެމުން؛
ބަޖެޓުގައި އެއްފަހަރު ޖަހަމުން އައިސް މިފަހުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ހިނގައިދިޔަ ވެރިކަމުގައި ދެ ފަހަރެއްގެ މަތީން
ޖެހި؛ އެހެންނަމަވެސް، މިއަދާ ހަމައަށް އެ 9 ކްލާސްރޫމް އެޅިފައިނުވާތީވެ، 9 އަހަރު ފާއިތުވެދިޔައިރު މި ކްލާސްރޫމް
އެޅިފައިނުވާތީ މިއަދާ ހަމައަށް މިއަދަށް އަޅުގަނޑު ބޭނުންވޭ 12 ކްލާސްރޫމް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ އެދުމަކީ މި
ހިނގާ ވެރިކަމުގެ 100 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ޕްރޮޖެކްޓު ގެ ތެރޭގައި މި މަޝްރޫޢު ހިމެނިގެންދިޔުން. ވައިކަރަދޫ
ނަރުދަމާއަކީ 2013 ،2012 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނި، 2014 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 17 ވަނަ އަހަރާ
ހަމައަށް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ނުވެ، މި ހިނގާ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމެނި، މި ހިނގި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނި
ސޮއިކުރުމާ ހަމައަށް ގޮސްފައި އޮތް މަޝްރޫޢެއް. ނަމަވެސް، އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިނެތުމަކީ އަޅުގަނޑު
ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ މައްސަލައެއް. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި މި މަޝްރޫޢު ވެސް
ހިމެނިގެންދިޔުން. ހަމަ މިގޮތަށް ކުނި މެނޭޖުކުރުމުގެ މަޝްރޫޢަކީ، ވައިކަރަދޫއަށް މިހާރުން މިހާރަށް ބޭނުންވާ
މަޝްރޫޢެއް. މި މަސައްކަތް ވެސް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދިޔުމަކީ އަޅުގަނޑު ގެ ވަރަށް ބޮޑު
އުއްމީދެއް. ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒުގައި ޚިދުމަތް ލިބިދޭ ގޮތަށް ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒެއް އެޅިފައިވީ ނަމަވެސް، ޒުވާނުންނަށް
ޚިދުމަތް ލިބޭ ގޮތަކަށް ނޫން ކަންއޮތީކީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ އެދުމަކީ، ޒުވާނުންގެ މިއަދުގެ އެންމެ ބޮޑު
އެއް އެދުމަކީ، ޒު ވާނުންގެ މަރުކަޒު ޒުވާނުންނަށްޓަކައި ޚިދުމަތް ލިބޭ ގޮތަށް ތަން ބަދަލުވެގެންދިޔުން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ރައްޔިތުންނާ ބައްދަލުކުރުމަށް ޓަކައި ވަ އިކަރަދޫ ކައުންސިލަށް މީޓިންގރޫމެއް ބޭނުންވެފައިވާ ކަން ކައުންސިލު
އިދާރާއިން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަ ކޮށްފައިވޭ. މިގޮތުން ، ބަޖެޓު ކޮމިޓީ މަރުޙަލާ ނިމިގެން އަންނައިރު އަޅުގަނޑުގެ އެދުމަކީ
މި މަޝްރޫޢެއް ހިމެނިގެންދިޔުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަސްމާރުކޭޓަކީ މިހާރުވެސް ވައިކަރަދޫއަށް ވަރަށް މުހިންމު
5

ކަމެއް. ސަބަބަކީ، ފަރުމަސްވެރިކަމާއި އެހެނިހެން މަސްވެރިކަން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ކުރާ ރަށަކަށް ވާތީވެ، މި ވަގުތު
އެކަމަށް ވަރަށް ބޮޑު ދަތިކަމެއް ތަޙައްމަލުކުރަމުން ރައްޔިތުން ދާތީވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު ހިނގަމުންދާ
ފެނުގެ މަޝްރޫޢަކީ ކުރިއަށް ޕްލޭންކުރެވިގެން ހިނގާ މަޝްރޫޢެއް. މިގޮތުން، މިހާރުން މިހާރަށް ބަޖެޓުކުރެވިފައިވާ
ގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތުގައި، ފެން ރައްކާކުރެވޭ ގޮތަށް ސްޓޯރޭޖު ޓޭންކެއް ހެދުމަށްފަހު ދެ ތަނަކުން
ފެން ނެގޭ ގޮތަށް ހެދިފައިވާ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ދަށުން ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ އެދުމަކީ،
ގޭގެއަށް ފެންހޮޅި ގުޅައިލެވޭ ގޮތަށް މި މަޝްރޫޢު ބަދަލުވެގެންދިޔުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވައިކަރަދޫގެ
ގަބުރުސްތާނަކީ ވަށާފާރު ވަރަށް ބަލި ހާލަތެއްގައި ހުރި ގަބުރުސްތާނެއް. ރައް ޔިތަކަށް ލިބިދާނެ ގެއްލުމަކަށްޓަކައި މި
ގަބުރުސްތާނުގެ ވަށާފާރު ރޭނި، ނިމިގެންދިޔުމަކީ އަޅުގަނޑުގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއް. ވައިކަރަދޫ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަންގެ
މައްސަލައަކީ ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިޔާސީ ޕްރައިމަރީގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ޕްރައިމަރީގެ ވޯޓުލުމުގެ
މަސައްކަތް ދިޔައިރުގައި ވޯޓުލުމަށް ޓަކައި އެ ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށުގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔަ ފަރާތްތައް
ނުހުއްޓުވުމުގެ ސަބަބުން އެ ވަގުތު ވައިކަރަދޫގައި ހުރި ޕޮލިސް ޑެސްކު ވޯޓުލާ ނިމުމާ އެއްކޮށް ޕޮލިސް ޑެސްކާއި
މުވައްޒަފުންނާ އެއްކޮށް ނަގައިގެން ގެންގޮސް މި ވަގުތު ވައިކަރަދޫގައި ޕޮލިހުންގެ އެއްވެސް ޚިދުމަތެއް ލިބިފައިނުވާ
ކަމެއް. މީގެކުރިން ޚިދުމަތް ލިބެމުންދިޔަ ކަމެއް. އެ ދުވަހަށް ފަހު މިއަދު ވައިކަރަދޫގައި ޕޮލިހުންގެ ޚިދުމަތެއް
ލިބިފައެއްނުވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ އެދުމަކީ، ވައިކަރަދޫގައި ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނެއް އެޅިގެންދިޔުން ވީ އެންމެ
އަވަހަކަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފެނަކަ ރީ-ލޮކޭޝަންކުރުމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށަށް ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. މި
ވަގުތު ފެނަކައިގެ ޕަވަރހައުސް ހުރީ ރަށުގެ މެދުގައި. އެނާރޖީ މިނިސްޓްރީގެ ގަވާއިދު ބުނާ ގޮތުން މީހުން ދިރިއުޅޭ
ހިސާބާ 200 ފޫޓު ދުރުގައި ޕަވަރހައުސް ހުންނަންޖެހޭނީ. އެހެންނަމަވެސް، މިގޮތަށް ހުންނަތާ އެތައް އަހަރެއް ވެއްޖެ.
އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ ، މިކަން ވެސް ވީ އެންމެހާ އަވަހަކަށް ބަދަލުވެގެންދިޔުން. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ނެއްލައިދޫއަށް
ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް އެންމެ މުހިއްމު އެއް ކަމަކީ، ބަނދަރާއި، ފެނާއި، ނަރުދަމާއާއި، ކުނި މެނޭޖުކުރުމާއި،
އާރު.އޯ ޕްލާންޓު، ފުޓްބޯޅަދަނޑު ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ހެދުން. ސްކޫލުގައި ދެ ކުލާސްރޫމް، ދެކުނު ފަރާތުގެ ފާލަން.
ނެތްލައިދޫ ބަނދަރަކީ، ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި ފެއްޓެވިފައިވާ ބަނދަރެއް. މިހާރު ނިމި، ނަމަވެސް ނެއްލައިދޫ
ބަނދަރު ދެ ބުރިކޮށް އެއް ބުރިއަށް ވުރެ ބޮޑަށް ވެލިއަރައި، ހިކި، ތުނޑިއަކަށް ވެފައި މި އޮތީ. ރަށަށް ފައިބާ ފާލަން
ވެސް އޮންނަނީ ހިކިފަސް ތެރޭގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ އެންމެ ބޮޑު އުއްމީދަކީ މި ބަނދަރު ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގެ
100 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެންދިއުން. ނެއްލައިދޫގެ ރައްޔިތުންގެ ވެސް އުއްމީދަކީ މިއީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ނެއްލައިދޫގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ، އާރު.އޯ ޕްލާންޓު؛ ފެނާއި ނަރުދަމާއަކީ އޯޕެކު ފަންޑުން އިންޓަރނޭޝަނަލް
ޑިވެލޮޕްމަންޓު އޯޕިކު ފޭސް 3 ގެ ދަށުން ހަމަޖެހިފައިވާ ޕްރޮޖެކްޓެއް. ނަމަވެސް، 2019 ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރުގެ
ބަޖެޓު ހުށަހެޅިގެން އައިއިރުގައި މި މަޝްރޫޢު ހިމެނިފައެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ، ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި މިކަން
6

ވެސް ހިމެނިގެންދިއުން. މިހާރު މި ޕްރޮޖެކްޓުގެ ދަށުން ބިން ރަޖިސްޓްރީކޮށް ނިމިފައިވާ މަޝްރޫޢެއް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ގަބޫލު މި ކުރަނީ މިދިޔަ އަހަރު ވެސް ހިނގަމުންދިޔަ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ،
މިއީ މިއަހަރުގެ އާ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި ނުހިމަނައި، މިދިޔަ އަހަރުގެ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި ކޮށްޓިނިއުކޮށްދިނުމަށް.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނެއްލައިދޫގެ ކުނި މެނޭޖުކުރުން ޤާއިމުކުރުމުގެ މަޝްރޫޢަކީ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
ޖަހައި، 19 ވަނަ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ ކަމެއް ނޫން. މި ކަމަކީ ވެސް 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނި،
މަޝްރޫޢު ފެށި، ބިން ރަޖިސްޓްރީކުރުމާ ހަމައަށް ގޮސްފައިވާ މަޝްރޫޢެއް. މި މަޝްރޫޢަކީ ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލު މި
ކުރަނީ، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ނިމިގެން އަންނައިރުގައި ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް. އިއް ޒަތްތެރި
ރައީސް. ނެއްލައިދޫ އާރު.އޯ ޕްލާންޓު ސްޓޯރޭޖުގެ ޤާއިމުކުރުމުގެ މަޝްރޫޢަކީ 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ޕްރޮޖެކްޓުގައި
ކޮންޓްރެކްޓަރާ ހަމައަށް ގޮސްފައިވާ މަޝްރޫޢެއް. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިނެތުމަކީ އަޅުގަނޑު
ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. އިރާދަކުރެއްވި އްޔާ އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މިކަން
ހިމެނިގެންދިއުން. ނެއްލައިދޫއަކީ ފުޓްބޯޅައަށް ޒުވާނުން ފޯރިއާއެކު އުޅޭ ރަށެއް. މި ވަގުތު ނެއްލައިދޫގެ ފުޓުބޯޅަ
ދަނޑަކީ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ލެވެލްކުރެވިފައިވާ ދަނޑެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ފުޓުބޯޅަ ދަނޑު ލެވެލްވެގެންދިއުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނެއްލައިދޫ ސްކޫލަށް މި އަހަރު ބަޖެޓުގައި އެއް
ކުލާސްރޫމް ހިމެނިފައިވޭ. ނަމަވެސް، މި ވަގުތު ނެއްލައިދޫ ސްކޫލަށް އެބަ ބޭނުންވޭ ދެ ކުލާސްރޫމް. އަޅުގަނޑުގެ
އެދުމަކީ، ނެ އްލައިދޫ ސްކޫލުގެ ދެ ކުލާސްރޫމް މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު ނިމިގެން އަންނައިރު
ހިމެނިގެންދިއުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނެތްލައިދޫ ދެކުނު ފަރާތު ފާލަމަކީ މޫސުމަށް ބަލާއިރު ވަރަށް މުހިއްމު
ފާލަމެއް. މިއީ ލަނކުޑި ފާލަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ އެދުމަކީ، ނެއްލައިދޫ ރައްޔިތުންގެ އެދުމަކީ، މި
ފާލަން މަރާމާތުކުރެވި، ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ހެދިގެންދިއުން. ލަފާފުރުމަށް ބައެއް ފަހަރު މޫސުމީ ގޮތުން މި ފާލަން
ވަރަށް މުހިއްމު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ކުރިނބީއަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ އެއް
މުހިއްމު ކަންތައްތަކަށް މި އޮންނަނީ، ފެނާއި ނަރުދަމާ، ބަނދަރު މަރާމާތު، ސްކޫލް ސްޓާފްރޫމް، ކައުންސިލް
އިދާރާގެ އިމާރާތެއް، ފުޓްބޯޅަ ދަނޑު ރަނގަޅުކުރުން، ފެނަކަ ވަށާފާރު ރޭނުން، ކުރިނބީ ނަރުދަމާ އަޅުގަނޑުގެ ބުރަ
މަސައްކަތުން މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ، މި ސަރުކާރުގެ 100
ދުވަސް ތެރޭގައި އެ ޕްރޮޖެކްޓު ހިމެނިގެންދިއުން. ކުރިނބީ ބަނދަރަކީ އެއްގަމު ތޮށި އަރިއަޅާލައި ވަރަށް ބޮޑަށް
ރައްޔިތުންނަށް ގެއްލުންވާ ހާލަތެއްގައި އޮތް ބަނދަރެއް. އަޅުގަނޑު ގެ އެދުމަކީ، ކުރިނބީގެ ބަނދަރު އިތުރު
ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި މަރާމާތުކޮށްދިނުމާއި، އަދި ބަނދަރު ދިގުކޮށްދިނުމަކީ ރައްޔިތުންގެ ވެސް އެދުމަކަށް ވާތީ، މި
މަސައްކަތް ވެސް މި 5 އަހަރު ތެރޭގައި ނަމަވެސް ހިމެނިގެންދިއުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރިނބީ ސްކޫލަކީ
ސްޓާފްރޫމަށް ދަތި، ވަރަށް ބޮޑަށް ދަތި ސްކޫލެއް. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ބަޖެޓުގައި ސްޓާފްރޫމް ހިމެނިގެންދިއުމަކީ
7

އަޅުގަނޑުގެ އެދުމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރިނބީ ކައުންސިލުގެ އިދާރާއަކީ ޖާގައިގެ ގޮތުން ވަރަށް ދަތި، ދެ
އިދާރާ ހިނގަމުންދާ ވަރަށް ދަތި އިމާރާތެއް. އުއްމީދަކީ ކައުންސިލަށް އާ އިމާރާތެއް އެޅިގެންދިއުން. ކުރިނބީ ފުޓުބޯޅަ
ދަނޑަކީ ޒުވާނުން ވަރަށް ފުޓުބޯޅައަށް ފޯރިހުންނަ ޒުވާނުން އުޅޭ ރަށެއް. އަޅުގަނޑުގެ އެދުމަކީ، ކުރިނބީ ފުޓުބޯޅަ
ދަނޑު ވަށާފާރު ރޭނި، މި ދެތިން އަހަރުގެ ތެރޭގައި މިކަން ނިމިގެންދިއުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފެނަކަ އިމާރާތަކީ
ރަށުގެ މޫނުމައްޗަށް އޮތް އިމާރާތަކަށް ވެފައި، މި ވަގުތު ކުރިނބީ ފެނަކަ އިމާރާތުގެ ވަށާފާރު ރޭނިފައިނެތުމަކީ
މޫނުމައްޗަށް ވަރަށް ހަޑި ނުވަތަ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުގެ އެދުމަކީ، މި މަސައްކަތް ވެސް ބަޖެޓުގަ އި
ހިމެނިގެންގޮސް ރައްޔިތުންނަށް މިކަން ފުއްދައިދިނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓުގައި އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި
ކުރިއެރުމުގައި އެންމެ ބޮޑު ހިއްސާއެއް ކުރާ ދާއިރާތަކުގެ ތެރެއިން އެއް ދާއިރާއަކީ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާކަން
ބަޖެޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނަމަވެސް، ހިތާމަޔަކީ އަޅުގަނޑު މި ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާ ހިމެނޭ
ހދ. އަތޮޅުގައި އެންމެ އެކަށީ ގެންވާ ގޮތަށް ފަތުރުވެރިކަން ގޮސްފައިނުވާކަން. ހދ. އަތޮޅަކީ ކަންނެލި މަސްވެރިކަން
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ކުރާ އަތޮޅަކަށް ވެފައި، މަސްވެރިންގެ ޝަކުވާއަކީ ލޭނުއަޅާ ބޯޓުފަހަރު ރާއްޖެއިން
ހުއްދަދީފައިވާތީ، މިކަންކަން މަނާކޮށްދިނުމަކީ ފަތުރުވެރިކަން ނެތް ހދ. އަތޮޅުގެ އިޤްތިޞާދަށް އަދި މުޅި ރާއްޖެއަށް
ވެސް މަންފާކުރާނެ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހދ. ނެއްލައިދޫގައި ރައީސް ނަޝީދު
ވެރިކަމުގަ އި އެޅުމަށް ހަމަޖައްސާފައިވާ؛ ސޮރީ. ހދ. ނޭކުރަންދޫގައި ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި އެޅުމަށް
ހަމަޖައްސާފައިވާ ޖަލަކީ، މި ރިޔާސީ ކެމްޕޭނުގައި އިންތިޚާބީ ރައީސް، ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވެސް
ނޭކުރެންދޫގައި ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ ނޭކުރެންދޫގައި ޖަލެއް އެޅިގެންދިއުން. ހދ.
އަތޮޅުގެ އިޤްތިޞާދަށް ބަލައި ލާއިރުގައި މިއީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ؛ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުން ހާސިލުކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކަކީ ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީ
ކެޕިޓަލް އެކްސްޕެންޑިޗަރ ޕްރޮގްރާމުތަކެއް އޮތްތޯ ބެލުން. އަދި ދައުލަތުން އާމްދަނީ ހޯދަނީ ކިހިނެއްތޯ ބަލައި،
ސަރުކާރު ރައްޔިތުންނަށް ފުއްދައިދޭން ބޭނުންވާ ވަޢުދުތައް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފުދިގެންދާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެނގުން. މިގޮތުން، ބަޖެޓުގައި ފާސްކޮށްފައި އޮންނަ ގޮތަށް ޚަރަދުގެ ކުރެއްވުމަކީ ފައިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ
ޒިންމާއެއް. އެކަން އެގޮތަށް ނުކުރެވިއްޖެ ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް ފާހަގަކޮށް އެކަން
އަޅުގަނޑުމެން ސަމާލުކަމަށް ގެންނާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓުގައިވާ ކަންކަމަށް ފައިސާ ހޯދުމަކީ ސަރުކާރުގެ
ޒިންމާއެއް. އެ ފައިސާ ހޯދުމަށް މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ކުރަންޖެހޭ ކަންކަމަށް އެންމެ ފުރިހަމައަށް އެއްބާރުލުން
އަޅުގަނޑުމެން ދޭނަން. ފާއިތުވި ފަސް އަހަރަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްދީފައިނުވާ ފަސް
އަހަރު ކަމަށް ވާތީވެ، މި އެދުނު ކަންކަން މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދިނުމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއް.
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
8

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި އަނާރާ
ނަޢީމަށް.
މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަނާރާ ނަޢީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا ال ر حمن ال ر حيم الحمد هل ر بّ العالمين. ال س الم وال س الم على أشرف األنبيا والمرسلين އާދެ! މިއަދު 2019 ވަނަ
އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ވަރަށް ގިނަ ނުކުތާތަކެއް
އެބަހުރި. އެއީ މި ފުރުޞަތަކީ މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާތަކުގެ ޙައްޤުގައި ވަކާލާތުކުރުމަށް ލިބޭ ފުރުޞަތެއް ކަމަށް
ވާތީ. އެގޮތުން، މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދެއްކުމުގެ ކުރިން އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަނޑު އަލަށް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ ހުވާކުރެއްވި އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙާއި އަދި ނައިބު ރައީސްކަމުގެ
ހުވާކުރެއްވި އަލްފާޟިލް ފައިޞަލް ނަސީމަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އާދެ! އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން؛ އެ ބޭފުޅުން، އެ
ބޭފުޅުންގެ ވެރިކަމެއްގައި ރަށްތަކަށް ކޮށްދެއްވާނެ ކަންތައްތަކެއް ކަމަށް ވަރަށް ގިނަ ވަޢުދުތަކެއް
ވެވަޑައިގެންފައިވާކަން. އެގޮތުން، އަޅުގަނޑު ވެސް އެ ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވި މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ތިން ރަށް؛ މަކުނުދޫ، ނޭކުރެންދޫ، އަދި ކުމުންދޫއަށް ވަރަށް ގިނަ ވަޢުދުތަކެއް
ވެވަޑައިގެންފައި ވޭ މި ސަރުކާރުން. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ފާހަގަކޮށްލާނީ، އެ ތިން ރަށުގަ އި ވެސް
އަސާސީ ޚިދުމަތެއްގެ ގޮތުން ފެނާއި ނަރުދަމާ ޤާއިމުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް މި ސަރުކާރުން ވަޢުދުވެ ވަޑައިގެންފައިވޭ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދިފައިވާނެ މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅިގެން އައިއިރު ފެނާއި ނަރުދަމާ ހިމެނިފައިނުވާތީ، އެ ތިން
ރަށުގައި ވެސް މަކުނުދޫ، ނޭކުރެންދޫ، އަދި ކުމުންދޫގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަޝްރޫޢު 2019 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދެއްވުމަށް އެދިފައިވާނެ. ދެން މީގެއިތުރުން އަޅުގަނޑު އެދިފައިވާނެ، ނޭކުރެންދޫގައި ޖަލަކާއި
ތަމްރީނުދޭ މަރުކަޒެއް ބިނާކުރުމަށް އެދިފައިވާނެ. އެއީ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އާދޭހެއް. އެއީ ނޭކުރެންދޫ؛ އަދި
ދެންމެ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން، އެ ރަށްތަކަށް ދިމާވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު
ގޮންޖެހުމަކީ މީހުން ރަށްތައް ދޫކޮށް ހިޖުރަކުރުމުގެ މައްސަލަ. އަޅުގަނޑު ހިތުން އެގޮތަށް ހިޖުރަކުރަން ދިމާވަނީ
ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތައް ރަށުގައި ތިބެގެން އަދާކުރެވެންނެތީމަ. އެހެންވީމާ، ފާއިތުވި ސަރުކާރުތަކުން ވެސް ޖަލުގެ
މަޝްރޫޢު ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެދެނީ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް ޖަލާއި
ތަމްރީނުދޭ މަރުކަޒު ހިމަނައިދެއްވުމަށް. ތަމްރީނުދޭ މަރުކަޒަކީ ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ވަޢުދެއްކަން
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންވީމާ، އުއްމީދުކުރަނީ މި ފެށޭ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ
9

މަޝްރޫޢާއި، އަދި ޖަލާއި، ތަމްރީނުދޭ މަރުކަޒުގެ މަޝްރޫޢު ބަޖެޓު ކޮމިޓީން އިތުރުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް. ދެން
އަޅުގަނޑު ބަލައިލާނީ ދާއިރާގެ ރަށްތަކުގެ ޞިއްޙީ ހާލަތާ ބެހޭ ގޮތުން. ދާއިރާގެ ތިން ރަށުގައި ވެސް ޞިއްޙީ ހާލަތު
އޮތީ ވަރަށް ދަށު ދަރަޖައެއްގަ އި. ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކަށް ބޭނުންވާ އިކުއިޕްމަންޓު އެބަ ބޭނުންވޭ. ސްކޭން މެޝިނާއި
މިފަދަ ކޮންމެހެން މުހިއްމު ލޭގެ ޓެސްޓުތައް ހެއްދުމާ، މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ކުރެވޭނެ ގޮތް އެބަ ފަހިކޮށްދެވެންޖެހޭ.
ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން، މަކުނުދޫއަކީ ވަރަށް ދުރު، އެހެން އަތޮޅެއްގެ ގޮތުގައި ޖިއޮގްރަފިކަލް ގޮތުން
އެކުލެވިފައިވާއިރު ، އެ ރަށަށް އެބަ ބޭނުންވޭ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތައް ވަރަށް ރަނގަޅުކުރަން. އެއީ ވަރަށް ހިތާމަވެރި
ހާދިސާތައް ވެސް ހިނގާފައި އެބަހުރި މަކުނުދޫން ފުރައިގެން ކުޅުދުއްފުށްޓަށް ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތައް ދިޔުމުގެ މަގުމަތީ
މީހުން ނިޔާވެ، ތަފާތު ބޮޑެތި ގެއްލުންތައް އެބަހުރި ޢާއިލާތަކަށް ވެފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން މި
ސަރުކާރުގަ އި، މި ސަރުކާރުން ވެފައިވާ ވަޢުދެއް، މަކުނުދޫގެ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތް ފުޅާކޮށް މަކުނުދޫގައި ތިބެގެން އެފަދަ
ޓެސްޓުތަކާއި ސްކޭންތައް؛ ޚާއްޞަކޮށް މާބަނޑު އަންހެނުންނަށް ވެސް ފަސޭހަވާނެ ޓެސްޓުތައް ހެއްދޭނެ
މަގުފަހިކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވެސް ވަޢުދުވެވަޑައިގެންފައިވާ ފާހަގަކުރަން. އެހެންވީމާ، މި
ތިން ރަށުގެ ވެސް ޞިއްޙީ މަރުކަޒަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދެއްވުން އެއީ
ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއްކަން ފާހަގަކޮށްލަން. ދެން މީގެއިތުރުން، މި ތިން ރަށުގެ ސްކޫލުގެ ދާއިރާއަށް ވެސް
ތަޢުލީމު ކުރިއެރުވުމަށްޓަކައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ކުރަންޖެހިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެގޮތުން،
ސްކޫލުގެ ވަށާފާރު ރޭނުން އެއީ ނޭކުރެންދޫއަށް ވެސް ވަރަށް ބޭނުންޖެހިފައިވާ ކަމެއް. ޙަޤީޤަތުގައި ކުޑަކުދިން
ސްކޫލަށް ދާއިރު ވަށާފާރު ނެތުމަކީ އެ ކުދިންނަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެގެންދާނެ ކަމެއްކަން ފާހަގަކޮށްލަން.
އެހެންވީމާ، އެ ބަޖެޓުގައި ވަށާފާރު ހިމަނައިދެއްވުން ވެސް އެދެން. ދެން މީގެއިތުރުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނީ،
ތަޢުލީމު ކުރިއެރުވުމަށް ޓަކައި ޙަޤީޤަތުގައި، އަދި ޞިއްޙީ ދާއިރާއާއި ތަޢުލީމީ ދާއިރާ ރަނގަޅުވެއްޖެ ނަމަ، ރައްޔިތުން
ރަށުގައި ތިބެ، ރަށްކުރިއަރުވައި، ރީތި ދިރިއުޅުމަށް ރައްޔިތުންނަށް ލިބުމަށް މަގުފަހިވެގެންދާނެއޭ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން، ޙަޤީޤަތުގައި މާލޭގެ ބަޖެޓާއި އަތޮޅުތެރޭގެ ބަޖެޓު ކަނޑައަޅާއިރު ވީހާވެސް ބޮޑަކަށް ފަރަގު
ކުޑަކުރެވޭ ގޮތަކަށް ބަޖެޓު އެ ކުލަވައިލުން މިއީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. ދުރުރާސްތާ ޕްލޭނެއްގެ ދަށުން ވިޔަސް،
އަތޮޅުތެރެ ތަރައްޤީކުރެވޭނެ ރަނގަޅު އިންތިޒާމެއް އެބަ މި ސަރުކާރުން ހަމަޖައްސައިދޭންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކުރަން. އެހެންނޫނީ، ހަމަ ކޮންމެ ކަމެއް ދިމާވާއިރަށް މާލެ މި އަންނަންޖެހެނީ. ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދާއިރާތަކުން ކުޅުދުއްފުށްޓަށް ގޮސްގެން ވެސް ގިނަ ޚިދުމަތްތައް ނުލިބިގެން ހަމަ ގިނަފަހަރަށް މާލެ އަންނަންޖެހެނީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން، އަލަށް މި ހަވާލުވި ސަރުކާރުން އަތޮޅުތެރޭގެ ތަރައްޤީއަށް ޚާއްޞަ ސަމާލުކަމެއް
ދެއްވައިގެން ބަޖެޓު ދެއްވާނެ ކަމަށް. އަތޮޅުތެރޭގެ ވަކި ފޯކަލް ޕްއިންޓުތަކެއް މާލެއާ އެއްވަރަށް ތަރައްޤީކުރަން
މަސައްކަތްކުރައްވާނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރަން. ދެން މަސްވެރިންގެ ޝަކުވާތަކަށް ބަލައި ލާއިރު، މަސްވެރިން އެދޭ
10

ބަނދަރު އެއްޗެހި ޑިޒައިންކުރުމުގައި މަސް ވެރިންނަށް ލުއި ފަސޭހަވާނެ ގޮތަކަށް ޑިޒައިންކުރެވިގެންދިއުން. އަދި
ފަޅުތެރެ ވެސް ސާފުކުރުމާ، މި ކަންތައްތައް ވެސް މަސްވެރިންނަށް ލުއިފަސޭހަވާނެ ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް ހަމަޖެހިފައި
އޮތުން އެއީ ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމެއް. ދެން މީގެއިތުރުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، ދަނޑުވެރި ރަށެއް
ޙަޤީޤަތުގައި ކުމުންދޫއަކީ. އަދި ނޭކުރަންދޫއަކީ ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ދަނޑުވެރިކަންކުރާ ރަށެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން
ދަނޑުވެރިކަމަށް، ދަނޑު ވެރިކަން ކުރާ ފަރާތްތަކަށް ޚާއްޞަ ލުއި ލޯނުތަކާއި އަދި ފަސޭހަވާނެ، އެކަން ކުރިއެރުވަން
ފަސޭހަވާނެ ގޮތްތަކެއް ހަމަޖައްސައިދިނުން މިއީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއް. ޙަޤީޤަތުގައި ޤައުމެއްގެ
ނިސްބަތުންވެސް ދަނޑުވެރިކަން ކުރުމަށް އަބަދުވެސް މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިގެން
ގޮސްފައިވޭ، ކުރިންވެސް ބޮޑު ތަދަކާ ދިވެހިން ކުރިމަތިލީއިރު ދަނޑުވެރިކަން ކުރި ރަށްރަށުގައި ، އެ ރަށްރަށުގެ
ސަބަބުން އެ ރަށްރަށުން އެހެން ރަށްރަށަށް ތަކެތި ފޯރުކޮށްދީ، ދިވެހިން އޭރުވެސް ވަނީ ސަލާމަތްވެ، އަދި ދިވެހިން
ވަރަށް ރީތި ނަމޫނާ ވެސް އެ ދުވަސްވަރު ދައްކާފައިވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދަނޑުވެރިކަން
އިތުރަށް ތަރައްޤީކުރުމަށް އިތުރު ބަޖެޓުތައް ހިމަނައި، ރައްޔިތުންނަށް ލުއިފަސޭހަ ގޮތްތަކެއް ހޯދައިދޭންޖެހޭ. ދެން
އަޅުގަނޑު ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މިނިމަމް ވޭޖެއް ކަނޑައެޅުން މިއީ
ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި. އެންމެ ދަށް މުސާރަ؛ މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށް އެންމެ ކުޑަ މުސާރައެއް
ކަނޑައެޅުން މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރަން. އެއީ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ އެބަ ބައެއް
ޝަކުވާތައް، މިސާލަކަށް މަސައްކަތުމީހުން، މިކަހަލަ ވަޒީފާތަކުގައި ލިބޭ މުސާރަ ކުޑަ ބައެއް އެލަވަންސްތަކަށް ވުރެ.
މިސާލަކަށް، އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންނަށް ދެވޭ އެލަވަންސް 5000 އަށް އަރާއިރު، މަސައްކަތުމީހެއްގެ މުސާރަ،
މިސްކިތު މަސައްކަތުމީހެއްގެ މުސާރަ މި އަރަނީ 3000 ކޮންމެވެސް ވަރެއް. އެހެންވީމާ ، ދެވޭ އެލަވަންސަށް ވުރެ
މަސައްކަތްކުރާ މީހާ މަސައްކަތްކޮށްގެން މަހު މުސާރައަށް ގެންދަން ލިބޭ އެއްޗެއް ކުޑަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެންމެ ދަށް މުސާރައެއްގެ ގޮތުން 5000 ކަނޑައެޅިފައި އޮންނަންޖެހޭ މަސައްކަތްކުރާ ކޮންމެ
މުވައްޒަފަކަށް ވެސް. އެއީ، ދައުލަތުން އެލަވަންސްގެ ގޮތުގައި 5000 ދޭ އުމުރު ފުރައެއް އުޅޭތީ. ދެން މީގެއިތުރުން
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް އަޅާލަން ތިބި ބަޔަކީ، އަޅުގަނޑުމެން.
އެހެންވީމާ، އެ ފަރާތްތަކުން ޙަޤީޤަތުގައި ވަރަށް ހާލު ދެރަކޮށް އުޅެމުންދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވާނެ ހަމަ 18
ވަނަ މަޖިލިސް ފެށުނުއިރު ނުކުޅެދޭ ފަރާތްތަކުގެ އެލަވަންސް ބޮޑުކުރަން ހުށަހަޅާފަ. އެހެންނަމަވެސް، މަޖިލީހުގައި
ގަވާއިދުތަކަށް އައި ބަދަލަކާ ގުޅިގެން ސަރުކާރުން ހުށަހެޅޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އެ އޮތީ މިހާރު އެލަވަންސްތައް
ބޮޑުކުރުމާއި ނުވަތަ މަދުކުރުމާ، މި ކަންކަން. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން، ނުކުޅެދޭ ފަރާތްތަކުގެ
އެލަވަންސް ބޮޑުކޮށްދެއްވުމަށް. އަދި ޚާއްޞަކޮށް އެބައުޅޭ ވަރަށް ބޮޑަށް އެ 2000 ރުފިޔާއިން؛ މިހާރު ލިބޭ 2000
ރުފިޔާއިން ނުފުދޭ ޢާއިލާތައް އެބައުޅޭ. ނުކުޅެދޭ ފަރާތްތަކުން ޢާއިލާތައް ބިނާވެ، ދަރިން ލިބި، މިގޮތަށް ޢާއިލާ
11

ބޮޑުވުމުގެ ސަބަބުން އެ 2000 ރުފިޔާއިން އެ ބޭފުޅުންގެ ބޭނުންތައް ނުއެއް ފުދޭ. އެހެންވީމާ، އެފަދަ ޢާއިލާތަކަށް
ޚާއްޞަކޮށް އަދި ސިޓީއެއް ލައްވައިގެން ވިޔަސް، ކޮންމެވެސް އެހެން ފުރުޞަތެއް، މަގުތަކެއް ފަހިކޮށްދެއްވުން އެއީ
ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އެ ޢާއިލާތަކަށް ދިރިއުޅެވޭނެ ރަނގަޅު ގޮތެއް، ނަޒާހަތްތެރިކަމާއެކު ދިރިއުޅެވޭނެ ފަހި
ގޮތްތަކެއް ސަރުކާރުން ހަމަޖައްސައިދެއްވަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ދެން މީގެއިތުރުން އަޅުގަނޑު ވެސް
ފާހަގަކޮށްލާނީ، ހދ. އަތޮޅަށް ނިސްބަތްވާ ދާއިރާއެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން، ހދ. އަތޮޅުގެ އެބައޮތް އިންޓަރނޭޝަނަލް
އެއަރޕޯޓެއް؛ އެއީ ހަނިމާދޫ އެއަރޕޯޓަކީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ފެނިގެނެއް ނުދޭ މިހާތަނަށް ވެސް
އިންޓަރނޭޝަނަލް ފްލައިޓުތައް އެކި ޤައުމުތަކުން އައިސް ހަނިމާދޫ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓަށް ޖެއްސޭ ތަނެއް
ނުފެނޭ. ހަމައެކަނި އިންޑިއާއަށް ދަތުރުކުރެވޭ ތަން މި ފެންނަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހަނިމާދޫ
އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓަށް ލަންކާއިން އަންނަ ފްލައިޓުތަކާއި، އަދި އެހެނިހެން ޤައުމުތަކުން އަންނަ ފްލައިޓުތައް
ވެސް ޖެއްސޭ ނަމަ، ހދ.ގެ ޓުއަރިޒަމް ފުޅާވެގެންދާނެ. އަދި ހއ.ގައި ވެސް ޓުއަރިޒަމް ފުޅާވުމަށް މަގުފަހިވެގެންދާނެ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން މި ސަރުކާރުން މި ކަންކަމަކަށް އިސްކަން ދެއްވައި، އަޅުގަނޑުމެންންގެ
ދާއިރާތަކުގެ ވެސް ޓުއަރިޒަމް ފުޅާކުރުމާއި، މަސްވެރިންނަށް ލުއިފަސޭހަ ގޮތްތަކެއް ހޯދައިދިނުމާއި، އަދި
ދަނޑުވެރިންނަށް ލުއި ފަސޭހަ ގޮތްތަކެއް ހޯދައިދިނުމާ، މި ކަންކަމަށް ޚާއްޞަ ސަމާލުކަމެއް ދެއްވާނެ ކަމަށް. އަދި
މީގެއިތުރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށްތަކަށް ކޮންމެހެން ބޭނުންޖެހިފައިވާ އަސާސީ ޚިދުމަތް؛ މިސާލަކަށް ފެނާއި ނަރުދަމާގެ
ޚިދުމަތް އެއީ ދުޅަހެޔޮ ޞިއްޙަތަކަށް ޓަކައި ކޮންމެ އިންސާނަކަށް ވެސް މުހިންމު ޚިދުމަތަކަށް ވާތީ، އަޅުގަނޑުމެން މި
5 އަހަރުގެ ތެރޭ ވެސް ކޮންމެ އަހަރަކު ބަޖެޓުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާ މި ރަށްތަކަށް ހިމަނައިދިނުމަށް އަޅުގަނޑު މި
ދަނީ އެދެމުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުއްމީދުކުރަން. ޚާއްޞަކޮށް މި ސަރުކާރަކީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް
މަސައްކަތްކޮށްގެން ގެނައި ސަރުކާރަކަށް ވާއިރު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށްތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ
ޚިދުމަތްތައް، ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ޚިދުމަތް މި 3 ރަށަށް ވެސް ހިމަނައިދެއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް
އުއްމީދުކުރަން ބަޖެޓު ކޮމިޓީން. ކޮމިޓީއަށް އަޅުގަނޑު ވާނީ މިކަންކަން ވެސް ހުށަހަޅާފައި ކުރިން މި ދެންނެވި ގޮތަށް.
ހަމަ އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރަށްތަކުގައި މީހުން އާބާދުވެ، މީހުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތައް ލިބޭނެ މަގު
ފަހިކުރުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު އެދިފައިވާ ޖަލާއި ތަމްރީނުދޭ މަރުކަޒު ވެސް 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދާނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
12

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސަށް ދަންނަވާލަން ރިޔާސަތަށް
ވަޑައިގެންދެއްވުމަށް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަޢުދުاله ޙިލްމީއަށް.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ސަޢުދުاله ޙިލްމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިދިޔަ ސަރުކާރާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި އަދި ދައުލަތުގެ ބައެއް
މުއައްސަސާތަކާ ގުޅިގެން ކުރި ކަންތައްތަކަށްފަހުގައި ތިނަދޫގެ އަޑު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކެނޑިގެންދިޔަތާ މިހާރު
އަހަރުދުވަސް ވެގެންދިޔައީ. މިދިޔަ އަހަރުގައި ރައްޔިތުންނަށް ހުށަހެޅުނު ބަޖެޓަށް ވެސް ތިނަދޫ ދާއިރާގެ، ނޫނީ
ތިނަދޫގެ ރައްޔިތުންގެ އަޑު އިއްވާލުމުގެ ފުރުޞަތެއް ނުލިބުނީތީ ހިތާމަކުރާ ހާލުގައި މި އަހަރު އެ ފުރުޞަތު ލިބުނީތީ
އުފާކުރަން. އާދެ! އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ވިސްނައިލާއިރު،
ތިނަދޫއަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވަރަށް ބޮޑު އާބާދީއެއް އޮތް ރަށެއް. ތިނަދޫގެ ޚިދުމަތްތައް ދެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންކުރޭ.
ހަމައެކަނި ތިނަދޫގެ ޚިދުމަތްތައް ބޭނުންކުރަނީކީ ތިނަދޫ ރައްޔިތުން އެކަންޏެއް ނޫން. ތިނަދޫގެ ޚިދުމަތްތައް
ބޭނުންކުރުމުގެ ގޮތުން ތިނަދޫގެ ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލާއި، އަދި ބޭންކުތަކާއި، އަދި އެނޫންވެސް ތަންތަނުގެ ބޭނުން
ކައިރި ހުރިހާ ރަށެއްގެ ރައްޔި ތުން ވެސް ހިފަމުންދާކަން ގަބޫލުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، ތިނަދޫގައި ހިންގާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަކީ
އެއީ ހަމައެކަނި ތިނަދޫ ރައްޔިތުންނަށް އަމާޒުކުރެވިގެން ހިންގާ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކަމަކަށް ބެލެވިގެންނުވާނެ. އެގޮތުން،
ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ތިނަދޫގެ ހިންގިކަން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ
ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ފެންވަރާއި، އަދި ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ އަގާ ދޭތެރޭގައި ސުވާލުތަކެއް ރައްޔިތުން އުފައްދާ. މިހާރުވެސް ގިނަ
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ނިމިފައި ހުރި ގޮތުން މިހާރުވެސް ރައްޔިތުން ތެރޭގައި ޝަކުވާތަކެއް އެބަހުރި. ފެންވަރުގެ ގޮތުންނާއި
ކަންތައްތަކުގެ ގޮތުން. މިސާލަކަށް މަގުތަކުގައި އެޅިފައި ހުރި ތާރަށް ބެލިކަމުގައި ވިޔަސް، ތާރުއެޅިތާ ހަމަ ކުޑަ
ދުވަސްކޮޅެއްގެ ތެރޭގައި ތާރު ނެއްޓި، އަދި ބޮޑެތި އަނިޔާ ލިބޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް ވެފައި އެބަހުރި. ހަމަ
އެގޮތަށް އިސްލާމި މަރުކަޒުގެ ފެންވަރާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ރައްޔިތުންގެ ހިތްހަމަޖެހުން އެހާ ބޮޑަކަށް ނެތް. އަދި
ހަމައެހެންމެ ވަރަށް ބޮޑެތި ޚަރަދުކޮށްގެން އިމާރާތްކުރަމުންދާ މިއުޒިއަމް ޕާކާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ހަމަ ރައްޔިތުންގެ
އުދާސްތައް އެބަހުރި. އެއްފަހަރު މަރާމާތުކޮށްފައި، އަނެއް ފަހަރު މަރާމާތުކޮށްފައި، ތިންހަތަރު ފަހަރު މަރާމާތުކުރި
ފަހުން އެތަން ހުޅުވީ ވެސް. ހުޅުވި ފަހުން ވެސް އެންމެ ރަނގަޅަށް އެތާނގެ ޚިދުމަތް ލިބެމުންނުދާކަން އަޅުގަނޑުމެން
ފާހަގަކުރަން. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި އެހެން ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުން ނޫނީ އެހެން ދާއިރާގެ މެންބަރުން މި ވިދާޅުވާ
ގޮތަށް ތިނަދޫ ރައްޔިތުންނަށް ލިބެމުންދިޔަ ޚިދުމަތުގެ ފެންވަރާ ދޭތެރޭގައި ތިނަދޫ ރައްޔިތުން ވެސް އެބަ ސުވާލު
އުފައްދާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ބަލާއިރު، ތިނަދޫއަށް އޮތް އެންމެ ބޮޑު މަޝްރޫޢަކީ
13

ތިނަދޫގައި ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ޖަހާފައި އޮތް 29 މިލިއަން ރުފިޔާކަން ފާހަގަކުރަން. މިއީ ތިނަދޫ
ރައްޔިތުންނަށް އެކަނި ކުރެވޭ ޚަރަދެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ދެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ކުރެވޭ ޚަރަދެއް.
ޙަޤީޤަތަކީ ތިނަދޫގެ ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލުގެ ބޭނުން ދެ އަތޮޅުގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުން ކުރަންޖެހިފައި އޮތްކަން.
އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތަކީ މިއީ ތިނަދޫ ރައްޔިތުންނަށް އެކަނި ޖެހިފައި އޮތް އެއްޗެއް ނޫންކަން އަޅުގަނޑު މި
ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެކީގައި ވޭތުވެދިޔަ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގެ ކެމްޕޭނުތެރޭގައި މިއަދުގެ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ތިނަދޫ ރައްޔިތުންނަށް ވެފައިވާ ވަޢުދެއްގެ ތެރެއިން ތިނަދޫގައި ޑްރަގު ރީހެބިލިޓޭޝަން
ސެންޓަރެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ބަޖެޓުކުރެވިފައި އޮތްކަން އެއީ ލިބިގެންދިޔަ ވަރަށް ބޮޑު ހިތްހަމަޖެހުމެއް. ތިނަދޫގެ ގިނަ
ޒުވާނުންތަކެއް މިކަމަށް ބޭނުންވެފައިވާ ހިނދު، މިކަމުގެ އަލިމަގެއް ފެނިގެންދިއުމަކީ އެއީ ތިނަދޫގެ ޒުވާނުންނަށް ވެސް
ލިބިގެންދިޔަ ވަރަށް ބޮޑު ހިތްހަމަޖެހުމެއްކަން އަޅުގަނޑު ފާ ހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް
ހިތާމަޔާއެކީ ފާހަގަކުރަން ވޭތުވެދިޔަ 2 އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އޮތް ކަމެއް މަސައްކަތެއް ކަމަށްވާ، ތިނަދޫގެ
މަގުތަކަށް އެޅޭ ފެން ހިންދުމުގެ މަސައްކަތުގެ ބަޖެޓުގައި، އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ފެންނަން ނެތްކަން. މި
މަސައްކަތަކީ ޙަޤީޤަތުގައި 2016 ވަނަ އަހަރު އެގްރީމެންޓު ކުރެވިފައި އޮތް މަސައްކަތެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަންނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ނެތްކަން އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިގެންދިޔަ ވަރަށް ބޮޑު ހިތްހަމަނުޖެހުމެއް. ނޫނީ ވަރަށް ބޮޑު
ހިތާމައެއް. އެކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. ހަމަ އެގޮތަށް އަޅުގަނޑު ބޭނުން، މިހާރުވެސް ތިނަދޫގައި ފައްޓާފައި ހުރި
ބައެއް މަސައްކަތްތައް؛ ނުނިމި ހުރި ބައެއް މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް އެދުން. އެގޮތުން، ތިނަދޫގައި މިހާރު
އިމާރާތްކުރަން ފައްޓާފައިވާ އަދި ނުނިމި ހުރި ފުޓްސަލް ދަނޑުގެ މަސައްކަތް ނިމުނަކީ ވެސް އެއީ ވަރަށް މުހިންމު
ކަމެއް. ތިނަދޫއަކީ ފުދޭވަރަކަށް ޒުވާނުން ގިނަ ރަށެއް. ތިނަދޫގެ ޒުވާނުންނަށްޓަކައި ކުރެވޭ މިކަހަލަ ކަންތައްތައް އެއީ
ހުއްޓުމެއް ނެތި ކުރިއަށް ދާންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. މިފަދަ ފުރުޞަތުތައް ތިނަދޫގެ
ޒުވާނުންނަށް ނުލިބޭ ނަމަ، ތިނަދޫގެ ޒުވާނުން ނުބައި ގޯޅިތަކުން އެޅިގެން ނުބައި ގޮތްގޮތަށް ދިއުމަކީ އެކަށީގެންވާ
ކަމެއް ކަމަށް ވާތީ އެކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. ހަމަ ވީހާ އަވަހަކަށް ނުނިމި ހުރި ފުޓްސަލް ދަނޑުތަކުގެ
މަސައްކަތް ވީހާ އަވަހަށް ނިންމައި، އެ ދަނޑުގެ ޚިދުމަތްތައް ޒުވާނުންނަށް ލިބޭ ގޮތަށް ހެއްދެވުން. ހަމަ އެގޮތަށް
ތިނަދޫގައި އަޅަން ޚިޔާލުކޮށްފައިވާ ، ނޫނިއްޔާ މަސައްކަތް ފެއްޓިފައިވާ ގޭސްޕްލާންޓުގެ މަސައްކަތް ވެސް ހުއްޓުމެއް
ނެތި ކުރިއަށްގެންދިއުމަކީ އެއީ ތިނަދޫއަށް ލިބޭ ވަރަށް ބޮޑު މުހިންމު ކަމެއް. ތިނަދޫއަށް އެކަންޏެއް ނޫން މީގައި
މުހިންމުވަނީކީ. މުޅި އަތޮޅަށް ވެސް މީގައި މުހިންމު ކަމެއް ލިބިގެންދޭ. ތިނަދޫގައި އަޅާ ގޭސް ޕްލާންޓަކީ، ޙަޤީޤަތަކީ
ދެ އަތޮޅަށް އަމާޒުކޮށްގެން އަޅާ ޕްލާންޓެއްކަން އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައިވަނީ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ، އެ ޕްލާންޓުގެ
މަސައްކަތް ހަމަ ހުރި ގޮތަށް ކުރިއަށްދިއުމަކީ އެއީ އެންމެ އެދެވޭ ގޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭތީ އެ ވާހަކަ
ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތިނަދޫގެ މަގުހެދުމުގެ މަޝްރޫޢަކީ މިހާރު ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ފެއްޓިފައި ، ވަކި
14

ހިސާބަކުން ނިމިފައި އޮތް މަޝްރޫޢެއް. އެހެންނަމަވެސް، ތިނަދޫ ކަހަލަ ބޮޑު ރަށެއްގައި މިހާރު ތާޅުއެޅިފައިވާ
މަގުތަކަކީ އެއީ އެންމެ އެކަށީގެންވާ ވަރަށް އެޅިފައިވާ މަގުތަކެއް ނޫން. އެއަށްވުރެ ގިނަ މަގުތަކުގައި ތާރުއެޅުމުގެ
މަސައްކަތްކުރެވެންޖެހޭ. އެހެންކަމުން ބަޖެޓުގައި އެކަން ނެތްކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް އަޅުގނޑުމެންގެ އުންމީދަކީ
ބަޖެޓަށް އިތުރުކުރެވިގެން ނަމަވެސް އެ މަސައްކަތް ފެށިގެންދާނެ ގޮތަކަށް؛ އަލުން ފެށިގެންދާނެ ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް
ވެގެންދިއުން. ހަމައެއާއެކީގައި ތިނަދޫގެ އެންމެ ފަހުން އެޅުނު 120 ފްލެޓުގެ ކަންތައްތަކުގައި އިޢުލާންކުރުމުން
ތިނަދޫގެ އެތައް ސަތޭކަ ބަޔަކު ފްލެޓަށް އެދިފައިވޭ. އެހެންނަމަވެސް، ތިނަދޫގެ ރައްޔުތުންނަށް ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާ މަދު
ފްލެޓުތަކަށް ބަލާއިރު، ތިނަދޫން އެދިފައިވާ މީހުންގެ އަދަދަށް ފްލެޓެއް ދެވޭކަށް ނެތް. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ހަމަ
ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި ދަންނަވާލަން، ތިނަދޫއަށް ވީހާ އަވަހަކަށް ފްލެޓު ތަކުގެ މަޝްރޫޢެއް ، ނޫނީ
ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ މަޝްރޫޢެއް ވީހާ އަވަހަކަށް ހިންގައިދިނުމަށް. އަދި ހަމައެހެންމެ ތިނަދޫގައި އެބައޮތް އުތުރު ފަރާތުގައި
ވަރަށް ބޮޑު ބިމެއް ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުގައި ހިއްކާފަ. ހަމައެކަނި ހިއްކާފައި އޮތް ގޮތަށް އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ
ހިއްކި ބޭނުން ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ކުރަންޖެހުމަކީ އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތްކަމުގައި އަޅު ގަނޑު ދެކެނީ. ތިނަދޫގެ ބިން
ހިއްކިފައިވަނީ އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައި އޮތް ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ ލޯނެއް ނަގައިގެން. ލޯނެއް ނަގައިގެން ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ
ލޯނަށް ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭނެ. އަދި ގްރޭސް ޕީރިއަޑުގަ އި ވެސް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާތަކެއް ހުންނާނެ.
އެހެންކަމަށްވެއްޖެއްޔާ ވީހާ އަވަހަކަށް އެ ބިމުން އާމްދަނީތަކެއް ލިބޭ ކަހަލަ ގޮތަށް އެކަން ރޭވުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު
ކަމެއް. މިސާލަކަށް ބިން ވިއްކައިގެން ނަމަވެސް ، ނޫނިއްޔާމުން އަދި އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން ނަމަވެސް އެ ބިމުގެ
ބޭނުން ހެޔޮ ގޮތުގައި ހިފުމަކީ އެއީ ހަމަ ކުރަންޖެހޭ އެންމެ މުހިންމު ކަންތައްތައް ކަމުގައި ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ބިން ހިއްކާފައި ދޫކޮ ށްލުމަކީ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ހިތްހަމަޖެހުމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އޭގެ އެންމެ ފުރިހަމަ
ގޮތުގައި ހިތްހަމަޖެހުމެއް ލިބިގެންދާނީ، އެ ބިމުގެ ބޭނުން ކުރެވޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް ވެގެންދިއުމުން.
ހަމައެކަނި ބިންހިއްކާފައި އޮތްއޮތުން އެއީ އެންމެ ބޮޑު ހިތްހަމަޖެހުންކަމުގައި ނުވާތީވެ، އެ ބިމުގައި ގިނަ
މަޝްރޫޢުތަކެއް، ނޫނީ ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހިންގިގެންދިއުމަކީ އެއީ ކޮންމެ ބަޔަކު ވެސް ކުރާނެ އުންމީދެއް.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން ބޭނުން ދެން އިތުރު ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި، ތިނަދޫގެ
އައިސްޕްލާންޓު ޖެޓީ ވަރަށް ބޮޑަށް މިހާރު ވަނީ ހަލާކުވެފަ. ހަޤީޤަތުގައި އެ ބޭނުންކުރުމުން އޭގައި ގެއްލުން ލިބިދާނެ
ފަދަ ހާލަތަށް ޖެޓީގެ ހާލަތު ގޮއްސަ އޮތީ. އެހެންކަމުން، ޖެޓީގެ މަރާމާތުގެ ކަންތައްތަ އް ވެސް ކުރިއަށްގެންދިއުމަކީ
ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ހަޤީޤަތުގައި ޖެޓީ މިހާރު ބޭނުންކުރަނީ މިފްކޯއިން. މިފްކޯއިން މިކަން ކޮށްދިނުމަކީ ވެސް
ތިނަދޫގެ ރައްޔިތުން ، ނޫނީ ތިނަދޫގެ ރަށު ކައުންސިލުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެމުންދާ ކަމެއް. އެހެންނަވެސް، އަދި
މިހާތަނަށް އެކަން ނުވެފައި އޮތްކަން އަޅުގނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓާ ބެހޭ
ގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތަކެ އް އެބަހުރި. ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގައި
15

ސުކޫކު އަދި ވިއްކައިގައި ދައުލަތަށް ފައިނޭންސިންގ ވަނީ ހޯދާފަ. މިއަންނަ އަހަރު އަދި އިތުރު 150 މިލިއަން
ޔޫ.އެސް ޑޮލަރާއި، 2020ގައި މިލިއަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު ހޯދުމަށް ވަނީ ބަޖެޓުކުރެވިފަ. މި ވަރަށް ދަރަނި
ނަގަމުންދާއިރު ފަހުން ދައްކަން އުނދަގޫވެދާނެ ގޮތަކަށް މިކަން ކުރުމަކީ ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫން. އެހެންކަމުން، މި
ދަރަނި ވީހާ ފަސޭހައިން، ނޫނީ ބުރަނުވެ އަދާކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް މިކަން ކުރުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ވޭތުވެދިޔަ
ސަރުކާރުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބެލުމެއް ނެތި އެކަން ކޮށްފައިވާ ކަމަށް ގިނަ އިޤްތިޞާދީ މާހިރުން ވިދާޅުވޭ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ފެށުނު ސަރުކާރުން މިކަމާ ދޭތެރޭގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަންޖެހޭ. 2020 އަށް ލަފާކުރާ ޖުމުލަ
ދަރަނީގެ އަދަދަކީ 61.2 ބިލިޔަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެއް. އެހެންވީމާ،
މިކަމާ ދޭތެރޭގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުގެ
ޚަރަދުގައި ފުރަތަމަ ޑިގްރީއަށް ހިލޭ ކިޔަވައިދެވޭނެ ނިޒާމާއި، ޑޮކްޓަރުން ބިނާކުރެވޭނެ ސްކޯލަރޝިޕް ހަމަޖެއްސުން
އެއީ ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމެއް. އެކަން ކުރެވިފައި އޮތް ތަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މިކަން ކުރެވެނީ
އެންމެ ރަނގަޅަށްތޯ އެބަ ސުވާލު އުފައްދަންޖެހޭ. ޑޮކްޓަރީކަން ކިޔަވަން ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފޮނުވާ ކުދީން ޑޮކްޓަރީކަން
ކިޔެވުމަށްފަހު ރާއްޖެއަށް އެނބުރި އާދޭތޯ؟ ނޫނިއްޔާ ކިހިނެއްތޯ ވަނީ؟ އަޅުގަނޑުމެން ގިނައިން ގެންނަން މި ޖެހެނީ
ބޭރު ޑޮކްޓަރުން. ކީއްވެތޯ ބޭރު ޑޮކްޓަރުން ގެންނަން މި ޖެހެނީ؟ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކިޔަވަންދާ ކުދީން ރާއްޖެ އައިމަ
ލިބޭ މުސާރަ ކުޑަވީމާ އެ ކުދީން ބޭރުގެ ކޮންމެވެސް ހޮސްޕިޓަލެއް އިޚްތިޔާރުކުރަނީ. ނޫނީ ބޭރުގެ ކޮންމެވެސް ޤައުމެއް
އިޚްތިޔާރުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ރަނގަޅު އިންތިޒާމުތަކެއް އެބަ ހަމަޖައްސަންޖެހޭ ކަމަށް
ގަބޫލުކުރެވޭ. ސަރުކާރުގެ ޚަރަދުގައި ކިޔަވާ ކުދީންނަށް ޖެހޭނީ ކޮންމެވެސް މުއްދަތެއް ހަމަ ދިވެހި ސަރުކާރަށް
ޚިދުމަތްކުރަން. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރަން. ހަމައެކަނި ސަރުކާރަށް ޚިދުމަތްކުރުމެއް ނޫން މީގައި މުހިއްމީކީ،
ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރުން. އެ ކުދީން އެހިސާބުން ބޮޑުވެގެން އެ ކުދީންނަށް ހުރިހާ ޚަރަދެއް ކުރަމުންދިޔައީ
ދިވެހި ދައުލަތުން ކަމަށް ވާތީވެ، ދިވެހި ދައުލަތުން އެބަ ޚިދުމަތްތަކެއް ކުރަންޖެހޭ. ކިޔަވާ ނިންމާފައި ބޭރު
ޤައުމެއްގައި ހުރުން އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަކަށް ނުދެކެން. އެހެންވީމާ، މި ކަމަށް ވެސް ގޮތްތަކެއް
ކަނޑައެޅިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދަކީ ކުރިން ވާހަކަދެއްކެވި އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން، ވަރަށް ބޮޑަށް ފަތުރުވެރިކަމަށް ބަރޯސާވެފައި އޮތް އިޤްތިޞާދެއް. އާމްދަނީގެ
ބޮޑު ސައްތައެއް މި ހިއްސާކުރަނީ ފަތުރުވެރިކަމުން ލިބޭ އާމްދަނީން. މި އާމްދަނީ މިއުޅެނީ
ގާތްގަނޑަކަށް 34.2%ގައި. އިތުރު ގޮތަކަށް އިޤްތިޞާދު ކުރިއެރުމަށް ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މި ދާއިރާއަށް
އަންނަ ކޮންމެ ލޮޅުމަކުން މުޅި އިޤްތިޞާދަށް އޭގެ ނޭދެވޭ އަސަރުކުރާނެ ކަމެއް ކަމާ މެދު އަޅުގަނޑު ޝައްކެތް
ނުކުރަން. އެހެންކަމުން، މިއަށްވުރެ އިތުރަށް މި ކަންކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް އެބަ ހަދަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ގުދުރަތީ
ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކޮށްގެން އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އާމްދަނީ އިތުރުކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް
16

ކަންތައްތައް ކުރުމަކީ އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ
ޚަރަދުތަކަށް ބަލާއިރު އެންމެ ބޮޑު ޚަރަދެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުން ކުރާ އެއް ކަމަކީ، ތެލަށް ކުރާ ޚަރަދު.
އެހެންވީމާ، ތެލަށް ކުރާ ޚަރަދު އެހެން ގޮތަކަށް ކުރެވޭނެ ގޮތެއް އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާކޮށް، އަޅުގަނޑުމެން އެކަމާ
ދޭތެރޭގައި ފުންކޮށް އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ. ތެލުގެ ބާޒާރަށް އަންނަ ކޮންމެ ލޮޅުމަކާ އެކުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
އިޤްތިޞާދަށް އޭގެ ގެއްލުންތަކެއް ފޯރާ އެބަ. މިސާލަކަށް، ހަމަ ތެލުގެ އަގު ބޮޑުވި ވަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ
ޚަރަދުތައް ބޮޑުވެގެންދޭ. ބޮޑުވެގެންދިއުމަކީ އެއީ އޭގެ ސަބަބުން އެހެނިހެން ކަންތައްތަކަށް ވެސް އޭގެ އަސަރު
ފޯރަމުންދާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަންޖެހޭ. ހަމައެއާއެކީގައި ކާބޯތަކެއްޗަކީ
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖެއިން ބޭރުން ގެންނަ އެއްޗެހިތައް. ހަމަ ރާއްޖޭގައި އުފެދެން ހުރި ހުރިހާ އެއްޗެއް
އުފައްދައިގެން ބޭރުން ގެންނަ އެއްޗެހިތައް މަދުކުރުމަކީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދަށް ލިބޭނެ ވަރަށް ބޮޑު
ކުރިއެރުމެއް ކަމަށް ދެކެން. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ހަމަ ބޭނުން، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އާއްމު
ރައްޔިތުން ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމެއް ވެސް ހިންގަން. ޚަރަދުތައް ކުރާނެ ގޮތާއި، ޚަރަދުތައް ކުރެވެންޖެހޭނެ ގޮތާ،
މި ކަންތައްތައް ވެސް އެބަ ބަލަންޖެހޭ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންތައްތައް ހުންނަ ގޮތުން، ހަމަ ކޮންމެ މީހަކު
ކޮންމެ ޚަރަދެއް ވެސް ކޮށްލަނީ. ހަމަ ހިތަށްއެރިހާ ޚަރަދެއް ކޮށްލަނީ. އަދި ބައެއް މީހުން އަތުން ދަރަންޏަށް
ހޯދައިގެން ވެސް ޚަރަދުކުރަނީ. އޭގެ ބަދަލުގައި ލިބޭ މިންވަރަށް ޚަރަދުކުރުމާއި، އަދި ފަހަށް ރައްކާކުރުން އެއީ ވަރަށް
މުހިންމު ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮގްރާމުތަކެއް ހިންގައިގެން ރައްޔިތުން އެބަ ހޭލުންތެރިކުރުވަންޖެހޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ ރިސޯޓްތަކުގެ މަތީ މަޤާމުތަކުގައި ގިނައިން ތިބި
މީހުންނަކީ ރާއްޖެއިން ބޭރު މީހުންކަން. މި މީހުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު މުސާރައެއް އެބަ ދޭންޖެހޭ. އަދި ހުރިހާ
މުސާރައެއް ކަހަލަ ގޮތަކަށް މިދަނީ ރާއްޖެއިން ބޭރަށް. އެހެންވީމާ، އެއީ އިޤްތިޞާދަށް ލިބޭ އެންމެ ރަނގަޅު
ކުރިއެރުމެއް ނޫން. އަދި އޭގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުން ވަރަށް ބޮޑުވެގެންދޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ
މިކަން ބަދަލުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ބަލަން. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ރިސޯޓުތަކުގެ މަތީ މަޤާމުތަކުގައި ބޮޑެތި މުސާރަތަކުގައި ތިބޭ
މީހުންނަކީ ދިވެހީން ކަމުގައި އެބަ ވާންޖެހޭ. ދިވެހީން އެބަ ޓްރޭންކުރެވެންޖެހޭ. ޓްރޭންކޮށްގެން އެ މީހުންނަށް އެ
މަސައްކަތް ކުރެވެންޖެހޭ. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ބަލަންޖެހޭ އަސަންދައިން ވެސް މިހާރު ކުރެވޭ
ޚަރަދުތައް މި ކުރެވެނީ އެންމެ ރަނގަޅަށްތޯ. މި ޚަރަދުތައް އެބަ ބެލެވެންޖެހޭ. ކިހިނެއްތޯ މިކަން ކުރެވެނީ. މިސާލަކަށް
200 ޑޮލަރު ޚަރަދުކުރެވެން އޮތް މީހާއަށް ކިތައް ޑޮލަރުތޯ މިހާރު ޚަރަދުކުރެވެނީ. އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައި އޮތް ގޮތުން
ވެއްޖެއްޔާ އާސަންދައިގެ ވެސް ކަންތައްތައް ވޭތުވެދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި ހުރީކީ ރަނގަޅަކަށް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެގޮތުން ދާންނުޖެހޭ ކިތަންމެ ޚަރަދެއް އާސަންދައިން ވެސް ކޮށްފައި އެބަހުރި. އެތައް މިލިޔަން ރުފިޔާއެއް މިގޮތަށް
އިހުމާލުވެފައި އޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑު މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އެބަހުރި. އެހެންކަމަށްވެއްޖިއްޔާ އަލުން އެބަޖެހޭ މި
17

ކަންތައްތައް ދިރާސާކޮށް ބެލެން ވެސް. ހަމަ އެގޮތަށް އިޤްތިޞާދަށް ކުރެވޭނެ އެންމެ ބޮޑު އެއް ފައިދާއަކީ،
ކޮރަޕްޝަންގެ ގޮތުގައި ގެއްލިގެންދާ ފައިސާ ޚަރަދުކުރުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުގައި
ކޮރަޕްޝަންގެ ގޮތުގައި ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ފައިސާ ގެއްލިފައި އޮތް ކަމަށް އެބަ ވާހަކަދެކެވޭ. އެ ފައިސާ
ހޯދަންޖެހޭނެ. އެ ފައިސާ ހޯދިއްޖެ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދަށް ލިބޭ ވަރަށް ބޮޑު
ކުރިއެރުމެއް ކަމަށް ވާނެ. ހަމަ އެގޮތަށް މުސްތަޤުބަލުގައި ވެސް ކޮރަޕްޝަންގެ ގޮތުގައި ފައިސާތައް ގެއްލިގެން
ދައުލަތުގެ ފައިސާ، ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ގެއްލިގެންނުދާނެ ކަހަލަ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ އިންތިޒާމުކުރަންޖެހޭ.
ދެ ފުށް ފެންނަ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކަންތައް ކުރަންޖެހޭ. 34 މިލިޔަން ރުފިޔާއަށް ވާން ހުންނަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް،
60 މިލިޔަން ރުފިޔާ، 70 މިލިޔަން ރުފިޔާއަށް ވާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ރޭވިގެންނުވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެކަން
ކުރެވެންޖެހެނީ ވީހާ ޚަރަދު ކުޑަކޮށް، ވީހާ ރަނގަޅަށް އެކަން ކުރެވޭނެ ކަހަލަ ގޮތަކަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފާހަގަކުރެވެނީ ބޮޑެތި އަގުތަކުގައި، އެކަށީގެންވާ އަގަށް ވުރެ ބޮޑެތި އަގުތަކުގައި ރާއްޖޭގެ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް
ހިންގާފައި ހުރިކަން. އެ ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ހުއްޓުވަން. އެ ކަންތައްތައް ކޮށްފައި ހުރި މީހުންނާ
ދޭތެރޭގައި ފިޔަވަޅުއެޅެންޖެހޭ. އެކަން ބަލައި، އެކަން އަލުން ނުވާނެ ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް ކުރެވެން ވެސް ޖެހޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގުދުރަތުން ދެއްވާފައި ހުރި އެންމެ މުހިންމު މުދަލަކީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފަޅުރަށްތަކާއި ގިރިގިރިޔާއި، ފަރާ މިކަހަލަ ކަންތައް. މި ތަންތަން ވެސް ދެވެންވާނީ ދެވެން އޮތް އެންމެ ބޮޑު
އަގެއްގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ މީހަކު ޕްރޮޕޯޒަލެއް ހިފައިގެން ދިޔައިމަ އެކަން ހަމަ ކިތަންމެ ކުޑަ އަގެއްގައި
ނަމަވެސް އެގޮތަށް ވެގެންނުވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އެ ފަޅުތަކާއި ކަންތައްތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
އެބަޖެހޭ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކަށް އެކަން ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ ގޮތަށް ހަދަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިދިޔަ ސަރުކާރުން
މާލީ ގެއްލުންތައް އެބަހުރި ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކަށް ދީފަ. މި ސަރުކާރުން އެ މީހުންނަށް ބަދަލުތަކެއް ދޭންޖެހޭނެ.
ކޯޓުތައް މެދުވެރިވެގެން ވެސް އަދި އެ ނޫން ގޮތްގޮތަށް ބަދަލުތަކެއް ދޭންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން
ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރައްޔިތުންނެއް، ދައުލަތަކުންނެއް މީހަކަށް ގެއްލުމެއް ނުދޭނެ. ނޫނީ
ފަރާތްތަކަކަށް ގެއްލުމެއް ނުދޭނެ. އެކަން ކުރާނީ ކޮންމެވެސް ބަޔަކު. އެހެންކަމަށްވެއްޖިއްޔާ އެ މީހުންގެ މިލްކިއްޔާތު
ވިއްކައިގެން ނަމަވެސް، އަދި އެ މީހުން ކޮންމެ ފަދަ ގޮތަކަށް ކަންކަން ކޮށްގެން ނަމަވެސް، އެ މީހުންގެ އަތުން އެ
ފައިސާ ހޯދަންޖެހޭނެ ދައުލަތަށް. ދައުލަތަށް ހުރިހާ ބުރައެއް އަންނަ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް ވެގެންނުވާނެ.
އެއްވެސް ސަރު ކާރުގައި އެކަން ވެގެން އޮންނަންޖެހޭނީކީ އެގޮތަކަށް ނޫން އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. އަމިއްލަ ފަރާތަކަށް
ގެއްލުމެއް ދޭ ކަމަށް ވެއްޖެ އްޔާމު އެ ދެނީ ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާއެއްގެ ވެރިއަކަށް ހުންނަ މީހާ ނޫނީ ދައުލަތުގެ
ކަންތައްތަކުގައި ހަވާލުވެ ތިބޭ ބޭފުޅުން...
18

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި
މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާނަށް.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ބަހުސް މި ކުރެވެނީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ 29.6 ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ ވަރަށް ބިޔަ ބަޖެޓެއް ސަރުކާރުން މި އޮތީ ހުށަހަޅާފަ.
އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ވާހަކަދައްކަމުންދިޔައިރު ވެސް އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން، މި ބަޖެޓު މިގޮތަށް އޮވެ
އަޅުގަނޑުމެން ދޫކޮށްފި ކަމަށް ވަންޏާ، ނިމިގެންދިޔަ ސަރުކާރުން ވެސް ، މިހާރު މި ހިނގަމުންދާ ސަރުކާރުން ވެސް
މީގެ ޒިންމާއެއް ނުނަގާ ވަކި ހިސާބަކުން ރައްޔިތުންނަށް ހުރި މުހިންމު މަސައްކަތްތައް ހުއްޓިގެންދިޔައިމަ އޭގެ
ޒިންމާނަގާނެ ފަރާތެއް ނެތި ވަރަށް ބޮޑެތި މައްސަލަތަކާ ދިމާވެއޭ. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީކީ އަޅުގަނޑުމެން
މިއަދުންމިއަދަށް ބަހުސްކޮށް ނިންމާފައި، ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔައިރުގައި އެ
ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އަވަސް އަރު ވައިގެން ނިންމާފައި ނިންމާލެވޭ ވަރަށް ވުރެން މާ މުހިންމު
ވަރުގަދަ މައްސަލައެއްގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. ދައުލަތެއްގެ ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެން އެކަށައަޅައިލާއިރުގައި އެއަށް
ވާހަކަދެކެވޭއިރުގައި އާމްދަނީ ލިބޭނެ ގޮތްތަކާއި ، ޚަރަދުކުރެވޭނެ ގޮތްތަކާއި، ލޯންގްޓާމް ސްޓްރެޓެޖީތަކާއި، އަދި ޝޯޓް
ޓާމް ސްޓްރެޓެޖީތަކާއި އަދި ކޮންޓިނުއަސް އިމްޕްރޫވްމަންޓުތައް ގެންދެވޭނެ ގޮތްތަކަކާއި ، މި މަންޒަރުތަކެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓަކުން ނުފެނޭ. މިސާލަކަށް ދަން ނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ، މުޅި ބަޖެޓު ބިނާވެފައި މި އޮތީ
ރާއްޖެއިން ބޭރުން ލިބޭ ހިލޭ އެހީއަށާއި ، އަދި އޭގެއިތުރަށް އެކިއެކި ޓެކްސްތަކުގެ މައްޗަށް. ޓެކްސް ލިބިގެން
މިއަންނަނީ ޓޫރިޒަމްގެ ޛަރީޢާއިން. ބައްލަވާ! ހަމައެކަނި ސަޢޫދީ ޢަރަބިޔާ، އަބޫދާބީ، ކުވައިތު، މި ޤައުމުތަކުގައި
ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގައި އެވްރެޖު ގޮތެއްގައި ތިން ސަތޭކަ ، ހަތަރު ސަތޭކަ މިލިޔަން ރުފިޔާގެ އެހީ މި އޮތީ ލިބިފަ.
އެކަމަކު މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ، އެއް ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ އެހީ ލިބޭނެ ކަމަށް. އެހީ ލިބޭނެ ކަމަށް
ބަޖެޓުގައި މިހާ ބޮޑެތި އަދަދުތަކެއް ޖަހައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ގެ ރައްޔިތުންގެ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު
މި ކަންތައްތައް ނުވެދިޔައިމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މީގެ ޒިންމާ ނަގަންޖެހޭ ބަޔަކު ވާނެ. ކޮންމެ ގޮތެއްވިޔަސް، އެންމެ
މުހިންމު އެއް ކަމަކީ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުން. އޭގެތެރެއިން އެއް ކަމަކީ،
އާސަންދައާއި އެންސްޕާއާއި، އަދި އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންނަށް މި ދޭ އިނާޔަތްތަކާއި، އެކަނިވެރި މައިންނަ މި ދޭ
އިނާޔަތްތަކާއި، ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދީންނަށް މިދެވޭ އިނާޔަތްތަކާ ހުއްޓުމެއްނެތި މިކަން ކުރެވޭނެ
އިންތިޒާމުތައް އޮންނަން އެބަޖެހޭ. ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު މުޅި ދިރާސާކޮށް ބަލާއިރުގަ އި އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ،
19

މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ ކިޔަވާކުއްޖަކަށް ދޮންކެޔޮވަކަކާއި ކުކުޅު ބިހެއް ދިނުން. އެކަން ކުރާނީ ކިހިނެއްތޯ؟
ސްކޫލަށް ފޮނުވާނީތޯ؟ ގެއަށް ފޮނުވާނީތޯ؟ ކުންފުންޏަކަށް ހަވާލުކޮށްގެން ކުރާނީތޯ؟ 2.50 ރުފިޔާގެ ވާހަކަ މިދައްކަނީ.
އެއަށްވުރެ މާ މުހިންމު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން ދަރިވަރުންގެ؛ ޚާއްޞަކޮށް އެ ކުދިންގެ ޓިއުޝަން
ފީތަކުގެ ވާހަކަ ދެއްކިއްޔާ. މެނޭޖުކުރެވޭނެ، އެކަން ޙަޤީޤަތަކަށް ވެވޭނެ، އަސްލެއްގެ މައްޗަށް ވާހަކަދެއްކޭނެ
އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި ވާހަކަދައްކަންވާނީ. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑުމެން މި ވާހަކަ ދައްކަންޖެހޭ ސަބަބަކީ، މުޅި
އާމްދަނީ ގުޅިފައި މި އޮތީ އަޅުގަނޑުމެން ރަށްފުށުގެ ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީއާ. ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން،
ދެއްވަދޫ ރައްޔިތުން، ކަނޑުހުޅުދޫ ރައްޔިތުން، ކޮނޑޭގެ ރައްޔިތުން، މި ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް
ޓަކައި ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އުފާކުރާ މިންވަރަށް ކަންތައްތައް ކުރެވިފައި އެބަހުރި. އެކަންތައްތައް
ކޮންޓިނިއުކުރެވޭނެ ގޮތްތަކެއް އޮތުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން މިދެންނެވީ، މިދިޔަ އަހަރު ބަޖެޓުގެ
ތެރޭގައި ހިމަނައިގެން 18 މިލިއަން ރުފިޔާ ގެމަނަފުށީ ނަރުދަމާ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުން މިއަންނަނީ. އަޅުގަނޑު
ދެންނެވިން، ގެމަނަފުށީގެ ނަރުދަމާއާއި ފެނާ، ގެމަނަފުށީގެ ފެނާ، އަދި ޚާއްޞަކޮށް ގެމަނަފުށީގެ ބިން ހިއްކުން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހާރު ވަރަށް މުހިންމު. އެއީ ގެމަނަފުށީގައި މިއަދުގެ ޒުވާނުންނަށް ބޭނުންވާ ގޯތިގެދޮރުގެ
މައްސަލަތައް އެ އޮތީ ޙައްލު ނުކުރެވިފަ. ކަނޑުހުޅުދޫގައި އެ އޮތީ ބިން ހިއްކަންޖެހިފަ. ދެއްވަދޫ އެ އޮތީ ބިން
ހިއްކަން ޖެހިފަ. މިއަދު ކުރިން މިކަން ކުރި ވަރަށްވުރެ ޑަބަލް ކުޑަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަން ކުރެވެން އެބައޮތް
އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަ މަހާޖައްރާފެއް އޮވެ އެކަންތައް ކުރެވިގެންދާއިރު، އަޅުގަނޑު ހިތުން ގެމަނަފުށީގެ ބިން
ނުހިއްކެންވީ ސަބަބެއް ނެތް. ދެއްވަދޫގެ ބިން މިއަދު ނުހިއްކެންވީ ސަބަބެއް ނެތް. ކަނޑުހުޅުދޫގެ ބިން ނުހިއްކެންވީ
ސަބަބެއް ނެތް. މި ހުރިހާ ކަމެއް؛ މި ވާހަކަ ދައްކަން މިޖެހޭ ސަބަބަކީ މުޅި ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ޝައުގުވެރިކަމަކާ
ގުޅިފައި އެބަހުރި މާވަރަލުގެ އެއަރޕޯޓު. އެ އެއަރޕޯޓުގެ މަސައްކަތް ނިންމުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުން މި އުނދަގޫ
ތަކުލީފު ކަންތައްތަކަށްފަހުގައި ވަރަށް މުހިންމު މަސައްކަތްތަކެއް، އެއީ 90% މަސައްކަތް އެ އޮތީ ނިމިފަ. ރަންވޭގެ
މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށްދާއިރުގައި އެ މަސައްކަތް ނިމިގެންދިޔައީމަ އެއ ގުޅިފައި އެބަހުއްޓޭ އިނގޭތޯ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިނާއަތުގެ ތެރެއިން ޒުވާނު ން ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތަކާއި މިކަން ކުރެވޭނެ އިންތިޒާމު.
އެހެންވީމާ، ކެނޑިނޭޅި އަޅުގަނޑުމެން ވޭތުވެދިޔަ އަހަރު ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވެސް އަޅުގަނޑާ ވަރަށް ގިނައިން
ކުރާ ސުވާލުކުރައްވާނެ އަބަދު މާވަރަލުގެ ވާހަކަ ދައްކާތީ. މާވަރަލުގެ ވާހަކަ ދައްކަންޖެހޭ ސަބަބަކީ، އެއާ ގުޅިފައި އޮތީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ؛ ޚާއްޞަކޮށް ގދ. ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ މުސްތަޤުބަލް. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ބޭނުންވޭ
އަޅުގަނޑުމެން މާލެއަށް ކުޑަ އަގެއްގައި އަންނަން ބޭނުންވޭ. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވޭ، ހަމައެކަނި އެއަރޕޯޓު
ނިމިގެންދާއިރުގައި، ހަމައެކަނި އެއަރޕޯޓަކީ އެއަރޕޯޓެއް ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފައިދާ ނުނެރެވޭނެ.
އެއަރޕޯޓާ ގުޅިފައި އެބަހުރި އެހިސާބުގެ ރަށްތަކުގެ އެހެން އިންވެސްޓްމަންޓުތަކާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު
20

މިދަންނަވަނީ، އެހިސާބުތަކުގައި އިތުރު ރިސޯޓުތައް ތަރައްޤީކޮށްގެން ނޫނިއްޔާ، ރިސޯޓުތައް ޑިވެލޮޕްކޮށްގެން ނޫނިއްޔާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާމްދަނީ ނުލިބޭނެ. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މިކަން ދައްކަން. މިކަން
ދެއްކުމަށްޓަކައި ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް މިދެންނެވީ އާމްދަނީ ލިބޭނެ ގޮތްތަކެއް؛ އާމްދަނީ ލިބޭނެ ހަރުދަނާ
ސިޔާސަތުތަކެއް މީގެތެރޭގައި އޮތުން. ފަތުރުވެރިކަމުން ޓެކްސް ނަގައިގެން ކުރިއަށްދާ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި
ފަތުރުވެރިކަން ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ދައުލަތުން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޓުއަރިޒަމް ޑެސްޓިނޭޝަނެއްގެ ގޮތުގައި
މާކެޓްކުރެވޭނެ ގޮތްތަކެއް ކަ ނޑައަޅަން. ބޭރުގެ އެކިއެކި މާކެޓްތައް، އާ މާކެޓްތައް ޑިވެލޮޕްކުރުން. އެކްސެސް
އޮޕްޝަންތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ގެންދަން އެބަޖެހޭ. އިއްޔެވެސް އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ، އިންޓަރނޭޝަނަލް
އެއަރޕޯޓްގައި ދެވަނަ ރަންވޭގެ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑުއިވުނު ގޮތުން މިއަންނަ އަހަރުގެ ފަހުކޮޅުގައި
ފައްޓާ ވާހަކަ މިދައްކަނީ. ނިމިފައި ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތަކުން އާމްދަނީ ލިބޭނެ ގޮތްތަކެއް ހޯދުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް.
ހަމައެއާއެކު ކަނޑުހުޅުދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަންތައް އެއީ، ކަނޑުހުޅުދޫގެ ބަނދަރުގެ
ވާހަކަ. ބަނދަރު ހިމެނިފައި އެބައޮތް. އަޅުގަނޑުމެން އޮތީ އެމް.ޓީ.ސީ.ސީއާ ހަވާލުކުރެވިގެން މަސައްކަތްކުރުމަށް ޓަކައި
މީހުން ވެސް އެ ތިބީ އެތާނގައި ރެޑީގައި. އެހެންނަމަވެސް، މަސައްކަތްކުރެވޭނެ އަދަދެއް؛ ބަޖެޓަށް އަދަދެއް
ލެވިފައިނެތީމަ މި ސުވާލު އުފައްދަން އެބަޖެހޭ. މާވަރަލުގެ އެއަރޕޯޓް ނިންމަން 87 ހާސް ރުފިޔާ. 87 ހާސް ރުފިޔާ
އެކަން ކުރާނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އެއީ ލޯނަކުން ކުރާ ކަމެއްތޯ؟ މީހަކު ދޭ ހިލޭ އެހީގެ ދަށުން ކުރާ ކަމެއްތޯ؟ އެކަން
ސާފުވާން އެބަޖެހޭ ބަޖެޓުގައި. ބަޖެޓު ނިންމާފައި ދާއިރު މިކަންތައްތައް ރައްޔިތުންނަށް ސާފުވާން އެބަޖެހޭ.
ކަނޑުހުޅުދޫގައި ފެން ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި 5 މިލިއަން. ގެމަނަފުށީގައި 5 މިލިއަން. ދެއްވަދޫގައި 5 މިލިއަން. 5
މިލިއަނުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވިދާނެތޯ؟ އެހެންވީމާ، މި ސުވާލުތައް އުފެދޭ. ހަމައެއާއެކު މި
ވޭތުވެދިޔަ 4 އަހަރުދުވަހު ވެސް އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ ގެމަނަފުށީ ސްކޫލަށް ބޭނުންވާ އިތުރު ތަރައްޤީ
އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަން ބޭނުންވޭ. 2 މިލިއަން ރުފިޔާއަކުން މިހާރު ގެމަނަފުށީގެ ސްކޫލުގައި އެ ހުރި މައްސަލަތަކެއް
ޙައްލެއް ނުކުރެވޭނެ. މީގެ 5 އަހަރު ކުރިން ޙައްލުކުރެ ވިދާނެ. މިހާރު ކުދިން ގިނަވެ، އެތަނަށް ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތައް
އިތުރުވެފައި އޮތީ. އަނެއްކޮޅުން ގެމަނަފުށްޓަކީ ގެމަނަފުށީގެ ޓީޗަރުން 100% ތިބެގެން ރާއްޖޭގައި ކިޔަވައިދޭ
ހަމައެކަނި ސްކޫލް. ޕްރިންސިޕަލުން ފެށިގެންގޮސް ޓީޗަރުންނާ ހަމައަށް، ލެބޯޓްރީގައި މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނާ ހަމައަށް
ވެސް ގެމަނަފުށީގެ ޒުވާނުން އެ މަސައްކަތުގައި އުޅެނީ. ގެމަފުށީ ހެލްތު ސެންޓަރަކީ ވެސް ހަމަ 100% ދިވެހިން
ތިބެގެން މަސައްކަތްކުރާ ހެލްތު ސެންޓަރެއް. އެހެންވީމާ، މިތަނަށް ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި
އިތުރު ޝައުޤުވެރި ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ހުންނަން އެބަޖެހޭ. ދަންނަވަން އުޅޭ ވާހަކައަކީ ، 2 މިލިއަން ރުފިޔާއަކުންނެއް
ގެމަނަފުށީ ސްކޫލަށް ބޭނުންވާ އިމާރާތެއް ނޭޅޭނޭ. އެންމެ މަދުވެގެން ވެސް މިހާރު އެ މަސައްކަތް ކުރެވޭނީ 10
ވަރަކަށް މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަ ޖެޓެއް އެކަމަށް އެކުލެވިގެން. ކޮނޑޭއަކީ މުޅި އެ ސަރަހައްދުގައި އޮތް އެގްރިކަލްޗަރަށް
21

ބަލާއިރު، ބިމުގެ ތަނަވަސްކަން އެންމެ ރަނގަޅު ރަށް. ބަޖެޓު ގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޚާއްޞަކޮށް މިކަހަލަ
މަޝްރޫޢުތައް؛ މިދެންނެވީ ދަނޑުވެރިކަމާ ބެހޭ މަޝްރޫޢުތައް ގެނެވޭނެ ގޮތްތަކެއް ހަދަން. ދަނޑުވެރިކަމަށް
ދޫކުރެވިފައިވާ ރަށްތަކުގެ ކުލީގެ ގޮތުގައި 6 މިލިއަން ރުފިޔާ. ދަނޑުވެރިކަމުގެ ކުލިތައް އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ޓެކްސްނަގަންޖެހޭ، ކުލި ނަގަންޖެހޭ ދާއިރާއެއް ގެ ގޮތުގައި. ޓްރެފިކް
ވައިލޭޝަނުން 14 މިލިއަން ރުފިޔާ. މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ މާލޭގައި ޕާކުކުރެވޭނެ ގޮތްތައް ނެތް ވާހަކަ.
އަޅުގަނޑުމެން މި ހާލަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ރާވައިގެންނުވާނެ ޒުވާނުންގެ އަތުން 14 މިލިއަން ރުފިޔާ، 20 މިލިއަން
ރުފިޔާ ނަގާނެ ކަމަށް. އަދި އިތުރަށް ސްޓިކާ ޖަހައިގެން މި ފައިސާ ނަގާނެ ގޮތެއް އޮވެގެންނުވާނެ. ދެން ހަމަ އެގޮތަށް
ކަސްޓަމުން ލިބޭ އާމްދަނީއަށް ބަލާއިރުގައި 2018 ގައި 2.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބިފައި އޮތްއިރުގައި، 2019 ގައި 3.2
ބިލިއަން ލިބޭނެ ކަމަށް. ކިހިނެއްތޯއޭ ކަސްޓަމުން 3.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ނަގަނީ؟ އިތުރު ޓެކްސެއް
ތަޢާރަފުކުރަނީހެއްޔޭ؟ ނޫނީ އިމްޕޯޓްސް އިތުރުވަނީ ހެއްޔޭ؟ އިމްޕޯޓްސް އިތުރުވަންޏާ ކޮންކޮން މަޝްރޫޢުތަކަށް،
ކިހިނެއްވެގެން އިތުރުވާ މަޝްރޫޢުތަކެއްހޭ؟ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި މިހާހިސާބަށް ހިންގި އެންމެ ބޮޑެތި ބިޔަ
މަޝްރޫޢުތައް ހިންގާފައި އޮތީ 2018 ގައި. 2.9 ބިލިއަ ން ރުފިޔާ އާމްދަނީ ލިބުނީ ޓެކްސްގެ ހުރިހާ ގޮތަކަށް.
އެހެންވީމާ، 2019 ގައި 3.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ އާމްދަނީ ޖަހާއިރުގައި އެއީ ކޮންގޮތަކަށް ލިބޭނެ އާމްދަނީއެއްތޯ؟
އަޅުގަނޑު މި ކަންބޮޑުވަނީ އަޅުގަނޑުމެން އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ހުއްޓިދާނެތީ. އެންސްޕާގެ ޚިދުމަތްތައް ހުއްޓުނީމަ
ރައްޔިތުންނަށް ނިކަމެތިކަން އަންނާނެ. އެހެންވީމާ، މި ދަންނަވަން އުޅޭ ވާހަކައަކީ ، ހަމައެއާއެކު މި ކަންތައްތަކާ
ފައިނަލީ ގުޅިފައި މިތިބީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށްތަކުގެ ރައްޔިތުންނާ. ދެއްވަދޫގައި ބޭ ނުންވާ ނަރުދަމާ ހިމެނިފައި
އެބައޮތް. ރަނގަޅު . އުފާކުރަ ން. މިސްކިތް ނިމުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ އިތުރު ފައިސާތައް ހިމެނިފައި އެބައޮތް. އަދި
ޒުވާނުންނަށް ބޭނުންވާ ފުޓްސަލް ދަނޑުގެ ކަންތައްތައް؛ ކަނޑުހުޅުދޫގެ ދަނޑު ހުއްޓިފައި އެ އޮތީ. ޒުވާނުން
ބޭނުންވަނީ ބިޔަ ދަނޑެއް އަޅަން. އެކަމަށް ބޭނުންވާ އެގްރިމެންޓު ހެދި، ބަޖެޓުކުރެވި އެ އޮތީ ސޮއިކުރެވިފަ. އެ
މަސައްކަތްތައް ކޮންޓިނިއުކޮށް ކުރެވެން އެބަޖެހޭ. ކޮނޑޭގައި ޒުވާނުން ބޭނުންވީ، ދަނޑު ހެދުމަށް؛ ފުޓްސަލް ދަނޑުގެ
މަސައްކަތްތައް ވެސް ކުރިއަށްދެވޭނެ ގޮތަކަށް ބަޖެޓުގައި އަދި ހިމެނިފައެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު
ބޭނުން ހަމައެއާއިއެކު ކޮނޑޭގައި ޒުވާނުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވޭ، ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވި އެއް ކަމަކީ،
އެއީ ކޮނޑޭގެ ކައުންސިލް އިދާރާއެއް ހެދުން. 2 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް ކޮނޑޭގެ ކައުންސިލު އިދާރާއެއް ނުނިންމޭނެ.
އެހެންވީމާ، އެ އަދަދު ވެސް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި ހަމަ މަސައްކަތްކުރާ މީހުންގެ ތަޖުރިބާއަށް ބަލާއިރުގައި
ގާތްގަނޑަކަށް 5 ވަރަކަށް މިލިއަން ރުފިޔާ ޖަހައިގެން ނޫނިއްޔާ ރަނގަޅު ފެންވަރެއްގެ ކައުންސިލު އިދާރާއެއް
ނުނިންމޭނެ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް މިދެންނެވި ކަންތައްތައް މިގޮތަށް ކުރުމަކީ. ހަމައެއާއިއެކު
މަސްވެރިން؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިދާއިރާއަކީ، ގއ. އަތޮޅަކީ މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތުގައި ކުރިއަރާފައި އޮތް އަތޮޅެއް.
22

މަސްވެރިންނަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ފަހިކޮށްދެވެންޖެހޭނެ. އިންޖީނުން ނަގާ ޓެކްސް ކަނޑާލަން އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން
ސަރުކާރަށް. އިންޖީނުން ނަގާ ޓެކްސް ކަނޑާލަން މި ގޮވައިލާ ސަބަބަކީ، ރައްޔިތުން މިހާރުވެސް އެ ތިބީ
އޮޑިދޯނިފަހަރުން ލިބޭ އާމްދަނީއިން ލިބޭ ލޯނު ނަގައިގެން ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ނުދެއްކި، އެ މީހުންގެ ގެދޮރު ބޭންކަށް
ނަގައިފާނެކަމުގެ ބިރުވެރކަމުގެ ތެރޭގައި. އެހެންވީމާ، އެކަންތައްތައް ކުރެވެން އެބަޖެހޭ. އެކަންތައް ކުރެވޭނެ މަގު
ފަހިވުމަކީ ހަމަ އަޅުގަނޑު އެދޭ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއް. ހަމައެއާއިއެކު އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން، ދަނޑުވެރިން މިއީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ސަރަހައްދުގައި ޚާއްޞަ ރަށްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަނޑުވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތަށް
ތަޢާރަފުކޮށްދިނުމަށް. ގެމަނަފުށީގައި މިއަދު ވެސް ގިނަ އަދަދެއްގެ ދަނޑުވެރިކަމުގެ މަސައްކަތުގައި އުޅޭ ބޭފުޅުންނަށް
ބިމުގެ ދަތިކަމާ ހެދި މިކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ނެތިފައި އެ ތިބީ. އެހެންނަމަވެސް، ގއ. އަތޮޅުގައި މިއަދު ރިސޯޓްތައް
ތަރައްޤީވެގެން އަންނައިރުގައި ދަނޑުވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތަށް ވަރަށް ބޮޑު ޑިމާންޑުތަކެއް އެބައޮތް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ހަމަ ސަރުކާރުން ހުށަހަޅަން، ގއ. އަތޮޅުގައި، ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ބައެއް
ރަށްތަކަކީ، އަޅުގަނޑަށް އޭގެތެރެއިން ހަމަ ބައެއް ރަށްތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޚާއްޞަކޮށް ދަނޑުވެރިކަން ކުރެވިދާނެ
ރަށްތައް. އެހެންވީމާ، ވަކި ސަރަހައްދުތަކެއް ކަނޑައަޅައި، ކުޑަ އަގެއްގައި މި ކަންތައް ކުރެވޭނެ އިންތިޒާމް
ހަމަޖައްސައިދޭށޭ. އަދި އޭގެއިތުރަށް ކޮނޑޭގެ އެއް ސަރަހައްދު ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ މި
އަހަރުގައި ޓުއަރިޒަމް ސިނާޢަތުގެ ތެރެއިން، ޚާއްޞަކޮށް ގެސްޓްހައުސް ވިޔަފާރީގެ ތެރެއިން ކުރިއަށްދެވޭނެ ކަމަށް
ވާހަކަދައްކާފައި އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، މި ޕޮލިސީއެއް އަދި އަޅުގަނޑަކަށް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފެންނާކަށް ނެތް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދެން، ކޮނޑޭގެ އެ ފަޅި އެއީ ހަމަ ގއ. އަތޮޅުގެ ރަށްތަކުގެ ޒުވާނުންނަށް
ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތުގެ ތެރެއަށް ވަދެވޭނެ ގޮތްތަކެއް އެކަމުގެ ތެރެއިން ހުޅުވިގެންދިޔުން. ހަމައެއާއިއެކު ޒުވާނުން
ބޭނުންވާ އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމަކީ، ކުޅިވަރާއި މުނިފޫހިފިލުވުމާއި، އަދި ބޭނުންވާ އަސާސީ އެކިއެކި ޚިދުމަތްތައް
ޤާއިމްކުރުން. މިއަދު އަޅުގަނޑު މި 4 ރަށުގެ ރައްޔިތުން ވެސް، ޒުވާނުން އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވޭ އެތަނުގައި
އިޖުތިމާޢީ މަރުކަޒުތަކެއް. ކުޅިވަރުކުޅެވޭނެ މަރުކަޒުތަކެއް ޤާއިމުކުރެވި، އެތަނުން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒުވާނުންނަށް
މިއަދު އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވާ އެއްކަން ކަމުގައިވާ ވައިފައި ޚިދުމަތާއި، އިންޓަރނެޓުގެ ޚިދުމަތް ތަންކޮޅެއް ލުއި
ގޮތަކަށް ލިބޭނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖައްސައިދިނުން. އަޅުގަނޑު ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވެސް އަދި އަޅުގަނޑުމެން
ކޮމިޓީގެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ދަންނަވަން، މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ހިމަނުއްވައިގެން ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ ގޮތެއް
ހަމަޖައްސައިދެއްވާށޭ. އަދި އޭގެއިތުރަށް ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް، މިދެންނެވި މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތުގެ ތެރޭގައި
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި ދިމާވެފައި ހުރި މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި އަދި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން
ގެމަނަފުށީގައި އައިސްޕްލާންޓް؛ ސަރުކާރުން ކޮށްދެއްވާފައި ހުރި ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމެއް އެއީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ
ޕްލާންޓް މިއަދު އެ ވަނީ ކުޑަވެފަ. އިތުރު ޕްލާންޓެއް ގެމަނަފުށްޓަށް އެބަ ބޭނުންވޭ. ގެމަނަފުށީގެ އައިސްޕްލާންޓަކީ މުޅި
23

ރާއްޖޭގައި މުޅި ސަރަހައްދަށް ބަލައިލިކަމުގައި ވިޔަސް އެންމެ ރަނގަޅަށް ހިނގަމުން އަންނަ އައިސްޕްލާންޓް.
އެތަނުގައި ޑިމާންޑުތައް އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެން އެ ޕްލާންޓު އިތުރަށް ފުޅާކޮށް، އެތަނުގެ ޚިދުމަތް
ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކޮށްދެއްވުމަށް. ދެން ހަމައެއާއެކު ބޭންކުގެ ޚިދުމަތް ގެމަނަފުށީގައި އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަން އެ އޮތީ ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ މެޝިނެއް ބަހައްޓާފައި އެ ޚިދުމަތްތައް އެބަލިބޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ
ޚިދުމަތް މިއަދު ވަނީ ފުޅާވެފަ. ގެމަނަފުށްޓަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތުގެ ތެރެއިން އެންމެ ގިނަ
އާމްދަނީ ލިބޭ ރަށް. އެހެންވީމާ، އެރަށުގައި މިއަދު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ބޭންކުގެ ޚިދުމަތްތައް ރަނގަޅު
ފެނަވަރަކަށް ލިބެން އެބަޖެހޭ. އެތަނުގައި ބޭންކިންގ ޓްރާންސެކްޝަންތައް ހެދެން އެބަޖެހޭ. ހަމައެކަނި ޖަމާކުރުމާއި
ނެގުމުގެ އިތުރަށް، ލުއި ލޯނުތައް ދިނުމާއި، ބޭންކިންގަ އި ދެވޭ ހުރިހާ ޚިދުމަތްތަކެއް ކުރެވެން އެބަޖެހޭ. މިދެންނެވީ
ބޭންކުގައި ، ހަމަ މަސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ބޭފުޅުން ނަގާ ލޯނުތަކަށް ފައިސާ ދެއްކުމާއި،
މިކަންތައްތަކަށް ދާންޖެހެނީ ވިލިނގި އްޔަށް ނޫނީ ތިނަދޫއަށް. ދުރަށް ދަތުރުކުރަން މި ޖެހެނީ. އެހެންވީމާ، އެ
ޚިދުމަތްތައް؛ ބޭންކު ގެ ޚިދުމަތްތައް ފުޅާކުރުމަށް ޓަކައި މިހާރު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ގެމަނަފުށީގައި މިކަން
ކުޑަ އަގެއްގައި، ކުޑަ ގޮތަކަށް މިކަން ކުރެވޭނެ. ފަސޭހައިން ކުރެވޭނެ. އެ ފުރުޞަތުތައް ތަނަވަސްކޮށްދެއްވުމަކީ
ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ދެން ހަމައެއާއިއެކު އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވުނު ބައެއް ދާއިރާ؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ
ބައެއް ރަށްރަށުގައި ދިމާވާ އެއް މައްސަލައެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މިއީ، ކައުންސިލު އިދާރާތަކަށް އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓު
ނެތުމުގެ ސަބަބުން ބޭނުންވާ ކަންތައް ނުކުރުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެން ކައުންސިލު އިދާރާތަކަށް ހަމަ އިތުރަށް
މަސައްކަތްކުރުމަށް ޓަކައި އެބޭފުޅުންނަށް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ އަދަދުތަކެއް ކަނޑައެޅުން. ދެން
މުޅި ބަޖެޓަށް ބަލާއިރުގައި މުޅި ބަޖެޓުގެ ޕްލޭނެއް ނެތް. އޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮންޓިންޖެންސީ ބަޖެޓެއް ނެތް.
އާމްދަނީ ހޯދޭނެ ގޮތްތަކެއް ނެތް. ހަމައެކަނި ބޭރުގެ ލޯނުތަކާއި، ހިލޭ އެހީއާއި، މި ކަންތައްތަކުގެ މައްޗަށް މި އޮތީ.
އެހެންވީމާ، އެގޮތަކަށެއް ދައުލަތް ހިންގުމުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި އުނދަގޫތަކެއް، ތަކުލީފުތަކެއް ދިމާވާނެ. އަޅު ގަނޑު ހަމަ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވެސް އަދި އަންނަ ސަރުކާރަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން، ޚާއްޞަކޮށް އެހީތެރިކަމެއް
ވެދެއްވާށޭ އެކަނިވެރި މައިންނަށް. އެކަނިވެރި މައިންނަށް މި ދެވޭ އެހީތެރިކަމަކީ އެއީ ޢާއިލާއަކަށް، ނިކަމެތި
ކުދިންތަކަކަށް ދެވޭ އެހީތެރިކަމެއް. ރަށުގައި އުޅޭ ކުދިންކަމުގައި ވިޔަސް، އަދި މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ ޢާއިލާތައް ކަމުގައި
ވިޔަސް ޙަޤީޤަތުގައި މި ޤާއިލާތަކަކީ ވަރަށް ނިކަމެތި ގޮތުގައި އުޅޭ ބައެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ގޮވާލަން
ސަރުކާރަށް، އެކަނިވެރި މައިންނަށް 10 ހާސް ރުފިޔާއަށް ވުރެ ކުޑަ ނޫން އަދަދެއް އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓުން
ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް. އެއީ އެކަނިވެރި މައިންނަށް މި ދެވޭ ކަންތައްތަކަކީ ، އެ މީހުންނަކީ އެއްވެސް ބައެއްގެ އަޅާލުމެއް
ނެތި، ފިރިއެއްގެ އަޅާލުމެއް ނެތި، ޢާއިލާއެއްގެ އަޅާލުމެއް ނެތި ވަރަށް ނިކަމެތި ގޮތުގައި އުޅޭ ބަޔަކަށް ވާތީ. އެންމެ
ފަހުން އެ ކުދިން، ޢާ އިލާތަކުގައި އުޅޭ ކުދިންގެ މުސްތަޤުބަލް އުޖާލާކުރުމަށް ޓަކައި ކުރެވޭ ވަރަށް މުހިންމު
24

މަސައްކަތްތަކަކަށް ވާނެ. ހަމައެއާއިއެކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދެވޭ ކުކުޅު ބިހަކާއި ދޮންކެޔޮ ވަކަކަށް ވުރެ މާ
މުހިންމު ޚިދުމަތްތަކެކޭ މިއީ އެ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ޓިއުޝަން ފީތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފްރީކޮށްދެވޭނެ ގޮތެއް
ހޯދުމަކީ. މެނޭޖުކުރަން ދަތި، ޙައްލުކުރަން އުނދަގޫ ކަންތައްތައް ބަޖެޓުގައި ޖެހީމާ އެންމެ ފަހުން ރައްޔިތުންގެ
ޝަކުވާތައް އަންނާނީ ފަހުން. އޭގެ އިތުރަށް ވެސް ސާފުކޮށް މިދެންނެވި ގޮތަށް މަދަރުސާތަކުގެ ދަރިވަނުންނަށް ބޭނުންވާ
ޓިއުޝަންފީ؛ މިސާލަކަށް 5 ހާސް ރުފިޔާ ކަމަށް ވަންޏާ 5 ހާސް ރުފިޔާ. ކުދިންނަކީ ވަރަށް ނިކަމެތި ގޮތަކަށް
ޙަޤީޤަތުގައި ޢާ އިލާތަކުން އުޅެމުންދަނީ. ކިޔަވަން ގޮއްސަ އައިސް، ޓިއުޝަނަށް ދާން އެބަޖެހޭ. ދިވެހި ކްލާހަށް ދާން
އެބަޖެހޭ. އިނގިރޭސި ކްލާހަށް ދާން. މި ކްލާސްތަކަށް ދާ ފީތަކަށް އެކަނި ބަލައިލިކަމުގައި ވިޔަސް ، ކޮންމެ
ޢާއިލާއަކުން 5 ހާސް ރުފިޔާއަށް ވުރެ މަދު ނޫން އަދަދެއް ކޮންމެ ޢާއިލާއަކުން ޚަރަދުކުރާނެ. އެހެންވީމާ، ކުކުޅު
ބިހަކާއި ދޮންކެޔޮ ވަކަކަށް އަރާ 2 ރުފިޔާ 50 ލާރިއަށް ވުރެ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ނެގޭނެ އެކި ދިމަދިމާއިން ޚަރަދުކޮށްގެން މި ފައިސާ ނެގޭނެ. ކޮންމެ ރަށަކަށް މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ޚަރަދުކޮށްގެން
ޓުއަރިޒަމް ޑެސްކެއް ބެހެއްޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މާ މުހިންމެއް ނޫން. ހަމައެކަނި ކުޅިވަރުކުޅޭނެ މީހުންތަކެއް
ބެހެއްޓުން މާ މުހިންމެއް ނޫން. މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެން މި ދިޔައީ، ދައުލަތުގެ އެކިއެކި
މަޤާމުތަކުގެ ގިނަ އަދަދެއްގެ ބަޔެއް ތިބެގެން ބޭކާރު ޚަރަދުކުރެވޭ ވާހަކަ. ފެއް ޓިފައި މި އޮތީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރަށް ވުރެ 3 މިނިސްޓްރީ އިތުރުކޮށް. ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރުން ވެސް އިތުރުކޮށް. ދެންހުރި މަޤާމުތަކަށް
ދާނެ އަދަދެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޭނގެ. އެހެންވީމާ، ދަންނަވަން އުޅޭ ވާހަކައަކީ ، ސިޔާސީ މަޤާމުތައް މަދުކޮށްފައި
އާއްމު ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް ވަންނަ ފައިސާ އިތުރުކޮށްދޭށޭ. އޭރުންނޭ އޭގެ ރަނގަޅު ފައިދާ ރައްޔިތުންނަށް ކުރާނީ.
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް މި
ގެންދަނީ 2019 އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް. އާއްމު އުސޫލުން އަޅުގަނޑުމެން ޢަމަލުކުރާ ގޮތުން
ބަހުސްގެ މަރުޙަލާގައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އެދިވަޑައިގަންނަވާ ކޮންމެ މެންބަރަކަށް 15 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތު އަރުވަން.
އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ހަމަ އިޙްތިރާމާ އެކީގައި ދަންނަވާލަން. މި މުހިންމު ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގައި
ބައިވެރިވުމަށް ޓަކައި އެ ބޭފުޅެއްގެ ނަންފުޅު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ބޭފުޅެއްގެ ވަގުތު ޖެހޭއިރުގައި މަޖިލީހުގައި
ވަޑައިގެން ތިއްބަވަން. އަދި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ލިސްޓު
ތަރުތީބުން ދަންނަވަމުންގެންދާނަން. އަދި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި ވަޑައިގެންނެތިއްޔާ މި ވަގުތު ނެތް ކަމަށް ވެސް
ދަންނަވާނަން. އެއީ މީގެ ކުރީގައި މިއަދުގެ ޖަލްސާ ފަށައި، މަޖިލީހުގެ ރައީސް ރިޔާސަތުން އެގޮތަށް
25

ޢަމަލުކުރައްވާފައިވާތީ. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވައި ލާނަން، އަޅުގަނޑު މިގޮތަށް ދަންނަވާއިރުގައި އަޅުގަނޑު
ނުދަންނަވާނަން 2 ކޮމިޓީއެއް އެއްކޮށްލައިގެން ބަޖެޓުގެ ބަހުސް؛ މިދެންނެވީ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރުމުގެ މަސައްކަތް އެބަ
ހިނގާ. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންނާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު އެބޭފުޅުންގެ ނަމެއް ނުދަންނަވާނަން.
އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ދަންނަވާލަން. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތުއަރުވަން އޮތީ، ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ؛
މާފުކުރައްވާތި! އަޅުގަނޑަށް ދެންމެ ފުރުޞަތު މި އެރުވުނީ ޕީ.ޕީ.އެމަށް. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން އޮތީ
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދު اله އަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަޑައިގެން މި ވަގުތު
ނެތް. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން މި އޮތީ ހަމަ އެމް.ޑީ.ޕީއަށް. އެއީ މުލަކު ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ނަޞީރަށް. އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މުލަކު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަޞީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް މި 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުގެ ހުރި
ކަންބޮޑުވުންތަކެއް މި މަޖިލީހުގައި ހިއްސާކޮށްލަން މިފުރުޞަތުގެ ބޭނުންކޮށްލާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެކި އަހަރު
މަތީން މިއަންނަނީ ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް އެއަހަރެއްގެ ބަޖެޓުތައް އިތުރުވަމުން. މިގޮތުން މި ފެށޭ އަހަރަށް ވެސް މި
އޮތީ 29.7 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް ވުރެ ބޮޑު އަދަދެއްގެ ބަޖެޓެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް ޝަކުވާކުރާ
އެއް ކަމަކީ ، މި ބަޖެޓުތައް އަހަރުން އަހަރަށް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅަމުންދާއިރު، ރައްޔިތުންނަށް ދޭންޖެހޭ އާއްމު
ޚިދުމަތްތައް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ނުދެވޭ ޝަކުވާތައް މި އަންނަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ
އަތޮޅަކީ؛ އާދެ، މ. އަތޮޅަކީ މަސްވެރި އަތޮޅެއް. މަސްވެރިން ބާނާ މަސް ކިރައި، އެއަށް ފައިސާ ލިބޭނެ މާ ގިނަ
ވަސީލަތްތަކެއް ހުރި އަތޮޅެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ މުލަކު ދާއިރާއަކީ މަސްވެރިކަމުން ކައިގެން ބޮއިގެން އުޅޭ
ދާއިރާއެ އް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން، މަސްވެރިންނަށް މަސްކިރާފައި ދޭންޖެހޭ އުޖޫރަ މި ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން، މި
ދެންނެވީ ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ފަސްޖެހެމުންދިޔަކަން. ތިންހަތަރު މަސް ނަގާ ބައެއް ޕޭމަންޓުތައް
ހޯދުމަށް. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ހިތާމަކުރަން އެފަދަ ގޮތަކަށް މަސްވެރިންނަށް އެހާ ނިކަމެތި ގޮތަށް ފާއިތުވެދިޔަ
ސަރުކާރުން ކަންތައްތައް ކުރެއްވީތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާ ސަރުކާރެއް އައިސް ، ރައްޔިތުންނަށް އާ އުއްމީދުތަކަކާ
އެއްކޮށް މިއަދު މި ވަނީ ވަޢުދުތަކެއް ވެފަ. މުލަކު ދާއިރާއަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އި ބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް
ކުރެއްވި ދަތުރުފުޅުގެ ތެރެއިން މަސްވެރިންނަށް ވަނީ ވަރަށް އުފާވެރި ހިތްހަމަޖެހޭ ފަދަ ބަސްފުޅުތަކެއް ވިދާޅުވެފަ.
އެއީ މުލަކު ދާއިރާގައި މަސް ރައްކާކޮށް، ފިނިކުރެވޭނޭ ފެކްޓްރީއެއް ޤާއިމުކޮށްދޭނޭ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް
ވިދާޅުވެފަ އި ވެއްޖެ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން މި 29.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރެއިން މި 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި މުލަކު
ދާއިރާގައި ރަނގަޅު ފެންވަރެއްގެ މަސް ފެކްޓްރީއެއް ޤާއިމުވެގެންދިއުން. އަދި ފެކްޓްރީގެ ތެރެއިން ދަޅު ބަންދުކުރެވޭނޭ
26

ގޮތަކަށް ވެސް ކަންކަން ހަމަޖެހިގެންދިއުން. މަސްވެރިން އާއްމުކޮށް ކަމެއް ދިމާވެއްޖެއްޔާ އަބަދު ވެސް ގުޅާނީ އެ
ދާއިރާއެއްގެ މެންބަރަށް. ފާއިތުވެދިޔަ 3 މަސް ފާއިތުވެގެން މި ދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މުލަކުގެ ބޮއި
ކަނޑައިގެންގޮއްސަ ވެއްޖެ. އަޅުގަނޑު މި މައްސަލައި ގައި ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީއަށް ދިޔައިން. އަދި މި ކަމާ ބެހޭ
އެންމެ އިސް ވެރިޔާއާ ކައުންޓަރު މެދުވެރިކޮށް ވާހަކަދެއްކިން. އެ ބޭފުޅާ ވިދާޅުވީ، އެ ބޮޔަށް ލާންޖެހޭ ގައު؛ އާދެ
އޭގެ އަޑިއަށް ވައްދަންޖެހޭ ގައު ނޭޅިގެނޭ ބޮއި ނޭޅިގެން މި އުޅެނީ. ވިސްނަވާ! މިފަދަ ބޮޑު މަޝްރޫޢެއްގައި ، މިފަދަ
ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް މަސްވެރިންގެ ހުރިއިރުގައި ބޮއި އަޅާލަން ޖަހާ ގައު ނޭޅި ހުރުމަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވަރަށް
ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓު އެތައް ގުނަޔަކަށް އަހަރުން
އަހަރަށް ބޮޑުވެގެންދިޔަ ތަން. ނަމަވެސް، މަސްވެރިންގެ މި ޝަކުވާއަށް އެއްވެސް ކަހަލަ އަޅާލުމެއް ނެތްކަން
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެއްކޮށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން އަތޮޅުގައި ވެއްޖެ ރީޖަނަލް
ހޮސްޕިޓަލެއް އެޅިފަ. ފ. ، ދ. ، ލ. ، މ. އަށް ނިސްބަތްވާ ގޮތަށް ރައީސް މައުމޫންގެ ދުވަސްކޮޅު ރީޖަނަލް
ހޮސްޕިޓަލެއް ވަނީ ޤާއިމުކުރެވިފަ. ނަމަވެސް އެ ހޮސްޕިޓަލުގެ ޚިދުމަތް އާދައިގެ ކްލިނިކަކަށް ވުރެ މިއަދު މި ވަނީ
ދަށަށް ގޮސްފަ. ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ވެރިކަމުގައި އެ މަނިކުފާނު އަޅުގަނޑުމެނަށް
ޔަޤީންކަންދެއްވަނީ އެ ހޮސްޕިޓަލަކީ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރަނގަޅު ޑޮކްޓަރުންނާ އެއްކޮށް، ރަނގަޅު ވަސީލަތްތަކާ
އެއްކޮށް ޚިދުމަތްދެވޭ ތަނަކަށް ހަދައިދެއްވާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ދާއިރާގައި ހުރި
ހޮސްޕިޓަލަކީ ރައްޔިތުންނަށް އެތަނުން އެންމެ މަތީ ފެންވަރަށް ޚިދުމަތްތައް ލިބިގެންދާނެ ހޮސްޕިޓަލަށް ހަދައިދިނުމަށް.
ހަމައެއާއެއްކޮށް ރަށްރަށުގައި ޤާއިމުކޮށްފައި ހުރި ހެލްތު ސެންޓަރުތަކުން ވެސް މި ކަންކަން ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ
އެދެވޭ ގޮތެއްގައި ކުރިއަށްގެންދަވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއް މީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ
ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު މި ވަގުތު ބަލައިލާނަން. ރައީސް، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވެރިކަމާ ހަވާލުވެވަޑައިގަތުމުގެ
ކުރިން ރަށްރަށަށް ކުރެއްވި ކެމްޕޭން ދަތުރުތަކުގެ ތެރެއިން، މުލަކު ދާއިރާއަށް ވެސް ދަތުރުކުރެއްވި. މ. މުލަކުގައި
ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން އެ މަނިކުފާނު ވަނީ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް އުއްމީދީ، އުޖާލާ ހިނިތުންވުމެއް އެމަނިކުފާނުގެ
ސްޕީޗުގައި ދެއްވާފަ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނާލާފުށްޓަށް އަޅުގަނޑު ބަލައިލާއިރު، ނާލާފުށީގެ ނަރުދަމާއާއި ފެނުގެ
ޚިދުމަތް އެމަނިކުފާނު ވަނީ އެމަނިކުފާނުގެ ވެރިކަމެއްގައި ކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް ވަޢުދުވެވަޑައިގެންފަ. ހަމައެއާއެއްކޮށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ރަށުގެ ޒުވާނުންނަށް ފުޓްބޯޅަ ކުޅޭނޭ ރަނގަޅު ފެންވަރެއްގެ ދަނޑެއް އަޅުއްވައިދެއްވާނޭ ކަމަށް
އެމަނިކުފާނު ވަނީ ވިދާޅުވެފަ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން މި ދެންނެވި ކަންކަން ނާލާފުށްޓަށް އެމަނިކުފާނު މި އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ހިމަނައި، އެ ޚިދުމަތްތައް މި އަހަރުތެރޭގައި ފެށިގެންދާނެ ކަމަށް. ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ
އަތޮޅުގައި، މ. އަތޮޅުގައި އެމަނިކުފާނު ވަޢުދުވެފައިވެއްޖެ، އެއަރޕޯޓެއްގެ ވާހަކަ. މިގޮތުން އެއަރޕޯޓް
އެޅިގެންދާއިރުގަ އި ނާލާފުށްޓާ ކޯޒް ވޭއަކުން ގުޅި، މުއްޔާއި ނާލާފުށްޓާ އެއީ ގުޅިގެންދާ ރަށެއްގެ ގޮތުގައި ވެގެންދާނެ
27

ކަމަށް އެމަނިކުފާނު ވަނީ ވިދާޅުވެފަ. އަޅުގަނޑު އުފާކުރަން މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު އައި އިރުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި
ވަޢުދު ވަނީ އެމަނިކުފާނު މި ބަޖެޓް ފޮތުން އެމަނިކުފާނުގެ ވަޢުދު ފުއްދިގެންދާ ތަން ފެންނާނޭހެން ބަޖެޓު ފޮތުގައި
ޖަހާފަ. ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ބަލައިލަން ބޭނުން، ކޮޅުފުށީގެ ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވުން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ފާއިތުވި 5 އަހަރަކީ ކޮޅުފުށީ ރައްޔިތުން ގެދޮރުގެ ދަތިކަން އެހާމެ އިންތިހާއަށް ދަތިކޮށް އުޅެފައިވާ 5
އަހަރު. ރައީސް ޔާމީނުގެ ކެމްޕޭނުގެ ތެރެއިން ކުރެއްވި ދަތުރުފުޅުގައި އެރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ދެއްވާފައިވާ
ޔަޤީންކަމަކީ، 110 ގެ އެމަނިކުފާނުގެ ވެރިކަމެއްގައި އަޅުއްވައިދެއްވާނެ ވާހަކަ. ނަމަވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 5
އަހަރު ފާއިތުވެގެންދިޔައީ އެ ގެތައް ވީ ތަނެއް ނޭނގޭ. ރައްޔިތުންނާ ވީ ވަޢުދު މަތީން ހަނދާންނައްތާލައިފި.
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެ ހަނދާންނައްތާލުމާ އެއްކޮށް މިފަހަރުގެ ވޯޓަކީ އެ ރައްޔިތުން ވެސް ރައީސް ޔާމީނުގެ މަތީން
ހަނދާންނައްތާލި ވޯޓަކަށް ވެގެންދިޔަކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮޅުފުށީގެ ސްކޫލަކީ އެހާމެ ދަތިއުނދަގޫ ގޮތަކަށް
ކިޔެވުމުގެ ކަންކަން ވަސީލަތްތައް ހުރި އެއް ސްކޫލު. ކޮޅުފުށީގައި، ކޮޅުފުށީ ސްކޫލުގައި މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލަކާއި 6
ކްލާސްރޫމް އަޅުއްވައިދެއްވާނެ ކަމަށް މި ސަރުކާރުގެ؛ އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސް, ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު
ޞާލިޙް ވަނީ ވަޢުދުވެވަޑައިގެންފަ. އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް މި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ހޮއްވަވާފައިވާ ކޮމިޓީން
މި 6 ކްލާސްރޫމާއި މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލު ކޮޅުފުށީ ސްކޫލަށް އިތުރުވެގެންދާނެހެން ހިމަނައިދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް
އަދަބުވެރިކަމާ އެއްކޮށް އެދެން. ހަމައެއާއެއްކޮށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ފާއިތުވި ސަރުކާރުގައި 2017 ވަނަ އަހަރުގައި
ވެސް އަޅުގަނޑު ދުށީމު، ކޮޅުފުށI ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުމަށް 7 މިލިއަނަށް ވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ ޖަހާފައިވާ ތަން.
އަޅުގަނޑު އެ ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކަމުންދިޔައިރުގައި އަ ޅުގަނޑު ބުނަމުންދިޔައިން އެފަދަ ބަޖެޓަކީ އެކަން ކުރެވޭ
ވަރަށްވުރެ ކުޑަ ބަޖެޓެކޭ. ބަޖެޓު އިތުރުކުރައްވާށޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރެއްވި ކަމަކީ 2018 ވަނަ އަހަރަށް
އައިއިރުގައި އެ 7 މިލިއަން ރުފިޔާ ވެސް ކަނޑުއްވައިލެއްވީ. ރައްޔިތުން އިތުރަށް ނުތަނަވަސްކަމެއް ގެ ތެރެއަށް
ގެންދިޔައީ. އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވާލަނީ، އަޅުގަނޑުމެން މި 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ކޮޅުފުށީގެ
މިދެންނެވި ގިރާ ސަރައްހަދު ވެސް ހިމާޔަތްކުރެވި، އެފަދަ އަދަދަކަށް ބަޖެޓަށް އިތުރުވެގެންދާނެހެން ބަޖެޓު
ފަރުމާކުރެއްވުމަށް. ހަމައެއާއެއްކޮށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކޮޅުފުށްޓަކީ ސުނާމީ ކާރިސާގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ގެއްލުންވި
އެއް ރަށް. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ދައުރުގައި އެ ރައްޔިތުންނަށް ވަނީ ބޯހިޔަވަހިކަމެއް ގެނެސްދެއްވާފަ.
އެކަމަށްޓަކައި ކުރީގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އަޅުގަނޑު މުލަކު ދާއިރާގެ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން
އަދި މ. ކޮޅުފުށީގެ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރަކާއި މަރުޙަބާއެއް ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި ކޮޅުފުށީގައި ފާއިތުވި ސަރުކާރުގައި އަޅައިދޭން ވަޢުދުވި 110 ގޭގެ
ބަދަލުގައި މި ސަރުކާރުން މި ވަނީ 150 ހައުސިންގ ޔުނިޓު އަޅުއްވައިދެއްވާނެ ކަމަށް ވަޢުދުވެވަޑައިގެންފަ. ބަޖެޓު
ފޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަން ފެންނަން އެބައޮތް. ނަމަވެސް، އެ ބަޖެޓު ފޮތުގައި 26 މިލިއަން ރުފިޔާއަކީ 150
28

ހައުސިންގ ޔުނިޓު އެޅޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ އަދަދެއް ނޫންކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް
ގޮވާލަން، މިއަދަދު ބޮޑުކޮށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި، ކޮޅުފުށީގައި 150 ހައުސިންގ ޔުނިޓު އެޅުމަށް ސަރުކާރުން
ވީ ވަޢުދާ އެއްގޮތަށް އެ އަދަދު ބޮޑުކޮށްދިނުމަށް. ހަމައެއާއެއްކޮށް ކޮޅުފުށީގެ މަގުތަކަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ވިއްސާރަވެއްޖެއްޔާ އެ މަގުތައް ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންނުކުރެވޭ ފަދަ ފެންވަރަށް ކިސަޑުވެ، ފެންބޮޑުވެ، މުޅި މަގުތައް
ހަލާކުވެގެންދާ ރަށެއް. އެ ރަށުގެ މަގުތައް ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް މި 5 އަހަރުގައި އަޅުއްވައިދެއްވާނެ ކަމަށް،
ހައްދަވައިދެއްވާނެ ކަމަށް އަދުގެ ރައީސް، ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވިދާޅުވެފައިވޭ. ހަމައެއާއެއްކޮށް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، މުލަކުގެ ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުންތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މުލަކުގެ
މަގުތަކަކީ އިންތިހާއަށް، އިންތިހާއަށް ކަންބޮޑުވާ މިންވަރަށް ވާރޭވެހިއްޖެ ނަމަ، އެ މަގުތައް ބޭނުންކުރަން ތިބި
ރައްޔިތުންނަށް އެތައް ދައްޗަކާއި އުނދަގުލެއް ކުރިމަތިވާ ރަށެއް. ބަޖެޓު ކޮމިޓީން 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ފޮތް
އަޅުގަނޑު ބަލައިލިއިރުގައި މުލަކުގެ މަގުތަކުގެ ވާހަކަ މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި ނެތް. ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ވާނީ
މިކަންކަން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މަޝްވަރާއަށް ، ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ލަފަޔަށް މިކަންކަން ހުށަހަޅާފަ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން
މި މަގުތައް ރަނގަޅު ފެންވަރެއްގައި ހެދޭނެ ފަދަ ބަޖެޓެއް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ހިމެނިގެންދިޔުން. އަދި ރަށުގެ އެކި
ސަރަހައްދުތައް މިއަދު މި ވަނީ ގިރައި ހުސްވާން ގާތްވެފަ. ބައެއް ސަރަހައްދުތަކުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 150 ފޫޓު
200 ފޫޓަށް ވަނީ ރަށް ގިރައިގެންގޮސްފަ. ބައެއް ގެތަކާއި ގޮނޑުދޮށާއި ހުރި ކައިރިމިން މިއަދު މި ވަނީ އިންތިހާއަށް
ގާތްވެފަ. ރަށަކީ ފުއްޓަރުފަރާތުން ބޮޑެތި ރާޅުޖަހާ ރަށަކަށް ވުމާ ގުޅިގެން އެ ސަރަހައްދުން ގިރައިގެންދާ މިންވަރު
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ދަނީ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާ މިންވަރަށް ގިރަމުން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން ،
މި 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ރަށުގެ؛ މުލަކުގެ ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރެވޭ ފަދަ މިންވަރަށް ބަޖެޓުގައި
އަދަދުތަކެއް ޖެހިގެންދާނެ ކަމަށް. އަދި އެ މަސައްކަތް މި އަހަރު ތެރޭގައި ފެށިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
އުއްމީދުކުރަން. ކުނީގެ މައްސަލައަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައެއް. މުޅި ރާއްޖެއަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ
ކުނީގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ފާއިތުވި ސަރުކާރުތަކުން ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތައް ކުރިކަން އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކުރަން. ނަމަވެސް، މުލަކަކީ އެގޮތުން ކުނީގެ މައްސަލައަށް ފާއިތުވި ސަރުކާރުތަކުން އިހުމާލުވެފައިވާ އެއް ރަށް.
މިހާރުވެސް ރަށުގެ ރައްޔިތުން ކުނި އަޅަން މި އޮންނަނީ ރަށުގެ ބަނދަރުގެ ދެކޮޅުން ހަދާފައި އޮންނަ، ކައުންސިލުން
ހުއްދަ ދީފައި އޮންނަ ސަރަހައްދެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ސަރަހައްދަކީ ރަށުގެ ގޮނޑުދޮށާ ކައިރީގައި އޮތް
ސަރަހައްދަކަށް ވުމުން ދިޔަވަރު ބޮޑުވެއްޖެއްޔާ އެތަނަށް އަޅާ ކުނި މި ވަނީ ކަނޑަށް ބޭރު ވެގެންގޮސްފަ. އަދި ދިޔަވަރު
ހިކޭ ގަޑީގައި އަޅާ ކުނި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެހެން ހުރެ ބައެއް ފަހަރަށް ކިތަންމެ ވަރަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަންދާ ހެދިކަމުގައި ވިޔަސް އެއިން ގިނަ ބައި މި ވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަނޑުތެރެއަށް، ފަޅުތެރެ އަށް
ގިރައިގެންގޮސްފަ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން ކުނީގެ މައްސަލައަށް ޙައްލެއް މި ސަރުކާރުން ގެނެސްދެއްވާނެ ކަމަށް.
29

އަދި ބަޖެޓު ފޮތުގައި ވެސް ކުނި ނައްތާލުމުގެ ނިޒާމަށް ސަރުކާރުން އިސްކަމެއް ދެއްވައި، ބަޖެޓެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް ދެ އްވާނެ ކަމަށް. ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކަށް ބަލައިލާއިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކުރިންވެސް
ދެންނެވި ފަދައިން، އަޅުގަނޑުމެން އަތޮޅުގައި ރައްޔިތުން އުއްމީދުކުރާ ފަދަ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކެއް ރަނގަޅު
ފެންވަރަކަށް ނުދޭ. މިކަންކަން އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެންނެވިހެން މި ސަރުކާރުން އެކަންކަން ޙައްލުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ހަމައެއާއެއްކޮށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދާއިރާގެ ކުދިން، ދާއިރާގެ ޒުވާނުން އެންމެ ބޮޑަށް
ބޭނުންވަނީ ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު. ކޮޅުފުށީ ކައިރީގައި ގިނަ ރަށްތަކެއް، ފަޅުރަށްތަކެއް ހުރިއިރު 13 އަހަރަށްވުރެ ގިނަ
ދުވަސްވެފައިވާ 3 ރަށެއް ރިސޯޓު ހެދުމަށްޓަކައި ދޫކުރެވިފައި ވެއްޖެ. އަދާ ހަމައަށް ވެސް މި ޒުވާނުންނަށް އެއްވެސް
އުއްމީދެއް ނެތި އެ 3 ރަށް އެ ވަނީ ބަޔަކު ހިސޯރުކުރެވިފަ . ވީމާ، އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ރިސޯޓު
ތަރައްޤީކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް ކޮޅުފުށީ ކައިރީގައި ހުރި ރަށްރަށް ސަރުކާރުގެ ބިޑަށް ހުޅުވާލައި، އެކަމަށް ޝައުޤުވެރިވާ
ފަރާތްތަކަށް އެ ރިސޯޓުތައް ހެދިގެންދާނެ ފަދަ ގޮތަކަށް ފުރުޞަތު ލިބިގެންދިއުން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ. އަދިވެސް އެހެން ފުރުޞަތެއް ލިބިއްޖެއްޔާ ރައްޔިތުންގެ ހުރި ޝަކުވާތައް އަޅުގަނޑު މި މަޖިލީހުގައި
އިއްވާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ދެން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން އޮތީ، ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުاله ރިޔާޟަށް. އެހެންވިޔަސް އެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑު އަރުވާނީ ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ދަންނަވައިލަން. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 77 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ
އިއްޒަތްތެރި 6 މެންބަރަކު އިސްތިއުފާދެއްވާފައިވާތީ އެ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި
ދަންނަވާލަން. އެ 6 މެންބަރުންނަކީ؛ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް، -2 ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ނައިބު ފައިޞަލް ނަސީމް، -3 ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝާހިދު، -4 ގަލޮޅު ދެކުނު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފް، -5 މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މާރިޔާ
އަޙްމަދުދީދީ، -6 ގަމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް. އިއްޒަތްތެރި ޕާޓީތަކުގެ އިސްވެރިންގެ
މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ދަންނަވައިލާނަން. އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ހިމެނިވަޑައިގެންނެވި ކޮމިޓީތަކުން ހުސްވެފައިވާ
ޖާގަތަކަށް އެހެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުމަށް އަވަހަށް އެންގުމަށް ޕާޓީތަކުގައި ދަންނަވާލަން.
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ދާދި ފަހުން އަޅުގަނޑުމެން މި ވަނީ ޕާޓީތައް އަލުން ރީސްޓްރަކްޗަރކުރުމުގެ މަސައްކަތް
ފަށާފަ. އަދި އެކަމާ ގުޅިގެން ޕާޓީތަކުގައި މެންބަރުން ހިމެނޭނެ ގޮތުގެ ތަފްސީލެއް މިހާރު އެކުލަވާލައި މަޖިލީހުގެ
30

ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ އިސްވެރިން އެއްބަސްވެފައިވަނީ. އެހެންވީމާ، މި ދެންނެވި އުސޫލުން މި ދެންނެވި މަދުވާ އަދަދަށް
މެންބަރުން އެ ކޮމިޓީތަކަށް ލައި، އަލުން ކޮމިޓީތަކުގެ އިންތިޚާބު ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް އަޅުގަނޑުމެން
މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވައިލާނަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ދަންނަވާލަން، މި ފަހަކަށްއައިސް
މަޖިލީހުގައި ހަމަ އާއްމު ކަމަކަށް ވާން ފަށައިފި މަޖިލީހުގައި މޯބައިލް ފޯނު ބޭނުންކުރެއްވުމާއި މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ
ޚިލާފަށް ކަންކަން ކުރިއަށްގެންދެވުން. އެހެން ނަހައްދަވައި، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް އިޙްތިރާމާ އެކީގައި މި
ދަންނަވަނީ މި މަޖިލީހަކީ ރައްޔިތުންގެ ކުރިމަތީގައި އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުހެން ތިބޭ ތަނެއްގެ ގޮތުގައި ވާއިރުގައި މި
މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތައް މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އަޅުގަނޑާ އެކީގައި ހިފަހައްޓައިދެއްވައިފިއްޔާ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަކީ ރައްޔިތުން ވަރަށް އުފާވެރިކޮށް ބަލައިގަންނާނެ ތަނަކަށް ވާނެ. ކުރިއަށް އޮތީ ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ
މެންބަރުންގެ ވެސް އިންތިޚާބީ ދުވަސްވަރު ކަމަށް ވާތީ، މި ވާހަކަ ދަންނަވައިލަމުން ހުސްވަގުތުކޮޅަށް
މެދުކަނޑައިލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު 10:31 އިން 11:00 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތް ފަށައިގެން ކުރިއަށްދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގަ އި މި އޮތީ
2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދިއުން. އެހެންކަމުން، މި ބަޖެޓު ބަހުސް
اله
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި މިހާރު އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދު
ރިޔާޟަށް.
ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަނޑު 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ ރަށްތަކަށް
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ހިމަނުއްވާފައިވާ ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އެންމެ ފުރަތަމަ
ކަމަކަށް 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ ގިނަ ރަށްތަކެއްގެ މުހިއްމު ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިމަނާފައިވާކަން
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށް ، މި ސަރުކާރަށާއި މި ބަޖެޓު ތައްޔާރުކޮށްދެއްވުމުގައި މި ސަރު ކާރުގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު
އޮނަރަބަލް އަމީރު އަދި ޓީމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. އަދި ރައީސް ޔާމީން ސަރުކާރުގެ ފިނޭންސް
މިނިސްޓަރު މުނައްވަރަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން، އެ މަނިކުފާނު އެ ފުރުޞަތު ދެއްވީތީ. ހަމައެއާއިއެކު
31

މި ބަޖެޓުގެ އެންމެ މުހިއްމު އެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ކަންތައްތަކަށް ވިސްނައިލާއިރުގައި އެންމެ މުހިއްމު
އެއް ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކޭ އެއް ކަމަކީ، ކިނބިދޫއާއި ވޭމަންޑޫއާ ދޭތެރޭގައި ގުޅުވައިލާނެ ކަމަށް
ބަޔާންކުރައްވައި ، އެ ދޭތެރޭގައި ކޯޒްވޭއަކުން ގުޅައިލާނެ ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވާފައިވުން. މިކަމަކީ ކިނބިދޫގެ
ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް އުފާވެރި ޚަބަރަކަށް ވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، މިހާ މުހިއްމު މަސައްކަތެއް މިހާ މުހިއްމު
ޕްރޮޖެކްޓެއް ރައީސް އޮނަރަބަލް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ފުރަތަމަ އަހަރުގައި ހިމަނުއްވައިދެއްވީތީ
އެމަނިކުފާނަށް ވެސް ވަރަށް އިޚުލާޞްތެރި ޝުކުރެއް ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ، މިއީ ހަމައެކަނި
ބަޖެޓުގައި ލިޔެފައި އޮތް އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި މިއަހަރު ނިމިގެންދާއިރުގައި އެހެން ވެގެންދިޔަނުދިއުން. އޭގެ ބަދަލުގައި
މީގެ މަސައްކަތުގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފެށި، މި ކަންކަން ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދެއްވާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ހިމަނައިދެއްވުން
އެއީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އިޚު ލާޞްތެރިކަމާއެކު ދަންނަވާ ވާހަކައެއް. އަދި ހަމައެއާއިއެކު، ހިރިލަންދޫގެ ރައްޔިތުންގެ
މިއަދުގެ އެންމެ ބޮޑު އެއް އުއްމީދަކީ، އެ ރަށަށް ދިމާވެފައިވާ ބިމުގެ ދަތިކަން ޙައްލުކޮށްދެއްވުން. އެ މަޝްރޫޢު؛ ބިން
ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢު ވެސް ހިމަނުއްވާފައި އެބައޮތް. ހިރިލަންދޫގެ ބިން ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢަކީ މިދިޔަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ވެސް، އޭގެ ކުރީ އަހަރުގައި ވެސް ހިމަނުއްވާފައިވާ ކަންތައްތައް. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން ވެސް ޢަމަލީ
ގޮތުން އެއްވެސް ސިފައެއް އައިސްފައިނުވާ މަޝްރޫޢެއްކަން މި ފުރުޞަތުގައި ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން. ދާއިރާގެ އަދި މުޅި
އަތޮޅަށް ބަލައިލިކަމުގައި ވިޔަސް، އެ ރަށެއްގައި ރަޖިސްޓްރީވެފައި ތިބި މީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ގިނަ މީހުން
ދިރިއުޅޭ އެއް ރަށް އެއީ ހިރިލަންދޫއަކީ. ހިރިލަންދޫގައި ބިން ދަތިކަމުން އެ ރަށުގެ މީހުންނަށް، ދިރިއުޅޭ މީހުންނަށް
އެކަށީގެންވާ ބޯހިޔާވަހިކަން ނެތްކަން ވެސް އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއިއެކު، އެ ރަށުގެ
އެންމެ ބޮޑު އެއް މަޝްރޫޢެއް ކަމަށްވާ ، ފައިބަރ ދޯނި ބަނުމުގެ މަސައްކަތްތައް؛ ހަމައެކަނި ދޯންޏެއް ނޫން.
ލޯންޗުފަހަރާއި އެހެނިހެން ފައިބަރުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރާ ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ބަޔަކު އެ ރަށަށް އިންވެސްޓްމަންޓް
ގެނެވިފައި އޮތް ބޮޑު މަޝްރޫޢުތަކެއް ހިނގަމުންދާ ތަނެއް. އެހެންނަމަވެސް، ބިމުގެ ދަތިކަމުގެ ސަބަބުން އެކަން ވެސް
އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް އެކްސްޕޭންޑުކުރެވިގެން މަސައްކަތްނުކުރެވޭކަން މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން.
އެހެންކަމުން، ހިރިލަންދޫގެ ބިން ހިއްކިގެން މި އަހަރު ތެރޭގައި ދާކަމުގައި ވާނަމަ އެއީ އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ
ވަރަށް ވެސް ބޮޑު އުފަލެއް ކަމުގައި ދެކެން. އާދެ، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަކީ ، ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރު ވަރަށް ބޮޑަށް
ސަރުކާރުން އިހުމާލުވެފައި އޮތް ދާއިރާއެއް. ހަމަ އެންމެ ސަބަބަކާ ހުރެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެއީ ސިޔާސީ
ގޮތުން އަޅުގަނޑު މި މަޖިލީހުގައި ސަރުކާރު ޒިންމާދާރުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރާތީވެ. ރައީސް ޔާމީނުގެ ވޭތުވެދިޔަ 5
އަހަރު ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އިހުމާލުވެފައި އޮތީ. އެމަނިކުފާނު ވެފައިވާ
އެއްވެސް ވަޢުދެއް ފުއްދައިދެއްވާފައެއް ނެތް. ދާއިރާގެ އެއްވެސް ރަށަކަށް ފެނާއި، ނަރުދަމާއެއް ނެތް. އޮމަދޫގެ
ބަނދަރު ހައްދަވައިދެއްވާނެ ކަމަށް ވެވަޑަ އިގެންނެވި ވަޢުދު އެއްގޮތަކަށްވެސް ފުއްދައެއް ނުދެއްވެވި. ވަންދޫގެ ގިރާ
32

ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް ވީ ވަޢުދު؛ އެކަމެއް ނުކޮށްދެއްވި. ކަނޑޫދޫގައި ގިރާ ސަރަހައްދު
ހިމާޔަތްކުރައްވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެ ހިންގެ ވި ޕްރޮޖެކްޓަކީ އޭގެ އެންމެ ފައިދާވާ ގޮތަށް ހިންގާފައި އޮތް ޕްރޮޖެކްޓެއް
ކަމަށް ގަބޫލުކުރަން ދަތި. ހަމަ ބޮޑު ކޮރަޕްޝަނެއްގެ ތެރެއިން ހިންގާފައިވާ ކަންތައްތަކެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑަށް
ގަބޫލުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، މި ދާއިރާގެ 5 ރަށަށް ކޮންމެހެން ވެސް ސާފުބޯފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު އެއީ މުހިންމު
ކަންކަން. މި ބަޖެޓުގައި ވެސް ހިމެނިފައެއްނުވޭ އޮމަދޫއާއި ހިރިލަންދޫ؛ އޭގައި ހިމެނިފައިނުވާތީ އަޅުގަނޑު މިހާރު ވާނީ
ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް އެ ދެރަށަށް ފެނާއި ނަރުދަމާ ޚިދުމަތް ހަމަޖައްސައިދިނުމަށް ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދެއްވުމަށް
އެދިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަން، އަޅުގަނޑު ހުށަހެޅިހުށަހެޅުން ބައްލަވައިދެއްވައި، އޮމަދޫއާއި ހިރިލަންދޫ
އޭގެތެރޭގައި ހިމަނައިދެއްވުން. އާދެ! މި ސަރުކާރުގެ އެއް ވަޢުދު އެއީ ސްކޫލުތައް އެއް ދަންފަޅިއަށް މަސައްކަތްކުރާ
ގޮތަށް ހަމަޖެއްސުން، ބަދަލުކުރެއްވުން. ހިރިލަންދޫގައި ވަރަށް ގިނަ ކުދިން ސްކޫލަށް ދޭ. އެ ރަށުގައި ސްކޫލުގައި ނެތް
އެކަށީގެންވާ ތަނަވަސްކަމެއް އެއް ދަންފަޅިއަށް ސްކޫލް ހިންގުމުގެ. އެ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރއެއް ނެތް. އެހެންކަމުން،
ކޮންމެހެންވެސް މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިގެން އެ ރަށަށް ވެސް މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލެއް ހެދެންޖެހޭ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން. އަދި މިއީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީ ތެރޭގައި ވެސް މަޝްވަރާކުރެވިގެން
ހިމަނައިދެއްވަން އަޅުގަނޑު އެދޭ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގައި އެންމެ ބޮޑަށް ވަކާލާތުކުރެއްވީ
ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ދިމާލެއްގައި ފުޓްސަލް ދަނޑު އަޅުއްވާ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ އެންމެ ރަށެއްގައި ވެސް
ފުޓްސަލް ދަނޑެއް ނެތް. ފުޓްސަލް ދަނޑު ހެދުމަށްޓަކައި އެންމެ ފަހު ވަގުތު އިންތިޚާބު ކައިރިވެފައިވަނިކޮށް ބައެއް
ރަށްރަށަށް ތަކެތި ފޮނުވައި، ބޮޑު އިސްރާފެއް ކުރައްވައި ހައްދަވާފައިވާކަން ވެސް މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން.
ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓުތައް ފެއްޓި، ހުއްޓިފައިވާކަން މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އާ ޔޫތު
އެންޑް ސްޕޯޓްސް މިނިސްޓަރ އޮނަރަބަލް މަޚްލޫފް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ކަންކަން ބައްލަވައި،
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ވެފައިވާ އިހުމާލު، ޒުވާނުންނަށް ވެފައިވާ މި އިހުމާލު ފޫބައްދައިދެއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން. އަދި އިލްތިމާސް ވެސް ކުރަން. އާދެ! އާބާދުކުރުމުގެ ވިސްނުމުގައި އަދި އެ ރަށްރަށުގައި
ދިރިއުޅޭ މީހުންނަށް ހުރި ގެވެހިކަމުގެ ދަތިކަން ފިލުވައިދިނުމަށްޓަކައި ހަމަ ކޮންމެހެން ވެސް މިހާރުން މިހާރަށް ވެސް
ސަރުކާރުން އެންމެ އިސްކަންދޭ ރަށްރަށުގެ ތެރޭގައި ހިރިލަންދޫ ހިމަނަންޖެހޭކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު
އުންމީދުކުރަން، އެގޮތަށް ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިރިލަންދޫގައި ހިންގަވައިދެއްވާނެ ކަމަށް. 5 އަހަރު ވެގެން؛ ރައީސް
ޔާމީންގެ 5 އަހަރު ނިމިގެންދިޔައިރުގައި ޓުއަރިޒަމްގެ ހަމަ ހިލަމެއް ވެސް ނެތް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި. ކަނޑޫދޫން
ފެށިގެން ކިނބިދޫއާ ހަމައަށް އެއް ފަޅެއްގެ ތެރޭގައި އެތައް ރަށެއް، ވަރަށް ސާފު، ރީތި ބީޗުތައް ހިމެނޭ އެތައް ރަށެއް
އެބަހުރި ޓުއަރިޒަމަށް އެކަށީގެންވާ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމައެކަނި ރަށެއް ނޫން؛ ފިނޮޅުތައް ވެސް އެބަހުރި.
އެހެންނަމަވެސް، މި ސަރުކާރުން ވޯޓާ ކައިރިކޮށްފައި ރައްޔިތުންގެ ލޮލުގައި އަނދުންއެޅުވުމަށްޓަކައި ރައީސް ޔާމީންގެ
33

ސަރުކާރުން މި ވަނީ އެތަނުން އެއް ރަށް ކުއްޔަށް ދޫކުރައްވާފަ. އަދި އެތަނުގައި މަސައްކަތް ފެއްޓޭކަމުގެ
ދަޅަދައްކާފައިވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާހިސާބަށް އައިއިރުގައި ވެސް އެއްވެސް ކަމެއް ހިނގިފައެއް ނެތް. ވޭތުވެދިޔަ 5
އަހަރު ނިމިގެންދިޔައިރުގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ހަމަ އެއްވެސް ރަށެއްގައި ޓުއަރިޒަމްގެ މަސައްކަތެއް ވެސް
ފެއްޓިފައެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަން، އޮނަރަބަލް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ވެރިކަމުގައި
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއާ ދޭތެރޭ ވިސްނަވައި، ޓުއަރިޒަމްގެ ނަފާ ދާއިރާއަށް ވެސް އައުން. ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް
ލިބިގެންދިޔުން. އަދި އޭގެ ސަބަބުން އެ ދާއިރާގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތަކާއި ވިޔަފާރިގެ
ތަނަވަސްކަން ލިބިގެންދިޔުމަކީ އަޅުގަނޑު އެދޭ ކަމެއް. އަދި އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރާ ކަމެއް. އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓުއަރިޒަމް މިނިސްޓަރ އޮނަރަބަލް ޢަލީ ވަޙީދު އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިކަންކަމާ ދޭތެރޭ
ވިސްނަވައި، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް އަވަސް ޙައްލެއް ހޯއްދަވައިދެއްވައި، ޓުއަރިޒަމް ތަރައްޤީކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަން. އަދި ހަމައެއާއެކު ކަނޑޫދޫގެ ގިނަ ޒުވާނުންނަކީ ރަށުގައި ދިރިއުޅޭ ބައެއް. އަމިއްލައަށް
އާމްދަނީ ހޯދައިގެން، ބޮޑު އާމްދަނީއެއް ހޯދައިގެން؛ މުޅި ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރު ވެސް އާމްދަނީ އެއް ރަށަކުން
އާމްދަނީ ހޯދާ ބޮޑު އެއް ރަށް ކަނޑޫދޫއަކީ. ޒުވާނުން، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ދަނޑުވެރިކަމުގެ މަސައްކަތްކުރާ ރަށެއް.
ވަރަށް ގިނަ ޒުވާނުން އެ ރަށުގައި ދިރިއުޅެމުންދޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ރަށުގައި ވެސް ޒުވާނުންނަށް އެކަށީގެންވާ
އެއްވެސް މުނިފޫހިފިލުވުމުގެ ފެސިލިޓީޒެއް އެ ރަށުގައި ނެތް. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު އެދެން ޔޫތު ސެންޓަރެއް
ކަނޑޫދޫގައި އަވަހަށް ހަދަންޖެހޭ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެއީ ވެސް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ކުރެވެން އޮތް ކަމެއްތޯ
ބައްލަވައިދެއްވައި، ބަޖެޓުގައި މިހާރު ހުރި ބައެއް ފިގަރތައް ބަދަލުކުރައްވައިގެން ވެސް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް
އެދެން ކަނޑޫދޫގެ ޒުވާނުންނަށް ކުޅިވަރުކުޅެވޭނެ ގޮތްތަކެއް، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އެރަށުގެ ރައްޔިތުން މިހާރުވެސް
އިސްވެގެން ކުރައްވަމުންގެންދަވާ ފުޓުބޯޅަ ދަނޑުގެ މަސައްކަތް މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ހިމަނައިގެން
ކުރިއަށްގެންގޮސްދެއްވުން. އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަކީ ވަރަށް ވިސްނުންތެރި ރައްޔިތަކު ތިބޭ
ދާއިރާއެއް. އެ ރައްޔިތުންނަށް އިހުމާލުވެއްޖެއްޔާ އެ މީހުން އެ ސަރުކާރަށް ޖަވާބުދާރީކުރުވާނެ. ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރު
ތެރޭގައި ރައީސް ޔާމީން އެ ދާއިރާއަށް އިހުމާލުވުމުގެ ސަބަބުން އެ މަނިކުފާނު ވަނީ ވަރަށް ބޮޑުތަނުން ބަލިކޮށްފަ.
އޮނަރަބަލް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ދެއްވި އުންމީދުގައި، ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅާއި ކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް
ވިދާޅުވިވިދާޅުވުމަށް، އޮމަދޫގެ ބަނދަރަކީ އެންމެ ފުރަތަމަ މި ރާއްޖޭގައި އެ މަނިކުފާނުގެ ސަރުކާރުން ފައްޓާނެ
ބަނދަރުކަމަށް ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙާއި، ނައިބު ރައީސް ފައިޞަލް ނަސީމާ ދެ ބޭފުޅުން ދެ ފަހަރަށް
ކުރެއްވި ދަތުރުފުޅުގައި ވެސް އެކަން ފާހަގަކުރައްވާފައިވަނީ، މިދިޔަ ސަރުކާރުން އެކަމަށް އިހުމާލުވެފައި އޮތްކަން އެ
ބޭފުޅުން ހިތުން ގަބޫލުކުރައްވާތީ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ރައީސް ޔާމީނު އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް
އިހުމާލުވެވަޑައިގެންނެވި ސަބަބުތައް އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާލީ. އޭގެ އަދަބު ރައްޔިތުން ދީފައިވަނީ ރައީސް ޔާމީނަށް.
34

އެމަނިކުފާނަށް ލިބުނީ 35% އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއިން. އެހެންވީމާ ރައީސް އޮނަރަބަލް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް
އެ ފުރުޞަތު؛ 65% އަށްވުރެ މަތީގެ އަދަދަކުން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއިން ވޯޓުދިނީ މިދެންނެވި އުންމީދުގައި. މި
ދާއިރާތަކުގައި ހުރި، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ރަށްރަށުގައި ހުރި ކަންބޮޑުވުންތައް ޙައްލުކޮށްދެއްވާނެކަމުގެ
އުންމީދުގައި. އެހެންވީމާ، މި އުންމީދުގައި، މި މަސައްކަތްތައް މި ސަރުކާރުން ކޮށްދެއްވުމަކީ މި ސަރުކާރުން ދެން
އަންނަ؛ ދެން އެންމެ އަވަހަށް އޮތް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބަށް ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ކެނޑިޑޭޓަކަށް
ވޯޓުދިނުމުގައި ރައްޔިތުން ވިސްނާނެ ކަންތައްތައް ކަމުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އެހެންކަމުން، ސަރުކާރަށް
އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް މިދިޔަ 5 އަހަރު ވެފައި އޮތް އިހުމާލުތައް ބައްލަވައި، އަވަސް
ސްޕީޑެއްގައި އެ ގެއްލުނު 5 އަހަރު ހޯއްދަވައިދެއްވުމަށް މި ސަރުކާރުން މަސައްކަތްކޮށްދެއްވުން. އަދި އެކަމަށް
ބާރުއަޅާނެކަން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ އެންމެހައި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކަން ވެސް އަރުވަން. އާދެ!
އަޅުގަނޑު ދެކެން ބޭނުން، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި އެބައުޅޭ ޕްރޮފެޝަނަލް ގިންތީގައި ހިމެނޭ ޓީޗަރުންނާއި ނަރުހުން،
ބޭރުގެ މީހުން. އަޅުގަނޑު ދެކެން ބޭނުން، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހަމަ ހުސް؛ އަދި ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑު ދާއިރާއެއް
ނޫން. މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެސް ޕްރޮފެޝަނަލް މަޤާމުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިން ހަރަކާތްތެރިވާ ތަން ދެކެން
ބޭނުން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ވިސްނަން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ހެލްތު މިނިސްޓަރު އެބަ ޖެހިވަޑައިގަންނަވާ ވިސްނަވަން.
އަޅުގަނޑުމެންގެ އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓަރު، އާ އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓަރު އެބަ ޖެހިވަޑައިގަންނަވާ ވިސްނަން
ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޕްރޮފެޝަން ގިންތީގައި ތިބި ޓީޗަރުންނާއި ނަރުހުން އަޅުގަނޑުމެން ރިޕްލޭސްކުރެވޭނީ.
އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާތަކުގެ ރައްޔިތުން ރަށްރަށުގައި ތިބެގެން އެ މީހުންނަށް ވަޒީފާ އަދާކުރެވޭނެ އެކަށީގެންވާ
މުސާރައާއި ބެނިފިޓްސް ލިބިގެން އެކަންކަން ކުރެވޭނީ، ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑު އެބަޖެހޭ މަޝްވަރާކޮށް ބަލަން. އަދި އެ
ފުރުޞަތުތައް ލިބޭނެ ގޮތަށް ކަންކަން ބަދަލުކޮށްދެއްވަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ދެކެން ބޭނުންވޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދާއިރާގައި ޓުއަރިޒަމް ތަރައްޤީވެގެން، ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތައް އިތުރުވެގެންދާ ތަން. ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރު އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން އަދި މުޅި އަތޮޅު ވެސް އެ ދިޔައީ، ފެނިގެންދިޔައީ ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމު ހަމަ އެންމެ ފެރީއަކަށް
ނިސްބަތްވެގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ވަރަށް ބޮޑު އިހުމާލެއް. ވަރަށް ބޮޑު އިހުމާލެއް. އެމް.ޓީ.ސީ.ސީއާ
ދަތުރުފަތުރުގެ މަސައްކަތް ހަވާލުވެފައި އޮތް ކަމުގައި ވިޔަސް އެކަން އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ނުކުރެވޭ. ބޮޑު އަތޮޅެއް،
އާބާދީ ގިނަ އަތޮޅެއް. އެތައް ރަށެއްގެ މައްޗަށް ބިނާވެފައި އޮތް އަތޮޅެއް. ޓްރާންސްޕޯޓް ނިޒާމު އޮތީ ފެއިލްވެފަ. މިއީ
ބޮޑު އިހުމާލެއް. މިކަމާ ހަވާލުވެ؛ އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު
ޞާލިޙް ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ޓްރާންސްޕޯޓް މިނިސްޓްރީއެއް އެކުލަވައިލައްވާފައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު އެއް ސަބަބަކީ
ޓްރާންސްޕޯޓްގެ، ދަތުރުފަތުރުގެ ކަންތައްތައް ރައްޔިތުންނަށް ފަސޭހަކަމާއެކު ލިބިގެންދިއުން. އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކުރަން
އަދި އުއްމީދުކުރަން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓްރާންޕޯޓް މިނިސްޓަރު އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި މިހިރަ ކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭގައި
35

ވިސްނަވައި، މިހާރުން މިހާރަށް ވެސް އަވަހަށް ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމަށް ޙައްލެއް ހޯއްދަވައިދެއްވުމަށް ޓްރާންސްޕޯޓް
މިނިސްޓަރު މަސައްކަތްކޮށްދެއްވުން. އަދި އަޅުގަނޑުގެ އިލްތިމާސަކީ ވެސް އެކަން އަވަހަށް ކޮށްލަދެއްވުން. ޞިއްޙީ
ޚިދުމަތް އަޅުގަނޑު ދެކެން ބޭނުން، ސަލާންނުޖަހާ ލިބޭ މަންޒަރު. ރައްޔިތުން ސަލާންނުޖަހާ އެ މީހުންނަށް، ބަލިވެގެން
އުޅޭ މީހުންނަށް އާސަންދައިން ސަލާންނުޖަހާ އެ ކަންކަން ކުރެވޭނެ ގޮތް ފެނިގެންދިއުން. އަދި އަޅުގަނޑު މި
ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޑިފެންސް މިނިސްޓަރު އެ ވިދާޅުވީ، ބަލިހާލަތު ޖެހިގެން ކުއްލިއަކަށް މީހުން އުފުލުމަށް
ބޭނުންކުރުމަށްޓަކައި އިންޑިޔާ ސަރުކާރުން ހިލޭއެހީގެ ގޮތުގައި ދެއްވާފައިވާ ދެ ހެލިކޮޕްޓަރު ބަހައްޓަވާނެ ކަމަށް.
އަޅުގަނޑު މަރުޙަބާ ދަންނަވަން ޑިފެންންސް މިނިސްޓަރު އެ ނިންމެވިނިންމެވުމަށް، ސަރުކާރުން ނިންމެވިނިންމުމަށް.
އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގަ އި އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އަދި ހަމައެއާއެކު، ދައުލަތް މިއަދުގެ މި ބަޖެޓު ކަންތައްތަކަށް
ބަލައިލާއިރުގައި ބަޖެޓުގައި މިހިރަ ރައްޔިތުންގެ ވަޢުދުތައް ފުއްދައިދެވޭނީ ބަޖެޓަށް ފައިސާ ހޯދައިގެން. އަޅުގަނޑު
ގޮވާލަން އިންކަމް ޓެކްސް ނެގުމުގެ ކަންތައްތައް އަ ވަހަށް ހަމަޖައްސަން. އެ ނޫން ގޮތަކަށް ބަޖެޓަށް ފައިސާ ވަންނާނެ
ގޮތްތަކެއް ނުފެނޭ. ބަޖެޓުގައި ޖަހައި؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނާ ކިތަންމެ ކަންތައްތަކެއް ލިޔެވިދާނެ. މި ކަންކަން
މެޓީރިއަލައިޒްވާނީ، މި ކަންކަން ކުރެވެނީ ދައުލަތައް ފައިސާ ލިބިގެން. ދައުލަތަށް ފައިސާ ލިބެންހުރި ކަންތައްތައް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަބްދުاަلهއށް.
اله
އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަބްދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ލަފާކުރާ ބަޖެޓު؛ އާދެ! މި ބަޖެޓަކީ
މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް އުފާވެރި ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވިގެންދަނީ. އާދެ! މި
ފުރުޞަތުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް މިފަދަ ފުރިހަމަ ބަޖެޓެއް އެކުލަވައިލުމުގައި މަސައްކަތްކުރެއްވި، ބަޖެޓު
ތައްޔާރުކުރުމުގައި އުޅުއްވި އެންމެ ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަނޑުގެ ނަމުގައި ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު
ދަންނަވަން. ހަމައެއާއެކު، ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި މިހާރު ކުރެވެމުންދާ މަސައްކަތުގައި ބައިވެރިވެ އުޅުއްވާ ހަމަ ކޮމިޓީގެ
އެންމެހައި ބޭފުޅުންނަށް، ބަޖެޓަށް އިތުރު ކަންކަން ގެނައުމުގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް
ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި އާ ރައީސަށް،
އޮނަރަބަލް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙާއި އެ މަނިކުފާނުގެ ނައިބު އޮނަރަބަލް ފަ އިޞަލް ނަސީމަށް ވެސް ވަރަށް ހޫނު
މަރުޙަބާއެއް ދަންނަވަން. އާދެ! އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ ރަށްތަކުގައި ހުރި ބައެއް މަޝްރޫޢުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން، ނޫނީ އަލަށް
ފެށިގެންދާ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާނަން. ޚާއްޞަކޮށް މި ވޭތުވެދިޔަ
36

ސަރުކާރުގައި ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގައި އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ 3 ރަށަށް ބަލާއިރު، މޮޅަދޫއަކީ ހަމަގައިމު ވެސް
ރައީސް ޔާމީން ވަރަށް ބޮޑަށް އިހުމާލުވެފައި އޮތް ރަށެއް. މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑަށް އެންމެ އުފާވެރިކަމެއް މި ލިބެނީ،
މޮޅަދޫ ރައްޔިތުން ވޭތުވެދިޔަ މާޒީގައި ވަރަށް ބޮޑަށް އެދި އާދޭސްކުރަމުންދިޔަ ކަމެއް ލަފާފުރުމުގެ ދަތިކަން
ޙައްލުކުރުމަށްޓަކައި އެ ރަށަށް ބަނދަރެއް ބޭނުންވާ ވާހަކަ. ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު
ވެސް އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މޮޅަދޫއަށް ބަނދަރެއް ގެނައުމަށްޓަކައި ލައްކަ މަސައްކަތް ވާނީ ކުރެވިފަ. އެއްފަސްކުރުމުގެ
ސިޔާސަތުގެ ތެރެއިން މޮޅަދޫ ކޮންމެވެސް އެހެން ގޮތަކަށް ، ނޫނީ އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން އެހެން ރަށަކަށް ބަދަލުކުރަން
ބޭނުންވާތީއޭ ބުނެ، މޮޅަދޫއަށް އެވަރުގެ ޚަރަދެއް ކުރުމަކީ ދަތިކަމެއް ކަމަށް ރައީސް ޔާމީން ދިޔައީ ތަކުރާރުކޮށް
އަޅުގަނޑު ގާތުގައި ވިދާޅުވަމުން. އެހެންނަމަވެސް، މޮޅަދޫ ރައްޔިތުން ކެނޑިނޭޅި އެ ރަށުގައި ތިބެގެން، ރައްޔިތުން އެ
ރަށުގައި ތިބެން ބޭނުންވާ ވާހަކައާއި، އެހެން ރަށަކަށް ދާން ބޭނުންނުވާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑަށް ތަކުރާރުކޮށް ދަނީ؛ އާދެ!
ސަރުކާރަށް އެ މެސެޖުތައް ދިޔައީ ރައްދުކުރަމުން. މޮޅަދޫ ރައްޔިތުންނަށް މިއަދު މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި ބަނދަރެއް އޮތް
އޮތުމަކީ ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑަށް ލިބިގެންދާ ވަރަށް ބޮޑު ހިތްހަމަޖެހުމެއް. ސިޔާސީ ގޮތުން އަޅުގަނޑުގެ ވެސް
ފިކުރު ތަފާތުވުމާއެކު، އިހަވަންދޫއަށް އަދި މާރަންދޫއަށް އަންނަން ހުރި ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓުތައް ވޭތުވެދިޔަ ދެ އަހަރުގެ
ތެރޭގައި ވަނީ ބަޖެޓު ފޮތުން ފޮހެލެވިފަ. އެގޮތުން، އިހަވަންދޫގެ ބަނދަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ކުޑަވެ، ތިލަވެ އަދި
މަރާމާތުކުރަންޖެހިފައި އޮތް ހާލުގައި ބަޖެޓު ފޮތުގައި ލިޔެވި އެ މަޝްރޫޢު ވެސް ވަނީ ކެނޑިފަ. އިހަވަންދޫއަށް ޒަމާނީ
ފެންވަރުގެ މިސްކިތެއް ބަޖެޓު ފޮތުގައި ޖެހި، އެ މިސްކިތް ވެސް ވަނީ ބަޖެޓު ފޮތުން އުނިކުރެވިފަ. އާދެ! ކުރިއަށް މި
އެކުލަވައިލެވިގެންދާ ބަޖެޓުގައި ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގެ ތެރޭގައި މިދެންނެވި ދެ މަޝްރޫޢު ހިމެނިގެންދިއުމަކީ ހަމަގައިމު
ވެސް އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އިހަވަންދޫއަކީ މަސްވެރިންތަކެއް ދިރިއުޅޭ ރަށަކަށް ވެފައި
ވިއްސަކަށް ދޯނި ދުވާލަކު؛ އާދެ! ފުރައި މަހަށް ދާ އޮންނައިރު ބަނދަރު ދަތިހާލުގައި، އޮޑިދޯނިފަހަރު ފަޅަށް
ވަދެނިކުމެހެދުމަށް ދަތިއުނދަގޫތައް ތަޙައްމަލްކުރަމުންދާއިރު، ބަނދަރަށް މިހާރުން މިހާރަށް ވެސް ޙައްލު އަންނަންޖެހޭ
ކަމަށް ދެކެން. ހަމައެއާއެކު އިހަވަންދޫއަކީ ބިމުގެ ދަތިކަން އިންތިހާއަށް ބޮޑުވެފައިވާ ރަށަކަށް ވާ އިރު، މި އަރުގެ ބަޖެޓު
ފޮތުގައި އިހަވަންދޫގެ ބިންހިއްކުން ހިމެނިގެންދިއުމީ ހަމަގައިމު ވެސް އިހަވަންދޫ ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާ ވަރަށް ބޮޑު
އުފަލެއް. އިހަވަންދޫއަކީ ގިނަ އަދަދެއްގެ ޒުވާނުން ކުޅިވަރަށް ޝައުގުވެރިވާ ތިބި ރަށަކަށް ވާއިރު ، އިހަވަންދޫއަށް ބޮޑު
ޓާފް ދަނޑެއް ބަޖެޓު ފޮތުގައި ހިމެނުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ހަމައެއާއެކު އިހަވަންދޫގެ
ހޮސްޕިޓަލް ހެލްތު ސެންޓަރަކަށް ބަދަލުވެންގެންދިއުމާއި ، ހަމަ ޒުވާނުންނަށްޓަކައި ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒެއް
ހިމެނިގެންދިއުމަކީ ހަމަ މިހިނދުން މިހިދަށް ވެސް މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކެން. އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަނީ ކޮމިޓީ
މަރުޙަލާގައި މިދެންވި ކަންތައްތަކަކަށް ބައްލަވައި، އަދި އެހެން ބައިތައް އުނިކުރުމަށް ފަހުގައި ވެސް، އަދަދުތަކަށް
ބަދަލުގެނެސްގެން ނަމަވެސް ، ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒަކާއި އަދި ޒަމާނީ ފެންފަރުގެ މިސްކިތެއް އަދި ބަނދަރު އަދި ޓާފް
37

ބޮޑު ދަނޑެއް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާ ނިމިގެން އަންނައިރު ބަޖެޓަށް އިތުރުވެގެންދާނެ ކަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އުންމީދުކުރާ
ވާހަކަ ވެސް މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެއާއެކު ހއ. މާރަ ންދޫއަށް ބަލާއިރު، ބަޖެޓު
ފޮތުގައި ބަޖެޓުކުރެވިފައި މި އޮތީ ފެނުގެ ނިޒާމުގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ އެއީ އިދާރީ މައްސަލައެއް
ކަމަށް. ނަރުދަމާ ނިޒާމުގެ ވާހަކަ އޮންނަންޖެހޭ ތަނެއްގައި ފެނުގެ ވާހަކަ ލިޔެވިފައި އޮތީ ކަމަށް. އެހެންވީމާ،
މާރަންދޫގައި ނަރުދަމާ ނިޒާމު ޤާއިމުވެގެންދިއުމާއި، ހަމައެއާއެކު މާރަންދޫއަކީ ވެސް ޒުވާނުންތަކެއް ކުޅިވަރަށް ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝައުޤުވެރިވާ ރަށަކަށް ވުމާއެކު މާރަންދޫއަށް ވެސް ޓާފް ބޮޑު ދަނޑެއް ހިމެނިގެންދިއުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު
ކަމެއް. މާރަންދޫގެ ތަޢުލީމީ ހާލަތު ރަނގަޅުވެގެންދިއުމާއި، ޞިއްޙީ ދާއިރާ ރަނގަޅުވެގެންދިއުމަކީ ވެސް ވަރަށް
މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކެން. އެގޮތުން، މާރަންދޫ މަދަރުސާގައި އޭވީ ރޫމެއްގެ މުހިންމުކަމާއި، އަދި މާރަންދޫ
މަދަރުސާއަށް ސްޓާފް ރޫމެއްގެ މުހިންމުކަން އެ މަދަރުސާގެ މުވައްޒަފުންނާއި އަދި އެ މަދަރުސާގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ
އެންމެ ބޭފުޅުންނާއި، މުޅި ރަށުގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް އެދިއެދި ތިބި ކަމެއް ކަމުގައި ފާހަގަކުރަން. ހއ. މޮޅަދޫގައި
ބަނދަރު ހެދިގެންދާއިރު، އެންމެ ކުޑަމިނުން ޒުވާނުން ކުޅެލާނެ ފުޓްސަލް ދަނޑެއް ވެސް ނެތްކަމީ ހިތާމަހުރި ކަމެއް.
ބަޖެޓު ނިމިގެންދާއިރު، މޮޅަދޫއަށް ފުޓްސަލް ދަނޑެއް އިތުރުވެގެންދިއުމަކީ އަ ޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ވަރަށް މުހިންމު
ކަމެއް ކަމުގައި ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙުގެ ވެރިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން
ފުރަތަމަ ދުވަސްތަކުގައި ބަޖެޓު ފޮތުން؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގިނަ ރަށްތަކަށް މުޅި ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާހުރި ނުވަތަ ގިނަ
ވަޢުދުތަކެއް ފުދިގެންދާނެކަމީ އަޅުގަނޑުމެން އުފާކުރާ ކަމެއް. ހަމަ އެގޮތުން ، މިހާރުވެސް ފުރަތަމަ ދުވަސްތަކުގައި
އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ގެ ވެރިކަން ފެށިގެންދިޔައިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ބޮޑެތި ވަޢުދުތަކެއް
ފުދިގެންދާ މަންޒަރު. އެގޮތުން، ކެމްޕޭނު ދުވަސްވަރުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސް ދެންނެވި އެއް
ވާހަކަ، ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުގެ ވާހަކަ، އަދި ޚާއްޞަކޮށް ސިޔާސީ ވިސްނުމުގެ ތެރެ އިން އަޅުގަނޑުމެންނާ ގުޅި
މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔަ ބައެއް ބޭފުޅުންގެ، ބައެއް ކުދިންގެ ވަޒީފާތައް ވަނީ ގެއްލިފަ. މިހާރުން މިހާރަށް އަޅުގަނޑު
ހަމަ އިލްތިމާސް ދަންނަވަން، ވަޒީފާތައް ގެއްލުނު ފަރާތްތަކަށް ވީހާވެސް އަވަހަށް އެ ކުދިންނަށް ވަޒީފާގައި ފުރުޞަތު
ލިބިގެންދިއުން. އެގޮތުން އިހަވަންދޫގެ ވެސް ތިންހަތަރު ޒުވާނަކު ވަނީ ފެނަކައިން ކަނޑައިލާފަ. އެ ކުދިންނަށް
ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަން. އާދެ! އެންސްޕާއާއި
އާސަންދައަކީ ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑށުމެން ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެ ދެ ވުޒާރާގެ އެހީތެރިކަމަށް ބޭނުންވާ ދެ
ޚިދުމަތް. އެހެންވީމާ، އެންސްޕއާއި އާސަންދައިން މިހާރުވެސް ދެމުންދާ ޚިދުމަތް މެދު ކެނޑުމެއް ނެތި ވީހާވެސް
ރަނގަޅަށް، ލުއިފަސޭހަ ގޮތަކަށް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް އުންމީދުކުރަން. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށާއި
އަދި ނަފްސާނީ ބަލިތައް ތަޙައްމަލުކުރަމުންދާ ފަރާތްތަކަށް އެންސްޕާއާއި އާސަންދައިގެ ތެރެއިން ވެސް ޚިދުމަތް ލިބޭނެ
މަގެއް ފަހިވެގެންދިއުމަކީ ހަމަގައިމު ވެސް ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޭނުންވާނެ ކަމެއް ގޮތުގައި ފާހަގަކުރަން. ދެން
38

އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތޮޅަށް ބަލާއިރު ބޮޑުތިލަދުންމަތި؛ ޚާއްޞަކޮށް އިހަވަންދިއްޕޮޅު، ހއ.އަށް ބަލާއިރު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް، ރައީސް ޔާމީނުގެ ވެރިކަމުގެ ތެރޭގަ އި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިވިގެންދާ އެއް އަޑަކީ އިހަވަންދޫ ގައި
ނުވަތަ ހއ. އަތޮޅުގައި އެއަރޕޯޓެއް އަޅާނެ ވާހަކަ. އާދެ! މިހާރު އެއަރޕޯޓެއް އެޅުމަށް މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ތަނެއްގެ
ގޮތުގައި ފާހަގަ މި ކުރަނީ މާފިނޮޅު ކިޔާ ރަށެއް. މިއީ ޓުއަރިޒަމަށް ހަމަގައިމު ވެސް ހއ.ގައި އޮތް ވަރަށް ރީތި
ރަށެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަނީ. އާދެ! މިއީ އެންމެ ރަނގަޅު ތަންތޯ އެބަޖެހޭ ދެވަނަ ފަހަރަށް ވިސްނަން.
އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން މާފިނޮޅުގަ އިތޯ އެއަރޕޯޓް އަޅަންވީ، ނޫނީ ހުވަހަންދޫގައިތޯ، ނޫނީ މޮޅަދޫގައިތޯ އެޅީމާ އެންމެ
ރަނގަޅުވެގެންދާނީ. މުޅި އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ރަނގަޅުވާނެ ގޮތަކަށް ނޫނީ އެޅޭ އެއަރޕޯޓެއް އެޅުމަކީ ހަމަގައިމު
ވެސް އެންމެ ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން. މަޞްލަޙަތަށްޓަކައި އެއަރޕޯރޓް އެޅުމަކީ އެ އްގޮތަކަށްވެސް ކޮށްގެންވާނެ ކަމެއް
ނޫން. އާދެ! މޮޅަދޫއަކީ ހަމަގައިމު ވެސް އެއަރޕޯޓެއް އަޅަން ވަރަށް ބިން ބޮޑު، ތަނަވަސް ރަށެއް. އެހެންވީމާ،
އިގްތިޞާދީ ގޮތުން އެންމެ ރަނގަޅު ރަށެއްގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ މޮޅަދޫއަށް އެއަރޕޯޓު ބަދަލުކުރުން.
އާދެ! އެކަން މި ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ވިސްނަވައި، އާދެ! އަލަށް އެކުލަވާލައި މި ފެށިގެންދާ ސަރުކާރުން؛ އާދެ!
ކެބިނެޓުގެ ވަޒީރުން ޚާއްޞަ ކޮށް މިކަމާ ވިސްނުމަށްފަހުގައި، ހއ.ގެ އިހަ ވަންދިއްޕޮޅުގައި އެޅިގެންދާ އެއަރޕޯޓަކީ
މޮޅަދޫގައި ނުވަތަ ހުވަހަންދޫގައި އެޅިގެންދާނެ އެއަރޕޯޓަކަށް ވެގެންދިއުމަކީ އަތޮޅުގެ ގިނަ ރައްޔިތުން ދެކެމުން އަންނަ
ގޮތް. އާދެ! އެއަރޕޯޓުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދައްކަން މި ޖެހެނީ ވަރަށް މުހިންމު ވާހަކައެއް. ޚާއްޞަކޮށް
އިހަވަންދިއްޕޮޅުގެ އެއަރޕޯޓުގެ ނަމުގައި އެއަރޕޯޓެއް އެޅިގެންދިއުން. "އިހަވަންދިއްޕޮޅު" މި ނަން އެއަރޕޯޓު
އެޅިގެންދާއިރު، ޚާއްޞަކޮށް އިހަވަންދިއްޕޮޅު އެއަރޕޯޓް މިނަމަށް ބަދަލުވެގެންދިއުމަކީ ވެސް މުހިންމު ކަމެއް. އާދެ!
އިހަވަންދޫ ރައްޔިތުން ޞިއްޙީ މަރުކަޒުން ނުވަތަ ޚިދުމަތް ނުލިބޭ ނުވަތަ މާބަނޑު އަންހެނުން އަޅުގަނޑުމެން ދާން
މިއަދު މި ޖެހެނީ ދިއްދޫއަށް. ޑޮކަޓަރުން އިހަވަންދޫ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގައި ޚާއްޞަ ޑޮކަޓަރެއް ނެތުމާއި ، އަދި އެ
ވަސީލަތްތައް ނެތުމާއެކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮންމެ ބޭފުޅަކަށް ވެސް މި ދާންޖެހެނީ ގައްލަންދޫކަނޑު ހުރަސްކޮށްފައި
ދިއްދޫއަށް. ދާންޖެހޭ ދިއުމަކީ ހަމަގައިމު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އަންހެންވެރިން އެކަމުގެ ތަކްލީފު އުފުލަމުންދާ، އަދި
ރައްޔުތުންތައް ތަކުލީފު އުފުލަމުންދާ ކަމަކަށް ވާއިރު، އިހަވަންދޫ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގައި މަސައްކަތްކުރުމަށްޓަކައި
އަންހެނުންގެ ޚާއްޞަ ޑޮކަޓަރެއް ލިބި، އަދި އިހަވަންދޫ ޞިއްޙީ މަރުކަޒިގެ ހާލަތު މިއަށް ބޮޑަށް ރަނގަޅުވެ،
އިހަވަންދޫ އާމިނާދިޔޯ ހެލްތު ސެންޓަރުގެ ނަން ހޮސްޕިޓަލަކަށް ބަދަލުވެގެންދިއުމަކީ ހަމަގައިމު ވެސް އިހަވަންދޫ
ރައްޔިތުން މިއަދު ދެކެމުން އަންނަ އެއް ހުވަފެނަށް ވާތީ، އެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ އަދިވެސް
އެއްފަހަރު މި ބަޖެޓު ތައްޔާރުކުރުމުގައި މަސައްކަތް ކުރެއްވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށާއި، ކޮމިޓީގައި މިހާރު
މަސައްކަތްކުރައްވަމުންދާ އެންމެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު ދަންނަވަމުން، އަޅުގަނޑު
އުންމީދަކީ ކުރިއަށް މި ފެށިގެންދާ 5 އަހަރަކީ ހަމަގައިމު ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުން އެދޭ އުފާވެރި ދުވަސްތަކެއް
39

ލިބިގެންދާނެ 5 އަހަރަކަށް ވެގެންދިއުން. ވެފަ އިވާ ވަޢުދުތަކުގެ މަތީން ހަދާންކުރުމަށްފަހުގައި އެ ވަޢުދުތައް
ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ވީހާ އަވަހަކަށް ޑެލިވާވެގެންދިއުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އެކަންކަން ހާސިލުވާނެ މަގަށް
ކެބިނެޓުގައި ތިއްބެވި ހުރިހާ ވަޒީރުން ވެސް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެއްކޮށް މަސައް ކަތްކޮށް، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު
ޞާލިޙްގެ ވެރިކަމުގައި ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރި ދުވަސްތަކެއް ލިބިގެންދިއުން. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ވެސް އެދުން. ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަޑަވެލި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް މުޢާޒު މުޙައްމަދު ރަޝީދަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރަށް މުޢާޒު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުގެ ؛ 2019 ވަނަ އަހަރަށް އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން
އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކަމުން ދާއިރުގައި މުޅި ބަޖެޓަކީ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ވަރަށް ބިޔަ ބޮޑު ބަޖެޓެއް. 29.6
ބިލިއަން ރުފިޔާގެ މި ބަޖެޓު އެކުލެވިފައި އޮތް އިރުގައި ބަޖެޓުގެ ބޮޑުބައި ބިނާވެފައި މި އޮތީ، ދައުލަތުގެ ރިކަރަންޓު
ޚަރަދަށް. އެއީ މުޅި މުޅި ބަޖެޓުގެ ކޮންމެ 100 ރުފިޔާއަކުން ބޮޑު ބައެއް ބިނާވެފައި މި އޮތީ ރިކަރަންޓު ޚަރަދަށް.
މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. ކެޕިޓަލް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި 59% ރުފިޔާ، ނޫނީ ކޮންމެ 100
ރުފިޔާއަކުން 59 ރުފިޔާ މި އޮތީ އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން ކުރުމަށްޓަކައި މި
ބަޖެޓު ތެރެއިން ލިބެން މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ޖުމުލަކޮށް ވިސްނައިލާއިރުގައި ބަޖެޓުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިގެން މި ދަނީ، އާ ކަންކަން؛ އާ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ގޮތުގައި ވަރަށް މަދު ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް
ޖެހިގެންގޮއްސަ މި އޮތީ. މީގައި ޙަޤީޤަތުގައި ވެދާނެ މީގެ ކުރީގެ ސަރުކާރުން، ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުން
ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށްގެންދިޔަ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭން ނުނިމި ހުރި ކަންތައްތަކަށްވާ ފައިސާ މި
ބަޖެޓުގެ ތެރޭން ވެސް ހަމަޖައްސަންޖެހުން ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅު
ކަންތައްތައް ވެސް މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން އެބަދޭ. ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަށް ޚާއްޞަކޮށް އާ
ސްކޯލަރޝިޕްތަކާއި، ފަސްޓު ޑިގްރީއަށް ކިޔަވަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް މީހުންނަށް ސްކޯލަރޝިޕްތައް؛ އޭލެވެލްއިން
އެއްވަނަ ހޯދާ ދަރިވަރުންނަށް ދެވޭ ސްކޯލަރޝިޕްތައް މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް އުފާކުރަންޖެހޭ ކަމެއް
ޙަޤީޤަތުގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ތެރޭން މިފަދަ ކަންކަމަށް ޖާގަދެވިގެންދިއުން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ
ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ، ދައުލަތަށް ލިބޭ އެއްޗަކުން ނޫނިއްޔާ ޚަރަދުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ
އުއްމީދުތައް މި އޮތީ ކުރިއާ އަޅާބަލާއިރު ވަރަށް ބޮޑުތައް މައްޗަށް ޖެހިފަ. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ، ރަށްރަށަށް
40

ބޭނުންވާ ކަންކަން، ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން، އެއް ދުވަހަށް ވުރެ އަނެއް ދުވަހަށް މި ދަނީ އިތުރުވަމުން.
އެހެންނަމަވެސް، ހިސާބުތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ގޮތުގައި ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ މިދަނީ އެއް ދުވަހުން
އަނެއް ދުވަހަށް ޙަޤީޤަތުގައި ދަށްވަމުން. އެއް ދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް ދަށްވަމުން އެބަދޭ، ރާއްޖޭގެ އާބާދީއާ މިހުރިހާ
ކަންކަމާ އަޅާބަލާއިރުގައި. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން
ބޭނުންވާ ކަންކަން މަދެއް ނުވޭ. އެކަންކަމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ އެބަ ހޯދަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، ދައުލަތަށް އާމްދަނީ
އިތުރުކުރެވޭނޭ ގިނަ ގޮތްތަކެއް ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. މި ބަޖެޓު ފޮތުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދަނީ
ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ އެންމެ ބޮޑު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ޓުއަރިޒަމް ޓެކްސްއިން ލިބޭ އާމްދަނީ. ޓުއަރިޒަމް
ޓެކްސްއިން ލިބޭ އާމްދަނީ؛ ނޫނިއްޔާ މުޅި ރާއްޖޭގެ އާމްދަނީ ބިނާވެފައި މިއޮތީ ޓުއަރިޒަމަށް. އެހެންވީމާ، މިއީ
ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. ޓުއަރިޒަމަކީ އޭގެ ޒާތުގައި ވަރަށް ނާޒުކުކޮށް އޮންނަ ކަމެއް. ދުނިޔެއަށް އަންނަ ކޮންމެ
ބަދަލެއް، ޓުއަރިޒަމުގެ ސިނާޢަތަށް އަސަރުކުރޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖެ ކަހަލަ ކުޑަ ޤައުމެއްގައި
އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަން އެބަޖެހޭ ޓުއަރިޒަމް ސެކްޓަރ ނޫން ދިމަދިމާލުން އާމްދަނީ ލިބޭނެ ގޮތްތަކެއް ހޯދަން.
އެހެންނޫނިއްޔާ، އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް މި ބޭނުންވާ ކަންކަން ފަހަރުގައި ހަމަ އިޤްތިޞާދަށް އަންނަ ކުޑަކުޑަ
ބަދަލެއްގެ ސަބަބުން ނުކުރެވިގެންދާ ތަން އައުމަކީ ހަމަ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ވެސް އާ
ސަރުކާރުން އެބަޖެހޭ ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނާލަން. ދައުލަތުގެ ޚަރަދު މި އޮންނަނީ ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް
ނިމޭއިރުގައި ހަމަ ބަޖެޓު ޑެފިސިޓުވެފައި މި އޮންނަނީ. އޭގެ ސަބަބަކީ، ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބޭ ވަރަށްވުރެ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޚަރަދުތައް ބޮޑުވުން. އެހެންވީމާ، އާމްދަނީ ލިބޭނެ އާ ގޮތްތަކެއް ތަޢާރަފުކުރުމަށް މި ބަޖެޓަށް
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ފުރުޞަތު ދޭން އެބަޖެހޭ އާ ސަރުކާރަށް. އާ ސަރުކާރުގެ ޕޮލިސީތަކަކީ ކޮބައިތޯ، އާ ކަންކަމުގެ
ތެރޭން އާމްދަނީ ލިބޭނެ ގޮތްތަކަކަކީ؛ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން
ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާތަކަށް ހުރީ ކޮންކަންތައްތަކެއްތޯ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލަން. އެއީ މުޅި
ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވޭ ބަޖެޓު ތެރޭން ދާއިރާތަކަށް ހުންނަ ކަންތައްތަކަކީ ކޮބައިތޯ ބަލަން.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރުގައި، މަޑަވެލީ ދާއިރާގެ ތެރޭން މަޑަވެއްޔަށް މި އޮތީ މުޅި ޖުމުލަ ބަޖެޓުގެ
ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް އެބައޮތް ހަމަ މަޑަވެއްޔަށް ވެސް. އޭގެތެރޭގައި މަޑަވެލީގައި އަލަށް ފަށާ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި
މަޑަވެލީގެ ބިން ހިއްކުން އެބައޮތް މި ބަޖެޓު ތެރޭން. އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާކުރަން. މި ޕްރޮޖެކްޓު ކުރިއަށްދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް އުއްމީދުކުރެވެނީ. ހަމައެއާއެކީގައި މަޑަވެލި-ހޯޑެއްދޫ ކޯޒްވޭ އިތުރަށް ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި 8 މިލިއަން
ރުފިޔާ މި ބަޖެޓު ތެރޭން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން އެބަދޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ވެސް
ވަރަށް ބޮޑަށް އުފާކުރަން. ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުގައި މަޑަވެލީގެ ނަރުދަމާގެ ޕްރޮޖެކްޓުގައި އަމިއްލަ ފަރާތަކާ
އެކީގައި ސޮއިކުރެވިފައި އޮތީ. އެއަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ވެސް މި ބަޖެޓު ތެރޭން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން އެބަދޭ؛
41

25.63 މިލިއަން ރުފިޔާ. ހޯޑެއްދޫއަށް ބަލައިލާއިރުގައި ހޯޑެއްދޫގެ ނަރުދަމާ އެއީ ރައީސް ޔާމީނުގެ ޒަޢާމަތުގެ ފަހު
ދުވަސްވަރުގައި އަމިއްލަ ފަރާތްތަކާ އެއްކޮށް ސޮއިކުރެވިގެންދިޔަ ޕްރޮޖެކްޓެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް މި ބަޖެޓު
ތެރޭން ހޯޑެއްދޫގެ ނަރުދަމާއަށް އެއްވެސް ފައިސާއެއް ހިމަނާފައި އޮތް ތަނެއް ނުފެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، ހޯޑެއްދޫގެ
ބަނދަރަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް ހަލާކުވެ، ވީރާނަވެފައި އޮތް ބަނދަރަކަށް ވާތީ، ހޯޑެއްދޫގެ ބަނދަރު މަރާމާތުކުރުމަށް ނޫނީ
އާކުރުމަށް ޓަކައި މި ބަޖެޓު ތެރޭން 13.88 މިލިއަން ރުފިޔާ އެބައޮތް ހިމަނާފަ. އެހެންނަމަވެސް، މީގައި ހަމަ ޔަޤީނުން
ވެސް އެނގޭ އެއްޗަކީ، 2019 ވަނަ އަހަރު ތެރޭގައި މިދަންނަވާ 13 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް އެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް
އެއްކޮށް ނިންމައިނުލެވޭނެކަން. އެހެންނަމަވެސް، އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅު ގަނޑުމެންގެ އުއްމީދަކީ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް
ފެށިގެން ކުރިއަށްދިއުން. ކުރިއަށް ގޮއްސި ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ 2020 ނޫނީ 2023 ވަނަ އަހަރު ތެރޭގައި ވެސް
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ބަނދަރު އެއްކޮށް ނިންމައިލެވުމަކީ އެއީ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ
ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ ޙަޤީޤަތުގައި ވީހާވެސް އަވަހަކަށް މި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ނިންމާލަން. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓު
ސްޕޭސް ތަންނުދޭތީހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ބޭނުންވާ އަދަދަކަށް ފައިސާ ޖެހިފައިނެތީ. ނަޑެއްލާއަށް ބަލައިލާއިރުގައި،
ނަޑެއްލާއަށް މި ބަޖެޓު ތެރޭން ހަޤީޤަތުގައި މާ ބޮޑެތި ކަންތައްތަކެއް ހިމެނިގެންގޮއްސައެއް ނެތް. ނަޑެއްލާ ރައްޔިތުން
އެންމެ ބޮޑަށް އެދޭއެދުމަކީ ނަރުދަމާ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވުން އެ ރަށުގައި. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެނަށް އެކަން ފެނިގެނެއް ނުދޭ. އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް ވެސް ދަންނަވާލަން، ބަޖެޓު ތަންދޭ
މިންވަރަކުން ހަމަ ނަޑެއްލާގެ ނަރުދަމާގެ ނިޒާމަށް ހިމެނޭ ފައިސާ ވެސް ބަޖެޓަށް އިތުރުކޮށްދެއްވުމަށް. މި ބަޖެޓުގެ
ތެރެއިން ނަޑެއްލާއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ނަޑެއްލާ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ ލެބޯޓްރީ އަޕް ގްރޭޑުކުރުމަށް
ނޫނީ ލެބޯޓްރީއެއް ހެދުމަށް ޓަކައި 750000 ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، އެއީ ފުދޭ އަދަދު ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އެކަން ވެސް
ކުރެވިގެންދިއުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އުއްމީދަކީ. އެއަށްވުރެ ބޮޑަށް ނަޑެއްލާގެ ރައްޔިތުން މިއަދު އެދޭއެދުމަކީ ، ހަމަ މި
ދެންނެވިހެން ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވި ގެންދިއުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައީސް ޔާމީނުގެ
ސަރުކާރުގައި މަޑަވެލި ދާއިރާއަށް، ޚާއްޞަކޮށް މަޑަވެލި ، ހޯޑެއްދޫ، ނަޑެއްލާ؛ މި 3 ރަށަށް އިނގޭތޯ، މި 3 ރަށުގެ
ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ވަރަށް ގިނަގުނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްދެއްވާފަ އި އޮތީ. އެހެންވީމާ، މި ފުރުޞަތުގައި ވެސް
އަޅުގަނޑު ހަމަ ރައީސް ޔާމީނަށާއި، ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެއްކޮށް ޝުކުރު
ދަންނަވަން ބޭނުން. އެއީ މަޑަވެލީގެ ހާލަތު ރައީސް ޔާމީނު އައިރުގައި އޮތް ހާލަތަށް ވުރެ މިއަދު އެތައް ތަނެއް
ރަނގަޅުވެގެން ގޮއްސަ އޮތީ. މަޑަވެލީގައި އޭރު ހިއްކަންޖެހިފައި އޮތް ބިން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ރައީސް ޔާމީންގެ
ސަރުކާރުގައި ހިއްކައިދެއްވާފަ އި އޮތީ. މަޑަވެލި، ހޯޑެއްދޫ ކޯޒްވޭ ގެ މަސައްކަތް ފެށިގެން ކުރިއަށް ގޮއްސަ އޮތީ.
އެހެންވީމާ، މިއީ ރައްޔިތުން އޭރު އެދެމުންދިޔަ ވަރަށް ބޮޑެތި ކަންތައްތައް. ނަރުދަމާ ނިޒާމުގެ މަސައްކަތް ފެށުމަށް،
ޢަމަލީ ގޮތުން ފެށުމުގެ މަސައްކަތާ ކައިރިއަށް ގޮއްސަ އޮތީ. އެކަމަށް ބޭނުންވާ ބައެއް ސާމާނުތައް ވެސް މަޑަވެއްޔަށް
42

ގެންގޮސް ކޮންޓްރެކްޓަރ މަސައްކަތް ފެށުމާ ހަމައިގައި އޮތީ. އެހެންވީމާ، މި ދެންނެވި ކަންކަން މިއީ ރައްޔިތުންނަށް؛
އަދި ޚާއްޞަކޮށް ބަނދަރު މަޑަވެލީގެ ބަނދަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ވީރާނަވެ ، ހަލާކުވެފަ އި އޮންނަތާ 10 ވަރަކަށް އަހަރު
ވެފައި އޮތް ބަނދަރެއް. ރައީސް ޔާމީން ވެރިކަމަށް އައި ހިސާބުން މި ބަނދަރުގެ މަޝްރޫޢު ފެށިގެންގޮސް މިހާރު އެ
އޮތީ ނިންމާލެވިފަ. އެހެންވީމާ، އެއީ ވެސް ޙަޤީޤަތުގައި ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވި ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އެ
ކަމަށްޓަކައި ވެސް ރައީސް ޔާމީނަށް ހަމަ ވަރަށް ޝުކުރު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރަނީ،
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރަނީ މި އާ ސަރުކާރުގައި، ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ
ސަރުކާރުގައި ވެސް މަޑަވެލި ދާއިރާއަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން ކޮށް ނިންމާލެއްވުން.
ތަރައްގީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ވެސް އިތުރަށް ޖެހިގެން ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތައް
ފުއްދޭނެ ގޮތަކަށް މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުން. ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ ސަރުކާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް
ހުންނަ ފަރާތެއް ނޫން މުހިއްމުވަނީ. ރައްޔިތުންނަށް މުހިއްމުވަނީ، ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން ކޮށްދެނީ
ކޮންފަރާތަކުންތޯ، ކޮންރައީސަކުތޯ. އެ ގޮތަށް ބަލައިލާއިރުގައި، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ
ގޮތުގައި މީގެ ކުރީގެ އެތައްއެތައް ރައީސުންތަކަކާ އަޅާބަލާއިރުގައި ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުގައި މަޑަވެލި ދާއިރާއަށް
ވަރަށް ބޮޑު އަހަންމިއްޔަތުކަމެއް ދެއްވި ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިސާބުތަކުން ފެންނަން މި އޮތީ. އެއީ
އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ. ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ސަރުކާރުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ
ދަންނަވާލަން ބޭނުން، ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް ރައީސް ޔާމީން އެ ކޮށްދެއްވި މަސައްކަތްތަކަށްވުރެ
އިތުރަށް މަސައްކަތްތައް ކޮށްދެއްވާށޭ މަޑަވެލި ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް. މަޑަވެލި ދާއިރާގައި ހިމެނޭ 3 ރަށަށް
އެއަށްވުރެ އިތުރަށް މަސައްކަތްކޮށްދެއްވާށޭ. އޭރަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާނަން، މަނިކުފާނު މަސައްކަތްތަކެއް
ކޮށްދެއްވާ ކަމަށް. ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކަކާ އެއްކޮށް ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވެރިކަމާ
ހަވާލުވެވަޑައިގެން އެ ހުންނެވީ. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުން އެދޭނެ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކަށް. ދެން މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
ބައެއް ކަންކަން ޙަ އްލުކޮށްދެއްވުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ. އެ މަނިކުފާނުގެ ރިޔާސީ
ވަޢުދުތަކުގެ ތެރެއިން ، ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަށް މި ދެންނެވި ސްކޯލަރޝިޕްތަކާއި ، އެ ފައިސާތަކުގެ އިތުރަށް
ދަރިވަރުންނަށް ބޭނުންވާ ބައެއް ކަންކަން މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ހިމަނާފައި އެބަހުރި. މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ކަމަށް
ވަންޏާ ދަރިވަރުންނަށް ބޭނުންވާ ހެނދުނުގެ ނާސްތާއަށް މި ބަޖެޓުގައި އެބައޮތް ހިމަނާފައި 50 މިލިއަން ރުފިޔާ.
ބަޖެޓު ފޮތުގައި ވާ ގޮތުން 50 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނާފައި އޮތް ނަމަވެސް ، މި ކަންކަން ފެށިގެން ކުރިއަށްދާނީ
އަހަރުގެ ފަހުކޮޅުގައި ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ 100 ދުވަހުގެ ޕްލޭނުގަ އި އެބަ
ހިމެނޭ މި ދެންނެވި ބްރެކްފަސްޓް ނޫނީ ނާސްތާ ދަރިވަރުންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް. އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތުގައި
ސުވާލުއުފެދޭ މި 50 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް މާރިޗް މަހުން ފެށިގެން އެކަން ކުރިކަމުގައި ވިޔަސް، އެއީ ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް
43

ވިސްނައިލާއިރުގައި ވަރަށް ކުޑަކުޑަ އަދަދެއްގެ ވާހަކަ މި ދަންނަވަނީ. އެހެންވީމާ، އެވަރުގެ ފައިސާކޮޅަކުން ހުރިހާ
ދަރިވަރުންނަށް ބްރެކްފަސްޓް ދެވޭނެ ގޮތެއް އަޅުގަނޑުގެ ޚިޔާލަކަށް ނާދޭ. ފަހަރެއްގައި ހަމަ ކޮންމެވެސް ގޮތެއް
ހަދާފައި ދެވި ވެސް ދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ހިސާބުތައް ހަދައިލާއިރުގައި ދަރިވަރަކަށް މި ޖެހެނީ ގާތްގަނޑަކަށް 2
ރުފިޔާވަރު މި ޖެހެނީ. އެހެންވީމާ، އެހާވަރުގެ އަދަދަކުން ހުރިހާ ދަރިވަރުންނަށް މިކަން ކުރެވިގެން ގޮސްދާނެބާއޭ ހަމަ
ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުން ސުވާލު އެބަ އުފައްދާ. ދެން ހަމައެއާއެކީގައި އާ ސަރުކާރުގެ އަމާޒެއް ، އެއް ދަންފަޅިޔަކަށް
ކިޔެވުން ބަދަލުކުރުން، ސްކޫލްތައް ބަދަލުކުރުން. އެހެންކަމަށްވެއްޖެއްޔާ ހަމަ ގިނަ ދަރިވަރުން ދާނީ ހެނދުނުގެ
ސެޝަންގައި ކަމަށް. އެހެންވެއްޖެއްޔާ، ގާތްގަނޑަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅޭ ސްކޫލްތަކުގައި އެބަތިބި ގާތްގަނޑަކަށް
87000 ދަރިވަރުން 2019 ވަނަ އަހަރަށް ތިބޭނެ ކަމަށް އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓްރީގެ ތަފާސްހިސާބުތަކުން އެބަ ދައްކާ.
އެހެންވީމާ، މިވަރުގެ ދަރިވަރުންނަށް ބޭނުންވާ މިކަން ކޮށްދެވިދާނެބާއޭ އަޅުގަނޑުގެ ހަމަ ހިތުގައި ސުވާލު އެބަ އުފެދޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހެލްތު ސެކްޓަރަށް ވިސްނައިލާއިރުގައި މީގެ ކުރީގައި މި ސެކްޓަރ އޮތީ ވަރަށް ބޮޑަށް
އިހުމާލުވެވިފަ. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ރައީސް ޔާމީނުގެ ދައުރާ 2013 ވަނަ އަހަރު ހަވާލުވި ހިސާބުގެ ކުރިއަށް. އެ
ހިސާބުން ފެށިގެން ވަރަށް ބޮޑަށް އޮތީ ވީރާނާވެ، ހަލާކުވާން ދޫކޮށްލެވިފަ. އެހެންނަމަވެސް، 2013 ވަނަ އަހަރުން
ފެށިގެން ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔަ ހެލްތު ސެކްޓަރ ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ރައީސް
ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެ ވިގެންދިޔަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރަށްރަށުގައި ހުރި ހެލްތު
ޕޯސްޓްތަކާއި ، ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކާއި، މިފަދަ ތަންތަން ހުރީ ވަރަށް ބޮޑަށް އޭރު ވީރާނާވެ ދޫކޮށްލެވިފަ. މި
ބަޖެޓުތަކުގެ ތެރެއިން އެ ކަންތައްތަކަށް ފައިސާ ހިމެނިގެން މީގެ ހަމަ ގިނަ ކަންކަން އޮތީ ރަށްރަށުގައި ކޮށް ނިންމާފަ.
ދެން ހަމައެއާއެކީގައި ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް މަރާމާތުކޮށް، އައި.ޖީ.އެމް.އެޗަށް ބޭނުންވާ ތަފާތު
ފެސިލިޓީޒްތައް ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުގައި މި އޮތީ އެކަން ވެސް ކޮށް ނިންމާފަ. އަދި އޭގެއިތުރަށް މުޅިން އާ
ހޮސްޕިޓަލެއްގެ ގޮތުގައި ދަރުމަވަންނަ ހޮސްޕިޓަލް އިމާރާތްކޮށް، އެތަން މިހާރު އެހެރީ ގާތްގަނޑަކަށް ނިމުމަކާ
ކައިރިއަށް ގޮއްސަ. އެހެންވީމާ، ޞިއްޙީ ދާއިރާ ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި އެމަނިކުފާނުގެ ސަރުކާރުގައި ޙަޤީޤަތުގައި
ވަރަށް ބޮޑެތި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރިއަށްދިޔަ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ، އާ
ސަރުކާރުގައި ވެސް މި ސެކްޓަރ އިތުރަށް ތަރައްޤީވެގެންދިއުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖުމުލަކޮށް މި ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި
ވިސްނައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ކުރިއަށް އޮތް 2019 ވަނަ އަހަރުގައި އިންތިޚާބަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
މަގުފަހިކުރުވާނެ ގޮތަކަށް ދާއިރާތަކަށް ޕްރޮޖެކްޓުތައް، ނޫނިއްޔާ މި ކަންކަން އެކަށައެޅިފައި އޮތްކަން އަޅުގަނޑަށް
ފެނިގެން އެބަދޭ. މިސާލެއްގެ ގޮތުން ދަންނަވައިލާ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަކީ އެއީ ވަރަށް
އަގުބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓުތައް. ދެން އެހެންނަމަވެސް، އެކަންކަން ފެށިދާނެ ކުޑަ އަގެއްގައި ވެސް. މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން އެބަދޭ 2.9 ތިން މިލިއަން ފުރިޔާއަށް ނަރުދަމާގެ ވަރަށް ގިނަ މަޝްރޫޢުތައް އެކި
44

ރަށްރަށުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާ ޖެހިފައި އޮތް ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން އެބަދޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ކަންކަމަކީ
މި ކަންކަން ކުރެވިދާނެތޯ ރައްޔިތުން މިއަދު ސުވާލު އެބަ އުފައްދާ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްސަލައެއް ނެތް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފަށް.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ބުނެލުމަކީ މުހިއްމު
ކަމަކަށް ވާތީ އާދެ، 29.6 ބިލިއަން ބަޖެޓެއް އެކުލަވައިލެވި މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރަމުންދާއިރު، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި 2013 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ކޯލިޝަން ސަރުކާރަކާ އެކީގައި، ރައީސް ޔާމީނާ އެކީ އެމް.ޑީ.އޭ
ދަތުރުކުރަމުންދިޔައީ. އަޅުގަނޑުމެން ނ.އަތޮޅަށާއި ، އަދި މުޅި ރާއްޖެއަށާއި ، އަދި އަޅުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ދާއިރާ؛
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާއަށް ވަރަށް ގިނަ ވަޢުދުތަކެއް ވަނީ ވެފަ. ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ބަލައިލަންޖެހޭ އެބަ 5
އަހަރުގެ ދައުރެއް ނިމިގެންދިޔައިރު ކެނދިކުޅުދޫގެ ރައްޔިތުންނަށާއި، ހެނބަދޫގެ ރައްޔިތުންނަށާއި، މާޅެންދޫގެ
ރައްޔިތުންނަށާއި، ކުޑަފަރީގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ދިޔަ 5 އަހަރުގައި ކޮށްދެވުނީ ކޮންކަމެއްތޯ. އާދެ! އަޅުގަނޑު
އުފަލާއެކީ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާއަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ކަންތައްތަކެއް ވަނީ
ކޮށްދެވިފަ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅު ގަނޑުމެން އެކުލެވުނު ސަރުކާރާ އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން،
ކެނދިކުޅުދޫއަށް ވި ވަޢުދުތަކުގެ ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ ވަޢުދުތައް ވަނީ ފުދިގެންގޮއްސަ. އޭގެތެރޭގައި ކެނދިކުޅުދޫގެ
ރައްޔިތުން އެންމެ އިސްކަމެއް ދެމުންދިޔައީ އަބަދުވެސް ތަޢުލީމީ ކުރިއެރުމަށް. ތަޢުލީމީ ގޮތުން ސްކޫލަށް ދިމާވެފައިވާ
ގޮންޖެހުންތައް ޙައްލުކޮށްދެއްވުމަށް އެދިފައި ވަނީ. އެގޮތުން ، ނ. ކެނދިކުޅުދޫ ސްކޫލް މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލާއި އަދި
އިތުރު ކްލާސްރޫމާ އެކީގައި ވަރަށް ތަނަވަސް ސްކޫލަކަށް ވެގެން އެ ދަނީ. އެއީ އަޅުގަނޑަށާއި، ނ. ކެނދިކުޅުދޫގެ
ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާ ވަރަށް ބޮޑު އުފަލެއް. ހަމައެއާއެކީގައި އަބަދުވެސް ކެނދިކޅުދޫގެ ރައްޔިތުން ބުނަމުން އައީ
ޖޫނިއަރ ކޮލެޖެއް ބޭނުންވާ ވާހަކަ. ކުރީގެ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި ވެސް އެކަން ފުދިފައެއް ނުވޭ. އަދި މި
ސަރުކާރުގައި ވެސް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތަކަށް އެކަން ދިޔަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް،
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބުރަކޮށް އެކަމުގައި މަސައްކަތް ކުރި ވާހަކަ
ކެނދިކޅުދޫ ރައްޔިތުންގެ ހާޒިރުގައި މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވާލަން. ޚާއްޞަކޮށް ރައީސް ޔާމީންގެ އަރިހުން، ރައީސް
ޔާމީންގެ ސަރުކާރަކަށް ވާތީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަރިހުގައި އެދިގެން އެ މަސައްކަތް ފެއްޓޭތޯ ވަރަށް
މަސައްކަތްކުރިން. އެގޮތުން، މިއަދު ވަނީ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީއާ އެކީގައި ކެނދިކުޅުދޫ ސްކޫލާ އެކީގައި
45

އެއްބަސްވުމެއްގެ ދަށުން ލާރނިންގ ސެންޓަރެއް އުފެދި، އެތާނގައި މަތީ ތަޢުލީމަށް ކި ޔަވާ ކުދިންނަށް ފުރުޞަތު
ހުޅުވައިލެވިފަ. އަދި އެކިއެކި ކޯސްތައް މިހާރު ދަނީ ހިނގަމުން. އެހެންކަމާއެކީގައި ކެނދިކުޅުދޫގެ ޒުވާނުންނަކީ ވެސް
ކުޅިވަރު ކުޅޭ ޒުވާނުންތަކަކަށް ވާތީ، ކެނދިކު ޅުދޫގެ ޒުވާނުންނަށް ތަފާތު ކުޅިވަރުގެ ވަސީލަތްތައް ޤާއިމުކޮށްދިނުމަށް
ޓަކައި މި ސަރުކާރުން ވާނީ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ކޮށްދީފަ. ހަމައެއާއެކީގައި ކެނދިކު ޅުދޫއަށް ދިމާވެފައިވާ އެންމެ
ބޮޑު އެއް ގޮންޖެހުމަކީ ކަރަންޓުގެ މައްސަލަ ކަމަށް ވާތީ، ކަރަންޓު ޙައްލުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ކޭބަލް އެޅި، އަދި ވަރަށް
ގިނަ މަސައްކަތްތައްކޮށް، އާ ޖަނަރޭޓަރުތަކާ އެއްޗެހި ވާނީ ހެދިފަ. އެތަނަށް ދެވިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލު ކުރާ
ގޮތުގައި މިހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ވެގެން މި ދިޔައީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ހިއްސާ
އޮވެގެން. އެކަމަށްޓަކައި ރަ އީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އަޅުގަނޑު ޝުކުރު އަދާކުރަން. ހަމައެއާއެކީގައި ހެނބަދޫ
ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމަކަށް އޮތީ، ހެނބަދޫއަކީ ފެން ތަޣައްޔަރުވެފައިވާ ރަށަކަށް ވާތީ ނަރުދަމާގެ
ނިޒާމެއް ބޭނުންވާ ވާހަކަ އަބަދުވެސް އައީ ބުނަމުން. އެއީ ހަމަ ކުރީގެ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި ވެސް ނުވެފައި އޮތް
ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިއަދު ހެނބަދޫ ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ބޮޑު އެދުން ކަމުގައިވާ، ނަރުދަމާ
ނިޒާމު މިހާރު ޤާއިމުވެ ނިމެމުންދާ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި މި ނިޒާމު ޤާއިމުކޮށްދިނުގެ އެންމެ ބޮޑު
އެހީތެރިކަމެއް ފޯރުކޮށްދެއްވި އަމިއްލަ ފަރާތް ކަމުގައިވާ ޗަމްޕާ މުޙައްމަދު މޫސާއަށް ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް
އަދާކުރަން، ސަރުކާރާ ގުޅިގެން މިކަން ކޮށްދެއްވީތީ ހެނބަދޫ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި. ހަމައެއާ އެކީގައި ހެނބަދޫ
ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެފައިވާ ކަރަންޓުގެ މައްސަލަ ވާނީ ޙައްލުކޮށްދީފައި ސަރުކާރުން. އަދި ޒުވާނުންނަށް ޓަކައި
ކުޅިވަރުގެ ވަސީލަތްތައް ވެސް ވާނީ ޤާއިމުކޮށްދެވިފަ. އާދެ! މިއާއެކީގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ 3 ވަނަ
ރަށެއްގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ ކުޑަފަރީ. ކުޑަފަރީއަށް ވޭތުވެދިޔަ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި މާ ގިނަ ކަންތައްތަކެއް
ކޮށްދެވިފައެއް ނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ސަރުކާރު ނިމިގެންދާއިރު އަޅުގަނޑަށް ލިބޭ އެންމެ ބޮޑު އުފަލަކީ، ނ.
ކުޑަފަރީގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން އެދުނު ހުރިހާ ކަމެއް ކޮށްދެވިފައިވާކަން. އޭގެތެރޭގައި އެންމެ ބޮޑު ދަތިކަމެ އް އޮތީ
ލަފާފުރުން. އެހެންކަމާއެކީގައި ބަނދަރު ވަރަށް ފުރިހަމަ ރީތި ބަނދަރެއްގެ ގޮތުގައި މިހާރު ކުޑަފަރީގެ ރައްޔިތުން އެ
ދަނީ ބޭނުންކުރަމުން. ހަމައެއާއެކީގައި ކުޑަފަރީގެ ސްކޫލަށް ދިމާވެފައިވާ ދަތިތަކާއި، ކުނީގެ ނިޒާމަށް ދިމާވެފައިވާ
ދަތިތަކާއި، ކަރަންޓު ގެ ނިޒާމަށް ދިމާވެފައިވާ ދަތިތައް ވަނީ ޙައްލުކޮށްދެވިފަ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މާޅެންދޫގެ
ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ދިމާވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު ދަތިކަމަކީ 2013 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ކެމްޕޭނަށް ދިޔައިމަ
ބަނދަރުގެ މައްސަލަ؛ ވަރަށް ފުރިހަމަ ރީތި ބަނދަރެއް މިހާރު ވަނީ މާޅެންދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބިފަ. އެއާއިއެކީގައި
ކަރަންޓު އަބަދާއިއަބަދު ކެނޑެމުންދާތީ ކަރަންޓުގެ ވިއުގަ ބަދަލުކޮށް، މުޅިން އާ ކޭބަލް އެޅި، ޖަނަރޭޓަރު
ރަނގަޅުކުރެވި، މާޅެންދޫގެ ކަރަންޓުގެ މައްސަލަ ވަނީ ޙައްލުކުރެވިފަ. އެއާއި އެކީގައި ހަމަ ކުޅިވަރުގެ ފުޓްސަލް
ދަނޑުތައް މި ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރަށްތަކެއްގައި ވެސް ވަނީ އެޅިފަ. އާދެ! މި ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ވެގެން މި ދިޔައީ
46

ކޯލިޝަން ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި، އަދި މެންބަރުގެ ވަރަށް ބޮޑު ހިއްސާ އޮވެގެން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ.
ބަޖެޓުގައި ކަމެއް ޖަހާފައި އޮތަކަސް ކަންތައްތައް ހުންނަ ގޮތުން އެންމެ ފުރިހަމަ ނިޒާމުގެ ތެރެއަކުން ނުދޭ. އެ
މިނިސްޓްރީއަކާ ގުޅުންހުރި ކަމެއްގައި މިނިސްޓަރު ކައިރިއަށް ގޮސް އާދޭސްކޮށްގެން، ވަރަށް ގިނަ ވަގުތު ހޭދަކޮށްގެން
މެންބަރުގެ ވަރަށް ގިނަ ބުރަ މަސައްކަތާ އެކީގައި މި ކަންތައްތައް ވެގެންދަނީ. އާދެ! އަޅު ގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
ހަމައެކަނި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ 29.6 ބިލިއަން ބަޖެޓު އެކުލަވައި ލެވިފައިވާއިރު އެންމެ ގިނަ
ފައިސާއެއް އެކުލަވައިލެވިފައި މި އޮތީ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާއިން. އާދެ! ފަތުރުވެރިކަމުގެ ޓެކްސް މިއަދު ވެސް
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، ފަތުރުވެރިކަން ކުރާ މީހުންގެ ކުންފުނިތަކުން ނުވަތަ އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ސަރުކާރަށް ވަރަށް
ބޮޑު ޓެކްސެއް ނަގަމުން އެ ދަނީ. މީރާއަށް އެ ޓެކްސް އެ ދައްކަމުންދަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ
ކަންބޮޑުވުމަކީ، ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި މި ޓެކްސް އިތުރަށް ބޮޑުވެގެންދާ ނަމަ، ފަތުރުވެރިކަމަށް ވަރަށް ބޮޑެތި
ގޮންޖެހުންތައް އައިސްދާނެ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި، އަޅުގަނޑަކީ ވެސް ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާގައި
މަސައްކަތްކުރާ މީހަކަށް ވާތީ، މިއަދު ވެސް ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާގައި ނުވަތަ ރިސޯޓުތައް ހިންގުމަށް ވަރަށް ބޮޑެތި
ގޮންޖެހުންތައް އެބަހުރި. އާދެ، އިތުރަށް ބެޑް ކެޕޭސިޓީ އިތުރުވެގެންދިއުމާއި، އިތުރު ރިސޯޓުތައް އިތުރުވެގެންދިއުމުގެ
ސަބަބުން މާކެޓުގެ އަގު ވަނީ ވަރަށް ބޮޑު ތަން ވެއްޓިފަ. އެހެންވީމާ، އޮޕަރޭޝަން ކޮސްޓަށް ގާތްގަނޑަކަށް 50%
އޮކިއުޕެންސީ ނެތްކަމުގަ އި ވާނަމަ، ރިސޯޓް މިއަދު މި ހިންގަންޖެހެނީ ގެއްލުމުގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ
އުއްމީދަކީ، ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި މި ސަރުކާރުން ވެސް ޓުއަރިޒަމް ސިނާޢަތަށް ހަމައެކަނި ބަރޯސާނުވެ، އިތުރު އާ
ކަންތައްތައް ހޯދައި، މާލީ ގޮތުން އިތުރު ފައިސާ ހޯދޭނެ އިތުރު ކަންތަ އްތައް ހޯދައި، ދިރާސާކޮށް އެ މަސައްކަތް
ކުރުން. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ހަމައެކަނި ޓުއަރިޒަމަށް ބަރޯސާވުމަކީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫން. އޭގެ ސަބަބުން
ވަރަށް ހިތާމަވެރި ކަންތައްތަކެއް ދިމާވެދާނެ. އެހެންވީމާ، ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުގައި ވެސް ޓުއަރިޒަމަށް
ބަރޯސާނުވެ އިތުރު ކަންތައްތަކެއް ކުރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކޮށްފައިވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މާ ބޮޑު ކާމިޔާބެއް ވީ
ތަނެއް އަޅުގަނޑަކަށް ފެނިފައެއް ނެތް. އާދެ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި އާ ސަރުކާރު ފެށިގެންދާއިރު، އާ
ސަރުކާރުގެ ވެސް އުއްމީދުތަކެއް އެބަހުރި. ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް، އެކި
ރަށްރަށަށް ވަކިވަކިން ވަޑައިގެން ވެލައްވާފައިވާ ވަޢުދުތައް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މި ޒަޢާމަތް، އިބްރާހީމް
މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ޒަޢާމަތުގައި، މި ވެރިކަމުގައި އެ ވަޢުދުތައް ފުދިގެންދާނެ ކަމަށް. އަދި މި އަހަރު ބަޖެޓުގައި
ޖަހާފައި ހުރި ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް، ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާއަށް ވެގެންދާނެ ކަމަށް. އޭގެތެރެއިން އެންމެ
ބޮޑު އަހަންމިއްޔަތުކަމެއް ދޭ ކަންތައްތައް ކޮންމެ ރަށަކަށް ވެސް ވަނީ ހިމަނައިލާފަ. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި، ނ. ކުޑަފަރީއަށް ދިމާވެފައިވާ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު މި ސަރުކާރުން ކޮށްދޭނެ ކަމަށް ވަނީ ވަޢުދުވެފަ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަކަށް އެކަން ކޮށްދެވޭނެކަމުގެ އުއްމީދެއް ނުވަތަ މި ބަޖެޓަކުން ފެނިފައެއް ނެތް. އެއީ 5
47

މިލިޔަން ރުފިޔާއަކީ ފެނާއި ނަރުދަމާ އެޅޭ ވަރަށް އޮތް ބަޖެޓެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އަދި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ރައް ޔިތަކު ވެސް މިއަދު ގަބޫލުކުރާނެ ، ފެނާއި ނަރުދަމާއަކީ 5 މިލިޔަން، 10 މިލިޔަނަށް ކުރެވޭ
ކަމެއް ނޫންކަން. މި ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުގައި ވަރަށް ގިނަ ރަށްތަކުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާ އަޅާފައި ހުރީމަ، ކޮންމެ
ރައްޔިތަކަށް ވެސް އެބަ އިނގޭ ފެނާއި ނަރުދަމާ އެޅޭނީ ކިހާވަރަކަށްކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، ފެނާއި
ނަރުދަމާއަކީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް މުހިއްމު އެއްޗަކަށް ވާއިރު، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެންމެ ކުޑަކޮށް ވެސް
ފެނާއި ނަރުދަމާ ކުޑަފަރީގައި ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި ތިރީހަކަށް މިލިޔަން ދާނެ. އަދި ހަމައެއާ އެކީގައި ކެނދިކުޅުދޫއަށް
ވެސް ފެނާއި ނަރުދަމާ ޤާއިމުކޮށްދިނުމަށް މި އޮތީ، 13.9 މިލިޔަން ރުފިޔާ. އާދެ، މި އަދަދަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް
ނުކުރަން އެވަރު ބޮޑު ރަށެއްގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ އެޅިގެންދާނެ ކަމަކަށެއް. އާދެ، ގާތްގަނޑަކަށް ފަންސާހަކަށް މިލިޔަން
ރުފިޔާ ބޭނުންވާނެ، ކެނދިކުޅުދޫގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ އެޅުމަށްޓަކައި. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓުކުރެވިފައި މި އޮތް އަދަދަކީ މީގެ
ނިސްބަތުން ވަރަށް ކުޑަ އަދަދެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަނީ. ހަމައެއާއިކީގައި މާޅެންދޫއަށް ވެސް މި
ސަރުކާރުން ވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު ވަޢުދަކީ، ފެނާއި ނަރުދަމާ ޤާއިމުކޮށްދިނުން. ފެނާއި ނަރުދަމާ ޤާއިމުކޮށްދިނުމަށް
ޓަކައި 7 މިލިޔަން ރުފިޔާ ޖަހާފައި އެބައޮތް ބަޖެޓުގައި. އެހެންނަމަވެސް، މާޅެންދޫ ފަދަ ރަށަކަށް ވެސް ތިރީހަކަށް
މިލިޔަން ނުގޮސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން އެ ކަންތައްތައް ކޮށްދެވިދާނެ ކަމަކަށް. އާދެ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި މި ބަޖެޓު އެކުލަވައިލެވިފައި މި އޮތީ، ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރިއަށް އޮތް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބާ
ގުޅޭގޮތަށް، ހަމަ ޚިޔާލީ ނުވަތަ އަދަދުތަކެއް ޖެހިފައި މިހިރީ. މި ކަންތައްތައް ކުރެވޭނެ އެއްވެސް މެކެނިޒަމެއް ބަޖެޓުގެ
ތެރެއަކުން ނުފެނޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުގައި އުސޫލުތައް ގެންގުޅުނީ، ބަޖެޓުގައި ޖަހަނީ އެ
ކަންތައްތައް ކޮށްދިނުމަށްޓަކައި. އެހެންވީމާ، އެއްވެސް އަ އިޓަމެއް ނުވަތަ އެއްވެސް ކަމެއް ފުރިހަމަ ފައިސާއާ އެކީގައި
ނޫނީ ބަޖެޓުކޮށްފައެއް ނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓުން ފައިސާ ހޯދާނެ ގޮތަށް ބަލައިލާއިރު ވެސް ފެނާއި ނަރުދަމާ
ފަދަ ކަންތައްތަކަށް ފައިސާ ހޯދަން އޮތީ ހިލޭ އެހީގެ ތެރެއިން. ހިލޭ އެހީއަކީ އެއީ ރަމްޒީ އެއްޗެއް. ބަޔަކު ދީފިއްޔާ
ލިބޭ އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، އެއީ ރިޔަލިސްޓިކް އެއްޗެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑެއް ނުދެކެން ، ސީދާ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
ނެގިގެންދާ އެއްޗެއް ކަމުގައި. އާދެ، މިއަދު އަޅުގަނޑަށް ލިބޭ އެންމެ ބޮޑު އުފަލަކީ، ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުގައި
ދާއިރާއަށާއި ، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ނ. އަތޮޅަށް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ކޮށްދެވިފައިވާތީ. އާދެ، ހަމައެއާއެކީގައި
މިއަދު ހެނބަދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެފައިވާ ބަނދަރުގެ ދަތިކަން، ލަފާފުރުމުގެ ދަތިކަ ން ޙައްލުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި
13.6 މިލިޔަން ރުފިޔާ އެބައޮތް ޖެހިފަ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއީ ޓީ-ޖެޓީއެއް ކަހަލަ ކުޑަކުޑަ ބަނދަރެއް
ހަދައިލެވިދާނެ. އެވަރުން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހެނބަދޫ ރައްޔިތުންނަށް ފުދިގެންދާނެ ކަމަށް އެ ރައްޔިތުން
ގަބޫލުކޮށްފާނެ ކަމަށް. އެއީ މިހާރުވެސް އެތާނގައި ވަރަށް ފުރިހަމަ ޖެޓީއެއް އޮތުމާ އެކީގައި. އަދި އެއާ އެކީގައި
އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރު ، މި ކަންތައްތަކަށް މަސައްކަތްކޮށްދޭނެ ވާހަކަ ވެސް ދާއިރާގެ
48

ރައްޔިތުންގެ ގާތުގައި މިއަދު ބުނެލަން ބޭނުން. ހަމައެއާއެކީގައި ހެނބަދޫގެ ޒުވާނުންނަށް ބޭނުންވެފައިވާ ފުޓްސަލް
ދަނޑު ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ނުވާތީ، އެއީ ކުރީގެ ސަރުކާރުން ކޮށްދޭން ހިމަނާފައިވާ އެއްޗަކަށް ވާތީ، އެ އައިޓަމް
އިތުރުކުރެވޭތޯ މަސައްކަތްކޮށްދޭނަން. އާދެ، މި ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ނިމިގެންދާއިރު ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
މުޅި ނ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުގައި އެދެމުންދިޔަ އެންމެ ބޮޑު ކަމަކީ، މާފަރު އެއަރޕޯޓުގެ ކަންތައް.
މާފަރު އެއަރޕޯޓަކީ ވަރަށް ގިނަ ދުވަސްވީ އެއަރޕޯޓެއް. 12،13 އަހަރު ވެގެންދިޔައިރު ވެސް ވުޖޫދުނުކުރެވިފައި އޮތް
އެއަރޕޯޓެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އެ އެއަރޕޯޓް ވުޖޫދުވެގެންގޮސް ޑިސެންބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި ޚިދުމަތްދޭން
ފެށޭއިރު، އެ އެއަރޕޯޓަކީ ވަރަށް ފުރިހަމަ އެއަރޕޯޓެއްގެ ގޮތުގައި ވެގެންދާނީ. އެއީ މުޅި ނ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް
ލިބިގެންދާ ވަރަށް ބޮޑު އުފަލެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އެއީ ނ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް އެއަރޕޯޓެއްގެ
މުހިއްމުކަން، އަދި ނ. އަތޮޅަކީ އެންމެ އަގުބޮޑު ޓުއަރިޒަމް އޮތް ތަން ކަމަށް ވާތީ، އަދި ވަރަށް ގިނަ ރިސޯޓުތައް
އޮތް ތަނެއް ކަމަށް ވާތީ ނ. އަތޮޅަށް އެއަރޕޯޓެއްގެ މުހިއްމުކަން އެތައް ފަހަރަކު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް
ދަންނަވައިގެން އެކަން މިއަދު އެ ވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ކޯލި ޝަން ސަރުކާރުން ނ. އަތޮޅަށް ކޮށްދީފަ. އެހެންވީމާ، ނ.
އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް، ޚާއްޞަކޮށް އިރުވައި ބިތުގެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާ ވަރަށް ބޮޑު ލުއިފަސޭހައެއްގެ ގޮތުގަ އި
އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. ހަމައެއާ އެކީގައި މި އެއަރޕޯރޓް ވެގެންދާނީ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ވެސް ނ. އަތޮޅަށް ވަރަށް
ކުރިއެރުން ލިބިގެންދާ އެއަރޕޯޓަކަށް. އިތުރު ގެސްޓްހައުސްތައް އިތުރުވެ ، އަދި ޓުއަރިސްޓް ރިސޯޓުތައް އިތުރުވެ، އަދި
ވަޒީފާތައް އިތުރުވެގެންގޮސް މުޅި ނ. އަތޮޅުގެ ޒުވާނުންނަށް ލިބިގެންދާ ވަރަށް ބޮޑު އުފަލެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކުރަނީ. އެއާއިއެކީގައި މިއަދު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ބަހުސްކުރަމުންދާއިރު އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާވޭ މިއަދު މި ސަރުކާރުން މަތީ ތަޢުލީމު ނުވަތަ ޑިގްރީއާ ހިސާބަށް ހިލޭ ކިޔަވައިދޭނެ
މެކެނިޒަމެއް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ޤާއިމުކޮށްދީފައިވާތީ. އަދި މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވަޢުދުފުޅަކަށް ވާތީ ،
އެމަނިކުފާނަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި އަޅުގަނޑު ޝުކުރު އަދާކުރަން. އަޅުގަނޑު ގަ ބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޤައުމެއްގެ
ކުރިއެރުން ބިނާވެފައިވަނީ ތަޢުލީމުގެ މައްޗަށް. އެހެންވީމާ، މި ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ތަޢުލީމަށް
ވަރަށް އިސްކަމެއް ދެއްވާފައިވާ ތަން. ހަމައެއާއިއެކީގައި ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުގައި ވެސް ތަޢުލީމަށާއި،
ޞިއްޙަތަށް ވަރަށް ބޮޑު ވަރަށް އިސްކަމެއް ދެއްވާފައިވަނީ. އެގޮތުން ، ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރުގައި ތަޢުލީމީ ނިޒާމަށް
އިންޤިލާބީ ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްދެއްވާފައިވަނީ. ހަމައެއާއެކީގައި ޞިއްޙީ ނިޒާމަށް ވެސް އިންޤިލާބީ ބަދަލުތަކެއް
ގެނެސްދެއްވާފައިވަނީ. މިއަދު އެއްވެސް ބޭފުޅަކު އިޢުތިރާޟެއް ނުކުރޭ؛ އަދި އިދިކޮޅުވިޔަސް އަދި އެހެން ފިކުރެއްގެ
ބޭފުޅެއް ކަމުގައި ވިޔަސް ރައީސް ޔާމީނުގެ 5 އަހަރު، އަޅުގަނޑުމެން ހިއްސާވި 5 އަހަރު ދިވެހިރާއްޖެއަށް ތަރައްޤީ
ނާންނަ ކަމަކަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި އެންމެ ބޮޑު ތަރައްޤީއެއް ގެނެސްދެވުނު 5 އަހަރަކީ މި ވޭތުވެދިޔަ 5
އަހަރު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެގޮތުން ބަލާއިރު، އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ ނ. އަތޮޅަށް ވެސް 800 މިލިއަނަށް ވުރެ
49

ގިނަ ފައިސާ އެބަހުރި މި ދައުލަތުން، ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން ޚަރަދުކޮށްދެއްވާފަ. އެއީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ،
މިވޭތުވެދިޔަ ސާޅީހަކަށް އަހަރަށް ވުރެ ވެސް ފައިސާގެ ގޮތުން މިނާއިރު ބޮޑު އަދަދެކޭ. އެހެންވީމާ، ވޭތުވެދިޔަ
ސާޅީސް އަހަރާ ނުބައްދަލު 5 އަހަރު ނ. އަތޮޅަށް ވެގެންދިޔަކަން އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް، ނ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ސަރުކާރާ އެކީގައި ހިއްސާވެގެން ދަތުރުކުރުމުން ލިބުނު އުފަލެއް
ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. ނ. އަތޮޅު ކުރީގެ އަހަރުތަކުގައި ނުވަތަ ނ. އަތޮޅު ކުރީގެ ސަރުކާރުތަކުގައި އޮތީ ވަރަށް
ބޮޑަށް އިހުމާލުކުރެވިފަ. ހުސް ނޫނެއްގެ ގޮތުގައި ބޭއްވިފައި އޮތީ. ރައީސް މައުމޫނުގެ 13 އަހަރު ނިމިގެންދިޔައީ ވެސް
އެގޮތަށް. ރައީސް ނަޝީދުގެ ދައުރު ވެސް ނިމިގެންދިޔައީ އެގޮތަށް. ރައީސް ވަޙީދުގެ ދައުރު ވެސް ނިމިގެންދިޔައީ
އެގޮތަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ރައީސް ޔާމީނާ އެކީގައި ، ވީ ވަޢުދާ އެކީގައި ނ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް
މި ވަނީ ކުރިއެރުން ލިބިފަ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް. ވައްސަލާމް
ޢަލައިކުމް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން މި ޖެހެނީ ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރަކަށް. އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނީ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައް މަދު ނަޝީދަށް. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަޑުއްވަރީ ދާ އިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އަމީތު އަޙްމަދުމަނިކަށް.
މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަމީތު އަޙްމަދުމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުއްވި
ކަމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ފާއިތުވެދިޔަ ސަރުކާރުގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް އަދި މި ސަރުކާރުގެ ފިނޭންސް
މިނިސްޓަރަށް ވެސް އަޅު ގަނޑު ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީ ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓެއް
މަޖިލީހަށް އަންނައިރުގައި ޙަޤީޤަތުގައި މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަން އެންމެ ބޮޑަށް އަބަދުވެސް ހުއްޓިގެންދަނީ، އެ
މެންބަރަކު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާއަށް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ހުރި ކަންތައްތަކާއި އަދި ފާއިތުވެދިޔަ ތަނުގައި ފާއިތުވެދިޔަ
ބަޖެޓުތަކުން ހާސިލުކުރެވިފައި ހުރި މިންވަރެއްގެ މައްޗަށް. އަޅުގަނޑު ގެ ދާއިރާގައި މި ހިމެނެނީ 2 ރަށް. އެއީ
މަޑުއްވަރީ އަދި މީދޫ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓަށް ބަލާއިރުގައި ޙަޤީޤަތުގައި މަޑުއްވަރީއަށް މި ވަގުތު އެންމެ
ބޮޑަށް ބޭނުންވެފައިވާ އެއްކަންތައް އެއީ ، މަޑުއްވަރީގަ އި އެ ކަށީގެންވާ ބަނދަރެއްގެ ބޭނުންތެރިކަން. މި ބަޖެޓުގައި އެ
ބަނދަރު ހިމެނިފައި އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން، އަލަށް އިންތިޚާބުވެގެންދިޔަ ސަރުކާރު؛ އާދެ! މި
50

ސަރުކާރުން މި ބަނދަރު މަޑުއްވަރީގައި އަޅުއްވަ އިދެއްވާނެ ކަމަށް މަޑުއްވަރީގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތުގެ މަތީން.
ހަމައެއާއިއެކީގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބަނދަރަކީ މިއީ ފާއިތުވެދިޔަ ތަނުގައި ތިންހަތަރު
ފަހަރަކު، ފާއިތުވެދިޔަ 5 އަހަރު ތެރޭގައި ބަޖެޓުގައި ޖެހި؛ އެހެންނަމަވެސް، ފާއިތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން ކޮށްދީފައިނުވާ
ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢެއްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން. އަދި އަމުދުން އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރުކަން ޣައިރު ގާނޫނީ
ގޮތުން ގެއްލިއްޖެ ކަމަށް ކަނޑައަޅަ އި، މި ފާއިތުވެދިޔަ ދޮޅު އަހަރެއްހާ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ތަރައްޤީއަށްޓަކައި އެ އްވެސް ހޭދައެއް ކޮށްދެއްވާފައނުވާކަން މިއީ އަޅުގަނޑު ހިތާމަޔާ އެކީގައި
ފާހަގަކުރާ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީގެއިތުރަށް ވެސް ޙަޤީޤަތުގައި މަޑުއްވަރީއަށް ބޭނުންވާ ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން
އެބަހުރި. މަޑުއްވަރީގެ ރައްޔިތުން، ޚާއްޞަކޮށް ސްކޫލުން އެބަ އެދޭ ސްކޫލުގައި މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލެއް
ބިނާކޮށްދެއްވުމަށް. އަޅުގަނޑު މިހާރު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ރިކުއެސްޓުކޮށްފައި އޮންނާނެ، މަޑުއް ވަރީގައި މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލު
ބަޖެޓުގައި ހިމަނުއްވައިދެއްވުމަށް. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ބަޖެޓު ފާސްވެގެންދާއިރުގައި
މި މަޝްރޫޢު ވެސް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް. ހަމައެއާއެކީގައި މަޑުއްވަރީއަކީ ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ މައްސަލަ ވަރަށް
ބޮޑަށް ކުރިމަތިވެފައި އޮތް ރަށެއް. ބިން ފުރި، އާބާދީ ބޮޑުވެ، ރަށުގައި ދިރިއުޅުމަށްޓަކައި ވަރަށް ގިނަ ތަކުލީފުތައް
ރައްޔިތުން އުފުލަންޖެހިފައިވާ ރަށެއް. އެހެންވީމާ، ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުން
އެކަށައަޅުއްވާ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ޙަޤީޤަތުގައި މުޅި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށަކަށް ބެލިކަމުގައިވީ ނަމަވެސް، ޙައްލު
ހޯދަންޖެހިފައިވާ؛ އެންމެ ބޮޑަށް ޙައްލު ހޯދަންޖެހިފައިވާ އެ އް ރަށަކަށް މަޑުއްވަރީ ވެގެން އެބަދޭ. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީގެ ބޭފުޅުން ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެންނެވި. އެ
ބޭފުޅުންނާ މި މައްސަލައިގައި އަޅުގަނޑު މަޝްވަރާ ކޮށްލިން. އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވޭ ލޯނު އެހީއެއްގެ ދަށުން 800 ފްލެޓު
މުޅި ރާއްޖޭގެ އެކިރަށްތަކުގައި އެޅުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ކަމަށް. މީގެތެރޭގައި އެބަހިމެނޭ ކަމަށް މަޑުއްވަރީގައި އަޅަން
ނިންމާފައިވާ 50 ފްލެޓު. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން މި ސަރުކާރުން މި މަޝްރޫޢަށް ވެސް ޢަމަލީ ސިފަ
ގެނެސްދެއްވާނެ ކަމަށް. އިއްޒަ ތްތެރި ރައީސް. ޙަޤީޤަތުގައި މީގެއިތުރަށް ވެސް މަޑުއްވަރީއަށް ބޭނުންވާ ވަރަށް ގިނަ
ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް އެބަހުރި. މަޑުއްވަރީއަކީ ފެނުގެ މައްސަލަ ވަރަށް ބޮޑު ރަށެއް. ފެން ތަޣައްޔަރުވެ، ރަށުގެ
ބައެއް ހިސާބުތަކުގައި ދިރިއުޅުއްވާ ރައްޔިތުންނަށް އެ ބޭބޭފުޅުން ދިރިއުޅުއްވާ ހިސާބުތަކުގައި ފެން ބޭނުންނުކުރެވި،
ދުރު ހިސާބުތަކުން ފެން ގެނެސްގެން އެ ފެނުގެ ބޭނުންކޮށްގެން ދަތިއުނދަގުލުގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ދިގު ޒަމާންވަންދެން
ދިރިއުޅެމުންގެންދަވާ ރައްޔިތުން މަޑުއްވަރީގައި އެބަ ތިއްބެވި. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މި މައްސަލައަށް ޙައްލެއް
ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް. ގްރީން ކްލައިމެޓް ފަންޑުގެ ތެރެއިން ޓޯޓަލް ސޮލިޔުޝަން ރާއްޖޭގައި 4 ރަށަކަށް ހޯދުމަށް
ހިމެނިފައިވޭ. އޭގެތެރޭގައި ހިމެނޭ އެއް ރަށް މަޑުއްވަރީއަކީ. ޣައިރު ގާނޫނީ ގޮތުން އަޅުގަނޑުގެ ގޮނޑި ގެއްލުވާލަ އި،
އަދި މި މަޖިލީހަށް ވަނުން މަނާކުރުމުގެ ކުރިން ސަރުކާރާ އެކީގައި ކުރެވުނު ؛ އޭރުގެ ސަރުކާރާ އެކީގައި ކުރެވުނު
51

މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން މި މަޝްރޫޢަށް ސަރވޭކުރެވި، އަދި މި މަޝްރޫޢާ ގުޅުންހުރި އެހެނިހެން
މަސައްކަތްތައް އޭރު ވަނީ ކުރިއަށްގެންދެވިފަ. މިއަދު އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ކަމަކީ ، ފާއިތުވެދިޔަ ހަފްތާ ތެރޭގައި މި
ފެނުގެ މަޝްރޫޢުގެ މަސައްކަތް ފެށުމަށްޓަކައި ބިމާ ހަވާލުވުމަށްޓަކައި އެ މަސައްކަތް ހަވާލުކުރެވުނު ކުންފުނިން އެ
ރަށަށް ޒިޔާރަތްކޮށް، ކައުންސިލާ އެކީގައި ބައްދަލުކޮށް، މި މަޝްރޫޢަށް ޢަމަލީ ސިފަ އައުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު
ފެށިގެން ކުރިއަށްދާކަން އަޅުގަނޑު އުފަލާ އެކީގައި ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީގެއިތުރަށް ވެސް މަޑުއްވަރީ
އަދި މިދޫއަށް؛ މަޑުއްވަރީއަށް ބޭނުންވާ އިތުރު ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް އެބަހުރި. އަދި މިއަދުގެ ރައީސް އިބްރާހީމް
މުޙައްމަދު ޞާލިޙް މި ރަށަށް ވަޑައިގެން ވެވަޑައިގެން ވަޢުދުތައް ވެސް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކުރަން، އަޅުގަނޑު
އުއްމީދުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރިމަތިލާ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށްޓަކައި މި ސަރުކާރުން
ވީ ހުރިހާ ވަޢުދުތަކެއް މި ސަރުކާރުން ފުއްދަވަ އިދެއްވާނެ ކަމަށް. އަދި އެ ވަޢުދުތަކަށް ޢަ މަލީ ސިފަ ގެނައުމަށްޓަކަ އި
އަޅުގަނޑުގެ ލަޔާޤަތާއި ޤާބިލި އްޔަތު ތަންދިން އެންމެ ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި މަސައްކަތްކުރާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން ރަށުގެ
ރައްޔިތުންނަށް ދެން. ހަމައެއާ އެކީގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީދޫ؛ އާދެ! މީދޫއަކީ، މީދޫގެ ވަށައިގެން ވަރަށް ގިނަ
އަދަދެއްގެ ރިސޯޓުތައް މިހާރުވެސް ހުޅުވިފައި ވަނީ. އަދި ތަރައްޤީވަމުންދާ ރަށެއް. ގާތްގަނޑަކަށް 12 ވަރަކަށް ރިސޯޓު
މީދޫ، މަޑުއްވަރީގައި ވަށައިގެން އެބަ ތަރައްޤީވަމުންދޭ. އޭގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދަނީ ޙަޤީޤަތުގައި މީދޫއަށް އަރާފައިބާ
މީހުންގެ އަދަދު ގިނަވެ، އަދި މީދޫގެ މިހާރުގެ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުން ޞިއްޙީ ފަރުވާ ހޯދަންޖެހޭ މީހުންގެ އަދަދު މި ވަނީ
އިންތިހާއަށް އިތުރުވެފަ. މީދޫގެ ޙަޤީޤަތަކީ، މި ޞިއްޙީ މަރުކަޒުން ބޭނުންވާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް އެކަށީގެންވާ ޚިދުމަތް
ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ކެޕޭސިޓީ މިއަދު އެ ހެލްތު ސެންޓަރުގައި ނެތް. މާނައަކީ، މިއަދު މީދޫގައި މިހިރަ ހެލްތު ސެންޓަރަކީ
މިއީ، ޙަޤީޤަތުގައި ހެލްތު ސެންޓަރުން ޚިދުމަތް ހޯދާ ފަރާތްތަކަށް ކޭޓަރކުރެވޭނެވަރުގެ އެކަށީގެންވާ ކެޕޭސިޓީއެއް ހުރި
ހެލްތު ސެންޓަރެއް ނޫން. އޭގެ ދަތިކަން ޙަޤީޤަތުގައި މީދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ، މަޑުއްވަރީގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް،
އަދި ކައިރީގައިވާ އެހެން ރަށްތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އަދި ރިސޯޓުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުންނަށް ވެސް،
މިހެންގޮސް، މީދޫއަށް އަރާފައިބާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް މީގެ ދަތިކަން އެބަ ފޯރާ. އޭގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން މީދޫގެ
ރައްޔިތުން އެދިވަޑައިގަންނަވާ އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ، މިވަގުތަށް ޙަޤީޤަތުގައި މި ހެލްތު ސެންޓަރ ހޮސްޕިޓަލެއްގެ
ދަރަޖައަށް ތަރައްޤީވެގެންދިއުން. އާދެ! މި ބަޖެޓު މަޖިލީހަށް އައިއިރުގައި މި މަޝްރޫޢު ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި
ނެތްކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ކުރެވިގެންދިޔަ މަޝްރަވާތަކާ އެކީގައި މި މަޝްރޫޢު؛ މީދޫ ހެލްތު
ސެންޓަރު ހޮސްޕިޓަލެއްގެ ދަރަޖަރަށް ތަރައްޤީކުރުމަށް މިހާރު ހިމެނިފައިވާނެ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ، ބަޖެޓު މި
މަޖިލީހުން ފާސްވެގެންދާއިރުގައި ބަޖެޓު ފޮތުގައި މި މަޝްރޫޢު ފެންނަން އޮންނާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މީގެއިތުރަށްވެސް، އަދި މީގެއިތުރަށް މީދޫގައި ދަނޑެއް ތަރައްޤީކުރުމަށްޓަކައި ބަޖެޓުގައި އެބައޮތް ފައިސާ ހިމެނިފަ.
އަދި މިހެން ހުރި ބައެއް މަޝްރޫޢުތަކަށް ހިމެނިފައިވާ ފައިސާގެ އަދަދަކީ، މިކަންކަމަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ އަދަދެއް
52

ނޫން ނަމަވެސް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ދިރާސާކުރެވި، މަޖިލީހުން ބަޖެޓު ފާސްވެގެންދާއިރުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަންކަމުގެ ޙައްލު ފެނިގެންދާނެ ކަމަށް. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން މީގެއިތުރަށް ވެސް
މި އިންތިޚާބުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރުގެ ނައިބު ރައީސް މީދޫއަށް ކުރެއްވި ޒިޔާރަތުގައި އެބަހުރި މި
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މީދޫގައި ކުރިއަށް އޮތް ފަސް އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކުރިއަށްގެންދަވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެފައި ހުރި
ތަރައްޤީގެ ވަރަށް ގިނަ މަޝްރޫޢުތައް. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ، މި ސަރުކާރުގެ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭންތަކުގެ ތެރޭގައި މި
މަޝްރޫޢުތައް ހިމެނިގެން މި ފަސް އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މަޝްރޫޢުތަކަށް، ތަރައްޤީގެ
ވަޢުދުތަކަށް ޢަމަލީ ސިފަ ގެނެވޭނެ ކަމަށް. ހަމަ މީދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑު މި ވަޢުދުވަނީ، އަޅުގަނޑުގެ
ލަޔާޤަތާއި ޤާބިލިއްޔަތު ތަންދިން އެންމެ ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި މި މަޝްރޫޢުތަކަށް ޢަމަލީ ސިފަ ގެނައުމަށްޓަކައި
ސަރުކާރާ އެކީގައި އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން، ފާއިތުވެދިޔަ ތަނުގައި މި ދެ ރަށުގެ ތަރައްޤީއަށް ވަރަށް ގިނަ މަޝްރޫޢުތައް ޙަޤީޤަތުގައި ހިންގިފައި
އެބަހުރި. މި މަޝްރޫޢުތައް މި ދެ ރަށުގައި ހިންގިފައި ހުރީ ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
އިންތިޚާބުވި ދުވަހުން ފެށިގެން. އަދި 2017 ވަނަ އަހަރުގެ މާރިޗް މަހުގެ ތެރޭގައި ޕީ.ޕީ.އެމުން އަޅުގަނޑު ވަކިކުރުމާ
ހަމައަށް. އެއަށްފަހުގައި އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަން، ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑާ ދޭތެރޭގައި ބޭއިންސާފުން ކަންކަން ކުރި
ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް އެއީކީ ފަހަރެއްގައި ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނާ ދޭތެރޭގައި
ބޭއިންސާފުން ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން ކަންކަން ކުރަންޖެހޭނެ ސަބަބެއް ނޫން. 2017 ވަނަ އަހަރުގެ މާރިޗް މަހަށް
ފަހުގައި ފާއިތުޔވެދިޔަ ސަރުކާރު ނިމެންދެން ޙަޤީޤަތުގައި މި ދެ ރަށުގައި ތަރައްޤީގެ ނަމުގައި، ތަރައްޤީ
ގެނައުމަށްޓަކައި އަލަށް ފެށި އެއް ވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް؛ އަދި ޚާއްސަކޮށް 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި،
މާފިކުރައްވާތި! 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް މި ދާއިރާ؛ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި މަޝްރޫޢުތަކެއް
ސަރުކާރުން ހިމަނުއްވައިނުދެއްވި. މިއީ ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނާ ދޭތެރޭގައި ފާއިތުވެދިޔަ
ސަރުކާރުން ވި ވަރަށް ބޮޑު ބޭއިންސާފެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. މިގޮތަށް މިކަންކަން ހިނގައިގެންދިއުމަކީ
އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ މަންޒަރެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން، އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކުރަން، މި ސަރުކާރުން؛
އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ސަރުކާރުގައި މި އުސޫލުގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ކަމެއް އެއްވެސް ރައްޔިތަކާ ދޭތެރޭގައި
ބޭއިންސާފު ހިނގައިގެންނުދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ވާހަކަތަކުގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން.
މިއަދު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓަކީ ޙަޤީޤަތުގައި މި ސަރުކާރުން ތައްޔާރުކުރި ބަޖެޓެއް ނޫން.
މިއީ ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން ތައްޔާރުކުރި ބަޖެޓެއް. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓު ތައްޔާރުކުރުމުގައި މި ސަރުކާރު،
ސަރުކާރާ ހަވާލުވުމަށްޓަކައި ކުރެވިދިޔަ މަސައްކަތުގެ ތެރޭގައި އުފެދުނު ޓްރާންސިޝަން ކޮމިޓީތަކުން ޙަޤީޤަތުގައި
ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތްތައް ކޮށްދެއްވި. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔަކީ މަޖިލީހަށް މި ބަޖެޓު އައިއިރުގައި ޓްރާންސިޝަން
53

ކޮމިޓީން ހިމަނުއްވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި ބައެއް މަޝްރޫޢުތައް ވެސް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންގޮސްފައެއް ނުވޭ.
އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި މިކަންކަން މިގޮތަށް ހިނގައިގެންނުދިޔައީ ޙަޤީޤަތުގައި ފާއިތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން ޒިންމާދާރުކަމާ
އެކީގައި ބަޖެޓު އެކުލަވައިލުވުމަށް ޓަކައި އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި މަސައްކަތްކުރައްވާފައިނުވާތީ. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން ޙަޤީޤަތުގައި މި ބަޖެޓު މި މަޖިލީހުން ފާސްވެގެންދާއިރުގައި މިހާރު ބަޖެޓު ކޮމިޓީ ކުރިއަށް އެ
ދަނީ. ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ބަޖެޓު ފާސްވެ، މަޖިލީހުން ބަޖެޓު ފާސްވެގެންދާއިރުގައި މި ސަރުކާރުގެ މެނިފެސްޓޯގައި
އެކުލަވައިލެވިފައިވާ ސިޔާސަތުތައް ތަންފީޒުކުރުމަށް މި ބަޖެޓުން ޚާއްޞަ ސަމާލުކަމެއް ދެއްވާނެ ކަމަށް. އެ މަގަށް
އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރާ ވާހަކަ އެންމެހައި ބޭފުޅުންގެ މަޢުލޫމާތަށްޓަކައި ދަންނަވާލަން. ޙަޤީޤަތުގައި ބަޖެޓެއް
ފާސްވެގެންދާއިރުގައި ބަޖެޓުގައި އެބަހުރޭ ވަރަށް ބޮޑެތި ޚަރަދުތައް ކުރަން ހިމަނާފަ. ތަރައްޤީގެ ވަރަށް ގިނަ
މަޝްރޫޢުތައް ޙަޤީޤަތުގައި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބހުރޭ. މި ޚަރަދުތައް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ކުރެވޭނީ ޙަޤީޤަތުގައި ބަޖެޓަށް އާމްދަނީ ލިބިގެން. ބަޖެޓަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ވަސީލަތްތަކެއް ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިމެނިގެން. މި އަހަރަށް ބަލާއިރުގައި 2018 ވަނަ އަހަރާ އަޅާބަލާއިރު ، 2019 ވަނަ އަހަރު ލިބޭ
އާމްދަނީގެ އަދަދު ގާތްގަޑަކަށް 8% އިތުރު ވާނެ ކަމަށް އެބަ ލަފާކުރައްވާ. އެހެންނަމަވެސް، ފާއިތުވެދިޔަ ފަސް އަހަރަށް
ބަލާއިރުގަ އި ވެސް ބަޖެޓުގެ އަންދާޒާއަށް ބަލާއިރުގައި ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރުވާނެ ކަމަށް ބަޖެޓުން އަންދާޒާކޮށްފައި
އެބަހުރި 12.9%. ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރުތަކާ އަޅާބަލާއިރުގައި ޙަޤީޤަތުގައި ބަޖެޓަށް އާމްދަނީ އިތުރުވާނެ ކަމަށް މި އަހަރު
އަންދާޒާކޮށްފައި އޮތް އަދަދަކީ ހަމަ ކުޑަ އަދަދެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކޮށްލެވޭ. މިގޮތަށް ފާހަ ގަވާއިރު،
އަޅުގަނޑަށް މި ބަޖެޓުން ފާހަގަވާން އޮތް އެއް ކަމަކީ ، އަލަށް ބަޖެޓަށް އާމަދަނީ ހޯދުމަށް ޓަކައި މާ ގިނަ
ކަންތައްތަކެއް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ތަޢާރުފުކޮށްފައިނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންވީ ޙަޤީޤަތަކީ،
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތުގައި އެބަހުރި ރަނގަޅު ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މެނޭޖުކުރެވިއްޖެ
ނަމަ، އެސެޓުތަކުގެ ބޭނުންކޮށްގެން ރަނގަޅު އާމްދަނީއެއް ދައުލަތަށް ހޯދިދާނެ ވަސީލަތްތައް. މިސާލެއް ގެ ގޮތުގައި
މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ބައޮތް ބިން ހިއްކޭނެ ވަރަށް ފަހި، ވަރަށް ފަސޭހަ ވަސީލަތްތައް ޤާއިމުކުރެވިފަ.
މާހަޖައްރާފެއް އެބަ އޮތް. އަދި އެއީ ލޯނަކުން އަޅުގަނޑުމެން ބަދެފައި އޮތް މަހާޖައްރާފެއް ނަމަވެސް ، އެއަށް
އަޅުގަނޑުމެން ޚަރަދުކުރަން ޖެހުނު ނަމަވެސް އޭގެ ބޭނުންކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބިން ހިއްކެން އެބައޮތް. އެ ބިން
ހިއްކާފައި، އެ ހިއްކާ ބިން ވިއްކައިގެން ދައުލަތަށް ހަމަ އާމްދަނީ ލިބޭނެ. އާމްދަނީ ހޯދޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އާމްދަނީ
ހޯދާ ވާހަކަ ދައްކާއިރު ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ މައްސަލައަކީ ޙަޤީޤަތުގައި މި ރާއްޖެއަށް މިއަދު
ކުރިމަތިވެފައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު މައްސަލަ. މި މައްސަލަ ޙަ އްލުކުރުން ވެގެންދާނީ އަންނަން އޮތް ސަރުކާރަކަށް ކޮންމެ
ސަރުކާރެއް އައި ނަމަވެސް އެ އަންނަ ސަރުކާރަކަށް ޙަޤީޤަތުގައި ކުރިމަތިވާނެ އެންމެ ބޮޑު ގޮންޖެހުމަށް. އަދި އެ
ސަރުކާރުން ޙައްލުކޮށްދޭންޖެހޭނެ އެންމެ ބޮޑު މައްސަލައިގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދެކޭ މައްސަލައަކީ މިއީ. އެހެންވީމާ،
54

ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ މައްސަލައަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙައްލެއް ހޯދޭނެ މަގުފަހިކޮށްފައި، އަދި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ
ޑިމާންޑު އޮތް ސަރަހައްދުތަކު ން ބިން ހިއްކާފައި، އެ ބިން ވިއްކައިގެން ދައުލަތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާމްދަނީ
ހޯދިދާނެ. އަދި ހަމައެއާއެކީ ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ، ހިންގިފައި ހުރި ތަރައްޤީގެ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތަކަށް ބަލާއިރުގައި މިއަދު
އެބަހުރި ރާއްޖޭގެ އެކި ހިސާބުތަކުގައި އެއަރޕޯޓުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޤާއިމުކުރެ ވިފަ. ރަނގަޅު! މިއީ ޙަޤީޤަތުގައި
ދަތުރުފަތުރުކުރުމުގައި ވަރަށް ބޮޑު ލުއިފަސޭހަ ލިބިގެން މި ދަނީ. އަދި އާ އެއަރލައިންތައް ތަޢާރުފުވެ ގެން
އަންނައިރުގައި އަޅުގަނޑު ބޫަަލުކުރާ ގޮތުގައި މި އެއަރޕޯޓުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅަށް އޮޕަރޭޓުކުރެވެން
ފެށުނީމަ ޙަޤީޤަތުގައި ދަތުރުފަތުރުކުރުމުގެ ވަރަށް ބޮޑު ލުއިފަސޭހަކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިގެންދާނެ. އަދި
ޚާއްޞަކޮށް މި ސަރުކާރުން ވަޢުދުވެފައި އެބަ އޮތް މި ދަތުރުފަތުރުކުރުމުގެ އަގަށް ހެޔޮ ބަދަލެއް ގެނެސްދެއްވާނެ ކަމަށް.
މި ހެޔޮ ބަދަލާއެކީގައި ޙަޤީޤަތުގައި ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ ވަރަށް ބޮޑު ލުއިފަސޭހަ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މި
އެއަރޕޯޓުތައް މި ތަރައްޤީކުރެވުނު ސަރަހައްދު އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ވިޔަފާރިތަކަށް ހުޅުވާލަން. މިސާލަކަށް
އެއަރޕޯޓުތައް؛ ހަމައެކަނި ހަމައެކަނި އެއަރޕޯޓުތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފްލައިޓު ޖައްސާފައި، ފްލައިޓު އުދުއްސަން
ބޭނުންކުރާ ތަންތަންކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭ ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން މި އެދޭ ތަރައްޤީ އެ ވަސީލަތްތަކުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުގެނެވޭނެ. ދަންނަވަން މިއުޅޭ ވާހަކައަކީ އިއްޒަތްތރި ރައީސް، ޙަޤީޤަތުގައި ޚާއަޞަ ކޮށް ރީޖަނަލް
އެއަރޕޯޓުތަ އް ތަރައްޤީކުރެވިފައި ހުރި ސަރަހައްދުތައް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ވިޔަފާރިއަށް ހުޅުވާލަން. މިސާލަކަށް
މި ސަރަހައްދުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލޯކަލް ގެސްޓުހައުސް ތަރައްޤީކުރުމަށް ހުޅުވައިލެވިދާނެ އިނގޭތޯ. އެއީ
ދައުލަތަށް އެއިން އާމްދަނީ ހޯދޭނެ. އަދި ހަމައެއާއެކީގަ އި އާ އްމު ފަރުދުންނަށް މި ކަންކަމުން ހަމަ ރަނގަޅު ލުއިފަސޭހަ
ރަނގަޅު އާމްދަނީއެއް ލިބިދެވޭނެ ވަކސީލަތްތައް ކަމަށް ވާތީ. އެހެންވީމާ، މި އުސޫލުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންގެ
ސިޔާސަތުތައް އަ ޅުގަނޑުމެން ބައްޓަންކުރަން އެބަޖެހޭ. އަދި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަންކަން
ރިފްލެޓުކުރެވޭނެ ގޮތަށް ބަޖެޓަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނެވެންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކު ރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. ކޮންމެ ބަޖެޓެއް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެންދާއިރު ވެސް
މީގެތެރޭގައި ހިމެނޭ އެންމެ ބޮޑު އެއް ކަންބޮޑުވުމަކަށް ވެގެންދަނީ، ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ބޮޑުވެގެންދިއުން. ރިކަރަންޓު
ޚަރަދު ބޮޑުވެގެންދިއުމަކީ ޙަޤީޤަތުގައި އެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަރުޖަމާކުރާއިރުގައި އެއީ ޙަޤީޤަތުގައި އެއްގޮތުން ބަލާ
ކަމަށް ވާނަމަ، ތަރައްޤީއަށް ކުރަން ހުރި ޚަރަދު، ކުރަންހުރި ހޭދަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުޑަކޮށް މި ބެލެވެނީ.
އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި ޤައުމީ ނިސްބަތަކުން ބަލާއިރުގައި ޤައުމީ ތަރައްޤީއަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓުން ރަނގަޅު
ކޮންޓިރިބިއުޝަނެއް ދެވެން އަންނަނީ، ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ވީހާވެސް ކުޑަކޮށް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މެދުމިންގަނޑެއްގަ އި
ހިފަހައްޓައިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރުކުރެވޭ ގޮތަށް ބަޖެޓު ބައްޓަންކުރެވިއްޖެ
ކަމަށް ވާނަމަ. އެހެންނަމަވެސް ހިތާމަޔަކީ، ހަމަ ކޮންމެ އަހަރަކަށްފަހުގައި އެއް އަހަރުން އަނެއް އަހަރަށް މި ދަނީ
55

ރިކަރަންޓު ޚަރަދު އިތުރުވަމުން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ މައްސަލައެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތުގެ މާލީ
ސިޔާސަތު މި ނޫން އުސޫލަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބައްޓަންކުރެވެންޖެހޭނެ. 2018 ވަނަ އަހަރުގަ އި 17 ބިލިޔަންގައި
ހުރި ރިކަރަންޓު ޚަރަދު، 2019 ވަނަ އަހަރުގަ އި 18.7 ބިލިޔަނަށް މަތިވާނެ ކަމަށް މި ބަ ޖެޓުން އެބަ އަންދާޒާ ކުރައްވާ.
މާނައަކީ 57% އިން ޙަޤީޤަތުގައި 62% އަށް ރިކަރަންޓު ޚަރަދު މަތިވެގެން މި ދަނީ. ޙަޤީޤަތުގައި 60% އަށްވުރެ
މައްޗަށް ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ދަތުރުކުރާ ނަމަ، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ބަޖެޓު މެނޭޖުކުރެވުނީ
ރަނގަޅަކަށް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާއިރުގައި ރިކަރަންޓު ޚަރަދު އާދަޔާ ޚިލާފަށް
މަތިވާންޖެހޭ އެއް ސަބަބެއް ގޮތުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ވިދާޅުވެފައި އެބަ ވޭ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ، އަލަށް މި
އިމާރާތްކުރާ ދަރުމަވަންތަ ހޮސްޕިޓަލް އޮޕަރޭޝަނަލް ލެވެލްއަކަށް ގެނައުމަށްޓަކައި މުވައްޒަފުން ހަޔަރކުރުމަށް
ކުރަންޖެހޭ އިތުރު ޚަރަދުތަކާއި ، އަދި ގިނަ އަދަދެއްގެ ރީޖަނަލް އެއަރޕޯޓުތަކެއް ތަރައްޤީކުރެވެމުންދާތީވެ މި ތަންތަން
އޮޕަރޭޝަނަލް ލެވެލަކަށް ގެނައުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދުތައް މީގެތެރޭގައި ހިމެނިފައިވާތީ ކަމަށް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ޙަޤީޤަތުގައި މިހެން ހުރި ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅު ގޮތުގައި
މެނޭޖުކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ ، އަދި މިހާރު މި ބަޖެޓުން ފެންނަން އޮތް ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ކުޑަ ތަންކޮޅެއް މައްޗަށް
ޖެހިލާފައި އޮތް ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަން މިހިރަ ޚަރަދުތަކުގެ
ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހެޔޮ ނަތީޖާތަކެއް ނެރެވިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެހެންކަމުން، މިއީ ޙަޤީޤަތުގައި މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަން ހުރި މުހިއްމު ކަންކަން. މީގެއިތުރަށް ވެސް
ކުރިއަށް އޮތް 100 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ފޯރުކޮށްދެއްވުމަށް ބޭނުންވާ ވަރަށް
މުހިއްމު ޚިދުމަތްތަކެއް އެބަހުރި ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމަށް ލުއިފަސޭހަކަން ގެނައުމަށް ޓަކައި. އެއީ ، މިސާލަކަށް
ކަރަންޓުގެ އަގު ހެޔޮކޮށްދިނުން؛ ދަތުރުފަތުރުގެ އަގު ހެޔޮކޮށްދިނުން؛ މިސާލަކަށް އެއަރ އެމްބިއުލާންސްގެ ޚިދުމަތް
ތަޢާރުފުކުރުން ފަދަ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ވަރަށް މުހިއްމު ޚިދުމަތްތަކެއް މި ސަރުކާރުން އެބަ ވަޢުދުވެވަޑައިގަންނަވާ
100 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓު މަޖިލީހުން ފާސްވެގެން
އަންނައިރުގައި މި ކަންކަމަށް ބަޖެޓުގެ ތެރޭން މަގުފަހިކޮށްދޭން އެބަޖެހޭ. އެއީ ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި
ފޯރުކޮށްދޭން މި ވަޢުދުވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ފެސިލިޓޭޓުކޮށްދޭން
ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ބަޖެޓު ދިރާސާކޮށް ނިމިގެން އަންނައިރުގައި ، އަދި މި
މަޖިލީހުން ފާސްވެގެން އަންނައިރުގައި މިއަދުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ
މިފަދަ އަސާސީ ވަޢުދުތަކަށް މަގުފަހިވާނެ ގޮތަށް ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބައްޓަންކުރެވޭނެ ކަމަށް. އެއީ މިހެން މި
ދަންނަވަންޖެހޭ ސަބަބަކީ، މި ބަޖެޓަކީ ޙަޤީޤަތުގައި މި ސަރުކާރުގެ އިންޓްރެސްޓުގައި ތައްޔާރުކުރެވިފައި އޮތް ބަޖެޓެއް
ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ސިފަވެގެންނުދާތީ. މިއީ ހަމަ ފާއިތުވެދިޔަ ސަރުކާރުގައި...
56

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް.
ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަނޑަށް ވާހަކަދައްކަން ފުރުޞަތު ލިބޭއިރުގައި މިއަދަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އިއްޒަތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، އަލަށް އިންތިޚާބުވެވަޑައިގެންނެވި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަޤާމާ
ހަވާލުވެވަޑައިގަތުމަށްފަހު ހިނގާ ފުރަތަމަ މަސައްކަތު ދުވަސް ކަމަށް ވާތީވެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށާއި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނައިބަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު މަރުޙަބާއާއި ތަހުނިޔާ
ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ފަށާނީ ކުޅުދުއްފުށި ސިޓީއަކަށް ވުމުގެ ވާހަކައިން. މީގެ ހަފުތާއެއްހާ ދުވަސް ކުރިން
ކުޅުދުއްފުށީ ކައުންސިލުން އެ އޮތީ އިޢުލާންކުރައްވާފަ އި، ސިޓީއަކަށް ބޭނުންވާ އަދަދަށް 10000 ރައްޔިތުން މިއަދު
ކުޅުދުއްފުށީގައި މިއަދު ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައިވާ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ވެސް ބޭނުންވޭ؛ ހައެއްކަ އަށެއްކަ މަސްދުވަސް
ވެއްޖެ މި އިންތިޒާރެއް ކުރެވޭތާ. ކޮންއިރަކުންތޯ 10000 ހަމަވާނީ. އެހެންވީމާ، ސޓީއަކަށް ބަދަލުވެގެންދިއުމަކީ
އަޅުގަނޑު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، ސިޓީއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އަޅުގަނޑުމެން
ވިސްނާލަންޖެހޭ ބައެއް ކަންތައްތައް އެބަހުރި. މާލެ ސިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި މި އޮންނަނީ އިދާރީ ދާއިރާއެއްގެ ގޮތުގައި
ވަކިން ޤާނޫނުއަސާސީގައި މާލެ ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނާތީ. އައްޑު އަތޮޅު ސިޓީއަކަށް ވެގެންދިޔައީ މުޅި އައްޑު އަތޮޅު
އެއްކޮށް. ފުވައްމުލައް ސިޓީއަކަށް ވެގެންދިޔައީ މުޅި ފުވައްމުލަކު އެއްކޮށް ، އެއް ރަށް ގޮތަށް އޮންނަ، އެއް އަތޮޅު
ކަމަށް ވާތީ. އެހެންނަމަވެސް ، ހދ. އަތޮޅުގައި އެހެން ބައެއް ރަށްރަށަށް އެބަހުރި. ކުޅުދުއްފުށްޓަކީ ހދ. އަތޮޅުގައި
ހިމެނޭ ރަށްތަކުގެ ތެރެއިން އެއް ރަށް. އެހެންވީމާ، އެ ރަށް ވަކިން ސިޓީއަކަށް ބަދަލުވާއިރުގައި ނިކުންނަ ގާނޫނީ
ސުވާލުތަކެއް އެބަހުރި. ހދ. އަތޮޅުގެ އަތޮޅު ކައުންސިލާއި، ކުޅުދުއްފުށީ ކައުންސިލާ ދޭތެރޭގައި އޮންނާނީ ދެން
ކޮންގުޅުމެއްތޯ؟ ސޓީއަކަށް ވުމަށްފަހު ކުޅުދުއްފުށީ ސިޓީ ކައުންސިލާއި، ހދ. އަތޮޅު ކައުންސިލާ ދޭތެރޭގައި އޮންނާނީ
ކޮން ގުޅުމެއްތޯ؟ ސިޓީ ކައުންސިލަށް ވަކިން އިންތިޚާބު ބާއްވާނީތޯ ނުވަތަ ދެން އަންނަ އިންތިޚާބަކާ ހަމައަށް
އިންތިޚާބު ފަސްކުރާނީތޯ؟ ގާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިގެން ވަކި މާއްދާއެއް އެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައެއް ނުވޭ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނިންމިދާނެތޯ ސިޓީއެއް ގޮތަށް މިއަދު ނިންމައިފި ނަމަ، ހަމަ ވަގުތުން ސިޓީގެ ކައުންސިލް
އިންތިޚާބު ބާއްވާފައި މޭޔަރަކާއި ޑެޕިއުޓީ މޭޔަރަކާއި މެންބަރަކާ ހޮވަން. މިހާރު ކައުންސިލުގަ އި އެބަ ތިބޭ 5
މެންބަރުން. ރައްޔިތުން ވޯޓުން އިންތިޚާބުކޮށްފައި އޮތް، އެ ބޭފުޅުންނަށް މުއްދަތެއް ވެސް އެ ބޭފުޅުންނަށް އެބަ އޮތް.
އެހެންނަމަވެސް، އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ސިޓީއަކަށް އަރާ ހަމަކުރީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިންތިޚާބު ފަސްކުރެވިދާނެތޯ؟
57

ފަސްކޮށްފި ނަމަ، ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިންތިޚާބެއް ނުބާއްވާ ކުރިއަށްދިއުމަށް ހުއްދަކުރޭތޯ؟ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ
އިންތިޚާބެއް ބާއްވައިފި ކަމަށް ވާނަމަ މި އަންނަނީ 3 މެންބަރުން ކައުންސިލަށް. އެކަމަކު، ރަށު ކައުންސިލެއް އޮވެއްޖެ
ކަމަށް ވާނަމަ 5 މެންބަރުން އެބަ ތިއްބަވާ އާބާދީގެ ނިސްބަތުން. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ވިސްނުންތަކަކަށް އެބަ
ވިސްނާލަންޖެހޭ. އަދި ޚާއްޞަ ކޮށް މިދެންނެވިހެން އެހެން ސިޓީތައް؛ ރާއްޖޭގައި މިހާތަނަށް އުފެދިފައި ހުރި އެހެން
ސިޓީތަކާއި ކުޅުދުއްފުށި ސިޓީއާ ތަފާތުވާނެ. މިދެންނެވި ޚާއްޞަކަން އަންނާތީ. ހދ. އަތޮޅުގައި އެހެން ބައިވަރު
ރަށްތައް ވެސް ހިމެނޭއިރުގައި އަތޮޅުގެ ތެރެއިން ވަކި ރަށެއް އަންނާތީ. އަދި ހަމައެހެންމެ ކުޅުދުއްފުށި އޭގެ ޒާތުގައި
ވަކި ސިޓީއަކަށް ވީމަ އަތޮޅުގެ ވެރިކަންކުރާ ރަށުގެ ގޮތުގައި ހަމަ ކުޅުދުއްފުށި އޮންނާނީތޯ؟ މިކަހަލަ ބައިވަރު
ސުވާލުތަކަކަށް ޖަވާބު އެބަ ލިބެންޖެހޭ ސިޓީއެއްގެ ދަރަޖަދީ، ސިޓީއަކަށް އިޢުލާންކުރާއިރުގައި. ތެދުފުޅެއް! ޝަރުތު
މިހާރު އެ އޮތީ ހަމަވެފަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ވަގުތުން ވެސް ސިޓީ ކައުންސިލަކަށް މި ތަން ބަދަލުކުރެވިދާނެ.
ސަރުކާރުން ބޭނުންފުޅު ކަމަށް ވަންޏާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބިވަދައިގަންނަވާ އިޚްތިޔާރެއް ގާނޫނުން އެކަން
ކޮށްދެއްވުން އެހެން ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވާ ކަމަށް ވާނަމަ. އާބާދީ މިހާރު އެ އޮތީ ހަމަގައިމު ވެސް ހަމަވެފަ. ދެން
ހުރި ޝަރުތުތަކަކީ އޭގެ ޒާތުގައި ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ހަމަވާނެ ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީން، މިހާރުވެސް އެ
މަސައްކަތްތައް ހިންގަމުންދާނެކަން އެކަންކަން ކަށަވަރުކުރުމުގެ. އެހެންނަމަވެސް، މިދެންނެވި ނުކުތާއަށް އަޅުގަނޑުމެން
އެބަ ބަލައިލަންޖެހޭ. ކުޅުދުއްފުށި ހދ. އަތޮޅުގެ ރަށެއްގެ ގޮތުގައި އޮވެފައި، ވަކިން އޭގެ ޒާތުގައި ސިޓީއަކަށް
ބަދަލުވެ، ހދ. އަތޮޅުގެ ތެރޭގައި ދެން އޮޕަރޭޓުކުރާނީ ކޮންހައިސިއްޔަތަކުންތޯ؟ އަތޮޅު ކައުންސިލާއި އެހެން ރަށްރަށުގެ
ކައުންސިލްތަކާ އޮންނަ ގުޅުމަށް ވާނީ ކިހިނެއްތޯ؟ ސިޓީ ކައުންސިލަށް އިންތިޚާބު ވަގުތުން ބާއްވަންޖެހޭނެތޯ؟ މި
ސުވާލުތަކަށް ސާފުސީދާ ޖަވާބެއް ލިބުމަކީ ހަމަ މުހިއްމު ކަމަކަށް ވާނެ. މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި
އާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަކަށް ކުޅުދުއްފުށްޓަކަށް ހިމަނާފައެއް ނެތް އެއް ވެސް ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ މާ ބޮޑު ޝަކުވާއެއް
އެކަމަކަށް ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ނެތް. އެއީ މި ސަރުކާރު ވެރިކަމާ ހަވާލުވެވަޑައިގަތުމުގެ ކުރިން ހިނގައިދިޔަ އިންތިޤާލީ
މަރުޙަލާގެ ތެރޭގައި އެކުލަވައި ލެވިފައި އޮތް ބަޖެޓަކަށް ވާތީ. އަދި ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓެއް އައުމަކީ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް
ދާދި އަވަހަށް. އަދި ސަރުކާރު ހިންގަވަން ފައްޓަވައި ، ފިނޭންސް މިނިސްޓަރާއި ބޭފުޅުން މަޤާމުތަކާ ހަވާލުވެވަޑައިގެން
މިކަންކަމާ މެދު އަލުން ވިސްނާވަޑައިގަތުމަށްފަހުގަ އި ބަޖެޓަށް ބަދަލުތަކެއް އައުމަކީ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް ކަމަށް ވާތީ.
އަދި ހަމައެހެންމެ، މިހާރުވެސް ކުޅުދުއްފުށީގައި މައިގަނޑު ބޮޑެތި މަޝްރޫއުތަކެއް ފެށި، ނިމުމުގެ މަގުމަތީގައި
އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އެކަންކަމަށް ވެސް އެބަ ވަގުތުތަކެއް ބޭނުންވޭ. މަގުހެދުމުގެ މަޝްރޫޢަށް ބަލާއިރުގައި، ގިނަ
މަގުތަކެއް މިހާރުވެސް އެހެރީ ތާރުއެޅިފަ. އެހެންނަމަވެސް، ކުޅުދުއްފުށްޓަކީ ވަރަށް ބޮޑު ރަށެއް. އެހެން ރަށެއްގައި 17
ވަރަކަށް މަގުގައި ތާރއެޅީމަ އެއީ ގާތްގަނޑަކަށް މުޅި ރަށުގައި ތާރުއެޅުނީ ކަމަށް ބެލިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް،
ކުޅުދުއްފުށްޓަށް ވާ ގޮތަކީ އެ ރަށު ބޮޑުކަމުންނާއި މަގުތައް ގިނަކަމުން 17 މަގެއްގައި އަދި ތާރުއެޅުނަކަސް
58

އެއަކުންނެއް މާ ބޮޑު ތަފާތެއް ނާދޭ. އެހެންކަމުން، އަދި އިތުރު 18 ވަރަކަށް މަގުގައި މަދުވެ ގެން ތާރުއެޅިގެން
ނޫނިއްޔާ ރަށުގައި ތާރުއެޅުކަމުގެ އިހުސާސް ލިބުމަކީ އެހާ ފަސޭހަވެދާނެ ކަމެއް ކަމަކަށް ނުވޭ. އިތުރު މަގުތަކުގައި
ކޮންމެ ގޮތެއްވިޔަސް ތާރުއެޅުމަކީ ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދެކެން. އަދި 18 މަގެއް މިހާރުވެސް
ފާހަގަކުރެވިފަ އި އެބައޮތް. ދެން އޮންނަ ފިޔަވައްސެއް އައިސްފި ކަމަށް ވާނަމަ، އެ މަގުތަކުގައި ތާރުއެޅުން. އޭރުން
ރަށުގައި ހިނގާބިނގާ ވެ އުޅުމަށާއި އެއްޗެހި ދުއްވާ އުޅުމަށް މިހާރަށްވުރެ ފަސޭހަވެގެންދާނެ ކަމަށް. ކުނިކޮށީގެ
މައްސަލައަކީ ވެސް ބޮޑު މައްސަލައެއް ކުޅުދުއްފުށްޓަށް. އެ މައްސަލައަށް އެތައް ދުވަހެއްގެ މަސައްކަތުން ކޮންމެވެސް
ވަރެއްގެ ޙައްލެއް އައިސް ކުނިކޮށި ސާފުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަން ފެށިފައި އޮތީ. އަދި ވެމްކޯއާ ހަވާލުކޮށް ގެން
ކުރިއަށްގެންދާ ގޮތަށް އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، އާ ސިޔާސަތުތައް އަންނައިރުގައި މި މައްސަލައަށް ވާނީ ކިހިނެއް ކަމެއް
މި ވަގުތު މިހެން ހުރެ ދަންނަވަން ދަތި. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ފެށިފައި އޮތް މަސައްކަތަކަށް
ވާތީވެ، އެކަން ކުރިއަށްދާނެ. ކުނިކޮށްޓަކީ ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒަކާއި، ސްޓޭޑިއަމާއި ސްކޫލަކާ އެކުގައި އެއް ހިސާބެއްގައި
ހުންނަ ތަނަކަށް ވާއިރުގައި ވަހުގެ ސަބަބުންނާއި ދުމުގެ ސަބަބުން އެއަންނަ މައްސަލަތައް ޙައްލުވެގެންދާނީ
ކޮންމެގޮތެއްވިޔަސް އެ ކުނިކޮށްޓަށް އެދެވޭ ބަދަލުތަކެއް އައިސްގެން. އެތަނުގައި މިހާރު ހުރި، ކުނި ޖަމާވެފައި ހުރި،
ފަރުބަދައެއްހެން ހުރި އެތި ހުސްވެގެންދިއުމަށް ދިހަވަރަކަށް މިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުވާ ކަމަށް ވޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ
އޭރުގެ އަންދާޒާތަކުން. އެހެންނަމަވެސް، ވެމްކޯއިންނާއި ސަރުކާރުގެ އެހެން އިދާރާތަކުން މަސައްކަތްކޮށްގެން
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މިހާރު އެ ތަން ސާފުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ފަށައި، އެކަމަކު ހުއްޓިފައި އޮތީ. ހދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ
މަރުކަޒަކީ ވަރަށް ދުވަސްވީ އިމާރާތެއް. އެވަގުތަކަށް ބޭނުންވާ ދިމާލެއްގައި ބިލްޑިންގެއް އަޅަމުންއަޅަމުން ގޮސް ތަން
ގާތްގަނޑަކަށް ފުރޭ ހިސާބަށް ގޮއްސަ. އެހެންނަމަވެސް، ހދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒަކީ މާލޭގެ އުތުރުން އެންމެ
އާބާދީ ބޮޑު ސްކޫލު. އެތާނގައި 14 ބުރީގެ، ސޮރީ! 14 ކޮޓަރީގެ ކްލާސްރޫމުގެ އިމާރާތެއް އެޅުމުގެ ވާހަކައަކީ ދެތިން
އަހަރު ވަންދެން އެ ސްކޫލުން ދައްކާފައި އޮތް؛ ކޮންމެ ފަހަރަކު ވެސް ކިއުގައި ޖެހޭ. ބަޖެޓާ ވެސް ހަމައަށް ގެނެވޭތޯ
ބަލާ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ރަށުގެ އެހެން އިމާރާތްތައް ކުރެވެމުންދާތީވެ، ކެމްޕަސް އޮޑިޓޯރިއަމެއް ހަދަމުންދާތީއޭ
ވިދާޅުވެ، އަބަދުވެސް ފަހަތަށް ޖެހެނީ. ފަހަރަކު ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް އެ އުސޫލުން. އެހެންނަމަވެސް، އޭ.އީ.ސީގެ
އިމާރާތަކީ ޙަޤީޤަތުގައި މިއަދު ދެން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވެފައި އޮތް އިމާރާތެއް. ކިރިޔާ ވެސް ފުރުޞަތެއް އޮތް ކަމަށް
ވާނަމަ، އާ ޕްރޮޖެކްޓެއް ގޮތުގައި އޭ.އީ.ސީގެ އިމާރާތް އައުމަކީ ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެވިގެންވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން
ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ބޭފުޅުންނާ އެއްކޮށް ވެސް މި ވާހަކަތައް ދައްކައިލިއިރުގައި ފުރުޞަތެއް ލިބިއްޖެ ނަމަ، މި ޕްރޮޖެކްޓު
ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް ވާހަކަދެކެވިފައި އޮތީ. ހައުސިންގ ޔުނިޓުތަކުގެ މައްސަލައަކީ ބޮޑު މައްސަލައެއް. ހައުސިންގ
ޔުނިޓުތައް އަޅާފައި ހުރީ. ނިމިފައި ހުރި ތަންތަނާއި ނުނިމި ހުރި ތަންތަން އެބަހުރި. ބޮޑު މައްސަލަގަނޑެއްގެ ތެރެއަށް
ހައުސިންގ ޔުނިޓުތައް ވަދެ، އެކަން ކުރަމުން އައި މީހުން އަތުން އެ ކޮންޓްރެކްޓު އެތައް މަސައްލަތަކެއް ދިމާވެގެން
59

ހުއްޓިފައި އޮވެފައި، އެއާ ހަވާލުވާނެ މީހަކު ނުވެގެން މިއަދު އެކަން އޮތީ ހުއްޓިފަ. ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީއާއި
ކޮންޓްރެކްޓަރާ ދޭތެރޭގައި ޖެހުނު މައްސަލަތަކެއްގައި އެކަން ހުއްޓިފައި އޮތް ގޮތަށް އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު
އެތަނާ މީހަކު ހަވާލުވެގެން އެތަން ފުރިހަމަކުރަން ބަލާއިރުގައި އެތައް ގުނައަކަށް ޚަރަދު މައްޗަށް އަރާތީވެ، އަދި އޮތީ
ބަޔަކާއ ހަވާލުނުކުރެވި. ނިމިފައި ހުރި ތަންތަން ވެސް އަދި މުޅިން އޮތީ ހަވާލުނުކުރެވި. އެހެންވީމާ، އެހެންޏާ ކުރީގެ
ކޮންޓްރެކްޓަރާ އެއްކޮށް އަލުން ނެގޯޝިއޭޓުކޮށްގެން ތަން ފުރިހަމަކުރަން ހަވާލުކުރާނީތޯ، ނުވަތަ އާ ކޮންޓްރެކްޓަރަކާ
ހަވާލުކުރާނީތޯ މިއީ އަޅުގަނޑަށް ހީވާ ގޮތުގައި ސިޔާސަތަށް އަންނަ ބަދަލަކުން ކުރިއަށްދާނެ ކަމެއް. އެއަރޕޯޓުގެ
މަސައްކަތަކީ ވެސް މިހާރު ހަމަ ނިމުމަކާ ގާތުގައި އޮތް ކަމެއް. ޓާމިނަލް ނިމި އެތާނގައި ފެންސްޖެހި، އެތާ
މަސައްކަތްކޮށް، މިހާރު ވެސް އެތަނަކީ ޚިދުމަތަށް ތައްޔާރުކުރެވި، ވަރަށް ގާތުގައި އޮތް ތަނެއް. އެހެންވީމާ، އެއަރޕޯޓު
ވެސް ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢެއްގެ ގޮތުގައި އޮތް އެއްޗެއް. ނިމިގެންގޮސް ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ޝެޑިއުލް ފްލައިޓުތައް
ފެށޭގޮތް ވުމަކީ އެއީ އެންމެ ބޮޑު އެއް އެދުން. ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒު ވެސް އެހެރީ ނިމިފަ. އެހެންނަމަވެސް، އެއްޗެހި
ގެންގޮސް އެތާ ބެހެއްޓުމާ އި، އެތަން ޚިދުމަތް ދޭން ފެށުމާ ހަމައަށް ގޮސްފައި އޮތް ތަނެއް. އެކަން ވެސް އަދި އޮތީ
ނުކުރެވި. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އާ ޒުވާނުންގެ ވަޒީރު މި މަސައްކަތާއިގެން ކުރިއަށް ވަޑައިގެންދެއްވާނެ. އާ
ހާބަރުގެ މަސައްކަތަކީ ވެސް މިދިޔަ އަހަރުގެ މޭ އާ ހަމައިން ފެށިގެން ކުރިއަށްދާނެ ކަމަށް ނުވަތަ ފެށޭނެ ކަމަށް
ގަބޫލުކުރެވިފައި، އެކި ސަބަބުތަކާ ހުރެ ލަސްވެފައި އޮތް ޕްރޮޖެކްޓެއް. ބޭރުގެ ހިލޭ އެހީގެ ދަށުން ކުރާ މަސައްކަތަކަށް
ވާއިރުގައި ، ހުރިހައި ކަމެއް ހަމަޖެހިފައި ހަމަ މަސައްކަތް ފަށަންވެފައި އޮތް ޕްރޮޖެކްޓެއް. އެ މަސައްކަތް މިހާރު އާ
ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި ހިމަނާފައި އެބައޮތް ވެސް މެ. ހަނިމާދޫ އެއަރޕޯޓުގެ ވާހަކައަކީ، ކުޅުދުއްފުށީ އެއަރޕޯޓު
އަންނައިރުގައި ހަނިމާދޫ އެއަރޕޯޓު އިންޓަރނޭޝަނަލްކުރުމުގެ ވާހަކައަކީ ދެކެވިފައި އޮތް ވާހަކައެއް.
އިންޓަރނޭޝަނަލކުރަން އެކިއެކި ފުރުޞަތުތައް އެކިއެކި ފަރާތްތަކަށް ދީގެން ވެސް އަދިވެސް ޢަމަލީ ސިފައެއް އެއަށް
ނައިސްގެން އުޅޭ ކަމެއް. ތަފާތު އެކިއެކި ޗެލެންޖަސްތައް، ހަނިމާދޫ އެއަރޕޯޓު ސަރުކާރުން އެއަރޕޯޓު
އިންޓަރނޭޝަނަލްކުރާ ނަމަ އެކަން ކުރެވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ކޮންޓްރެކްޓަރަކަށް ދީގެން ކުރާ ކަމަށް ވާނަމަ
މައްސަލަތަކެއް އެބަ ނިކުމޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އުތުރު މި އޮންނަނީ އެހެން ބައެއް ޤައުމުތަކާ ދާދި ގާތުގައި ކަމަށް
ވާތީވެ، ބައެއް ކަހަލަ ޖިއޯޕޮލިޓިކަލް އިޝޫސްތަކާ ހެދި އެތަން ވަކި ބަޔަކަށް ނުދެވިގެން ހައްތަހާ ވެސް
ލަސްވަމުންދަނީ އަޅުގަނޑަށް ވިސްނިފައި އޮތް ގޮތުގަ އި . އެހެންނަމަވެސް، ކުޅުދުއްފުށީ އެއަރޕޯޓާއި ހަނިމާދޫ
އެއަރޕޯޓަ ކީ ހަމަ އެކުއެކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށް ވާނަމަ، އަތޮޅަށް އޭގެ ފައިދާ ކުރާނެ ކަމެއް. އަދި ޓުއަރިޒަމްގެ
ދާއިރާއަށް ވެސް އިތުރު ތަރައްޤީ އައުމަށް މަގުފަހިވެގެންދާނެ ކަމެއް ކަމަށް ޚުދު އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން.
އެހެންނަމަވެސް، އޭގެ ޗެލެންޖަކީ މިދެންނެވިހެން ވަކި ބަޔަކަށް ދީގެން އޮޕަރޭޓުކުރާ ކަމަށް ވާނަމަ، ދޭނީ ކޮން
ޤައުމެއް ގެ ބަޔަކަށްތޯ ޖެހޭ މައްސަލަ. ވަކިކަހަލަ ބަޔަކަށް ދެވޭކަށް ނެތް. ވަކި ކަހަލަ ބަޔަކަށް ދީފިއްޔާ ދެން ތިބި
60

އެހެން މީހުންގެ މައްސަލަތައް ވެސް އެބަ ނިކުމޭ. އެކަހަލަ ދިމާލެއްގައި ތާށިވެފައި އޮތް ކަމެއް މި ކަމަކީ. ކޮންމެ
ކޮންމެ މީހަކު އެ ވާހަކަ ތަފުޞީލުކޮށް ޕަބްލިކުކޮށް ދައްކަން ބޭނުންނުވެދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ޗެލެންޖުތަކެއް އޭގައި
އެބަހުރި. ޓުއަރިޒަމް ތަރައްޤީވެފައި ނެތް އަތޮޅެއްގެ ގޮތުގައި އޮތުމަށްފަހު، މިހާރު ދެން ހޮނޑާފުށްޓާ ހަމައިން
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ޓުއަރިޒަމްގެ އިޝާރާތެއް މަޑުމަޑުން އެ ދަނީ ފެށެމުން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އިތުރު ރަށްތައް ވެސް
ދެން ހުޅުވިގެންދާނެ. މިހާރުވެސް ރަށްތަކެއް ހުރީ ދޫކުރެވިފަ. އަދި އާއްމުކޮށް އެކުއިޒިޝަން ކޮސްޓަށް ނަގާ ވަރަށްވުރެ
ކުޑަ އަގެއްގައި، ނެގޯޝިއޭޓުކޮށްގެން ވެސް ވީހާވެސް ކުޑަ އަގެއްގައި ނަމަވެސް އެތަނުގެ އިންވެސްޓްމެންޓެއް ހެދޭތޯ
ވަކިވަކިން ވެސް މަސައްކަތް ކުރެވިފަ. އެހެންނަމަވެސް، އަދިވެސް ހދ. އަތޮޅު ތެރެއަށް ދިއުމަށް މީހުންގެ ހުރި
ޖެހިލުންވުންތަކެއް ހުންނަނީ. އެކަންކަން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ފަހަނައަޅައި ގޮއްސި ކަމަށް ވާނަމަ، އިތުރު ރަށްތައް؛
މިހާރުވެސް ފާހަގަކޮށްފައި ހުރި ބައިވަރު ފަޅުތަކާއި ރަށްތައް އެބަހުރި. އެތަންތަން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
ކޮންޓްރެކްޓަރުންނަށް އެކިއެކި އިންވެސްޓްރުންނަށް ދޫކުރެވޭނެ. މިހާރުވެސް މިދެންނެވިހެން ބިޑަކާ ނުލައި ވެސް
ޓުއަރިޒަމުގެ ރަށްރަށް ދޫކުރެވޭ ގޮތަށް ގާނޫނަށް ގެނެވުނު ބަދަލާގުޅިގެން ނިސްބަތުން ނަގާ އެކުއިޒިޝަން ކޮސްޓަށް
ވުރެ ކުޑަ އަގެއްގައި އެކުއިޒިޝަން ކޮސްޓު ދައްކަ އިގެން ނަމަވެސް ހދ. އަތޮޅަށް ދެވޭތޯ ހިތްވަރުދީފައި އެބަހުރި.
އެހެންނަމަވެސް، ޕްރޮޕޯޒަލްތައް އައިއްސަ ވަކި ހިސާބަކަށް ގޮއްސަ އަނެއްކާވެސް ހުއްޓިގެން ދަނީ. އެކަން ގުޅިފައި އޮތީ
އެއަރޕޯޓާތޯ ނުވަތަ އެ ރަށާތޯ ނުވަތަ އެތާ އޮތް ފަޅާތޯ، އެއީ މީގެ ޗެލެންޖަކަށް ވެގެންއުޅޭ ކަމަކީ. އެކަންކަން
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އާ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަކަށް އަންނަ ބަދަލުގެ ތެރޭން، ނުވަތަ އާ ސަރުކާރުން ކުރައްވާ
މަސައްކަތުގެ ތެރޭން އެކަންކަން ހަމަޖެހިގެންދާނެ ކަމަށް. އަދި ވީހާވެސް އަވަހަކަށް އިތުރު ރަށްރަށް ހުޅުވިގެންދާނެ
ކަމަށް. ދެން ހޮނޑާފުށިން ފެށިފައި މިހާރު އެ އޮތީ. އެކަމަކު އެވެސް ދެ ބައިކުޅަ އެއްބައި ކަހަލަ ގޮތަކަށް އަދި
ފެށިފައި އެ އޮތީ. އެހެންވީމާ، އެވެސް ފުރިހަމަވެ، މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށްދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް
އުއްމީދުކުރަން. ޤައުމީ ފެންވަރުގައި ވެސް ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ބުނެލަން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ޖެހޭނެ ކަންނޭނގެ. ހަމަ
އެހެން ބައެއް މެންބަރުން ވެސް ހެއްދެވި ގޮތަށް. އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން އިންކަ މް ޓެކްސްއަށް. މި ސަރުކާރުގެ
ވަަު ދުތަކުގެ ތެރޭގައި އިންކަމް ޓެކްސް ނަންގަވާނެ ގޮތަށް ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތައް ބައްޓަންވެގެންދާނެކަމު ގެ
އިޝާރާތެއް މި އޮތީ ލިބިފަ. އިންކަމް ޓެކްހަކީ މީގެކުރިން ވެސް ތައްޔާރުކުރެވި، 2011 ވަނަ އަހަރު އިޤްތިޞާދީ
އިޞްލާޙުގެ ޕެކެޖެއްގެ ގޮތުގައި ވެސް މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުނު އެއްޗެއް. އެކަމުގައި ޢަމަލީ ގޮތުން އުޅެ، އެކަމަކު
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޢަމަލީ ގޮތުން އޭރުވެސް އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރިން. މި ފަހަރު ވެސް އިންކަމް ޓެކްސް އަންނަ
ކަމަށް ވާނަމަ، އެއަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާނަން. އަދި ވަކި ވަރަކަށްވުރެ މަތިން އާމްދަނީ ލިބޭ ހުރިހައި އެންމެންގެ
އަތުން އިސްތިސްނާއެއް ނެތި އިންކަމް ޓެކްސް ނެގޭނެ ގޮތެއް ވުމަކީ އަޅުގަނޑު ވެސް އެދޭ ގޮތް. ކޮންމެހެން ވަކި
ޓެކްސް ރޭޓެއްގައި ނޫނަސް ވެސް، ރޭންޖެއް ބާއްވައިގެން ޕްރޮގްރެސިވް ޓެކްސޭޝަނަކަށް ދިއުން އަޅުގަނޑު ވެސް؛
61

ހަމަ އޭރުގައި ބިލު ތައްޔާރުކޮށްފައި އޮތީ ވެސް އެ ވިސްނުމުގައި ކަމަށް ވާތީވެ، އެކަހަލަ ވިސްނުމަކަށް އަޅުގަނޑު
ވެސް ތާއީދުކުރަން. އަދި އިންކަމް ޓެކްސް ނަގަން ފަށައިފި ކަމަށް ވާނަމަ، އޭގެ ސަބަބުން ނުޙައްޤުން މުއްސަނދިކަން
ލިބިފައިވާ މީހުންނާއި، ލިބޭ އާމްދަނީއާ ނުބައްދަލު ދިރިއުޅުން، ތަނަވަސްކަން ގެންގުޅޭ މީހުންނާއި، މި ހުރިހާ ކަމެއް
ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ކޮންޓްރޯލުކުރުމަށް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަނުގެ ގާނޫނާއި، އިންކަމް ޓެކްސް ގެ ގާނޫނާ އެކުގައި
މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށް ވާނަމަ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެ ދެ މައްސަލައަށް ވެސް އެކުގައި ޙައްލެއް އަންނަ؛ އާމްދަނީ
ލިބުމުގެ އިތުރަށް، ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބުމުގެ އިތުރަށް ނުޙައްޤު މުއްސަނދިކަން ގެންގުޅޭ ފަރާތްތަކުގެ އަދަދު
މަދުކުރެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން އާމްދަނީން ޓެކްސް ނަގަން ފެށީމަ. އަދި އެއީ ސީދާ ޓެކްހެއް ކަމަށް
ވާތީވެ، އެއީ ޓެކްސް ނެގުމުގެ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ދެކެން. މިހާރު މި ނަގާ ޓެކްސްތަކަކީ
މުއްސަނދިންނާއި އެހާ ތަނަވަސްކަން ނެތް މީހުންނާ ވެސް ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި ދައްކާ ޓެކުހެއް. އެހެންވީމާ، ލިބޭ
އާމްދަނީގެ ނިސްބަތުން ޓެކްސް ނަގަން ފެށީމާ އެ އީ އަދި އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް
ގަބޫލުކުރަން. އެކަމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާނަން. އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމުގެ ވަސީލަތްތަކުގެ
ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ރެވެނިއު ސްޓޭމްޕް ގާނޫނުގެ ވާހަކައަކީ އަޅުގަނޑު ކޮންމެ ބަޖެޓު ސްޕީޗެއްގައި މިގޮތަށް
ވާހަކަދައްކައި ފާހަގަކުރާ ގާނޫނެއް. މިއީ ދެންމެދެންމެ އިޞްލާޙު އައިސްދާނެ ގާނޫނެއް ގެ ގޮތުގައި ވެސް ވާހަ ކަދެކެވޭ.
40 އަހަރު ކުރިއްސުރެ ހަދާފައި އޮންނަ ރެވެނިއު ސްޓޭމްޕް ގާނޫނެއްގެ ތެރޭން އެކިއެކި ކަންކަމަށް ފީ ނަގަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، ރާއްޖޭގެ ވިޔަފާރިއާއި ރާއްޖޭގެ މުޢާމަލާތުތައް ކުރުން ހެސްކިޔާފައި ބަދަލުވެފައި މިހާރު މި 40 އަހަރު
ތެރޭގައި އޮތްއިރުގައި ، އެހާ ކުރީގެ ގާނޫނަކުން ނަގާ އާމްދަނީއަކުން ފަރަކުނުޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، ސްޓޭމްޕް ޑިއުޓީގެ
ބަދަލުގައި މި ނަގާ ސްޓޭމްޕް ޖެހުމުގެ ގާނޫނުގައި ހުރި އައިޓަމުތައް އަލުން ބަލައިލާފައި، މި ޒަމާނާ ބައްދަލު
އަދަދުތަކަކަށް ރެވެނިއު ސްޓޭމްޕް ބަދަލުވުމަކީ ރެވެނިއު ސްޓޭމްޕް ޖެހުމުގެ އަގުތައް ބަދަލުވުމަކީ އަޅުގަނޑު ވެސް އެދޭ
ގޮތެއް ކަމުގައި ދަންނަވާލަން. ސަބްސިޑީ ދިނުމުގައި ވެސް މިހާރު މި ގެންގުޅޭ ގޮތަށްވުރެ ބޮޑަށް ޓާގެޓެޑް
ސަބްސިޑީއެއް ދިއުން އެއީ އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ އުސޫލެއް. އެއްގޮތް ހާލަތުގައި ތިބޭ މީހުންނަށް އެއްގޮތް އުސޫލުން
ކަންތައް ކޮށްދެއްވާފައި، އެއްގޮތް ނޫން ގޮތަށް ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންނާ މެދު ދެ ގޮތަކަށް ކަންތައް ކުރަން. އެއްގޮތް
ހާލަތުގައި ތިބޭ މީހުންނާ މެދު އެއްގޮތް އުސޫލުން، ދެ ގޮތް ހާލަތުގައި ތިބޭ މީހުންނާ މެދު ދެ ގޮތް އުސޫލުން ކަންތައް
ކުރުމަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ އުސޫލެއް. އަދި ޓާގެޓް ސަބްސިޑީ ދޭ ގޮތަށް ހެދުމަކީ، މުއްސަނދިންނާއި،
ފަގީރުންނާއި، ފޯރުކަންތެރިކަން މަދު މީހުންނާ، މި ތަފާތުތައް އޭގެ ޒާތުގައި ފެންނަންޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ދެކެން ސަބްސިޑީ ދިނުމުގައި. އަދި ހަމައެހެންމެ އާމްދަނީ ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ބޮޑުވެގެންދާ ވާހަކަ
ތަންކޮޅެއް ކުރިން އެހެން މެންބަރަކު ވެސް ދެންމެ ވިދާޅުވެއްޖެ. އަޅުގަނޑުވެސް ތާއީދުކުރަން ވީވަރަކުން އެ
62

ކޮންޓްރޯލްކުރެވޭތޯ؛ އާންމު ގޮތެއްގައި ޚަރަދު ހިނގާ ކަމަށް ވަންޏާ ޚަރަދު ކޮންޓްރޯލްކުރުމަކީ ދަތިކަމަކަށް ވެފައި
އޮންނަނީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ހެދުނުގެ ދަންފަޅިއަށް ނިންމައިލާ ހިސާބަށް ގޮއްސަ މި އޮތީ.
މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ލިސްޓުގައި، އެދިވަޑައިގެންނެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ލިސްޓުގައި 21
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެދިވަޑައިގަންނަވާފައި އެބައޮތް. 1 ޖަހާއިރު މަޖިލިސް ފެށިގެންދާއިރުގަ އި ފުރަތަމަ
ފުރުޞަތުއަރުވާނީ އެމް.ޑީ.ޕީ އަށް. އެހެންކަމުން، މިހާރުވެސް ހުށަހަޅުއްވާފައި އެބައޮތް، އެދިވަޑަ އިގަންނަވާފައި އެބައޮތް
5 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އޭގެތެރެއިން ކޮންމެވެސް އެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އިންނަވަނިކޮށް، އެ އިންނެވި
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން. އަޅުގަނޑު ލިސްޓު ގައި މިހާރު ފުރުޞަތުއަރުވަން އޮތީ
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދުاله އަށް. އެހެންކަމުން ، މި ވަގުތު އަޅު ގަނޑު
ހުސްވަގުތުކޮޅަށް މި ނިންމާލަނީ. 1 ޖަހާއިރު މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު 12:30 އިން 13:01 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޤާސިމް އިބްރާހީމް)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` މެދަށް، އާދެ، އަޅުގަނޑުމެން ހުސްވަގުތުކޮޅެއް ދިނުމަށްފަހު އަނެއްކާވެސް ފަށައިގަތީ މި. އާދެ! މިހާރު
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއެރުވުމަށް މި އޮތީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރެއް. އާދެ! ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދުاަلهއށް.
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް އަދި ނައިބު ރައީސް
ފައިޞަލް ނަސީމަށް ވަރަށް ހޫނު މަރުޙަބާއެއް ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ
ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ޕްރޮޖެކްޓުތައް އެންމެ ފުރިހަމައަށް ލިބިދޭ ބަޖެޓެއް ނޫން. 29.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓުގައި
ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ވަރަށް ބޮޑު. ޕަބްލިކު ސެކްޓަރ އިންވެސްޓް ޕްރޮގްރާމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ 7 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް
ބަލައިލާއިރުގައި ތިން ބައިކޮށްލާފައި ދެ ބަޔަކީ މިހާރު ހިނގަމުންދާ ޕްރޮޖެކްޓަށް ކަނޑައަޅާފައި ހުރި ފައިސާ.
63

އެހެންވީމާ، މީގެ ސަބަބުން އާ ސަރުކާރަށް އަލުން ހިންގަން ހުރި، ނުވަތަ އަލުން ފަށަން ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތައް
އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ނުހިންގޭނެ. އަދި ފުދޭވަރަކަށް ފައިސާ ވެސް ނުހުންނާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނިމިދިޔަ
ސަރުކާރުގެ 3 މެގަ ޕްރޮޖެކްޓަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ކޮރަޕްޝަނުން ފުރިގެންވާ 3 ޕްރޮޖެކްޓު. ހިންގަވާ! ހަމައެކަނި
25 ބުރީގެ ދަރުމަވަންތަ ހޮސްޕިޓަލް އިމާރާތަށް ބަލައިލަން. މި ޕްރޮޖެކްޓުގެ 3 ބަޔަށް ބަލައިލާއިރު ކޮރަޕްޝަން
އޮތްވަރު ހާމަވެގެންދޭ. އިމާރާތްކުރުމަށް ހަމައެކަނި 2.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިއީ 25 ބުރީގެ 3 އިމާރާތް އަޅާނެ ފައިސާ.
އިކިއުޕްމެންޓަށް ބަލައިލިޔަސް 883 މިލިއަން ރުފިޔާއަށްވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ ޚަރަދުކޮށްފައިވޭ. މި ކަންކަން ކޮށްފައިވަނީ
ބިޑުކުރާ އުސޫލުގެ އެންމެ ބެސްޓް ޕްރެކްޓިސް އަށް ބަލައިގެނެއް ނޫން. ކޮންސަލްޓެންސީއަށް ހަމައެކަނި މި ޕްރޮޖެކްޓު ގެ
ދަށުން ޚަރަދުކޮށްފައިވޭ 15 މިލިއަން ރުފިޔާ. ޖުމުލަ 3 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް ވުރެ ގިނައިން ޚަރަދުވެފައި ވާއިރު ،
ދަރުމަވަންތަ ހޮސްޕިޓަލްގެ ޑޮކްޓަރުން، ނަރުހުން އަދި ހިންގުމުގެ ދާއިރާއިން މީހުން ބިނާކުރާކަށް އެންމެ ރުފިޔާއެއް
ވެސް ޚަރަދުކޮށްފައެއް ނުވޭ. މިއީ ދެރަ އަދި ހިތާމަވެރި ކަމެއް. ސްޕެޝަލިސްޓް ޑޮކަޓަރުންނާއި ނަރުހުންނާ
ތަމްރީނުކުރި ނަމަ، ދަރުމަވަންތަ ހޮސްޕިޓަލް ހުޅުވާއިރު ރައްޔިތުންނަށް އުންމީދުކުރާ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކެއް ހަމަގައިމު
ވެސް ލިބުނީސް. ހޮސްޕިޓަލް ހުޅުވާއިރު އަންނަ ހަމައެކަނި ބަދަލަކީ 300 އެނދުން 500 އެނދަށް
ބަދަލުވެގެންދިޔަކަން. އެތަނުގައި ހިނގާބިނގައި، އެތަނުގައި ފަސޭހައިން އުޅެލެވޭނެ ސްޕޭސް ހަމައެކަނި ލިބިގެންދަނީ.
މިއީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދިވެހި ރައްޔިތުން މިދަންނަވާ 25 ބުރި އިމާރާތުން ލިބެން ބޭނުންވާ ފައިދާއެއް ނޫން.
ހިތާމައަކީ ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން ވެސް ބަލަނީ ފެންނަން ހުންނަ ބަރު ކޮންކްރީޓަށް. ބަރު ކޮންކްރީޓުގެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ހެދޭތޯ. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތު ގައި އެއީ މޭޒުދަށުން ލިބޭ އެންވެލޮޕް ބަރުކުރަން ބޭނުންވާތީވެ. އަޅުގަނޑުގެ އުންމީދަކީ އާ
ސަރުކާރުން ކޮރަޕްޝަން މަދުކޮށް، ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއަށް އިންސާފުކުރުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓުން ޚަރަދު
ކުޑަކޮށް ތަރައްޤީ ކުރުމަށް ބޭނުމިއްޔާ އެބަޖެހޭ އިންސާނީ ވަސީލަތް ތަރައްޤީކުރަން. ޑޮކްޓަރުން، ނަރުހުން، އަދި
ޓީޗަރުން ލޯނުނަގައިގެން ނަމަވެސް އެބަ ބިނާކުރަންޖެހޭ. ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން ވެސް ބަލަނީ ކުރު މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި
އަވަސް ނަތީޖާއެއް ވޯޓު ހޯދުމަށް ނިންމާލުމަށް. ދިގު މުއްދަތަށް ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކަށް ބެލުން، ނުވަތަ އަޅާލުން
ކުޑަ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުން އެންމެ ބޮޑު އެއް ހޭދައެއް މި ކުރަނީ ޞިއްޙަތަށް. އަދި ކުރާ ހޭދައިގެ އެންމެ
ބޮޑު ބައެއް ބޭރުވެގެންދަނީ ވެސް ރާއްޖެއިން ބޭރަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީހުން ބިނާކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ މި
ފައިސާ ރާއްޖޭގައި ހިފެހެއްޓޭނެ. އަދި ރާއްޖޭގައި ދެވޭ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތައް ފެންވަރު ރަނގަޅުވެގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ރައްޔިތުން އާ ސަރުކާރަށް ވޯޓުދިނީ ބަރު ކޮންކުރީޓަކަށް ނޫން. ރައްޔިތުން ބުރިޖަށް ބުނީ ނޫނެކޭ. އެއަރޕޯޓް
ރަންވޭއަށް ބުނީ ނޫނެކޭ. 25 ބުރީގެ އިމާރާތަށް ވެސް ބުނީ ނޫނެކޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު
ޞާލިޙް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ހުވާކުރެއްވުމާއެކު އިއްޔެ މި ފެށުނީ އިންސާނީ ވަސީލަތް ބިނާކުރުމުގެ މަސައްކަތުގެ
ތެރެއިން އެންމެ މުހިންމު އެއް މަސައްކަތް. ދުޅަހެޔޮ، ހަށިހެޔޮ އީދު ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތަކަށް ފާހަގަކުރުމަށް ސަރުކާރުން
64

ޕަބްލިކު ހެލްތަށް ކުރާ ހޭދަ އިތުރުކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލިއިރުގައި ޕަބްލިކު ހެލްތަށް ކުރާ ހޭދަ
އެކަށީގެންވާ ވަރަކަށް އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. ސިވިލް ސޮސައިޓީއަށް ޕަބްލިކު ހެލްތު ހަރަކާތްތައް
ހިންގުމަށް ބަޖެޓު ސަރުކާރުން ދޭންޖެހޭ. ސަރުކާރުން ހިންގަން ބޭނުންނުވާ ނަމަ، ސިވިލް ސޮސައީޓީގެ ރޯލް
ފުޅާކުރަންޖެހޭ. ޖަމުޢިއްޔާތަކާ އެކީގައި މަސައްކަތްކޮށް، މި ޖަމުޢިއްޔާތަކަށް ވެސް މި ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން 1%
ނަމަވެސް ނުވަތަ އަދި އެއަށްވުރެން މަދު އަދަދެއް ނަމަވެސް މި ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅިގެން ޕްރޮގްރާމުތައް ހިންގަން
އެބަ ދޭންޖެހޭ. އަޅުގަނޑު އު އްމީދުކުރަނީ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވަޢުދުވެވަޑައިގެންނެވި ފަދައިން، ޖަމުޢިއްޔާތަކަށް މި
ބަޖެޓުގެ ކޮންމެވެސް ޕަސެން ޓެއް ކަނޑައެޅިގެންދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފާޑުފާޑުގެ ޞިއްޙަތަށް ނޭދެވޭ
ތަކެތި ބޭނުންކޮށްގެން، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ސަރުބީ ބަނޑު، ކުޑަ ދުވަސްކޮޅެއްގެ ތެރޭގައި ހިންދާލަން
މަސައްކަތްކުރެވޭ. ދުޅަހެޔޮ، ހަށިހެޔޮ ޞިއްޙަތެއް ހޯދައިދެވޭނީ މިހާރު ސްކޫލު ކަރިކިއުލަމްގެ ތެރެއަށް
އިންޓެގްރޭޓުކުރެވިފައިވާ ޕްރޮގްރާމު ރަނގަޅަށް ހިންގުމަށްޓަކައި މީހުން ބިނާކުރީމަ. މި ޕްރޮގްރާމު އެންމެ އެކަށޭނަ
ގޮތުގައި ހިނގަމުންނުދަނީ އެ ކަމަށް އެކަށީގެންވާ މީހުން ބިނާނުކުރެވި، އެ ޕްރޮގްރާމުތައް ރަނގަޅަށް ހިނގަމުންނުދާތީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިގު މުއްދަތެއްގައި މި މަސައްކަތް ކޮށްގެން ނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އެކަށީގެންވާ ނަތީޖާއެއް
ނުނެރެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހެން އެކި ދުވަސްވަރު އީ ދު ފާހަގަކުރެވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެއިން އެކަށީގެންވާ
ނަތީޖާއެއް ނެރެވޭނީ މިދެންނެވިހެން ކުޑައިރުއްސުރ ފަށައިގެން ކުޑަކުދީން ބޮޑުވަންދެން ސްކޫލުގެ ކަރުކިއުލަމްގެ
ތެރެއިން އެ ކުދީންނަށް މަޢުލޫމާތާއި އަދި އެހެނިހެން ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައިވާ ބައެއް ރަށްރަށަށް ބަލައިލާއިރުގައި އެ ދާއިރާގެ ބައެއް ރަށްރަށަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ
ޚިދުމަތްތއް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ލިބިދީފައެއް ނުވޭ. ކުރެންދޫއަށް ބަލައިލާއިރު ކުރެންދޫގެ ފެން ވަނީ
ތަޣައްޔަރުވެފަ. މި ބަޖެޓުގައި ކުރެންދޫގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ ހިމެނިފައިވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ އީ އެންމެ އެކަށީގެންވާ
ބަޖެޓު ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. ކުރެންދޫގެ ބޯހިޔާވަހިކަމަށް ވެސް ޙައްލެއް ހޯދަން އެބަޖެހޭ. އަދި މިހާރު އެންމެ
ބޮޑު އެއް މައްސަލައަކީ ކުރެންދޫގެ ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުން. ބޯޅަދަނޑު މިހާރު ގިރަމުންދަނީ. އަޅުގަނޑު
އުއްމީދުކުރަނީ، ބަޖެޓު ކޮމިޓީން މި ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ޙައްލެއް ހޯދައިދޭނެ ކަމަށް. ކުރެންދޫގެ ރަ އްޔިތުން އެދޭ
ސްކޫލްގައި މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލެއް އަޅަން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން، އާ ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑަށް އެކަން
ހަމަޖައްސައިދޭނެ ކަމަށް. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރެންދޫގެ ފަޅު އެވަނީ ނިމިގެން ހުޅިވި ކަމަށް ބުނެފަ.
އެހެންނަމަވެސް، ފަޅުގެ ބައެއް ކަންކަން ނުނިމިވާތީވެ ރައްޔިތުން އެކަމާ ޝަކުވާކުރޭ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން،
އެކަން ވެސް ހަމަޖެހިގެންދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރެންދޫގައި މިހާރު ދިމާވާ އެންމެ ބޮޑު މައްސަލައަކީ
ކުނިކޮށްޓެއް އޮތަސް އެ ކުނިކޮށި ރަނގަޅަށް މެނޭޖުކޮށް، ކު ނިކޮށީގައި ހުންނަ ތަކެތި އުކާލައި، މިކަންތައް ނުކުރުމުގެ
ސަބަބުން މުޅި ކުރެންދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެގެންދާ މައްސަލައަށް މި ސަރުކާރުން ޙައްލެއް ހޯދައިދޭނެ ކަމަށް
65

އުއްމީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އޮޅު ވެލިފުށީގެ ފެން ވަނީ ތަޣައްޔަރުވެފަ. ރައްޔިތުން ފެންވަރަންޖެހެނީ
ތަޣައްޔަރުވެފައިވާ ފެނުން. 2019ގެ ބަޖެޓުގައި އޮޅުވެލިފުށީގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ހިމެނިފައިވޭ. އެހެންނަމަވެސް،
ފަނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމަށް ޖެހިފައިވާ ބަޖެޓަކީ އެކަށީގެންވާ އަދަދެއް ނޫން. އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ އެ ބަޖެޓުން އެ
ޕްރޮޖެކްޓު ފެށޭނެ ކަމަކަށް ވެސް. އެހެންވީމާ، އެއީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ސަރުކާރުން މި ޕްރޮޖެކްޓު
ފައްޓަވައިދެއްވައި، އަދި ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓެއް ތައްޔާރުކުރައްވާއިރު އެ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ބަޖެޓު އިތުރުކޮށްދޭންޖެހޭ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އޮޅުވެލިފުށްޓަކީ ވެސް ގިރުމުގެ މައްސަލަ އޮތް ރަށަކަށް ވާތީވެ، އަދި އޮ ޅުވެލިފުށީގެ ނެރު
ވަނީ ބެދިފަ. އެ ނެރު ފުންކުރުމާ އެކީގައި ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކޮށް، ފުންކުރެވޭނެ ގޮތެއް ވެސް ހަމަޖަހެންޖެހޭތީވެ
އަޅުގަނޑު ވާނީ އެކަން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި އެދިފަ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން އެކަން ހަމަޖެހިގެންދާނެ ކަމަށް.
އޮޅުވެލިފުށީގެ ބޯޅަދަނޑުގެ ބައެއް މަސައްކަތް ފެށިފައިވާއިރުގައި، އެ ބޯޅަ ދަނޑު ތަރައްޤީކުރުމަށް ބޭނުންވޭ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން އެކަން ވެސް ހަމަޖެހިގެންދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރާއްޖޭގައި
އަޅުގަނޑުމެން ތަންތަން އިމާރާތްކުރޭ، އަޅުގަނޑު ކުރީގައި ވެސް ދެންނެވިހެން ބަރު ކޮންކްރިޓު އަޅުގަނޑުމެން އެބަ
ހޯދައިދޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަމިއްލައަށް ވެސް ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުމާއި އަދި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ އެހެނިހެން
ތަރައްޤީގެ ކަންތައްތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނީ ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު ވަޒީފާގެ
ފުރުޞަތުތައް ލިބިގެން. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި އެންމެ ކައިރީގައިވާ ޅޮއްސަލަފުށީގައި ރިސޯޓެއްގެ ކަންތައް ނުވަތަ
މަސައްކަތް ފަށަން އުޅޭތާ މިހާރު ދިހަވަރަކަށް އަހަރު ވެއްޖެ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަމަށް އަދިވެސް އެއްވެސް ޙައްލެއް
ނާދޭ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އާ ސަރުކާރުގައި އެ ކަމަށް ޙައްލެއް އަންނާނެ ކަމަށް. އަދި
ރައީސް އިބްރާހީމް މުހައްމަދު ޞާލިޙް އަޅުގަނޑަށް ވަނީ އެކަން ކޮށްދެއްވާނެކަމުގެ ވަޢުދުވެފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިސޯޓު ކިތަންމެ ވަރަކަށް ވެސް ގިނައިން ހުޅުވިދާނެ. އެނދު ވެސް އިތުރުކުރެވިދާނެ. މީހުން ވެސް، ޓޫރިސްޓުން
ވެސް ގެނެވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ހުޅުވޭ ރިސޯޓްތަކުން ދިވެހީންނަށް އެންމެ ލިބެންޖެހޭ
ރަނގަޅު މަންފާއެއް ނުލިބޭ. ހުޅުވާ ރިސޯޓުތަކުން ވެސް ދިވެހީންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތެއް ނުލިބޭ އެގްރިމަންޓުގައި
އޮންނަނީ ވަކި ބައިކުޅަ ބައެއް ދިވެހީންނަށް ފުރުޞަތު ދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން ތަންފީޒުވެގެންނުދޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެގްރިމަންޓެއް ކުރެވިފައިވާ ނަމަ، އެގްރިމަންޓަށް ޢަމަލުކުރެވެންޖެހޭ އެގްރިމަންޓުގައިވާ
ކަންތައްތަކަށް އިޙްތިރާމު ވެސް ކުރަންޖެހޭ. ސަރުކާރެއްގެ ޒިންމާއެއް އެއީ އެގްރިމަންޓުތައް ރަނގަޅަށް ތަންފީޒުކުރޭތޯ،
އަދި ސަރުކާރުގެ ޒިންމާއެއް އެއީ ރައްޔިތުންނަށް ވަޒީފާ ލިބޭނެ ގޮތަށް މަގުފަހިކޮށްދިނުމަށްޓަކައި އެ ކަންކަމާ ބެހޭ
ގޮތުން ވާހަކަދައްކަ އި އެ ކަންކަމަށް ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުން. އަޅުގަނޑަށް މި ފެންނަނީ އޮޅުވެލިފުށީގައި ވެސް އެއް
ފަޅުގެ ތެރޭގައިވާ ރިސޯޓުތަކުން އޮޅުވެލިފުށީގެ ރައްޔިތުންނަށް އެކަށީގެންވާ ވަޒީފާ ނުލިބޭ ތަން. އޮޅުވެލިފުށްޓަކީ
ވަށައިގެން މިހާރު އެއް ފަޅެއްގެ ތެރޭގައި އެންމެ ގިނަ ރިސޯޓު އޮތް ރަށް. އެހެންނަމަވެސް، އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް
66

ވަޒީފާ ނުލިބެނީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން މޮނިޓަރކޮށް، ސަރުކާރުން ރިސޯޓުތަކުގެ މެނޭޖްމަންޓާ ދައްކަންޖެހޭ
ވާހަކަތައް ދައްކައި، އެކަންކަން ކުރުމަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ އެއްބާރުލުމެއް ނުދެވޭތީވެ. އަޅުގަނޑު އުންމީދު މި ކުރަނީ
އާ ސަރުކާރުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ މީހުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި މި މަސައްކަތް ވަރަށް ބާރަށް
ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް. އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ، މިއީކީ ހަމައެކަނި ކުރެންދޫ ނުވަތަ އޮޅުވެލިފުށީގެ ރައްޔިތުންނަށް
ދިމާވެފައިވާ މައްސަލައެއް ނޫން. މިއީ ޤައުމީ މައްސަލައެއް. މިއީ ޤައުމީ މައްސަލައެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި
މައްސަލަ ޙައްލުކުރެވޭނީ ސަރުކާރާއި އަދި ރިސޯޓުތައް ހިންގާ ފަރާތްތަކާ ވާހަކަދައްކައި، އެ މީހުންނަށް ވެސް އެކަމުގެ
މުހިންމުކަން ވިސްނައިދީ، އަދި ރާއްޖޭގެ ލޭބަރ މާކެޓް ވެސް ރެގިއުލޭޓުކޮށް، ކަންކަން ކޮށްގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑު ކުރިންވެސް ދެންނެވިހެން، އެނދު އިތުރުކުރެވިދާނެ. ރިސޯޓުތައް ގިނަކުރެވިދާނެ. ރައްޔިތުންނަށް ވަޒީފާ
ލިބޭނީ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނެ ފުރުޞަތުތަކެއް ސަރުކާރުން އެ ފަރާތްތަކާ ވާހަކަދައްކައި އެ މަގު ފަހިކޮށްގެން. އަދި
އޭގެއިތުރުން ވަޒީފާ ހޯދަން އުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ބޭނުންވާ ހުނަރާއި ތަމްރީނާ، އަދި އެ މީހުން ވެސް އެ
ވަޒީފާތަކަށް އަހުލުވެރިކުރުވުމަށް ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް ކޮށްގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަނީ،
އަޅުގަނޑުމެންގެ އާ ސަރުކާރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު މިއަށްވުރެ ފުޅާވެގެންދާނެ ކަމަށް. އަދި ނެގޭ އިންކަމް
ޓެކްސްގެ ތެރެއިން ދިވެހިރާއް ޖޭގެ ތަރައްޤީ މިއަށްވުރެ ކުރިއަރައި، މިއަށްވުރެ ފާގަތި އިޤްތިޞާދެއް ބިނާވެގެންދާނެ
ކަމަށް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއަށް. ކެޔޮދޫ ދާ އިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމަށް.
ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. .` އާދެ! 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓު މަޖިލީހަށް
ހުށަހެޅިގެން ބަހުސްކުރެވެމުންދާއިރު އަޅުގަނޑު ވެސް މިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން އެބަ ބޭނުންވޭ.
ފުރުޞަތުދެއްވީތީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އާދެ! މުޅި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފާހަގަކުރެވޭ 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކޮށްފައިވާ ބަޖެޓަކީ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް، އެކަށީގެންވާ ހަމަ ބޮޑު ބަޖެޓެއް
އަޅުގަނޑުމެންގެ އާމްދަނީއަށް ބަލާއިރު. 29 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް ވުރެ ބޮޑު ބަޖެޓެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހެޅިފައި މި
އޮތީ. މި ބަޖެޓުގައި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް 6 ބިލިއަން ރުފިޔާ މިހާރުވެސް މި އޮތީ އެސްޓިމޭޓުކުރެވިފަ. މި
ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެން ދެން ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވެނީ މި ބަޖެޓުން
67

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށްޓަކައި ފެންނަން ހުރި ވަސީލަތްތައް މަދުކަން. މިކަމާ
ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އުފެދިގެން މި ދިޔަ އާ ސަރުކާރުން ވިސްނާވަޑައިގެން މިކަމަށް
ޙައްލު ހޯދުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ. އާދެ! ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ކޮންމެއަކަސް މި ބަޖެޓު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަލައިލާއިރުގައި މިދެންނެވި ކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް އެބަ ހުއްޓޭ. ދަރަނީގެ ނިސްބަތް ވެސް މި ދަނީ
ދުވަހުން ދުވަހަށް މައްޗަށް. މިހާރު ޖީ.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނި މި އުޅެނީ
ގާތްގަނޑަކަށް 58%ގައި. 60% އަށް އެބައަރާ. ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނި ދަނީ ކޮންޓްރޯލްނުވާ ހިސާބަށް
މައްޗަށް މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކާއިރު
ކޮންމެ ރައްޔިތަކު ވެސް ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިނގެންޖެހޭ ޙަޤީޤަތްތަކެއް. އާދެ! އިތުރަށް
އަޅުގަނޑު ވާހަކަ ކުރިއަށްގެންދިޔުމުގެ ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވޭ. އަޅުގަނޑުމެން މީގެ ވޭތުވެދިޔަ 4 އަހަރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކަމުން މި ދަނީ ވ. އަތޮޅުގައި
ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަލައިލާއިރުގައި އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު އަދަދުތަކެއް، މަޝްރޫޢުތަކެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުލިބި ދިޔަ ވާހަކަ. ހިތާމަޔާއެކު ދަންނަވަންޖެހެނީ، ވޭތުވެދިޔަ 4 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި
ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރެއިން ނިސްބަތުން ހަމަ އެއްވެސް މިންވަރެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި ނެތް ވާހަކަ
ހިތާމަޔާއެކު ދަންނަވަން. އުންމީދުކުރެވޭ ގޮތުގައި 2019 ގައި މިކަމަށް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ޙައްލެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އުންމީދުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު މި ބަޖެޓުން ފެންނަފެނުމަށް
ބައެއް މަޝްރޫޢުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ. އާދެ! މިގޮތުން، ވ. ރަކީދޫގައި؛ ރަކީދޫގައި ހުރި ބޮޑެތި
މައްސަލަތަކަށް ބަލާއިރުގައި އެ ރަށުގައި ފެނުގެ؛ ސާފު ބޯފެނުގެ މައްސަލަ އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، ފެނުގެ މަޝްރޫޢު
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ލިބިގެންދާނެ. މިހާރުވެސް
ބަޖެޓުގައި މިކަމާ ގުޅޭ ބައެއް އަދަދުތައް އެބަހުރި. ބަނދަރުގެ މައްސަލަ؛ ލަފާފުރުމުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި
މުޅި ބަޖެޓުގައި ގާތްގަނޑަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ 13 ވަރަކަށް މިލިއަން ރުފިޔާ މި ދެ މަޝްރޫޢުގެ މައްޗަށް
ބަހާލެވިގެން ޖެހިފައި އޮއްވާ. އެހެންވީމާ، ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަންނަ އަހަރުގައި މިދެންނެވި
މުހިންމު ދެ މަޝްރޫޢު، އެންމެ ކުޑަމިނުން ފަށައިގަނެގެން މި މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑު އަންދާޒާކުރަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އޭގެއިތުރަށް ރަކީދޫއަކީ ވަރަށް ކުޑަ ރަށަކަށް ވެފައި، އަދި އެ
ރަށުގެ ގިރާ ސަރަހައްދުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި މައްސަލަތަކެއް ކުރިމަތިވެގެންދާތީ، ވަރަށް ބޮޑަށް ގިރަމުންދާތީ، އެކަމަކީ
އަޅުގަނޑުމެން މި ވޭތުވެދިޔަ އެތައް އަހަރެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރަށް ދަންނަވަމުން އަންނަ މައްސަލައަކަށް
ވާތީ، މި މައްސަލަ ވެސް ޙައްލުކުރުމަށްޓަކައި މި ބަޖެޓުން ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ މިންވަރެއް އިތުރުކޮށްދިނުމަށް
އަޅުގަނޑު އެބަ އެދެން. އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް މިދެންނެވިހެން ހުށަހަޅަން. ހަމަ އެގޮތަށް ކައުންސިލުގެ މުވައްޒަފުންގެ
68

މައްސަލައަކީ ވެސް އެ ބޭފުޅުން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރާ މައްސަލައެއް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކައުންސިލުން
މިހާރު ހުށަހެޅިފައިވާ ގޮތަށް މި ބަޖެޓު 2019 ވަނަ އަހަރު ނިމިގެންދާއިރުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް އެ ބޭނުންފުޅުވާ
އަދަދަށް މުވައްޒަފުންގެ ކަންތައް ވެސް ސަރުކާރުން ހަމަޖައްސަވައިދެއްވާނެ. ކެޔޮދޫ ދާއިރާގައި އަޅުގަނޑުމެން؛
ކެޔޮދޫގައި، ވ. އަތޮޅު ކެޔޮދޫގައި ހުރި މައްސަލަތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ވޭތުވެދިޔަ 4 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި
ތަކުރާރުކޮށް މި މަޖިލީހުގައި ވެސް، އަދި އެހެނިހެން ތަންތާނގައި ވެސް ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވަމުންދާ ވާހަކައެއް.
އޭގެތެރޭން އެންމެ މުހިންމު އެއް މައްސަލައަކީ ބަނދަރުގެ މައްސަލަ. ކެޔޮދޫއަކީ، އަޅުގަނޑުމެން އަތޮޅުގެ އެންމެ
މީހުން ގިނަ، އެންމެ ގިނަ އަދަދަކަށް ދޯނި ގެންގުޅޭ، ލަފާކުރަން؛ މިދެންނެވީ ބަނދަރު ބޭނުންކުރާ ރަށެއް ކަމަށް
ވާތީއާ އެކުގައި މަސްވެރިންނާއި އަދިވެސް ލޯކަލް ޓުއަރިޒަމަށް ބޭނުންކުރާ ރަށްރަށުގެ އުޅަނދުތައް ގިނަ އަދަދަކަށް
ބޭނުންކުރާ ރަށަކަށް ވާތީވެ ބަނދަރު މިހާރު އޮތީ ވަރަށް ނުރައްކާތެރި ހާލަތެއްގައި. ދާދި ފަހުން ސަރުކާރުން
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ބަނދަރު މަރާމާތުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދެވި. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން އަދި އޮތީ
ފުރިހަމަނުކުރެވި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން، އާ ސަރުކާރުގައި، މިހާރު އިންތިޚާބުކުރެވިފައިވާ އަޅުގަނޑުމެންގެ
މިއަދުގެ ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވެސް ވައުދުވެވަޑައިގެންފައިވާ ގޮތަށް، އަޅުގަނޑުމެން ކެޔޮދޫ
ރައްޔިތުން މި އެދެނީ ކެޔޮދޫގެ ބަނދަރަކީ ޒަމާނީ ފެންވަރަށް ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ހެދޭ، އަދި ސަރަހައްދު
ބޮޑުކުރެވިގެންދާ ބަނދަރެއްގެ ގޮތުގައި ހެދުމަށް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު ބަލައިލާއިރުގައި 16 ވަރަކަށް
މިލިއަން ރުފިޔާ ފެނާއި ނަރުދަމާ އަދި ބަނދަރު މަރާމާތުކުރުމަށް ޖެހިފައި އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އެ އަދަދަކީ
އެކަށީގެންވާ އަދަދެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން، މިދެންނެވީ ސަރުކާރުން ވިސްނާވަޑައިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ވޭތުވެދިޔަ 4 އަހަރުގައި ވެސް މި މައްސަލައަށް ޙައްލު ހޯދިފައިނުވާތީވެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރު 30 މިލިއަން
ވަރަކަށް ރުފިޔާ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މި މަޝްރޫޢުތަކަށް ހަމަޖައްސައިދިނުމަށް. އެހެންވީމާ، މި 2 މައިގަނޑު މަސައްކަތް
ބަނދަރާއި އަދި ނަރުދަމާގެ މައްސަލަ؛ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ޕްރޮޖެކްޓު އޮތްކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް ކެޔޮދޫއަކީ ވެސް
ރަށްގިރުމުގެ މައްސަލަ ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ ރަށަކަށް ވެފައި، މި މައްސަލަތަކަށް ވެސް ޙައްލު ހޯދައިދޭން
އެބަޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ދެން ކެޔޮދޫއަކީ ސްކޫލްގެ އާބާދީ ވެސް ބޮޑު ، ކިޔަވާކުދިންގެ އަދަދު އަތޮޅު ގެ
ނިސްބަތުން ގިނަ ރަށަކަށް ވެފައި ވަރަށް ބޮޑަށް ސްކޫލުން އެދޭ، އޭ ލެވެލް ފެންވަރަށް ކިޔަވައިދިނުމުގެ މަސައްކަތްތައް
ވެސް އެތަނުގައި ފެށިގެން ދާން. އެހެންވީމާ، އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މި މައްސަލައަށް ޙަ އްލެއް
ހޯދައިދިނުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެދޭ ކަމެއް. އަދި ކެޔޮދޫގައި ސްކޫލްގެ މަލްޓިޕާ ޕަސް ހޯލެއްގެ މައްސަލަ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ކުރިމަތިވޭ. އެހެންވީމާ، މި މައްސަލައަށް ވެސް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ޙައްލު ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އާދެ! މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ކޮންމެ ރަށަކުން ވެސް ، ކޮންމެ ދާއިރާއަކުން ވެސް މިކަހަލަ
މުހިންމު ކަންތައްތައް ހުންނަކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ. ދެން ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް
69

ގަބޫލުކުރަން ކޮންމެ އަހަރަކު ނުވަތަ 1 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި މިދެންނެވި ހުރިހާ މައްސަލަތަކަކަށް ޙައްލެއް
ހޯދައިނުދެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ގަބޫލުކުރާ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔަކީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ބަޖެޓުގެ
އެލޮކޭޝަން، ބަޖެޓަށް އަދަދުތައް ކަނޑައަޅަމުންދާއިރުގަ އި އިންސާފުވެރިކަމާއި، ހަމަހަމަކަމާ އެކުގައި މިކަންކަން
ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގައި ކުރެވިފައި ނެތްކަން އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރާ ކަމެއް. މިދެންނެވީ،
ބައެއް ސަރަހައްދުތަކަށް ބައެއް ރަށްރަށަށް އެކަށީގެންވާ އަދަދަށްވުރެ ތަކުރާރުކޮށް ވަރަށް ބޮޑެތި އަދަދުތައް
ޖެހެމުންދާއިރުގައި، އަނެއްބައި އަތޮޅުތަކުގައި، އަނެއްބައި ރަށްރަށުގައި އަސާސީ ބޮޑެތި މައްސަލަތައް ހުރިއިރުގައި އެ
މައްސަލަތަކަށް އެއްވެސް މިންވަރެއް ކަނޑައެޅިފައިނެތުން މިއީ ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ތަކުރާރުކޮށް ކަންބޮޑުވުން
ފާޅުކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ގަ ބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަލަށް އުފެދިގެން މިދިޔަ ސަރުކާރުން މި ކަންކަން އެބަޖެހޭ ހަމަމަގަށް
އަޅުވަން. ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުން ނިސްބަތުން މިދެންނެވި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ޕްރިއޮރަޓައިޒްކޮށްގެން އެންމެ
އަހަމިއްޔަތުކަން ދޭންޖެހޭ، މުހިންމުކަން ދޭންޖެހޭ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކަނޑައަޅައިގެން އެ ދިމަދިމާލަށް އެންމެ ފުރަތަމަ
ފައިސާ ހަމަޖެއްސުމަކީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ހަމަހަމަކަމާ އެކުގައި ހުންނަ އަސާސީ
ކަންކަން ފުރިހަމަވެގެންދިޔުމަށް މަގުފަހިވެގެންދާނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އާދެ! އެހެންވީމަ،
މިދެންނެވި ކަންކަމަށް ސަމާލުކަންދީގެން މިކަން ކުރެވޭ ކަމުގައި ވަންޏާ، އަދި މިހާރު 2019 އަށް ހުށަހެޅިފައި އޮތް
ބަޖެޓަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ތެރެއިންނާއި ސަރުކާރާ މަޝްވަރާކޮށްގެން މިކަން ޙައްލުކުރާ ކަމަށް
ވަންޏާ މިދެންނެވި މައްސަލަތައް ވަރަށް އަވަހަށް ހައްލު ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އާދެ! ދެން އަޅުގަނޑު
ވަގުތު އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް އެބަ ކަންބޮޑުވެ އޭ
ރާއްޖޭގައި ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިން މިކުރާ ގޮތަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަންކަން ކުރުމަށް ހުރި
ދަތި ހުރަސްތައް އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު ޕްލޭނެއް ނެތި
އަޅުގަނޑުމެން މިގޮތަށް މަސައްކަތްކުރާތީވެ މި ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިމަތިވަނީ. ކުރީ އަހަރުތަކުގައި ވެސް
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލިން، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިކަންކަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި
ދުރުރާސްތާގެ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނެއް އެބަ އޮންނަންޖެހޭ. އާދެ! އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި 50 އަހަރަށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހިރާއްޖެ ތަރައްޤީކުރުމާ ގުޅޭ ތަރައްޤީގެ؛ ދިވެހިރާއްޖެ ތަރައްޤީކުރުމާ ގުޅޭ މަޝްރޫޢެއް
އެކުލަވާލައި، އަދި އެ މަޝްރޫޢު އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ގާނޫނެއްގެ ތެރޭގައި
މިދެންނެވި މަޝްރޫޢުގެ އަސާސްތައް ކަނޑައަޅާފައިވާ ގާނޫނެއްގެ ސިފަ އެއަށް އެބަ ލިބެންޖެހޭ. ސަރުކާރުތައް
ބަދަލުވާނެ. 5 އަހަރުން ބަދަލުވާނެ އާއްމުކޮށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހިންގެ އުއްމީދުތަކާ ގުޅިފައި އޮތް
ތަރައްޤީގެ ކަންކަން އެއީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ހިއްސާވެގެން ކުރިއަށް އޮތް 50 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގިގެން ކުރިއަށްދާ އެއްޗެއްސަށް ވާންޖެހޭނެ. ސަރުކާރުތަކުން އައިސް އެ ބަޔަކު ބޭނުންހާ
70

ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއާ ކުޅެވިގެން ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، އެއީ އަޅުގަނޑުމެން 50 އަހަރުގެ
ޕްލޭނެއްގެ ތެރެއިން ގާނޫނީ ސިފަ، އެއަށް ބާރު ލިބިގެން ކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ސްޕީޑު ވެސް އަވަސްކުރެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަރައްޤީއަށް ހޭދަކުރާ ފައިސާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ސަލާމަތްކުރެވޭނެ. އޭގެ އެންމެ މަންފާހުރި ގޮތަށް އެ ބޭނުންކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އާ ސަރުކާރަށް
ގޮވާލަންމ މިގޮތަށް ކުރިއަށް އޮތް 50 އަހަރުދުވަހަށް ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީގެ އެކްޓެއް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައިދިނުމަށް
އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިގޮތަށް މި މަ ސައްކަތް ކުރާއިރުގައި ވ. އަތޮޅު މި ބެލެވެނީ ރާއްޖޭގައި
ވަރަށް ބޮޑަށް މިދެންނެވި ގޮތަށް ރިސޯސްފުލް ތަނެއްގެ ގޮތުގައި. ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތައް މުއްސަނދި، އެ ތަންތަނުން
ވިޔަފާރި އުސޫލުން ވަރަށް ބޮޑެތި މަސައްކަތެއް ކުރެވެން އޮތް ދާއިރާއެއްގެ ގޮތަށް. އެހެން ދާއިރާތައް ވެސް އެބަހުރި.
އެހެންނަމަވެސް ވ. އަތޮޅަކީ މިދެންނެވި ގޮތަށް ޚާއްޞަ ތަނެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަނޑު މިދެންނެވި ގޮތުން
ވިސްނާއިރުގައި، އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ހުށަހަޅަން ބޭނުންވޭ، ވ. އަތޮޅަކީ މިހާރު މި ސަރުކާރުން
ވެސް އިއުލާން ކޮށްފައިވާ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތުގެ ތެރެއިން ލޯކަލް ޓުއަރިޒަމުގެ ފަތުރުވެރިކަން ތަރައްޤީކުރުމުގެ
ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރުގައި، ވ. އަތޮޅަކީ މި ދާއިރާއަށް ޚާއްޞަކުރެ ވިފައިވާ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ޒޯނަކަށް
ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ދިވެހި ސަރުކާރަށް ދަންނަވަން. އިލްތިމާސްކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވޭ ވ. އަތޮޅު
މިދެންނެވި ގޮތަށް ތަރައްޤީކުރަން. ނިސްބަތުން، ވ. އަތޮޅަކީ މިދެންނެވި ފަތުރުވެރިކަމަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ
ސިފަތައް އެކުލެވިގެންވާ ، އެންމެ އެތެރެވަރި ބޮޑު ، އެންމެ ފަޅު ގިރިތައް ގިނަ، ރީތި ބޮޑު ސަރަހައްދު ލިބިފައި އޮތް
ސަރަހައްދެއް. ވ. އަތޮޅުގައި އޮންނާނެ، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެނަށް ވެސް އިނގޭނެ އިނގޭތޯ ރާއްޖޭގައި އޮންނަ އެންމެ
ދިގު ފަރު މި އޮންނަނީ ވ. އަތޮޅުގައި. 55 ކިލޯމީޓަރު ދިގު ފޮއްތެޔޮފަޅު ކިޔާ ފަޅެއް ވ. އަތޮޅުގައި އޮންނާނެ. މި
ފަޅުގައި އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އިޤްތިޞާދީ އަދި އިޖުތިމާޢީ ކޮމްޕޯނެންޓު ހިމަނައިގެން، 2 ބައި
ހިމަނައިގެން މިދެންނެވި ކަހަލަ ޒޯނެއްގެ ގޮތަށް ތަރައްޤީ ކުރާ ސަރަހައްދެއް ކަނޑައެޅި އްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ ވ. އަތޮޅާއި
މެދުރާއްޖެތެރޭގައި ދިރިއުޅޭ އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް މުސްތަޤުބަލުގައި އެ ސަރަހައްދުގައި އާބަން ސެންޓަރެއް
ޑިވެލޮޕްވެގެންދާއިރުގައި ގާތްގަނޑަކަށް ލޯކަލް ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާގެ ގާތްގަނޑަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް 5 ހާސްވަރު
އެނދު އެތަނުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގެނެވިދާނެ. މިގޮތަށް ގެންނަ އެނދުތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމައެކަނި
ރިސޯޓެއް ނޫން ހަދާނީކީ. ގެސްޓްހައުސާއި ސިޓީ ހޮޓަލާއި އަދި ތީމްޕާކް ފަދަ އާވައްތަރުގެ ޕްރޮޑަކްޓުތައް ، އަދި
ވޯޓަރސްޕޯޓްސްއާ ގުޅޭ ދުނިޔޭގެ ބައިނަލްއަޤް ވާމީ އެކިއެކި މުބާރާތްތައް ބޭއްވޭ، ޔޮޓްމެރީނާ ކަހަލަ، މިދެންނެވި ކަހަލަ
ވަސީލަތްތައް އެތަންތާ ޤާއިމުކުރެވި، ފަތުރުވެރިކަމުގެ އާ ޕްރޮޑަކްޓުތައް ، އާ ވަސީލަތްތައް، އާމްދަނީ ލިބޭނެ އާ
ގޮތްތައް ތަޢާރަފްކުރާ ސަރަހައްދަކަށް ވ. އަތޮޅުގައި ކަނޑައެޅޭ ލޯކަލް ޓުއަރިޒަމްގެ ޒޯނުގައި ދިވެހި ދައުލަތުން
ހިމަނައިދީފިއްޔާ އެއީ ކުރިއަށް އަޅުގަނޑު މިދެންނެވި 50 އަހަރުގެ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނު ގައި ދިވެހި ދައުލަތަށް އެތައް
71

ބިލިއަން ޑޮލަރެއް ހޯދައިދޭނެ، އަދި ވ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ މުއްސަނދިކަން އެތައް ގުނައަކަށް އިތުރުވެގެންދާނެ
ކަމެއް. އެހެންވީމާ ، މިދެންނެވި ގޮތަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅާ، އެ ބޭފުޅާ ސައިފޮދު
ހިއްޕަވަން ހެނދުނު ގަނޑީގައި އިށީންނަވާފައި ކައިރީގަ އި ތިއްބަވާ ދެތިން ބޭފުޅުންނާ މަޝްވަރާކޮށްލައްވާފައެއް ނޫން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ 50 އަހަރުގެ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭން؛ ތަރައްޤީއ ދޭތެރޭ ގޮތެއް ނިންމަވާނީކީ. މިގޮތަށް ކަންކަން ދާތީވެ
އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖެ ކުރިއަ ށްނުގޮސްގެން މި އުޅެނީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ ސީދަލަކަށް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން
މިދަނީ ކަތިކައްޗަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ދުވަނީ. ދުއްވަނީ. ޤައުމު ދުއްވަނީ ކޮންމެވެސް ކަހަލަ އަމިއްލަ
މަންފާއަކަށްޓަކައި. މިކަންކަން އެބަޖެހޭ ދައުލަތަށް، އިސް މަޤާމުތަކަށް ވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން
ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަން. ދައުލަތަކީ ޤައުމުގެ މުދަލަކީ، ޤައުމުގެ މުސްތަޤުބަލަކީ، އެއީ އަންނަން އޮތް ޖީލުތަކުގެ
ޙައްޤެއް. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންގެ ޙައްޤެއް އެއީ. އެއީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ވަޑައިގަންނަވާ
ރައްޔިތުންގެ ޚާދިމުންގެ އަމިއްލަ އެއްޗެއް ނޫން އެއީކީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މިކަންކަމަށް ސަމާލުކަންނުދީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއާ އަޅުގަނޑުމެން ކުޅޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ތިބޭނީ ބަނދަރު
ނެހެދިފަ. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ތިބޭނީ ސްކޫލް މަރާމާތުނުކުރެވިފަ. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ތިބޭނީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިން ގެ ކިޔެވުމުގެ ޚަރަދުތައް ދެކޮޅުނުޖެއްސިފަ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޭސްފަރުވާގެ ކަންތައްތައް
އަޅުގަނޑުމެން ތިބޭނީ ދެކޮޅުނުޖެއްސިފަ. މި ކަންކަން ނިމުމަކަށް ގެނެވޭނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުތަކަށް
ވަޑައިގަންނަވާ ވެރިން ފެށިގެން ، ވަޒީރުން ފެށިގެން ، އަދި އެނޫން ހިސާބުތަކުން ފެށިގެން ތިއްބެވި މަސްއޫލު ބޭފުޅުން
ޤައުމީ ފެންވަރެއްގައި، ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތަށްޓަކައި ވިސް ނައިގެން. މި ކަންކަމާ ފުންކޮށް މަޝްވަރާކޮށްގެން، މިއާ
ދޭތެރޭގައި ގޮތެއް ކަނޑައެޅިގެން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަވަސްވެގަންނަންވީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ތަރައްޤީއާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޞައްވުރެއް ކަނޑައަޅައި ، ތަޞައްވުރެއް ކަނޑައަޅައި އޭތި ލިޔެ، އެއަށް
ގާނޫނީ ސިފަ އެއަށް ގެންނަން. އެހެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މިކަމެއް ޙައްލުވެގެނެއްނުދާނެ. އަޅުގަނޑު
އުއްމީދުކުރަނީ، މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެން މި އެދޭ ކަހަލަ ރަނގަޅު އަދަދުތަކެއް ވ. އަތޮޅަށް ވެސް ލިބިގެންދާނެ
ކަމަށް. އަދި މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ދެންނެވި ގޮތަށް މަންފާތަކެއް ލިބޭނެ ގޮތްތަކެއް ފަހިވެގެންދާނެ
ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. މިއަދުގެ ޖަލްސާގެ ވަގުތު އިތުރުކުރުމަށް
އަޅުގަނޑުމެން ވޯޓެއް ނަގަން އެބަޖެހޭ. އާދެ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވައި އަޅުގަނޑުމެން
ނިންމަން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، ކޯރަމް ހަމަވީމަ އަޅުގަނޑު ވޯޓަށް ދަންނަވާލަން ކަމަށް. ކޯރަމް ރަނގަބީލު
72

ޖައްސަވާލަދެއްވާ! އާދެ، ޖައްސަވައިފި. އާދެ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ހަމަވީމަ އަޅުގަނޑު ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ، މި ވަގުތު އެބަ ތިއްބެވި އިނގޭތޯ. ކޯރަމް ހަމަވޭ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވީ، އެ
ބޭފުޅުން ތައްޔާރުވެވަޑައިގަތީމަ އަޅުގަނޑު ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަމޭ. އާދެ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކާޑުކޮޅުތައް
ޖައްސަވާލަދެއްވުން އެދެން. ގޮނޑިކޮޅުތަކުގައި އިށީނދެވަޑައިގެންދެއްވުން؛ ކާޑުކޮޅުތައް ބައއްލަވާލަދެއްވުން އެދެން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ގޮނޑިކޮޅުތަކުގައި އިށީނދެވަޑައިގެން ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކުކޮށްލަދެއްވުން
އެދެން.
7. ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަ ށް އެހުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ދަންނަވާލަނީ، ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ ދަށުން،
2019ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ޓަކައި ހުސްވަގުތައް ވެސް ތަންދެމުން،
ބަހުސްކުރެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވައި ނިމެންދެން މި ޖަލްސާގެ ވަގުތު
އިތުރުކުރުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 44
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 40
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 01
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 41
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 21
ޖުމްލަ: 41
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
73

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާލަނީ ދެންމެއަކު ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 85.
ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 44. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 40. ނުފެންނަ
ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 1. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް.
ވޯޓުގައި ބައިވެރި ވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 41. ފާސްކުރު މަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 21. ޖުމުލަ؛ 41. އެހެންކަމުން،
ބަހުސްކުރެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގެންފައިވާ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވައި ނިމެންދެން މި ޖަލްސާގެ
ވަގުތު އިތުރުކުރުމަށް މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވައިފި.
6. ނުނިމި ހުރި މަ ސައްކަތް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އެހެންކަމުން މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ޢާމިރަށް. އާދެ، ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ؛ އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢާމިރު ވަޑައިގެން މި ވަގުތު
ނެތުމާއެކީ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޝާހަށް. އާދެ،
ޢަލީ ޝާހް މާފުކުރައްވާ! މިހާރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢާމިރު ވަޑައިގެންފި.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އާދެ، ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު؛ 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅި،
އާ ސަރުކާރަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ކަންތައްތަކެއް ކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ނުވަތަ ކޮށްދިނުމުގެ ފުރުޞަތު
ލިބިގެންދާނެ ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓު ދެކޭ ހާލުގައި އަޅުގަނޑު ވެސް ހުރި ބައެއް ކަހަލަ ކަންބޮޑުވުންތައް މި
ބަޖެޓަށް ފާހަގަކޮށްލުމަކީ ހަމަ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ކޮންމެހެންވެސް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް
ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. އާދެ، އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަ އިލާނީ، ކުޑަހުވަދޫއަކީ އަދި
މާއެނބޫދޫއަކީ ވެސް ތަރައްޤީ އިންތިހާއަށް ބޭނުންވެފައިވާ ރަށެއްކަން. އަދި ޚާއްޞަކޮށް މި ހުރިހާ ސަރުކާރުތަކެއްގައި
ވެސް އާބާދީ އެއްފަސްކުރުމާއި ތަރައްޤީ އަމާޒުކުރެވޭ ވަކި ސަރަހައްދުތަކަށް އިސްކަންދީގެން ކަންކަން ކުރަމުންދާކަން
މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް އެންމެން ގަބޫލުކުރާ ޙަޤީޤަތް. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވައިލާހިތް އޮތީ
ކުޑަހުވަދޫއަކީ އޭގެ ރަށެއް ކަމުގައިވީ ހިނދު، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅޭ ކަންތައްތައް އަހަރުން އަހަރަށް
74

ތަންފީޒުވެގެންދިޔުމަކީ ކޮންމެ ހެންވެސް މުހިންމު ކަމެއްކަން. ހަމަ މި ވާހަކަ ދަންނަވައިލާ ހާލުގައި އިއްޒަތްތެރި
ރައީސަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މަނިކުފާނު ވެސް މަނިކުފާނުގެ އަމިއްލަ މަސައްކަތްޕުޅުން ވަނީ މާމިގިލީގަ އި
ބޮޑު ބަނދަރެއް ހައްދަވައިދެއްވާފަ. އަދި ހަމަ އެ ބަނދަރުގެ ފޮނިމީރުކަން މިހާރު މާމިގިލީ ރައްޔިތުންނަށް ދަނީ
ލިބެމުން. ހަމަ އެ އުއްމީދު އެއަށްވުރެ ބޮޑަށް ހަމަ އޮތް ރަށެއް ކުޑަހުވަދޫއަކީ ވެސް. ކުޑަހުވަދޫއަކީ ވެސް މިއަދު
އެއަރޕޯޓެއް ޤާ އިމުކުރެވި ، އަދި އެއަރޕޯޓުގެ ޚިދުމަތް ސަރަހައްދުގެ އެންމެންނަށް ލިބެމުންދާއިރުގައި ، އެ
ސަރަހައްދުގައި ހަމަ ސަރަހައްދީ ކަނޑުގެ ބަނދަރެއް ވެސް އޮތުން މުހިންމު ރަށެއް ކަމަށް ވާތީވެ، މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް 2018ގެ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި 2 ރައީސުން ވެސް ވަޢުދުވެފައިވާ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަދި
މި ބަޖެޓުން ފެންނަންނެތީތީ އެކަމާ އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަން. އަދި ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އެކަން ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އަ ދި ހަމައެއާއެއްކޮށް ކުޑަހުވަދޫގެ ތަރައްޤީއަށް ބޭނުންވާ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހަމަ
ފާހަގަކޮށްލާނަން. ކުޑަހުވަދޫ ކަހަލަ ރަށަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި ސަރަހައްދުގެ އެންމެންނަށް ވަރަށް ގިނަ ފައިދާތަކެއް
ހަމަގައިމު ވެސް ލިބިގެންދާނެ އެތަނުގައި ޔުނިވަރސިޓީ ކެމްޕަސްއެއް ޤާއިމުކުރެވިއްޖެއްޔާ. ޔުނިވަރސިޓީ ކެމްޕަސް އެއް
ވެސް ޤާއިމުކުރެވިގެންދިޔުމަކީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭއެދުމެއް. އަދި ހަމައެއާ އެއްކޮށް މާއެނބޫދޫގައި ވެސް
މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލެއްގެ ދަތިކަން މާއެނބޫދޫ ސްކޫލަށް ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ފޯރާފަ. އެހެންކަމުން،
އާ މަޝްރޫޢެއްގެ ގޮތުގައި މިހާރު މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައނެތަސް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލަކާއި އަދި
ޒުވާނުންނަށް ބޭނުންވާނެ މަރުކަޒަކާއި، ފުޓުބޯޅަ ދަނޑު ތަރައްޤީކުރެވިގެންދިޔުމަކީ ހަމަ ކޮންމެހެން ބޭނުން ކަމެއް
ކަމުގައި ދަންނަވާލަން. ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި މި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މިކަންކަން ހިމަނައިދެއްވުމަށް
މަސައްކަތްކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރަން. ދެން ހަމައެއާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން އެއް އަ ޑަކުން ދައުލަތް؛
މުޅި ދައުލަތް ހިމެނޭ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ބާރުލާ ވާހަކަދައްކަމުން މި ދަނީ އާބާދީ އެއްފަސްކުރުމުގެ ވާހަކަ. ދ. ވާނީ
ރައްޔިތުންނަކީ މިހާރު ކުޑަހުވަދޫއަށް އެންމެން އެއްކޮށް ބަދަލުވެފައިވާ ރައްޔިތުންތަކެއް ތިބި ރަށެއް. ދ. ވާނީގައި
ސުނާމީ ކާރިސާއަށް ފަހު ބަދަލުވެފައިވާ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ބައިވަރު ކަންތައްތަކެއް ވަނީ އަދި ފޯރުކޮށްނުދެވި.
އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ހިމަނައިގެން ވެސް އެ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ބަދަލުދިނުމާ، އަދި އެ
ރައްޔިތުންނާ ކުރިމަތިވެފައިވާ؛ އެއް ރަށެއްގެ ރައްޔިތުން އަނެއް ރަށަށް ބަދަލުވުމުގެ މަރުޙަލާ ނިމިގެންދާއިރުގައި
ފުރިހަމަކޮށްދޭންޖެހޭ އެންމެހައި ޙައްޤުތައް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފޯރުކޮށްދެވިގެންދިޔުމަކީ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ
މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދޭ ކަމެއް ކަމުގައި ދަންނަވާލަން. ދެން ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ހަމަ
ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ޤާނޫނޫއަސާސީގެ 96 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން،
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައި، ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ހުށަހަޅާ ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓު މި
ބަލައިގަންނަނީ. މި ބަޖެޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމުން ބަޖެޓު އޮތް ގޮތަށް ވެސް ފާސްކުރެވިދާނެ ކަމަށް، އަދި
75

އެއަށް ބޭނުންވާ ބަދަލުތަކެއް ވެސް ގެނެވިދާނެ ކަމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 96 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ.
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު މި ބަޖެޓު ހުށަހަޅަމުންދިޔައިރުގައި ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ހުރި ބައެއް ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ
ކުޑަކުޑަކޮށް އަލިއަޅުވައިލެވޭތޯ ބަލާނަން. ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ، ތަރައްޤީވަމުން އަންނަ ޤައުމަކަށް ހަމަގައިމު
ވެސް އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމަކަށް ވާނީ ، ރައްޔިތުންގެ ފުދުންތެރިކަން އިތުރުކުރުން. ރައްޔިތުންގެ ފުދުންތެރިކަން
އިތުރުވެގެންދާނެ އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމެއް ގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު ވެސް ދެކެނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން
ބޯހިޔާވަހިކަން ނުވަތަ އާއްމު ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންވާ ކަންކަންކުރުމަށް ޓަކައި ފަސޭހަކަމާއެ ކު ލޯނު ލިބިގެންދާނެ ނިޒާމެއް
ޤާއިމުވެގެންދިޔުން. ތަންކޮޅެއް ކުރިން 17 ވަނަ މަޖިލީހުގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ސަތޭކަވަރަކަށް މިލިއަން ރުފިޔާ
ހިމެނިގެން ހައުސިންގ ސްކީމުގެ، ހައުސިންގ ލޯނުގެ ގޮތުގައި ވަރަށް އިންޓްރަސްޓު ކުޑަކޮށް ނުވަތަ އިންޓްރަސްޓު
ފްރީ ލޯނުގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން މަދު ބަޔަކަށް ވަނީ ފޯރުކޮށްދެވިފަ. އަޅުގަނޑު ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް
ދަންނަވާލަން، މުޅި ދައުލަތް އެއްކޮށް މަޝްވަރާކޮށްގެން ނަމަވެސް، މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބޭންކިންގ ނިޒާމުގެ
ތެރެއަށް ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުމާއި އޮޑިދޯނިފަހަރު ބަނުމަށް ދޭ ލޯނުގެ އިންޓްރަސްޓު ކުޑަވާން އެބަޖެހޭ. އެހެން
މިދެންނެވި ކަމަކީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަގައިމު ވެސް ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުމުގެ އަގު ބޮޑުވެއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިންފްލޭޝަން ރޭޓު ދުވަހަކު ވެސް ތިރިވެގެންދާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑެއް ނުދެކެން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މިއަދު ދިމާވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައަކީ، ދައުލަތުން ބޮޑެތި ޚަރަދުކޮށްގެން ބިންތައް އެބަ ހިއްކޭ. އެ
ބިންތައް ހެޔޮގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވިގެންދާ ތަނެއް ނުފެނޭ. އެ ބިންތަކަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ގޮތްތަކެއް ވެސް ނުފެނޭ.
އެހެންވީމާ، އެ ބިންތަކަށް ވެސް އާމްދަނީ ލިބޭނެ އުސޫލުތަކެއް އެބަޖެހޭ ކަނޑައެޅެން. ކަނޑައެޅިގެންގޮސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކަންކަން ކުރެވިގެންދާއިރުގައި ހަމަ ދިރިއުޅުމަށްޓަކައި ދޫކުރެވޭ ގޯތިތަކަކީ ވެސް އެ ގޯތިތަކުގައި
އިމާރާތްކުރުމުގެ ނުވަތަ ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުމުގެ ފެންވަރު ނެތް ކިތަންމެ ބައެއް މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވާކަން
ރާއްޖެތެރޭގެ ރަށްތަކަށް ބަލައިލީމާ އެނގޭނެ. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީކީ ހަމައެކަނި ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ވާހަކައެއް
ނޫން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި މިއަދު ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބޮޑު ގޮންޖެހުމަކާ
ކުރިމަތިލާންޖެހިފައި އޮތް ކަމެއް. ގޯތިދޫކުރުމަށްފަހު ގޯތިތައް ހަމަ ފަޅުގޯތިތަކުގެ ގޮތުގައި އޮންނަނީ. ނަތީޖާއަކަށް ވަނީ
ހަމަ ލިބޭ އާމްދަނީ މަދުކަމުން އަމިއްލަ ދިރިއުޅުމުގައި ޚަރަދުތައް ފޫބެއްދުމަށްފަހު އެ ގޯތީގައި އިމާރާތްކުރުމަކީ ކޮންމެ
މީހަކަށް ކުރެވޭ ވަރު ކަމެއް ނޫން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ހަމަ މުޅި ދައުލަތަށް ގޮވާލަން، މިފަދަ ފަރާތްތަކަށް މިފަދަ
ފަރާތްތަކަށް އިންޓްރަސްޓު ކުޑަކޮށް ލޯނު ލިބޭ، ނުވަތަ ބަދަލުވާ ނަމަ ހަމަ އިންޓްރަސްޓް ފްރީ ލޯނުގެ ގޮތުގައި ލޯނު
ދޫކޮށްގެން މި ފަރާތްތަކަށް މިކަންކުރެވިގެންދާނެ ނިޒާމެއް މި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ތެރެއިން ހޯދައިދެއްވުމަކީ ހަމަގައިމު
ވެސް މުޅި ދައުލަތުގެ މައްޗަށް މިއަދު ތަރައްޤީވަމުން އަންނަ ޤައުމަކާ އަޅާބަލާއިރު ލާޒިމުކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު
ދެކެން. އަޅުގަނޑު މިހެން މިދަންނަވަނީ އަޅުގަނޑުގެ ހަމަ ދިރާސާއިން. ދުނިޔޭގެ ޑިވެލޮޕްވަމުން އަންނަ ޤައުމުތަކުގައި
76

ޓޫ ޓު ތްރީ ޕަސަންޓުގައި ލޯނު ދޭ މި ބާވަތުގެ ކަން ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މިއީ ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވަރަށްވެސް
ހަމަ ފުންކޮށް ވިސްނަވައި، މިކަމުގެ ހެޔޮ ނަތީޖާ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު
ބައްޓަންކުރަންވެއްޖެ ކަމެއް. ރިޔާސީ އެކި ވަޢުދުތައް އެކި ބޭފުޅުން އެކި ގޮތްގޮތަށް ވަމުންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ހަނދާނެއް ނުހުރޭ ދިވެހި ދައުލަތަށް ލިބެމުންދާ އާމްދަނީއާއި ، ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދުތަކާއި، ދެކެވޭ ވާހަކަތަކާ ހުރީ
ކިހާވަރެއްގެ ގުޅުމެއްތޯ. ތަކުރާރުކޮށް އަޅު ގަނޑުމެންނަށް ވެސް ހަމަ އެކިއެކި ކޮމިޓީތަކުގައި އެންމެ ބޮޑަށް ފިނޭންސް
މިނިސްޓަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ވެސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވަމުންދަނީ، ދިވެހި ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނއާއި ކުރަންޖެހޭ
ޚަރަދު ބޮޑުވެފައި ވާކަން. އާދެ، މިފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން، އެ އާމްދަނީއާއި ކުރަންޖެހޭ
ޚަރަދުބޮޑުވެފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި އެންމެ ބޮޑަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން، ދިވެހި ދައުލަތުން ހިންގާ
މަޝްރޫޢުތަކުގައި ހަމަ އިސްރާފު ބޮޑުކަން. އަޅުގަނޑު މިހެން މި ދަންނަވަނީ، ރާއްޖެތެރޭ ރަށްރަށުގައި ހިންގާ
ޕްރޮޖެކްޓުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އެކަން އެންމެ އެކަށޭނަ ގޮތަކަށް މޮނިޓަރކުރެވިގެންނުދާކަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަހުރި ކަމާ ގުޅޭ މުއައްސަސާތަކުގެ އިސްވެރިން މި ތަނުގެ؛ މި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީގައި
ހާމަކުރައްވާފަ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މިއީ ކަންބޮޑުވާންޖެ ހޭ މައްސަލައެކޭ. މި ކަންކަމުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ
އެއްޗަކީ، އެއް ރުފިޔާއިން ކުރެވެން އޮންނަ ކަންތައް އެއް ހާސް ރުފިޔާއިން ކުރެވެމުންދާ ތަން އެބަ ފެނޭ. އަދި
ހަމައެއާއެއްކޮށް މޮނިޓަރިންގ ނިޒާމު ހަރުދަނާނުވުމުގެ ސަބަބުން ބަނދަރެއް ހެދުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް 25
މިލިޔަން ރުފިޔާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނުނުކަމުގައި ވީނަމަވެސް އެ ބަނދަރު ނިމިގެންދަނީ 50 މިލިޔަނަށް ވުރެ
މަތިން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. ނަތީޖާއަކަށް މި ވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކިއެކި
ކަންކޮޅުތަކުގައި އަދިވެސް އަސާސީ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްނުދެވިވާ އެތައް ރައްޔިތުންތަކެއް އެބަތިބި. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 23
ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރަނީ، ދައުލަތުގެ ކެރިކުޅަދާނަކަން ހުރި މިންވަރަކުން ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ އަސާސީ ޚިދުމަތެއްގެ
ގޮތުގައި ވަކި ކަންތައްތަކެއް ބަޔާންކޮށްފައި މި ވަނީ. އެ ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކިހާވަރަކަށްތޯއޭ މި
ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ފުންކޮށް ވިސްނައިލެވެނީ. ދެން ހަމައެއާއެއްކޮށް ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމަކީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެބަ އިނގޭ ކޮންމެ ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް ވެސް ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ އަސާސީ ޚިދުމަތެއް. ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކޮށް
ނިމުމަށްފަހު އަނެއްކާ ފެނުގެ ނިޒާމު އެހެން އަހަރެއްގައި ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި އެތައް ބައިވަރު ބޮޑެތި ޚަރަދުތަކެއް
ކުރަން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ރަށެއްގައި
ކަނޑައެޅެނީ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ދެ މަސައްކަތް އެއްކޮށް ކުރެވިގެންގޮސްފި ނަމަ ހަމަގައިމު ވެސް ދައުލަތަށް އިސްރާފު
އެތައް ބަޔަކަށް ކުޑަވެގެންދާނެ. އެއާއެއްކޮށް ހަމަ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ހިންގާ
ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގައި އެއް ޕްރޮޖެކްޓުން އަނެއް ޕްރޮޖެކްޓަށް ވާސިލުވުމުގައި މޮބިލައިޒް ކޮސްޓުގެ ގޮތުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި
އަދަދުތަކެއް ޖަހައިގެން އެކަން ކުރެވެމުންދޭ. ރަނގަޅަށް ގައިމު ވެސް އެ ކަންކަން ކުރެވޭ ނަމަ، އެ ޚަރަދު ތަންކޮޅެއް
77

ކުޑަކޮށް ކުރެވޭނެ ކިތަންމެކިތަންމެ ކަންތައްތަކެއް ކޮންޓްރެކްޓަރުންގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު
ލިބިފައިވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، މި ބާވަތުގެ ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރަށްވުރެ ބޮޑަށް
ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކޮށް، ނުވަތަ މި މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންވެއްޖޭ. ދެން ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކުގެ ވާހަކަ
ދަންނަވައިލާނަން. މިހާރުވެސް މި ބަޖެޓުގައި އެތައް ބައިވަރު ކުންފުނިތަކެއް؛ ގާތްގަނޑަކަށް 39 ކުންފުންޏެއް އެބައޮތް
އުވައިލުމުގެ މަރުޙަލާގައި. ބަޖެޓު ފޮތުން ދައްކާ ގޮތުގައި 28 ކުންފުންޏެއް މިއީ މިހާރުވެސް މަސައްކަތްކުރަމުންދާ.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ އެއްޗަކީ ހަމަ ކުންފުނިތައް އުފައްދާލެއް ހަމަ ދަނީ ދުވަހެއް ދުވަހަށް އިތުރުވަމުން. މި
ކުންފުނިތައް އުފައްދާ ކުންފުނިތަކަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ފޯރުކޮށްދެމުންދާ ވަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ
ގާދޫކޮލުން ބޭރުވެގެން ޕްރޮޖެކްޓުތައް ދާ ތަން. މިއީ ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް އިނގޭތޯ. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ
ދައުލަތުން މި ކުންފުނިތައް އުފައްދައި މި ކުންފުނިތަކަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ގާއިމުކޮށްދީ، އެ ކަންކަން ކުރުމުގައި
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ދެވަނަ ވިސްނުމަކަށް ދާންޖެހިއްޖެ ކަންނޭނގެ. މަސައްކަތްނުކުރެވޭވަރުގެ ކުންފުނިތަކަށް ތަކެތި
ފޯރުކޮށްދީގެން އެތަނުގައި މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮމިޓީއަށް މަޢުލޫމާތު ދިން ގޮތުގައި 22 ހާސް
މުވައްޒަފުންނަށް ވުރެ؛ 22 ހާހަށްވުރެ ގިނަ މުވައްޒަފުން ކުންފުނިތަކުގައި އެބަތިބި. އެހެންވީމާ، މި ޚަރަދުތައް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރަންޖެހިފައިވާއިރުގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ގާދޫކޮލުން ބޭރުވާ ފައިސާއަށް ހުއްޓުމެއް ގެންނަން
ނުވަތަ އެކަން ޙައްލުކުރުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްކުރަންވީ. އަޅުގަނޑު އެއްގޮތަކަށް ވެސް ނުދަންނަވަން ހަމަ ޓެންޑަރިންގ
އުސޫލެއްގެ ތެރެއިން ބިޑުކުރެވޭ ފަރާތްތަކަށް އެ އޮންނަ ހަމަތަކާއި ޕްރޮކިއުމަންޓުގެ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ
މަތީން އެވޯޑުކުރެވޭ ފަރާތަކަށް މަސައްކަތް ނުދީ ހިފަހައްޓާށެކޭ ނުދަންނަވަން. އެހެންނަމަވެސް، މި ކަންކަން
ކަނޑައެޅިގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ ކަހަލަ ބޮޑެތި ކުންފުންޏަށް މިއަދު ބިން ހިއްކުމުގެ
ބޮޑުސިންގާ މަހާޖައްރާފެއް ދީފައިވާއިރުގައި، ކީއްވެގެންތޯއޭ ބޭރުގެ ކުންފުނިތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުން މަސައްކަތް
ހަވާލުކުރަމުންދާއިރު ދިވެހި ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކަށް ބޭރުގައި މަސައްކަތް ނުކުރެވެންވީ؟ އެހެންވެއްޖެ ނަމަ އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ޤައުމުގެ ފުދުންތެރިކަން ދުވަހަކު ވެސް އިތުރެއް ނުވާނެ. ދުވަހަކު ވެސް އިތުރެއް
ނުވާނެ. ސިޔާސީ ބޭނުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބައިވަރު ވާހަކަތައް ދެއްކިދާނެ. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހަމަ ދުވަހުން
ދުވަހަށް، ދުވަހުން ދުވަހަށް ދާނީ އިތުރުވަމުން. ޚަރަދު ކުޑަކުރުމުގެ ވާހަކަ، ރިކަރަންޓް ޚަރަދު ބޮޑުވަމުންދާ ވާހަކަ
ދައްކާއިރުގައި އިމާރާތްތައް ދައުލަތުގެ އަޅަމުންދާ ވަރަކަށް ކުއްޔަށް ނަގަންޖެހޭ ތަންތަން ވަނީ ގިނަ. ދައުލަތުގެ
އިމާރާތްތައް އަޅަމުންދާ ވަރަކަށް ކުއްޔަށް ނަގަންޖެހޭ ތަންތަން ގިނަވަނީ ކަމަށް ވަންޏާ ރިކަރަންޓު ޚަރަދަކަށް
ހަމަގައިމު ވެސް ޙައްލެއް ނާންނާނެ. ކެޕިޓަލް އިންވެސްޓްމަންޓުގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ އަސާސީ
ޚިދުމަތްތައް ވެސް އޮންނާނީ ފޯރުކޮށްނުދެވި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ނަޒަރަކުން ވާހަކަދެއްކި ނަމަވެސް
އަދި ސިޔާސީ ކަންކަމަށް ޚަރަދުކުރިކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މިއަދު މި ޤައުމުގައި
78

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ އާމްދަނީއާއި ކުރަން ހުރި ޚަރަދުތަކާ އަޅާބަލާފައި ތަންކޮޅެއް އިޚުލާޞްތެރި މަސައްކަތްތަކެއް
ކުރަން. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ވަނީ ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް ޒިންމާވާ ގާނޫނެއް މި މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފަ. ޚަރަދަށް
ޒިންމާވާ ގާނޫނެ އް ފާސްކުރިއިރުގައި ހަމަ އެއާ ގުޅުވައިގެން އެއާ އެއްބަނޑުއެއްބަފާ ގާނޫނެއްގެ ގޮތުގައި
މަސްއޫލިއްޔަތަށް ޒިންމާވާ ގާ ނޫނެއް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން އުފައްދަން އެބަޖެހޭ. އެއީ ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުގައި
އެމީހަކު އަދާކުރަންޖެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތެއް އަދާނުކުރުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުންތަކުގައި ޒިންމާވާނެ ފަރާތެއް
އޮންނަންވާނެ. އެހެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ހަމަގައިމު ވެސް މި ޤައުމުގައި މި ކަންކަން ހަމަޔަކަށް
އެޅިގެންނުދާނެ. ތިމާ އަދާކުރަންޖެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތެއް އަދާނުކުރުމުގެ ސަބަބުން؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ކެރިހުރެގެން
މި ދަންނަވަނީ ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިނގަމުންދާއިރުގައި ހަމަ އެންމެ ފަހަރަކު ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ގައިމު ވެސް
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިނގަމުންދިޔައިރުގައި ދުވަހަކު ވެސް އެތަނަށް ބަލައިލާކަށް މީހަކު ނުދޭ. އިހަށްދުވަހަކު ވެސް މި ދިޔައީ
ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކޮށް ނިމި، ހުރިހާ އެންމެން ފައިބައިގެންދިޔައިމާ ދ. މާއެނބޫދޫގެ ގިރާ ސަރަހައްދު
ހިމާޔަތްކޮށްފައި ހުރީ ކޮން ގޮތަކަށްތޯ ބެލީމާ ދެން ކޮންތާކުންތޯ އެކަން އަނބުރާ ގެންނާނީ. އެ މަސައްކަތް
ހިނގަމުންދާއިރުގައި ކޮންޓްރެކްޓަރު ރަށުން ފޭބުމުގެ ކުރިން އެ މައްސަލަ ބަލައި ، އެކަމުގައި ޙައްލުކުރަންޖެހޭ
ކަންތައްތައް ޙައްލުނުކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ، ހަމަ ބަނދަރުތަކުގެ ފުންމިން ހުންނާނީ ހަމަ ރައްޔިތުން އެ ފާހަގަކުރާ
މިންވަރަށް. އެއަށްވުރެ ފުންވެގެނެއް ނުދާނެ. ކޮންމެ ދުވަހަކު ކޮންމެ ކައުންސިލަކުން އެކި ދިމަދިމާތަކުގައި
މިންޖަހަމަކުންނެއް ނުދާނެ. ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން އެ ކަންކަ ން އެބަ ކުރެވެންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ،
މިހާރު މި ބާވަތުގެ ކަންކަމުގަ އި ތަންކޮޅެއް އިޚުލާޞްތެރިކަމާއެކު މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްގެން ނޫނިއްޔާ
ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ޙަޤީޤީ ޚިދުމަތްތަކެއް ފޯރުކޮށް ނުދެވޭނެ. އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ވަރަށް
ކެރިހުރެ ދަންނަވަންކެރޭ، ދިވެހި ދައުލަތުގައި މިހާރު ހުރި ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކޮށްގެން ލިބޭ އާމްދަނީ ހެޔޮގޮތުގައި
ބޭނުންކުރެވިއްޖެ ނަމަ ވިހާ ކޮންމެ ބޮލަކަށް ހަތަރުފަސް ހާސް ރުފިޔާ ދިނުމަކީ މި ޤައުމުގައި ބޮޑުކަމަކަށް ނުވާނެ.
އެކަމަކު، އެއީ އިޚުލާޞްތެރިކަމާއެކު މުޅި ދައުލަތުން އެ މަސައްކަތް ކޮށްފި ނަމަ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މައްސަލައެއް ނެތް ޕްރޮޖެކްޓެއް ދާނެ ގޮތަކަށް ދާންވީ. އެތަން ބޮޑުވެގެންދިޔަސް ، އެތަނުގެ މަސައްކަތްނުކޮށް ދިޔަސް،
އެތާ މަސައްކަތް ކުރަން ހުރި އަދަދަށް މަސައްކަތްނުކުރިޔަސް އަޅައިލާ އެއްވެސް ބަޔަކު ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ މި ޤައުމުގައި މި ކަންކަން ޙައްލުކުރުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އިޚުލާޞްތެރި މަސައްކަތެއް ދައުލަތުން އެބަ
ކުރަންޖެހޭ. އަނެއްކާވެސް އާ ވެރިކަމެއް ފެށިގެންދާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އުއްމީދަކީ މި ބާވަތުގެ ކަންކަމަށް ޙައްލު
ލިބިގެން ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމް ދަނީ ހެޔޮގޮތުގައި ރައްޔިތުންނާ ހިސާބަށް ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ހަރުދަނާ ނިޒާމެއް މި ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފާސްވެގެންދިއުން. އަދި ހަމައެއާއެއްކޮށް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ފައިސާ ދޭއިރުގައި ކީއްވެގެންތޯއޭ
އަޅުގަނޑުމެން މަދަނީ ޖަމުޢިއްޔާތަކަށް ފައިސާ ނުދޭންވީ؟ އަޅުގަނޑު ހަމަ ގޮވާލަން، މިފަހަރު ވެސް ދައުލަތުގެ
79

ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި މަސައްކަތްކުރާ ޖަމުޢިއްޔާތަކަށް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ އެހީތެރިކަމެއް ލިބޭނެ ގޮތްތަކެއް
ހަމަޖެހިގެންދިއުން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޝާ ހަށް.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޝާހް ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا.ألحمد هل وال ص الة وال س الم على رسول هلا. އާދެ! އަޅުގަނޑު މިއަދު، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ބަހުސްކުރަމުން މި
ދަނީ، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް. އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުންދާއިރު އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ވަރަށް
ފުންކޮށް މިކަމާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނަން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޤައުމީ ތަޞައްވުރެއް މިކަމުގައި އޮންނަންޖެހޭ ކަމަށް މި
އއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅަން. އެހެންނޫންނަމަ. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ދިވެހިރާއްޖެ
އެއްދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް ދާނީ ދަރަނި އިތުރުވަމުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޑެފިސިޓް ދާނީ އެއްދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް
އިތުރުވަމުން. އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި ހިންގަންޖެހޭ މަޝްރޫޢުތަކާއި، ހޯދަންޖެހޭ ފައިސާގެ އަދަދު
އެއްދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް ދާނީ ދަށްވަމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ގަބޫލުކުރަން
އެބަޖެހޭ ފާއިތުވެ މިދިޔަ 5 އަހަރަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުހަނު ގޮންޖެހުންތަކާއި، ދައުލަތެއްގެ ނިސްބަތުން، ޤައުމެއްގެ
ނިސްބަތުން، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ނުހަނު ބޮޑެތި ޤުރުބާންތަކެއް ވެގެންދިޔަ 5 އަހަރު. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ
އެކަންކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަނދާނަށް ގެނެސް، ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ދައުލަތުގެ ތެރެއިން އިންތިޒާމު
ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ރަނގަޅުކުރަން. ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތައް ހަރުދަނާކުރަން. މީހުންގެ ނަޒާހާތްތެރިކަމާއި، މީހުންގެ
ކެޕޭސިޓީ އިތުރުކުރަން އެބަޖެހޭ. ދައުލަތުގެ އެކި ވަކި މުއައްސަސާތަކަށް އަލުން ބަލުން ރިޢާޔަތްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން
އެބަޖެހޭ އެތަންތަން ތަރުތީބުކުރަން. ޖުޑިޝަރީގެ ވާހަކައަކީ، ފަނޑިޔާރުގޭގެ ވާހަކައަކީ، އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތުން
ޚަރަދުކޮށްގެން ވިޔަސް އެ ތަ ންތަން އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ ތަންތަން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިންވެސްޓްމަންޓުތައް ކުރިއަރައިދާނީ ފަނޑިޔާރުގެ ރަނގަޅަށް އޮވެގެން. އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތަށް
އިންވެސްޓުކުރަން އަންނަ ބޭރުގެ ފަރާތްތައް ދައުލަށް އިންވެސްޓުކުރާނީ މި ރާއްޖޭގެ ފުލުހުންނާއި ސިފައިންނަކީ ޣައިރު
ގާނޫނީ އަމުރުތަކަށް ތަބާނުވާ ބަޔަކަށް ވެގެން. އެކަންކަން ކަށަވަރުކުރަން އެބަޖެހޭ. ބޮޑެތި އިންވެސްޓްމަންޓުތައް ކުރީމާ
ވެރިޔަކަށް ހުންނަ ބޭފުޅަކު ވިދާޅުވެގެންގޮސް އެ އިންވެސްޓްމަންޓުތައް ކޮށްފައި ހުންނަ ރަށްތަކަށް އޮފީސްތަކަށް ވަދެ،
އެތަންތަނުގެ މުޅި އިންވެސްޓްމަންޓް ޚަރާބުވާ ގޮތަށް ކަންކަން ކުރުމަކީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެން
80

ތަޖުރިބާކޮށްފައި ހުރި ކަންކަމޭ. އެހެންވީމާ، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު އެކުލަވައިލެވިގެންދާއިރު އަޅުގަނޑުމެން
ކަނޑައަޅަންޖެހެނީ ޤައުމެއްގެ ނިސްބަތުން، ޤައުމު ހިނގަންޖެހޭ ރީތި މަގުގައި، ސާފުކޮށް ޤައުމެއް ހިންގޭނެ ރީތި
މަންޒަރެއް އަޅުގަނޑުމެން، ރީތި ތަޞައްވުރެއް އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅަންޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންތިޚާބީ
ރައީސާއި ނައިބު ރައީސަށް ޖަޒީރާ ރާއްޖެއަކަށް އަޅުގަނޑު ވެސް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. ފުރަތަމަ ޑިގްރީއަށް ހިލޭ
ކިޔެވޭނެ ގޮތަށް އެ ބޭފުޅުން އިންތިޒާމުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް ވެވަޑައިގެންނެވި ވަޢުދުގެ މަސައްކަތް ފެއްޓެވި ކަމަށް
ވިދާޅުވުމުން އަޅުގަނޑުމެން ނުހަނު އުފާކުރަން. އަދި ހަމައެއާއެކު މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ،
ދަތުރުފަތުރު އަގު ހެޔޮކުރަންޖެހޭކަން. އެކަންކަމަށް ވަޢުދުވެވަޑައިގެން، އެކަންކަމަށް މަސައްކަތްކުރައްވާތީ އަޅުގަނޑު
އެކަމަށް ވެސް އުފާކުރަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ، ފާއިތުވެދިޔަ ތަނުގައި ދައުލަތަށް އާމްދަނީ
ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި މި އިއްޒަ ތްތެރި މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑުމެން ނުކުރަނީ ކޮންކަމެއްތޯ؟ ކޮންކަމެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން
ނުކޮށް ދޫކޮށްލީ؟ އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ ވެވަޑައިގެންނެވި ވަޢުދާއެކު ޔޮޓްމެރީނާއެއް 5 އަހަރު
ނިމިގެންދިޔައިރު ވެސް ޤާއިމުވި ތަނެއް. ކޮބައިތޯއޭ އެސް.އީ.ޒެޑް؟ އުފަންވިތޯ؟ އެސް.އީ.ޒެޑުން ރައްޔިތުންނަށް ލިބުނީ
ކޮން ފައިދާއެއްތޯ؟ މިއީ އަޅުގަނޑު ކުރަން ބޭނުންވާ ސުވާލެއް. ޓްރާންސްޝިޕްމަންޓް ބަނދަރުގެ ވާހަކައަކީ ތާއަބަދު
ދެއްކި ވާހަކައެއް. 5 އަހަރު ނިމިއްޖެ. މިނިމަމް ވޭޖެއް ކަނޑައެއްނޭޅުނު. ތެލެއް ނުނެގުނު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ކޮންމެ 5 އަހަރަކުން އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ކުރިމައްޗަށް ސިޔާސީ ބޭފުޅުން މި އަންނަނީ ތަޞައްވުރުތަކަކާއެކު
ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުކުރަން. ހަމައެކަނި އޭގެތެރެއިން ހިމެނޭ ރިކަރަންޓް ޚަރަދު ބޮޑުވީމާ ކަމަކުނުދޭ. އޭތި ކަޑަ.
އޭތި ކަޑަ. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށްޓަކައި ވެވަޑައިގަންނަވާ ވަޢުދުތައް ވެސް ފުއްދަން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އެބަޖެހޭ ބެޔަސް، ނުބެޔަސް ވީ ފެއިލްކަން.
ދަނޑުވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތު ވެސް ވީ ފެއިލްކަން. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުން ނޫނެކޭ ބުނީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މި އުޅޭ
ވާހަކައަކީ، މި ހުރިހާ ކަންކަން ފެއިލްވެގެން އާ އުންމީދަކާއެކު، އިންސާފުގެ މަގަށް ރާއްޖެ ތަރުތީބުވެގެންދާއިރު،
އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ގަބޫލުކުރަން އެބަޖެހޭ ދުރުރާސްތާ ޕްލޭނެއް އޮންނަންޖެހޭނެކަން. 2050ގެ ޕްލޭނެއް
އޮންނަންޖެހޭކަން. މިފަދަ ޕްލޭނެއް އޮވެގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތައް އިންތިޒާމުކުރެވޭނީ. ވަރަށް
ކުޑަކުޑަ އާބާދީތަކަށް އަޅުގަނޑަށް އެބަފެނޭ އެއްވެސް ތަރުތީބެއް ނެތި، ބިންހިއްކުމުގެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް، ބޮޑެތިބޮޑެތި
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގަން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ މަންޒަރު. އަޅުގަނޑުމެންގެ އެއްވެސް ޝަކުވާއެއް ނެތް.
އަޅުގަނޑު އެއްވެސް ހިތްބުރަކަމެއް ނެތް. މިއީ ރަނގަޅު އިންތިޒާމަކުން، ރަނގަޅު ތަރުތީބަކުން، ރަނގަޅު ޕްލޭނެއްގެ
ތެރެއިން އަންނަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކަމަށް ވަނީ ނަމަ. މި ވާހަކަ ދައްކަން މި ޖެހެނީ، 10 އަހަރު، 12 އަހަރު، 15
އަހަރު، 20 އަހަރު އެތައް މިލިއަން ރުފިޔާއެއް ޚަރަދުކޮށްގެން ހިއްކާ ބިމުގައި އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއް، ދައުލަތަށް
އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނެތި، އެ ބިން ހަމަ ހާ ހުސްބިމެއްގެ ގޮތުގައި އޮންނަ މަންޒަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނާތީ.
81

އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު ޢާމިރު އެ ފާހަގަކުރެއްވިހެން، ބައެއް ރަށްތަކުގެ ބަނދަރު ހަދައި، ހޮސްޕިޓަލު އަޅައި،
އިންޖީނުގެއަށް އެތައް މިލިއަން ރުފިޔާއެއް ޚަރަދުކުރުމަށްފަހު، ދެން ޖެހިގެން އަންނަ އަހަރު އެ ރަށްރަށުގެ އާބާދީ
އެއްފަސްކުރީމާ މި ސިޔާސަތު ދެކޮޅެއް ނުޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން
ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ، ދައުލަތުގެ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނެއް އެކަށައެޅުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޞައްވުރެއް އެކަށައެޅުން.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންނަށް ބޯހިޔާވެހިކަން ލިބޭނީ ކިހިނެއްތޯ، ވަޒީފާ ކަށަވަރުކުރެވޭނީ ކިހިނެއްތޯ ބެލުން. އެކަންކަން
ކުރުމަށްޓަކައި މި ޕްލޭން މުހިންމުވަނީ. ދަންނަވަންތޯ! ޖަޒީރާ ރާއްޖެއަކަށް އަލިވިލިގެންދިޔައިރު އަބަދުވެސް ދެކެވޭ
ވާހަކައަކީ، ޒުވާނުން ބާރުވެރިވާންޖެހޭ ވާހަކަ. ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ވާހަކަ. ވަޒީފާއަށް ސަލާންޖަހަން ނުޖެހޭ ވާހަކަ. އާންމު
ޚިދުމަތްތަކުގެ އަގުހެޔޮ ކުރުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭ ވާހަކަ. މިއީ އާންމު ރައްޔިތުންގެ ޝުޢޫރު. އިންސާފުގެ
މަގަށް މި ރާއްޖެ ރުޖޫޢަކުރުމަށްޓަކައި ދިވެހި ރައްޔިތުން ނިކުމެ ކުރި މަސައްކަތަކީ މިދަންނަވާ އުންމީދުތަކުގައި ކުރި
މަސައްކަތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަކި ލީޑަރަކަށް، ވަކި ބޭފުޅަކަށް، ވަކި މީހަކަށް ވެގެނެއް ނޫން ދިވެހި ރައްޔިތުން
މި ބަދަލު ގެނައީ. މި ބަދަލު ގެނައީ މިދެންނެވި އުންމީދަށްޓަކައި. މުޙައްމަދު އޭނަގެ ހަޔާތުގައި އޭނައަށް ލިބުނު
ދަރިފުޅު ގްރޭޑް 1 އަށް ވެއްދުމަށްފަހު، ގްރޭޑް 12އާ ހަމައަށް، 12 އަހަރުދުވަހު ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތް ކޮށްގެން
ކިޔަވައިދިނީ. ކިޔަވައި ނިމިގެން އަނެއްކާވެސް އިތުރު 3 އަހަރު ފުރަތަމަ ޑިގްރީއާ ހަމައަށް ދިޔުމަށްޓަކައި މާލޭގައި
ލިބޭހާ އާމްދަނީ ކުއްޔަށް ޚަރަދުކޮށްގެން، ތަޢުލީމު ހާސިލުކޮށް ނިމުނީމާ، ދެން މި ޖެހެނީ ސިޔާސީ ބޭފުޅުން ކައިރީގައި
ސަލާންޖަހަން ވަޒީފާ ހޯދަން. ކޮބައިތޯ ތަރުތީބެއް؟ ކޮބައިތޯ ތަރުތީބެއް؟ އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަން ލިބެނީކީ ނޫން.
ހަމަހަމަކަމެއް އޮތީކީ ނޫން. ބޯހިޔާވަހިކަން ކަށަވަރު ވަނީކީ ނޫން. ލިބޭ އާމްދަނީއެއް އަމުދުން ރައްކާތެރިކުރެވޭނެ
ހަމައެއް އޮތީކީ ނޫން. އިއްޒަ ތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އިންކަމް ޓެކްސް މުހިންމުވަނީ. އެހެންވީމާ، އިޖުތިމާޢީ
އަދާލަތު މުހިންމުވަނީ. އެހެންވީމާ، އިންސާފުގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިއަދު ވަޒީފާ އަދާކުރާ މީހުން މި
ފުރަމާލޭގައި ބައްލަވާ ކިތައް ބޭފުޅުންތޯ ލިބޭ އާމްދަނީގެ 75% ބޯހިޔާވަހިކަމަށް ޚަރަދުކޮށް ނިންމާލަނީ. މިއީތޯ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙައްޤު މިންވަރަކީ؟ މިކަންކަން ބަދަލުވާން އެބަޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި އަމުދުން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިއަދުގެ ހާލަތަކީ ކިއްލިއެއް ވިއްކިޔަސް، ފެންފުޅިއެއް ވިއްކިޔަސް، ރިސޯޓެއް ހިންގިޔަސް،
ކޮންސްޓްރަކްޝަން ކުންފުންޏެއް ހިންގިޔަސް، ބޭރުމީހުން. ތަރުތީބެއް ނެތް. ހަމައެއް ނެތޭ އިނގޭތޯ. އެކަމަކު
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖެ. ދިވެއްސަކަށް ވީތީ އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނުގައި ދިވެހީންގެ ގޮތުގައި ތިބެ ފަޚުރުވެރިކަމާއެކު
އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަޒަން ދިފާޢުކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަޑުމެންގެ މި ވަޠަނަށް އޮތް ކުލުނު އަޅުގަނޑުމެންގ ދައުލަތުގެ
ތެރޭގައި އެކަމަކު ތަރުތީބެއް ނެތް. ދެވޭ ހިމާޔަތެއް ނެތް. އަދި އަމުދުން ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރގައި ވަޒީފާ އަދާކުރާ
މުވައްޒަފުން؛ ރިސޯޓު އިންޑަސްޓްރީ ކަމަށް ވިޔަސް، ކޮންސްޓްރަކްޝަން އިންޑަސްޓްރީ ކަމަށް ވިޔަސް، އަދި އާއްމު
އެހެން މަސައްކަތްތައް ކަމަށް ވިޔަސް ވެސް ކޮބައިތޯ ލިބޭ ހިތްހަމަޖެހުމެއް؟ ކޮބައިތޯ ލިބޭ ރައްކާތެރިކަމަކީ؟ މި
82

ކަންކަން ކަށަވަރުކޮށް އަދި އަމުދުން ބޭރުމީހުންނާއި ދިވެހީންނާ އޮންނަ ފަރަގު ކުޑަކޮށް، އެއް ފާހެއް އޮވެގެން ލިބޭ
އާމްދަނީ އެއްހަމަޔަކަށް އޮންނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ ވަކާލާތު މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ކުރަން. އެ
ތަރުތީބުތައް އެކަށައެޅިގެން ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަން އިތުރުވާނީ. ޒުވާނުންގެ ހަކަތަ ހުރެގެން ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަން
އިތުރުވާނީ. ތަފާތުތައް ނައްތާ ލެވިގެން ރަނގަޅު މުޖުތަމަޢެއް ބިނާކުރެވޭނީ. އެހެންނޫނީ ކަންކަން މަތީގައި ބިއްޖެހިފައި
ތިބި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒުވާނުންގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާކަށްނުޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތަކުން އެބަޖެހޭ އެ
ފުރުޞަތު ހޯދައިދޭން. އެ ހަމަހަމަކަން ޤާއިމުކުރަން އެބަޖެހޭ. އެއް ގެއެއްގެ ތެރޭގައި ހަތަރުފަސް ޢާއިލާ، ތިރީސް
މީހުން ދެ ކޮޓަރީގައި މި މާލޭގައި ދިރިއުޅެން މަޖުބޫރުވަނީ ތޮއްޖެހުމުގެ ސިޔާސަތު ދައުލަތްތަކުން ގެންގުޅޭތީ. މުޅި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާބާދީ އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއެހީމޭ އިނގޭތޯ އޭގެ ތިން ބައިކުޅަ ދެ ބައި މާލެއަށް ޖަމާކުރުމުގެ
ސިޔާސަތުތައް ދައުލަތުގެ އެކި އަޅުގަނޑުމެންނާ ވާދަވެރި ބައެއް ބޭފުޅުން މި ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި ވެސް އެ
ވަޢުދުތައް ވެގެންދިޔައޭ. މި ސިޔާސަތު ކަޑަ. ޖަޒީރާ ރާއްޖެއެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު
ބާރުވެރިކުރުވަން އެކި ސަރަހަ އްދުތަކުގެ ތަރައްޤީ ޤާ އިމުކުރަން، އަޅުގަނޑުމެންގެ އުއްމީދެއް އެބަވޭ. އެ އުއްމީދުގެ
ވާހަކަދެއްކުމުގެ ކުރިން އި އްޒަތްތެރި ރައީސް، ފުވައްމުލަކަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ ގޮތުން ތިންވަނައަށް އެންމެ ބޮޑު
ރަށް. ޖުމުލަ އޮތީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތިން ސިޓީ. އަޅުގަނޑު ފުވައްމުލަކުގެ ވާހަކަ ދެއްކިން. މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ
ރިކޯޑިންގއިން ފެންނާނެ. ކާކު ކައިރީގައި ކޮންއިރަކުތޯ ސަލާންނުޖަހަނީ ކޮންމެ އަހަރަކު ބަޖެޓުގައި. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
މަގުތަކުގެ ހާލަތު ވާހަކަދައްކާކަށް؛ މި އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކުގެ ވާހަކަ. ޗަކަ ފުން ވަޅުގަނޑުތަކުގައި އަ ޅުގަނޑުމެން
ދަތުރުކުރަން މި ޖެހެނީ. މިއީތޯ ހައްޤު މިންވަރަކީ؟ ސިޔާސީ ބޭފުޅުން އިންތިޚާބުތަކަށް ވޯޓުހޯއްދެވުމަށް ފުވައްމުލަކަށް
ވެސް ވަޑަ އިގެން، އެ ރަށުގެ މަގުތަކުގައި އާ އްމު ރައްޔިތުން ދަތުރުކުރާ ގޮތަށް ކުދީންގެ އަތުގައި ހިފައިގެން
ދަތުރުކޮށްލީމާ ނުވަތަ ސަ އިކަލް ފަހަތުގައި ދަތުރުކޮށްލީމާ އިނގޭނީ އެއް ކިލޯމީޓަރަށް ދުއްވައިލީމާ ލޮލަށް އެޅޭ
ހިރަފުހުގެ ބޯމިން އެނގޭނެ. މޫނުގައި ޖަހާފައި އަންހެން ކުދީން މޭކަޕްކޮށްލަން ހުންނަ ޗޯކުހެން އެ ހުންނަނީ
ހިރަފުސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހާލަތު. އެންމެ އަކަ ކައިވަތެއްގަ އި މިދިޔަ 5 އަހަރު
ތާރުއަޅައިނުލެވުނު. މަގު ތަރުތީބެއް ނުކުރެވުނު. މި ހާލަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން؛ މިއީތޯ ފުވައްމުލަކު ރައްޔިތުންނަށް
ޙައްޤުވާ މިންވަރަކީ؟ އަޅުގަނޑުމެން ނައިބު ރައީސަކު ފުވައްމުލަކުން ދެއްކިން. ޤާބިލު މީހުން ތިބި. އިތުބާރުނެތޭ
ބުނީމަ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން އިތުބާރު ނެތް ކަމަށް ފާސް ވެސް ކުރި. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒުވާނުންނަށް،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ޙައްޤު މިންވަރަކީ މިއީތޯ؟ ސިޓީއެއް؛ ހޮސްޕިޓަލުގެ ހާލަތު އެހެރީ ފެންނަން. ހޮސްޕިޓަލަށް
ދިޔައިމާ މި ބުނަނީ ރަންކޮޅާ، ދޫންޏާ ނެތޭ އިންޖެކްޝަން. ޖެހޭކަށް ނެތޭ އިންޖެކްޝަން. ރާއްޖޭގައި އެތައް
ހޮސްޕިޓަލެއްގައި ޑަޔަލިސިސް ހެދޭއިރު ފުވައްމުލަކުގައި ސިޓީއެއް. ދެލޯފުޅާ ޑަޔަލިސިސް ނެހެދޭ. އެކްސްރޭ ނަގަން ދެ
ދުވަހުން އެއް ދުވަހު ފުރަން މި ޖެހެނީ މާލެއަށް. އަވަށްޓެރި އެހެން ރަށަކަށް. މިއީތޯ ފުވައްމުލަކު ރައްޔިތުންނަށް
83

ޙައްޤުވާ މިންވަރަކީ؟ އަމުދުން މާބަނޑު މީހާ، މާބަނޑުވީމާ މިއަދު ސްކޭން އެބަ ހެދޭ. އެކަމަކު، ދެ ދުވަހުން
އެއްދުވަހު އަހަރުގެ ބޮޑުބައި، ފަސް އަހަރުން ހަ މަސްދުވަހުގައިތޯ ފުވައްމުލަކުގައި ތިބޭ މީހުންނަށް ސްކޭން ހެދުމުގެ
ޙައްޤު ކަށަވަރުވަނީ. މީތި ކަޑައޭ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަލައިނުގަނެވޭ ކަމަކީ. ފުވައްމުލަކު ރައްޔިތުން ޙަޤީޤަތުގައި
ވެސް އަޅުގަނޑު ލޮލުން ހަމަ ހަޤީޤަތުގައި ވެސް ކަރުނަ އާދޭ. ހާލަތު؛ އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިންވަނައަށް
އެންމެ ބޮޑު އާބާދީގެ ހާލަތަކީ މިއީތޯ؟ އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު؛ ހާލަތު، އެ އިހުސާސް ދިވެހި ޤައުމަށް
ކޮށްދިނުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ޓަކިނުޖަހަނީ ކޮންމިނިސްޓްރީއެއްގައިތޯ؟ ކޮން އިދާރާއެއްގައިތޯ؟ ސަލާންނުޖަހަނީ ކޮން
ސިޔާސީ...(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ކޮން ސިޔާސީ މީހަކަށްތޯ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހާލަތު. މި
ހާލަތު ބަދުލުވާން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްސަލައެއް ނެތޭ މުޅި ޤައުމުގެ ސިޔާސީ މީހުން އެކުގައި ވިދާޅުވާންވީ،
ފުވައްމުލަކު ރައްޔިތުން އެހެން ތަނަކަށް، އެހެން ސަރަހައްދަކަށް ހިޖުރާކުރާށޭ. ރަނގަޅު ޕްލޭނެއް ދިނުމަށްފަހު
އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުކުރަންވީ ނޫންތޯ. އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލެއް ނުކުރަމޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ 3 ވަނައަށް އެންމެ ބޮޑު
އާބާދީގައި ތިބި ޒުވާނުން ކުޅެންޖެހެނީ ހިރަފުހުގައި ކަމަށް. ޓާފް ދަނޑެއް އަޅައިނުދެވުނު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މައްސަލަތައް މިހިރީ. ޒުވާނުންގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު، ޒުވާނުންގެ ސަރުކާރުތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު މިއީ މައްސަލަތައް.
އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސްވެރިންނަކަށް އައިސްއެއް ނުލިބޭ. ދަނޑުފަނގުތައް ހަލާކުވެގެން އެ ދަނީ. އޮޅު އަލައިގެ ވާހަކަ
ދައްކާ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، ދިވެހިރާއްޖެއިން ފުރަތަމައިނުން ވެސް ހިމާޔަތްކުރަންޖެހެނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުވައްމުލަކުގެ
ދަނޑުތައް. ކޮބައިތޯ ދަނޑުވެރިކަމުގެ މިނިސްޓްރީން ކުރި މަސައްކަތަކީ؟ ވާލުގެ އުނދަގޫ އިންތިހާއަށް ބޮޑު.
ދަނޑުވެރިކަމުގެ އެންމެ ބޮޑު ރަށުގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. ކޮންކަމެއްތޯ ކުރެވުނީ؟ އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންގެ
ރައްޔިތުންގެ ހިތްހެޔޮކަމުން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މެހުމާންދާރީ އަދާކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ
ހުރި އޯގާތެރިކަމުގެ ނާޖައިޒު ފައިދާ ސިޔާސީ ބޭފުޅުން ނަގާ ނަގާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ލޮލުން ކަރުނަ އަންނަ މިންވަރަށް މި
ހާލަތު ދަށަށް މި ދިޔައީ. 5 އަހަރު ނިމިގެންދިޔައިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ ކުދިކުދި ރަށްރަށުގައި އެތައް
މަގުތަކެއް ހެދި މަންޒަރު. އިންޖީނުގެ؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ކިޔާ ޕަވަރހައުސް. އެހެރީ ރަށުގެ އާބާދީގެ ސެންޓަރު ގައި. އެ
ވިހަ ދުން އާބާދީތަކަށް އެ ދަނީ. ބަދަލުކޮށްދޭށޭ، ރީއެލޮކޭޓުކޮށްދޭށޭ އަޅުގަނޑޭ ބުނީ. މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދައްކައިފީމޭ
ޕީ.ޖީ ގުރޫޕުތަކުގައި، ސަރުކާރު ތަކުގައި، މިނިސްޓްރީތަކުގައި، ދައުލަތްތަކުގައި. މިކަން އަޅުގނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް އޮތް
ތަނުގައި ތަޙައްމަލެއް ނުކުރެވޭ ނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުވައްމުލައް އެބަޖެހޭ ޙަޤިޤީ ސިޓީއެއް ގޮތަށް އޮންނަން.
ފުވައްމުލައް އެބަޖެހޭ ޖާގަދޭން. އަޅުގަނޑުމެން މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ، ކުނީގެ މައްސަލަ އެހެރީ ބޮޑު ފަރުބަދައަކަށް
ވެފަ. އަޅުގަނޑުމެން މިދަންނަވަވާ ވާހަކައަކީ، ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީގެ ކެމްޕަހެއް ނެތޭ. އަޅުގަނޑުމެން މިދަންނަވާ
ވާހަކައަކީ، ފުވައްމުލަކުގެ ގިރާ ސަރަހައްދަކަށް ހިމާޔަތެއް ނެތޭ. އަޅުގަނޑުމެން މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ، ރައްކާތެރި
ފަތާފެންގަނޑެއް ނެތޭ. އަޅުގަނޑުގެ ތަޞައް ވުރެއް އެބައޮތް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮފް ތުނޑިއެއް އޮވެފައި، ރީތި ކުޅިއެއް
84

އެ އޮތީ. ގެން މިސްކިތާއި ހަވިއްތަ އެ އޮތީ. އެތަނުން އެކޯ ޓުއަރިޒަމް، ލޯކަލް ޓުއަރިޒަމް ތަރައްޤީކުރުމަށްޓަކައި
ނޭޗަރ ޕާކެއް ހަދައި، ވޯޓަރ ޕާކެއް ތަރައްޤީކޮށްދޭށޭ. މިކަންކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަޖެހޭ ކޮށްދޭން.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމު ރަނގަޅުކުރަން އެބަޖެހޭ. އެމް.ޖޭ.އެމްގެ ހޯލް އެޅެން އެބަޖެހޭ. މިކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން
20 ފަހަރު ރައީސެ އްގެ އަރިހުގައި ސަލާންޖަހާކަށްނުޖެހޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 29 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަހަރެއްގެ
މައްޗަށް ހޭދަކުރާއިރު ، ބޮޑު ސިޓީއެއްގައި މި އުޅެނީ ސްކޫލުގެ ހޯލް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަރތު މި އަރުވަނީ، ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު. އޭގެ ކުރިން މަޖިލީހު ނައިބު ރައީސް ރިޔާސަތާ ހަވާލުވެވަޑައިގެންދެއްވުން އެދެން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) .` އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ރިޔާޟް ރަޝީދަށް.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި
ގެންދަނީ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން. މި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ބޮޑު ބަޖެޓެއް. 29 ބިލިއަނަށް ވުރެ ބޮޑު
ބަޖެޓެއް. މި މަޖިލީހުން ފާސްވެ ގެންދާއިރު ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ގިނަ އުންމީދުތަކެއް ހުންނާނެ. އެހެންކަމުން،
ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ރައްޔިތުންނަށް މަގުފަހިކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އަދި އާ
ސަރުކާރުގެ މި ޕްލޭންތަކާ އެކުގައި މި ބަޖެޓު ފާސްވެގެންދާއިރުގައި ރައްޔިތުންގެ މިދެންނެވި އުންމީދުތައް
ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވެސް އެ ބަޖެޓަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް އަންނާނެކަމީ އެއީ ޝައްކެތް ނެތް
ކަމެއް. އެހެންކަމުން، މިއަދާ ހަމައަށް އައި އިރުގައި ރާއްޖެ އަޅުގަނޑުމެން މި ދެކެމުން މި އައި ރައީސް ޔާމީނުގެ 5
އަހަރުގައި ރާއްޖެއަށް އައިސްހުރި ތަރައްޤީއާއި ކުރިއެރުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލި ކޮންމެ ދިމާލަކުން އަޅުގަނޑުމެން
ފަޚުރުވެރިކަމާއެކު އެކަން ބަލައިގަންނަންޖެހޭ ކަމެއް. ރައީސް ޔާމީން ވެރިކަމަށް ނައުމަކީ އެއީ ރައީސް ޔާމީން މި
ޤައުމަށް ގެނެސްދެއްވި ތަރައްޤީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ލޯމަތިން ފުހެވިގެންދާނެ؛ އެއީ އެމަނިކުފާނުގެ ޚިދުމަތް މި
ޤައުމުން ނެތިދާނެ ސަބަބެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ ކަމަކީ، އަދި ކުރިއަށް އޮތް ވެރިކަމަށް އައި ، އަލަށް
އައި ސަރުކާރުން ވެސް ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ ތަރައްޤީ ގެންނަންޖެހޭނީ ރައްޔިތުންގެ އުންމީދުތަކާއި
ރައްޔިތުންނަށް އޯގާތެރިކަމާއެކު ރައްޔިތުންގެ މިނިވަންކަމާ، އަދި މުޅި ދައުލަތުގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށް
އިސްކަންދީގެނޭ. އާންމު އިޖްތިމާޢީ އެންމެންގެ މައްޗަށް ހަމަހަމަކަމާއެކު އިންސާފކުރެވޭނެ ގޮތެއްގެ މަތީން، ނުފޫޒާއި
85

ބާރުގެ ބޭނުންކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ޤާނޫނޫއަސާސީން އޮތް 3 ބާރު؛ އެ ބާރުތަކުގެ މަތީގައި އަމިއްލައަށް
މަސައްކަތްކުރުމުގެ ޖާގަ ލިބޭ ގޮތަށޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ އާ ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްތައް ބައްޓަންވެފައި ހުންނަންވާނީ. މި
ނޫން ގޮތަކަށް ދާ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި މިދެންނެވި ކަހަލަ
ހިތްހަމަނުޖެހުމާއި މީގެ ނަފްރަތު އޮންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ތަރައްޤީއަކީ ، އެއީ އެއްވެސް މެންބަރަކު
މަޤާމުގައި ދެމިހުރުމަށް ކަށަވަރުވާ ކަމެއް ނޫން. އަދި ވެރިކަމުގައި ހުންނަ މީހަކަށް ވެރިކަމުގައި ވެސް ދެމިހުރެވޭނެކަން
ކަށަވަރުކޮށްދޭނެ ކަމެއް ނޫން. ޔަޤީންވާ ކަމެއް ނޫން ތަރައްޤީއަކީ. އެހެންނަމަ، ރައީސް ޔާމީން މިދިޔަ އިންތިޚާބުގައި
ބައްޔެއް ނުވާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ މިދެންނެވި ބުރިޖާއި ، 25 ބުރީގެ ހޮސްޕިޓަލާއި،
އަދި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ކަންކޮޅުތަކެއްގައި މަނގުހެދުމާއި ، ބަނދަރާއި، ބޯފެނާ، މިހެން ކިޔާނެ ކަމެއް ނެތް. އެތައް
ބައިވަރު މަޝްރޫޢުތަކެއް؛ މީގެ ކުރިން ދުވަހަކު ވެސް މި ރާއްޖޭގައި ތަރައްޤީ ނާން ނަ މިންވަރަށް މިދިޔަ 5
އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވަނީ ރައީސް ޔާމީން ތަރައްޤީ ގެނެސްދެއްވާފަ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި
އައި ސިޔާސީ ހަލަބިލިކަމުގެ ތެރެއިންނާއި، ކަންކަމެއްގެ ތެރެއިން އައި ނަފްރަތާއި ހިތްހަމަނުޖެހުމެއްގެ ތެރެއިން މި
ސަރުކާރު އަޅު ގަނޑުމެންގެ އަތްމަތިން ބީވެގެންދާންޖެހުނީ. މީގެ ދެރަޔާއި ހިތާމަކުރާ ވަކި ފިކުރަކަށް ތާއީދުކުރާ މީހުން
އެބަތިބި. އެހެންނަމަވެސް ، އަޅުގަނޑު އެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، އެއީ މާޒީ ކަމަށް ބަލައިގެން
އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްދަމާ ހިނގާށޭ އަލަށް އައި ސަރުކާރާއެކު. އަލަށް އައި ސަރުކާރުން މިއަދު ފާސްކުރަން ބަޖެޓަކީ
ރައްޔިތުންނަށް މަންފާވަނިވި ، ރައްޔިތުންގެ ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް ހިމެނިފައިވާ ބަޖެޓެއް. އަދި މި ބަޖެޓަށް އުނިއިތުރު
ގެނައުމުގެ މަސައްކަތް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރާއިރުގައި އޭގެތެރެއިން ކުރިއަށް އެބަދޭ.
އަޅުގަނޑު މި ގޮނޑީގައި އިނދެގެން މިއަދު ފަޚުރުވެރިވަން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑު މިތާނގައި
އިނދެގެން މިހާތަނަށް ކުރެވިފައި ހުރި މަސައްކަތަށް. އެއީ އަޅުގަނޑު އަމިއްލައަށް ވާ ފަޚުރެއް ނޫން. މީގެ ޙަޤީޤީ
ފަޚުރުވެރިންނަކީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން. އެ ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑަށް ފުރުޞަތު ދިނީ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑަށް ދިން ފުރުޞަތުގެ ވަރަށް ރަނގަޅު ބޭނުންތަކެއް ހިފުނު ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަން. މިއަންނަ 2019ގެ އިންތިޚާބުގައި ހަމަ މި ދާއިރާއަށް އަޅުގަނޑު ކުރިމަތިލާނަން. އެހެންނަމަވެސް، މި
ދާއިރާއަށް އަޅުގަނޑު ކުރިމަތި ލާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ކޮށްދީފައި ހުރި ކަންތައްތައް، ރައްޔިތުންނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް
ކޮށްދީފައި ހުރި ކަންތައްތަކަކީ އެއީ ރައްޔިތުން ހަނދާނުން ފިލައިގެންދާނެ ކަންތައްތަކެއް ނޫން. ވިލުފުށީގެ މަގު
ހެދުމުގެ މަޝްރޫޢަކީ ވަރަށް ބޮޑު މަޝްރޫޢެއް. އެ މަޝްރޫޢު اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މިއަދު ވަނީ ނިމިފަ. އަދި
ހަމައެހެންމެ ވަރަށް ޒަމާނީ ފެންވަރުގެ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނެއް އެ ރަށުގައި ވާނީ ޤާއިމުކުރެވިފަ. ފުޓްސަލް ދަނޑެއް އެ
ރަށުގައި ވާނީ ޤާއިމުކުރެވިފަ. އަދި އެރަށުގެ ނެރުގެ ލަފާފުރުމުގެ ދަތިކަން ޙައްލުކުރުމަށްޓަކައި ނެރު، އަދި އޭރުގައި
ނެރު ވަރަށް ގަދަ. އެތަން އޮންނަނީ. ބަނދަރެއް ނެތް. އެ ބަނދަރަށް ލުއިކަން ގެނެސްދިނުމަށްޓަކައި އާ ނެރެއް
86

ކެނޑި، އެ ބަނދަރު ވެސް މިއަދު ވަނީ ވަރަށް ނިޔާމަ ބަނދަރަކަށް ވެފަ. ހަމައެއާއެކުގައި ވިލުފުށީގެ ފެނުގެ ނިޒާމު
މިއަދު ވަނީ ގާތްގަނޑަކަށް ޤާއިމުކޮށް ނިމިފަ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް ވަނީ ތ. އަތޮޅު ވިލުފުށީ
ދާއިރާގައި ހިނގާފަ. އަދި މިނޫން ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިންވެސް ޞިއްޙީ މަރުކަޒާއި އަދި ތަފާތު އެތައް މަޝްރޫޢުތަކެއް
މި ސަރުކާރުން ވަނީ، ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން ވަނީ ކޮށްދެއްވާފަ. އެ ކަމަށްޓަކައި އެ މަނިކުފާނަށް ވެސް މިއަދު
ޝުކުރު އަދާކުރަން އަޅުގނޑު. ހަމައެއާއެކުގައި އަޅުގަނޑު ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާގެ ބުރުނި، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ
ބުރުނި؛ ބުރުންޏަށް އައިއްސަ ހުރި ކުރިއެރުންތަކަށް ބަލާ ކަމަށް ވަންޏާ ބުރުންޏަކީ ކުޑަ އާބާދީއެއް ކަމުގައި ވާއިރު
ވެސް މިއަދު ބުރުނީގައި ނަރުދަމާ ނިޒާމުގެ ޚިދުމަތް ވަނީ ޤާއިމުކުރެވިފަ. އާދެ! އަދި ހަމައެހެންމެ އާ ޞިއްޙީ
މަރުކަޒެއް ޒަމާނީ ވަސީލަތާއެކު މިއަދު ވަނީ ޤާއިމުކުރެވިފަ. އަދި ބުރުނީގައި ހުރި އިންޖީނުގެއަކީ އެއީ މި
ސަރަހައްދުގައި ވެސް ހުރި އެންމެ ފެންވަރު ރަނގަޅު؛ ސަރަހައްދޭ މިދަންނަވަނީ، މި ސައުތު އޭޝިއާ ސަރަހައްދަށް
ބެލި ނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެންމެ ފެންވަރު ރަނގަޅު އެއް އިންޖީނުގެއަށް ބުރުނީ އިންޖީނުގެ ވާނޭ. އެއީ
ދުވާލު ބުރުނީ ރައްޔިތުންނަށް މިއަދު ސޯލާއިން ކަރަންޓު ލިބޭނީ. އެ އިންޖީނު ހިނގަނީ ކިހިނެއްތޯ، ކޮންއިންޖީނެއްތޯ
މިހާރު މަސައްކަތްކުރަނީ އަޅުގަނޑުގެ މި ފޯނުން އިންޓަރނެޓަށް ވަދެ ބަލައިލެވޭނެ. މި ފެންވަރުގެ އިންޖީނުގެއެއް
މިއަދު ހުންނާނީ ބުރުނީގައި ޤާއިމުކުރެވިފަ. އެހެންވީމާ، މި ނޫނަސް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ވަނީ އެ ރަށުގައި
ޤާއިމުކުރެވިފަ. ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒެއްގެ މަސައްކަތް މިއަދާ ހަމައަށް ކުރިއަށް އެބަދޭ. އަދި ތަފާތު ކުޅިވަރުކުޅޭނެ
ކޯޓުތަކާ އެއްޗެހި އެ ރަށުގައި ވަނީ ޤާއިމުކުރެވިފަ. އެހެންވީމާ، މިދިޔަ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ރައީސް ޔާމީނުގެ
ވެރިކަމުގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ވަނީ އަޅުގަނޑު މި ގޮނޑީގައި އިނދެގެން ކުރެވިފަ. އެހެންވީމާ، މިއީ
2019އަށް އަޅުގަނޑު މި ކުރާ އުއްމީދުގައި އަޅުގަނޑަށް ކުރެވިފައި ހުރި މުހިންމު މަސައްކަތްތަކެއް. އެހެންވީމާ، ދެން
އޮތީ މަޑިފުށި. މަޑިފުށްޓަކީ ބިން ހިއްކައި ނިމިފައި މިއަދު އޮތީ. ހަމައެއާއެކުގައި ރިވެޓްމެންޓު މަސައްކަތް އޮތީ ނިމިފަ.
އެ ރަށުގެ ނަރުދަމާ ނިޒާމުގެ މަސައްކަތް ވަނީ ނިމިފަ. ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒެއްގެ މަސައްކަތް ވަނީ ނިމިފަ. އެ ރަށުގެ
ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނުގެ މަސައްކަތް ވަނީ ނިމިފަ. އާ ބަނދަރެއް އެ ރަށަށް ވަނީ ލިބިފަ. ހަމައެހެންމެ މަގުހެދުމުގެ
މަޝްރޫޢު ވަރަށް ބާރު ސްޕީޑެއްގައި މިހާރު ކުރިއަށް އެބަދޭ. އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވޭ، މަޑިފުށީގެ ސާފު
ބޯފެނުގެ ޚިދުމަތް މި އަންނަ 2019ގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ފެށިގެންދާނެ. މި ބަޖެޓުގެ ހިމެނިފައި އެބަވޭ. އަދި
މިނޫނަސް ތަފާތު ސްޕޯޓްސް އެރީނާތަކުގެ ކޮންސެޕްޓުތަކެއް، ތަފާތު ކުޅިވަރު ކުޅެވޭނެ ވަސީލަތްތައް ވަނީ ސަރުކާރުން
ޤާއިމުކޮށްދީފަ. މި ހުރިހާ ކަންތައްތަކަކާ އެކުގައި 2019 އަށް އަޅުގަނޑުމެން ދަތުރުކުރާއިރުގައި ރައްޔިތުންގެ އަދިވެސް
އުއްމީދުތައް ވަރަށް ބައިވަރު. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުން ހިތްހަމަޖެހޭ، އެތައް ބައިވަރު ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ވަރަށް ގިނަ
ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. މި ހުރިހައި ކަންތައްތައް ކޮށްދިނުމުގައި މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭން މަގުފަހިވެގެންދާނެކަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ. އެހެންވީމާ، އަނެއް ކާވެސް ފާއިތުވެދިޔަ ދިގު މާޒީތަކަކަށްފަހުގައި އަލަށް އާ ސަރުކާރެއް
87

އައިސްގެން މި ސަރުކާރުގެ ޅަފަތުގައި މި ސަރުކާރަށް މި ލިބެނީ ވަރަށް ރަނގަޅު ފުރުޞަތެއް ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ
ގޮތަށް ކަންތައްތައް ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދިނުމަށްޓަކައި. މިކަން ކޮށްދިނުމަށްޓަކައި އެއްވެސް ކަހަލަ ހަލަބޮލިކަމެއް ނެތި،
ވަރަށް އޮމާން މާޙައުލެއްގައި ކޯލިޝަނަށް މި ލިބެނީ ވެރިކަންކުރަން. މި ލިބޭ ފުރުޞަތު؛ އަޅުގަނޑު މިއަދު ވެސް
އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް ދަންނަވަން ބޭނުން. މި ލިބޭ ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންހިފައިގެން ޚިޔާލު ތަފާތުވުން ހުރި
ނަމަވެސް ވަކި ވިސްނުމެއް، ވަކި ތަފާތު ވިސްނުންތަކުގެ ބޭބޭފުޅުންނާ އެކުގައި ކުރިއަށް ވަޑައިގަންނަވައިފި ކަމަށް
ވަންޏާ އަމާން ނިޔާމަ ދަތުރެއް އެ މަނިކުފާނަށް ކުރިއަށް މިއޮތް 5 އަހަރު ވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، މިކަން ކުރުމުގައި
ތަފާތު ފިކުރުގެ މީހުން ގޮވައިގެން އުޅެން އަޅުގަނޑުމެން ދަސްކުރަންޖެހޭ އެބަ. 21 ދުވަސް ފަހުން، 30 ދުވަސް
ފަހުން މި ކޯލިޝަން ރޫޅާލައިފި ކަމަށް ވަންޏާ އަނެއްކާވެސް ކުރިން ކުރި ތަޖުރިބާތައް ކުރަންޖެހޭނެ. ހަމަ
މިދަންނަވަނީ ވަކި ވެރިކަމެއްގެ ވާހަކައެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް 2008 އިން ފެށިގެން މިއަދާ ހަމައަށް
ފެނިގެންދިޔައީ ކޯލިޝަނަކާއެކު ކޮންމެ ވެރިއަކު އަންނަނީ. އަންނަތާ ދުވަސްކޮޅެއް ފަހުން އޭނައަށް މަސައްކަތްކޮށްދިން
މީހުންގެ މަތިން ހަނދާންނެތި، އެ މީހުން ބޭރުކޮށްލައި، އަމިއްލައަށް ތިމާ އެކަނި އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ހަދައިގެން
ސަރުކާރު ހިފައިގެން ކުރިއަށްދާން މަސައްކަތްކުރަން ފެށީމަ އިދިފުށަށް ވެއްޓި، މި ކަންކަން ކުރިމަތިވާންޖެހުނީ.
އެހެންވީމާ، މިހެން ނުވާނެ ގޮތަށް އަނެއްކާވެސް އާ ސަރުކާރެއް އެކުލަވާލައި މި ސަރުކާރާއެކު ކުރިއަށްދިއުމުގެ
ފުރުޞަތު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް މިއަދު އެބައޮތް. އަޅުގަނޑުމެން މި ތިބީ މި ސަރުކާރަށް ދޭންޖެހޭ ހުރިހާ
ސަޕޯޓެއް، ހުރިހާ ތާއީދެއް މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތެރޭން އެ މަނިކުފާނަށް ދޭން. އެހެންވީމާ، މިކަން
އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށްޓަކައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ މާޔޫސްވާ
ކަމެއް އޮތްކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަޅުގަނޑު މިއަދު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ކުރިކަމަކުންނެއް
ނޫނޭ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕީ.ޕީ.އެމުގެ ވެރިކަން އަޅުގަނޑުމެން އަތުން ގެއްލިގެންދިޔައީ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން
ޕީ.ޕީ.އެމް ތެރޭން މި ކަންކަން ކުރަންވީ ގޮތަށް މިކަންކަން ނުކުރެވުނީމަ، އޮގަނައިޒްކޮށް ކެމްޕޭނުގެ ކަންތައް
ކުރިއަށްނުގެންދެވުނީމަ. އަދި މިތާ ތިބި ތަޖުރިބާހުރި ޕީ.ޕީ.އެމަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރުންގެ ތެރޭން ޒަމާންވީ ވަރަށް
ގިނަ ދުވަސް ވަންދެން ސިޔާސީ ކަންކަމުގައި އުޅެފައި ތިބި މީހުންގެ ތަޖުރިބާގެ ބޭނުން ނުހިފައި، ކޯޑިނޭޓަރުންނާއި
ތަފާތު ނަންނަން ކިޔާ މީހުން މީހުން މެދުވެރިކޮށްގެން ކެމްޕޭނުކުރީމަ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން
އެއްފަރާތްކޮށްފައި ކެމްޕޭނުކުރީމަ އަޅުގަނޑުމެން އަތުން އިންތިޚާބު ގެއްލިގެންދިޔައީ. މިއީ މިއަދު މިތާ ދައްކާ ވާހަކައެއް
ނޫން. ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަމުން އައި ވާހަކައެއް. ނަސީބު ކަންދިމާކުރި ގޮތުން މި ވަގުތު މަޖިލީހުގެ
ރައީސަކަށް އިންނެވީ، އަޅުގަނޑަށް ފެންނަން މި އިންނެވީ މިދެންނެވި ވާހަކަ، އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ވާހަކައަށް
ހެކިވާނެ ބޭފުޅެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ވެސް ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް
ބޮޑު އުއްމީދުތަކަކާއެކު ކޮންމެ ސަރުކާރެއް މި އަންނަނީ. އޮންނަ މުއްދަތަށް މި ސަރުކާރު ދެމެހެއްޓުމަކީ، މި
88

ސަރުކާރާއެކު ކުރިއަށްދިއުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ވަކި ހިސާބަކުން ސަރުކާރު ބަދަލުކުރަން ނުކުތުމަކީ އެއީ
ހަމަޖެހޭ، ޤައުމަށް އެންމެ މަޞްލަޙަތު ހުރި ގޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް،
މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ހާލަތާއި ކަންތައްތައް މިއޮންނަ ގޮތުން ތިމާ ހިތްހަމަނުޖެހޭ ކޮންމެ ވަގުތެއްގައި ސަރުކާރު
ބަދަލުކުރަން ނުކުންނަ އުސޫލު އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުކުރަންޖެހޭ އެބަ. އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީން ބޭނުންވާ، ވަކި މީހަކު
ބޭނުންވާ ގޮތަށް، ވަކި ބަޔަކު ބޭނުންނުވާ ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް ވީމަ ސަރުކާރު އިސްތިއުފާދޭން ގޮވައި، ސަރުކާރާ
ދެކޮޅަށް މުޒާހަރާކުރަން ގޮވައި، މިކަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ހުއްޓާލަން. އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ،
ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުން ރީތި މިސާލު ހޯދައިގެން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންނަކީ އަބަދު މަގުމަތީ
މުޒާހަރާކުރަން ތިބޭ ބަޔަކަށް ވެގެނެއް ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަކީ އެ އަންނަ ސަރުކާރާ އެކުގައި ދޭންޖެހޭ
އެއްބާރުލުންދީގެން ސަރުކާރާ އެކުގައި ކުރިއަށްދާން ދަސްކުރަންޖެހޭ ބަޔަކަށް ވާންޖެހޭ އެބަ. އަދި ސަރުކާރުގެ
ވެރިއަކަށް ހުންނަ މީހާ ސުޕްރީމް ކޯޓާ ނުލައި، މަޖިލީހާ ނުލައި، މަޖިލީހުގެ ބާރުތައް އޮތް މިންވަރަކުން މަޖިލީހުގެ
ތެރޭން މަޝްވަރާގެ މަތީން ރީއްޗަށް ކަންކަން ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ހޯދަން އެބަޖެހޭ ނުފޫޒު ބޭނުންކުރުމުގެ ބަދަލުގައި.
ހަމައެހެންމެ ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކު ތެރޭން ވެސް ޢަދުލުއިންޞާފު ހަމަހަމަކަމާއެކު ރައްޔިތަކަށް ވެސް ލިބޭ ގޮތަށް،
ސަރުކާރުގެ ޙައްޤު ވެސް ހިމާޔަތްކުރެވޭ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ މި އޮންނަ އުސޫލުގެ ތެރޭން
ހެދިފައި ހުރި ގާނޫނުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން ކަންތައްތައް ކުރުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ވަލުދޮރޯށިން ވަދެ
ވަކި ސިޔާސީ މީހުން ހައްޔަރުކުރަން ކޯޓުއަމުރު ނެރެ، މި ސަކަރާތް ޖެހުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމު ގައި ހުއްޓާލަންޖެހޭ
އެބަ. ނުހުއްޓި ނަމަވެސް މި ހުއްޓޭނެ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މިތާނގައި މިހާ މުހިންމު
ވަގުތެއްގައި ދައްކާލަން ހަމަ އެންމެ ރަނގަޅު ވާހަކައެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް މިކަން ގަބޫލުކުރެވޭތީވެ މިއަދު މި
ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގެ ތެރޭގައި މި ވާހަކަ މިދައްކަނީ. ބަޖެޓު ކަންތައްތަކަށް ބަލައިލައިފި ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ ރައީސް
ޔާމީނުގެ 5 އަހަރުދުވަހު ތެރޭގައި ރާއްޖޭ އިޤްތިޞާދެއް ހެޔޮ ރަނގަޅު ބަދަލުތަކެއް އައިކަން އެއީ އަޅުގަނޑުމެން
ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތެއް. ހަމައެގޮތަށް ބަލައިލާއިރު ރާއްޖޭ އިޤްތިޞާދަށް އިތުރު ވަރަށް ރަނގަޅު ކަންތައްތަކެއް
މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހު ތެރޭގައި އަތުވެއްޖެ. ގެނެސްދެއްވައިފި. މީގެ ފައިދާ ޙަޤީޤަތުގައި ކުރާނެ، އައި އަލަށް އައި
ސަރުކާރުން. މިހާރު 29 ބިލިޔަނުގެ ބަޖެޓް ޑެފިސިޓްވާނެ ކަމަށް ގާތްގަނޑަކަށް މި ބެލެވެނީ 2 ބިލިޔަނާއި 3 ބިލިޔަނާ
ދޭތެރޭގައި. އެހެންނަމަވެސް، މީގެ ކުރީގައި ކިހިނެއްތޯ؟ ރައީސް ޔާމީން ވެރިކަމަށް ވަޑައިގެންނެވިއިރު ދައުލަތުގެ
ދަރަންޏަކީ ކޮބައިތޯ؟ ވަރަށް ބޮޑު ދަރަނި އިނގޭތޯ. އޭރު ދައު ލަތުގެ ދަރަނި 29 ބިލިއަނުގައި އޮތީ. އެހެންވީމާ، މިއަދު
ދައުލަތުގެ ދަރަނި 43 ބިލިއަނަށް އެރިއޭ ބުނާއިރުގައި، މި ދެންނެވި 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ރައީސް ޔާމީނު
ކޮށްދެއްވާފައި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު 43 ބިލިއަނަކީ ދަރަންޏެއްގެ ގޮތުގައި މި ރާއްޖޭގައި އެއްވެސް މީހަކު ބޮޑު
ދަރަންޏެއް ކަމަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ކަންތައްތައް އަގުހެޔޮކުރުމަށްޓަކައި ކަންތައްތައް އޮތް މަގުން
89

ނޫން މަގުމަގުން ކަންތައްތައް ކުރިކަން އެއީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް މިއަދު ގަބޫލުކުރާ ޙަޤީޤަތެއް.
ހުޅުވާލެވިފައި އޮންނަ ބިޑެއްގެ ތެރެއިން ކަންތައްތައް ކުރި ނަމަ، މިއަށްވުރެން ވަރަށް ބޮޑުތަން އަގުހެޔޮވެގެންދާނެ.
އެހެންވީމާ ކުރި އަށް އޮތް ސަރުކާރުން ވެސް މި ދެންނެވި ގޮތަށް ކަންތައްތައް ކުރާއިރުގައި ރައްޔިތުންނަށް ތަކެތީގެ
އަގުހެޔޮކުރުމަށްޓަކައި މި ކަން އެބަޖެހޭ ކުރަން. އަދި ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ހިންގަން ބޭނުންވާ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ
މިހާރު ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރުކުރަންޖެހޭ އެބަ. އެއީ ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށްޓަކައި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ އެހީޔާއި މަދަދު އެބަ ސަރުކާރަށް ދެންޖެހޭ. އެކަން ނުކޮށްދީފި ކަމަށް ވަންޏާ
އަޅުގަނޑުމެނަށް ޓެކްސްއާއި އަދި އެހެން ތަފާތު ގޮތްގޮތުން ރައްޔިތުން މަޖިލީހުން ކޮށްދެންޖެހޭ ކަންތައްތައް ނުކޮށްދެވޭ
ކަމަށް ވަންޏާ ސަރުކާރަށް ވަރަށް ދަތިވާނެ. ރައްޔިތުން މަޖލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބޭނުންފުޅުވޭ ނަރުދަމާ
ވެސް އަޅަން ބޭނުންވޭ، އަދި މި ދެންނެވި އެހެން ކަންތައްތައް ވެސް ކުރްން ބޭނުންވޭ ދާއިރާތަކަށް. އެހެންނަމަވެސް،
އެ ބޭފުޅުން ބޭނުމެއް ނުވޭ ވަކި ހިސާބަކުން ފިކުރު ހުންނަ ގޮތުން ރައީސް ސަރުކާރުން ފޮނުވާ ބިލުތަކަށް
ތާއީދުކުރާކަށެއް. އެހެނެއްނުވާނެ ޤައުމު ތަރައްޤީއެއް. އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ގިނަ ބިލުތަކަށް
ތާއީދުކޮށްފައި ހުންނާނީ ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ މަންފާހުރި ކަންތައްތަކަށް. ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުން އޮތް ކަންތައްތައް
ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޖިލީހުގައި ފާސްކުރެވިފައި އެބަހުރި. އޭގެތެރެއިން ބައެއް ކަންތައްތައް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން
ނިއުޅަމުން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، އެއީ އެ ވަގުތު އެ ކަންތައްތައް ކުރަން އޮތް ގޮތުން ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންނަށް މިނިވަންކަމާއެކު އެ ކަންކަން ކުރުމުގެ ޖާގަ ނެތުމުގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ ބައެއް
މެންބަރުންނަށް، ބައެއް މެންބަރުންނަށް މަޖުބޫރުން ކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތައް ކަމަށް އަޅުގަނޑު މިއަދު ގަބޫލުކުރަން.
ހަމަ އެ ގޮތަށް އަޅުގަނޑު މިއިން ގޮނޑި ، އަޅުގަނޑު އަރާ އިން ގަހުގެ އޮފިގަނޑު ކަނޑާލަން ވެސް އަޅުގަނޑަށް
މަޖުބޫރުވީ. ކޮންކަމަކާތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ގޮނޑި ގެއްލޭ ގޮތަށް އެ ދުވަހު ވޯޓުލާން އަޅުގަނޑަށް މަޖުބޫރުވީ. އެއީ އެ
ދުވަހު އުފަލުން ކުރި ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު އެ ދުވަހު ވެސް އަޅުގަނޑު އެކަމާ ހިތާމަކުރިން. މިއަދު ވެސް އެކަން
ކުރީތީވެ އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން އެކަން އަނެއް ކޮޅަށް ބަދަލުކޮށްފިން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މުއައްސަސާތަކުގެ ބާރުވެރިކަމާއެކު މުއައްސަސާތައް ހިނގާނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ކަންކަން ބައްޓަންކުރަންޖެހޭ އެބަ. މިކަން ކުރުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އެކަތިގަނޑަކަށް ވެގެން މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭ.
މި ދައުލަތް އޮންނާނެ. މާދަމާ މި މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުގައި އިންނެވި، ހުޅުހެންވޭރު ދާއި ރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ނީނދެދާނެ އެ ގޮނޑީގައި. ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނީނދެދާނެ އެ ގޮނޑީގައި. އެހެންނަމަވެސް، މި
ރައްޔިތުން މަޖިލިސް ދެމިއޮންނާނެ އިނގޭތޯ. މި މަޖިލިސް އޮންނާނެ. ވެރިކަންކުރާ ފަރާތް، ދައުލަތް އޮންނާނެ.
ޖުޑިޝަރީ އޮންނާނެ. އެތާ ހުންނަ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި ތިބޭ ފަނޑިޔާރުން ބަދަލުވެދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ޤައުމު،
ޤައުމެއްގެ ގޮތުގައި ބޭއްވުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތުން ގެނައި މި ފެހި ޤާނޫނުއަސާސީން
90

އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅާފައި އޮތް އިންތަކުގެ ތެރޭން އަޅު ގަނޑުމެން ދަތުރުކުރަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގެންވާނެ.
މީގެތެރެއިން ވެރިކަންކުރެވޭނެ ޖާގަ އެބައޮތް. މިއިން ބޭރަށް ނުކުންނާކަށްނުޖެހޭ އެއްވެސް މީހަކު. މީގެތެރެއިން
ދަތުރުކުރެވޭނެ މަގު އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެނަށް ފަހަކަށްއައިސް ފެނިގެން މި ދިޔައީ ކޮންމެ ވެރިޔަކު
ވެސް އެ މީހެއްގެ ވެރިކަމަށް އައުމަށްފަހުގައި މުޅި ޤައުމުގެ ހުރިހާ ބާރުތަކެއް އޭނަގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައި
ބާއްވައިގެން ގެންދާ މަންޒަރު. އެހެނެއްނުވާނެ އެ ކަމެއް. އެހެނެއްނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑުމެން މިކަން
މާޒީވެހިނގައްޖެ. އޮގަސްޓް ބާރަތޭރައަކީ ދިވެހިރާއްޖެ މިނިވަންވި ދުވަސް. އަލުން އަނބުރާ އެ ދުވަހެއް މި ޤައުމަކަށް
ނުގެނެވޭނެ. ގެންނަން ކުރާ މަސައްކަތަކީ ވާނީ، ވަގުތީ ކަމަކަށް ވާނީ. އެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާއިތުވި
ދުވަސްތަކުގައި ފެނިގެންދިޔައީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިއަދު ވެސް ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، ރައީސް ޔާމީނާއެކު
މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހު ކުރެވުނު މަސައްކަތުން ދިވެހިރާއްޖެ ތަރައްޤީގެ ގޮތުން އެމަނިކުފާނު ކުރެއްވި މަސައްކަތަށް
އަޅުގަނޑުމެން ފަޚުރުވެރިވަމޭ. އަދި އެ މަނިކުފާނު ކޮށްދެއްވި ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ އަބަދުވެ ސް އަޅުގަނޑުމެން
ދައްކާނަމޭ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެނަށް ނުދެއްކޭ ވާހަކަ އެބަހުރި. އެ ވާހަކައެއް މިތާކު ދެއްކޭކަށެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އެ
ވާހަކަ ނުދެއްކިކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަޅުގަނޑު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ،
އެމަނިކުފާނަށް މި ލިބެނީ ޅަފަތުގައި އާ ސަރުކާރެއް. މި ސަރުކާރު ކަންތައްތައް ކުރާއިރުގައި މި ދެންނެވި އެންމެންގެ
މަޞްލަޙަތުތައް ހިފެހެއްޓޭ ގޮތަށް މި ކަންތައްތައް ކޮށްފި ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ މި ސަރުކާރާއެކު ކުރިއަށްދާން ފަސޭހަވާނެ.
އަދި މި ކޯލިޝަނަކީ މިއީ ޤާނޫނުއަސާސީން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށްޓަކައި، މަޢުލޫމާތަށްޓަކައި ދަންނަވާލަން.
މަޖިލީހުގައި ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންގޮސް މިއަދު ނިންމުމަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވަނީ ފާސްކުރައް ވާފަ. އަޅުގަނޑު މި
ވަގުތު ރިޔާސަތުން ދަންނަވައި ލާނަން. ކުރިއަށް އޮތް 10 މިނެޓުތެރޭގައި ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންނަށް
ފުރުޞަތުއަރުވާނަން. އެއަށްވުރެން ފަހުން ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންނަށް ދެންއަޅުގަނޑުމެން ފުރުޞަތު
އެރުވި ކަމުގައި ވިޔަސް، މި ރޭ މިހާރު ބާކީ ހުރި ވަގުތުތަކަށް ބަލައިފިއްޔާ މިހާރު އެދިވަޑައިގެންފައި ތިއްބެ ވި
މެންބަރުންނާއެކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖަލްސާ ގެންދަންޖެހޭނީ މާދަމާޔާ ހަމައަށް ކަމަށް މި ފެންނަނީ ހުސްވަގުތުކޮޅު
ދެމުންގެންދާ ކަމަށް ވާނަމަ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ހަމަ ޢިޒުނަފުޅާ އެކީގައި ކުރިއަށް އޮތް 10
މިނެޓު؛ 2.35އާ ހަމައަށް އަޅުގަނޑު ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވާނަން. އެއަށްވުރެ ފަހުން
ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާ އެއްވެސް މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުނާރުވާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު މިހާރު
ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދުދީދީއަށް.
91

ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. .` އާދެ، މިއަދު މި ތަނަށް ހުއްޓި 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން
ވާހަކަދައްކާއިރު ، އަޅުގަނޑުގެ ހިތަށް ވަދެގެން އަންނަނީ ވޭތުވެދިޔަ 4 އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން އައްޑޫ ސިޓީއަށް ބަޖެޓުން
ލިބުނު އެއްޗަކާއި، ބަޖެޓުން އައްޑޫ ސިޓީއަށް ލިބުނު ފައިދާއާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަނޑުމެން ވޭތުވެދިޔަ
4 އަހަރު އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވި ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި އައްޑޫ ސިޓީއަށް ނަރުދަމާގެ ޚިދުމަތް، ފެނުގެ ޚިދުމަތް،
ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތް؛ އޭގެ އިތުރުން އައްޑޫ ސިޓީގެ މަގުތައް ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ހެދުމަށް ބޭނުންވެގެން ރައްޔިތުން
ވަރަށް ބޮޑަށް އެދިއެދި ތިބީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އައްޑޫ ސިޓީއަށް ؛ އާދެ، ރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ ވަރަށް
ބޮޑު ބައެއް ހިއްސާކުރާ، ތިރީހަކަށް ހާސް މީހުން ގާތްގަނޑަކަށް ދިރިއުޅޭ އައްޑޫ ސިޓީއަށް ވަރަށް ނިކަމެތި ގޮތަކަށް
ބަޖެޓުން ޚިދުމަތް ލިބިގެންދިޔައީ. އާދެ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކާއިރު އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓު މި ދަނީ ރިޔާސީ ދައުރެއްގެ މެދުތެރެއިން ބަޖެޓު ފާސްވެގެން މި ދަނީ. އާދެ ބަޖެޓު
ހެދުމަށްޓަކައި މިހާރު މި ފެށުނު ސަރުކާރަށް ފުރުޞަތު ލިބިގެންދިޔައީ ވަރަށް ހަނި ދާއިރާއަކުން، ވަރަށް ކުޑަކުޑަ
ވަގުތުކޮޅެ އް. މިއީ ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވެސް އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ވިސްނަންޖެހޭ ވަރަށް
މުހިއްމު ކަމެއް. އާދެ، މި ހާލަތުގައި ބަޖެޓަށް ފާޑުކިޔުމުގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަންވީ، ބަޖެޓް
ކޮމިޓީއާ ވެސް ގުޅިގެން ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ފައިދާހުރި ގޮތުގައި މި ބަޖެޓުން ކުރިއަށް މި އޮތް އަހަރަށް
ދިވެހިރާއްޖެއަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާތަކަށް އެންމެ ފައާިދުހރި ގޮތުގައި މި ބަޖެޓުން
ލިބޭ އެއްޗަކުން ޚިދުމަތްކުރެވޭ ގޮތަކަށް މަސައްކަތްކުރުމަށް. މި ގޮތުން އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ބަޖެޓް މި ފަހަރު
29 ވަރަކަށް ބިލިޔަން ރުފިޔާއަށް އަރައިގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އޭގެތެރެއިން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވިއްސަކަށް ޕަސެންޓް އިތުރުވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. ވިއްސަކަށް ޕަސެންޓް އިތުރުވާނޭ
އަޅުގަނޑު މިހެން ދެންނެވީމަ މަނިކުފާނު ހިތްޕުޅަށް އަރާވަޑައިގަންނަވާނެ ބައިވަރު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް، ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ޢާމިރު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
92

އާދެ، އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ރިޔާސަތުން އިޢުލާނުކުރެއްވީ ، މިހާރު 10 މިނެޓު
ތެރޭގައި އެދޭ ފަރާތްތަކަށޭ ފުރުޞަތު ލިބޭނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީގެ ލީޑަރު މި ކޮޅަށް ވަޑައިގަންނަވާކަމުގެ
މަޢުލޫމާތެއް ލިބިފައި އޮތީމަ، ލީޑަރަށް ފުރުޞަތު ލިބޭނޭ ގޮތަކަށް ވަގުތު އިތުރުކޮށްދެއްވުން އަޅު ގަނޑު ހަމަ
ދަންނަވަމޭ. އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަންވެގެން. 45 ވަރަކަށް މިނެޓުގެ ވަގުތުކޮޅެއް ދެއްވައިފި ކަމަށް ވާނަމަ އެ ފުރުޞަތު
ލިބިގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، ދާއިރާއަށް؛ ޚާއްޞަކޮށް މި މަޖިލީހުގައި ތަމްސީލުކުރާ ސިޔާސީ ޕާޓީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ޖުމުލަކޮށް މި ދަންނަވަނީ.
އަޅުގަނޑުމެން ވަކި ލީޑަރުންނަށް ފުރުޞަތުދިނުމުގެ އުސޫލެއް ނުގެންގުޅެން. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންގެ ޢިޒުނަޔާ އެކީގައި މަޖިލީހުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަށް އަޅުގަނޑު ދާނަން. 3 ޖަހާއިރު. އެހެންވީމާ، 3 ޖެހުމާ
ހަމައަށް އަދި ވެސް ފުރުޞަތު ބާއްވާލަދޭނަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް. ދެން މިދެންނެވީ ހަމަ ވީހާވެސް ގިނަ
ބޭފުޅުންނަށް ހަމަ ބައިވެރިވުމަށް ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ ގޮތުން. އެހެންވީމާ، 3:00 ގެ ކުރީގައި އެދި ވަޑައިގަންނަވަން
އަޅުގަނޑު އަނެއްކާ ވެސް ފުރުޞަތު އިތުރުކޮށްދޭނަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ޢިޒުނަޔާ އެކު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ވާހަކަފުޅައިގެން ކުރިއަށްވަޑައިގަތުމަށް ދަންނަވަން.
ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. އާދެ، އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކަމުންދިޔައިރު އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފަހަރު މި ލަފާކުރެވޭ 29 ބިލިޔަން ރުފިޔާއެއްގެ ތެރެއިން ވިއްސަކަށް ޕަސެންޓު އިތުރުވެގެން
ހިނގައިދާނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހިތްޕުޅަށް އަރާވަޑައިގަންނަވައިފާނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބައިވަރުތަކެއް ލިބެނީބާވައޭ
އެހެން ދިމާލަކުން. ނޫން، އެހެނެއް ނޫން އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ފަހަރު اله އިރާދަކުރެއްވި އްޔާ
މުއައްސަސާތައް، ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާއި ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓްރީތައް މަސައްކަތްކުރާނީ
ކޮރަޕްޝަން ޕްރޮޖެކްޓުގެ ތެރެއިން މިނިމައިޒްކުރެވޭތޯ. އެހެންކަމަށްވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ކޮންމެ ބޮޑު
ޕްރޮޖެކްޓަކުން 10% ،15% އިތުރުވެގެންދާ އިރު ބަޖެޓަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ލުއިވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މަންޒަރު އަހަރު ނިމިގެންދާއިރު ފެންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ވަރަށް ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރަން. އާދެ! އަޅުގަނޑު ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކާއިރު މިއަދު އަޅުގަ ނޑު ގަސްތުކުރަނީ އައްޑޫ
ސިޓީގެ؛ ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފޯކަސކުރަން. މީގެ ކުރީގައި އެކަހަލަ ފުރުޞަތެއް
އަޅުގަނޑަށް ލިބިފައެއް ނެތް. އައްޑޫ ސިޓީއާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާއިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހިތަދޫގައި
93

ޚާއްޞަކޮށް ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރު ހަމައެކަނި ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތަށް ބެއްޔަސް ކަރަންޓުގެ އަގު މާލެއަށްވުރެ ވަރަށް ބޮޑު
ތަން ބޮޑުވެފައިވަނީ. އަދި އޭގެއިތުރުން ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތް ދިނުމަށް މިހާރު އައްޑޫ ސިޓީގައި ހެދިފައިވާ ޕަވަރހައުސް
ވަނީ ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލަތެއްގައި. މާދަމާ ވެސް ނޭނގެ މުޅި ސިސްޓަމު އެއްކޮށް ޝަޓްޑައުން ނުވާނެ ކަމެއް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވީހާ އަވަހަކަށް ރިނިއުބަލް އެނަރޖީ ބޭނުންކޮށްގެން
އަގުހެޔޮކުރުމަށްޓަކައި ޢިޔާދަކުރަނިވި ހަކަތަ ބޭނުންކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް، މުޅި އައްޑޫ ސިޓީއަށް، ހަމައެކަނި
ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާއަކަށް ނޫން. މުޅި އައްޑޫ ސިޓީއަށް ކަރަންޓުގެ އަގު މާލެއާ އެއްގޮތަކަށް، މާލެއާ އެއްވަރަކަށް
ފޯރުކޮށްދެއްވުމަށް. މިއީ ނުވާނެ ކަމެއްގެ ވާހަކައެއް ނޫން އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑު
ދެކޭގޮތުގައި މިކަން ވެގެންދާނެ. ހަމައެއާއިއެކު އަޅުގަނޑުމެން އައްޑޫ ސިޓީގެ އެކި ސަރަހައްދުތަކަށް ބަލާއިރު
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ފެންނަނީ ކުނިގޮޑެއްގެ ސިފައިގައި. ގޯތިތައް ވެސް އަދި ފުއްޓަރު ފަރާތައް ބެއްޔަސް،
މަގުތަކަށް ބެއްޔަސް، ކުނި މެނޭޖުކުރުމުގެ ސިސްޓަމު ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފަ. އަޅުގަނޑުމެން މި އެދެނީ އައްޑޫ
ސިޓީ ކައުންސިލަށް ބާރުދެއްވުމަށް. ގާނޫނުތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ؛ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލު
ގެންނަވައިގެން ސިޓީ ކައުންސިލު ބާރުވެރިކޮށްދެއްވުމަށް. ސިޓީ ކައުންސިލު ބާރުވެރިކޮށްދެއްވާފައި މިހާރު ހައުސިންގ
މިނިސްޓްރީއާއި އަދި އެހެނިހެން މިނިސްޓްރީތަކުން އެ ކުރައްވާ މަސައްކަތްތައް އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލާ
ހަވާލުކުރައްވާފައި، ސިޓީ ކައުންސިލުން ރަށުތެރެއަށް ދެއްވަންޖެހޭ ޚިދުމަތް މީގެ ކުރީގައި ވެސް ދެއްވަމުން އައި ގޮތަށް
ދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހެން މިދަންނަވާއިރު މަގުތަކުގެ ބައްތިތައް
ނުދިއްލޭ މިހާރަކު. މީގެ ކުރީގައި، މީގެ 5 އަހަރު ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ބަލާއިރު ބަރާބަރަށް އެ ޚިދުމަތް ދެ ވެމުންދިޔަ.
މިހާރު ކަނުއަދިރީގައި ރޭގަނޑު މަގުތައް މިއޮންނަނީ. އެއީ ވަރަށް ހިތާމަހުރި ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެކަންކަން
އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅުކުރަން އެބަޖެހޭ. ހަމައެއާއެކު ކުނި މެނޭޖުކުރުމުގެ ކަންތައް ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލަތެއްގައި އޮތީ.
އައްޑޫގެ ފުއްޓަރު ފަރާތް ވެސް؛ އެ ވެސް ރީތި މާޙައުލަކަށް ބަދަލުކޮށްލެވިދާނެ ތަނެއް. އަޅު ގަނޑުމެން މިހާރު ގޮސް
އެތަން ދެކޭއިރު ހިތާމަކުރަންޖެހޭ. ކުޑަކުޑަ ކުދިން އެތަނަށް ނުކުންނައިރު އެއްވެސް ކަހަލަ ހިތްހަމަޖެހުމެއް، އުފަލެއް
ނުލިބޭ. އަޅުގަނޑު އެދެނީ ކުރިއަށް މި އޮތް 100 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ، ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ހިތަދޫގައި ފުއްޓަރު
ފަރާތުގައި ކުނި ޖަމާވެފައި އޮންނަ ސަރަހައްދުތައް، ކުނިގޮނޑު ގެ ގޮތުގައި ވެފައި އޮންނަ ސަރަހަ އްދުތައް
ސާފުކޮށްދެއްވުމަށް. ސާފުކޮށްދެއްވައި، އެތަންތަނަކީ އެ ހިސާބުގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް، ޚާއްޞަކޮށް
ކުޑަކުދިންނާއި މުސްކުޅިންނަށް ހިތްގައިމު ސަރަހައްދަކަށް އެތަންތަން ވެގެންދިޔުމަށް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް
އެދޭ ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަންޖެހެނީ، ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް. ވޭތުވެދިޔަ 5
އަހަރަކީ ކޮންމެ އަހަރެއްގެ ބަޖެޓުގައި އައްޑޫ ސިޓީއަށް ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލެއް، ފެންވަރު ރަނގަޅު ހޮސްޕިޓަލެއް
އެޅުމަށް ބޭރުގެ އެހީ ލިބިގެން ބަޖެޓުކުރެވިގެންދިޔަ. އަދި އޭގެ އިތުރަށް އަޅުގަނޑު ހަނދާން އެބަހުރި 2016 ވަނަ
94

އަހަރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓަށް އެފައިސާ ލެވި، އެފައިސާގެ ތެރެއިން ބަޔަކަށް ކޮންޓްރެކްޓު ދީ، ޕްލޭންކުރެވި،
ބިން ސާފުކޮށް، މި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރެވުނު. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން ލޯމަތިން
ގެއްލިގެންދިޔައީ . އެންމެ ފަހުން އެރަށުގައި ހަދާފައި ހުރި އަގުބޮޑު ދަރުބާރުގެ ރޫޅައިލާފައި ކޮންމެވެސް ގޮތެއް ހަދަމުން
އެ ދަނީ. މިއީ ވެސް ހިތާމަހުރި ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ގޮވާލަނީ ، ސަރުކާރަށް ވެސް ގޮވާލަނީ އަދި ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް ވެސް
އަޅުގަނޑު އެދެނީ، މި ކަންތައްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހީތެރިވެދެއްވާށޭ. ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމެއް؛
މާލެ ނައިސް އަ އްޑޫ ސިޓީގައި ތިބި އައްޑޫ ސިޓީ ރައްޔިތުންނަށް އެތަނުން؛ ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ހިތުގެ ބައްޔަށް،
ދިމާވާ ކުއްލި ނުރައްކާ ހާދިސާތަކުގައި ހިތަދޫގައި ހެދޭ ހޮސްޕިޓަލުން ޚިދުމަތްދެވޭނެ ގޮތަކަށް ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުމަށް.
ހަމަ އޭގެ އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަން އެބަޖެހޭ އައްޑޫ ސިޓީގެ މަގުތަކާ ދޭތެރޭގައި. ޚާއްޞަކޮށް ހިތަދޫގައި
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، ކުޑަކުދިންނާއި މުސްކުޅިންނަށް ކިރިޔާ ވެސް ވިއްސާރަވެއްޖެއްޔާ ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލެއްގައި
އުޅެންޖެހިފައި މި އޮތީ. ސަބަބަކީ އައްޑޫ ސިޓީ ހިތަދޫއަކީ ގުދުރަތީ ގޮތުން ފުއްޓަރުފަރާތަށް އުސްކޮށް ވަރަށް ބޮޑަށް
ސްލޮޕްވެފައި އޮންނަ ރަށަކަށް ވާތީ، އެރަށުގައި ލިންކްރޯޑް ކުރީގައި އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުގައި 1990ގެ
އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި ލިންކރޯޑް ހެދިއިރު ވެސް އެކަމަށް ރަނގަޅަށް ވިސްނައިނުލާ ފެން ހިންދާ ނިޒާމު ރަނގަޅަށް
ޤާއިމުނުކުރެވުމުގެ ސަބަބުން އޭރުވެސް ދިޔައީ ފެންބޮޑުވަމުން ވިއްސާރަވާ ވަގުތުތަކުގައ. އޭގެ އިތުރަށް މިހާރު ހެދިފައި
އޮތް ބޮޑުމަގު ހެދިފައި، އަދި އޭގެ އިތުރުން ދެންހުރި ހުރަސްމަގުތަކަށް ކޮންމެ ފަހަރަކު ވެސް ވަޅުގަނޑުތައް ހެދުނީމާ
ވެލި މި އަޅަނީ. މިހެން ވެލިއަޅައަޅާ ގޮސް ގޯތިތައް އަޑިއަށް ގޮއްސަ މަގުތައް އުސްވެފައި މި އޮންނަނީ. ކިރިޔާ
ވިއްސާރަކޮޅެއް ވެހިލާއިރަށް ގޭގޭތެރޭ ފެންބޮޑުވެ ، އެންމެ ފަހުން ފާޚާނާތައް ފުރިގެން ބަންޑުންވާ ހިސާބަށް ކަންކަން
ގޮއްސަ މި އޮންނަނީ. އެހާ ހާލުގައި ރައްޔިތުން ދިރި މި އުޅެނީ. އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން
މަސައްކަތްކުރަމުންގެންދާ ބަޖެޓް ކޮމިޓީއަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ސިޓީއެއް ފޮނުވާފައި އޮންނާނެ، އައްޑޫ ސިޓީގެ މަގުތައް
ހެދުމުގެ؛ މިހާރު މަގުތައް ހަދަން ލިބިފައި އޮތް 24 މިލިއަންގެ އިތުރަށް އިތުރު 10 މިލިއަން އިތުރުކޮށްދެއްވައިގެން،
އަދި އޭގެ އިތުރަށް ފެން ހިންދާ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ފައިސާ އޭގެތެރެއަށް ލައިދެއްވައިގެން މި އަހަރު
ޖަނަވަރީ މަހު އެ މަސައްކަތް ފެއްޓޭނެ ގޮތަކަށް ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުމަށް. މިއީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. ޚާއްޞަ
ގޮތެއްގައި ސްކޫލް ކުދިން މަދަރުސާ ދޮށަށް ދާއިރު، ވިއްސާރަ ދުވަސްދުވަހު ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލެއްގައި ޓެނިސް
ތެންމާލައިގެން ސްކޫލް ތެރެއަށް ވަންނަންޖެހެނީ. ނޫނިއްޔާ ކުޑަކުދިން އުފުލާލައިގެން މައިންބަފައިން އެހާ ހާލުގައި؛
މާފުކުރައްވާ! މައިންބަފައިން އެހާ ހާލުގައި އުޅެންޖެހެނީ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމެއް، އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މީޑިޔާގައި ވާހަކަދައްކާއިރު އެބަ ކިޔާ، އައްޑޫ ސިޓީއަށް 100 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި
އޮތީ ދިދަދަނޑިއެއް އެކަންޏޭ. ކަންތައް ދިމާވި ގޮތުން، މިއަދު އައްޑޫ ސިޓީގެ ކައުންސިލާއި އައްޑޫ ސިޓީގެ ވަރަށް
ގިނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ރައީސް އޮފީހުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ބައްދަލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު
95

ލިބިގެންދިޔަ. އެ ބައްދަލުކުރުމުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑަށް ގައިމު ވެސް ފާހަގަވެގެންދިޔައީ 100 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އައްޑޫ
ސިޓީއަށް އޮތީ ހަމައެކަނި ދިދަދަނޑިއެއް ނޫންކަން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ވަރަށް އަވަހަށް 100 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އައްޑޫ
ސިޓީއަށް ލިބިގެންދާނެ ކުރިއެރުމާއި، ކުރެވޭނެ ކަންތައްތައް އައްޑޫ ސިޓީއަށް އެނގިގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ޕާސްޕޯޓާއި އައިޑީކާޑު؛ މިފަދަ ޚިދުމަތްތައް ވެސް ހުޅުދޫއަށާއި، ފޭދޫއަށާއި، މަރަދޫއަށާއި، ފޭދޫއަށް؛ މާފުކުރައްވާ!
ހިތަދޫއަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުރިހާ ރަށެއް އެކުލެވޭ ގޮތަށް ސިޓީ ކައުންސިލުގެ ތެރެއިން މި ޚިދުމަތްތައް ވެސް
މިހާރަށްވުރެ ފުރިހަމައަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ފަހަރަކު ޚިދުމަތެއް ބޭނުންވާއިރަށް
ދެކޮޅު ޓިކެޓު ނަގައިގެން، ނުކުޅަދާނަ ބޮޑު އަގުގައި ދެކޮޅު ޓިކެޓު ނަގައިގެން މާލެއަށް އައިސްފައި މާލޭގައި އެހާ ބޮޑު
ޚަރަދުކޮށްގެން މާލޭގައި މަޑުކޮށްލާފައި އަނެއްކާ އަންނަން މި ޖެހެނީ. މިކަން އެބަ ރަނގަ ޅުކުރެވެންޖެހޭ. މާލެއާ އެއް
ފެންވަރަކަށް؛ އައްޑޫ ސިޓީ ވެސް މި ކިޔަނީ ސިޓީއެކޭ މި ކިޔަނީ. މާލެ ސިޓީ، އައްޑޫ ސިޓީ. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި
އައްޑޫ ސިޓީން ވެސް މާ ލެއިން ލިބެންޖެހޭ މިކަހަލަ ހުރިހާ ޚިދުމަތެއް މާލެ ނައިސް ލިބޭނެ މަގު
ހަމަޖައްސަވައިދެއްވަންޖެހޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހެނީ މާލެއަށް ދަތުރުކުރަންޖެހޭ ފުލައިޓުގެ އަގު. މިއީ
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވާ ކަމެއް ފުލައިޓުގެ އަގު މިހާރަށްވުރެ ހެޔޮކުރެވޭނެ ގޮތެއް.
މިތަނުން ފުރައިގެން އައްޑޫއަށް ދިއުމެކޭ، މިތަނުން ފުރައިގެން ސިލޯނަށް ދިއުމެކޭ އެއްވެސް ތަފާތެއް ނެތް،
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ވެ ސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވާ މުހިއްމު ކަމެއް. މީގެއިތުރުން، އައްޑޫ ސިޓީގެ
ސްކޫލުތަކުގެ ފެންވަރު ވެސް މިހާރަށްވުރެ ރަނގަޅުކޮށްދިނުމަށް އަޅުގަނޑު އެދެން. އާދެ، މި ހުރިހާ ކަމަކީ މިއީ މި
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު މެންނަށް ހިމެނިގެންދާނެ ކަންތައްތަކެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ކުރިއަށް މި އޮތް ދެ
އަހަރަކަށް ބެހިގެން، މިހާރު އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލުން ޕްލޭންކޮށްފައި އޮތް ގޮތަށް މެނިފެސްޓޯގައި ހިމެނިފައިވާ
އެކިއެކި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގޭނެ ގޮތް، ކުރިއަށް މި އޮތް ބަޖެޓުތަކުގައި ހިމެނިގެން އެގޮތަށް އެކަން ކުރެވިއްޖެ ކަމަށް
ވާނަމަ ކުރިއަށް މި އޮތް 3 އަހަރު ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ގަ ބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އައްޑޫ ސި ޓީގެ ރަށްތަކަށް އެކަށީގެންވާ
ތަރައްޤީ ލިބި، ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތައް ރައްޔިތުންނަށް މާ ބޮޑަށް ވެސް ލިބިގެންދާނެ. މިއީ އައްޑޫ ސިޓީ
ރައްޔިތުންގެ އަޑު. އަޅުގަނޑު އެކަނި އުފުލާ އަޑެއް ނޫން. އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީން، އަޅުގަނޑުގެ އެކުވެރި އެހެނިހެން
އައްޑޫ ސިޓީގެ މެންބަރުން ވެސް މި އަޑު އުފުއްލަވާނެކަން. ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އެންމެ
ކަންބޮޑުވާ ، ކުރީގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރިހެން އެންމެ ކަންބޮޑުވާ އެއް ކަމަކީ ، މުޅި އައްޑޫ ސިޓީއަށް
ކަރަންޓުދޭން ހުރީ އެންމެ އިންޖީނުގެއެއް. އެ އިންޖީނުގޭގެ ހާލަތު އެއީ ސަރުކާރުން ވަރަށް ބޮޑު ސަމާލުކަމެއް
ދެއްވައިގެން ވަރަށް އަވަހަށް ޙައްލުކޮށްދެއްވަންޖެހޭ ކަމެއް. މިކަމަށް އަޅުގަނޑު އަދިވެސް އެއް ފަހަރު އިލްތިމާސްކުރަން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްޑޫ ސިޓީއަކީ ވަރަށް؛ މީހުން މާލެ ފިޔަވައި އެންމެ ގިނަ އެއް ސަރައްހަ އްދު. އަދި
އޭގއިތުރަށް ބިން ބޮޑު ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތާ ނުލައި ދިރިއުޅެން ވަރަށް ދަތި ސަރަހައްދަކަށް ވާތީ މި އިންޖީނުގެ
96

ފެއިލްވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލެއް މެދުވެރިވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ،
ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑު މި ގޮވައިލަނީ، ވަރަށް ބޮޑު ސަމާލުކަމެއް ދެއްވައިގެން އައްޑޫ ސިޓީގެ ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތް
ފެއިލްނުވެ، ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތް މުޅި އައްޑޫއަށް؛ އޭގެތެރޭގައި ގަމުގެ އެއަރޕޯޓު ވެސް ހިމެނޭ ގޮތަށް، މިހާރުވެސް
ދެވޭ ގޮތަށް ދެއްވުމަށްޓަކައި އަވަސް ގޮތެއްގައި އަވަސް ގޮތެއްގައި ކޮންމެވެސް އިންތިޒާމެއް ހަމަޖައްސަވައިގެން،
އިތުރު އިންޖީނެއް ގެންދަވައިގެން ނަމަވެސް ، ނޫނީ އިތުރު ޖަނަރޭޓަރުތަކެއް ގެންދަވައިގެން ނަމަވެސް، އެ ޚިދުމަތް
މިއަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ކޮންމެވެސް އުސޫލެއްގެ ތެރެއިން އެކަން ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
އަޅުގަނޑު އެދެން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަލީ ޙުސައިނަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޑުކޮށްލައްވައްޗޭ. އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށްޓަކައި
ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑު ވާނީ 3:00އާ ހަމައަށް ވަގުތު އިތުރުކޮށްފަ. 3:0ގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހުގަ އި ދެން
އަޅުގަނޑުމެން ފަށާ ދަންފަޅީގައި އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު ދެމުންދާނީ މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތި އްބެވި
މެންބަރުންނަށް އިސްކަންދީގެން. އެ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ދަންނަވާލަން. އެހެންނޫނީ މި
ވާ ގޮތަކީ ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވަރަށް ގިނައިރު އިންނަވައި ، ހަމަ ލިސްޓު ތަރުތީބަށް ދޭ ކަމަށް ވަންޏާ އެހެން
މެންބަރަކު ވަޑައިގަތީމަ އަނެއްކާ އެ މެންބަރަކު މިދަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ފަހަތަށް. އެހެންނަމަވެސް، ދެން އެ
ދަންފަޅިއަށްފަހު ދެން މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ފަށައިގަންނައިރުގައި މަޖިލީހުގައި ހާޒިރުވެވަޑަ އިގެން ތިއްބެވި
މެންބަރުންނަށް އިސްކަންދީގެން ކުރިއަށްގެންދާނަން. އަދި އެގޮތުން އަޅު ގަނޑުމެން ކޮންމެ ފަހަރަކު ދެން
ވާހަކަފުޅުދައްކަވާނެ މެންބަރެއްގެ ނަންފުޅު އިޢުލާންކުރާނަން. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
ޔަޤީންކަން އޮންނާނެ ދެން އެ މެންބަރެއްކަން ތެދުވެވަޑައިގަންނަވާނީ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު
ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ދަންނަވާލަން.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ބަހުސްކުރަމުންދާ 2019 ވަނަ އަހަރަށް
ކަނޑައަޅާފައިވާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އެހެން އަހަރުތަކެކޭ ވެސް އެއްގޮތަށް އަޅުގަނޑު މި
މަޖިލީހުގައި ދައްކާ ވާހަކައެއް އަޅުގަނޑު ހަމަ ތަކުރާރުކޮށްލާނަން. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހެދިފައިވާ ގާނޫނުތަކަށް
ބަލާއިރުގައި، 2014 ވަނަ އަހަރަށްފަހު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހެދޭ ހުރިހާ ބަޖެޓެއް އެކުލަވައިލެވެންޖެހޭނީ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ
97

ޕްލޭނެއް އެކުލަވައިލުމަށްފަހު. ރާއްޖޭގެ މާލީ ނިޒާމު ތަންދޭ ގޮތުން، މި ނިޒާމުގެ ތެރެއަށް އަޅުގަނޑުމެން ހިޖުރަކުރަން
އެބަޖެހޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނެއް އެކުލަވައިލުމަށްފަހުގައި މެނުވީ، ޙަޤީޤަތުގައި ބަޖެޓު
އެކުލަވައިލެވިގެންނެއް ނުވާނެ. އެކަން އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނެއްގައި ލިޔުނީ ސަބަބުތަކެއް އޮވެގެން.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ 2008ގެ ފަހުން އަދި އޭގެ ކުރިން ވެސް އެކި ސަރުކާރުތަކުން، އެ ސަރުކާރެއްގައި
ތިއްބަވާ ބޭފުޅުން ނުވަތަ ވަކި މިނިސްޓްރީއެއްގައި، ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓްރީގައި ނުވަތަ އެނޫން ވެސް
މިނިސްޓްރީއެއްގައި ހުންނަވާ ބޭފުޅެއްގެ ޚިޔާލު ބަދަލުވާ ކޮންމެ ފަހަރަކު ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް
އަންނަ މަންޒަރު. ހުޅުމާލޭގެ ވާހަކަދެއްކުމުގެ ކުރިން، ލ. އަތޮޅުގެ އިންޑަސްޓްރިއަލް ޒޯނެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން
ދައްކާތީ އަޑުއެހީމު. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ކުއްލިއަކަށް އޮވެފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނީ ޕްލޭން ބަދަލުވެގެން
ހުޅުމާލެ ތަރައްޤީކުރަން ފެށި ތަން. އަދި އެއާއެކީގައި މާލެއަށް ތޮއްޖެއްސުމުގެ ސިޔާސަތެއް ކުއްލިއަކަށް ހުރިހާ
ސަރުކާރުތަކަކުން ފެއްޓި މަންޒަރު. އޭގެ ފަހުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު، ސަރުކާރުތައް ބަދަލުވާއިރުގަ އި
ތަރައްޤީއާ މެދުގައި ދެކެވޭ ވާހަކަތައް ނުވަތަ މި ޤައުމު މީގެ 30 އަހަރު ފަހުން، ނޫނިއްޔާ 40 އަހަރު، ނޫނިއްޔާ 50
އަހަރު ފަހުން އޮންނަންޖެހޭ ގޮތާ މެދު ކުރެވޭ ތަޞައްވުރުގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އެކި ސަރުކާރުތަކުން އެކި ގޮތްގޮތަށް
އެ ވާހަކަތައް ދެކެވެމުންދާ ތަން. މިކަން ނިމުމަކަށް ގެނައުމަށްޓަކައި ޙަޤީޤަތުގައި 2014 ވަނަ އަހަރު ފާސްކުރެވުނު
ގާނޫނުގައި، ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް ޒިންމާވުމާ ބެހޭ ގާނޫނުގައި އެބައޮތް ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްފަ. އެއަށްފަހު، އެ ގާނޫނު
ވުޖޫދަށް އައުމަށްފަހު ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެކުލަވަ އިލެވޭ ހުރިހާ ބަޖެޓުތަކެއް އެކުލަވަ އިލެވެންޖެހޭނީ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ
ޕްލޭނެއް އެކުލަވައިލުމަށްފަހުގައޭ. އޭގެމާނައަކީ، މީގެ 30 އަހަރު ފަހުން، 40 އަހަރު ފަހުން މި ޤައުމު އޮންނަން
ބޭނުންވާނެ ގޮތުގެ ތަޞައްވުރެއް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ހުރިހާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާއި ރައްޔިތުންނަށް އަދި ސިވިލް؛
އެހެން އެން.ޖީ.އޯތަކާ އަދި މިކަމާ ގުޅުންހުރި އެންމެހާ ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން އެފަދަ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ
ޕްލޭނެއް އެކުލަވަ އިލަން އެބަޖެހޭ. ސަރުކާރެއް އަންނަ ކޮންމެ ފަހަރަކު، ސަރުކާރު ބަދަލުވާ ކޮންމެ ފަހަރަކު ޤައުމީ
ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނަށް ބަދަލުގެނެވިގެނެއް ނުވާނެ. އޭރުން ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން ވެސް މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނީ އެ ޤައުމީ
ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނުގައިވާ ލަނޑުދަނޑިތައް ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި . ކޮންމެ މަހަކު އެއްފަހަރު ޤަ އުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނުގައިވާ
ކަންތައްތައް ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި ކުރެވުނީ ކޮންކަމެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންޖެހޭނެ. ބ. އަތޮޅުގެ ތަރައްޤީއަށްޓަކައި
ކެންދޫ ދާއިރާގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި، އެ މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ފާއިތުވި މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކުރެވުނީ
ހާސިލުކުރެވުނީ ކިހާމިންވަރެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ބަލަން އެނގޭނީ އޭރުން. މިހާރަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެފަދަ ޕްލޭނެއް
ނެތް. ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނެއް ނެތް. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނުގައި ހަމައެކަނި އޮންނަންޖެހޭނީ
ކޮންމެހެން އަތޮޅުތަކާއި މުޅި ޤައުމުގެ ވާހަކައެއް ނޫން. ކޮންމެ ރަށެއް ވެސް މީގެ 30 އަހަރު ފަހުން، މީގެ 40 އަހަރު
ފަހުން އޮންނަންޖެހޭ ގޮތުގެ ތަޞައްވުރެއް ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނުގައި އެކުލަވަ އިލެވިފައި އޮންނަންޖެހޭނެ. އެއީ ކޮންމެ
98

ރަށެއްގެ އެ ތަރައްޤީ ގެ ޕްލޭން އެކުލަވަ އިލެވޭއިރުގައި އެ ރަށެއްގައި ތިބި ރައްޔިތުންގެ ބައިވެރިވުމާއި ، އެ ރަށެއްގައި
ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންގެ ވިސްނުމާއި، ޚިޔާލާއި، ފިކުރު އޭގައި ހިމެނެންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން މި ފަހަރު އިބްރާހީމް
މުޙައްމަދު ޞާލިޙުގެ ވެރިކަން ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެން ގެ ކޯލިޝަންގެ ވެރިކަމަށް ގެނައިއިރުގައި އެންމެ ގަދައަށް ދެކެވުނު
ވާހަކައަކީ ޖަޒީރާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވާހަކަ. ބަދަލުނުކުރެވޭނެ ޙަޤީޤަތަކީ ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ރަށްތަކެއްގެ މައްޗަށް އުފެދިފައިވާ
ޖަޒީރާ ޤައުމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ކިތަންމެ މަސައްކަތެއް ކުރިޔަސް މާލޭއަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނެއް
ނުގެނެވޭނެ. އެކަމެއް ނުކުރެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން މާލޭގައި ކިތަންމެ ވަރަކަށް ޕާކިންގ ސަރަހައްދުތައް ހަދަންއުޅުނަސް
މަތިމައްޗަށް ޕާކިންގ ބިނާތަކެއް ނުވަތަ ހައުސްތަކެއް ބިނާކުރިކަމުގައި ވިޔަސް ، މާލޭގެ މަގުތަކުގައި މި ދުއްވާ ތަކެތީގެ
މިންވަރު ނުވަތަ މާލޭގެ މަގުތަކަށް އޮތް ލޯޑެއް ވެސް ޙަޤީޤަތުގައި ކުޑައެއް ނުކުރެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ
ދިވެހިރާއްޖޭގައި. މިއީ ޖަޒީރާ ދިވެހިރާއްޖެ. މި ރާއްޖެ ތަރައްޤީކުރުމުގެ ޕްލޭނު އޮންނަންޖެހޭނީ، މިއީ 187 ރަށުގައި
މީހުން ދިރިއުޅޭ ރާއްޖެއެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ސިކުނޑީގައި ބާއްވައިގެން. اله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ
އަޅުގަނޑުމެން ރަށްތަކެއްގެ މައްޗަށް އުފަންކުރުވީ، އަޅުގަނޑު ބ. އަތޮޅު ކެންދޫއަށް އުފަންކުރުވީ ސަބަބެއް އޮވެގެން.
ހަމަ އެގޮތަށް އެކި ރަށްރަށަށް އެކި މީހުން އަންނަނީ ސަބަބެއް އޮވެގެން. އަޅުގަނޑުމެން އެއްގޮތަކަށްވެސް ކަންތައްތައް
ހުރި ގޮތުން، ސި ޔާސަތުތައް ހުރި ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ދިރިއުޅެން އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވާ ރަށް، ނޫނިއްޔާ
އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްސަލަތަކާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރައްޤީއާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތައް ހުރި ތަންތަން
ދޫކޮށްލާފައި ތަފާތު ސަބަބުތަކާ ހެދި މާލެއަށް އައިސް ތޮއްޖެހުމަށް އޮތް ސިޔާސަތު އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުކުރަންޖެހޭނީ
އަޅުގަނޑުމެން މިދަންނަވާ ތަރައްޤީގެ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނުގެ ތެރެއިން ލާފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ
ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅޭ ބަޖެޓުތަކުގައި މިދަންނަވާ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނު
އެކުލަވައިލުމަށްފަހުގައި ، ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނުގައި ހިމެނޭ ކަންތައްތައް ހާސިލުކުރުމަށް މެނުވީ، ދެން އިތުރަށް މި
މަޖިލީހަށް ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅިގެންނުދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނުގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަދި
އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑެތި ތަރައްޤީގެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކާއި ، ފެނާއި، ނަރުދަމާއާއި، ފަޅާ މި ހުރިހާ އެއްޗެއްގެ ވާހަކަދައްކާއިރު
އަޅުގަނޑުމެން ހަނދާންކުރަން އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީއަށްޓަކައި ގެންނަ ކޮންމެކަމެއް، ކުރާ ކޮންމެކަމެއް
ކުރަންޖެހޭނީ ދެމެހެއްޓެނިވި ތަރައްޤީގެ އުސޫލުތަކާއި ތިމާވެށް ޓާ ރައްޓެހި ގޮތަކަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ފަހުން
ފެނިގެންހިނގައްޖެ، މާލޭގެ އެކި ސަރަހައްދުތަކުންނާއި، މާލެ އަތޮޅުންނާއި އަދި އެކި ހިސާބުތަކުން ރީތި ފަރުތައް؛
ރީތި މުރަކައިގެ ފަރުތައް ހަލާކުކޮށް ހިއްކާލައިގެން އެ ފަރުތައް އަނެއްކާ އެ ހިއްކި ރަށްތައް ރީތިކުރުމަށްޓަކައި،
ފެހިކުރުމަށްޓަކައި ދެން ޖެހިގެ ންއޮތް ރަށުގައި ހުރި ގަސްތަކާ އެއްޗެހި މުލުން ލުހެލައިގެން ގެނައުމުގެ ކަންތައްގަނޑެއް
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިނގި ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ. ހަމައެއާއެކީގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބައެއް ރަށްރަށުން
ގަސް ގަހާއި ރުއް ރާއްޖެއިން ބޭރަށް އެކްސްޕޯޓުކޮށް އުޅުނުކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަފާތު އެކި މީޑިޔާތަކުން
99

އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އެބަވޭ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީގެ
ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެން ދިރިއުޅޭއިރު، އަޅުގަނޑުމެން ދިރިއުޅުން ބައްޓަންކުރަންޖެހޭނީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނު ރާވަންޖެހޭނީ،
އަޅުގަނޑުމެން މި ދިރިއުޅެނީ ވަރަށް ނާޒުކު ތިމާވެއްޓެއްގައިކަން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކޮށްގެން. މާލެ އަތޮޅުގައި އޮންނަ
ފަޅެއް ހިއްކައިލާއިރުގައި މާލެ އަތޮޅަށް އޭގެ އަސަރުކުރާނެކަން އަޅު ގަނޑުމެންނަށް އެނގެންޖެހޭނެ. ބ. އަތޮޅުން ފަޅެއް
ހިއްކާއިރުގައި ، ކަމެއް ކުރާއިރުގައި އެއީ ބަޔޮސްފިއަރ ރިޒާވެއް ކަމާއި، އޭގެ ސަބަބުން އެތަނުގެ މަސްމަހާމެހީގެ
ދިރިއުޅުމަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް އަންނާނެކަން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ. ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ ،
އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީއޭ ކިޔާފައި މިއަދު ކުރާ ކަމެއްގެ ސަބަބުން އަންނަން އޮތް ޖީލުތަކަށް އޭގެ ސަބަބުން
ޢިޔާދަނުކުރެވޭނެ ފަދަ ގެއްލުންތަކެއް ލިބޭނެ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން މިހެން ތިބެގެން ކޮށްގެނެއް ނުވާނޭ. އަޅުގަނޑުމެން
ވަރަށް ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ދާނެ، ކަމެއް ގޯސްވީމާ، ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެން
ކަންތައްތައް ގޯސްވީމާ ދާނެ އެހެން ދުނިޔެއެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ކުޅިތަކާއި ފަރުތަކާ އެއްޗެހި
ހަލާކުކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަން އެބަޖެހޭ، ގުޅިފައިވާ އިކޯ ސިސްޓަމެއްގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން މި
އުޅެނީ. ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ހިސާބަކުން ނައްތައިލާ ކުޅިއެއްގެ ސަބަބުން، ނައްތައިލާ ފަރެއްގެ ސަބަބުން މުޅި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތިމާވެށްޓަށް އޭގެ އަސަރުކުރާނެ. ރަނގަޅު ؛ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް
މިއަދު ފެންނާނެ. އަޅުގަނޑު މިއަދު ބަޖެޓު ސްޕީޗުގައި މި ދައްކަނީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ހަމައެކަނި ވާހަކައެއް ނޫން.
އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ އަނެއް ޙަޤީޤަތަކީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މިތާ އިންނަ ކޮންމެ މެންބަރަކީ ހަމައެކަނި
އެ މީހާގެ ރަށުގެ ވާހަކަ ދައްކަ އިލާފައި، އެ މީހެއްގެ ދާއިރާގެ ވާހަކަ ދައްކައިލާފައި ނިންމޭ ގޮތަށް ހުރި މީހެއް ނޫން.
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ހުވާކޮށްގެން ތިބީ މުޅި ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތުގައި ވާހަކަދެއްކުމަށް. މުޅި ޤައުމުގެ
މަޞްލަޙަތުގައި ވަކާލާތުކުރުމަށްޓަކައި. ހަމައެއާއިއެކީގައި ދާއިރާގެ ކަމެއްގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި ވެސް އެންމެ
އިސްކުރަންޖެހެނީ ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތުކަން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ. އެހެންކަމުން، ޤައުމުގައި ، މި
ދިވެހިރާއްޖޭގަ އި، ޤަ އުމުގެ ބަޖެޓެއް އެކުލަ ވައިލެވިގެން އަންނައިރު އަޅުގަނޑުމެން އެ ބަޖެޓުގެ އިންސާފުވެރި ކަމާ
މެދުވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކަން އެބަޖެހޭ. އިންސާފުވެރިކަން އަންނަންޖެހެނީ ހަމައެކަނި ކޯޓުތަކަކުން ނޫން.
އިންސާފުވެރިކަން އަންނަންޖެހޭނީ ހަމައެކަނި ސުޕްރީމް ކޯޓާއި، ހައިކޯޓާއި، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރި ކޯޓުތަކަކުން
ނޫން. ދައުލަތުގެ ކޮންމެ މުއައްސަސާއަކުން ކުރާ ކޮންމެ މަސައްކަތެއްގައި، ދައުލަތުން ހުށަހަޅާ ކޮންމެ ބަޖެޓެއްގައި،
ދައުލަތުން ކޮންމެ ކުރާ ޚަރަދެއްގައި، ދައުލަތުން ހޯދާ ކޮންމެ އިންކަމެއްގައި ، އެ އިންސާފުވެރިކަން އޮންނަންޖެހޭނެ.
ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތެއް ހަދައިގެން ، މުސާރަދީގެން، ޓެކްސް ނަގައިގެން މި އުޅެނީ ހަމައެކަނި އެންމެ
ކަމެއް ކުރަން. އެއީ ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފުވެރިކަން ހޯދައިދޭން. އަޅުގަނޑުމެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކު ހޮވާފައި
ޙަޤީޤަތުގައި މި ކުރާ ކަމަކީ، ދައުލަތުގެ ޚަޒާނާ، ދައުލަތުގެ މުދަލާއި، ވަސީލަތްތަކާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ؛
100

ޙަޤީޤަތުގައި ޤައުމުގެ ތަޅުދަނޑި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ހަވާލުކުރަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހިތުހުރި ގޮތަކަށް އެ ޤައުމު
ހިންގާކަށް ނޫން. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހިތަށްއެރީމާ ހިތުހުރި މިންވަރަކަށް ލޯނު ނަގާފައި، ހިތަށްއެރީމާ ހިތުހުރި
ވަރަކަށް ކުންފުނިތައް އުފައްދާފައި، ހިތަށްއެރީމާ ހިތުހުރި ވަރަކަށް ސިޔާސީ މަޤާމުތައް ދޭކަށް، ބަހާކަށް ނޫން.
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބަޖެޓު؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ޤައުމަށް ލިބޭ ފައިސާއާއި އާމްދަނީ އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި، އަޅުގަނޑު
މި ދަންނަވަން މި އުޅެނީ ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް މީހުން ދިރިއުޅޭ ކަމަށް ބަލައި، ކޮންމެ ރަށެއްގައި ދިރިއުޅޭ
މީހުންނަކީ ވެސް ހަމަ ޓެކްސް ދައްކާ މީހުން ކަމަށް ބަލައި، އެންމެ ކުޑަ ރަށަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އަޅާލަން
އެބަޖެހޭ. އިންސާފުވެރިކަމާ އެކީގައި ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެން ބަހަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ކުދި
ރަށްރަށަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންވާހާ އަވަހަކަށް ކޮންމެ އަހަރަކު، ކޮންމެ އަހަރަކު ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ނުހިންގިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ފަސް އަހަރު ނިމިގެންދާއިރުގައި ރަށްރަށުގައި ހުރި ކަންތައްތައް ނުވީމާ އަޅުގަނޑުމެން
އެ ވާހަކަ ދައްކާނެ. މުޅި ހަޔާތެއްގައި؛ ޤައުމެއްގެ ހަޔާތުގައި ވޭތުވިހާ ދުވަހެއް ވޭތުވާން ބ. އަތޮޅު ކުޑަރިކިލު، ބ.
އަތޮޅު ކިހާދޫ، ބ. އަތޮޅު ދޮންފަނު އޮތްއިރުގައި މިއިން އެއްވެސް ރަށެއްގައި ދުވަހަކު ވެސް ސަރުކާރުން ބަނދަރެއް
ހަދައިދީފައިނެތީމާ އަޅުގަނޑުމެން އެ ވާހަކަ ދައްކާނަން. އެ އީ އިންސާފުވެރިކަމެއް ނޫން. އިންސާފުވެރި ގޮތެއް ނޫން.
އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑު ހަމަ އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން، މިދެންނެވި ތިން ރަށުގެ ބަނދަރުގެ ވާހަކަ މި
ބަޖެޓުގައި އެބައޮތް. ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބައޮތް. އެކަމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު އުފާކުރަން. ހަމައެއާއެކީގައި މިހާރުވެސް
އޮޕަރޭޝަންގައި؛ އޮޕަރޭޓުކުރާ 115 އަށްވުރެ ގިނަ ރިސޯޓު އެބައޮތް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި 100 ރަށުގައި ވެސް
އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ޔަޤީން، ހަމަ ޔަޤީން. އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ޔަޤީނާ ގާތަށް ދަންނަވަންޖެހޭ 100 އެއް ނޫން، 80 ރަށް
ވެސް ނޯންނާނެ ފެނާއި ނަރުދަމާ ޤާއިމުކުރެވިފައިވާ. ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ، ބ. އަތޮޅުގައި ވެސް އޮތް 64
ރަށުގެ ތެރެއިން ހުރިހާ ފަޅުރަށެއް އެކިއެކި ބޭނުމަށް ދީ ނިންމާލިއިރުގައި ވެސް ބ. އަތޮޅުގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު
ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ޤާއިމުކޮށްދީފައި އޮތީ ހަމައެކަނި ދެ ރަށުގައި. ތުޅާދޫގަޔާއި އޭދަފުށީގައި. ކެންދޫ ދާއިރާގައި 6 ރަށް
އޮތްއިރު، އަދި މިހާތަނަށް ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު އެއިން އެއްވެސް ރަށެއްގައި ޤާއިމުކޮށްދެއްވިފައެއް ނެތް. މިއީ
އަޅުގަނޑު މިކަމާ ހިތާމަކުރާ ސަބަބެއް. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
ކެންދޫއާއި އަދި ދަރަވަންދޫގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ވާހަކަ އޮތީމާ އަޅުގަނޑު އެކަމާ އުފާކުރަން. އަދި ހަމައެއާއެކީގައި
އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި ބ. ކަމަދޫގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ވާހަކަ އިތުރުކުރުމަކީ، އެއީ
އަޅުގަނޑު އެދޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައިވެސް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި ދައުލަތުގެ
މާލީ ނިޒާމު މަސައްކަތްކުރާ ގޮތުގެ ވާހަކަ އެބަޖެހޭ ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އެނގެނީ މީރާއަށް، ދައުލަތަށް
ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއެއް، ދިވެހި ރައްޔިތަކު ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއެއް ނުދައްކާ އެންމެ ދުވަހެއް ލަސްވިޔަސް ބޮޑުތަނުން
ޖޫރިމަނާ އެބަވޭ. ބޮޑުތަނުން ޖޫރިމަނާ އެބަވޭ. ދެތިން ދުވަސް ވިއްޔާ އެއަށްވުރެން އަދި މާ ބޮޑުތަނުން ޖޫރިމަނާ
101

އެބަވޭ. ކުދި ވިޔަފާރިކުރާ މީހުން އާއްމު ރައްޔިތުން ޖޫރިމަނާގެ ސަބަބުން އެ މީހުންގެ މުޅި ދިރިއުޅުން ބަރުބާދުވެފައި
އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުން، ސަރުކާރުން ކުންފުނިތައް ލައްވާ މަސައްކަތްކުރުވާފައި އެ ފައިސާ ނުދީ ދެ
މަސް، ތިން މަސް، ހަތަރު މަސް، ހަ މަސް، އަށް މަސް، އަހަރުވާއިރު ވެސް އެ ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭ ކަމަކަށް
ދައުލަތަކުންނެއް ގަބޫލެއް ނުކުރޭ. ސަރުކާރަކުން އެ ފައިސާއެއް ނުދައްކާ. ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދަނީ މުޅި މާލީ ނިޒާމު
ގަޑުބަޑުވުން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ކެރިހުރެގެން މިދެންނެވީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާލީ ނިޒާމު ގަޑުބަޑުކުރާ ފަރާތަކީ ހަމަ ސީދާ
ދިވެހި ސަރުކާރު. ދިވެހި ސަރުކާރުން ދިވެހި ކުންފުނިތަކަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާ ބަރާބަރަށް ދޭނަމަ، އެ ކުންފުނިތަކުން
ދެންހުރި ކުންފުނިތަކަށް، ދެންހުރި ވިޔަފާރިތަކަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާ ބަރާބަރަށް ދެއްކޭނެ. އެ ކުންފުނިތަކުން އެ މީހުންގެ
މުވައްޒަފުންނަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާ ވެސް ބަރާބަރަށް ދެވޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ މި
ދެންނެވި ގޮތަށް ސަރުކާރުން ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓުތައް މީހުންނާ ހަވާލުކޮށްފައި، އަދި މީހުން ލައްވާ މަސައްކަތްކުރުވާފައި
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ރައްޔިތުންނަށް، ރައްޔިތުންގެ ކުންފުނިތަކަށް ، ނުވަތަ އަމިއްލަ މީހުންގެ
ކުންފުނިތަކަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާ ނުދިނުމުގެ ސަބަބުން ބޮޑެތި ގެއްލުންތައް ކުދި ވިޔަފާރިތަކަށާއި، މެދު
ވިޔަފާރިތަކަށާއި، އަދި ބޮޑު ވިޔަފާރިތަކަށް އަދި އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އޭގެ ނުރަނގަޅު އަސަރު އެބަކުރޭ. މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. ހަމަ އެއާއެކީގައި ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރަން
އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ދައުލަތުން މަސްގަންނަ ކުންފުންޏެއް ހިންގިޔަސް ހަމަ ބޮޑުތަނުން ގެއްލުން.
ދައުލަތުން ޓީވީއެއް ހިންގާލިޔަސް ހަމަ ބޮޑުތަނުން ގެއްލުން. ދައުލަތުން ފެނަކަ ހިންގިޔަސް ހަމަ ބޮޑުތަނުން ގެއްލުން.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އެނގެނީ 2000 މީހުން އުޅޭ ކުޑަކުޑަ އުނގޫފާރުގައި އިންޖީނުގެ ރައްޔިތުން
ހިންގީމާ ހަމަ ފައިދާ އިނގޭތޯ. ހަމަ ފައިދާ. ރާއްޖެޓީވީ ވެސް އެ ހިންގަނީ ހަމަ ފައިދާގައޭ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ.
އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުން މިއިން ހަމަ އެއްވެސް ކަމެއް ކުރީމަ ހަމަ ބޮޑުތަނުން ގެއްލުން. މޯލްޑިވިއަނުން ވެސް ހަމަ
ކިރިޔަކިރިޔާ ކަންނޭނގެ ފައިދާވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ފަލައިމީން ވެސް ވަނީ ހަމަ
ފައިދާ. ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ ސަރުކާރުން، ދައުލަތުން ވިޔަފާރީގެ ތެރެއަށް މި ވަންނަނީ ހަމައެކަނި ސިޔާސީ
ބޭނުމަކަށްޓަކައި ކަމަށް ވަންޏާ އެކަން އެބަޖެހޭ ހުއްޓާލަން. އެއީ ހަމައެކަނި ސިޔާސީ ގޮތުން ބޭނުންވާ މީހުންނަށް
ވަޒީފާދިނުމަށްޓަކައި ކުރާ ކަމެއް ކަމަށް ވަންޏާ އެކަން އެބަޖެހޭ ހުއްޓާލަން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
ސަރުކާރަކުން ކުރަންޖެހޭނެ އެންމެ މުހިއްމު މައިގަނޑު މަސައްކަތަކީ އަޅުގަނޑު މި ކިޔާ ޕަބްލިކު ގުޑްސް
ޕްރޮވައިޑުކޮށްދިނުން. ޞިއްޙީ ޚިދުމަތާއި އެޑިއުކޭޝަނާ އި އަދި މިނޫންވެސް ދިފާޢީ ވަސީލަތްތަކާއި ، އަފި ފުޑު
ސެކިއުރިޓީއާ، މިހެންހުރި ކަންތައްތަކާއި، މަދު ކަންތައްތަކެއް ކޮށްލާފައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ވިޔަފާރިކުރުމުން؛
އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް ކުރެވޭ މަސައްކަތްތައް ނުވަތަ އާ އްމު ކުދި ވިޔަފާރިތަކަށް ހުރި ފުރުޞަތުތައް ގެއްލޭނެ ނުވަތަ އެ
ދޮރުތައް ބަންދުކުރެވޭނެ ގޮތަށް ސަރުކާރުން ކުރަމުން އަންނަ ވިޔަފާރިތައް ހުއްޓާލަން އެބަޖެހޭ. އަދި ދައުލަތަށް
102

ގެއްލުން ވާ ކުންފުނިތަކަކީ ކޮބައިތޯ ބަލައި، އަޅުގަނޑުމެން ވަގުތުން ވަގުތަށް ފިޔަވަޅުއަޅަން އެބަޖެހޭ. ހަމައެއާއެކީގައި
ދައުލަތަށް ލިބެންޖެހޭ އާއްމަދީ އިތުރުކުރުމުގެ އުސޫލު އަޅު ގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ
ރާއްޖޭގައި ދެކޮޅު ހުޅުވާލަން. ހަނިމާދޫ އެއަރޕޯޓު އިންޓަރނޭޝަނަލްކޮށް، ބޮޑުތިލަދުންމައްޗަކީ އިންޑިއާގެ އެ އޮތް
ބޮޑުސިންގާ އިކޮނޮމީއަށް ހުޅުވައިލެވިފައިވާ ޓުއަރިޒަމް ޒޯނަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުކުރަން އެބަޖެހޭ. ހަމައެއާއެކީގައި
އައްޑު އަތޮޅުގެ އެއަރޕޯޓާއި އެ ތަން ބައިނަލްއަޤްވާމީ ދުނިޔެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްތާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެންނެވި ގޮތަށް މިހާހިސާބުން ފެށިގެން އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރުން
ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަތުމަށް ހުޅުވާލި ފުރުޞަތު މިހާރު ބަންދުކޮށްލެވުނުކަމުގައި ދަންނަވަން. މިހާރު އަޅުގަނޑު
އަތުގައި މި އޮތް ލިސްޓުގައި މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސިޔާމްގެ ނަންފުޅާ އެކީގަ އި މި އޮތީ 24
މެންބަރުން. އަޅުގަނޑު އެ ބޭފުޅާގެ ނަންފުޅު މި ދަންނަވާލީ ޕާޓީން އެކަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އެދިވަޑައިގެން އަ ޅުގަނޑު
ކައިރީގައި، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ވާހަކަ ދަންނަވާފައި އޮތީމަ ރިޔާސަތުން އެގޮތަށް ނިންމީ. އެހެން އެއްވެސް
ޕާޓީއަކުން އެހެން ޕާޓީއެއްގެ މެންބަރަކު ވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމަށް ދަންނަވާފައިނެތީމަ. މިގޮތަށް މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން
މި ނިންމީ، މިއަދަކީ ބަހުސްގެ ދެވަނަ ދުވަސް ކަމަށް ވެފައި އަޅުގަނޑުމެން މިކަން މި ރޭ 12 ޖަހަންވާއިރަށް
ނިންމޭވަރަށް ގަޑި ކަނޑައަޅައިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިދާރީ މުވައްޒަފުންނާ އެކީ އެހެން އިންތިޒާމުތައް ވެސް ހުރީމަޔާ
އެކީގައި. އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެންނެވި ފަދައިން، 3:30 ގައި އަޅުގަނޑު ޖަލްސާ ފެށުމަ ށްފަހުގައި ދެން ފުރުޞަތު
ދެމުންގެންދާނީ މަޖިލީހުގެ ތަޅުމަށް ހާޒިރުވަޑައިގެން ތިއްބެވި ޕާޓީތަކުގެ ވެސް އަދި އަމިއްލަ މެންބަރުންނަށް ވެސް
އިސްކަންދީގެން. ފުރަތަމަ މެންބަރުގެ ނަން ވާހަކަދައްކަން އިޢުލާންކުރުމަށްފަހު ދެވަނައަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަ ވާނެ
މެންބަރުގެ ނަން ވެސް އިޢުލާންކުރާނަން. އެހެންވީމާ، މިދެންނެވި ގޮތަށް ތަރުތީބުކޮށް ގެންދާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން
ހުސްވަގުތުކޮޅަށް މެދުކަނޑައިލާނަން.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު 14:57 އިން 15:29 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާމަނިކު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު މަސައްކަތާއިގެން ކުރިއަށްދާނަން. އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި ގެންދަނI
2019ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް. އަޅުގަނޑު މި ދަންފަޅީގެ ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މީދޫ
103

ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސިޔާމް މުޙައްމަދަށް. ދަންފަޅިއަށް ހުއްޓާލިއިރުގައި އަޅުގަނޑު ދެންނެވި
ފަދައިން، އަޅުގަނޑު ގެންދާނީ މަޖިލީހުގެ ހާޒިރީގައި ޗެމްބަރުގައި ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް އިސްކަންދެމުން.
އެގޮތުން، އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު އަރުވާނީ ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު
އިބްރާހީމަށް. މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުމަށް ދަންނަވަން.
މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސިޔާމް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތުاله ވަބަރަކާތުހޫ. އާދެ! 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މި ވަނީ
މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވާފަ. އާދެ! ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ ފުރަތައިނުން، ބަޖެޓަކީ ލިބޭ
އާމްދަނީއަށް ބަލައިގެން ޚަރަދުކުރުމަށް ނިންމާފައިވާ ބަޖެޓަކާއި، އަދި ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ހިލޭ އެހީ ލިބުމާ
އެއްކޮށް މަސައްކަތްކުރަން ވެސް މި ވަނީ ހަމަޖެހިފަ. އެނގިލައްވާނެ ފަދައިން، ދިވެހިރާއްޖެ އެންމެ ބޮޑު އިންކަމަކީ،
އެންމެ ބޮޑު އިޤްތިޞާދަކީ ރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިކަން. ފަތުރުވެރިކަން މި ދަނީ ދުވަހެއް ދުވަހަށް ވުރެ ކުރިއަށް.
އެހެންނަމަވެސް، ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާގައި އެނދުތައް މި ދަނީ އެއްވެސް ކަހަލަ ހަމައެއް ލަމައެއް ނެތި މާ ގިނައިން
އިތުރުކުރަމުން. މިއީ ވަރަށް ނުބައި ފާލެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ސަބަބަކަށް ވަނީ ދުނިޔޭ ބޮޑެތި
އިޤްތިޞާދުތަކުގައި ޓުއަރިޒަމްގެ މަންފާއިން ދިރިއުޅޭ ބައެއް ޤައުމުތައް ހަލާކުވެ އެ މީހުންގެ ބަނޑަށްޖެހިފައި ތިބީކީ
މަދެއްކޮށްނެއް ނޫން އެ މީހުންގެ ކަންތައްތައް ކުރެވޭ ގޮތުން. މިސާލަކަށް ބުނާ ނަމަ ، ފިޖީ؛ އެއީ ހަމައެކަނި
ޓުއަރިޒަމްގެ އާމްދަނީން ދުނިޔޭގައި އުޅޭ ބައެއް ކަމުގައި ވާ ހިނދު، އެއާއެއްކޮށް ކެރީބިއަންގެ ރަށްތަކަކީ ވެސް
ޓުއަރިޒަމުން އާމްދަނީ ލިބިގެން އުޅޭ ޤައުމުތަކަށް ވާހިނދުގައި މި ތަންތަން މި ވަނީ މީގެ އަހަރުތަކެއް ކުރީގައި ވަރަށް
ބޮޑަށް އިނދަޖެހި ނިކަމެތިވެފަ. ސަބަބަކަށްވީ ، އެއްވެސް ކަހަލަ ޕްލޭނެއް ނެތި އެނދުތައް އިތުރުކުރުމާއި، ހޮޓާތައް
އިތުރުކުރަމުންދިޔައީ އެތަނަށް އަންނަ މީހުންނަށް ބެލުމެއް ނެތި. އަދި މާކެޓަށް އަންނާނޭ ބަދަލުތަކާ އެއްޗެހި ވެސް
ނެތި. އެކަމުގެ ސަބަބުން މުޅި ޓުއަރިޒަމްގެ އިޤްތިޞާދު އެތަނުން ވަނީ ހަލާކުވެނެތިގޮއްސަ ގާތްގަނޑަކަށް. އެއީ ވިއްކާ
އަގު ވަނީ ދެކޮޅުނުޖެހޭ ހިސާބަށް ގޮއްސަ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަޅުގަނޑުމެން؛ އަޅުގަނޑަކީ ވެސް ބޯޑު މެންބަރަކަށް
ވާހިނދު، މަޓީން ވަނީ ދުނިޔޭގެ އެކި ފެންވަރުގެ، މަތީ ފެންވަރުގެ ބޭފުޅުން ގެނެސް މާސްޓަރޕްލޭނެއް ހައްދަވައި ، އެ
މާސްޓަރ ޕްލޭންގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ ޓުއަރިސްޓު ރިސޯޓުތައް މީގެކުރީގައި ތަރައްޤީކުރަމުން.
އެހެންނަމަވެސް، މިހާރަކަށްއައިސް މިކަން މި ވަނީ ޑަސްބިނަށް ލެވިފަ. އެ ކުރި މަސައްކަތް ވަނީ އެއްލައިލެވިފަ.
އަޅުގަނޑުމެން ހިތަށްއަރާ ގޮތަކަށް، ހެނދުނު ހޭލާއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިކުނޑިއަށް އަންނަ ވަރަކަށް އެތަނުގެ
ރިސޯޓުތަކާއި އަދި ހޮޓާތައް މި ދަނީ ސަރުކާރުން އިތުރުކުރަމުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ އާމްދަނީ މިއީ
ވަރަށް ނާޒުކު އެއްޗެއް. އަދި އެއާއެއްކޮށް މިފަދަ ޓުއަރިޒަމް؛ މިފަދަ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާއެއް އޮންނަ ތަނެއްގައި
104

ފަތުރުވެރިކަމުގެ އިސްތިހާރުކުރުމަށްޓަކައި އެކަށީ ގެންވާ މަސައްކަތެއް މިދިޔަ ހަތް އަހަރު ވެސް ކުރެވިފައި ނެތް ވާހަކަ
ދަންނަވަން. އެހެންވީމާ، ޓުއަރިޒަމް ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވާއިރު މި ބަޖެޓުގައި އަދި އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މާކެޓުކުރުމުގެ ބަޖެޓު އިތުރުކުރުމަކީ ކޮންމެހެން މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. އެނގިލައްވާނޭ
ފަދައިން، ޤައުމެއްގެ އިޤްތިޞާދު ހަލާކުވެނެތިދާނީ އެ ޤައުމެއްގެ ކަންތައްތައް ކުރާ ބީދައެއްގެ ސަބަބުން. އެ
ޤައުމެއްގައި ތިބޭ ވިޔަފާރިވެރިންނާއި، އެ ޤައުމެއްގައި ތިބޭ ސަރުކާރު ހިންގާ މީހުންނާއި ، މި މީހުން ވަރަށް ބޮޑަށް
އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ. ޚާއްޞަކޮށް، ސަރުކާރު ހިންގަން ތިބޭ މީހުން އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ މީތި ހަލާކުނުވެ ގެންދެވޭނެ
ގޮތަކަށް މަސައްކަތްކުރަން. އެހެންވެއްޖެއްޔާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ބޭނުންވާ ނަރުދަމާއާއި، ޞިއްޙަތާއި، ތަޢުލީމާއި،
އިޖުތިމާޢީ ކަންތައްތަކުގައި ދާނީ ދުވަހެއް ދުވަހަކަށް ވުރެ ދަށަށް. އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވާލަން
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ؛ އާދެ! މީދޫ ދާއިރާ. މީދޫ ދާއިރާގެ މީދޫއަކީ ވަރަށް ގިނަ މަސްވެރިން؛ އާދެ! 100% މަސްވެރިން
އުޅޭ ރަށެއް. އެ ރަށުގެ ބަނދަރު މި ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ކުޑަވެފަ. އެ ރަށުގައި ވަރަށް ގިނަ މަސްދޯނި އެބައޮތް.
މަސްދޯނިފަހަރަށް ގެއްލުން ލިބި، މަސްދޯނިފަހަރު ބައެއް ފަހަރު ބޭރުގައި އަޅަން ވެސް އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މި
ބަޖެޓުގައިވާ ފަދައިން، އާދެ! މީދޫގެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި އެންމެހާ ރައްޔިތުންނާއި، އަޅުގަނޑު ކުރި ބުރަ
މަސައްކަތުން މި ވަނީ މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި މީދޫގެ ބަނދަރު ބޮޑުކުރުމަށްޓަކައި ހުށަހަޅާފަ. އަދި މި ބަޖެޓުގައި
އެކުލެވިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އަދި އިތުރަށް މީދޫގައި މި ވަނީ 22 މިލިޔަން ޑޮލަރު މިދިޔަ
ސަރުކާރުން ޚަރަދުކޮށް ފަންސަވީސް އަހަރު ވަންދެން އެތާނގައި އުޅޭ މީހުންނަށް ގެވަޅު ނުލިބޭތީ 22 މިލިޔަން ޑޮލަރު
ޚަރަދުކޮށްގެން މި ވަނީ ރަށް ހިއްކާފަ. އެ ރަށުގައި ހިއްކާފައި އޮތް ތަނުގައި ބިން ދޫކުރުމާއި، އަދި ފްލެޓުތައް
އެޅުމަކީ ކޮންމެހެން މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި ދަންނަވަން. އަދި އެ މަސައްކަތް ލަސްނުކޮށް ފެށުމަށް އަޅުގަނޑު
ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން. އަދި އިތުރަށް މީދޫގެ ސްކޫގެ މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލަކީ މިހާރު ކުޑަވެފައިވާ ހޯލެއް ކަމަށް ވާއިރު، މި
ބަޖެޓުގައި މީގެކުރީގައި ވެސް އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ ހުށަހަޅާފައިވާނެ. އެ ސްކޫލުގެ މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލަކީ އެ ސްކޫލުގައި
ދިރިއުޅޭ ސްކޫލުގެ ކިޔަވާ ކުދިންނަށް، އަދި އެ ސްކޫލަކީ މިހާރު ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ކުދިން ދިރިއުޅޭ، ކިޔަވަމުންދާ
ސްކޫލަކަށް ވާތީ އެރަށުގެ ސްކޫލުގެ މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލުގެ މަސައްކަތް ހަމަ މިހާރުން މިހާރަށް ފެށުމަށް ސަރުކާރަށް
އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ހަމައެއާއެއްކޮށް ބަނޑިދޫގެ ނަރުދަމާ މި ވަނީ މިއަށް ނު ލެވިފަ. ބަނޑިދޫއަކީ އެނގިލައްވާނޭ
ފަދައިން، އަސާސީ ޙައްޤެއް އެއީ ސާފު ބޯފެނާއި ނަރުދަމާ ރައްޔިތުންނަށް ދިނުން. މި ސަރުކާރު އައީ އަދި ކޮންމެ
ސަރުކާރެއް ވެސް ވަޢުދުވަމުން އަންނަނީ މިފަދަ ކަންތައްތައް ރައްޔިތުންނަށް ޚަލާސްކޮށްދީ، ރައްޔިތުންނަށް
ކަންތައްތައް ކޮށްދިނުމަށްޓަކައި. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ތެރޭގައި ބަނޑިދޫގެ ނަރުދަމާގެ
ކަންތައް ހިމަނުމަކީ ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ ކަމެއްކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން އެބަ ދެކޭ. އެހެންވީމަ، މމިކަން
ކޮންމެހެން ކޮށްދިނުމަކީ އަޅުގަނޑު ނިހާޔަތަށް އާދޭސްދަންނަވަން ބޭނުންވާ ކަމެއް. ހަމައެއާއެއްކޮށް، ބަނޑިދޫގެ
105

މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލު، ސްކޫލުގެ މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލަކީ ވެސް ހަމަ އެހާމެ ބޭނުންވާ އެއްޗަކަށް ވާތީ އެކަން ވެސް
ކޮށްދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ދެން އެއާއެއްކޮށް ހުޅުދެލި؛ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ހުޅުދެލި. ހުޅުދެއްޔަކީ ވެސް
މީދޫ ފަދައިން ވަރަށް ބޮޑަށް މަސްވެރިންގެ ރަށެއް. މަސްވެރިންނަކީ އެނގިލައްވާނެ ފަދައިން، ވަރަށް ބުރަ
މަސައްކަތެއް ކުރާ ބައެއް. ހެނދުނު ފަހެއްހަތަރެއް ޖަހާއިރު ހޭލައި، ރެޔާއިދުވާލު ވެހޭހާ ވާރެއަކާއި އަތްވަކާ ދިމާލަށް
އެ މީހުން މޫނުދިއްކޮށްގެން އެ ތިބެނީ މަހެއް ލިބޭތޯ. އެ މީހުން ކުރާ ބުރަ މަސައްކަތުން އެ މީހުން ވަނީ
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކާމިޔާބު ވެސް ހޯދާފަ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިނބުދޫގެ ބަނދަރު މި ވަނީ ވަރަށް
ކުޑަވެފަ. އެ ރަށަކީ ވަރަށް ގިނަ މަސްދޯނިފަހަރު އޮންނަ ރަށެއް. އެހެންވީމާ، އެ ރަށުގެ ބަނދަރު ބޮޑުކުރުމަށް މި
ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނާއި އަޅުގަނޑު ކުރި ބުރަ މަސައްކަތުން މި ވަނީ މި ފޮތުގައި ބަނދަރު
ބޮޑުކުރުމަށް ޖެހިފަ. އެހެންވީމާ، ލަސްތަކެއް ނުވެ ހުޅުދެލީގެ ބަނދަރު ބޮޑުކުރުމަކީ ކޮންމެހެން މުހިންމު ކަމެއް
ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ހަމައެއާއެއްކޮށް ފެނުގެ ނިޒާމު؛ ބޯފެނުގެ ނިޒާމު އެ ރަށުގައި ވީހާވެސް އަވަހަކަށް
ހަރުދަނާކޮށްދިނުމަކީ އަޅުގަނޑު އެދޭ ކަމެއް ކަމުގައި، ނިހާޔަތަށް އެދޭ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން.
ހަމައެއާއެއްކޮށް ރިނބިދޫއަކީ ކުޑަ އާބާދީއެއް ނަމަވެސް، އެ ރަށަކީ ވެސް ލަފާފުރަން ބޭނުންވާ ބަނދަރެއް ބޭނުންވާ
ރަށެއް. އެހެންވީމާ، އެ ރަށަށް ވެސް އެ ރަށަށް އެކަށީގެންވާ ބަނދަރެއް ލިބުމަކީ ކޮންމެހެން މުހިންމު ކަމެއް. އަދި އެ
ރަށުގެ ނަރުދަމާއާއި ބޯފެން ލިބުމަކީ ވެސް ކޮންމެހެން މުހިންމު ކަމެއް. ސަރުކާރެއް މި އަންނަނީ، ހަމަ ޔަޤީނުން
ވެސް ރައްޔިތުންނަށް އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި އަންނަ ސަރުކާރެއް. އެހެންވުމާ އެއްކޮށް މި
ސަރުކާރުގެ އެންމެ ބޮޑު އުއްމީދަކަށް ވާންޖެހޭނީ ސަރުކާރުގެ ކެންޑިޑޭޓު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވަޢުދުވީ
ފަދައިން، އެއްވެސް ރަށަކަށް، ކުދިބޮޑު އާބާދީއަކަށް ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި، ކުލަޔަކަށް ބެލުމެއް ނެތި، އެ ރައްޔިތުންނަށް
ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުން. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން މި ދާއިރާއަށް ކޮށްދިނުމަކީ އަޅުގަނޑަށް
މުހިންމު ކަމެއް. މިހާހިސާބަށް ދިޔައިރުގަ އި މިދިޔަ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި މުޅި ދާލު އަތޮޅަށް މި ވަނީ އެތައް ހާސް
މިލިއަން ރުފިޔާއެއް ޚަރަދުކުރެވިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މި ކަންތައްތައް ސަސްޓެއިން ގޮތުގައި ކޮންމެ
ސަރުކާރެއް އޮތަސް އެކަމުގެ ތެރޭން ކުރިއަށްގެންދަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަކީ، ދުވަހެއް ދުވަހަކަށް ވުރެ
އިތުރަށް ކަންތައްތައް ބޭނުންވާ ބައެއް. އެނގިލައްވާނެ ފަދައިން، އިންސާނުނުންނަކީ އަބަދުވެސް ކަންތައް ބޭނުންވާ
ބައެއް. އެ މީހުންގެ ހިތްފުރޭނީ ވެލިން ކަމުގައި ބައެއް މީހުން ބުނެއުޅޭ. އެހެންނަމަވެސް، އިންސާނުންގެ ހިތަކީ ފުރޭ
އެއްޗެއް ނޫން ކަމަށް ވާހިނދު، އަދި އިންސާނުންނަކީ އެއްކަމެއް ފުދޭއިރަށް އަނެއް ކަމެއް ބޭނުންވާ ބަޔަކަށް
ވާހިނދު، އެ މީހުންގެ ބޭނުންތައް އަޅުގަނޑުމެން ފުއްދައިދޭންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސްކަމަށާއި،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާލަމެންޓުކަމަށާއި، އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާތަކަށް މިއަންނަނީ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރަން.
އަދި ހަމަމިއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ، ރާއްޖޭގައި ޒަމާނުއްސުރެ އޮތް ކަރަޕްޝަނާއި، ވައްކަމާއި،
106

ފަސާދައިގެ ކަންތައްތައް ދިވެހިރާއްޖޭން ނެތިކޮށްލުމަށްޓަކައި މަސައްކަތް އެބަ ކުރަންޖެހޭ. އެ މަސައްކަތް ކުރުމަކީ އެ
ކަންތައް ކުރާ މީހުންނަށް އޭގެ ފުރިހަމަ އަދަބުދިނުން. އަދަބުދީގެން ކަރަޕްޝަނާއި ވައްކަމާ، މިފަދަ ކަންތައްތައް
ހުއްޓާލުން. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނަކީ މިފަދަ ކަންތައްތައް ކުރާނެ ބައެއް ނޫން. އެފަދަ ކަންތައްތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
ނަފުރަތުކުރާ ބައެއް. ސަރުކާރަށް ލިބޭ އާމްދަނީއަކީ، ރަނގަޅު ގޮތުގައި ރައްޔިތުންނަށް ހޭދަކުރެވޭ އެއްޗެއް ކަމުގައި
އެބަ ވާންޖެހޭ. ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ މަންފާ އަސްލު ގޮތުގައި ލިބޭ އެއްޗެއް ކަމުގައި އެބަ ވާންޖެހޭ. ސަރުކާރަށް ލިބޭ
ކޮންމެ ފައިސާއަކީ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ. އެ ފައިސާ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ބެލެހެއްޓުމަކީ، އެ ފައިސާގެ ޙައްޤުވެރިންނަށް
އެ އަދާކޮށްދިނުމަކީ ސަރުކާރު ހިންގަން ތިބޭ މީހުންގެ މައްޗަށް އެޅިފައިވާ ވަރަށް ބޮޑު މަސްއޫލިއްޔަތެއް. މި
މަސްއޫލިއްޔަތާ ޚިލާފުވެއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ އެއީ ޤިޔާމަތް ދުވަހުން؛ އާދެ! އާޚިރަތް ދުވަހުން އެބައި މީހުންނަށް އޭގެ
ނުބައި ޢަޒާބު ލިބިގެންދާނެ ބިރުވެރި ދުވަހެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ހަނދާންކޮށްދެން. އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ ދުޢާއަކީ،
މާތްهلا سبحانه و تعالى އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ކުރިއަށްވުރެ ފަހި މާދަމާއެއް هلا سبحانه و تعالى
މެދުވެރިކުރައްވައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެންނަކީ އުފާވެރި ، ފާގަތި ދިރިއުޅުމެއް އުޅޭ ބައެއް ކަމުގައި ލެއްވުން. وال س الم
عليكم ورحمة هلا وبركاته.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ވަޙީދު އިބްރާހީމަށް. އެއަށްފަހު ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނީ، ވިލިމާލޭ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާނު ޙުސައިންމަނިކަށް.
ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
بسم هلا ال رحمن ال رحيم، الحمد هل ر ب العالمين. وال صالة وال سالم على أشرف األنبياء والمرسلين. وعلى آله وصحبه
أجمعين. އާދެ! 2019 އަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައް ކަމުންގެންދިއުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑަށް ވެސް
ދެއްވީތީވެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށާއި މިކަން ފަހިކޮށްދެއްވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ޝުކުރު ދެންނެވުމާ އެކީގައި އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ، އަޅުގަނޑު ތުލުސްދޫ ދާއިރާއަށް މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅިގެން، އިންތިޚާބުވެގެން އައިއިރުގައި
ތުލުސްދޫ ދާއިރާއަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ވަރަށް ދެރަ، ނިކަމެތި ގޮތަކަށް އޮތް ދާއިރާއެކޭ. އަޅުގަނޑު ތުލުސްދޫ
ދާއިރާއަށް އިންތިޚާބުވުމަށްޓަކައި އަދި އިންތިޚާބުވެގެން ވާނީ ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ތުލުސްދޫ ދާއިރާއަށް ތަރައްޤީގެ
އިންޤިލާބެއް ގެނެސްދީފަ. އަޅުގަނޑުގެ އަދި އޭރުގައި އަޅުގަނޑުގެ އަޚުން ގެ ގޮތުގައި ތިއްބެވި އެތައް ބޭފުޅުންނެއްގެ
އެހީތެރިކަމާ އެކީގައި އަޅުގަނޑަށް މި އޮތީ އެ ފުރުޞަތު ފަހިކޮށް ތާރީޚުގެ ތެރެއަށް ތުލުސްދޫ ދާއިރާ ވައްދައިދެވިފަ.
107

ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ތުލުސްދޫއަށް ބަލާއިރުގައި، ތުލުސްދޫގައި 33 ހެކްޓަރގެ ބޮޑު ބިމެއް ހިއްކައި ނިންމައިލެވިއްޖެ.
800 ފޫޓު، 300 ފޫޓުގެ ބޮޑު ބަނދަރެއް ހަދައިދެވިއްޖެ. މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލެއް ހަދައިދެވިއްޖެ. އަދި އޭގެއިތުރުން
ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކޮށްދެވިއްޖެ. އަދި އޭގެއިތުރުން ، އޭ ކެޓަގަރީގެ ލައިސަންސް ނަގާ ތަނަކާއި މިފަދަ
ކަންތައްތަކެއް ވެ ސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވިއްޖެ. ފުޓްސަ ލް ދަނޑެއް ހަދައިދެވި އްޖެ. އެހެންވީމާ، ތާރީޚުގެ ތެރެއަށް
މިފަދަ ބޮޑެތި ބިޔަ މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑު ކުރަމުންގެންދިޔައިރުގައި އަޅުގަނޑު މި މަޖިލީހަށް ނުވެއްދުމާ ހަމައިން
ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ ގިނަ ރަށްތަކުގެ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް އެހައި ހިސާބުން ހުއްޓިއްޖެ. ވަރަށް ހިތާމަހުރި ކަމެއް.
އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއް އެހައި ހިސާބުން ލާފައި ނެތް. ހަމައެކަނި ކޮށްދެއްވި ކަމަކީ، ކުރިން ތުލުސްދޫގައި ޤާ އިމުކުރުމަށް
ހަމަޖެހިފައިވާ ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ބްރާންޗު؛ އޭތި ޤާ އިމުކޮށްދިނުމުގެ ބަދަލުގައި ހަމައެކަނި އޭ.ޓީ.އެމް މެޝިނެއް
ބަހައްޓާލުން. ޙަޤީޤަތަކީ، ދެން ކައިރީ ޖެހިގެން އޮތް ހުރަޔަށް ބަލާއިރުގައި ވެސް އެތައް އެހީތެރިކަމެއް އިރާދަކުރެއްވީތީ
މަސައްކަތްތަކާ އެކީގައި ހުންނާނީ ކުރެވިފަ. އަދި މީގެއިތުރުން ހިންމަފުށްޓަށް ބަލައިލިކަމުގައި ވީނަމަވެސް،
ހިންމަފުށްޓާއި ހުރަޔާ މި ދެ ރަށް އެކުގައި ބިން ހިއް ކުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު މަސައްކަތް ކޮށްގެން ބަޖެޓުގައި ހިމެނީމު.
ނަމަވެސް ޖެހިގެން އޭގެ ފަހު އަހަރުގައި ހުރާގެ ބިން ހިއްކުން ނެތިގެން އެކަމާ ޝަކުވާ ކުރުމުން އެކަން ހުއްޓުވައިލީ
ހިންމަފުށްޓާއި ހުރަޔާ ދެ ރަށް އެއްކޮށް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައި މި އޮތީ. ނަމަވެ ސް މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްގެން
އެ ދެ ރަށުން އެއް ރަށް ބިން ހިއްކައިލެވޭ ގޮތް މެދުވެރިވުމުން، އެކަމާ އަޅުގަނޑު އުފާކުރަން. އެކަމުގެ މަސައްކަތުގައި
ވެސް އިންތިހާ ދަރަޖައަށް މަސައްކަތްކުރަންޖެހުނު. އެ އޮތީ އިރާދަކުރެއްވީތީވެ ހިންމަފުށީގެ ވެސް ބިން ހިއްކައި
ނިމިފަ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ހުރާގެ ވެސް ބޮޑު ބިމެއް ހިއްކިގެންދާނެ. އަދި
މީގެއިތުރުން، ހިންމަފުށީގެ ނަރުދަމާ ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ކޮށްފައިވާ ބުރަ މަސައްކަތްތަކާއި ، ބިން
ހިއްކުމަށްޓަކައި ކުރެވިފައިވާ ބުރަ މަސައްކަތަކީ އެހެން މީހަކު އޭގެ މެޑެލްޖަހަން އޮތް ކަމެއް ނޫން. އަދި ހަމައެހެންމެ
ތުލުސްދޫގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ހިންގާފައިވާ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތަކުގެ މެޑެލްޖަހާކަށް އެއްވެސް މީހަކަށް ފުރުޞަތެއް
ނެތް. އަޅުގަނޑުގެ މަސައްކަތްތަކާ އެކީގައި އޭރުގެ ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮށްދެއްވާފައި ހުރި
މަސައްކަތްތަކެއްކަން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ދެން މި އޮތީ 2019 އޮތް ބަޖެޓުގައި ނުނިމި ހުރި ބައެއް ކަންތައްތަކުގެ
ތެރެއަށް އަޅުގަނޑު އަނެއްކާވެސް ބަޖެޓުގެ ތެރެއަށް ފީނަ އިގަތްއިރުގައި ތުލުސްދޫ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ 4 ރަށުގައި ވަރަށް
މަދު މަޝްރޫޢެއް ނޫނީ ހިމެނިފައި ނެތް. ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ އިންތިހާ ދަރަޖައިގެ މަސައްކަތާ އެކީގައި އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ، މިހާރު ބަޖެޓަށް އިތުރުކުރުމަށްޓަކައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތެރޭން އަޅުގަނޑަށް ފަހި ފުރުޞަތުތަކެއް
ދެއްވައި، މިހާރު މި އޮތް ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑަށް އެކަމުގެ ފެހި ސިގުނަލް ދެއްވިކަމީ އަޅުގަނޑު އެކަމާ ނިހާޔަތަށް
اަلهއށް ޙަމްދުކޮށް، ޝުކުރުކޮށް، ރައްޔިތުންނަށްޓަކައި ކުރެވުނު ބޮޑު މަސައްކަތެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން.
އެގޮތުން ބަލާއިރުގައި މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ދިވެހިރާއްޖޭގެ
108

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަމަށް ވަޑައިގެންނެވުމަށްޓަކައި އިންތިޚާބުގެ ވަޢުދުތަކުގެ ތެރޭގައި ދިއްފުށްޓަށް ވަޑައިގެން
ވިދާޅުވީ ، ދިއްފުށީގެ ބިން ހިއްކައިދެއްވާނެ ކަމަށް. ނަމަވެސް ، ބަޖެޓު ފޮތް އައިއިރުގައި ނުވަތަ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެން
އައިއިރުގައި އެ ރަށުގައި ނުވަތަ ދިއްފުށީގައި ބިން ހިއްކުމުގެ ބައި ނެތުމުން އަޅުގަނޑު މިހާރު މި އޮތީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ތެރޭން އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ފަހި ފުރުޞަތަކާ އެކީގައި އަޅުގަނޑު މި އޮތީ އިރާދަކުރެއްވީތީ
ދިއްފުށީގެ ބިން ހިއްކުން އޭގެތެރެއަށް ލެވިފައި ކަމަށް ގަބޫލުކޮށް ގެން. އެކަމަށްޓަކައި މި މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސަށާއި އިއްޒަތްތެރި ނައިބު ރައީސަށާއި، މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި ހުރިހައި މެންބަރުންނަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.
އަދި ހަމައެހެންމެ އެ ރަށުގައި ކުރަންހުރި އެހެނިހެން ކަންތައްތައް ވެސް އަޅުގަނޑު މި ދަނީ ބަޖެޓަށް އިތުރުކުރަމުން.
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ، ކުރިއަށް އޮތް ދުވަސްތަކުގައި ދިއްފުށީގެ ބިން ހިއްކިގެންދާ މަންޒަރު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ދިއްފުށީގެ
ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ. އަދި މީގެއިތުރުން، ހުރަޔަށް ބަލާއިރުގައި ހުރާގެ 10 ހެކްޓަރ ބިން
ހިއްކުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްފައިވޭ. ނަމަވެސް އެ ބިން ބޮޑު ކުރުމަށްޓަކައި ބަޖެޓުގައި ކުރަންޖެހޭ
މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުގެ ހިއްސާ އޮތްކަމީ އަޅުގަނޑު އެކަމާ އުފާކުރާ ކަމެއް. އިދާރަކުރެއްވިއްޔާ ހުރާގެ
ބިންހިއްކުމުގައި ބޮޑު ބިމެއް ހިއްކިގެންދާއިރުގައި ، ހުރާގެ ރައްޔިތުން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެކަމާ އުފަލުން ފޮޅޭނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ހަމައެހެންމެ އަޅުގަނޑު މިހާރު މަސައްކަތްކޮށްފައި މި އޮތީ ، ހުރާގެ ބަނަދަރު؛ ލަފާފުރުމުގެ
ދަތިކަމާއި މަސްވެރިންނަށް ހުރި އުނދަގޫތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާފައި ހުރާގެ ބަނދަރު ވެސް ބޮޑުކުރުމަށްޓަކައި،
ފުޅާކުރުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު މި ވަނީ އިރާދަކުރެއްވީތީ މި ލިބުނު ފަހި ފުރުޞަތުގައި އެކަން ވެސް ބަޖެޓުކުރުމަށް
އަޅުގަނޑަށް ފުރުޞަތު ދެއްވީތީވެ، އެކަން ވެސް ހިމަނާފަ. އަދި މީގެއިތުރުން ހުރާގައި ހިނަވާގެޔަކާއި 6 ކްލާސްރޫމްގެ
2 ބުރި އިމާރާތެއް ވެސް އަޅުގަނޑު މި އޮތީ މި ބަޖެޓު ތެރެއިން ލިބޭތޯ މަސައްކަތްކޮށް، އެކަން ވެސް
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި މަޖިލީހުން ފެހި ސިގްނަލް އަޅުގަނޑަށް ދެއްވާފަ. އަދި ހަމައެހެންމެ ހިންމަފުށްޓަށް
ބަލައިލިކަމުގައި ވިޔަސް ، ހިންމަފުށީގެ ފެނުގެ ނިޒާމުގެ އިތުރުން، އެތަނުގައި ވެސް، ހިންމަފުށީގެ ބަނދަރު
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ބަޖެޓު ތެރޭގައި ހިމެނިގެން ދިއުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެމް ވަނީ މިހާރު އެކަމަށް ވެސް
މަސައްކަތްކޮށް މި މަޖިލީހުން އަޅުގަނޑަށް އެކަމުގެ ފެހި ސިގްނަލް ދެއްވާފަ. އަދި ހަމައެހެންމެ ހިންމަފުށީގައި
މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލެއް އެޅުމަށްޓަކަކައި އަޅުގަނޑު އެ ވަނި އެ މަސައްކަތް ވެސް ބަޖެޓުގެ ތެރެއަށް ލެވޭތޯ
މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްފަ. އަދި ހަމައެހެންމެ ތުލުސްދޫގައި ޒުވާނުންނަށް، ޒުވާނުންނާ ގުޅޭ މަރުކަޒެއް
ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި އެ ކަމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު މި ވަނީ އިރާދަކުރެއްވީތީ އެ ކަމަށް ވެސް ހުރިހާ ފަހި ފުރުޞަތުތަކެއް
ހޯދާފަ. އަދި ހަމައެހެންމެ ތުލުސްދޫގެ ގިރާ ސަރަހައްދު ވެސް އަޅުގަނޑު މި ވަނީ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ބަޖެޓު ތެރެއަށް
ލެވި، ވަރަށް ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތަކެއް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކުރިއަށް އޮތް ދުވަސްތަކުގައި ލިބިގެންދާނެކަމުގެ އުންމީދުގައި.
އަދި ބަޖެޓުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑު މިދެންނެވި އާ މަޝްރޫޢުތައް ފެނިގެންދާނެ
109

ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ، ތުލުސްދޫ ދާއިރާއަށް މެންބަރަކު ހޮވީ
ވަރަށް ބޮޑު އުންމީދެއްގައި . ނަމަވެސް، ބަރާބަރު 6 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، އަޅު ގަނޑު ހޮވުނުތާ 6 މަސްދުވަހުގެ
ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު މީހުންނާ ގުޅަމުންގެންދިޔަ ، އަޅުގަނޑުގެ ނަންބަރުން ޑައިރެކްޓުކޮށް ގުޅަމުންގެންދިޔަ ފޯނު
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ރެކޯޑު ކުރަން ފެށި. އެ ސަބަބާ ހުރެ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ރައްޔިތުންނާ އަޅުގަނޑު
ގުޅަމުންގެންދިޔަ ގުޅުން އަސްލު އެ ހިސާބުން ފޯނުން މެދުކެނޑިގެންދިޔަ. އެންމެންނަކީ ވައިބަރއެއް ، ވަޓްސްއަޕެއް
ގެންގުޅޭ ބަ އެއް ނޫން. ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ އަޅުގަނޑާ އެގޮތުން ގުޅުން ކަނޑުވާލުމަށްޓަކައި އޭރުގެ ސަރުކާރުން
މަސައްކަތްތަކެއްކޮށް އިންތިހާ ދަރަޖައަށް އެކަން އުނދަގުލަކަށް ބަދަލުކޮށްލުން. ދެވަނަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ދާއިރާއަށް
އެރުމަށްޓަކައި އެތައް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރުމުން ވެސް އެކަމެއް ފެށޭ ގޮތެއް ނުވި. އެކަމަކު ދާއިރާ ގައި ހުއްޓާ ވެސް
ގުޅާފައި ގެނެސް މާލޭގައި ބެހެއްޓުން ފިޔަވައި، އިތުރު ކަމެއް ފެނިފައެއް ނުވޭ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނޭ ފަދައިން،
ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ކުރިމަތިކުރުވާފައިވާ އެތައް ބިރުތަކެއް
އެތައް ގޮތަކަށް ހުރިކަން އެއީ އެމަނިކުފާނުގެ އަރިހުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނާއި އަދި އެމަނިކުފާނުގެ އަރުހިން ދުރަށް
ދިޔަ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމެއް. ހަޤީޤަތަކީ، ރައީސް ޔާމީނަށް އޮޅިވަޑައިގަތީ
އިޚްލާޞްތެރިންނަކީ ކޮބައިކަމެއް އެ މަނިކުފާނަކަށް އެނގިވަޑައިނުގަންނެވި. އަދި ހަމައެހެންމެ އިޚްލާޞްތެރި ނޫން
މީހުންނަކީ ކޮބައިކަން ވެސް ރައީސް ޔާމީނަކަށް އެނގިވަޑައިނުގެންނެވި. ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ ރައީސް ޔާމީނަށް
اله ތަޢާލާ ދެއްވި ފުރިހަމަ ބާރު؛ އޭނަ އެކަމަށް ޝުކުރު ނުކުރުމުގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ މިއަދު ވެރިކަމާ ދުރަށް
ޖެހިވަޑައިގެންނެވުން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ މަޤާމަށް
ތާރީޚުތަކުން ބަލާއިރުގައި އެންމެ ފަހި ފުރުޞަތެއް ފަސޭހަކަމާއެކު ވެރިކަންކޮށްލުމަށް ލިބިވަޑައިގަތީ ރައީސް ޔާމީނަށް.
ކޮން ބާރެއްތޯ ނެތީ؟ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް އެކީއެކައްޗަކަށް ގާތްގަނޑަކަށްހެން ލިބިވަޑައިގެންނެވި. އޭގެފަހުން ސުޕަރ
މެޖޯރިޓީ ލިބިވަޑައިގެންނެވި. ސިފައިންނާއި ފުލުހުންގެ އެއްބާރުލުން އެންމެ މަތީ ދަރަޖައަށް ލިބިވަޑައިގެންނެވި.
ޢަދުލުއިންޞާފުގެ ދާއިރާއިން އެމަނިކުފާނު ބޭނުންކަމެއް ކުރައްވަމުންގެންދެވިކަން އެމަނިކުފާނުގެ ދުލުން ދެއްކެވި
ވާހަކަތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބައި ސާފުވެއްޖެ. މިނިވަން މުއައްސަސާތައް އެމަނިކުފާނު އަތްޕުޅުގައި ބޭނުން
ގޮތަކަށް ހައްދަވަމުންގެންދެވީ. ނަމަވެސް، މިވީހާތަނަށް ކަންތައްތައް ކުރަމުންގެންދިޔައީ އެކި މީސްމީހުންނަށް އެކި
ޒާތްޒާތުގެ ބިރުދެއްކުމުގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ، މަޖިލިސް ގެއްލުނީ. ހަމަ އެހެންމެ މަޖިލީހުގެ ސުޕަރ މެޖޯރިޓީ
ގެއްލި ، މީސްމީހުން ޖަލަށްލާން ފެށީ. އަޅުގަނޑު މި ތަނަށް ، އަޅުގަނޑުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާ ގުޅޭ ކަމެއްގައި މި
މަޖިލީހުގެ ރައީސަކަށް އޭރު ހުންނެވި މަސީޙް ވަކިކުރުމަށްޓަކައި ޕެޓިޝަނެއްގައި ސޮއިކުރުމާ އެކީގައި އަޅުގަނޑަށް
އެތައް ގޯނާތަކެއް ކުރަން ފަށައިފި. އަޅު ގަނޑުގެ ދަރިފުޅު ވަޒީފާއިން ވެސް ވަކިކޮށްލީ. އަދި އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑު
ގެންގޮސް ޖަލަށް ވެސް ލީ. އެކަމަކު ވެސް އިރާދަކުރެއްވީތީ ހިތްވަރަކަށް ބަދަލެއް ނާންނާނެ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
110

އަޅުގަނޑުމެންގެ މި 12 މެންބަރުންގެ މި ފެށުމަކީ މިއީ ވަރަށް ވަރުގަދަ ފެށުމެއް. މި މަޖިލީހުގައި ތިއްބެވި އެތައް
މެންބަރުންނެއް ޖަލަށް އެތައް ދުވަހަކަށް ލައިގެން ގެންގުޅުމުގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ އަނިޔާވެރިކަމުގެ ކުރިމަތީގައި
އެއްވެސް މީހަކު ކުޑަކަކޫނުޖަހާނެކަމުގެ ހެކި އެމަނިކުފާނަށް ފެނިވަޑައިގެންނެވި. ބަޖެޓަކީ ، ކޮންމެ ޒާތެއްގައި ބަޖެޓެއް
ނަމަވެސް، ބަޖެޓުގައި ކޮންމެ އެއްޗެއް ހިމަނައިގެން ކޮންމެ ޒާތެއްގެ ކަމެއް ކުރެއްވި ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ
ހިތްފުރެންދެން އެމަނިކުފާނަށް އަސްލު އެމަނިކުފާނު ބޭނުންވި ހުރިހާ ކަމަކަށް ވާސިލުނުވެވިގެންބާވައޭ މި ހުރިހާ
އަނިޔާތަކެއް މިގޮތަށް މި ކުރީ. ނިކަން ބައްލަވައިލައްވާ! އަޅުގަނޑުމެންގެ 12 މެންބަރުން މި މަޖިލީހުން ނުކުތުމާ
އެކީގައި މި މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި ތިއްބެވި އިދިކޮޅު އެހެން ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް އިތުރު ބާރަކާއި، އަނެއްކާ
އޭގެ އިތުރުން އިދިކޮޅަށް ތިއްބެވި ހުރިހާ ލީޑަރުންނަށް އިތުރު ބާރެއް ލިބިގެންދިޔަ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި 12
މެންބަރުން ހަޤީޤަތުގައި ވެސް އިދިކޮޅު ބޭފުޅުންނާ އަޅުގަނޑުމެން ގުޅިގެންނުދިޔަ ނަމަ ޙަޤީޤަތުގައި މި ވޯޓެއް
މިއަދަކު ނުލާނެ. އެއީކީ ރައީސް ޔާމީންގެ ވިސްނުމެއް ނޫންކަން އިނގޭ. ރައީސް ޔާމީންގެ ފަރާތުން އެކިއެކި ބޭފުޅުން
ވިދާޅުވަމުން ގެންދިޔަ، އެހެން ފަރާތަކުން ހޮވުނު ނަމަވެސް ހުވައިކުރައްވާނީ ތިމަންމަނިކުފާނޭ ނުވަތަ އޭނާއޭ
ހުވާކުރައްވާނީ. މިކަހަލަ ޒާތުގެ ބިރުގެންނެވުމުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ކިތަންމެ ވަރަކަށް ބިރުގެންނެވި ނަމަވެސް،
12 މެންބަރުންގެ ޢަޒުމަކަށް ބަދަލެއް ނާދޭ. ކިތަންމެ ބިރުދެއްކި ކަމުގައި ވިޔަސް، ކިތަންމެ ކަންތައްތަކެއް ހުށަހެޅި
ކަމުގައި ވިޔަސް ޢަޒުމަކަށް ބަދަލެއް ނާދޭ. ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ ވެރި ކަމަށް ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ވޯޓަކަށް
ދިއުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންދިޔައީ. ހިތުހުރިހާ ގޮތަކަށް މި މަޖިލިސް ތެރެ ބޭނުންކުރާކަށް ފުރުޞަތެއް ނުލިބުނު. ބަޖެޓު
ބޭނުން ގޮތަކަށް ހަދައިގެން، ބަޖެޓަށް ކޮންމެ ގޮތެއް ، ކޮންމެ ވާހަކަތަކެއް ދެއްކިކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ އެ ކަމެއް ނުވިއޭ. ހަތަރު ލީޑަރުން ޖަލަށްލީ ފުރަތަމަ. އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ހަތަރު ލީޑަރުން ޖަލަށްލީ.
ހަތަރު ލީޑަރުން ޖަލަށް ލާފައި މި ވިދާޅުވަނީ، އޭގެތެރެއިން 30 އަހަރު ވެރިކަންކުރެއްވި، ރަން 30 އަހަރުގެ ބާނީ
އަލްއުސްތާޛު މައުމޫނު ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ޖަލަށް ލާފައި މި ވިދާޅުވަނީ، އެތައް ދުވަހެއް، އެތައް ޒަމާނެއް ކުރައްވާފައި މި
ވިދާޅުވަނީ އެ މަނިކުފާނު ފޯނުދެއްވި ނަމަ ހުންނާނީ ގޭގައޭ. އޭގެކުރިން ވިދާޅުވީ ، އެއީ ޝަރީޢަތުން ކުރާ ކަމަކަށް
ވާތީ ތިމަންމަނިކުފާނާ ބެހޭ ކަމެއް ނޫނޭ. ނަމަވެސް، ކެމްޕޭނުތެރޭގައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ވިދާޅުވީ ، ފޯނުދެއްވި ނަމަ
ހުންނާނީ ގޭގައޭ. އެހެންވީމާ، ޢަދުލުއިންޞާފުގެ ތެރެއަށް އަތެއް ނުބޭނޭނޫންތޯ. ދެވަނަ އެއްޗަކަށް ވިދާޅުވީ، އަނެއްކާ
ރައީސް ނަޝީދަށް ކުރިމަތިނުލެވޭ ގޮތް ހެދީ ވެސް ތިމަން މަނިކުފާނޭ. އެކަމަކު އެ މަނިކުފާނަށް ކުރިމަތިނުލެއްވުނީ
ޓެރަރިޒަމްގެ ދަޢުވާއެއްކޮށް، ޙުކުމްކުރެއްވުމުން. އެ މަނިކުފާނު ކުރިން ވިދާޅުވީ ، ޙުކުމްގެ ތެރެއަށް އަތެއް ނުބާނަމޭ.
އެކަމަކު ފަހުން ވިދާޅުވީ، އެ މަނިކުފާނަށް ކުރިމަތިނުލެވޭ ގޮތް ހެދީ ތިމަންމަނިކުފާނޭ. އެހެންވީމާ، އަތެއް ނުބޭނޭ
ނޫންތޯ. ދެން އެ ވިދާޅުވީ، ޤާ ސިމް އިބްރާހީމަށް ކުރިމަތިނުލެވޭ ގޮތް ހެދީ ތިމަންމަނިކުފާނޭ. އެކަމަކު އެ މަނިކުފާނު
އޭރުގަ އި ގާނޫނީ ގޮތުން މީހުންނަށް ބެލިފައި އޮތީ ތިން އަހަރުގެ ޙުކުމެއް އޮތީމަ އެ މަނިކުފާނަށް ކުރިމަތިނުލެއްވުނީ
111

ކަމަށް. އޭރު ވިދާޅުވީ، ޝަރީޢަތުގެ ތެރެއަށް އަތެއް ނުބާނަމޭ. ފަހުން ވިދާޅުވީ، ތިމަންމަނިކުފާނޭ އެ މަނިކުފާނަށް
ކުރިމަތިނުލެވޭ ގޮތް ހެދީ. އެހެންވީމާ، ޝަރީޢަތަށް އަތެއް ނުބޭނޭ ނޫންތޯ. ދެން މިގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އަޚް މި
މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން އެންމެ މަތީ ދަރަޖައަކަށް އެންމެ ވަރުގަދަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެއްވީ އަޅުގަނޑުގެ އަޚް އަޙްމަދު
ފާރިސް މައުމޫނު. އިންތިހާ ދަރަޖައަށް މަސައްކަތްކުރުމުގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ، ޒާތީ ހަސަވެރިކަމެއްގެ ތެރެއިން
އެކައްޗެކޭ ، އަނެއް ކައްޗެކޭ ވިދާޅުވަމުންގޮސް އެ މަނިކުފާނު އެތައް ޒަމާނެއް ވަންދެން ޖަލުގައި ބެހެއްޓުން. ނަމަވެސް،
ކާމިޔާބެއް ނުވި. އެގޮތުން ގޮސް އެ މަނިކުފާނު އެކަނިވެގެން، އެކަހެރިވެގެން ، މިއަދު ބާކީވެގެން ވަޑއިގެންނެވިއިރުގައި
އެ މަނިކުފާނު އަދިވެސް ތަޖުރިބާތަކެއް ލިބިވަޑައިގަންނަވަން ނުވޭތޯ. ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޕާޓީއަށް ހެއްދެވި ގޮތް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ލޯކުރިމަތިން ފެންނަނީ. ބައްލަވައިލައްވާ! ޕީ.ޕީ.އެމްގެ އަސާސީ ގަވާއިދުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް ބުނެފައި
އޮންނާނެ މުސްތަޝާރަކީ ކާކުކަން. މުސްތަޝާރަކީ ޕީ.ޕީ.އެމް ހިންގުމުގައި ވެސް އަދި އެއްވެސް ކަހަލަ ކަމެއް
ނިންމުމުގައި ވެސް އެއްވެސް ދައުރެއް އޮތް ބޭފުޅެއް ނޫންކަން އޮންނާނީ ވަރަށް ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްދީފަ. ނަމަވެސް،
އެ މަނިކުފާނަށް ވިސްނިވަޑައިގަތީ ނޫނެނޭ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ތެރެއަށް ވެރިވެގެންނަންށޭ ޖެހޭނީ. އެގޮތުން ރައީސްކަމުގެ
މަޤާމުގައި ހުންނެވި ރައީސް އަލްއުސްތާޛު މައުމޫނު ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ބޭރުކޮށްލެއްވީ އަސާސީ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަ ޅައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތާ ޚިލާފަށް. އެގޮތަކަށް ރައީސަކު ބޭރެއް ނުކުރެވޭނެ. އާ އްމު މެންބަރެއްގެ ދަރަޖަ ދީފައި، އާއްމު
މެންބަރަކު ބޭރުކޮށްލައްވާ އުސޫލުން ބޭރުކޮށްލައްވާފައި ރައީސްކަން ނިގުޅިއްޖެ ކަމަށް އެ ވިދާޅުވީ. މިއީ އިންސާފުތޯ؟
ކޮންއިރަކުތޯ އެ މަނިކުފާނު އިންސާފާ ކުރިމަތިލައްވާނީ؟ ކޮންއިރަކުތޯ އިންސާފު އެއީ އެންމެންނަށް ލިބެންޖެހޭ އެއްޗެއް
ކަމަށް ގަބޫލުކުރައްވާނީ؟ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ދެން ވެސް އޮތް ޙައްލަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ
ހިތްތިރިކޮށްފައި، ހަރުކަށިކަން ކުޑަކޮށްފައި، ގޮތްދޫކޮށްފައި، މީހުންނަށް މާފުކުރުމުގެ އުސޫލު ހޯދާފައި، އަދި
އޭގެއިތުރުން މަޝްވަރާކުރުމުގެ އުސޫލު އިސްކުރުން. މި ނޫން ގޮތަކަށް އެ މަނިކުފާނު ދެން ވެސް މަސައްކަތްކުރަން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކަށް. އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނީ ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ނާޝިދަށް. ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކު.
ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
112

އާދެ! .` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސަށް
ވާހަކަދައްކަން އަޅުގަނޑަށް ލިބިގެންދިޔަ ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން
ފަށައިގަންނަން. މި ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތުގެ ވާހަކަ ހަމަގަ އިމު ވެސް މި ތަޅުމުގައި ވޭތުވެދިޔަ 4 އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންގެ
ވެރިކަމެއްގައި ކުރިއަށްދިޔައިރުގައި މަޖިލީހުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ތެރެއިން އެ
މެންބަރުންގެ ދާއިރާތަކަށް، ޚާއްޞަކޮށް ޕަބްލިކް ސެކްޓަރ އިންވެސްޓްމަންޓް ޕްރޮގްރާމް ގުޅުވާލަދެވޭތޯ 2014،
2015ގައި ވެސް ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔަ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑު
ހަމަ ރަނގަޅަށް ހަނދާންހުރޭ. އެ ހަނދާނުގެ ތެރޭގައި ހުރެގެން މި ވާހަކަ ފަށަން އަޅުގަނޑު ބޭނުންވާތީ، މި ވާހަކަ
މިދަންނަވާލީ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތަށް ލިބިފައި ވާ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ހިނގަމުން
މި ދާ، މިހާރު ހުވާކުރެވިފައި އޮތް ކޯލިޝަންގެ ސަރުކާރު ނުވަތަ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓެއް. މިކަމާ މެދު
އަޅުގަނޑު ޝައްކެއް ނުކުރަން. ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރުކަން ކުރިން ވޭތުވެދިޔަ 4 އަހަރު ކުރި މީހެއްގެ
ހައިސިއްޔަތުންނާއި، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޕާލިމަންޓްރީ ގްރޫޕު ގެ ލީޑަރުގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ބެލުންތަކެއް
ބަލާފައި ހޯދުންތަކެއް ހޯދާނެ. އަދި މިނިސްޓަރާ އަދި ކަމާ ބެހޭ ނިމިދިޔ ސަރުކާރުގެ ވެރިންނާ ވެސް މި ވާހަކައިގެ
މަޝްރޫޢު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާލިމަންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ފަރާތުން ވެސް ހަމަ ތަފާތު އެތަކެއް ފަހަރު ވާނީ މަޢުލޫމާތު
އޮޅުންފިލުވޭތޯ މަސައްކަތްކޮށްފަ . 223 ސެޕްޓެންބަރު 2018 ގައި ބޭއްވި އިންތިޚާބު ގެ ފަހުން އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ،
ނޫސްވެރިންނާ ބައްދަލުކޮށް ދެއްކި އެކި މަރުޙަލާތަކުގެ ވާހަކައިގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުމާއި
ތާއީދާއި ސަޕޯޓް އާ ސަރުކާރު ން އެކުލަވައިލާނެ ބަޖެޓަކަށް ދޭނެކަމުގެ ވަޢުދުވެފަ. އެއީ ޙަޤީޤަތަކީ، ރައްޔިތުންނަށްޓަކައި
އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި ހަތަރު ފާރުން އެތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު ކުރައްވަން
ވާޖިބުވެގެންވާ މަސައްކަތެއްގެ ގޮތުގައި އޮންނާނީ، އޭނަގެ މައްޗަށް ލާޒިމް މަސައްކަތެއްގެ ގޮތުގައި އޮންނާނީ ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓަށް ވޯޓުދިނުން. ވޭތުވެދިޔަ ހަތަރު އަހަރު ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެ ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތުގެ ތަރުތީބުން
އެކުލަވައިލައްވާފައި ހުރި މަސައްކަތާއި އަދި އިތުރަށް އެދިވަޑައިގެންފައި ހުރި ބައެއް ކަންތައް އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު
ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަކަށް އިނދެ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވާހަކަދައްކައިގެން އިތުރުކުރެވުނު ގަޑީ ގައި ވެސް ބަޖެޓަށް
ވޯޓުނުދެއްވައި ވަޑައިގެންނެވިކަން ހިތާމަޔާއެކު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. ނަމަވެސް ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާލިމަންޓްރީ
ގްރޫޕުގެ ޖުމްލަ ހުރިހާ މެންބަރުން މިއަދު ވެސް އިއްތިފާޤުވަނީ މި މަސައްކަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބައިވެރިވާންޖެހޭނޭ.
މިއީ ކޮންބައެއްގެ ބަޖެޓެއްތޯ، ކޮންބަޔަކު ޚަރަދުކުރާނެ ބަޖެޓެއްތޯ، އެ ސުވާލު އުފެއްދުމުގެ ބަދަލުގައި، މިއީ ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް އޮތް ބަޖެޓެއް ކަމުގައި ބުނެ، އެ މަ ސައްކަތުގައި ބައިވެރިވުމުގެ އިޙްތިރާމް އަޅުގަނޑުމެން
ލިބިގަންނާނަމޭ. ތެދެއްމެ، ބަޖެޓުގެ އެކި ހިސާބުތަކުގައި އާއްމު ބަހުރުވައާއި އުސޫލުތަކުން ބަލާ ކަމަށް ވަންޏާ
އަދަދުތަކެއް މި އުޅެނީ. ނަމަވެސް ސީރިއަސް ސިފައެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ، އެނގެންޖެހޭ
113

ކަންތައްތަކެއް އެބައޮތް. 2014 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2018 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް، އެއީ 2013 ވަނަ އަހަރު
ފާސްކުރި ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތަކީ ޙަޤީޤަތުގައި 2014 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް އޮންނާނީ 2013 ވަނަ
އަހަރުގެ ޑިސެންބަރު މަހު ހިސާބުގައި ނިމިފަ. އެހެންވީމާ، 14 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތަކީ ، އެ ބަޖެޓުގެ
މަސައްކަތެއްގައި ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑަށް ބައިވެރިވާން ފުރުޞަތު ލިބިގެންދިޔަ ބަޖެޓު. އޭރުން ފެށިގެން މިއަދާ ހަމައަށް
އަދި މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހެޅި ލިބިފައި މި އޮތް ބަޖެޓުގައި ހުރި ތަފާސްހިސާބުތަކާއި، އަދި މިހާރު ހުރި
އަދަދުތަކަށް ބަލާކަމުގައި ވާނަމަ ގާތްގަނޑަކަށް ނަވާވީހަކަށް ބިލިޔަންގެ މި ބަޖެޓު ބެހިފައި އޮތް ގޮތުން، ޚަރަދުގެ
ގޮތުގައި 26.7 ބިލިޔަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ ގޮތަށް ތަރުތީބުކުރައްވާފައިވާއިރުގައި ، އަޅުގަނޑުމެންގެ
އެތެރެއާއި ބޭރުގެ ދަރަނި ހުރި ގޮތާއި، 2013 އިން 2018 އަށް ހިޖުރަކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ބަޖެޓްރީ
މަސައްކަތްތަކަށް ގެނެވިފައި ހުރި ހަރުދަނާކަމާއި، ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރުމަށް ކުރައްވާފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކާއި، ބޭރާއި
އެތެރޭގެ ދަރަނިތައް ދެއްކުމަށްޓަކައި ކުރައްވާފައި ހުރި މަސައްކަތުގެ މައްޗަށް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ. ކޮންމެ
މެންބަރަކަށް ތެދެއްމެ، 85 މެންބަރުންގެ ވާހަކަފުޅު ބައްޓަންކުރައްވާނީ އެ މެންބަރެއްގެ ދާއިރާއަށް ތަރުތީބުކޮށް މީގައި
އެކަށައަޅުއްވައި ހުށަހަޅުއްވާފައި ހުރި ކަންތައް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި އަލަށް ފެށޭ އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް މިއަކު
ނެތް. އަޅުގަނޑު އަބަދުވެސް ދައްކާ ވާހަކައެއް މިއީ، ވިލިމާލެ؛ ވިލިމާލޭގައި ތާއީދުކުރާ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ގިނަ
ބަޔަކު އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ތާއީދުކުރައްވައި، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމަކަށް އާބަސް ވިދާޅުވެ، ނިމިގެންދިޔައިރު ފުރަތަމަ އައި
ބަޖެޓުން ވެސް ވިލިމާލޭގައި އަލަށް އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއް ނެތް. ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢެއްގެ ގޮތުގައި މިހާރުވެސް
މިނިސްޓްރީ އޮފް ޔޫތު އެންޑް ސްޕޯޓްސްގެ ވިލިމާލެ ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒު ތަރައްޤީކުރުމަށް 1 މިލިޔަން ރުފިޔާ
ޖައްސަވާފައި އެބައޮތް. އެ އީ ވެސް ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢެއްގައި. އާބާތުރަފިލުވުން ކަމަށް ބަޔާންކުރާ މި ނުކުތާގެ
ދަށުގައި އަންނާނީ މިއީ ވެސް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ މަޝްރޫޢުގެ ދަށުގައި ޖަހާފައި އޮތް ކަމެއް މި ކަމަކީ. އޭގެއިތުރުން
ހަމައެކަނި ފެންނަން މި އޮތް ކަމަކީ، އޮފީސްތަކުން ހިންގާ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ އޮފީސް ޚަރަދު؛ އެއީ ހިލޭ 2017 އިން
2021 އަށް މި ހުށަހެޅޭ ހުށަހެޅުމުގައި މާލޭގެ ކުދި ގޯޅިތައް އަދި ވިލިމާލޭގެ ޕާކެއް ތަރައްޤީކުރުމުގެ ނަމުގައި ޗައިނާ
އެހީދޭ ފަރާތް ޖައްސަވާފައި މި އޮތީ. މާލެ ސިޓީ ވިލިނގިލި ، ނިމިފައި ކަމަށް ޖަހާފައި އެބައޮތް. މިއީ ނިމިފައި އޮތް
މަޝްރޫޢެއް ނޫން. މިއީ ޗައިނާ ސަރުކާރުން ޗައިނާގެ އެމްބަސީގެ ފަރާތުން ދިވެހި ސަރުކާރަށް ދިން ހިލޭ އެހީއެއްގެ
ދަށުގައި މާލޭގެ ކުދިކުދި ގޯޅިތަކުގައި ޓައިލްސްޖެހުމާ އެކުގައި ވިލިމާލޭގެ ކުޑަކުދީންގެ ޕާކެއް އެޅުމަށް މީގެތެރޭގައި
ހިމަނުއްވައިގެން އޭރުގެ ހައުސިންގ މިނިސްޓަރު އިޢުލާނުކުރައްވައިގެން މަސައްކަތް ފައްޓަވައި، މަސައްކަތުގެ ބޮޑު
ބައެއް، ރާއްޖެއަށް ތަކެއްޗާ އި ސާމާނު ގެންނަވާފައިވާ މަސައްކަތެއް. އެކަމަކު މި މަސައްކަތް ވެސް ނިމިފައި ކަމަށް
ޖައްސަވާފައި ވަނީ. މިހާ ޒިންމާދާރުކަން ކުޑަކޮށް މި ބަޖެޓު ފޮނުއްވާފައި މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އާ ސަރުކާރަށް މި
ބަޖެޓު އެކުލަވައިލުމުގައި މިހާ ކުޑަކުޑަ ކަމެއްގައި ބައްލަވައިލައްވަން ނެތް ކަމެއް އެއީ ޒަމާނުއްސުރެން އަޅުގަނޑު
114

ދައްކަމުންދާ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ހަމަ އާދޭހާއެކު ދަންނަވަން، ވިލިމާލޭގެ ތަރައްޤީ، ވިމާލޭގެ ޓޯޓަލް ސޮލިއުޝަން
ގުޅިފައި އޮތް ވަޢުދު އަޅުގަނޑުމެން ވިލިމާލޭގެ ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ގެނެސްދިނިން. ރައީސް ޔާމީން 2 ވަނަ
ދައުރަކަށް އެދިވަޑައިގަންނަވަމުން ވިދާޅުވި، މާލެއާއި ވިލިމާލެއާއި ގުޅީފަޅާ އި، ތިލަފުށްޓާ ގުޅުވާލަދެއްވާނަމޭ. އެ
ވިސްނުމާ ބައްޓަމުން 2013 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑު ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓު ދިވެހީންނަށް ފަރިތަ، ދިވެހީންގެ ރަނގަޅު
އެއްޗަކަށް، ދިވެހީންގެ ތަރުތީބު މަސައްކަތްތަކެއްގެ ގޮތުގައި އަތުރާލަން ކުރި މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވަނަ
ދައުރެއް ނުލިބުނީމަ ކާމިޔާބުނުވީ. ރައްޔިތުން އެގޮތް ބޭނުންނުވީ. ދުވަހަކު ވެސް ވިލިމާލެއަށް ފުރިހަމަ ސޮލިއުޝަނެއް،
ޙައްލެއް ނާންނާނެ މާލެއާ ގުޅި ގެން ނޫން ގޮތަކަށް. ވިލިމާލޭގައި މި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ކުރިން ވޭތުވެދިޔަ
އަޅުގަނޑު ހުރި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްދެވުނު މަސައްކަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ހޮސްޕިޓަލަކަށް
ބަދަލުކުރުމާއި، ބަނދަރާއި، އަދި ވިލިމާލޭގެ ޝޯ ޕްރޮޓެކްޝަނާއި، އޭގެއިތުރުން ވިލިމާލޭގައި ފުޓްސަލް ދަނޑަކާއި
ސްކޫލްގެ އާ އިމާރާތާއި، މިހެން ވީ ކިތަންމެކިތަންމެ މަސައްކަތެއް އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްދީ ނިންމީމު. އަދި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވުރެ ކުރިން ވިލިމާލެ، ވިލިމާލެއެއްގެ ގޮތުގައި ތަރައްޤީކުރެއްވި ރައީސް މައުމޫނުގެ ސަރުކާރުން
ވެސް ބިލްޑިންގ ކޯޑަކާ އެކުގައި މުހިންމު ބުރަ މަސައްކަތްތަކާއި، މުޅި ވިލިމާލޭގެ ހުރިހާ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކެއް
ގާތްގަނޑަކަށް އެކުލަވާލައި، އެކަށައަޅުއްވައިދެއްވި. އޭގެފަހުން ހުރި މަސައްކަތްތައް ކޮށްދެއްވީ އަޅުގަނޑުމެން.
ހަމަގައިމު ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީ ހިމެނޭ ސަރުކާރަކަށް ވިލިމާލެ މަގެއްގެ މަތީގައި ބާއްވައިލާނެ ގާފޮއްޗެއްހާ ހިސާބު ވެސް
ދެވިފައެއް މީގެކުރިޔަކު ވެސް، މިހާރުވެސް އަދި މާދަމާ ވެސް ނޯންނާނެކަމީ ޝައްކެތް އޮތް ކަމެއް ނޫން. މި
ސަރުކާރު 4 އަހަރު، 5 އަހަރު އަދި އެއަށްވުރެ ގިނަ މުއްދަތަކަށް ހިނގި ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް މި ވާހަކަ
މިތަނުގައި ރެކޯޑަށްޓަކައި ބުނެލަންޖެހޭތީވެ، މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ބުނެ މި ނިންމާލީ. އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަން
އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ސަރުކާރުން ވިލިމާލެއާއި މާލެއާ ދޭތެރޭގައި ފުރިހަމަ ޙައްލެއްގެ ގޮތުގައި މާލެއާއި
ވިލިމާލެއާ ގުޅައިލެވޭ ގޮތެއް ތަރުތީބުކުރައްވާފައި މިފަހަރު ނުވަންޏާ މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ނަމަވެސް
ދިރާސާކުރައްވައިގެން އެކަން ކުރައްވާށޭ. އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމުގައި ލޯނުނަގައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުންދިޔަ
މަސައްކަތަކީ، ދިވެހިރާއްޖެ އިޤްތިޞާދު ފުޅާކޮށް، ރާއްޖެއަށް ލިބެން ހުރި އެއްޗެހީގެ ތެރެއިން ދިވެހިންނަށް އަރުތަ
ހާސިލުކުރެވޭ ގޮތެއްގައި މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށްޓަކައި ތަރުތީބުވެގެންދިޔަ ކަންތައް. ހއ. އިން ފެއްޓިގެން ސ. އަށް
ހަމަ ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް ތަރުތީބުން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ މަސައްކަތްތައް އެކުލަވައިލުމުގެ ކާމިޔާބު 4 އަހަރު
އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށް، 5 އަހަރު ނިންމައިގެން މި ދިޔައީ އިޚްލާޞްތެރި ޝުކުރެއް ކުރީގެ ރައީސް ޔާމީން
ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް ދޭނެކަމީ ޝައްކެތް އޮތް ކަމެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުންތައް ޒާތީ ތަޢައްޞަބާ އެކުގައި
އެމަނިކުފާނާ މެދުގައި ހިތްހަމަނުޖެހުން ކޮންމެ ނިސްބަތަކުން ފާހަގަކުރެއްވި ނަމަވެސް، އިޚްލާޞްތެރި ވިސްނެވުމަކުން
ވިސްނައިފި ނަމަ، ރައީސް ޔާމިންގެ ޤައުމީ ޚިދުމަތާއި ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޚިދުމަތްތަކަށް ނޫނެކޭ ވިދާޅުވާނެ އެންމެ
115

މެންބަރެއް ވެސް އޭގެތެރޭގައި ނުހުންނާނެ. ތެދެންމެ، އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވާން ބޭނުންފުޅު ކޮންމެ އެއްޗެއް ވިދާޅުވާންވީ.
އަޅުގަނޑު ހަމަ އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން، މީގެ ދެތިން ދުވަހެއް ކުރިން ކުރީގެ ރައީސް، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ރައީސް މުޙައްމަދު
ނަޝީދު ރާއްޖެޓީވީއަށް ދެއްވި އިންޓަވިއުގައި ހަމަ ބްރިޖު ވެސް ފެންނަން އޮތް ވާހަކައާއި، އަޖައިބުކުރަނިވިވަރުގެ
ތަރައްޤީއެއް ކަމަށް ވިދާޅުވީތީވެ އެމަނިކުފާނަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް މި ތަނުގައި ދަންނަވާލަން އަޅުގަނޑު ބޭނުން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށަށް އެއްޗެއް ނެތް ވާހަކަ ފައްޓަމުން މި ވާހަކަ
ގެނެސްދިނީ. ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ހިސާބަކަށް ވެސް، އެއީ ކުދިބޮޑު އަދި ޖަޒީރާގެ ކޮންމެ ހިސާބަކަށް ވެސް ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތައް އެކުލަވާލައި، އިންސާފުން ގެނެސްދެއްވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެ، މިގެންނެވި ބަޖެޓުގައި ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީގެ
މެންބަރެއް މި މަޖިލީހުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ދާއިރާއެއް މުލަކު ދާއިރާ. މ. އަތޮޅު މުލަކަކީ، އެ ސަރަހައްދުގެ
އެންމެ މީހުން ގިނައިން ދިރިއުޅޭ ރަށް. 17900 ރުފިޔާ ބަޖެޓުގައި އޮތީ. އެންމެ 17900 ރުފިޔާ އެ އޮތް މާސިންގާ
ގިނަ އަދަދެއްގެ މީހުން ދިރިއުޅޭ މުޅި އަތޮޅުގައި. އެހިސާބުން ފެއްޓިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ގިނަ މެންބަރުންގެ
ވިސްނުމަށް ހަމަ އަންނާނެތާ އެއްބަޔަކު ނިކުމެ، މ. އަތޮޅު ވެސް ވިއްކައިލާ ވާހަކަ، ފ. އަތޮޅު ވިއްކައިލާ ވާހަކަ،
އުވާލަންޖެހޭ ވާހަކަ ވެސް ވިދާޅުވެފައި ވެސް އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، އަނެއްކާ މިކަހަލަ ރޯލެއް ޖެހެނީތޯ؟ މިއީ
ސީރިއަސް ސިފައެއްގައި މިއަދު މި ތަޅުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކަންޖެހިފައި އޮތް ކަމެއް. އަޅުގަނޑަށް ހަމަ
ޔަޤީން، އަޅުގަނޑު ޝައްކެތް ނުކުރަން. މާލެ، ވިލިމާލެ؛ ކުޑަކުޑަ ޖަޒީރާ، ކުޑަކުޑަ ރަށެއްގެ ގޮތުގައި އޮންނައޮތުމުގު
ދަތިތަކާއި ތަކުލީފުތަކަކީ ޒަމާނުއްސުރެ ވިލިމާލޭގެ ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި އެ ވާހަކަ ތަކުރާރުކޮ ށް ދެކެވޭ ވާހަކައެއް. މިއީ
ނިދަންއަރަން ހަމައެކަނި އޮންނަ ރަށެއް ގޮތުގައިހޭ ވިލިމާލެ އޮންނަންޖެހެނީ. އެ ބަދަލު އަޅުގަނޑުމެން ގެނެސްދޭން
އަޅުގަނޑުމެން ދެއްކީމު. އެ ބަދަލުގެ ޙައްލު އަޅުގަނޑުމެން ގެނެސްދިނީމު. ގެނެސްދެއްކީމު. އެ ވަޢުދު
އަޅުގަނޑުމެންވީމު. ކަންކޮށްފައި އަޅުގަނޑުމެން ދެއްކީމު. މާލެއާއި ހުޅުލެއާ ދޭތެރޭ ގުޅާލައި، ބްރިޖަކުން ދަތުރުކުރެވޭނެ
ގޮތް އެއީ ހުވަފެނެއް ނޫން. އެކަން އެއޮތީ ކޮށްދީފަ. އެކަމުގެ ބައިވެރިން ފެންނަފަށުގައި، އެންމެން އަރާތިބެ އެއިން
ދަތުރުކުރަމުން މިއަދު ވެސް އެދަނީ. އަދި އެ ޚިދުމަތް މާލެއާއި ވިލިމާލެއާ ގުޅި، ތިލަފުށްޓާއެކުގައި ގޮސް ގުޅޭ
މަންޒަރު ފެނިގެންދިޔައިމަ ވަށާޖެހޭ މި ބޮޑު އިޤްތިޞާދުގެ ތެރޭގައި އަދި މާލެއަކީ މެދު ސެންޓްރަލް ސަރަހައްދު ނުވަތަ
ވެރިކަންކުރާ ރަށް ނަމަވެސް، މުޅި ރާއްޖޭގެ ތިން ބައިކުޅަ އެއްބައި ރައްޔިތުން ދިރިއުޅެމު ންދަނީ މި ގްރޭޓާ މާލޭގައި،
މާލޭ އޭރިއާގައި. ހުޅުމާލެ ފޭސް 2 އެ ވަނީ ހިކިފަ. އުންމީދުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ދިނީމު. އެ އުންމީދުތައް
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެ ވިލިމާލެއަށް ވެސް ދޭން ބޭނުންވި. ނަމަވެސް ރައްޔިތުން ބަލައިނުގަތުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން
ރައްޔިތުން ކުށްވެރިކުރާނެ ކަމެއް ނޫން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ފަހުން އެހެން ފަހަރެއްގައި އެ ވިސްނުން ރަނގަޅު ކަމަށް
ބައްލަވައިގެން އެބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވޯޓުދެއްވައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރެއް އެކުލަވައިލެވުނު ދުވަހަކުން
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެ ތަރައްޤީތައް މާލެއަށް ވެސް އަދި އެހެން ތަންތަނުގައި ވެސް ފެނިގެންދާނެ. މި ބަޖެޓުން
116

އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ މުހިންމު ތަޞައްވުރަކީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް މުހިންމު ނިންމުމެއް ނިންމެވުމަށްޖެހޭކަން
ފެންނަ ތަޞައްވުރެއް. އެ ތަޞައްވުރަކީ ކުރިއަށް އޮތް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބުގައި މި ސަރުކާރާއި
ސަރުކާރުގެ ކޯލިޝަނަށް ވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން ހަމަ ބޯތިރިކޮށްގެން ސަރުކާރުގެ ވިދާޅުވުންތަކާ އެއްގޮތަށް ކޮންމެ
ކަމެއް އޮބިއަޅުވާފައި ހިފަހައްޓަންޖެހޭނެކަން ވިސްނާވަޑައިގެން، ސަރުކާރާ ނުގުޅި ތިބި މެންބަރުންނަށް؛ ޚާއްޞަކޮށް
ޕީ.ޕީ.އެމަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރުންނަށް ވޯޓުދެއްވެވުމަށް އެ ބޭފުޅުން ވިސްނުންފުޅު މިހާރުއްސުރެ
ގެންގުޅުއްވަންޖެހޭކަން އެއީ މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑަށް ހަމައެކަނި ފެންނަ އެންމެ ރަނގަޅު ތަޞައްވުރު. އެއީ
އެހެންނޫނިއްޔާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދަތިއުނދަގޫ، ތަކުލީފުތަކެއް އައިސްދާނެކަމުގެ ބިރުވެރި ޑަނޑޫރާގެ އަޑު މިއަދު
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއަހަން. އާ ސަރުކާރަކީ ގުޅިފައި އޮތް ކޯލިޝަނުގެ ސަރުކާރަކަށް ވާތީ، އެ ސަރުކާރުގެ
މަތިބަރުވާނެ ވާހަކައާއި، އެ ސަރުކާރުގެ ކެބިނެޓު މިނިސްޓަރުންގެ ވާހަކައާ އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ؛ އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އާ ސަރުކާ ރަށް، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން ދޭންޖެހޭނެ. ބަޖެޓަށް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ވޯޓުދޭންޖެހޭނެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ވޯޓުދޭންޖެހޭނެ. ނަމަވެސް އެ ބޭފުޅުން ހައްދަވަމުންގެންދަވާ ގޯސް ފަރިތަކަމާއެކު ބަލައިގަނެ ، ދެނެގަންނަން ތިބި
ޑޮކްޓަރުންތަކެއްގެ ގޮތުގައި ވާން މިއަދު މި އޮތީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އަޅު ގަނޑުމެންނާ މި ހަވާލުވީ ވަރުގަދަ
އަމާނާތެއް. އިދިކޮޅު މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެއްބައެއްވަންތަކަމާ އެކުގައި ތިބެން އެބަޖެހޭ. އެ ސަބަބަށް
ޓަކައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަނީ އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުގައި މިއަދު މި އިންނެވި ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މަނިކުފާނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަތުމެއް ވެސް ނެތި މަނިކުފާނުގެ ދާއިރާ ވެސް އެ ވަނީ
އުވައިލާފަ. އެހާ ޒިންމާދާރުކަން ކުޑަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މުއައްސަސާތަކުން ވެސް ކަންތައް ކޮށްފައި މި ހުންނަނީ.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ކައިރިން އަހައި ވެސް ނުލާ ދާއިރާ ވެސް އޮޅުވައިލާނެ. އަދި އެނޫން އެހެން ތަންތަނުގެ ވާހަކަ ވެސް
އެބަހުރި ބައިވަރު ދައްކަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ އިޚްލާޞްތެރި ހަމަ މަރުޙަބާއަކާއި ޝުކުރެއް ދަންނަވަން ޕްރެޒިޑެންޓް
އިލެކްޓުގެ މަޤާމުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޤާމަށް ހުވާކުރެއްވި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮލީގް، ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ކުރީގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް، މިއަދު ރާއްޖޭގެ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް. އެމަނިކުފާނުގެ އިނޯގްރަލް ސްޕީޗު ގައި އެމަނިކުފާނު ވިދާޅުވި ވަ ރަށް މުހިންމު ވާހަކަފުޅުތަކެއް
މި ބަޖެޓުގެ މަރުޙަލާގައި ވާހަކަދައްކާ މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން
އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުމަށް ގެންނަން އެބަޖެހޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިޞްލާޙުކުރަންވީ އެންމެ މުހިންމު މައްސަލައަކީ
ކޮބައިކަން އެމަނިކުފާނުގެ ވާހަކަފުޅުން ވެއްޖެ އްޔާ އެއީ ފަނޑިޔާރުގެ. ފަނޑިޔާރުގޭގެ ކަންކަން އިޞްލާޙުކުރަން އެބަޖެހޭ.
މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކަންތައްތައް އިޞްލާޙުކުރަން އެބަޖެހޭ. ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް، ކޮންމެ ހިސާބަކުން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމުގެ ފުރިހަމަ އިޞްލާޙީ މަސައްކަތް އައިއްސި ކަމުގައި ވާނަމަ އެކަމުގައި ބައިވެރިވުމަކަށް
117

އަޅުގަނޑުމެން ފަސްޖެހިގެންނުވާނެ. އެހެންވީމާ، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އަތްޕުޅުމަތީގައި މިއަދު ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް މި
އޮތީ ރާއްޖެ އިޞްލާޙުކުރުން. ރާއްޖެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ދެމެހެއްޓުން، އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އިވޭ ބިރުވެރި
ޑަޑޫރާގެ އަޑުތަކަކަށް މި ވަނީ ކުރީންސުރެ އަޅުގަނޑުމެން އެކަމުގައި ބިރުގަނެފައި ތިބި ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ
އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމައަށް އަލުންބަލުން ފެށިދާނެތީވެ. އަވަށްޓެރި ޤައުމަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދޭހާ އެއްޗެއް
އަޅުގަނޑުމެން ގޭގެ ބަދިގޭގެ ފުއްޑަނުގައި ބާއްވާކަށް އަޅުގަނޑުމެން ނުޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަމުން ގެއްލުމެއް
ވާނަމަ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އެއަށް ޚަރަދެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ވާނަމަ، އެކަމުގެ ވިސްނުން
ގެންގުޅެ، އެއެއްޗެއް ނުބާއްވައި ދޫކޮށްލުމުގެ އިޚްތިޔާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެރިކަންކުރާ ފަރާތްތަކުގައި އޮންނަންވާނެ.
އަވަށްޓެރި ޤައުމަކުން ދިއްކޮށްލާ އެތިކޮޅަކުން ނޫން އަޅުގަނޑުމެން ކައިގެން ތިބެންޖެހޭނީ. އަލުވި، ފިޔާ، ބިސް؛ އެއީ
ކޯޓާ ކަނޑައަޅައި، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުދޭން ހަމަ ހިފަހައްޓައި ބާރުކޮށްލީމަ ސަލާންޖަހަން ތަށިގަނޑު ހިފައިގެންގޮސް
އަޅުގަނޑުމެން ބުނެލީމަ ދޭ ގޮތަކަށް ނޫން އޮންނަންޖެހޭނީކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުދިގެންވާ ޤައުމެއްގެ ގޮތުގައި
މިޤައުމު ތެދުވެ، ނުކުމެ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް 1970ގެ ކުރީކޮޅު މި ޤައުމުގެ ފަތުރުވެރިކަމުގެ މަސައްކަތްތައް
ފައްޓަންއުޅެ ދުނިޔޭގެ ޖަމުޢިއްޔާ، ޖަމާޢަތްތަކުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނާ ދިމާއަށް ބުނެފައި އޮތީ، ތިޔަ ޤައުމަކު ތިކަން
ނުވާނޭ. ތިތަނަކު މިވެނި، އެވެނި، މިވެނި ޚިދުމަތްތަކެއް ނެތޭ ލިބެން. ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ކާބަފައިން
ފަޚުރުވެރިކަމާ އެކުގައި އެ އިންޑަސްޓްރީ ދުނިޔޭގެ ފެންވަރުގެ އިންޑަސްޓްރީއަކަށް ހަދައި ދައްކައިދީފައިވާނެ.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއިން ހެލްތުކެއަރ ނިޒާމު ވެސް ރާއްޖޭގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަވަށްޓެރި ޤައުމުތަކަށް
ސަލާންޖަހަންނުދާ ފެންވަރަށް ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތް އެކަނިމައިއެކަނި ނުކުންނަވައިގެން ވެސް ބޭބޭފުޅުން އެ ވަނީ
ހާސިލުކުރައްވާފަ. މި މަޖިލީހުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއް އަޙްމަދު ނާޝިދު، ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އޭ.ޑީ.ކޭ ހޮސްޕިޓަލްގެ ނަމުގައި އެ ވަނީ މި ސަރަހައްދުގެ ވެސް ހިމެނޭ ފެންވަރުގެ މޮޅު
ހޮސްޕިޓަލެއް އަޅުއްވައި، ޚިދުމަތްތައް ގެނެސްދެއްވާފަ. ދިވެހިންނާ މެދު ފަޚުރުވެރިވާކަށް އަޅުގަނޑުމެން ނުވޭތޯއޭ.
އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަވަންތަކަމާއި، އަމިއްލަ ޝަރަފާއި ، އަމިއްލަ ގޮތުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވަން
ފަޚުރުވެރިވާންޖެހިއްޖެ ނޫންތޯއޭ. އަޅުގަނޑުމެން ނުޖެހޭ އަވަށްޓެރި ޤައުމަކަށް ނާށިގަނޑު ހިފައިގެން ދާކަށް. ބަޖެޓް
ސަޕޯޓުގެ ގޮތުގައި އެއްޗެއް ދިނިއްޔާ ނޫނީ ނުކައި ތިބޭކަށް އަޅުގަނޑުމެން ނުޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅު ގަނޑުމެންގެ
ފުދުންތެރިކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަވަންތަކަން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމިއްޔަތު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދީން،
އަޅުގަނޑުމެން ދެކެފަރިތަވެފައި ހުރި ގޮތްތައް. މި ގޮތްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަމަހައްޓައިލެވޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އާދެ! އަޅުގަނޑު މިހެން މިދަންނަވާލީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބައިނަލްއަޤުވާމީ ވައިގެ ބަނދަރު ޒަމާނުއްސުރެ ބުރަ
މަސައްކަތާއެކު އަޅުގަނޑުމެން އުފެއްދި ވައިގެ ބަނދަރު އަވަށްޓެރި ޤައުމެއްގެ ކުންފުންޏަކަށް ދިނުމުގެ ނަތީޖާ
ކޮބައިތޯ؟ 321 މިލިއަން ޑޮލަރު ދިވެހި ދައުލަތުގެ ރިޒާވުން ގެއްލިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދާންޖެހުނު. މާލޭގެ ބިމުގެ
118

ތެރެއިން އެންމެ ރަނގަޅު، އެއް އަގުބޮޑު 2 ބިން، މާލޭގެ ތަނެއްގައި ފްލެޓެއް އެޅުމުގެ ނަމުގައި ހަމަ މިދަންނަވާ
އަވަށްޓެރި ޤައުމެއްގެ ކުންފުންޏަކަށް ދިނުމުގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ އެ ޤައުމުގެ އާބިޓްރޭޝަން ކޯޓެއްގަ އި އޭގެ
ޙައްލު ވެސް އެއޮތީ. ޙައްލު އޮންނާނެތޯ؟ އަނެއްކާ، އަނެއް 200 މިލިއަން ޑޮލަރު އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަންޖެހުނީ.
އެހެންނޫނީ ބިން އެ މީހުންނަށް ދޭންޖެހެނީ. ދެން އެއާއެކުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މިތާ އަވަށްޓެރި އެންމެ ގާތުގައި އޮތް
އެންމެ ވަރުގަދަ އެއް ރަށް ޅ. އަތޮޅު އޮޅުވެލިފުށްޓަކީ. އޮޅުވެލިފުށި ވެސް އެ އޮތީ އޭގެތެރެއަށް ދީފަ. ލަގްޒަރީވިލާ
އަޅަން. އަނެއްކާވެސް އެ މީހުންނަށް އެ ދޭންވީ. އެދީ ނިމިގެން. އެހެންވީމާ، މިހިސާބަކުންނެއް އަޅުގަނޑުމެން މަޑަކުން
ނުތިބޭނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާ ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތާއީދު ބަޖެޓަށް ވެސް ލިބޭނެ، ވަޒީރުންނަށް ވެސް
ލިބޭނެ. ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން ލައްވާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ތަރިކައާއި، މުދަލާއި، ސާމާނު ވިއްކޭނެ ކަހަލަ
އެންމެ އަޑެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިވުނަސް އަޅުގަނޑުމެން މައިތިރިއެއް ނުވާނަން. މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުން ދާނެ
ވަރަށް ސާފުކޮށް ބަލަމުން. ހީފުޅުނުކުރައްވާތި! ކޯލިޝަނަށް ލިބުނު ބޮޑު މާސިންގާ ވޯޓެއްގައި ހަމަ 96 ހާސް މީހުން
އެތިބީ ނިދާފައޭ. 96 ހާސް މީހުން ނިދާފައިނުތިބޭނެ. އެއަދަދު ކުޑައެއް ވެސް ނުވާނެ. މަދެއް ވެސް ނުވާނެ.
އަޅުގަނޑުމެން ތަންކޮޅެއް މަޑުމައިތިރިކަމާ އެކު ތިބީ. ނަމަވެސް މިހާރު މި ކަންތައް މިދާ ބީދައިން ދާކަމުގައި ވާނަމަ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަން ފައްޓަންޖެހެނީ ކުރިއަށް އޮތް 1 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައިތޯ، ކުރިއަށް އޮތް ހަފްތާގެ ތެރޭގައިތޯ،
ކުރިއަށް އޮތް މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައިތޯ، ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައިތޯ، މިއީ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ހިތާހިތާ
ކުރަންޖެހިފައި އޮތް ސުވާލެއް. ހަމަގައިމު ވެސް މާރިޗް 2019 ވަނަ އަހަރު އޮންނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
އިންތިޚާބުގައި މި މަޖިލީހަށް ވައްދަވަންޖެހޭ 87 މެންބަރުން؛ މަނިކުފާނުގެ ދާއިރާ ވަނީ އުވައިލާފަ، އެހެންވީމާ،
ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ ނެތް ކަމަށް ބަލައިގެން މި އުޅެނީ. އެހެންނަމަވެސް، މަނިކުފާނަކީ މަޖިލީހުގައި ކޮންމެހެން ވެސް
އިންނަވަންޖެހޭ ބޭފުޅެއް. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ، ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާމަނިކުގެ ވާހަކަ.
މިއަދު ދެން ރިޔާސަތުގައި ވަޑަ އިގެން މަނިކުފާނު އިންނެވީމަ މުޚާތަބުކޮށްލަން މި ޖެހުނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި
މަސައްކަތް ފަރިތަކަމާއެކު މަޖިލީހުގައި ކުރަން އެނގި، މި ބަލިކަމަށް ފަރުވާދޭން އިނގޭ ކަހަލަ ޑޮކްޓަރުންތަކެއް މި
މަޖިލީހަށް ވަންނަންޖެހޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހީވެސް
ނުކުރާ ފަދަ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުމަށް ވެސް ނާންނަ ފަދަ ގެއްލުންތަކެއް ލިބޭނެކަމީ ޝައްކެއް އޮތް ކަމެއް ނޫން.
އެއީ ވޭތުވެދިޔަ މާޒީގައި، ޚާއްޞަކޮށް އެމް.ޑީ.ޕީ ހިމެނޭ ސަރުކާރެއް ގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
119

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ނާޝިދަށް. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން އޮތީ، ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަތީފް
މުޙައްމަދަށް.
ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޝިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދަކީ ބައިނަލްއަޤުވާމީ ފިރިހެނުންގެ ދުވަސް ކަމަށް ވާތީވެ، މި މަޖިލީހުގައި
ހިމެނޭ ހުރިހާ ފިރިހެން ބޭފުޅުންނަށާއި، އަދި މަޖިލީހުގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ ހުރިހާ ފިރިހެން ބޭފުޅުންނަށާއި، ރާއްޖޭގެ
އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ހީވާގި ފިރިހެން ބޭފުޅުންނަށް މުބާރިކްބާދީއާއި ތަހުނިޔާ ދަންނަވަން. އަދި
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއަދަކީ މާ މުހިންމު ދުވަހެއް. މިއަދަކީ ދުނިޔޭގެ ފާޚާނާތަކާ ބެހޭ ދުވަސް. އެހެންވީމާ،
ފާޚާނާތަކާ ބެހޭ ދުވަސް ވެސް މި އޮތީ ފިރިހެނުންގެ ދުވަހާ ދިމާވެފަ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި މި ކިޔަނީ ހަމަ
ބާރުލާފައި މި ދައްކަނީ ނަރުދަމާއެއް ނެތް ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެއަކަސް ފާޚާނާތަކާ ބެހޭ ދުވަސް ފާހަގަކުރާއިރު
اله މިންވަރުފުޅުން، އަޅުގަނޑުމެން ފޯގިޔަރ ސިސްޓަމޭ އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިންގެ ތެރޭގައި ކިޔަނީ. ގޮޑުދޮށްތަކަށް
ފާޚާނާކުރި ޒަމާން ހިނގައްޖެ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު 2018 ވަނަ އަހަރަށް އައިއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ރަށްތަކުގައި ނަރުދަމާގެ ސިސްޓަމުގެ ވާހަކަ ފުރިހަމަނުވާ ވާހަކަ މި ދެކެވެނީ ކޮންމެ މެންބަރަކު ވެސް
ވާހަކަދައްކާއިރުގައި. އާދެ! 2019 ވަނަ އަހަރަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ވަރަށް ގިނަ
ވާހަކަ ދެންމެ ވިލިމާލޭ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވެއްޖެ. އަދި އަޅުގަނޑާ މުޚާތަބުކޮށްފައި ވަރަށް ރީތި
ބަސްފުޅުކޮޅެއް ވެސް ވިދާޅުވެއްޖެ. އެކަމަށްޓަކައި އެމަނިކުފާނަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން
ދަންނަވަންޖެހެނީ، އަޅުގަނޑަކީ ޓްރާންސިޝަން ކޮމިޓީގައި، ފައިނޭންސް ކޮމިޓީގައި ވެސް ހިމެނުނު މީހަކަށް ވާތީވެ
ފަހަރެއްގައި ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ހަދާފައި އޮތް ބަޖެޓެއް ނޫން. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މަޢުލޫމާތު ކުށް ކަމެއް.
އެއީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރަށް ލިބުނުއިރުގައި ވެސް، ޓްރާންސިޝަން ކޮމިޓީއަށް ލިބުނުއިރު ވެސް މި ބަޖެޓަކީ 29
ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. މިއަށް ހަމައެކަނި އިތުރުކުރެވުނީ 656 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ ޓްރާންސިޝަނަލް
ޕީރިއަޑްގައި 100 ދުވަހުގެ ޕްރޮގްރާމަށް ހިމެނޭ ވަރަށް މުހިންމު ކަންތައްތަކެއް ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް
ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ކަންތައްތަކެއް. އެބައި ހަމައެކަނި އިތުރުކޮށްލަދިނީ. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަރަށް
ގިނަ މި މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ މެންބަރުން ބޭނުންފުޅުވާ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް މީގައި ހިމެނިފައިނެތީތީވެ، އަލުން
ބަޖެޓަށް 500 ވަރަކަށް މިލިއަން އިތުރުކުރެ ވިގެން ބަޖެޓް ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާ ކުރެވިގެން އަލުން އެބަޖެހޭ މުހިންމު
ކަންތައްތަކެއް މިއަށް އިތުރުކުރެވެން. އެކަންތައްތައް ދެން ރާވާލައިގެން ގެންދިއުމަކީ ކޮންމެއަކަސް ވަރަށް މުހިންމު
ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓަކީ، 29.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓަކަށް ވާއިރުގައި
120

މީގެތެރެއިން އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެންމެނަށް ވެސް އިނގޭ މި ލިބެނީ 23 ބިލިއަން ރުފިޔާކަން. ދެން
މީގައި އަދި ހިލޭ އެހީއާއި އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން ދެން އެބަލިބޭ 2 ބިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ. ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިކަރެންޓް ޚަރަދުތައް ކުޑަ ކުރުން. މިކަން ނުކޮށެއް ނެތް ވާކަށެއް.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ކެޕިޓަލް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި ބަޖެޓުގަ އި ވެސް މިހާރުވެސް އެބައޮތް 10 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިފަ.
އެހެންވީމާ، ރިކަރެންޓް ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރުމަށް ބަލާއިރުގައި ވަރަށް ގިނަ ސަރުކާރުގެ އެސް.އޯ.އީ ކުންފުނިތަކާއި،
މިކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. ވަރަށް ބައިވަރު ކުންފުނިތައް. ޓްރާންސެޝަނަލް ކޮމިޓީން ވާހަކަދެއްކެވި
ބޭފުޅުންނާއި، އަދި އަޅުގަނޑުމެން ބެލިބެލުމުން މި އިނގެނީ ތިރީހަކަށް ކުންފުނި، އޮނަތިރީސް، ތިރީހަކަށް ކުންފުނި
ދައުލަތުގެ ހިމެނޭއިރުގައި މީގެތެރެއިން އަށެއްކަ ކުންފުންޏަށް މި ފައިދާއެއް ވަނީ. ދެންހުރި ތަންތާކަށެއް ފައިދާއެއް
ނުވޭ. އެހެންކަމަށްވާއިރުގައި ދައުލަތުގެ ބައެއް ފަރާތްތަކުން ހިންގާ ބައެއް ކުންފުނިތަކަކީ މިއީ ކީއްކުރަން ހިންގާ
ކުންފުނިތަކެއްތޯ އެބަޖެހޭ ބަލަން. އަދި ހަމަ މިއަދު ބަޖެޓް ކޮމިޓީގައި ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން ބޯޑުގެ ޗެއަރމަނާ އަޅުގަނޑު
ކުރި ސުވާލަކުން އެނގިގެންދިޔައީ، ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި 2013 ވަނަ އަހަރު މިދެންނެވި
ކުންފުނިތަކުގައި ތިބީ 13 ހާސް މުވައްޒަފުން. 2013 ވަނަ އަހަރު ފެށުނުއިރު 13 ހާސް މުވައްޒަފުން. މިއަދު
އެކުންފުނިތަކުގައި އެބަތިބި 22 ހާސް މުވައްޒަފުން. 13 ހާހުން 22 ހާހަށް ދިޔައިމަ މިއީ 70% ގެ
ގާތްގަނޑަކަށް 70%ގެ މުވައްޒަފުން އެ އޮތީ ގިނަވެފަ . އެކަމަކު އޭގެ ޕްރޮޑަކްޓިވިޓީއެއް ނެތް. އެއްވެސް
ޕްރޮޑަކްޓިވިޓީއެއް ނެތް. ކުންފުނިތަކުން ވަނީ ގެއްލުން. މިފްކޯގެ ވާހަކައަކީ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކައި ކޮޅުންލާން ނެތް
ވާހަކައެއް. އެތަނަށް އަބަދު ވަނީ ގެއްލުން. މިކަހަލަ ކުންފުނިތައް އުފައްދައިގެން ހުރިހާ ސަރުކާރެއްގައި ވެސް
އެތަންތަނަށް މީހުން އެއްކޮށްގެން، އެއިރެއްގައި އެ އަންނަ އިންތިޚާބަކަށް ނުފޫޒު ފޯރުވުމަށް ބޭނުންކުރާ
ކުންފުނިތަކެއްގެ ގޮތުގައި ކުންފުނިތައް މި ހުންނަނީ. މިބާވަތުގެ ކުންފުނިތައް އެބަޖެހޭ ޕްރައިވެޓައިޒް ކުރަން. މިސާލެއްގެ
ގޮތުގައި ދަންނަވަންޏާ ބައްލަވާ ! ހިންގަވާ! ޕްރައިވެޓައިޒް އެބަހުރި ވަރަށް ރަނގަޅު ކުންފުނިތައް. އަޅުގަނޑު ކުރިން
ހިއްސާ އޮތް ކުންފުންޏެއް އެއީ، ހޮރައިޒަން ފިޝަރީޒް؛ މާންދޫ ފިޝަރީޒް ކޮމްޕްލެކްސް މިހާރު ކިޔާނީ. އެތަނަ ކީ ހަމަ
ޓޫނާ މަހާއި، ދަޅުމަހާ، މި އެއްޗެހިތައް ބަންދުކުރަމުންދާ ވަރަށް ފައިދާވާ ކުންފުންޏެއް މިއަދު. ހަމަ އެގޮތަށް މިއަދު
މިފްކޯ ތަންތަނަކީ ވެސް ޕްރައިވެޓައިޒް ކުރަންޖެހޭ ތަންތަން. ޕްރައިވެޓައިޒް ކޮށްފިއްޔާ ދައުލަތަށް ލިބޭނެ އެތަންތަނަށް
ލިބޭ ވިޔަފާރީގެ ގޮތުން އެ މީހުންގެ ފައިދާ. ކޮންމެހެން ދައުލަތަކުން މި ފެންވަރުގައި މިތަންތަން ހިންގާކަށެއް ނުޖެހޭ.
މި ކުންފުނިތަކަކީ ކޮރަޕްޝަންގެ ހާލިތަކަކަށް ހަދައިގެން ކޮންމެހެން ހިންގާކަށެއް ނުޖެހޭ. ސަރުކާރުން ކޮންމެހެން
ހިންގަންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކެއް ދޭން ބޭނުންވާ މުހިންމު ކުންފުނިތައް ބަހައްޓާފައި، ދެންހުރި ތަންތަން
ޕްރައިވެޓައިޒް ކުރުމަކީ މުހިންމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. މިސާލަކަށް މިހާރު މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
އެބައޮތް ޕކިންގ ސިސްޓަމް ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި، އެއީ ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ވަޢުދެއް
121

ފަސްދޮޅަހަކަށް މިލިއަން ރުފިޔާ ޕާކިންގ ސިސްޓަމުތައް އެޅުމަށް. ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމެއް އެ އިނީޝިއޭޓިވް، ވަޢުދާ
އެއްގޮތަށް އެކަންތައްތައް ކުރެއްވުން. އެހެންނަމަވެސް، ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ޕާކިންގ ސިސްޓަމުތައް ބިނާކުރުމަށް
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑަ ކަށް ނުފެނޭ ޚަރަދުކުރާކަށެއް. މިފަދަ ބިންބިން ހަމަ ޕްރައިވެޓް ފަރާތްތަކަށް ދޫކޮށްފައި
ސަރުކާރަށް އެއިން ކުލި ނަގާފައި އެތަންތަނުގައި އެ މީހުން ޕާކިންގ ސިސްޓަމް ހަދައިގެން، އަދި ތިރި
ބޭނުންކުރެވިގެން ދައުލަތަށް އޭގެ ބުރައެއް ނުވާ ގޮތަށް އެތަންތަން ހިންގޭނެ. މިސާލަކަށް މަސްވެރިންގެ ޕާކުގައި ؛
ވަރަށް ރަނގަޅު ލޮކޭޝަނެއް އެއީ. އެތަނުގައި ވެސް ހަމަ ޕާކިންގ ހެދިދާނެ. ދަރު މާރުކޭޓު ވެސް؛ އެތާ ކުރީގެ
މަސްމާރުކޭޓް، ދަރު މާރުކޭޓޭ އަޅުގަނޑުމެން ކިޔަނީ. މިހިރީ ބޮޑެތި ބިންބިން. މި ތަންތަނުގައި ކަންކަން ކުރެވުނީމަ
އެއިން، ޕާކިންގ ސިސްޓަމުތައް ބެހެއްޓިގެން އެއިން ފައިދާވާނެ. އެއްގޮތަކަށް ވެސް މިހާރު ހަރުކޮށްފައި މިހިރަ ކަހަލަ
މެކޭނިކަލް ޕާކިންގ ސިސްޓަމުތައް ބެހެއްޓިގެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އެއަކުންނެއް ފައިދާއެއް ނުވާނެ. ވެލާނާގޭ
ކައިރީގައި އެހެރީ ޕާކިންގ ސިސްޓަމެއް ހަދާފަ. އެޕާކިންގ ސިސްޓަމް އެތާ ބެހެއްޓީމަ ޕާކުކުރާ އެއްޗެހި މަދުވީ. އެ
ޕާކިންގ ސިސްޓަމު ބެހެއްޓުމުގެ ކުރިން އެތާގައި ބޭއްވޭ ވިއްސަކަށް ކާރު. މިހާރު އެއަށް އެރުވެނީ 8 ކާރު. ކޮބައިތޯ
އިންވެސްޓްމެންޓު؟ އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ޕާކިންގ ސިސްޓަމެއް ރަނގަޅެއް ނުވާނެ. ފައިދާވާނެ ރަނގަޅު ޕްލޭނެއް
ކުރެވިގެން ރަނގަޅު ޕާކިންގ ސިސްޓަމެއް ހެދުނީމަ ޕާކިންގ ސިސްޓަމަށް ވެސް ރަނގަޅު ގޮތްތަކަކަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙައްލުކުރެވިދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަނޑު ވެސް
ބަލައިލަން ބޭނުން އަޅުގަނޑު ވެސް ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާ، ކޮމަންޑޫ ދާއިރާ؛ ކޮމަންޑޫ ދާއިރާއަށް މި ފަހަރު ބަޖެޓުގައި
އެބައޮތް ބަނދަރު އަޕްގްރޭޑް ކުރަން 14.5 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖަހާފަ. ދެން ހަމަ ކޯސްޓަލް ޕްރޮޓަކްޝަނޭ ކިޔާފައި
އެބައޮތް 2.4 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖަހާފަ. މި ޕްރޮޖެކްޓަކީ މިހާރު ކިތަންމެ ޒަމާނެއް ވެއްޖެ ތިން ހަތަރު އަހަރު
ވެގެންދަނީ، ދުވަހަކު ނުނިމުނު. ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ކޮންމެވެ ސް މަސައްކަތެއް ކޮށްލާފައި
ހާވައިލާފައި ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަނެއްކާ މި ފަހަރު ޖަހާފައި އޮތް ބަޖެޓުން މި ކަންކަމެއް ނުވެސް ކުރެވޭނެ. އަދި މި
ބަޖެޓު އެބަޖެހޭ އިތުރު ވެސް ކުރަން. ދެން ހަމައެއާ އެކު ކޮމަންޑޫއަކީ ، ޚާއްޞަކޮށް އެ މީހުން އަމިއްލައަށް ވަރަށް
ހީވާގި މަސްވެރިން އުޅޭ ރަށެއް. އަމިއްލައަށް ނަރުދަމއާއި އަމިއްލައަށް ފެންޕްލާންޓާ އެއްޗެހި ބަހައްޓައިގެން
މަސައްކަތްކުރާ ބައެ އް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އޮތް ނަރުދަމާއަކީ ސުނާމީގެ ސަބަބުން ވަރަށް ބޮޑަށް ގެއްލުންވެފައިވާ
ތަނަކަށް ވާތީވެ ، ކޮމަންޑޫގެ ނަރުދަމާއާއި ފެނުގެ ނިޒާމު އެބަޖެހޭ މި އަހަރުގ ބަޖެޓުގައި ހިމަނަން. އަޅުގަނޑު ބަޖެޓް
ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރާއި އަދި ފައިނޭންސް ކޮމިޓީއާ ވާހަކަދެކެވިގެން މިހާރު އެ ބޭފުޅުން އެއްބަސްވެފައި އޮތީ، މި އަހަރު
ބަޖެޓަށް އެބައި އިތުރުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ކޮމަންޑޫގެ ނަރުދަމާއާއި ފެނުގެ ނިޒާމު މީގައި ހިމެނުމަށް
އެއްބަސްވެލެއްވީތީވެ އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ހިމެނޭ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު
ދަންނަވަން. ދެން މަރޮށީގެ އެބައޮތް ފެނާއި ނަރުދަމާ. އެހެންނަމަވެސް، ރަށެއްގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ އެޅުމަށް އެންމެ 5
122

މިލިއަން ރުފިޔާއަކީ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ އަދަދެއް ކަމަށް ވާތީވެ، މިއަދަދަކީ ވެސް މި މަސައްކަތް ނިންމައިލެވޭނެ އަދަދެއް
ކަމުގައި އަޅުގަނޑު އެބަޖެހޭ ދަންނަވަން މިއަދަދު އެގޮތަށް ބޮޑުކޮށްދެއްވުމަށް. ފޯކައިދޫގައި ވެސް އެބައޮތް ނަރުދަމާއި
ބަނދަރު އަޕްގްރޭޑްކުރުމުގެ މަސައްކަތް. ޚާއްޞަކޮށް ފޯކައިދޫއަކީ މުޅި ބޮޑުތިލަދުންމަތީގައި ހިމެނޭ އެންމެ މަސްވެރިން
ގިނަ އެއް ރަށަށް ވާއިރުގައި ވަރަށް ކުޑަކުޑަ ބަނދަރެއް އެ ރަށުގައި އޮންނަނީ. އެރަށުގެ ބަނދަރު އަޕްގްރޭޑްކުރަން
ވެސް މި އޮތީ 7 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، މިއީ މިހާރު އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ މި ކޮންގޮތަކުންތޯ ބަލާފައި، މީގައި
އެއްވެސް ކަހަލަ ރެޝަނަލެއް ނެތޭ. މީގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން، މި އައި ސަރު ކާރުގެ އެއްވެސް އިންވޯލްމަންޓެއް
ނެތޭ އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ. އެހެންވީމާ، މީގައި އަޅުގަނޑަށް އެބަފެނޭ ބަޖެޓުގައި އެހެން ރަށްރަށުގައި، މިއަށްވުރެ މާ
ކުދިކުދި ރަށްރަށުގައި ނަރުދަމާއަށް ވެސް މާ ބޮޑެތި އަދަދުތައް ޖަހާފައި، އަދި ބަނދަރު ހެދުމަށް ވެސް މާ ބޮޑެތި
އަދަދުތައް ޖަހާފައި އެއްވެސް ކަހަލަ ރެޝަނަލެއް ނެތި މި ކަންކަން ކޮށްފައި ހުރި ތަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ފެނިގެންދަނީ ޕަބްލިކް ސެކްޓަރ އިންވެސްޓްމެންޓް ޕްރޮގްރާމަށް ކިތަންމެ ބޮޑުކޮށް ބަޖެޓޖެހުނަސް އަޅުގަނޑުމެންގެ
އެވަރުގެ ކެޕޭސިޓީއެއް ނުހުންނަކަން. ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރަށް، 4 އަހަރަށް ބަލާއިރު ވެސް ޕަބްލިކު ސެކްޓަރ
އިންވެސްޓްމެންޓް ޕްރޮގްރާމަށް މި ފޮތުން ބަލައިލިޔަސް އެބަ އިނގޭ 2014 ވަނަ އަހަރު ވެސް ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅުނު
3.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންނަމަވެސް، ޑެލިވަރކުރެވިފައިވަނީ ބަޖެޓުގެ ގާތްގަނޑަކަށް 56%. އެއީ 1.9 ބިލިއަން
ރުފިޔާ. ދެން ޖެހިގެން އައި 2015 އަހަރު ބަޖެޓުގައި 6.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޖަހާފައި، އެ އަހަރު ވެސް 50% ވަރު
ޑެލިވަރކުރެވުނީ. ދެން 2016 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި؛ އެއީ އެންމެ ގިނަ މަސައްކަތް ކުރެވުނު އަހަރު ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ. 2016 ވަނަ އަހަރު އެބައޮތް 77.7% މަސައްކަތް. އެއީ 7 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ
މަސައްކަތްކުރެވިފަ. ދެން 2017 ވަނަ އަހަރު މި އޮންނަނީ ގާތްގަނޑަކަށް 75% ވަރު މަސައްކަތްކުރެވިފަ. 1 ބިލިއަން
ރުފިޔާގެ މަސައްކަތްނުކުރެވި. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ބަޖެޓުގައި ވެސް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގުރާމުތަކުގައި ބަޖެޓު
ޖަހާފައި، މިދެންނެވި ބައިބަޔަށް އިތުރުކުރިޔަ ސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއްނުކުރަން 2019 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރުގައި
އެކަންކަން ޑެލިވަރކުރެވިދާނެވަރުގެ ކެޕޭސިޓީ ހުރި ކަމަކަށް. އަދި ރަނގަޅު ހެޔޮގޮތުގައި އެ މަސައްކަތްތައް ކޮށްފިއްޔާ
މިހާރު ހުރި ބައެއް ކަހަލަ އި ންފްލޭޓެޑް ރޭޓުތަކުން ވަރަށް ބޮޑެތި ރޭޓުތައް ހުރި ތަންތަން ވެސް އެބަހުރި. ރަނގަޅު
ބަޖެޓެއްގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަންކަން ކުރެވިދާނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރިހާ ވެސް މައްސަލައަކީ
ކޮރަޕްޝަނާއި މިކަންކަން އެކުލެވިގެން ވަރަށް ބޮޑެތި އަގުތަކުގައި ކަންތައްތައް ކުރެވޭތޯ. މިކަން އަޅުގަނޑުމެން
ރަނގަޅުކުރެ ވިގެން ، ކޮރަޕްޝަން ނައްތާލެވިގެން ނޫނިއްޔާ، ކޮރަޕްޝަން މަދުކުރެވިގެން ނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ބަޖެޓު ބޭސްއަކުން އިތުރު ޖާގައެއް ނުލިބޭނެ. އަޅުގަނޑު ކުރީ ދުވަހު ވާހަކަދައްކަމުން ދެންނެވިން،
އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގައި ހަދާފައި އެހެރަ އިމާރާތް، 25 ބުރީގެ އިމާރާތް އެއީ މާ ބޮޑު އަގެކޭ. ކޮންމެއަކަސް އެ ވާހަކަ
ދެއްކީމާ ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކު އެއިން ބެނިފިޓު ލިބުނު މީހުން ކަންނޭނގެ ވަރަށް ގިނަ ފާޑުކިޔާ. ނޫނިއްޔާ ހަމަ
123

ގަސްތުގައި ފާޑުކިޔަންވެގެން ކީ ކަންނޭނގެ. އަޅުގަނޑަށް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މި އެނގުނީ، 56 މިލިއަން ރުފިޔާ
އަދި 140 މިލިއަންގެ އިތުރަށް ، 56 މިލިއަން ޑޮލަރު އިނގޭތޯ. 56 މިލިއަން ޑޮލަރު އެބައޮތް ކަނޑައަޅާފައި އެ ތަން
އިކުއިޕްމަންޓުކުރަން. އަޅުގަނޑު ކުރިންވެސް ދަންނަވާފައި އޮންނާނެ، 56 މިލިއަން ޑޮލަރު އެއީ ކޮންގޮތަކުންތޯ
ހޮސްޕިޓަލެއް އިކުއިޕްޓުކުރަން ދާނީ؟ ނުދާނެ އިނގޭތޯ. ތަޖުރިބާއާ އެއްކޮށް މިދަންނަވަނީ. ނުދާނެ. ހޮސްޕިޓަލެއް
އިކުއިޕްޓުކުރަން ދާނީ ކޯއްޗެއްތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ ސީ.ޓީ ސްކޭން މެޝިނެއް ބަހައްޓަންވެއްޖެއްޔާ އެއީ 1.5
މިލިއަން ޑޮލަރު. އެމް.އާރު.އައިއަކީ 2 މިލިއަން ޑޮލަރު. ކެތްލެބަކީ 2.5 މިލިއަން ޑޮލަރު. ޑިޖިޓަލް އެކްސްރޭ
ސިސްޓަމެއް ވެއްޖެއްޔާ 7 ލައްކަ ޑޮލަރު. 4 ސްކޭން މެޝިން އެންމެ ފަހުގެ ބަހައްޓަން ވެއްޖެއްޔާ އެއީ 5 ލައްކަ
ޑޮލަރު. އޮކްސިޖަން ޕްލާންޓާއި 500 އެނދާއި، އޮކްސިޖަން ޕްލާންޓާއި މި އެއްޗެ އްސަށް ބޭނުންވެއްޖެއްޔާ 2 ލައްކަ
50 ހާސް ޑޮލަރު. ދެން އެނެސްތީސިއާ މެޝިނާއި، މޮނިޓަރާއި، މިކަހަލަ ހުރިހާ ކަމަކަށް ބެލިއްޖެއްޔާ އެ ހުރިހާ
އެއްޗެއްސެއް ގަނެވޭނެ 1.5 މިލިއަން ޑޮލަރަށް. ދެން އޮންނާނީ ހޮސްޕިޓަލު ބެޑުތަކާއި މިހެން ހުންނަ ޓްރޮލީއާއި
މިހެން ހުންނަ ސާމާނު. މި އެއް ޗެއްސަށް ވެސް ނާރާ އަނެއް 2 މިލިއަން ޑޮލަރު. ދެން ކިހިނެއްތޯ 25 މިލިއަން
ޑޮލަރު ދާނީ؟ އެކަމަކު ބިޑަކަށް ނުލާ އެ އޮތީ 56 މިލިއަން ޑޮލަރަށް ދީފަ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއިން
ރަނގަޅު ބިޑިންގ ޕްރޮސެސެ އް އިވެލުއޭޓުކުރެވިގެން ، ރަނގަޅު ގޮތުގައި އަދި ބަނދަރު ހެދިޔަސް އަދި ހޮސްޕިޓަލު
އިކުއިޕްޓުކުރިޔަ ސް އަދި ކުންފުންޏެއް ހެދިޔަސް މިކަންކަން މިގޮތަށް ކުރެވެންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި ސްޕޭސް
ވަރަށް ބޮޑުކޮށް ލިބޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ. ކޮންމެއަކަސް ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ މިހިސާބަށް ދައްކަ އިލާފައި
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ އިނޯގުރަލް އެޑްރެސްގައި އެ ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅުތަކަކީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ހިތްހަމަޖެހުން ގެނެސްދިން ވާހަކަފުޅުތަކެކޭ. އެމަނިކުފާނުގެ ވާހަކަފުޅުން ފުރަތަމައިނުން
ވެސް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވުނި ރާއްޖޭގެ ޢަދުލުއިންޞާފުގެ ކަންތައްތައް ގޮސްފައި އޮތް މިންވަރު. ކީއްވެގެންތޯ އެހާ
ގޯސްވެގެން ޢަދުލުއިންޞާފުގެ ކަންކަން ގޮސްފައި މި އޮތީ؟ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް.
އެތަންތަނުގައި ތިބި މީހުންގެ ކެޕޭސިޓީ ނެތީތޯ؟ ނޫނިއްޔާ ކޭޕަބިލިޓީ ނެތީތޯ؟ ނޫނިއްޔާ އެމީހުންނަށް ކޮންކަހަލަ
ނުފޫޒެއް އޮންނާނީތޯ؟ މިކަންކަން ބަލާފައި ރަނގަޅުކުރަން އެބަޖެހޭ. އެމަނިކުފާނުގެ މުޅި ސްޕީޗު ގައި ހުއްޓުން
އަރައިގެންދިޔައީ ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއިން މަރުވެފައި ތިބި މީހުންނަށް އިންސާފު، އެއްވެސް ގޮތެއް ނޭނގި
މަރުވެފައި އިންސާފު ނުލިބި ގެއްލިފައި ތިބި މީހުންގެ ވާހަކަ ވިދާޅުވި ވަ ގުތު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް
ބޮޑު އުއްމީދެއް ލިބިގެންދިޔަ މުޅި އެމަނިކުފާނުގެ ކެމްޕޭނު ތެރެއިން ދައްކާފައި ހުރި ވާހަކަތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް
މުޅި ވާހަކަފުޅު، އިނޯގުރަލް އެޑްރެސް ބިނާކޮށްފައި އޮތީތީވެ، އެމަނިކުފާނު ޢައްޔަންކޮށްފައި އެހެރީ ކީއްކުރަން،
اله
ކޮންކަމެއްކަން ހަނދުމަފުޅުބަހައްޓައިގެން ގަންދީ ކުރައްވާފައި ހުރި ހުވާ ހަނދުމަފުޅުކުރައްވައިގެން އެ
ވާހަކަފުޅުތައް ދެއްކެވީތީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ކޮންމެއަކަސް އަޅުގަނޑު އެދެނީ
124

ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވީހާވެސް ފާގަތި ދުވަސްތަކެއް . އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް އަމާންއޮމާން ދުވަސްތަކެއް. އަޅުގަނޑަށް
މި ފުރުޞަތު ދެއްވީތީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. (މަޖިލީހުގެ ރައީސް ރިޔާސަތާ ހަވާލުވެވަޑައިގަތުން) އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް އަރުވަން މި އޮތީ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް
މުޙައްމަދަށް.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ބަޖެޓު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އުއްމީދުން
ފުރިގެންވާ ބަޖެޓެއް ކަމަށް ބުނި ކަމަށް ވިޔަސް، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް އެހާ އުފާވެރި ބަޖެޓެއް ނޫން
މިއީ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ބަޖެޓުގައި އެއްވެސް ކަމެއް ނެތްކަން އަޅުގަނޑު ހިތާމަޔާއެކު ފާހަގަކުރަން.
ވަރަށް މަދު ކުޑަކުޑަ ދެތިން ކަމެއް އެބައޮތް. އެއީ އަޅުގަނޑަށް ވެސް ހަމަ ކޮށްލެވޭވަރުގެ ކުޑަކުޑަ ދެތިން ކަމެއް އޮތީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ބަޖެޓެއްގަ އި ވެއްޖެއްޔާ ރައްޔިތުންނަށް ކަންތައްތަކެއް ވެސް ކޮށްދޭންޖެހޭނެކަން.
އަޅުގަނޑުމެން ދެ މީހުންނަށް ނުއުފުއްލޭވަރުގެ ބޮޑު ފޮތެއް މޭޒުމަތީގައި ބާއްވާފައި މިއީ ބަޖެޓޭ، އެ ބަޖެޓުގައި ވަރަށް
ގިނަ ކަންތައްތައް އޮންނާނޭ ބުނިކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަނޑެއް އެކަން ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް .
2018ވަނަ އަހަރާއި 2017 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ދިއްދޫ ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންވާ މިންވަރު، ދިއްދޫ
ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންވާ ޙައްޤު ނުލިބޭކަން ފާހަގަކުރަން. އެހެންވީމާ، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ދިއްދޫއަށް ގިނަ
ކަންތައްތަކެއް ހުންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން
ނުލިބުނު ބަޔާއި 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ނުލިބުނު ބަޔާ އެއްކޮށްލީމާ ބޮޑުބައެއް ލިބެންޖެހޭނެ އަޅުގަނޑަށް.
އަޅުގަނޑަށް ނުއުފުއްލޭވަރުގެ އެއްޗެއް ލިބެންޖެހޭނެ. މިހާރު މި އޮތީ ބަޖެޓުގައި ދެ އަކުރު. އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް
ނުކުރަން އެގޮތެއް. ދިއްދޫ ރައްޔިތުން އަރާފައިބާ؛ ދިއްދޫއަކީ ނިސްބަތުން މީހުން ގިނަ ރަށެއް. ޚިދުމަތްތަކެއް ހޯދަން
އަންނަ ރަށެއް. ފާލަންގަނޑެއް ނެތް. ފާލަމެއް އޮންނަންޖެހޭނެ. ދިއްދޫ ރައްޔިތުން ހިޔާވަހިކަން ހޯދާލައި، ނުވަތަ
އެއްވެލާން، ރައްޔިތުން އެއްވެލާ ރަށްވެހިގެ ވީރާނާވެގެންދިޔައީ. ބަޖެޓުގައި ޖަހާތާ އެތައް އަހަރެއް ވެގެންދިޔައީ.
ނުލިބުނު އަޅުގަނޑަކަށް. އެހެންގޮސް އެތައް ކަމެއް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ 2017 ވަނަ އަހަރާއި 2018 ވަނަ
އަހަރު އެއްޗެހި ނުލިބިފައި ، އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުލިބި، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތުމަކީ
އަޅުގަނޑު ޝަކުވާކުރަންޖެހޭ ޝަކުވާއެއް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން އޮތީ، އަޅުގަނޑުމެން ގެނައި ސަރުކާރޭ މިއީ.
125

އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޮޑު ފަޅިއެއް އޮންނަންޖެހޭނެ. ބޮޑު ބައެއް އޮންނަންޖެހޭނެ. އެހެން ރައްޔިތުންނަށް
ވެސް އޮންނަންޖެހޭނެ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ރާއްޖޭގައި ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އޮންނަންޖެހޭނެ. އެކަމަކު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްޗެއް ނެތުމަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ކަމެއް ނޫން. އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތީ. މިއީ ވެގެންވާނެ
ގޮތެއް ނޫން. 71 ހާސް ރުފިޔާގެ ކޮންމެވެސް ކަމެއް އެބައޮތް. 71 ހާސް ރުފިޔާއަކީ ތިރީހަކަށް ބިލިއަން ރުފިޔާގެ
ތެރެއިން 71 ހާސް ރުފިޔާއަކީ ކޯއްޗެއްތޯ؟ ދިއްދޫ ރައްޔިތުން ރުހެންވީތޯ އެގޮތް؟ ނުރުހޭނަން. ގަބޫލެއް ވެސް
ނުކުރާނަން އެގޮތެއް. އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ސަރުކާރު ގެނެއީ މިގޮތަށް ކަންތައް ކުރާކަށް ނޫން އަޅުގަނޑު.
މިއަށްވުރެ ރަނގަޅަށް ކަންތައްތައް ކޮށްދޭންވާނެ އަޅުގަނޑަށް. އަޅުގަނޑަށޭ މިދެންނެވީ، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުންނަށް. ޝަކުވާކުރާނަން. މި ޝަކުވާ ހިފައިގެން ހުރިހާ ދިމާލަކަށް ދާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަނިކުފާނުގެ
ދާއިރާއަށް ނުވަތަ އެހެން ދާއިރާތަކަށް ކަންތައްތަކެއް ކޮށްދިނަކަސް އަޅު ގަނޑުގެ ޝަކުވާއެއް ނެތް. އެކަމަކު
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ކަންތައްތައް ނުކޮށްދޭތީ އަޅުގަނޑު ޝަކުވާ މި ކުރަނީ. ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އެއް އަހަރުން
އަނެއް އަހަރަށް ދަނީ އިތުރުވަމުން. އާމްދަނީ އިތުރުވާ ވަރަށް ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތައް ވެސް އެބަ ބޮޑުވޭ. ކީއްވެގެންބާ؟
ވައްކަންކުރުމާއި ، މަކަރާއި ، ހީލަތާއި، ސިޔާސީ މީހުންނަށް ވަޒީފާތައް ދިނުމާއި، ކުންފުނިތައް އޭގެ ޒާތުގައި ހިންގަންވާ
ގޮތް ނޫން އެހެން ގޮތަށް ހިންގައިގެން ދައުލަތުގެ މުދާ ދައުލަތުގެ ފައިސާ ބޭކާރުވެގެން މި ދަނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އާމްދަނީ އިތުރުވެ ، ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ މަންފާއާއި ފައިދާ ނުލިބޭ ނަމަ ކީއްކުރަން ހޯދާ އާމްދަނީއެއްތޯ މިއީ؟ ހޯދުމުގެ
ބޭނުމެއް ނެތެއްނޫންތޯ؟ ހޯދައިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމު ރަނގަޅުކޮށްދީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމު
ރަނގަޅުކޮށްދީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒުވާނުންނަށް ރަނގަޅު ކަންތައްތައް ކޮށްދީ. އެހެނެއް މި ބަޖެޓަކުން ނުވޭ. ކޮންމެ
އަހަރަކު ބަޖެޓު ހުށަހަޅާފައި އަކުރުތަކެއް ޖަހަނީ. އަހަރު ނިމޭއިރު އެކަންތައްތަކެއް ފުރިހަމައެއް ނުވޭ. މި ބަޖެޓު
ފޮތުގައި ހުރި އަކުރުތައް ކިޔާފައި ވާހަކަދައްކަން ވެއްޖެއްޔާ ވަރަށް ރީތި. ވަރަށް ފުރިހަމަ. ވަރަށް ރަނގަޅު. ވަރަށް
ރަނގަޅު ބަޔަކު މިކަން ތައްޔާރުކޮށްދީފައި އޮތީ. އެކަމަކު ކަންކަން ހިނގަނީ އެގޮތަކަށް ނޫން. އަޑިއަޑިން ކަންކަން
ނިންމާލައިގެން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވެ އޭ
މިގޮތެއް. އާމްދަނީ އިތުރުވާކަމުގައި ވަންޏާ އޭގެ ލާބަޔާ އި މަންފާ ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންޖެހޭނެ. ހަމަ އެގޮތަށް
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ނުލިބޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު މި
ފާހަގަކުރަނީ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމު ބަލައިލަމާ! އެތައް ޑޮކްޓަރުންނެއް ނެތް. ބޭނުންވާ އެތައް
ސާމާނުތަކެއް ނެތް. އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރާނަން. އެކަމަކު ދިނިއްޔާ ދެއްތޯ ލިބޭނީ ވެރިއަކަށް ހުންނަ މީހާ. ވެރިމީހާ
ކަމުނުދަނީ އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ނިކުންނަންޖެހުނީ ރައީސް ޔާމީނު ސަރުކާރު ދޫކޮށްލާފަ.
އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ، މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ލާބަޔާއި މަންފައަށް ދައުލަތުން ކަންތައް ކޮށްދޭއިރު
އެންމެންނަށް ވެސް އެ ޙައްޤުތައް ހަމަހަމަކޮށް ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭނޭ. އެގޮތަށް ފޯރުކޮށްދޭ ތަނެއް ނުފެނޭ. ސިޔާސީ
126

މަޤާމުތައް ގިނަވެއްޖެ. ބޭކަރު ކުންފުނިތައް އޮބިނޯންނަވަރަށް؛ ނަންކިޔަން ވެސް ނޭގޭހާ ގިނަ. އެ ކުންފުނިތަކުން
މަންފާއެއް، ފައިދާއެއް ނުލިބޭ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެ ވިދާޅުވަނީ. ކީއްކުރާ ކުންފުނިތަކެއްތޯ؟ އެ
ކުންފުނިތައް ހުއްޓާލަންވީ ނޫންތޯ؟ ރައްޔިތުންނަށް ލާބަޔާއި މަންފާހުރި ކަންތައްތަކެއް ކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ ރަނގަޅު
ކުންފުނިތަކެއް ހުންނަންޖެހޭނީ. ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ލައްވާ އެތައް ބައިވަރު
މަސައްކަތެއް ސަރުކާރުން ކޮށްފައި އެބަހުރި. އެ ފައިސާ އެއް ނުލިބޭ ރައްޔިތުންނަކަށް. ތަފާތު ކުންފުނިތަކުން ލައްވާ
ތަފާތު ފިހާރަތަކުން ނަގާފައި ހުރި ތަކެތި އެ އެއްޗެ އްސަށް ފައިސާއެއް ދައުލަތުން؛ މުޅި ރާއްޖޭގައި ވެސް އޮތީ
އެގޮތަށް. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުން މަސައްކަތްކުރަނީ. ދައުލަތުން މަސައްކަތްކުރުވާފައި ފައިސާއެއް ނުދޭ. އެހެން ވީމާ،
އެތައް ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް މުޅި ދައުލަތް މި އޮންނަނީ ދަރާފަ. ރައްޔިތުންނަށް ދޭންޖެހޭ، ރައްޔިތުންގެ ކުންފުނިތަކަށް،
އާއްމު ކުންފުނިތަކާއި އާއްމު ފިހާރަތަކަށް ދޭންޖެހޭ އެއްޗެހި. މި ކަންކަން ވެސް އެހާ ބޮޑު. މިކަންކަން
ރަނގަޅުކޮށްދޭންޖެހޭ. ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަންޖެހެނީ ސަރުކާރު ހިންގުމުގެ އޮނިގަނޑަށް
ބަދަލުގެންނަންޖެހޭ މިހާރު. ހިތުހުރި ބަޔަކު ވައްދައިގެން ހަމަ ގޭސްގަނޑު އަނބުރަނީ މުޅިން. އޭގެ ލާބަޔާއި މަންފާއެއް
ނުކުރޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ގެނައި ސަރުކާރުގައި އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް އުއްމީދުތަކުން ފުރިގެންވާ އުފާވެރިކަމުގެ ހިތްހަމަޖެހުންތަކެއް ލިބިގެންދާ ސަރުކާރަކަށް ވެގެންދާނެ
ކަމަށް. ބަޖެޓުން ވެސް އެކަންތައް ފެންނަން ޖެހޭނެ. ނުލިބޭ ކަމަށް ވަންޏާ ޝަކުވާކުރާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް .
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނެކޭ އެއްފަދައިން އެހެން ދާއިރާތަކުގެ ޝަކުވާތައް ވެސް އެބަހުރި. އެކަންކަމަށް ވެސް
ޙައްލެއް ނާދޭ. އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގެ ވަރަށް ގިނަ ރަށްރަށަށް، 57 ރަށަކަށް އަޅުގަނޑަށް ވެސް ދެވުނު. އިންތިހާއަށް
ނަރުދަމާ، ސާފު ބޯފެން، އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ނުލިބިގެން ޝަކުވާތައް. ކޮންމެ އަހަރަކު އަޅުގަނޑު މިތަނަށް އައި
ފަހުން ވެސް މިހާރު ފަސްވަރަކަށް އަހަރު މިއީ. ބިލިއަން، ބިލިއަން، ބިލިއަނުނަ ގޮސް ސަތޭކަ އެތައް ބިލިއަން
ރުފިޔާއެއް އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތަށް ފާސްކޮށްދީފިން މި ބަޖެޓުގައި. ކޮބައިތޯ އެ ފައިސާތައް؟ އެއިން ފައިސާއަކުން
ލާބައެއް، މަންފާއެއް ނުކުރޭ. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންގެ ޝަކުވާ އަންނަނީ. އެންމެ ރަށަކަށް، ރާއްޖޭގެ އެންމެ
މަޝްހޫރު ރަށަށް ދިޔައިމާ ވެސް އެރަށުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބުނީ ނުސާފު ފެން. ނަޖިސް ފެން ފެންވަރަން.
މިހެން ވެގެންނުވާނެ. މި ކިޔަނީ އާބާދީގެ ބޮޑެތި ރަށްރަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތު އެހާ ރަނގަޅެއް ނޫނޭ ކަންތައްތައް ކުރާލެއް. ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތު
ހަރުދަނާވާންޖެހޭނެ. ރައްޔިތުންނަށް ދޭ ޚިދުމަތްތައް ރަނގަޅަށް ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭނެ. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް އެހާ ގިނަ
ފައިސާ ލިބޭއިރު އެ ޚިދުމަތްތަކާ އެއްވަރަށް އެހާ ރަނގަޅު ފޯރުންތެރިކަމެއް ފޯރުކޮށްނުދެވޭ ކަމަށް ވަންޏާ ރައްޔިތުންގެ
ޝަކުވާތައް ހުންނާނެ. ސިވިލް ސަރވިސްގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުންނަށް މި ލިބެނީ ހަތަރުވަރަކަށް ހާސް ރުފިޔާ.
ފަސްވަރަކަށް ހާސް ރުފިޔާ މި ލިބެނީ ގެންދަން. ކޯއްޗެއްތޯ އެއީ ރައީސް؟ 30 ދުވަހު މަސައްކަތްކޮށްގެން. އިބްރާހީމް
127

މުޙައްމަދު ޞާލިޙުގެ ސަރުކާރުގައި ވިދާޅުވި، ސަރުކާރު މުވައްޒަފުންގެ މުސާރަ ބޮޑުކުރާނެ ވާހަކަ. މިހާރުން މިހާރަށް
ވެސް ބޮޑުކޮށްދޭންވީ. މާ ކުޑައީ މުސާރަ. ފަސްވަރަކަށް ހާސް ރުފިޔާ ކޯއްޗެއްތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެން މި ކިޔަނީ 29 ދުވަހު
26 ބިލިއަން ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަންކަން ކޮށްދޭންޖެހޭ. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް
އަޅުގަނޑުމެން ވެސް 5 ހާސް ރުފިޔާ ދޭން އެބަޖެހޭ. ދެ ހާހެއްހާ ރުފިޔާ މި ލިބެނީ. މާ ކުޑަ. މި ކަންތައްތައް
ކޮށްދޭން އަޅުގަނޑު އާދޭސް މި ކުރަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ހިތްހަމަޖެހުމެއް
އޮތީ އަޅުގަނޑުގެ ފާލަން މި ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުގެ ބަޖެޓުގައި ޖަހައިގެން. އަޅުގަނޑަށް އެ މިންވަރު ހޯދައިދީގެން.
އަޅުގަނޑަށް، އަޅުގަނޑުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވީ ވައިލެޓް މާލަން ނުވަތަ ރަށްވެހިގެ ހަދައިދީގެން. އަޅުގަނޑުގެ ސްކޫލު ،
އަޅުގަނޑުގެ ހޮސްޕިޓަލު އަޅުގަނޑަށް ތަރައްޤީކޮށްދީގެން. އަޅުގަނޑުގެ ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒު، ޒުވާނުންނަށް
ތަރައްޤީކޮށްދީގެން. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ހުރިހާ ޚިދުމަތްތަކެއް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑަށް ވާ މިންވަރު ދީގެން
އަޅުގަނޑު އުފާވާނީ. ހިތްހަމަޖެހޭނީ. 71 ހާސް ރުފިޔާއަކީ، 71 ހާސް ރުފިޔާއަކީ ކޯއްޗެއް؟ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނޫން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއަށްވުރެ ރަނގަޅަށް މިކަންތައް ކޮށްދެއްވާށޭ. މި
ސަރުކާރުން ރަނގަޅަށް ކަންތައް ކޮށްދެއްވާށޭ. ބަޖެޓުގައި ހު ރި ކަންކަމަކީ ، މި އޮތް ބޮޑު ފޮތް އަޅުގަނޑަށް ނުއުފުއްލޭ.
މި އޮތް ބޮޑު ފޮތް ދެ މީހަކަށް އުފުއްލޭވަރުގެ ބޮޑު ފޮތެއް މި އޮތީ. ކޯއްޗެއްތޯ މީގައި އޮތީ؟ އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، މިގޮތަށް ކަންތައް ކޮށްގެން ރައްޔިތުންގެ މޫނުމަތީގައި، ކުރިމަތީގައި އަނދުންއަޅުވައި ގެން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
ނުތިބެވޭނެ. ރައްޔިތުން ޝަކުވާކުރާނެ. ޝަކުވާތައް ނިމުމަކަށް ގެނެސްދޭން އެބަޖެހޭ. ނިމުމަކަށް ގެނެސްދޭން ތިބި
ބަޔަކީ އަޅުގަނޑުމެން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ ކުރެވުނު ޝަކުވާއެއް ކަމަށް ނުދެކި،
ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި، ކުރެވުނު އާދޭހެއް ކަމުގައި ދެކިގެން މި
ކަންތައް ފުރިހަމަކޮށްދިނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، މިހާރު ތި ބޭފުޅުން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ނިންމަވާފައި މި އޮތީ މިރޭގެ ބަހުސް ނިމެންދެން މި ޖަލްސާ ކުރިއަށްގެންދަން. އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ދޮޅުގަޑިއިރަކުން
ހުސްވަގުތު އަރުވަމުންގެންދާ ގޮތަށް ފާސްކުރައްވާފައި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ، ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ
ބޭފުޅުން ވަރަށް އަވަހަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވާފައި ނިންމާލުން ވަރަށް ރަނގަޅޭ. އަދިވެސް މިހާރު ބާކީ ތިއްބެވި ގޮތަކަށް
ބަލާއިރު އަދި ހަތަރުފަސް ގަޑިއިރުން މި ނިމޭނީ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ހަނދުމަފުޅުކޮށްއެރުވުމާ އެކީގައި އަ ޅުގަނޑު
ކުރިއަށްގެންދާނަން. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން އޮތީ ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސމަނިކު.
އާދެ! މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް.
128

ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް މި މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދައްކަން ފެށުމުގެ ކުރީގައި
އިންތިޚާބީ ރައީސް ހުވާކުރުމަށް؛ އާދެ! ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ހުވާކުރުމުގެ ރަސްމިއްޔާތަށް މަޖިލީހުގެ
ރައީސާއި، ނެޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސްއާއި، އަދި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މުވައްޒަފުންނާއި، މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އިސްވެ
ކުރެއްވި މަ ސައްކަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާއާއި ޝުކުރު ދަންނަވަން. ވަރަށް ރީތި ނަމެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ
މަޖިލީހަށް ލިބިގެންދިޔަ އިވެންޓަކަށް އެކަން ވީ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ހަމަ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ވަރަށް ޝުކުރު
ދަންނަވައި، ހަމަ މަރުޙަބާ ދަންނަވައިލާފައި އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ފަށާނަން. އަޅުގަނޑު މި ހުރީ ރައީސް ދެ މީދާ ފެހި
ބުޅަލަށް ވީ ކަހަލަ ގޮތެއް ވެފައޭ ބުންޏަސް ވެސް އެންމެ ރަނގަޅުވާނެ. އެއީ އަޅުގަނޑަށް ލަނޑެއް ލިބިގެން އުޅޭ
ވާހަކައެއް ނޫން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުގެ ހައިސިއްޔަތާ ދޭތެރޭގައި އެއްޗެއް ބުނަންވެގެން މިހާރު މި އުޅެނީ. ހުޅުހެންވޭރު
ދާއިރާގެ ބަޖެޓު ބެލިއިރު، ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާ ވެސް ނެތް އިނގޭތޯ. މިދެންނެވީ، ދާއިރާގެ ވާހަކައެއް ދެން ކުރިއަށް
އޮތް ތަނުގައި ފެށޭ އިންތިޚާބުގައި ނާދޭ. ދެން އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރަމުންގެންދިޔަ ޕީ.ޕީ.އެމްއަކީ އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އިއްޔެއިން ފެށިގެން އިދިކޮޅު ޕާޓީ. ޕާޓީގެ މުޝްތަޝާރަކަށް ނޫން ޕާޓީގެ އަސާސީ ގަވާއިދުގައި
ބާރު މިއޮންނަނީ ޕާޓީގެ ރައީސަށް. ރައީސެއް ބަލައެއްނުގަނޭ ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކަކުންނެއް. މިހާރު ހުންނެވި
ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމެއް ބަލައެއްނުގަނޭ. މުޝްތަޝާރުކަން ދިޔުމާ އެކީގައި ޕާޓީ އަސާސީ ގަވާއިދު
ބުނާ ގޮތުން ޕާޓީގެ ވެރިމީހާގެ ބާރު ހިނގައްޖެ. އެހެންވެގެން މިދެންނެވީ، މި ބަޖެޓަށް ވާހަކަ ފަށާއިރުގައި ކިހިނެއްތޯ
އަޅުގަނޑު، ކޮން އަސާސާކަށްތޯ އަޅުގަނޑު އެކަމުގައި ކުރިއަށްދާންވީ ބަލައިލާފައި މި ވާހަކަ ދަންނަވާލަންވެގެން.
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ސިޔާސީ މަސައްކަތް ކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ވަދެ މި ތިބެނީ ކޮންމެވެސް ހަމައެއްގެ
ތެރޭގައި ތިބެގެން އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ވޭތޯ ބަލަން. 2013 ވަނަ އަހަރު ރާއްޖޭގައި އިންތިޚާބުވެގެންދިޔަ
ވެރިކަމުގައި އަޅުގަނޑު ބުނީމު؛ އޭރު އަޅުގަނޑަކީ އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރެއް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާފައި އޮންނާނީ، ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް އަދި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ކުރެވޭ ކޮންމެ ރަނގަޅު މަސައްކަތަކަށް
އަޅުގަނޑުގެ އެއްބާރުލުންދޭނަމޭ. މިއަދު ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން އޮތީ އެ ވާހަކަ. އިއްތިހާދަކުން
އުފެދުނަސް، ކޮންމެ އެއްޗަކުން އުފެދުނަސް، އާޚިރުގައި ޖެހޭނެ ހާލު ވެސް އަޅުގަނޑަށް އިނގޭ. ތިޔަ
އިއްތިހާދުތަކުގައި ވެސް ހުންނަވަރު ވެސް އިނގޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި
ހުރި ހުރިހާ ދުވަހަކު ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް އެހީތެރިވާ މީހެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު މިތާ
ހުންނާނަން. ކޮންމެހެން ޕާޓީއަކަށް ވަންނާކަށް ވެސް ބޭނުމެއް ނެތް. އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ އަޅުގަނޑު ހުންނަންޖެހޭނީ
ކޮން ޕާޓީއެއްގައި ކަމެއް ވެސް. އެހެން މިދެންނެވީ، އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އިދިކޮޅު ޕާޓީއެއް ވެއްޖެއް ޔާ
129

އިދިކޮޅު ޕާޓީ ތަމްސީލުވެ، މިއަދަކީ އަޅުގަނޑުމެން މި އިދިކޮޅު ޕާޓީއެއްކަން މި ތަނަށް ރަސްމީކޮށް ހުށަހެޅި،
އިޢުލާނުކުރެވެންވާނެ ދުވަސް. އެކަމަކު އެކަމެއް ވެސް ނުހިނގާ. ޕާޓީގެ ވެރިންވީ ތަނެއް ނޭނގެ. ހަދަންވާ ގޮތެއް
ނޭނގެ. އެތައް މެންބަރުންތަކެއް މި ތިބީ އަނެއްހެން ދަންނަވާ ކަމަށް ވާނަމަ މަގުމަތިވެފަ. އެހެންވެގެން އަޅުގަނޑު
މިދެންނެވީ. އަޅުގަނޑުމެން ހުންގާނު ނެތިފައި ތިބީމަ މި ވާހަކަ ދަންނަވާލީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު
ދަންނަވައިލާނަން، އަޅުގަނޑު ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކީ ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީނަށް ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެ ބޮޑު ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢެއް ހިންގި ތަނަކީ ހަމަގައިމު ވެސް
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ. ހުޅުމާލެ އަދި ހުޅުހެންވޭރު ހިމެނޭ ގޮތަށް، ރާއްޖޭގައި މިހާރު އަޅަމުންދާ އެންމެ ރީތި، އެންމެ
ބޮޑު މިސްކިތުގެ ބިންގާ އެޅިގެން އެ މަސައްކަތް ވެސް ކުރިއަށްދަނީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި. ބުރިޖުގެ ކޮޅު ވެސް
އައިސް ގުޅުނީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ އެއްފަޅިއަށް އަރާ ކަހަލަ ގޮތަކަށޭ ދެންނެވިޔަސް ދޮގަކަށްނުވާނެ. އެހެންވީމާ،
ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމުގެ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކުގައި ހުޅުމާލެއަށް އަދި ހުޅުހެންވޭރަށް ކޮށްދެއްވި
ހުރިހާ މަސައްކަތަކަށް އަޅުގަނޑު އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެއީ އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު ވެސް
ދުވަހަކު ވެސް ހަނދާން ނައްތާނެ ވާހަކައެއް ނޫން. އަދި އެ ވާހަކަ އެއީ ޙައްޤު ހަމަ ޝުކުރެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން. ސިޔާސީ އިދިކޮޅު މީހުން ދެކޭ ކޮންމެ ނަޒަރެއް އެ މީހުންނާ ހަވާލު. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި ފަހުގެ ތާރީޚުގައި ތަރައްޤީގެ ހަމަ އެންމެ އުސްއަލިތަކަށް މި ރާއްޖެ ގެންގޮސްދިން އެއް ބޭފުޅަކަށް
ވާނެ ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމިން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް. އެއީ ވަރަށް ދެބަސްވެވެން ނެތް ޙަޤީޤަތެއް. އެ މިސާލަކަށް ބަލައިގެން
މިއަދު ފެށުނު، އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޔެގައި ފެށުނު ވެރިކަމުގައި ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވެސް
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެފަދަ ކުރިއެރުމެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ތަރައްޤީއެއް ގެނެސްދޭނޭ. އެއީ ޒަމާން ބަދަލުވެގެން
އަންނައިރު އެކަން އެގޮތަށް ހިނގަނީ އުސޫލުތަކެއްގެ ތެރޭގައި ރަނގަޅަށް އެތުރިގެން މަސައްކަތްކުރެވޭތީވެ. އާދެ!
ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ ތަރައްޤީއާއި ކުރިއެރުން ކަމަށް ވާނަމަ، ރައްޔިތުންނަށް ތަރައްޤީއާއި ކުރިއެރުން
ގެނެސްދިނުމުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް އެހީތެރިވުން އޮންނަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ކުރެވޭ ކަމެއްގެ
ގޮތުގައި. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޑިމޮކްރަސީއަކީ. މި މަޖިލިސް ބަންދުކޮށްފައި ހުންނަތާ 4 އަހަރޭ ބުންޏަސް އެންމެ
ރަނގަޅުވާނެ. އަޅުގަނޑަކީ މި މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް. އިހަށްދުވަހު މަނިކުފާނު ތި ގޮނޑިއަށް ވަޑައިގަތީއްސުރެ
ފަށައިގެން އަޅުގަނޑަށް އަދި އެނގުނީ މި ތަނުގައި ދޮރުލައްޕައި އުޅެންޖެހޭ މިންވަރު ވެސް އަޅުގަނޑަށް އެނގުނީ.
އެކަހަލަ ގޮތަކަށް ނޫން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދޮރުލެއްޕިފައި އަދި ސަރުކާރުގެ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢު ހިންގުމަކުން
ދާއިރާތަކަކަށް ވީ ކަމެއް ނެތް. އެކަމުގެ އުދާސްތައް މިއަދު މި ފެންނަނީ. އިއްޔެއާ ހަމައަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ މުޅި
އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ހައުސިންގ މިނިސްޓަރު ގެންދަވަނީ އެމަނިކުފާނު އަމިއްލައަށް ސަރުކާރު ހިންގަވަމުން. ހުވާކުރި
ދުވަހުގެ މެންދުރު 12 ޖަހަންދެކަށް ވެސް އެބޭފުޅާ ގެންދަވަނީ ފްލެޓް ދޫކުރައްވަމުން. ޖެއްސުމުގެ އުސޫލުން
130

ކަންކަންކުރާ ގޮތަށް ގެންގުޅުނީމަ ކަމަކުނުދާނެ. އަޅުގަނޑު އެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ އަޅުގަނޑުގެ ރަށް، މާލެ މިއީ.
މީގެ ވަރަށް ކުރީ ޒަމާނެއްގައި އަޅުގަނޑުމެނަށް 30 އަހަރުގެ ކުރީގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކައިރީގައި ބުނި، މާލެ
ހިއްކަން ފަށަމުން ` ކިޔާފައި ފުރަތަމަ ވެލިމުން އޭރުގެ ރައީސް އަޅުއްވައިދެއްވީ ވެސް މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް
ގޯތިދޭން. އެހެންނަމަވެސް ، އެފަހަރު ވެސް ބެހިގެންދިޔައީ ސިފައިންގޭގައި ތިބި މީހުންނަށް. މީހާގެ ނަމުގެ ކުރިއަށް
ރަށުގެ ނަން ލެވިފައި ހުރި މީހުންނަށް މާލޭގެ ބިން، އޭރު ހިއްކި ބިން ބަހައި ނިންމާލީ. މާލޭގެ ރައްޔިތުން ތިބީ ހަމަ
އިނގޭތޯ. ހަމަ ތިބީ ތިބި ހާލެއްގައި . އާދެ! އެ މީހުންނަކަށް ނުލިބޭ ބިމުން އެންމެ ތަންކޮޅެއް ވެސް. ދެން
އެއަށްފަހުގައި ދިގު ޒަމާންތަކަކަށްފަހު ބަދަލުވެގެން ވަޑައިގަތީ ފްލެޓް ދޮންބެގެ ވެރިކަން. ފްލެޓް އަޅުއްވައިދެއްވީ މާލޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ދޭން. އެކަމަކު ތިމާގެ ދާއިރާގެ ބޭފުޅުންނަށް ގޮތެއް ނުލިބޭ ކަމެއް ނޭނގެ. ޕާޓީގެ ބައެއް ގާތްތިމާގެކޮށް
ތިބޭ ޤައުމީ މަޖިލިސް ބޭފުޅުންނަށް އެތިކޮޅެއް ނުލިބޭ ކަމެއް ނޭނގެ. ދެން ލިބިގެންދިޔައީ މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަކަށް
ނޫން. އަޅުގަނޑު ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ ވާހަކަދައްކަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑަކީ މިހާރު ބައްޕައެއް އަދި
ކާފަވެސް ކިޔާފައި ހުރީ. އެ ތަންކޮޅު ދެން ކުޑަކޮށް ސިއްރުން ބާއްވާ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް
ޢާއިލާތައް ދިރިއުޅެ، ބޮޑެތިވި މި ރަށަށް ބަލާއިރުގައި މިއަދު، އިހަށްދުވަހު ނިމިގެންދިޔަ ވެރިކަމުގައި ގޮވާލީ،
ވަޑައިގަންނަވާށޭ، ވަޑައިގަންނަވާށޭ. އެންމެނަށް މި އޮތީ މާލެއޭ. އެހެންނަމަވެސް، ފެސިލިޓީއެއް ނެތް މިތާކު.
ދެންމެގައި ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް ތެދުވެވަޑައިގެން އެ ވިދާޅުވަނީ، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ނަރުދަމާއެއް ނެތް. ފެނެއް
ނެތް. ކަރަންޓެއް ނެތް. އަނެކެއްޗެއް ނެތް. އޮތް އެއްޗެއް ދިމައެއްނުވޭ. އެކަމަކު އުޅުއްވަން ބޭނުންވަނީ މާލޭގައި.
ވަޑައިގަންނަވަން ބޭނުންވަނީ މާލޭގައި. އަޅުގަނޑުމެން މަރުޙަބާ މާލެއަށް ވަޑައިގަންނަވާ! އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން މާލޭގެ
ރައްޔިތުން، އަޅުގަނޑުމެންގެ މަންމަ މިއަދު އަޅުގަނޑު ޖެހޭނީ އަތުލަފިކޮށްގެން ގެއިން ނެރެން. ފުރަތަމަ ނެރުމުގެ
ކުރީގައި ޕޮލިހަށް އަންގަންޖެހޭ ގޭ ދޮރުމަތީގައި ހުރި ސައިކަލުތައް ދުރަށްލާށޭ. ބަލައިލާއިރުގައި މާލެއަށް
ރަޖިސްޓްރީނުވާ، އެތައް ބަޔަކަށް ރެޖިސްޓްރީކޮށްފައި ހުރި ސައިކަލްތައް މާލޭގެ މަގުމަތީގައި، އެކި ތަންތަނުގައި
މިދެންނެވީ އިނގޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އިޙްތިރާމްކުރާތީ، މި މާލޭގެ
ރައްޔިތުން ވަރަށް އުފަލުން އެބަ ތިބެމު. އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ބޮޑު ކަމެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު
ދެންނެވީ، އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައަކީ އަޅުގަނޑުގެ ރަށަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ދިރިއުޅޭ ރަށަށް، ރާއްޖޭގެ އެންމެނަށް
ބޭނުންވާ ރަށަށް، މުޢިއްޒު ވެ ސް ހޭލާ ހުންނަވައިގެން ބަހަމުންގެންދަވާއިރުގައި އެންމެ ރަނގަޅު ދެއްތޯ ތިމާގެ އަމިއްލަ
ރަށުގެ މީހުންނަށް ނުވަތަ ދަންނަ މީހުންނަށް ނުވަތަ ސަޕޯޓަރުންގެ ގޮތުގައި ތިބި ޕާޓީ މީހުންނަށް ތަންތަން
ބަހައިލާއިރު، މާލޭ ރައްޔިތުންނަށް ކިހާވަރެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިނީ ގެދޮރު ބަލައިލަން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވޭ.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އުޅެވޭނެ ގޮތެއް ނެތް. އެހެންނޫނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހެން ރަށެއް
ދައްކަވާ ހިއްކާފަ. އަޅުގަނޑުމެން މި ތިބީ ދާން ތައްޔާރަށް. އެއީ މައްސަލައެއް އޮތް ކަމެއް ނޫން. ދެން
131

ހަމައެއާއެކީގައި ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް މި ބޭނުންވަނީ އެއަރޕޯޓު ހަދަން ބޭނުންވޭ. އެކަމަކު ރުކެއް ކަނޑައިގެންވާކަށް
ނެތް. މިހާރު މި އޮތީ ޖަޒީރާ ރާއްޖެ އައިއްސަ. ރުކެއް ކެނޑިގެންނުވާނެ. ގަހެއް ބިންދިގެންނުވާނެ. އެކަމަކު އެއަރޕޯޓް
އަޅަންޖެހޭ. އަދިއެއް ޓެކްނޮލޮޖީއެއް ތައްޔާރުވެފައެއް ނެތް ރުށްތަކުގެ ކުރިއަށް އެއަރޕޯޓް ޖެއްސޭ ގޮތަކަށް ސާލެއް
ދަމާލައިގެނެއް. އެކަމަކު އެ ވާހަކަ ދައްކަން އެބަ ބޭނުންވޭ. ޓުއަރިޒަމް ގެންނަން ބޭނުންވޭ. ރާއްޖެއަށް ޓުއަރިޒަމް
އަންނަން ބޭނުންވޭ. އެކަމަކު ފަޅެއް ހިއްކައިގެންވާކަށް ނެތް. ބަނދަރެއް ހަދައިގެން ވާކަށް ނެތް. އެއީ
އެންވަޔަރަންމަންޓުގެ މައްސަލައެއް. ކިހާ ފައްކާ ކަމެއްތޯ މިއީ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން، މިހާރު މި އޮތީ ރާއްޖޭގައި
ގެސްޓްހައުސްގެ ނިޒާމު އާންމުކުރެވިފަ. ގެސްޓްހައުސް އަޅަން ބޭނުންވޭ. އެކަމަކު ޓުއަރިޒަމަށް ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެތީ،
މިހާރު ތިބި ޓުއަރިސްޓުންގެ ބޮޑެތި މީހުން ބޭނުމެއް ނުވޭ ގެސްޓްހައުސްގެ ސިޔާސަތު ގެންދާކަށް. މިއީ ކިހާ ފައްކާ
ކަމެއްތޯ. މީގައި ކޮޅެއް، ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން ހޯދަން އެބަޖެހޭ. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ތަރައްޤީކުރަން ބޭނުން ކަމަށް
ވަންޏާ ކޮންމެ ރަށެއްގައި މިހާރު އެހެރަ މަސްދޯނިފަހަރަށް ވަދެވޭވަރުގެ ބަނދަރު ހަދަން އެބަޖެހޭ. އެކަމަކު
އެންވަރަންމަންޓަށްޓަކައި އެއި ން ތަނެއްގައި އަތްލައިގެން ވާކަށެއް ނެތް. އެކަން ކޮށްފިއްޔާ ގޯސް. ބިންހިއްކަން
އެބަޖެހޭ. ރަށްރަށް މި އޮތީ ވަރަށް ބޮޑުތަނުން ކުޑަވެފަ. މި ތަނުގައި ރޮއިފައި މީހުން އާދޭސްކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން
ރަށް ބިންހިއްކައިދޭށޭ. އަނެއްކޮޅުން ބުނަނީ އެންވަޔަރަންމަންޓް މައްސަލައެކޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ގުދުރަތީ
ރީތިކަމުގެ ތެރޭގައި ރަށް ބާއްވަންޖެހޭނެ. މި ކިޔާ އެއްޗެއް ރައީސް، ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް ދިމާވާން އެބަޖެހޭ ދެއްތޯ.
އަޅުގަނޑުމެން ދިމާކޮށްގެން ކަންތައް ކުރީމަ ކަންނޭނގެ މިކަން އެއްޗަކަށް ވާނީ. ދުނިޔޭގައި ވެސް އެހެން ކަންކަން؛
اله
ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިންވަރުކުރައްވާފައި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ބޭނުންކުރެވެން ހުރި ކަންކަން ދުނިޔޭގައި ބޭނުންކޮށްގެން ކަންނޭނގެ މީހުންނަށް އުޅެވޭނީ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ އެ ޙަޤީޤަތް. އެހެންވީމާ، ބިން ހިއްކައިފިއްޔާ ފަޅުތެރެ ހަލާކުވޭ. އެކަމަކު ބިން ހިއްކަންޖެހޭ. ރިސޯޓެއް
ހަދަން ބިމެއް ހިއްކައިފިއްޔާ އޭގެން ހަމަގައިމު ވެސް ރިސޯޓު ހަދައި ހުޅުވީމާ ރައްޔިތުންނަށް ނަރުދަމާއާއި ފެނާއި
ކަރަންޓާ މި ހުރިހާ އެއްޗެއް އަޅާނެ ލާރި ލިބޭ. އެއްވެސް މީހަކު ދިރާސާކޮށްލިތޯ ބިން ހިއްކައިގެންތޯ، ނޫނީ ކީއްވެތޯ
ފަޅުތެރެ ހަލާކުވަނީ. އަޅުގަނޑު ރައީސް، ދިރާސާކުރަން ފަށައިފިން ވަރަށް ފައްކާ ކަމެއް. ކޮންމެ ރަށެއްގައި ނަރުދަމާ
އަޅަން އެބަ ބޭނުންވޭ. ދެންމެގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި އަޚް އޭ.ޑީ.ކޭ ނާޝިދު ވިދާޅުވި ގޮތަށް، އަޅުގަނޑު
ދަންނަވަން؛ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވި ގޮތަށް ފޯގިޔަރ ޓޮއިލެޓު ގަ އި އުޅުނު ވަރަށް ރަނގަޅުތޯއޭ. އެއީ
އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ގެންގުޅޭނެ ކުރެއްޖެއް ޖަހައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ފާޚާނާކޮށް އުޅުނު ގޮތް. އެކަމަކު މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ މީހަކު ފާޚާނާ ހޮޅިއެއް މި ލަނީ. އެ ފާޚާނާ ހޮޅިން އަޅުގަނޑުމެން ބޭރުކުރަނީ ކަނޑަށް. އެ
ބޭރުކުރާއިރުގައި ދުވާލެއްގެ މައްޗަށް ރާއްޖެއަށް އެތެރެވެފައި ހުރި އެކި ވައްތަރުގެ ލިކިއުޑް؛ ދޮންނަކުނޑިމ އެކި
ވައްތަރުގެ އެއްޗެހީގައި ހުރީ ކިހާވަރެއްގެ ކެމިކަލެއްތ ކާކުތޯ ބެލީ؟ އެ އެއްޗެހިތައް ހަމަ މި ދޫކޮށްލަނީ ކަނޑުގެ
132

ތެރެއަށް. ދޫކޮށްލީމަ ކިހާ މަހެއްތޯ މަރުވީ، ކިހާ މުރަކައެއްތޯ މަރުވީ، ހިސާބެއް ނުކުރޭ. އެކަމަކު ހަމަ އަޑަށް
ބާރުލާފައި އެންވަޔަރަމަންޓު ބަރާބަރަށް އޮންނަންޖެހޭނޭ. އެކަމަކު ނަރުދަމާ އަޅަންޖެހޭނެ. ދެން ކިހިނެއްތޯ މިކަން
ހިންގަނީ ރައީސް؟ ބުއްދިފަސްވާ ހިސާބަށް މި ވާހަކަ ދިޔައިމަ މި ވާހަކަ ހަމައެކަނި ދަންނަވާލީ ހަމަ. ދެން މި
ސަރުކާރަކަށް އެނގޭނީ އެކަން ކުރާނެ ގޮތް. ދެން އޮތީ ތަޢުލީމުގެ ވާހަކަ އއި އްޒަތްތެރި ރައީސް، އިއްޔެގައި ކެބިނެޓެއް
އެކުލެވިގެންދިޔައީ. މުޅި ރާއްޖޭގެ އެކި މީހުން، އެކި މީހުން؛ ހަދާހާ ތަޢުލީމީ ފެންވަރު ނެތް މީހެކޭ. ހާދަ ތަނެއްދޮރެއް
ނުދަންނަ މީހެކޭ. އެކަމަކު ތަޢުލީމީ މީހުން، ތަންދޮރު ދަންނަ މީހުން ވެރިކަމުގައި ތިބީ. ބޮޑެތި ޑިގްރީ ނަގައިގެން ތިބި
މީހުން؛ ބޮޑު ވަގެކޭ ނުގޮވާ މީހަކު ނެތް. އަޅުގަނޑު މި މަޖިލީހުގައި އިނގޭތޯ 15 ވަނަ އަހަރު މި ދަނީ. މިއަދު
މިހިރީ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސްކަމުގައި. އަދި މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސްކަން ކުރާކަށް އެއްވެސް ތަނަކުން ޑިގްރީއެއް
އަޅުގަނޑަކަށް ނުލިބޭ. އެހެންނަމަވެސް، ހާލަތު ނިޔާކުރި ގޮތުން ކުޑައިރުގައި ބޭނުންވަރަކަށް ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރާކަށް
ސްކޫލަކަށް ވެސް ނުދެވުނު. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑާ ހަވާލުކުރެވުނު މަސައްކަތް އަމާނާތްތެރިކަމާއެކު އެބަ ކުރަން.
ދެން އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ވެރިން، ރާއްޖޭގެ ނޫސްތަކުގައި އުޅޭ މީހުން، ސޯޝަލް މީޑިޔާގައި އުޅޭ
މީހުންނަށް ކޮންފެންވަރެއްތޯ މިނިސްޓަރަކަށް މީހަކު އަންނަން ބޭނުންވަނީ؟ އަންހެނަކަށް ވިޔަސް ކަމުދާ ގޮތެއް ނެތް.
ފިރިހެނަކަށް ވިޔަސް ކަމުދާ ގޮތެއް ނެތް. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހަކު ވެސް ކަމުދާ ގޮތެއް ނެތް. ތިމާއަށް
އަމިއްލައަށް އެ މަޤާމު ނުލިބިއްޖެއްޔާ އަނެއް މީހާއަކީ މޮޔައެއް. މިއީ ކޯލިޝަންގެ ވެސް ހާލަތު. ކޯލިޝަންގެ ތެރޭގައި
ފުޅާ ކޯލިޝަން ހަދައިގެން ވަޑައިގެންނެވި މީހުންގެ ތެރޭގައި ދައްކާ ވާހަކަ މިދަންނަވަނީ އިނގޭތޯ. އެއްޗެއް
ހީނުކުރައްވާތި! ފަހަރެއްގައި މަނިކުފާނު ވެސް ވެދާނެ ކަންނޭނގެ ކޯލިޝަން ބޭފުޅަކަށް. އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ އޭގެ
ޙަޤީޤަތެއް. އެކަމަކު މިދެންނެވި ވަކި ރަށަކުން އައި ވަކި މީހެއްގެ އަންބަނކަށް ވާތީ ، ވަކި މީހެއްގެ ފިރިޔަކަށް ވާތީ،
ވަކި ޤައުމެއްގައި އުޅޭތީވެ ، ތިމާއާ އެއްފެންވަރަށް އޭނައަށް ؛ ކިޔެވިފައި ހުރި މީހާ ގަމާރެއް. ކަމެއް ހަވާލުކޮށްފިއްޔާ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު އެއްކޮށް ދިރުވައިލާ ފެންކޮޅަކާ ނުލާ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ތަނުގައި ސިޔާސީ މަސައްކަތްކުރަން
ފެށީއްސުރެން ފަށައިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އަބުރަށް އަރައިގަންނަތާ ކިތައް ދުވަސް ވެއްޖެތޯ. އިހަށްދުވަހު މި ތަނުގައި
އަޅުގަނޑުމެންގެ އަޚް އެވަޑައިގަންނެވީ އަބުރާ ބެހުމުގެ ހުއްދަ އެންމެންނަށް ދޫކޮށްލައްވާފަ. ރަނގަޅު ކަމެއް އެއީ.
އެއްގޮތަކުން ރަނގަޅު ކަމެއް. އެކަމަކު އެއީ ޙަޤީޤަތެއްތޯ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޑުއައްސަވާނެ މި ތަނުގައި 21
މިލިޔަން ޑޮލަރެކޭ ކިޔައިގެން އަޅުގަނޑާ ދިމާލަށް ގޮވީ. ކިތައް ސަރުކާރު ބަދަލުވެގެން ހިނގައްޖެތޯ؟ އެހެންވީމާ،
މިފަހަރު އަޅުގަނޑު މިހުންނަނީ ރޭގައި ހައްދަވައިފި އެއް ކޮމިޝަން. ފަތިހު ހައްދަވައިފި ކޮމިޝަނެއް. މެންދުރު ހަދާނެ
އެއްކޮމިޝަން. މި ރޭ ހަދާނެ ކަންނޭނގެ އެއް ކޮމިޝަން. ކިތަންމެ ކޮމިޝަނެއް ހެދިޔަސް، ކޮބައިތޯ ރައީސް
މައުމޫނުގެ ވަރިކަމާ ދިމާލަށް އެމް.ޑީ.ޕީ ތެރޭ ތިބެގެން އޭރު ގޮވި ހުރިހާ އެއްޗެހި؟ 113 މީހުން މަރާލި ވާހަކަ.
ކޮބައިތޯއޭ؟ ދެން ކޮބައިތޯ ބާރަތޭރައިގައި، މިދެންނެވީ؛ މާފުކުރައްވާތި! ފެބުރުވަރީ 7 ފެބްރުއަރީގައި ރައީސް ނަޝީދު
133

ވެރިކަން ދޫކޮށްލާފައި ވަޑައިގަންނަވަމުން، 8 ފެބްރުއަރީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރި އަނިޔާއާ ބެހޭ ގޮތުން ހެދި
ކޮމިޝަން. ކާކުތޯ އެ ކޮމިޝަނުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖަވާބުދާރީވާނީ؟ ކާކުގެ ޙައްޤުތޯ ހޯދައިދެވުނީ؟ ކޮބައިތޯ އެ
އެއްޗެހި؟ ހަމަ މިހެން ވެސް ހަމަ ސައިބޯނިބޮއްކަށ ވެގެންދާނީ މިކަން. ބައްލަވަން ތިއްބަވާ! ބައްލަވަން ތިއްބަވާ
މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން! އެ ނޫން އެއްޗަކަށްތޯ ވަނީ. މިއީ ހަމަ ސިޔާސީ މީހުން އެކަކު އަނެކަކު
ފުނޑުފުނޑުކޮށްލައި ހަލާކުކޮށްލަން ވެގެން ކުރާ ކަންތައް. މިއަދު ބާޣީއަކު ވެސް ނެތް. މިއަދު އެހެން މީހަކު ވެސް
ނެތް. އެކަމަކު، މިއަދު ވެސް ހަމަ ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ގުޅުވައި ގެން ވާހަކަ ކުރިއަށް ގެންގޮސްދެއްވުން ވަރަށް ބޮޑަށް
އެދެން.
ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ މަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކޮމިޝަންތައް އުފައްދަނީ. އެހެންވެގެނޭ އެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އެހެންވީމާ، މިދަންނަވާ ގޮތަށް ކަންތައްތައް ކުރީމާ
މިއަދު ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރާ ދިމާލަށް ނުގޮވާކަށް އެއްޗެއް ނެތް. އިއްޔެގައި ނިމިގެންދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް،
ގޮވާފައި؛ އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައަކީ ރައީސް ޔާމީން ސަރުކާރުން ކުރެއްވިޔަސް، ކޮންމެ މީހަކު ކުރިޔަސް މި ފަހަރު
ނެރެފައި މި އެއްޗެހި ދައްކަވައިދެއްވައްޗޭ. އަޅުގަނޑުމެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެއްވެސް ތަނަކަށް ހާޒިރުކޮށްގެން
ސުވާލެއް ކުރާކަށްނުޖެހޭނެ. އެކަމަކު ސިޔާސީ މަޤްޞަދެއްގައި ވަކި މީހަކު ކަތިލުމަށް، ވަކި މީހަކު ހަލާކުކޮށްލުމަށް
ކޮމިޝަންތަކުން މަސައްކަތްކޮށްގެންނުވާނެ. އެއީ މީގެކުރީގަ އި އެކިއެކި މީހުން ދައްކާފައި ހުރި ވާހަކަ ވެސް އެބަހުރި.
މިދެންނެވީ؛ އެ ވާހަކަ އެއްބަޔަ ކު ގޮވީ. އެފް.ޕީ.އައި.ޑީގެ ވާހަކައެއް ވެސް ނުފެނު. އެއަރމޯލްޑިވްސް ގެ ވާހަކައެއް ވެސް
ނުފެނުނު އިނގޭތޯ. ދެން ޝިޕިން ކުންފުނި ދަރައި ވިކުނު ވާހަކައެއް ވެސް ނުފެނުނު. މަނިކުފާނާ ދިމާލަށް ގޮވި
އެއްޗެހި ވެސް ނުފެނުނު. އަޅުގަނޑާ ދިމާލަށް ގޮވި އެއްޗެހި ވެސް ނުފެނުނު. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ ހަމަ
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި މަސައްކަތު ގައި. އަޅުގަނޑުމެން ކާންބޯން މަސައްކަތްކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން ދިރިއުޅެނީ. އެ
އަކަށް ނޯންނާނެ މީހަކަށް އެއްޗެއް ބުނެވޭކަށް. އޭގެ ބަދަލުގައި ދައުލަތަކުގައި ޚިޔާނާތްތެރި ވެއްޖެ މީހަކު ވެއްޖެއްޔާ؛
އެކަމަކު ސިންގާ ރަސްގެފާނު ވަގު ލޮލަށް މަސްބަހާހެން ސަރުކާރު މިއަދު ވެސް ބަހާލައިފިއްޔާ ރައީސް އިބްރާހީމް
މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް ޖެހޭނެ މުސީބާތްތައް އަޅުގަނޑަށް އިނގޭ. އެހެންވީމާ، ރައީސަށް އަޅުގަނޑު ރައްޓެއްސެއްގެ
ހައިސިއްޔަތުން ރައީސް ޞާލިޙަށް ދަންނަވަން އޮތް ވާހަކައަކީ، ކޮންމެވެސް ކުންފުނިތަކާ އެއްޗެހި ނުބައްސަވައްޗޭ.
ދެން ތިޔަ ވިދާޅުވާ ގޮތުން ފާރަލެވޭނެ ނިޒާމުތަކެއް ޤާ އިމުކުރާށޭ. ދަންނަވަންތޯ ރާއްޖޭގައި އެބައުޅޭ ފިލައިގެން އުޅޭ
134

ގާތްގަނޑަކަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެއް ލައްކަ ބަންގާޅީން އެބައުޅޭ. ބަނގުލަދޭޝް ރައްޔިތުން އެބައުޅޭ.
އަޅުގަނޑުމެން، ވިޔަފާރުވެރިން ތަންތަނަށް މީހުން ގެނައިމަ އެހެން މީހުން އެ އެ މީހުން ވަގަށްނަގައިގެން ގޮސް
މަސައްކަތްކުރައްވަނީ. މިއީ ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ދުވަހަކު ދައްކަމުންގެންދިޔަ
ވާހަކައެއް. އަޅައި ވެސް ނުލި. އެހެންވީމާ، އޭގެ މާނައަކީ އޭގެތެރޭގައި ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ވަގު ވިޔަފާރިއެއް
ހިނގަނީއޭ. މަރުވީމަ ބޮޑީ ގެނެސްދީފައި އެބަ ބުނޭ އޭނަ ފޮނުވައިލާށޭ. އޭގެ ކިތައް މިލިޔަން ރުފިޔާތޯ ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓުގައި ހުރީ. އެކަކު ގެންނަ މީހަކު މަސައްކަތްކުރަން އަނެކަކު ކައިރީ މަކަރުހަދައިގެން އުޅޭއިރުގައި އަޅުގަނޑު
މިއަދު ވެސް ހަމަ، މިއަދުން މިއަދަށް މިއަދުގެ ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން މި ހޯދައިދެއްވާށޭ އެ މީހުން. ކޮންމެފަދަ ނުރައްކާ
ކަމެއް މި ޤައުމުގައި ކުރިޔަސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވާނީ ގެއްލިގެން. ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުމަކަށް ވެގެންދާނީ.
ޓޫރިޒަމަށް ވެސް ގެއްލުންވެދާނެ. ކޮންމެ ފަދަ ކަމެއް ވެސް ކޮށްފާނެ. މިއީ ހަމަޔަކަށް އަޅުވާފައި ހުރި ކަންތައް. ދެން
މާލޭގައި ޕާކުކުރުމުގެ މައްސަލަ. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ ވަރަށް އަސަރާ އެކީގައި . އަޅުގަނޑު ގެ މަންމަ ގޮވައިގެން
ބޭރަށް ނުނިކުމެވިގެން މި އުޅެނީ. މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދައްކާތާ ކިތަންމެ ދުވަހެއް. އަލަށް ވަޑައިގެންނެވި
ޓްރާންސްޕޯޓް މިނިސްޓަރަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭނެ. އެ މިނިސްޓްރީ ތެރޭގައި އެބަތިބޭ ވަކި ބަޔަކު. ލާރި
ނަގާ ބަޔަކު. މިދަންނަވަނީ ވަރަށް ފާޅުގައި. އެހެންނޫނީ ކީއްވެގެންތޯ ރައީސް، 12 ފޫޓު 8 ފޫޓުގެ ގަރާޖެއްގައި ހަތަރު
ސަތޭކަ ކާރު ރަޖިސްޓްރީވާނެ ގޮތެއް ވިދާޅުވެދެއްވާ! އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނެއް ހަދާފައި އޮތީ، މާލޭގައި
ރަޖިސްޓްރީކުރާ ކޮންމެ ކާރަކަށް ގަރާޖެއް އޮންނަންވާނޭ. ބުނީމަ މަތިމައްޗަށް ޖަހަމުން ޖަހަމުން ގޮސް އެއް ގަރާޖެއްގައި
ސާޅީސް ކާރު ނޫނީ ހަތަރު ސަތޭކަ ކާރު. ބޮޑުވަރެއް ނޫންތޯ މިއީ. މިހިރީ ކަންކަން ބަލައިގެން ކަންކަން ރަނގަޅު ވާނީ.
ރައީސް ވަރަށް އިހުސާސް އެބަހުރި. މާ ގިނަ ވާހަކަތަކެއް އަނެއްހެން ދައްކާކަށްނުވާނެ. މިދެންނެވި ގޮތަށް ދާއިރާ
ނެތީމަ. ދާއިރާއެއް ނެތް، ޕާޓީއެއް ނެތް، ވެރިއެއް ނެތް، އުޅޭނެ ގޮތެއް ނެތް. ކިރިޔާ މީހާ ކޮޅަށް މި ހުންނަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ޤައުމުގައި ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދެވެން ހުރި ކަމެއްގައި
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި ހެޔޮހިތުން މަސައްކަތްކުރާ މީހަކަށް އަޅުގަނޑު ވާނަމޭ. އެއީ މައްސަލައެއް އޮތް ކަމެއް
ނޫން. އެހެންވީމާ، ދާއިރާއެއް ނެތީމަ އަނެއްކާ ކުރިއެރުވޭނެ ވާހަކައެއް ވެސް ނުދެއްކޭނެތާ. އެކަމަކު މިހާރުވެސް އޮތް
ދާއިރާއަށް، މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޯހިޔާވަހިކަން ލިބި، މާލޭގައި އުޅެލެވޭނެ ވަރު ކޮށްލަދެއްވައްޗޭ. ޝުކުރިއްޔާ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރަށް.
135

ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުންދާއިރު ވިސްނާލަންޖެހޭ
ބޮޑު ބަޖެޓެއް މިއީ. 29 ބިލިއަނެއްހާ ދިވެހި ރުފިޔާ މި ބަޖެޓަށް ހުށަހެޅިފައި އެބަވޭ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ، އައްޑޫ
ސިޓީ ހިތަދޫއަށް މާ ބޮޑެތި ކަންތައްތަކެއް ނެތަސް، ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ މުހިންމު އެއްކަމެއްގެ ގޮތުގައި ވާ މަގުގެ
މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ބަޖެޓުކުރެވިފައި އެބައޮތް. 25 މިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ އެބައޮތް ބަޖެޓުކުރެވިފަ. އޭގެ އިތުރަށް
ވާރޭވެހިއްޖެ ނަމަ ފަހުގެ ތާރީޚުތަކުގައި ހިތަދޫގެ ސަރަހައްދުތަކަށް ފެން ބޮޑުވުން އާންމުކަމަކަށްވެފައި ވުމާއެކު އެކަން
ހައްލުކުރުމަށްޓަކައި އިތުރަށް 10 މިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ ސްޓޯމް ވޯޓަރ ޑްރެނޭޖް ސިސްޓަމެއް ޤާއިމުކުރުމަށް
އެކަށައެޅިފައިވޭ. އަދި އޭގެ އިތުރަށް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި އެ ސްކޫލް ހިމެނޭތީ، ފާހަގަކޮށްލާނަން ހިތަދޫގެ އައްޑޫ
ހައިސްކޫލްގެ އިމާރާތުގެ ދަތިކަން ޙައްލުކުރުމަށްޓަކައި 3 މިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރަށް ބަޖެޓކުރުމަށް ހުށަހެޅިފައިވޭ.
އޭގެ އިތުރަށް އަދިވެސް ރައްޔިތުންނަށް މުހިންމު ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ބަޖެޓަށް ބަދަލުގެނެވޭތޯ މަސައްކަތް
އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ ކުރަމުން. މި ބަޖެޓަކީ މިއީ މިދިޔަ ފާއިތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން އެކަށައަޅައ ނިމިފަ އޮތް ބަޖެޓެއް.
ބަޖެޓަށް ކުޑަކުޑަ ބަދަލެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގެނައުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައިވޭ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ވެސް ކަންކަން
ހުށަހެޅުމަށް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުޞަތު ލިބިގެންދިޔަ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވިހާ ކަމެއް މީގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ހިމެނިފައެއް ނެތް. އެހެން އެކަން ހިނގާ ގޮއްސަވަނީ މިދެންނެވިހެން، މި ބަޖެޓަކީ 29 ބިލިއަން
ރުފިޔާ އަދަދުކުރެވިގެން، ދާއިރާތައް ކަނޑައެޅިގެން ނިމިފައި އޮތް ބަޖެޓަކަށް ވާއިރު، އެއްވެސް ދާއިރާއެއް އުނިކޮށްފައި
އަނެއް ދާއިރާއެއްގައި ނުޖެހޭނެ. މިދެންނެވި ގޮތަށް ބަޖެޓު ކަނޑައެޅިފައިވާއިރު، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް އަދި އެހެން
ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަނަންވަނާ އެހެން މެންބަރުން ބޭނުންވީމާ، އެހެން ދާއިރާއަކުން ކަނޑާފައި އަދަދުތަކެއް
ނުޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، ބޮޑު ބަދަލެއް ނަޔަސް، އަޅު ގަނޑުމެންގެ އައްޑޫ ސިޓީއަށް މުހިންމުވާ ގިނަ ކަންކަން މި
ބަޖެޓުގައި ވެސް ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. މީގެ އިތުރަށް ބަޖެޓާ ދުރަށް ޖެހިލާފައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ އުދާސްތަކަށް ކޮންމެ އަހަރަކު އަޅުގަނޑުމެން މިތާ ތިބެގެން ވާހަކަދައްކަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެނިގެންދިޔަ މިއަދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އެ ދާއިރާގެ ހާލަތު އަމިއްލައަށް
އިހުސާސްކުރެވިގެން ހިތަށް އަސަރުކޮށްގެން ދެން ކަންތައްތައް ހިނގައދިޔަ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ.
ލޮލުން ކަރުނައައިސް އަސަރާއެކު ވާހަކަދެއްކި ތަން އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެންދިޔަ. އެހެންވީމާ، މިއީ ދާއިރާތަކުގެ ހާލަތު
އޮތް ގޮތް މިއީ. ޙަޤީޤަތަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި އަސާސީ ޙައްޤެއްގެ ގޮތުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ވާހަކަ އެބައޮތް
ލިޔެވިފަ. އެހެންނަމަވެސް ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިހްސާސެ އް ނުކުރެވޭ އެ މީހާގެ އަމިއްލަ ނަޖިސް އެ މީހާ އަމިއްލަ
ބޮލަށް އަޅައިގެން އުޅޭއިރު އެއީ މާ ބޮޑު ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުނެގޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނޫސްވެރިކަމުގެ
136

މިނިވަންކަމުގެ ވާހަކަ އެބަދެ އްކޭ. އެއީ އަސާސީ ޙައްޤެއްގެ ގޮތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ލިޔެވިފައި އޮތީމަ. އަދި
އެހެނިހެން ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކަ އަޅު ގަނޑުމެން ފުޅާކޮށް ދައްކާއިރު ، މިދެންނެވި އަސާސީ ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކައެއް
ނުދެއްކޭ. ޙަޤީޤަތަކީ އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް ގެ އިމާރާތް، އެ އުސްއިމާރާތް އެޅުމުގެ ކުރިން މި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށެއްގައި
ނަރުދަމާ އަޅަންޖެހޭ. މާލެއާއި ހުޅުމާލެއާ ބްރިޖުން ގުޅާލުމުގެ ކުރިން މި ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ރައްޔިތަކަށް ފެނާއި
ނަރުދަމާއިން މަހުރޫމްވެފައި ހުންނާކަށްނުޖެހޭ. އަދި މިނޫންވެސް އެތައް ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް މި މާލޭ
ސަރަހައްދުގައި، ގްރޭޓަ މާލޭ ސަރަހައްދުގައި ހިނގަމުންދާއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި ފެނާއި
ނަރުދަމާގެ ޚިދުމަތް ނެތި ތިބި އެތައް ރައްޔިތުންތަކއް އެބަތިބި. މަގުގެ ހާލަތާ ހެދި ނުދުއްވޭ. ހިނގަން އުނދަގޫވޭ.
ސްކޫލްތަކަށް ކުދިން ގެންދިއުމަށް އުނދަގޫވޭ. މި ހާލަތުގައި ހުރި ރަށްތައް އެބަހުރި. ޤައުމީ ޕްލޭންތަކެއް ހުށަހަޅަން
އެބަޖެހޭ. މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ޖަޒީރާވަންތަކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޠަބީޢަތުގައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ އުފެދުމުގައި
ހުރި ސިފަތަކެއް މިއީ. މި ސިފަތަކެއް ނައްތައެއް ނުލެވޭނެ. މި ރާއްޖޭގެ ރަށްތަކުން މީހުން ހުއެއް ނުކުރެވޭނެ. އަދި
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ އުންމީދުތައް ނަގައެއް ވެސް ނުލެވޭނެ. އެ އުންމީދުތައް ފުރިހަމަކޮށްދޭންޖެހޭ. އެއީ ދައުލަތުގެ
މައްޗަށް ވާޖިބެއް. އާދޭސްކުރާކަށްނުޖެހޭ. ސިޔާސީ މީހާ؛ ކޮންމެ އަހަރެއް ނިމިގެން ބަޖެޓު އަންނައިރަށް އަޅުގަނޑުމެން
ނުޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސް ކައިރީ ދަންނަވައިގެން ، މިނިސްޓަރުން ކައިރިން އާދޭސް ކޮށްގެން ކުރުވައިގެން ކަންކަން
ކުރުވާކަށް. ޕްލޭންތަކެއް އޮންނަން އެބަޖެހޭ. ކަންކަން ސަރަހައްދުތަކަށް ކަނޑައެޅިގެން ތަރައްޤީގެ ކަންކަން ލިޔެވެން
އެބަޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދާ ހަމައިން އައިއިރު އަޅިގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ އެންމެ އަސާސީ ކަންކަމަށް
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އާދޭސްކޮށްގެން ނޫން ގޮތަކަށް ކަންކަން ނުވެދާކަން. މިއީ އަޅު ގަނޑުމެން މިކަމާ
ވިސްނަންޖެހިއްޖެ، ފުންކޮށް ވިސްނައި ޙައްލުކުރަންޖެހިއްޖެ ކަމެއް. މިކަން ޙައްލުނުކުރެވިއްޖެ ނަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މުސްތަޤްބަލުގައި ވެސް ފެނިގެންދާނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން މި ދިރިއުޅެމުންދާ ހާލަތު. މި ރާއްޖޭގައި
ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައަކަށް މި މާލޭ ސަރަހައްދުގައި އުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް ގެދޮރުގެ މައްސަލަ
ކުރިމަތިވެގެން މިކަން ޙައްލުނުކުރެވި، ލިބޭ އާމްދަނީގެ 75% ،80%، އެ މީހާ މިތާ އުޅެން. މިދެންނެވީ އެ މީހާ މިތާ
ގެދޮރުވެރިކަމުގައި އުޅެން، އެ މީހާ ބޯހިޔާވަހިކަމުގައި އުޅެން ޚަރަދުކުރަން އެބަޖެހޭ. މިކަމަށް ޙައްލެއް ނުހޯދި ސަބަބަކީ
އަތޮޅުތަކުގެ ހާލަތު. އަތޮޅުތަކަށް އެ ރައްޔިތުން ގޮސްގެން އެ ރައްޔިތުން ކުރާނެ ކަމެއް ނެތުން. ތަޢުލީމީ ހާލަތު،
ޞިއްޙީ ހާލަތު. މި ހާލަތށް ބަދަލެއް ނައިސް މި މާލޭގެ ތޮއްޖެމުގެ ހާލަތަކަށް ބަދަލެއް ނާންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންގޮސްފައިވަނީ މިކަމަށް ޙަ އްލެއް ނައިސް މިއަދާ ހަމައަށް ކަންކަން ވެދާ ގޮތް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިމަތިވަމުން މި ދަނީ. މިނިމަމް ވޭޖުގެ ވާހަކަ މިއީ އާންމު ވާހަކައެއް. އަސާސީ މުސާރައެއް
ކަނޑައެޅިގެން އެ މުސާރަ ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންޖެހޭ ގޮތް ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި ވަކާލާތުކޮށްދިނުމަށް އަޅުގަނޑުމެން
ރައްޔިތުން އެބަގުޅާ، ވާހަކަ އެބަ ދައްކާ. ރިސޯޓުތަކުގެ މުވައްޒަފުން، ރިސޯޓުތަކުގެ މުވައްޒަފުން އެ މީހުންގެ ޢާއިލާއި
137

ދުރުގައި އެތައް މިލިއަން ޑޮލަރުގެ އިންވެސްޓުމެންޓުތަކުގެ ތެރޭގައި މަސައްކަތްކުރާއިރު ކުޑަކުޑަ މުސާރައެއް ލިބޭކަން
މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ރައްޔިތުން ދަންނަ ހަޤީޤަތެއް. ރިސޯޓުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުންނަށް ލިބެން
އެބަޖެހޭ ރަނގަޅު އިނާޔަތްތަކެއް. އެ މީހުންގެ މުސާރަ ރަނގަޅުވާން އެބަޖެހޭ. ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ، މި ރާއްޖެއަށް
ވަންނަ ޑޮލަރުތައް ވަންނަނީ ރިސޯޓްތަކަށް. އަދި އެ ރިސޯ ޓުތަކަށް ކުރެވިފައި ހުރި އިންވެސްޓްމެންޓުތަކަކީ މިލިއަން
ޑޮލަރުގެ އިންވެސްޓުމެންޓު. އެތަނަށް ފައިދާ އެބަވޭ. އެހެންވަންޏާ އެތާ މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުންނަށް ރަނގަޅު
އިނާޔަތެއް ، ރަނގަޅު މުސާރަ ލިބެންޖެހޭ. މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައަޅަން އެބަޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ރާއްޖޭގެ
އިޤްތިޞާދު ބެހިފައިވާ ގޮތުން ، ކަންމަތީ ފިހާރައިގައި މަސައްކަތްކުރާ ސޭޓު މީހއަކަށް 10000 ރުފިޔާ ދިނުމުގެ
ޤާބިލުކަމެއް އެ ފިހާރައިގެ އޯނަރަކަށް ނުހުންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ރިސޯޓު އޯނަރުންނަށް އެތާ މަސައްކަތްކުރާ
މުވައްޒަފުންނަށް 10000 ރުފިޔާ ހޯދައިދެވޭނެ. އެ ހޯދައިދެވޭނެ ގާނޫނުތަކުގެ ތެރެއިން އެ ހޯދައިދޭން އެބަޖެހޭ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މިދެންނެވިހެން ހުރިހާ އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތްތަކަކީ އެއީ އެއްވަރެއްގެ ކަންކަމަށް
ނުވާތީވެ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ވާހަކަ ދައްކަން އުނދަގޫވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، މިކަން ޙައްލެއްގެ ގޮތުގައި
ހޯދަންޖެހިއްޖެ ކަމެއް. ދުވާލުދާހަތަރުދަމު މަސައްކަތްކޮށްފައި މަހު މުސާރައަކީ 3000 ރުފިޔާއަށް ވުން އެއީ އިންސާފެއް
ނޫން. އެއީ އިންސާފެއް ނޫން. ކޮންމެ މީހެއްގެ ވެސް ، ކޮންމެ ޢާއިލާއެއްގެ ވެސް، ކޮންމެ ބައްޕައެއްގެ ވެސް،
މަންމައެއްގެ ވެސް އުންމީދުތަކެއްވާނެ. އެ މީހުންގެ ދަރިން އެއީ ކި ޔަވައިގެން ތިބި މޮޅު މީހުންނަށް ވުމަކީ އެއީ
އުންމީދަކަށް ވާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ކުޑަކުޑަ މުސާރައެއްގައި އުޅެންޖެހުމުން އުންމީދުތައް އެބަޖެހޭ ނަގާލަން. މި
އުންމީދުތަކުގައި ކުލަޖެހިގެނެއް ނުދޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިތިބަ ވާހަކަތައް ދައްކައިގެން މިއަށް ޙައްލު
ނުހޯދު ކުރިއަށްދެވިއްޖެ ނަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މި އުދާސްތައް ، މި އުދަނގޫތަކާއެކު ނޫން
ގޮތަކަށް ނުދޭނެ. އަޅުގަނޑު ވެސް މި ތަނަށް އައިތާ 5 އަހަރު ވީ. އަޅުގަނޑު މި 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި؛ 5 އަހަރަށް
ދާން މި ދަނީ. ދާއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ އައްޑޫ ސިޓީއަކީ މޭލެ ފިޔަވައި އެންމެ ބޮޑު އާބާދީ. ފެނާއި ނަރުދަމާ އަދިވެސް
ނެތޭ. މިއަދާ ހަމައަށް ވެސް ނެތޭ. އެހެންވީމާ، މިކަންކަން ޙައްލުކުރުމަށް ރަނގަޅު ނިޔަތެއް އޮންނަން އެބަޖެހޭ.
ސިޔާސީ ބޭފުޅުންގެ ރަނގަޅު ނިޔަތެއް އޮންނަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން އާދޭސްކުރާކަށްނުޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ
އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ހޯދައިދިނުމަށް. ލިބިގަތުމަށް. އެކަންކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ ރަނގަޅު ޕްލޭންތަކެއްގެ ތެރެއިން،
ރަނގަޅަށް ރޭވިގެން، ޕްލޭންކުރެވިގެން އެކަން ކުރެވިއްޖެ ނަމަ އެކަން ކުރުމަކީ މާ އުނދަގޫ ކަމަކަށް ވެގެންނުވާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، މިކަންކަން ކުރުމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ސަރުކާރު، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ގެ
ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް މަސައްކަތްކުރައްވާނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ
ޔަޤީންކަން އެބަ އަރުވާ. އެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިގެން އެބަދޭ. އަޅުގަނޑުގެ އުންމީދަކީ އެކަންކަން އެހެން
ވެގެންދިއުން. އެހެންނަމަވެސް ، ފާއިތުވެދިޔަ ސަރުކާރަކީ ރައްޔިތުންނަށްވުރެ ބޮޑަށް އަމިއްލަ އެދުން ބޮޑު
138

ސަރުކާރެއް ކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންގޮއްސަވަނީ. ހިންގާފައިވާ ކޮންމެ ޕްރޮޖެކްޓަކީ ؛ އެބަ ވިދާޅުވޭ މިތާ ބައެއް
ބޭފުޅުން ތަރައްޤީގެ ކަންކަން ހިނގާފައޭ އޮތީ. ތަރައްޤީވީ ވަރަކަށް ޖީބަށް ބަރުވެފައިވާކަމީ ފެންނަން އޮތް ޙަޤީޤަތެއް.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިރުކޮޅެއް ކުރިން ދަރުމަވަންތަ ހޮސްޕިޓަލަށް އިކުއިޕްމެންޓް ގަންނަން ކޮށްފައި ހުރި ޚަރަދުގެ ވާހަކަ
މިތާ ތަޖުރިބާހުރި ބޭފުޅަކު ވިދާޅުވީ. ތަފާސްހިސާބުތަކަށް ބަލާއިރު ވެސް އަގުކޮށްގެން، ފުރިހަމަ އަގު ބޮޑުކޮށް
ކިޔައިގެން ވެސް 10 މިލިއަން ޑޮލަރު ނޭރިއިރު، 56 މިލިއަން ޑޮލަރަށް އެތަނަށް އިކުއިޕްމެންޓު ގަންނަނީ. ބާކީ
ފައިސާއަށް ކީއްތޯ ކުރެއްވީ؟ ކިހިނެއްތޯ އެއަށް ވެދިޔައީ؟ މިކަންކަން ބަލަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
ރިޔާސީ ކޮމިޝަނުން މިކަން ބަލަމުންދާއިރު މި ޙަޤީޤަތް ރައްޔިތުންނަށް ހާމަވެގެންދާނެ. މިއީ ޢިބުރަތެއްގެ ގޮތުގައި
ސިޔާސީ ބޭބޭފުޅުން ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއިން ވައްކަންނުކުރުމަށް، މިއީ ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހިއްޖެ ކަމެއް. މިކަންކަން
ބަލަން އެބަޖެހޭ. މި މާލޭ ސަރަހައްދަށް ގެނައި ތަރައްޤީގައި ކޮރަޕްޝަން މިލިއަނުން، މިލިއަން ޑޮލަރުން
ހިނގާފައިވާކަމީ ޝައްކެތް އޮތް ކަމެއް ނޫން. އެ ޙަޤީޤަތް ބަލައި ހޯދައިފި ނަމަ، އޭގެ ޙަޤީޤަތް އަޅުގަނޑުމެން
ރައްޔިތުންނަށް ހާމަވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންނަށް އެބަޖެހޭ ޚިދުމަތް ހޯދައިދިނުމަށް، ރައްޔިތުންނަށް އަސާސީ
ކަންކަން ފުރިހަމަކޮށްދިނުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޚްލާޞްތެރިކަން، ސިޔާސީ މީހުންގެ އިޚްލާޞްތެރިކަން ހުންނަން.
މިދެންނެވިހެން، އަޅުގަނޑު ތަކުރާރުކޮށް ވެސް ދަންނަވާނީ، ރައްޔިތުން އާދޭސް ކޮންމެހެން ކުރާކަށްނުޖެހޭ. ރަނގަޅު
ޕްލޭނެއްގެ ތެރޭން، މި އަހަރަށް ނަރުދަމާ އަޅަންޖެހޭ ރަށްތައް ނިންމަން އެބަޖެހޭ. މަގުތައް ހަދަންޖެހޭ ރަށްތައް
ނިންމަން އެބަޖެހޭ. އަދި މިދެންނެވި ކަންކަން އެއީ މެއިންޓެއިންކުރެވެން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދަނީ
އައްޑޫ ސިޓީގެ މަގުތައް އެބަހަދާ. މަގުތައް ހަދާ. އަހަރެއް ވާއިރަށް އެ މަގުތައް ވީރާނާވަނީ. އެންމެ ކުޑަމިނުން
ސިމެންތިކޮޅެއް ނަގާފައި އަޅައިލާނެ މީހަކު ނެތޭ. އެތައް މިލިއަން ރުފިޔާއެއްގެ ޚަރަދުކުރުމަށްފަހު ދޫކޮށްލަނީ. ބެލޭނެ
ނިޒާމެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދަނީ ކަންކަން ކުރުމަށް ރައްޔިތުން ހޮވާފައި ތިބި މީހުންގެ ޒިންމާތައް
ނަގާ ތަން، އެ ބާރުތައް ނިގުޅައިގަންނަ ތަން. އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ ބާރުތައް ނިގުޅައިގަތީ. މިހާރު އެކަން ބަލާނެ
މީހަކު ނެތް. މާލޭ ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީން އެންމެ ކުޑަމިނުން، އެންމެ ކުޑަމިނުން މިސްކިތަށް ބޭނުންވާނެ ބޮތްކެއް
ގަނެލަން ވެސް ހުއްދަހޯދަން އެބަޖެހޭ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރާ ގޮތެއް ނޫން. 21 ވަނަ ގަރުނުގައި މި
ތަރައްޤީގައި، ދުނިޔެ މި ދެކޭ ތަރައްޤީގައި އަޅުގަނޑުމެން ތިބިއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިފެންނަނީ ޤަދީމީ އުސޫލުތަކުގެ
ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ތިބި ތަން. ރައްޔިތުން މިނިވަންކުރަން އެބަޖެހޭ. ލާމަރުކަޒުކޮށްގެން ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބާބެއްގެ
ގޮތުގައި ލާމަރުކަޒުކުރުމަށް ލިޔެފައިވާއިރު، ގާނޫނީ ގޮތުން ކޮބައިތޯ މި ބާރުތައް ދޫކުރެވިފަ؟ މާލޭގައި ވެރިކަންކުރަން
ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ރައްޔިތުންނަށް މި ބާރު ދިނުމަށް ލަދުވެތި އެބަވޭ. ޖެހިލުން އެބަވޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ
ބާރުތައް ނިގުޅައިގަތް ތަން. ރައީސް ޔާމީން އަމުދުން ރުހިވަޑައިނުގަންނަވާ ކަމަކަށް ވެގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެނިގެންދިޔައީ ކައުންސިލުތަކުގެ ބާރު ނިގުޅައިގަތް ތަން. ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ މިދެންނެވި ކަންކަން ކުރުމަށް
139

ރައްޔިތުން އުއްމީދުކުރި ކަންތަކާ ދުރަށް ގޮސް 5 އަހަރު، 10 އަހަރަށް ބަދަލުވެގެންދިޔަ ތަން. ފަހަތަށް އަޅުގަނޑުމެން
ދިޔައީ. އެހެންވީމާ، މިކަންކަން އިޞްލާޙުކުރެވޭނީ އަޅުގަނޑު މެންގެ އިޚްލާޞްތެރިކަން އޮވެގެން. ރައްޔިތުންނަށް ބާރު
ދޫކޮށްލުމަށް އަޅުގަނޑު މި ގޮވައިލަނީ، ރައްޔިތުންނަށް އެނގޭނީ ރައްޔިތު މީހާއަށް ބޭނުންވާނެ ކަންކަން. އެ މީހުން
ހޮވާފައި ތިބި މީހުންނަށް އެބަޖެހޭ ބާރުދޭން. އެ މީހުންނަށް އެނގޭނީ އެ މީހުންގެ ރަށްރަށުގައި ކަންކަން ކުރަންވާ
ގޮތް. މި މާލޭގައި ތިބެގެން، މި ރާއްޖޭގެ 197 ރަށެއްގައި މީހުން އެބައުޅޭ. ކިހިނެއްތޯ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނީ، ކިހިނެއްތޯ އިންނަވާ މިނިސްޓަރަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނީ މިވެނި ރަށެއްގައި، އެވެނި
ރަށެއްގައި ކޮންކަމެއްކަން ކުރާނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ރަށްރަށަށް ރައްޔިތުން ހޮވާ ކައުންސިލަރުންނަށް ބާރުދެވިއްޖެ
ނަމަ އެކަންކަން ކުރެވިދާނެ. ދެން ތި ބޭފުޅުން ވިދާޅުވަނީ، އެ ބޭފުޅުންގެ އެ ފެންވަރު އެބަހުރިހެއްޔޭ، އެ ބާރުތައް
ދެވިދާނެހެއްޔޭ. އެއީ ބަލަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން. އެއީ ބަލަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ބާރުދޭއިރު
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޝަރުތު ހަމަވޭތޯ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ކޮލިފިކޭޝަން ހުރިތޯ، މިނިސްޓަރުކަން ދޭއިރު
އެކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ބަލާކަށް ބޭނުމެއް ނޫން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އަންނަ މެންބަރު އެއީ ކޮން ފެންވަރެއްގެ
މީހެއްތޯ ބަލާކަށްނުޖެހޭ. ރަށު ކައުންސިލުތަކުގެ ކައުންސިލަރުން ރައްޔިތުން ހޮވީމާ އެ މީހުންގެ ބާރު ހުންނާނެ. އެ
މީހުންގެ އެ ހުނަރު ހުންނާނެ. އެ މީހުން އެކަންކަން ކުރާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ބާރުތައް ދޫކޮށްލީމަ ނިމުނީ. ގާނޫނެއްގެ
ތެރޭން އެކަން މޮނިޓަރކުރެވޭނެ ގޮތް، ހިސާބުތައް ބެލޭނެ ގޮތް ބަލަންވީ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ؛ އަޅުގަނޑުމެން މި
ތުހުމަތުކުރަނީ ފާއިތުވެދިޔަ ސަރުކާރުގައި ބޮޑެތި ކޮރަޕްޝަނުގެ ކަންކަން ހިނގާފައިވާކަން. ބޮޑެތިބޮޑެތި މިލިއަން
ޑޮލަރުގެ ތުހުމަތުތައް މި ކުރެވެނީ. ކޮބައިތޯ މި މައްސަލަތައް ބެލިފަ؟ ކައުންސިލުތަކަށް ބާރުދީގެން، ކައުންސިލުތަކުން
ކަންކަން ކޮށްގެން، ބެލޭނެ ގޮތް އޮވެއްޖެ ނަމަ މާ ފަސޭހައިން ބެލޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެންމެ ކުޑަމިނުން
ސަރުކާރުން ހިންގާފައިވާ ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ތެރޭން ހިންގާފައިވާ މިލިއަން ޑޮލަރުގެ މައްސަލަތައް ވެސް ނުބެލި،
އިހުމާލުވެފައިވާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ. އެހެންވީމާ، ހަމައެކަނި ކައުންސިލުތަކުން ކަންކަން
ނުކުރެވިދާނޭ، ކައުންސިލުތަކުގެ އެ ބާރު ނެތޭ، ކައުންސިލުތަކުގެ އެ ޤާބިލުކަން ނެތޭ ވިދާޅުވެ ކައުންސިލަށް ބާރުތައް
ނުދޭން ހިފާހިފުމަކީ އެއީ ގަބޫލުކުރެވޭ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު މިދެންނެވި މައްސަލަތައް ކުރިމަތިވެ، އަޅުގަނޑުމެންގެ
ރާއްޖެ ތަރައްޤީކުރުމަށް އެޅުނު އެންމެ ބޮޑު ހުރަހަކީ ލާމަރުކަޒުކޮށްގެން ރާއްޖެ ހިންގުމަކީ ޙައްލެއްގެ ގޮތުގައި ނުދެކޭ
ސިޔާސީ މީހުން ގިނަވުން. އަޅުގަނޑުމެން އަތޮޅުތަކުގެ ރައްޔިތުން ވީމާ އަ ޅުގަނޑުމެންނަށް އިހުސާސް އެބަކުރެވޭ
ބާރުތައް ބަހާލައިގެން، ބާރުތައް ދީގެން ރަށްތައް ތަރައްޤީކުރެވޭނެ ގޮތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ވިސްނޭ
އިހުސާސްކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ ޙައްލަކީ، ޙައްލަކީ އަތޮޅުތަކުގެ ތަރައްޤީކުރުމަށް އަތޮޅުތަކުގެ
ރައްޔިތުންނަށް ދޫކޮށްލުން. އެކަން ކޮށްގެން، އެ ބަސް އަހައިގެން އެކަން ކުރުން. ހަމައެކަނި މާލޭގެ ތިބެގެން
އަތޮޅުތައް ހިންގަން ވިސްނުމަކީ އެއީ އެކަމަށް އޮތް ޙައްލެއް ނޫންކަމީ ޝައްކެތް އޮތް ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންގެ
140

ރާއްޖެ މިއަދާ ހަމައަށް މި ފަހުގެ ތާރީޚުތަކުގައި، މި ޖުމްހޫރީ ވެރިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ކަޑައްތުކުރި ދިގު
މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތޮޅުތަކުގެ ހާލަތަށް ބަލާއިރު، މިދެންނެވި މާލެއާއި އަތޮޅުތަކާ ހުރި ތަފާތު
އަޅައިލީމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއީ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޔާސަތު އެއީ ޙައްލެ އް ނޫންކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް
ފެނިގެން އެބަދޭ. ރާއްޖޭގެ ބޮޑެތި އާބާދީތަކުގައި އަސާސީ، އެންމެ އަސާސީ ކަންކަން ފުރިހަމަނުވެ ރައްޔިތުން
އުޅެންޖެހުމަކީ މިދެންނެވި ސިޔާސަތު ކަމުނުގޮއްސަވާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙަޤީޤަތް ފެންނަން އެބައޮތް. އެހެންވީމާ،
ދޫދޭން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބާރުތައް ރައްޔިތުންނަށް ދޫކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުގެ ތެރޭން
މަސައްކަތކުރަން އެބަޖެހޭ. އެނޫން ޙައްލެއް ނެތް. އަތޮޅުތަކުގައި، އެ އަތޮޅަކަށް ލިބޭ އާމްދަނީގެ ނިސްބަތުން އެ
އަތޮޅެއްގެ ކައުންސިލުތަކަށް އެބަޖެހޭ އޭގެ ކޮންމެވެ ސް މިންވަރެއް ހިއްސާކުރުވެން. ހަމައެކަނި ކޮންމެ އަހަރެއްގެ
ބަޖެޓެއްގައި އަދަދެއް ޖަހައިގެން ކައުންސިލުތަކަށް އެއްޗެއް ދޭ އުސޫލުން އެކަން ކުރީމަ އަދި އެކަމެއް ފުރިހަމައެއް
ނުވޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ ބ. އަތޮޅުގައި 13 ރިސޯޓު އޮވެމެ، ބ. އަތޮޅުގައި މީހުން އުޅޭ 11 ރަށުގެ ތެރޭން
ދެ ރަށެއްގައި ވެސް ނަރުދަމާ ނެތް ތަން. މިއީ އިންސާފެއްތޯ؟ އެ މީހުންގެ އަމިއްލަ މިލްކެއްގެ ގޮތުގައި އެ މީހުން
ދްުށ ރަށްތަކުގައި މިލިއަން ޑޮލަރުގެ އިންވެސްޓްމެންޓުތައް ހުރެމެ، އެ މީހުންގެ އަސާސީ ކަންކަން ފުރިހަމަނުވުމަކީ
މިއީ އިންސާފެއްތޯ؟ އެހެންވީމާ، މިކަންކަން ޙައްލުކުރެވެން އަންނާނީ އަޅުގަނޑުމެން އިޚްލާޞްތެރިކަން އޮވެގެން.
ސިޔާސީ މީހުން މި މަސައްކަތް ކޮށްދީގެން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް އަދިވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނީ،
އަތޮޅުތައް ތަރައްޤީކުރުމަށް އާދޭސްކޮށްގެން، މިގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާ ތިބެގެން ރޮއިހޭރިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް
ނޫނޭ މިއީކީ. މިއީ ފަސޭހަކަމާއެކު ކުރެވެން އޮތް ކަމެކޭ. ދޫދެއްވާށޭ. ދޫދީގެން ނޫން ގޮތަކަށް މިކަމެއް ކުރެވޭކަށެއް
ނެތޭ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން މި އޮތީ، އޭގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު އެބަޖެހޭ
ހުސްވަގުތުކޮޅެއް ތި ބޭފުޅުންނަށް އަރުވަން. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން އޮތީ ، ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދު اله އަޙްމަދަށް. ދެން އޭގެފަހުން ދެން އެހެން ޕާޓީތަކާ ދިމާއަށް ދާނީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު މި ވަގުތުން ފެށިގެން 15 މިނެޓުއިރުގެ ހުސްވަގުތެއް އަރުވާނަން. އާދެ އެއީ 15 މިނެޓުގެ ފަހުން
އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްގެންދާނީ. އެއީ ދެން އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކޮށްފައި މި ވަނީ ވަގުތު އަރުވަމުން ގެންދަން.
އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން 15 ވަރަކަށް މިނެޓު ފަހުން އަޅުގަނޑު ފައްޓާނެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން.
މި ވަގުތު މެދުކަނޑާލަން.
141

[ހުސްވަގުތުކޮޅު 17:08 އިން 17:27 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާމަނިކު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. .` ޖަލްސާ މެދުކަނޑާލުމަށްފަހު އަނެއްކާ ވެސް ކުރިއަށްގެންދާނަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، އަޅުގަނޑުމެން 3 ޖެހިއިރުގައި ޖަލްސާގައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އެދިވަޑައިގަންނަވާ
މެންބަރުންގެ ލިސްޓު ބަންދުކުރެވިފައިވާނެ. އަދި މިއަދު 1:30 ގައި މި ޖަލްސާގެ މަސައްކަތް ނިމެންދެކަށް ޖަލްސާ
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ފާސްކުރައްވާފައި ވެސް ވާނެ. އެހެންވީމާ، މިއަދުގެ މި ޖަލްސާ އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން
ބޭނުންފުޅުވެވަޑައިގަންނަވަނީ 6 ޖެހުމާ ހަމައަށް ގެންދަން. މާދަމައަކީ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ބަންދު ދުވަހެއް.
އެހެންވީމާ، ޖަލްސާ މެދުކަނޑާލުމަށްފަހުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަންދު ދުވަހަށް ހުއްޓައިލާފައި، ޖެހިގެން އަންނަ ދުވަހު
އަޅުގަނޑުމެން އަނެއްކާވެސް ބުދަ ދުވަހު ހެންދުނު ހަމަ މި ޖަލްސާ ކުރިއަށްގެންދާނީ. އެ ޖަލްސާގައި އަޅުގަނޑުމެން
ފުރުޞަތުއަރުވަމުންގެންދާނަން ލިސްޓުގެ ބާކީ ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް. އެ ގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދާތީ ހަމަ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ދަންނަވައިލާފައި އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން ފަށާނަން. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު
މި އަރުވަނީ ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله އަޙްމަދަށް.
اله
ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދު އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖަޒީރާވަންތަ ރާއްޖެއަކަށް، ޖަޒީރާވަންތަ މަޖިލީހަކަށް، އިންސާފުގެ މަގަށް
ގެންދިއުމަށްޓަކައި މިއަދު މި ކުރާ މަސައްކަތުން ބަޖެޓު ބަހުސް ފެށިގެންދާތީ އަޅުގަނޑު އުފާކުރަން. އެންމެ ފުރަތަމަ
ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، އަޅުގަނޑުމެން އިންތިޚާބުކުރި ރައީސް، މިއަދުގެ ރައީސް، ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު
ޞާލިޙަށާއި، ނައިބު ރައީސް؛ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނައިބު ފައިޞަލް ނަސީމަށް އަޅު ގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި
ރައްޔިތުންނާއި އަޅުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ނަމުގައި މަރުޙަބާއާއި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ
އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓަކީ، ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓަކީ، މި ސަރުކާރުގައި އެއްވެސް ވިސްނުންފުޅެއް ނެތި
ހުށަހަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓެއް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް، ދާއިރާއަށް ބޭނުންވާ
ކަންތައްތައް ސަރުކާރާ ހަވާލުވެ އާ ރައީސްގެ ވިސްނުންފުޅާ އެއްގޮތަށް ނޫންކަން އަޅު ގަނޑުމެންނަށް އެބަ ހާމަވެގެންދޭ
ދާއިރާގެ ތަރައްޤީ ގެ މަޝްރޫޢުތައް ހިމެނިގެންދިއުން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކުރީގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު މި ބަޖެޓު ގެންނެވިއިރުގައި މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި މި ވަނީ
ދާއިރާގެ؛ ޚާއްޞަކޮށް ޕީ.ޕީ.އެމް ދަރުބާރު ފެކްޝަނަށް ނިސްބަތްވާ ބޭބޭފުޅުންގެ ދާއިރާތަކަށް ޚާއްޞަ ގޮތަކަށް ބަޖެޓް
142

އެކުލަވައިލައިގެންކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ކަންބޮޑުވުންތަކެއް މި ބަޖެޓުގެ
ތެރެއިން އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ކަންތައްތަކެއް ބަޖެޓުން ފަހިކޮށްދޭން އެބަޖެހޭ.
ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގައި ބަޖެޓުތަކުގައި ހިމެނިފައި އޮތް ބައެއް މަޝްރޫޢުތައް މި ފަހަރު ބަޖެޓުން، 2019 ވަނަ
އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިނުވާތީ އަޅުގަނޑު އެކަން ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން މި އުޅޭ
ވާހަކައަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ، ޚާއްޞަކޮށް ތިނަދޫގެ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢު ހިނގަމުންދިޔައިރުގައި ރައްޔިތުންގެ
ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ހުރި ކަމެއްގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔައީ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޭނުންވެގެން
މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔަ ފެންހިންދާ ނިޒާމުގެ ކަންތައްތައް މިއަދުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފެންނަން ނެތްކަން.
ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ، 2016 ވަނަ އަހަރު ފެން ހިންދާ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރު މަށް ޓަކައި 5.2 މިލިޔަން
ބަޖެޓުކުރެވުނު. އެ އަހަރުގެތެރޭގައި އެމް.އާރް.ޑީ.ސީއާ ހަވާލުކޮށްގެން މި މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި
އެމް.އާރް.ޑީ.ސީއާ ހަވާލުކުރެވުނު. އަދި ހަމައެއާއެކު 2017 ވަނަ އަހަރު، 12.6 މިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުކުރެވިގެންދިޔަ.
އަދި ހަމައެއާއެއްގޮތަށް 2018 ވަނަ އަހަރު، 22.3 މިލިއަން ރުފިޔާ ވެސް ބަޖެޓުކުރެވިގެންދިޔަ. އެހެންނަމަވެސް،
2019 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓު އައިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ މި ބަޖެޓު ފޮތުން އެ މަޝްރޫޢު މުޅިން
އެއްކޮށް ގެއްލިގެންދިޔަ ތަން. މިއީ ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހިނގަހިނގާ ހުރި ޕްރޮޖެކްޓެއް
ކީއްވެގެންތޯ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފެންނަން ނެތީ؟ ގާތްގަނޑަކަށް މި ދައްކަނީ 30 މިލިޔަން ރުފިޔާގެ ވާހަކަ. މި 30
މިލިޔަން ރުފިޔާ ދިޔައީ ކޮންތާކަންތޯ، ވަނީ ކޮންތާކަންތޯ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް. މިއީ
ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ. ރައްޔިތުންގެ ކަންތައްތައް. ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް. މިއީ ތިނަދޫ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން
އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުބްވެފައިވާ އެއް ކަންތައް. މިކަން ޙަ އްލުކުރުމަށް އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވެފައިވާ އެއް ކަންތައްތައް.
ވާރޭ ވެހިއްޖެއްޔާ މަގުތަކުގައި ތާރުއަޅާފައި ހުއްޓަސް ހިނގާބިނގާވެ ނޫޅެވޭ. އެހެންވީމާ، މި ނިޒާމު އަޅުގަނޑުމެން
ޤާއިމުކުރަންޖެހޭކަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ. ފެން ހިންދާ ނިޒާމަކީ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް، ތިނަދޫގެ
ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް މިއަދު ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ބޭނުންވާ އެއް ކަންތައް. ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
ފެންނަންނެތުމަކީ އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެއާއެއްގޮތަށް ދާއިރާގެ ޒުވާނުންނަށް
ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ފަހިކުރުމަށްޓަކައި ވެސް ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަޔަޤީނުން ވެސް
މަސައްކަތްކޮށްގެން ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހިމެނެމުންދިޔަ. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ސްޕޯޓްސް އެރީނާ، އިންޑޯ
ކޮމްޕްލެކްސް ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވުނު. އަދި ތިނަދޫގެ އުތުރާއި ދެކުނުގައި ފުޓުސަލް
ދަނޑުތަކެއް ޤާ އިމުކުރުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވުނު. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔަ ކީ މިއަދު 2019 ވަނަ އަހަރު
ބަޖެޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެންދިޔައިރުގައި މި މަސައްކަތްތައް ވެސް ފެންނަން ނެތްކަން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން
ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. ޒުވާނުންގެ ހަކަތައަކީ ، ޤައުމުގެ ހަކަތަ. ޒުވާނުންގެ ހަކަތަ ބޭނުންކޮށްގެން ޤައުމުގެ
143

ތަރައްޤީއާއި ތަމައްދުނާއި ތަހުޒީބު ވެސް މި އަންނަނީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓު ތެރޭން ޒުވާނުންނަށް ބޭނުންވާ
ކަންތައްތައް ފަހިނުވާ ކަމަށް ވާނަމަ، ކޮބައިތޯ ޒުވާނުންގެ ހަކަތަ ބޭނުންކުރާނެކަމުގެ އުއްމީދަކީ؟ ޒުވާނުން އެ ބޭނުންވާ
ކަންތައްތައް ފަހިކުރެ ވޭނެކަމުގެ އުއްމީދަކީ ކޮބައިތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓު ތެރޭން ފެނިގެން ނުދިޔަކަމީ
އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި މި ދެންނެވި ކަންތައްތައް ޒުވާނުންނަށް ފަހިކުރުމަށްޓަކައި
އަޅުގަނޑުމެން މީގެކުރިން ބަޖެޓު ފޮތުގައި ހިމެނިގެންދިޔަ ކަންތައްތައް ނެތުމަކީ މިއީ ޒުވާނުން، މިއަދު ތިނަދޫގެ
ޒުވާނުންނަށް ވީ އިހުމާލެއްކަން، ކުރީގެ ސަރުކާރުން ވީ އިހުމާލެއްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ހަމައެއާއެއްގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން، ތިނަދޫގެ ރައްޔިތުން އެބަ ބޭނުންވޭ ބޯހިޔާވަހިކަން.
ބޯހިޔާވަހިކަމަކީ، މުޅި ޤައުމުގެ ވެސް ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓުގެ ތެރޭން
ފެނިގެންދިޔަ، 4 އަހަރު ވެސް ފެނިގެންދިޔައީ 485 ހައުސިންގ ޔުނިޓެއް ތިނަދޫއާއި ހުޅުމާލޭގައި ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި
މަސައްކަތް ކުރެވެމުންދާ ތަން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އެ ބިން ނަގައި އެ 4 އަހަރު ވަންދެން އެ މަސައްކަތް ނުކޮށް
އޮތުމުގެ ސަބަބުން މިއަދު ފެންނަނީ މަދިރި ފެންގަނޑަކަށް ހެދިފައި އެތަން އެ އޮތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި އީ
އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. 485 ހައުސިންގ ޔުނިޓު ނޭޅިދިއުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާ
ރައްޔިތުންނާއި އަޅުގަނޑުގެ؛ ޚާއްޞާކޮށް ތިނަދޫ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން ކަންބޮޑުވާ އެއް ކަންތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާހިތް އޮތީ، މި ބަޖެޓުގެ؛ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރޭން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ކޮންމެވެސް ކަންތައްތަކެއް ފަހިވެފައި ވެސް އެބައޮތް. އާ ސަރުކާރުގެ ވިސްނުންފުޅާ އެއްގޮތަށް، އާ ސަރުކާރުގެ
ވަޢުދުތަކާ އެއްގޮތަށް ކަންތައްތަކެއް ފަހިކުރުމުގެ މަސައްކަތް މި ބަޖެޓު ތެރޭން ކުރެވިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން މި އުޅެނީ، ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލެއްގެ ވާހަކަ. މިއީ ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު
ޞާލިޙުގެ ވަޢުދެއް. މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ހިމެނިގެންދިޔަކަމީ ތިނަދޫ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނާއި،
ޚާއްޞަކޮށް ގއ. ، ގދ. ގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު އުފާވެރިކަމެއް ލިބިގެންދިޔަ ކަމެއް. ޞިއްޙީ
ޚިދުމަތަކީ މިއަދު އަސާސީ ޚިދުމަތެއް. ސިއްޙީ ޚިދުމަތް ރަނގަޅު ފެންވަރެއްގައި ދިނުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެހައި
ރައްޔިތުން ވެސް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، އާ ސަރުކާރުގެ ވިސްނުންފުޅާ އެއްގޮތަށް ޞިއްޙީ
ނިޒާމު ބައްޓަންކުރުމަށްޓަކައި ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލެއް ތިނަދޫގައި ޤާއިމުވެގެންދިއުމަކީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން
އުފާކުރާ ކަމެއް. ހަމައެއާއެކު މުޅިން އަލަށް ފަށާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ތެރޭގައި ޑްރަގު ރެހިބިލިޓޭޝަން އަދި
ޑިޓޮކްސިފިކޭޝަން ސެންޓަރެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ވެސް ތިނަދޫގައި ހިމެނިފައިވާކަމީ އަޅުގަނޑުމެން އުފާކުރާ ކަމެއް.
ޚާއްޞަކޮށް ޒުވާނުންނަށް ލިބޭ ވަރަށް ބޮޑު އުފަލެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
ކޮންމެވެސް ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ މިންވަރަށް ނޫންކަމުގައި ވިޔަސް، ކޮންމެވެސް ކަންތައްތަކެއް
ހިމެނިގެންދިޔަކަމީ މިއީ އުފަލާއެކު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރާ އެއް ކަންތައް. އަޅުގަނޑުމެން މިދައްކަނީ، ޤައުމުގެ އެންމެ
144

ބޮޑު އެއް ލޭނާރެއް ގެ ވާހަކަ؛ މަސްވެރިކަން. މަސްވެރިކަމުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު، މަސްވެރިންގެ ކަންބޮޑުވުންތައް
އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަން އެބަޖެހޭ. މަސްވެރިން ބާނާ މަހަށް ހަމަ އަގު ނުލިބިދާތާނގައި މަސްވެރިން ބާނާ މަހަށް
ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ ވެސް ނުލިބިގޮސް، ދައުރެއްގެ؛ ސަރުކާރެއް ނިމިގެންހިނގައްޖެ. 5 އަހަރުގެ ދައުރެއް
ނިމިގެންހިނގައްޖެ. ބެޔަސް، ނުބެޔަސް ވާހަކަ ވެސް ދެއްކި. ކޮން މަސްވެރިއަކަށްތޯ ބެޔަސް، ނުބެޔަސް 10 ހާސް
ރުފިޔާ ލިބުނީ؟ އެ ވާހަކަ ދައްކާކަށް ނެތިން އަޅުގަނޑު. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންބޮޑުވުމަކީ، މަސްވެރި
ޢާއިލާތަކަށް މިއަދު ތަޙައްމަލުކުރަންޖެހޭ ހިތްދަތިކަން. މަސްވެރިން ބާނާ މަހަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ ނުލިބިދާތީ
އަޅުގަނޑުމެން އެކަމާ ކަންބޮޑު މި ވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިފްކޯ ބަގުރޫޓުވެފައި އޮތުމަކީ މަސްވެރިންނަށް
ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ ނުލިބިދާންޖެހޭ ސަބަބެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. މިފްކޯ އެ އޮތީ ބަގުރޫޓުވެފަ. ބަގުރޫޓުވެފައި
އޮތް ކުންފުންޏެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު ބަޖެޓް ކޮމިޓީގައި ވެސް ކުންފުނިތަކާ ބެހޭ ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން ބޯޑުން
އައިސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ދިންއިރުގައި ގާތްގަނޑަކަށް އެބައޮތް 50 މިލިއަން ރުފިޔާ ލޯނުތަކާއި، 30
މިލިއަން ރުފިޔާގެ ލޯނުތަކާއި، މި ކަންތައްތައް ވެސް ނަގާފައި، މި ކަންތައް ފޫބެއްދުމަށްޓަކައި. އެކަމަކު މި މަހުގެ
4ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މަސްވެރިންނަށް އަދިވެސް ބާނާ މަހަށް ފައިސާ ނުލިބެއޭ. މިއީ
ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަންތައްތައް. މިއީ ކަންބޮޑުވުން ހުރި ކަންތައްތައް. މަސްވެރިން ބާނާ މަހަށް ހަމައަގު ލިބެންޖެހޭ.
މަސްވެރިން ބާނާ މަހަށް ފައިސާ ވެސް ލިބެންޖެހޭ. ވަގުތުން ފައިސާ ވެސް ދެވެންޖެހޭ. އެއީ މަސްވެރިންނަކީ ޤައުމުގެ
ވަނަ ލޭނާރު. އެކަމަށްޓަކައި މަސްވެރިންގެ ބޭނުންތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކަންތައްތަކެއް ފުއްދައިދޭންޖެހޭކަން
އަޅުގަނޑުމެން މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވަނީ ދައުލަތުން
ގެއްލިފައިވާ ފައިސާ؛ ވަރަށް ގިނައިން ދައްކާ ވާހަކައެއް، ދައުލަތުން ގެއްލިފައިވާ ފައިސާ ހޯދާ ވާހަކަ. ކޮންމެ
ސަރުކާރެއްގެ ތެރެއިން ވެސް ދައުލަތުން ގެއްލިފައިވާ ފައިސާ ހޯދުމަށްޓަކައި ގިނަގުނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވޭ.
ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ ފައިސާ ހޯދުމުގެ ބަދަލުގައި ޚަޒާނާ ހުރި ތަނުން
ވައްކަންކުރަމުންދާ ވާހަކަ. މުޅި ޚަޒާނާ އެކީގައި ލޫޓުވަމުންދިޔަ ވާހަކަ. މިއީ އެންމެން ދަންނަ ޙަޤީޤަތް. މިކަން
ރޭވިގެން މި ދިޔައީ އެންމެ މަތީ ފަޑިން އެންމެ ތިރީ ފަޑިއަށް އައިސް، އެންމެން އެކީގައި ރޭވިގެންދިޔަ ކަންތައްތަކުގެ
ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. މިއީ ޤައުމުގެ ޚަޒާނާ ލޫޓުވައިލާފައި މިއަދު ވެރިކަން ނިންމައި ގެޔަށް ވަޑައިގެންނެވީ.
އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ކަމަކީ، އާ ސަރުކާރުން އެސެޓް ރިކަވަރީ ކޮމިޝަން އެކުލަވާލިތާ 24 ގަޑިއިރު ނުވަނީސް، 1
މިލިއަން ޑޮލަރު ފެނިއްޖެ. އޭ.ސީ.ސީއާ ހަވާލުކޮށްފި. ކުރީގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް، އޭ.ސީ.ސީއާ
ހަވާލުކުރެއްވި ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނޫސްތަކުން އެބަފެނޭ. އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވެން
އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުތަކުން ގެއްލިފައި ހުރި ހުރިހާ ފައިސާއެއް އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށްޓަކައި
ހޯދައިދޭން އެބަޖެހޭ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އެ މަގަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އާ ސަރުކާރުން
145

މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ. އެކަމަށްޓަކައި އާ ސަރުކާރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް އަޅުގަނޑު
ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވުންތައް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަހިވެގެންދާނެ ކަމަށް ހުރިހާ ދާއިރާތަކަށް ވެސް، ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަކީ ވަކި ދާއިރާއަކަށް،
ވަކި ގިންތިއަކަށް، ފަންތިއަކަށް ނުބަލާ ހުރިހާ ދާއިރާތަކަށް ވެސް ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް އަންނަންޖެހޭ. އެއީ ވަކި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެއް ހުރެގެނެއް ނޫން ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއާއި ތަމައްދުނާއި ތަހުޒީބު އަންނަންޖެހެނީކީ.
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ގެންނަ ކަންތައްތަކެއް ނޫން. އެއީ ޤައުމުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް ކަންތައްތައް
ބައްޓަންކުރަންޖެހެނީ. ޤައުމުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ފަހިކޮށްދޭންޖެހެނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އަޑުއިވިގެންދިޔަ ތިނަދޫގެ ތަރައްޤީ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގަމުންދިޔައީ އޭރުގައި ހުންނެވި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއޭ. ނޫން،
ނޫން. އޭރުގެ ހުންނެވި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަންތައްތައް ކުރެއްވީ އަޅުގަނޑުމެން އެކަންތައްތަކަށް އާދޭސްކޮށް،
އަޅުގަނޑުމެން އެތައް ފަހަރަކު ދަންނަވައި، އާދޭސްދަންނަވައިގެން އެކަންތައްތައް ކުރެއްވީ. އަމިއްލަފުޅަށް
ވިސްނާވަޑައިގެން ކުރެއްވި އެއްވެސް ކަމެއް ނޯންނާނެ ތިނަދޫއަށް. އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އެކަންތައް
ފަހިކޮށްދިނީމަ ސަރުކާރަށް މަޖުބޫރުވީ އެ ކަންތައްތައް ކުރަން. އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ކަމަކީ، ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް
އަޅުގަނޑު މި 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ވީ ވަޢުދުތައް ފުއްދިގެންދިޔަކަން. އެއީ އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ކަމަކީ.
ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ބަރާސީލު އަވަށުގައި ދިރިއުޅުނު ރައްޔިތުންނަށް، ބަރާސީލު އަވަށުގައި ދިރިއުޅުނު ރައްޔިތުންނަށް އެ
އުފާވެރިކަން، އެ ހިތްދަތި ދިރިއުޅުން އަމާން ދިރިއުޅުމަކަށް ބަދަލުކޮށްދެވުނުކަމީ އަޅުގަނޑު އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރާ
ކަމެއް. އަޅުގަނޑު އެކަމަށްޓަކައި އުފާވޭ. އެތާނގައި ރިވެޓްމެންޓް ޖަހައި، ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކޮށްދެވުނީތީ
އަޅުގަނޑު އެކަމާ އުފާކުރަން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވި 5 އަހަރުގެ ދައުރެއް އަޅުގަނޑު ވެސް ނިމިގެންދާއިރު،
އަޅުގަނޑަށް އެކަން ކޮށްދެވުނު ކަމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ހާލުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، އެއީ ދާއިރާގެ
ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑަށް ދިން އެއްބާރުލުމޭ. ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑަށް ކުރި އާދޭހުގެ އަޑު،
އަޅުގަނޑު އަހައި އެކަންތައް ކޮށްދިނުމަށް ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން މަގުފަހިކޮށްދިނުމަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތެއް.
އެކަމަށްޓަކައި ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ
މަސްވެރިކަމުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާއިރު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާ ސަރުކާރުގެ 100 ދުވަހުގެ ވަޢުދުތަކުގެ
ތެރޭގައި ، 100 ދުވަހުގެ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އެބަ ހިމެނޭ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވޭ، ރާއްޖޭގެ ކަނޑުގެ ސަރަހައްދަށް ބޭރުގެ މަސްބޯޓުތައް ވަދެ، މަސްވެރިކަންކުރުމަށް ހުއްދަދިނުން ހުއްޓައިލާނެ
ކަމަށް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އުފާކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. މަސްވެރިކަމަށް ނުކުންނަން ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދު ކުޑަކުރުމުގެ ގޮތުން
މަސްވެރިންނަށް ޑީސަލުގެ އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީ ކަނޑައިލެވޭނެ ވާހަކަ. ކިހާ އުފާވެރި ޚަބަރެއްތޯ މި 100 ދުވަހުގައި
މަސްވެރިންނަށް މި ލިބިގެންދަނީ. ހަމައެއާއެއްގޮތަށް މަސް ދޯނީގެ އެކައުންޓު ހުޅުވި ، ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ މަސްވެރިން
146

ބޭންކިންގ ނިޒާމުގެ ތެރެއަށް ވަދެވޭނެ މަގު ތަނަވަސްކޮށްދެވި، ރަށަށް ވަންނަ ފައިސާ ރަށުގައި ޖަމާކޮށް ، ނެގޭނެ
ވަސީލަތްތައް ޤާއިމުކުރެވޭނެކަން ވެސް މި 100 ދުވަހުގެ ޕްލޭންތަކުގެ ތެރޭގައި އެބަ ހިމެނޭ. އަދި ހަމައެއާއިއެކު
އޮޑިދޯނިފަހަރުގައި ޤާ އިމުކުރާނެ މަސް ފިނިކުރާ ނިޒާމު ގަތުމަށް ލުއި ލޯނު ދޫކުރަން ފެށޭނެކަން ވެސް މި 100
ދުވަހުގެ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި އެބަ ހިމެނޭ. މިއީ އާ ސަރުކާރުގެ މައިގަނޑު އަމާޒުތައް މިހިރީ މަސްވެރިންނާ
ދިމާއަށް ހިފާފަ. މަސްވެރިން އުފާކުރަންވީ އަޅުގަނޑުމެން މަސްވެރިން ބާނާ މަހަށް ހަމައަގު މި ސަރުކާރުން
ގެނެސްދޭނެކަން. އަޅުގަނޑުމެ ން އުފާކުރަންވީ، މަސްވެރިންނަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާ މި ސަރުކާރުން ހޯދައިދޭނެކަން. 15
މިލިޔަން ރުފިޔާ އެބައޮތް މަސްވެރިންނަށް މިހާރުވެސް ދަރާފަ. ސަރުކާރު ނިމިގެންދިޔައިރު، 15 މިލިޔަން ރުފިޔާއަށް
މަސްވެރިންނަށް ދަރާފައި މި އޮތީ. އެއީ މި މަހު 4 އިން ފެށިގެން މިއަދާ ހަމަޔަށް ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މުޅި ރާއްޖޭގެ
މަސްވެރިންނަށް މި އޮތީ ދަރާފަ. ކޮބައިތޯ ސަރުކާރުގެ ބޭނުމެއް، ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގެ ބޭނުމަކީ؟ ކުންފުނިތައް އެ އޮތީ
ޕެރަލައިޒްކޮށްފައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުންފުނިތަކުގައި ނެތް ވާތްގެއް. ޕެރަލައިޒްވެފައި ކުންފުނިތައް އޮތީ. ހިންގާނެ،
ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތައް ހިންގާނެ ވަސީލަތެއް ނެތް. ފައިސާއެއް ނެތް. ކިހިނެއްތޯ އާ ސަރުކާރު އައިސްފަ އި މި
ކަންތައްތައް ކުރަމުންދާނީ؟ ވަގުތުތަކެއް ނަގާނެ. ރައްޔިތުން ކެތްތެރިވެވަޑައިގަންނަވާ! ވަގުތުތަކެއް ނަގާނެ.
މަސްވެރިންނަށް ވެސް ދޭންޖެހޭ ފައިސާ ހަމައަގުގައި ދޭންޖެހޭ ފައިސާ ވެސް ދެވިގެންދާނެ. މި ސަރުކާރުން ރައީސް
އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް އެކަން ފަހިކޮށްދެއްވާނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙުސައިންމަނިކު ދޮންމަނިކަށް.
ތ. ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިންމަނިކު ދޮންމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
حمد علّم بالقلم علّم األنسان مالم يعلم. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން
ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓު އެއީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ބަޖެޓެކޭ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ. މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކަށް
ތަނަވަސްކަމާއި ފާގަތިކަން ގެނެސްދޭނެ. ޝައްކެތް ވެސް ނެތް. އަޅުގަނޑުގެ ޚިޔާލު ތަފާތު. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި
ބަޖެޓު ހަމަ ވީހާ އަވަހަކަށް ފާސްކޮށްލުން އެއީ އަޅުގަނޑު އެދޭއެދުމޭ. ބަޖެޓަށް ބައެއް އުނިއިތުރު ގެންނަންޖެހޭނެ .
ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ބައެއް އިޞްލާޙުތައް ގެންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓު ހަމަ ވަރަށް ފުރިހަމައޭ އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ. ކުރީ އަހަރުތަކެކޭ ވެސް އެއްގޮތަށް ބަޖެޓުތައް އައިސް ، ބަޖެޓުގެ ބަހުސްތައް ކުރެވި، ބަޖެޓު ފާސްވެފައި
އޮންނަނީ އެއްވެސް ކަހަލަ އިޞްލާޙެއް ނައިސް ހަމަ އޮތް ގޮތަށް. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، މި ބަޖެޓު
147

ވެސް ހަމަ އެކަހަލަ ގޮތަކަށޭ ދާނީ. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް އުނިއިތުރު އާ ރައީސްކަމާއިއެކު، އާ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކު ވަޑައިގަތުމާއެކު އެކަން ބަދަލުވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަ ބޫލުކުރަން. ދެން އަޅުގަނޑު
ދަންނަވަން އޮތީ، އަޅުގަނޑަށް މި ބަޖެޓުން ވަރަށް ފޮނި ކާމިޔާބުތަކެއް ކުރެވެއޭ. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް އެބަހުރި
ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހުށަހެޅިފަ. އެގޮތުން، އަޅުގަނޑު އެންމެ އުފާވާ ކަމަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ
ގާދިއްފުށީގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ހިމަނާފައި އޮތުމާއެކު ، ހަމައެއާއިއެކު ގުރައިދޫގައި ބަނދަރު އަލަށް
ހެދުމާއި، ގުރައިދޫގައި ބަނދަރު އަލަށް ހެދުމާއެކު، ގުރައިދޫގައި އެހެން ބައެއް މަސައްކަތްތައް ވެސް އެބަހުރި. އަދި
މަގު ހެދުން ވެސް އެބައޮތް ގުރައިދޫގައި ހިމެނިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓަކީ ހަމަ ވަރަށް އުފާވެރި
ބަޖެޓެކޭ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ. ހަމައެއާއިއެކު ސްޕޯޓްސް އެރީނާއެއް ގުރައިދޫގައި ޤާ އިމުކުރުން ވެސް އެބައޮތް.
އަޅުގަނޑު ޝައްކެތް ނުކުރަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ލިބިގެންދާނެ. އަދި ހަމައެއާއިއެކު ދިޔަމިނގިލީގެ ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުމަކީ ވެސް އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓުގައި
ހިމަނަން ބޭނުންވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ވެސް ދަންނަވާފައި އޮންނާނެ، ގުރައިދޫގެ މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލް
ޤާއިމުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ހިމަނައިދިނުމަށް. ޝައްކެތް ނުކުރަން. ޝައްކެތް ނެތް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެ
މަސައްކަތް ވެސް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދާނޭ. ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެތައް ގިނަ
މަސައްކަތްތަކެ އް މި އާ ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެންނާ ކުރިމަތިވެގެންދާނޭ. ހަމައެއާއެކު ފަހިވެގެން ވެސް ދާނޭ
މަސައްކަތްތައް ކުރެވުން. ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން އޮތީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުތަކުން ވެސް ވަރަށް
ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ކޮށްދީފައި އެބަހުރި. ޝައްކެތް ވެސް ނެތް. ދިޔަމިނގިލީގައި ވެސް ވަނީ
ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވި ނިމިފަ. ހަމައެއާއެކު ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން ގާދިއްފުށްޓަކަށް ނެތް އެއްވެސް
މަސައްކަތެއް ކޮށްދެއްވާފައެއް. ގާދިއްދުށީގައި ހަމަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ބިމަށް ޖަހާލި ހޮޅިއެއް ވެސް ނެތޭ ވޭތުވެދިޔަ
ސަރުކާރުގައި. އެއީ އަޅުގަނޑު ގާދިއްފުށްޓަށް ގޮސް އެންމެ ފަހުން އެ މީހުންނާ ބައްދަލުކުރީ، އެރަށުގެ ރައްޔިތުން
އަޅުގަނޑުގެ ގާތުގައި ބުނީ، ކޮއްކޯއޭ ހާދަ ރަނގަޅުވީހޭ؛ އެރަށުގައި ކުރީގައި ކަތީބުކަން ކުރެއްވި ބޭފުޅާ އެއީ. ހާދަ
ރަނގަޅުވީހޭ އެންމެ ހޮޅިއެއް ވެސް ޖަހާލަދިން ނަމަ. އޭރުން ރައްޔިތުން އޭގައި ހިފައިގެން ތިބީސްތާއޭ. އެކަމަކު
އެރަށުގައި ނެތޭ އެންމެ ހޮޅިއެއް ވެސް ޖެހިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ސަރުކާރުން ގާދިއްފުށްޓަށް
އެންމެ ފުރަތަމަ ފަހަރުވެސް މި އޮތީ ފެނާއި ނަރުދަމާ ހިމަނުއްވައިދެއްވާފައި އޮތުމާއެކު އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ކާމިޔާބެކޭ
އަލަށް އައި ސަރުކާރުން ގާދިއްފުށްޓަށް ކޮށްދެއްވާ މަސައްކަތަކީ. އެހެންވުމާއެކު އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން އޮތީ،
އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ބަޖެޓަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރަމޭ. އަދި ހަމަ ބަޖެޓު ގިނަ އިޞްލާޙުތަކެއް ނުގެނެސް ބަޖެޓު އޮތް
ގޮތަށް ފާސްކުރުމަކީ އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދޭއެދުމެކޭ. ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި އަޅުގަނޑު ހުންނާނީ ރައީސް އިބްރާހީމް
މުޙައްމަދު ޞާލިޙުގެ ސަރުކާރަށް އެއްބާރުލުންދިނުން މަތީގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އިތުރު ވާހަކަތަކެއް މި ބަޖެޓަށް
148

ދައްކަންނެތުމާއެކު ބަޖެޓުގެ ފުރިހަމަކަމަށްޓަކައި ޝުކުރު އަދާކުރަމުން، ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި މި ބަޖެޓު ވީހާ
އަވަހަކަށް ފާސްކޮށްދެއްވަން ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ކިބައިން އަޅުގަނޑު އެދޭ ވާހަކަ ވެސް ގޮވާލަން. ދެން އޮތީ
ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކުގެ ވާހަކަ. ކުންފުނިތަކުން ވަނީ ގެއްލުން. އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ ދައުލަތުން އެހާ ގިނަ
ކުންފުނިތަކެއް ހިންގާކަށެއް. ކުންފުނިތަކަށް ދައުލަތުން ބަޖެޓުދީގެން، ލޯނުދީގެން ދައުލަތަށް ވަނީ ގެއްލުން. އޭގެ
ބަދަލުގައި ކުންފުނިތައް މަދުކޮށްލެވިއްޖެއްޔާ ދައުލަތަށް ވާނީ އެތައް ގުނައެއް ފައިދާވެގެންދާނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
މި ވާހަކަ ވެސް ގޮވާލަމުން، އަދި އެސް.ޓީ.އޯގެ ވިޔަފާރި ވެސް އެހާ ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި
ކޮންމެހެން ޟަރޫރީ ބޭނުންތަކަށް ބޭނުންވާ މުދާ ގެނައުން އެސް.ޓީ.އޯއާ ހަވާލުކުރުވުމަށްފަހު، ދެންހުރި މުދާތައް
ޕްރަވްޓައިޒުކޮށް ޕްރައިވެޓް ފަރާތްތަކަށް ދޫކޮށްލުން އެއީ އަޅުގަނޑު ގޮވައިލާގޮވާލުން. އެހެންކަމަށްވުމާއެކު ، އަޅުގަނޑު
ދަންނަވަން އޮތީ، ބަޖެޓު ވީހާ އަވަހަކަށް ފާސްކުރަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅާ ވާހަކަ. ހަމައެއާއެކު މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުގެ
ވޯޓު ލިބޭނެ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން، އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަން. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތު اله
ވަބަރަކާތުހޫ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން
އޮންނާނީ މި ޖަލްސާ ވާހަކަދައްކަން އެދިވަޑައިގެންނެވި ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވައި ނިމެންދެން ޖަލް ސާ
ކުރިއަށްގެންދަން ފާސްކޮށްފަ. އެހެންނަމަވެސް، މާދަމާއަކީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ކީރިތި
ރަސޫލާގެ ޢީދުމީލާދީ ފާހަގަކުރާ ދުވަސް. ބަންދު ދުވަހެއް. އަޅުގަނޑު މި ހިސާބުން ޖަލްސާ މި މެދުކަނޑާލަނީ.
ޖަލްސާގެ ނުނިމި އޮތް ބައި ކުރިއަށްގެންދާނީ 21 ނޮވެންބަރު 2018 ވާ ބުދަ ދުވަހު ހެނދުނު 9:00 އިން ފެށިގެން.
އަޅުގަނޑު އަތުގައި ބާކީ ލިސްޓުގައި 15 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެބައޮތް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް، ބާކީ ހުރިހާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ބުދަ ދުވަހު ހެނދުނު 9:00 އިން ފެށިގެން ފުރުޞަތުއަރުވަމުން ގެންދާނަން. އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަށް ވަޑައިގަތުމަށް ދަންނަވަން. މިހާހިސާބުން ޖަލްސާ މެދުކަޑާލަން.
(ޖަލްސާ މެދުކަނޑުއްވައިލެއްވުން: 19 ނޮވެންބަރު 2018ވަނަ ދުވަހުގެ)17:47
2018 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައު ރުގެ 11ވަނަ ޖަލްސާ ކުރިއަށްގެންދެވުން
21(ނޮވެންބަރު)2018
149

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، މިއަދު މި ބޭއްވޭ ޖަލްސާއަކީ، ކުރީ
ދުވަހު އަޅުގަނޑު ކޮންޓިނުއަސްކުރާ ޖަލްސާއެއް. އާދެ! 2018 ވަނަ އަހަރުގެ 3 ވަނަ ދައުރުގެ 11 ވަނަ ޖަލްސާ.
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާގައި މި ބާއްވަނީ. މިހާރު 19 ނޮވެންބަރު 2018 ވީ ހޯމަ ދުވަހުގައި އަ ޅުގަނޑުމެން މި
ޖަލްސާ ފެއްޓީ. މިހާރު 21 ނޮވެންބަރު 2018 ވަނަ ބުދަ ދުވަސް މިއަދަކީ. އާދެ! އެހެންވީމަ، މިއަދުގެ ހެނދުނު
9:00 އިން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދަނީ. 2018 ވަނަ އަހަރުގެ 3 ވަނަ ދައުރުގެ 11 ވަނަ ޖަލްސާ
ކުރިއަށްގެންދާނަން. އާދެ! 19 ނޮވެންބަރު 2018 ގައި މި ޖަލްސާ މެދުކަނޑައިލެވުނުއިރު ކުރިއަށްގެންދިޔައީ
2019ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް. މިހާތަނަށް ޖުމުލަ 50 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބަޖެޓާ މެދު
ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާފައިވޭ. އެއީ ފުރަތަމަ ދުވަހު 22 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އަދި 2 ވަނަ ދުވަހު 28 އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން. އަޅުގަނޑު މި ޖަލްސާ މެދުކަނޑާލި ހިސާބުން ކުރިއަށް ގެންދާނަން. އާދެ! އަޅުގަނޑު ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް
މިހާރު އެދިވަޑައިގެންފައިވާ ލިސްޓުގެ ތަރުތީބުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުދެމުން ގެންދާނަން.
ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުދެވޭއިރު އެ ވަގުތު ޖަލްސާކުރާ މާލަމުގައި ހުންނެވުމަށް
ޚާއްޞަ ސަމާލުކަމެއް ދެއްވުމަށް އެދި ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ކޮންމެ މެންބަރަކަށް 15 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތު ދެވޭނެ.
އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މުބީނަށް .
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށްގެންދަވާ!.
ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މުބީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑު ވެސް މި ފުރުޞަތުގައި ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވަނީ، 2019 ވަނަ އަހަރަށް މި ކަނޑައަޅާފައިވާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ؛ ހަމަ ފުރިހަމަ ބަޖެޓެއް އަޅުގަނޑުމެންނާ
ހަމައަށް ގެނެވިފައި މި ވަނީ. މި ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަމުންދާއިރުގައި އެންމެ މުހިއްމު އެއް ކަމެއް
ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ހަމަ ބޭނުން މި ވަނީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ވެސް ހަމަ ރަށްރަށަށް ގިނަ
ކަންތައްތަކެއް ހިމަނާލަން ދާއިރާގެ ހަމަ ތިން ރަށުން ވެސް ބޭނުންވެފައި ހުރި ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދާއިރާގެ ކައުންސިލުތަކާއި އަދި އެކިއެކި މުއައްސަސާތަކާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވުނު
މަޝްރަވަރާތަކުން މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި، އަދި މިފާއިތުވެގެންދިޔަ ހަތަރު އަހަރު ތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ސަރުކާރާއެކު މަސައްކަތްކޮށް ހާސިލުނުވެ ހުރި ކަންތައްތަކެއްވެސް އެބަހުރިމެ. އެކަންކަން ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި
2019ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ހިމެނުމަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވާނީ ކުރެވިފަ.
150

އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުން، ފާއިތުވެގެންދިޔަ ފަސް އަހަރުގެ ސަރުކާރުގެ
ތެރޭގައި ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ ހަމަ ތަރައްޤީގެ ގިނަގުނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް ހާސިލުވެފައި ހުރި ނަމަވެސް، އަދިވެސް ހަމަ
މުހިއްމު ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ނުނިމި ހުރީތީވެ، އެކަންކަން ހިމަނާލުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ވާނީ މިހާރުވެސް 2019 ވަނަ
އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް އަޅުގަނޑު ވާނީ މިހާރުވެސް ގިނަގުނަ އިޞްލާޙުތަކެއް ނުވަތަ ގިނަގުނަ
ކަންތައްތަކެއް ހުށަހަޅާފަ. އާދެ! އަޅުގަނޑު، އަޅުގަނޑު އެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ ބިލެތްދޫގެ ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ
ބިލެތްދޫގައި މިހާރު މި އަހަރުގެ؛ 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި މި އޮތީ ބޭރުތޮށި
އޭގެ ރިޓެންޝަން ފައިސާއާއި، ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުން އެންމެ މުހިއްމު އެއް މަޝްރޫޢަކަށް ތިން މިލިޔަން ރުފިޔާ
މި އޮތީ. ސްޕޯޓުސް އެރީނާ އިންފްރާސްޓްރަކްޗރއާއި ނަރުދަމާ ނިޒާމުގެ މިހާރުވެސް މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ނަރުދަމާ
ނިޒާމަށް ބޮޑު އަދަދެއް އޮތްއިރު، އިޖުތިމާޢީ ސަރަހައްދުގައި ފެން ރައްކާކުރާ ނިޒާމު އަދި ކައުންސިލު ގެ ބަޖެޓު
މައިގަނޑު ގޮތެއްގަ އި ހިމެނިފައި މި އޮތީ. ދެން ޕީ.އެސްއައި.ޕީގައި ހިމެނޭ މުހިއްމު މަޝްރޫޢެއްގެ ގޮތުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ މިހާރުވެސް ހިނނގަމުންދާ ނަރުދަމާ ނިޒާމުގެ މަސައްކަތާއި ، މުޅިން އަލަށް ފެށޭ
މަޝްރޫޢެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަ މި ފާއިތުވެގެންދިޔަ ގިނަ ދުވަސްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައި
އޮތް ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަޝްރޫޢު. އެހެންނަމަވެސް، ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަޝްރޫޢުގައި ހަމައެކަނި
އަޅުގަނޑުމެންމެންނަށް ފެނިގެންގޮސްފައި މި ވަނީ، އޭގެތެރޭގައި ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުން އެކަނި. އެ އާ އެއްކޮށް،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގިނަގުނަ މަސައްކަތްތައް ކުރެވިފައިވާ ބިން ހިއްކުމުގެ؛ ބިލެތްދޫގެ ބިލެތްދޫ ވަށައިގެން ހިއްކެން އޮތް
ސަރަހައްދު ހިއްކޭނެ ވާހަކައެއް ނުވަތަ އެ ވާހަކަތައް ހިމެނިފައިނެތީމަ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ވާނީ އާ އިޞްލާޙުތަކެއް
ހުށަހަޅާފައި ކޮމިޓީއާ ހމައަށް. އެ ކޮމިޓީން އަޅުގަނޑު އުއްމީދު މި ކުރަނީ ބިލެތްދޫގެ ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ
މަޝްރޫޢު ކުރިއަށްދާއިރު ގައި ބިން ހިއްކުމާ އެއްކޮށް އެކަން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދު މި ކުރަނީ.
ހަމައެހެންމެ، ބިލެތްދޫ ސްކޫލުގެ މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލަކީ ވެސް ފާއިތުވެގެންދިޔަ ހަތަރުފަސް އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި ބަޖެޓުގައި
ހިމެނުމަށް އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރި ކަންތައްތައް. އެހެންނަމަވެސް، އެވެސް ހިމެނިފައިނުވާތީވެ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
ހިމެނޭތޯ އަޅުގަނޑު ވާނީ ހަމަ މި ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅާފަ. އޭގެއިތުރުން، ބި ލެތްދޫ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ
އެކްސްޓެންޝަނަކަށާއި، ބިލެތްދޫ ކައުންސިލު އިދާރާގެ އާ އިމާރާތަކަށް، އަދި އޭގެއިތުރުން ފުޓުބޯޅަ ދަނޑެއް، ޒަމާނީ
ފުޓުބޯޅަ ދަނޑެއް ތަރައްޤީކުރުމާ، އަދި ކުޑަކުދިންގެ ޕާކެއް ތަރައްޤީކުރުމަށް މި އަހަރު، މި 2019 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ ހުށަހަޅާފަ. ފ. އަތޮޅު ގެ ފީއައްޔަށް، އަޅުގަނޑު ގެ ދާއިރާގެ ފީއައްޔަށް
ބަލައިލާއިރުގައި މިހާރު މި އަހަރުގެ މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައi ހިމަނާލެވިފައި މި އޮތީ، މިހާރު އަޅައި ނިމިފައިވާ
ކުލާސްރޫމްގެ ދެބުރި އިމާރާތުގެ ރިޓެންޝަން ފައިސާއާއި، ބިން ހިއްކުމަށް؛ އެއީ އެންމެ މުހިއްމު އެއް ބޮޑު
މަޝްރޫޢުގެ ގޮތުގައި ހިމަނައި ލާފައި މި އޮތީ ބިން ހިއްކުން. އޭގެއިތުރުން، ނަރުދަމާ ނިޒާމުގެ ބާކީ ބައި ، ދެން
151

ކައުންސިލު ބަޖެޓު މި އޮތީ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މީގަ އި ހިމަނާލެވިފަ. ފީއައްޔަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އިތުރުކުރަން،
ފެނުގެ ނިޒާމުގެ، ފީއަލީގެ ފެނަކީ ހަމަ އެއްކޮށް ތަޣައްޔަރުވެފައި އޮތް، ފީއައްޔަށް އަރާ ފައިބާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް
ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ފީއަލީގެ ފެނުގެ ނިޒާމަކީ ހަމަ އެއްކޮށް ހަލާކުވެފައިވާ ނިޒާމެއްކަން. އާ އްމުކޮށް
ރައްޔިތުން މިހެން ބޭނުންކޮށްހަ ދަން ފެންވަރާލަން އެއްގޮތަކަށްވެސް ބޭނުންނުކުރެވޭ ހާލަތުގައި އޮތް ރަށެއް. އެހެންވީމާ ،
މިއަދު ނަރުދަމާ ނިޒާމުގެ މަސައްކަތް ނިމެމުންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް، ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމެއް
ފީއަލީގައި ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވިގެންދިއުމަކީ. އަދި އޭގެ އިތުރުން، ފީއަލީ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ އާ އިމާރާތެއް ؛
މިހާރު ހުރި އިމާރާތަކީ ވަރަށް ކުޑަ އިމާރާތެއް. ވަރަށް ދުވަސްވީ އިމާރާތެއް. އެ އިމާރާތް ބަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތް
ނުވަތަ އާ އިމާރާތެއް އެޅުމަށް އެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމަށްޓަކައި ފާއިތުވެގެންދިޔަ ތިންހަތަރު އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި
ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައި ވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އޭރުގަ އި ގިނަގުނަ ބޮޑެތި
މަޝްރޫޢުތަކެއް ހިންގަންޖެހުނީތީވެ އެކަމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިމަނައިނުލެވި ގޮއްސަ މި ވަނީ. އޭގެއިތުރުން، ފީއަލީގެ
މިސްކިތަކީ، ރާއްޖޭގެ ގިނަ ރަށްތަކެއްގަ އި އާ މިސްކިތްތަކެއް ހަމަ މި ވަނީ ސަރުކާރުން އަޅަން ފަށާފަ. ވަކިން
ޚާއްޞަކޮށް ފީއަލީގެ ރައްޔިތުންނަށް އެކަށީގެންވާ މިސްކިތެއް މިހާރު ފީއަލީގައި ނުހުންނާނެތީވެ، އާ މިސްކިތެއް
އެޅުމަށްޓަކައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފާއިތުވެގެންދިޔަ ބަޖެޓުތަކުގައި ނުވަތަ ފާއިތުވެގެންދިޔަ އަހަރުތަކުގެ ބަޖެޓުގައި
ހިމެނުމަށްޓަކައި ވެސް ވާނީ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފަ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ކުރީގައި ވެސް މި ފާހަގަކުރި ފަދައިން،
ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން އޭރުގައި މަސައްކަރަންޖެހިފައި އޮތުމާއެކު އެކަން ވާނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ހިމަނައިނުލެވިފަ. އަދި މިހާރު ފީއަލީގައި އަޅަމުންދާ ފުޓްސަލް ދަނޑަކީ ނުވަތަ އަޅާ ނިމެން މިހާރު ތައްޔާރުވެފައިވާ
ފުޓްސަލް ދަނޑަކީ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ ފުޓްސަލް ދަނޑެއް. އެހެންވީމާ، އެ ދަނޑު ބޮޑުކުރުމުގެ ބައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ވާނީ ހަމަ މިދެންނެވި އިޞްލާޙުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމަނާލެވިފަ. ދެން ފ. އަތޮޅު މަގޫދޫއަށް ބަލާއިރުގައި ، މަގޫދޫއަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާލެވިފައި ހުރި މައިގަނޑު ކަންތައްތަކަށް މި އޮތީ، އެންމެ
ބޮޑު މަޝްރޫޢަކަށް މި އޮތީ، މަގޫދޫގެ ބަނދަރުހަދާ ނިމުމަށްފަހު އެ ސަރަހައްދުގެ ބިން؛ އެ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުން
ނުވަތަ ބިން ހިއްކުމަށްޓަކައި ، ބިން ހިއްކުމަށްޓަކައި 10 މިލިޔަން ރުފިޔާ އެބައޮތް ހިމަނާލެވިފަ. 10.5 މިލިޔަން
ރުފިޔާ. އޭގެ ބޭރުން ކުރީގަ އި ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރިހެން ރިޓެންޝަން ފައިސާގެ ގޮތުގައި ސްކޫލު ގަ އި އިމާރާތްކުރި
ދެބުރި އިމާރާތް؛ ހަ ކުލާސްރޫމްގެ. ދެން ކައުންސިލު ބަޖެޓު މި އޮތީ މައިގަނޑު އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި. ދެން މިއަށް ހަމަ
އިތުރުކޮށްލުމަށްޓަކައި މަގޫދޫގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާލެވޭތޯ ކޮމިޓީގައި ކުރީގައި
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގެނައި އިޞްލާޙު؛ ކުރިންވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރި ގޮތަށް، ކޮމިޓީއަށް ގެނައި އިޞްލާޙު
އަޅުގަނޑުމެން ވާނެ ހުށަހަޅާފަ. އަދި މަގޫދޫ ސްކޫލުގެ މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލު؛ ސްކޫލަކީ ހަމަ މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލެއް ނެތް
ތަނަކަށް ވީތީވެ، އެއީ ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ ބޭނުންވެގެން ހުށަހަޅާ ކަމެއް. އަދި ހަމައެހެންމެ، މަގޫދޫގައި ކުރިން
152

ޤާއިމުކޮށްފައި ހުރި ލައިބްރަރީ އެއް. އެ ލައިބްރަރީ ކޮންމެވެސް ސަބަބަކާ ހުރެ ބަދަލުކޮށްފައިވާތީވެ، އޭގެ ބަދަލުގައި
މަގޫދޫގައި ލައިބްރަރީއެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުންތަކެއް އެދޭތީވެ، އެކަން ހިމަނާލުމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު
ވާނީ ބަޖެޓު ކޮޓީގައި ހިމަނާލާފަ. އަދި ޒަމާނީ ފުޓުބޯޅަ ދަނޑެއް ވެސް ހަމަ ޒުވާނުން؛ އިންތިހާއަށް ކުޅިވަރުގެ
ކަންތައްތަކަށް ލޯބިކުރާ ރަށެއް މަގޫދޫއަކީ. އެހެން ވީމާ، ޒަމާނީ ފުޓުބޯޅަދަނޑެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ވާނީ
ހުށަހަޅާފަ. އަދި މީގެ އިތުރުން ފ. އެއަރޕޯޓުގެ މަޝްރޫޢު؛ ފ. އެއަރޕޯޓުގެ މަޝްރޫޢު ހިންގަން ސަރުކާރުން
ތައްޔާރުވެފައިވާއިރުގައި ، ފ. އެއަރޕޯޓުގެ މަޝްރޫޢުގެ އެންމެ ރީޒަނަބަލް އެންމެ ރަނގަޅު ލޮކޭޝަނެއްގެ ގޮތުގައި ފ.
އަތޮޅުގެ ގިނަ ރައްޔިތުންތަކެއް އެދޭ އެއް ތަނެއް ، މަގޫދޫގެ އިރުމަތީކޮޅު ފަޅުގެ ސަރަހައްދު ޤާއިމުވެގެން އައުން،
ނުވަތަ ފުށިފަޅުގައި ޤާއިމުކުރުން، ނުވަތަ ފިލިތެޔޮމާވަރު ފަޅުގައި މި އެއަރޕޯޓު ޤާއިމުވެގެން އައުމަކީ ފ. އަތޮޅު އަދި
ދ. އަތޮޅުގެ ފ. އަތޮޅާ ކައިރި ސަރަހައްދުގެ ރައްޔިތުންނަށް މާ ބޮޑުތަނުން ވެސް ފަސޭހަވެގެން އަންނާނެ ކަމެއް
ކަމުގައި އަޅުގަނޑު އެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ ހަމަ ގިނަ ރައްޔިތުން އެދޭތީވެ، އެކަން ވެސް
އަޅުގަނޑު ވާނީ އެކަމަށް 200 މިލިޔަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ހިމެނޭތޯ އަޅުގަނޑު ވާނީ މި ފޮނުވި އިޞްލާޙުތަކުގެ
ތެރޭގައި ހަމަ ފޮނުވާފައިވާނީ. އާދެ، ޖުމުލަކޮށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ހިމަނާލެވޭތޯ އަޅުގަނޑުމެން މި އަންނަނީ ހަމަ މަސައްކަތްކުރަމުންނޭ.
ބަޖެޓު ކޮމިޓީއާ އެއްކޮށް ވަރަށް ގާތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްތަކެއް މި ފާއިތުވެގެންދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި ވެސް
ވަނީ ކުރެވިފަ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ އުންމީދުކުރަނީ އިނގޭތޯ، މި ކަންކަން މިގޮތުގައި ހިމަނާލެވިގެން
އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ކުރިއަށް މި އޮތް 5 އަހަރަކީ ހަމަ ރައްޔިތުންނަށް
ހަމަ ލާބަޔާއި މަންފާއަށްޓަކައި ހުރި ގިނަގުނަ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގައިލެވޭނެ 5 އަހަރަށް ވެގެން އަންނާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު މި ދެކެނީ. އެންމެ ފަހުން މި ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި ބިލެތްދޫ ދާއިރާއަށް ހަމަ ތާރީޚުގެ ތެރޭގައި،
ތާރީޚުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު މެންނަށް ހަމަ ނުކުރެވޭހާ ގިނަގުނަ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ވަނީ
ހާސިލުކުރެވިފަ. މި ތިން ރަށަށް ބަލައިލާއިރު ވެސް ހަމަ ގިނަގުނަ ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަރައްޤީގެ ގޮތުން
ހާސިލުކުރެވިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ އުފަލާއެކު ފާހަގަކޮށް، ހަމަ ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ
މި ދެކެނީ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ޒަޢާމަތުގައި، ޚާއްޞަކޮށް ކޯލިޝަން ސަރުކާރެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
ލޯކުރިމަތީގައި ފެންނަން މި ތިބި 4 ލީޑަރުންނާ އެއްކޮށް މި ކުރެވޭ މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެން އަންނާނީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އުފާފާގަތި ދުވަސްތަކެއް އައުން. އަދި ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ތަރައްޤީ ގޮތުން ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުން، ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން މި ދެކެމުންދާދެކުން ޙަޤީޤަތަކަށްވެގެން އައުން. އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކޮށްލީ،
މި ވަގުތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާގެ ރަށްރަށުން އެންމެ ބޮޑަށް މުހިންމުކަންދީގެން، ސަމާލުކަންދީގެން، 2019 ވަނަ
އަހަރު ބަޖެޓުގައި ކޮންމެހެން ހިމަނައިގެން ކުރިއަށްގެންދަން ބޭނުންވާ މުހިންމު މަޝްރޫޢުތަކުގެ ވާހަކަ. އަދި
153

ހަމައެހެންމެ، މި ސަރުކާރަށް ނުވަތަ މިހާރު މި އުފެދިފައިވާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް އަދި ފައިޞަލް ނަސީމް
ހިމެނިގެންދާ ގޮތަށް، އަދި މި 4 ލީޑަރުންނާ އެއްކޮށް ހިމެނިގެންދާ ގޮތަށް މި ސަރުކާރުން ގިނަގުނަ ކަންތައްތަކަކަށް
ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން އުންމީދުކުރާ ވާހަކަ ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ އުންމީދަކީ ހަމަ ޞުލްޙަވެރިކަމާއެކު ރަނގަޅަށް ހިނގާ ވެރިކަމެއްގެ ތެރެއިން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި 3 ރަށަށް ވެސް ހަމަ ކުރިއެރުން، ފ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް، ޖުމުލަކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އެންމެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ކުރިއެރުމާއި ފާގަތި ދުވަސްތަކެއް ހަމަ ލިބިގެންދިއުން. އަދި ހަމައެއާއެކު، ޖުމުލަކޮށް މުޅި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތަށް ބަލާފައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން،
ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ، ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް މިހާރު ދެމުންއަންނަ އެލަވަންސްގެ ބަދަލުގައި ހަމަ
5 ހާސް ރުފިޔާގެ އެލަވަންސެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަނާރާ ނަޢީމް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން ، ހަމަ
5 ހާސް ރުފިޔާގެ އެލަވަންސެއް ހިމެނުމަކީ ހަމަ ކޮންމެހެން މި ވަގުތު ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ
ދެކެން. ވަރަށް ދަތިހާލުގައި ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދިން ގޮވައިގެން ދިރިއުޅެމުން އަންނަ ޢާއިލާތައް މި
ރާއްޖޭގައި އެބަތިބި. ވަރަށް ގިނަ ހޭދަތަކެއް، ވަރަށް ގިނަ ޚަރަދުތަކެއް ކޮށްގެން އުޅޭ ޢާއި ލާތަކެއް ނުވަތަ ފަރާތްތަކެއް
މި އުޅެމުން އަންނަނީ. އަންނައިރު މި ފަރާތްތަކާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޚާއްޞަ ނަޒަރަކުން ބަލައި،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮންމެވެސް މިންވަރެއް ހިމެނެން އޮތް މިންވަރެއް، އަޅުގަނޑު ގަ ބޫލުކުރަން، ވަރަށް ބޮޑަށް
އަޅުގަނޑު ހަމަ ގަބޫލުކުރަން ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީއަކުން ޚަރަދެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނީ. ލިބޭ އެއްޗަކުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޚަރަދެއް ކުރެވޭނީ. ނުލިބޭ އެއްޗަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޚަރަދެއް ނުކުރެވޭނެކަން އެއީ އެންމެން
ވެސް ދަންނަ ކަމެއް އެއީ. އެކަމަކު، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަންޖެހެނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް،
އަޅުގަނޑުމެންގެ އެތައް ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ވެސް މިއަދު ހަމަ ކުރަމުން މި އަންނަނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ހަމަ ފާއިތުވެގެންދިޔަ ސަރުކާރުތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ އެއިރެއްގައި ހަމަ ސަރުކާރަކުން ކުރަން
ބޭނުންވި ކޮންމެ ކަމެއް ހިމަނައިގެން ކޮންމެ ކަމެއް އެވަގުތަކު ބޭނުންވި ކަމެއް ކުރަމުން އައި ތަން. އެހެންނަމަވެސް،
މިފަދަ ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަކީ ވަރަށް ދަތިހާލުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި ހޭދަތަކެއް އެ ފަރާތްތަކަކަށް
ޢާއިލާތަކުން ކުރަންޖެހި، އަދި އެ ފަރާތްތަކަކުން އަމިއްލައަށް ފައިސާއެއް ނުހޯދޭ އެތައް ބައިވަރު ރައްޔިތުންތަކެއް މި
ޤައުމުގައި ދިރިއުޅޭކަން ހަމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. އެހެންވީމާ، މިކަންކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ކޮމިޓީ
މަރުޙަލާގެ ތެރޭގައި ހިމަނައިގެން ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ޙައްލެއް މިކަމަށް ހޯދޭތޯ މަސައްކަތްކޮށްދިނުމަކީ އަޅުގަނޑު ހަމަ
ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ އެދޭ ކަމެއް. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، 2019 ވަނަ އަހަރަށް
މި ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަޖެޓުގައި ހާސިލުކުރަން މި އެދޭ، އަޅުގަނޑުމެން ހާސިލުކުރަން މި ބޭނުންވާ ލަނޑުދަނޑިތައް
ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި ހަމަ ދައުލަތުން، ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތުގައި ބައެއް ކަހަލަ ޓެކްސްތައް
154

އަޅުގަނޑުމެން މާފުކުރާ ވާހަކަ މިއަދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެކެމުން އަންނަނީ. ރައްޔިތުންނަށް ދަތިވާ ގޮތަށް ހުރި
ނުވަތަ ރައްޔިތުންނަށް ލުއިފަސޭހަކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ދަނޑުވެރިކަމުން ނެގޭ ޓެކުހާއި މި ޒާތްޒާތުގެ ކަންތައްތަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުގެންނަން މިއަދު ވެސް ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރުގައި، އަޅުގަނޑުމެން ޚާއްޞަ ނަޒަރަކުން
ވިސްނާލަންޖެހެނީ، މި ޤައުމަށް މިއަށްވުރެ ތިޔާގިކަން، ކުރިއެރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހޯދޭނެ ގޮތްތަކަކީ ކޮބައިތޯ.
އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ފުރިހަމަ ޔަޤީންކަން އޮވޭ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް އަރުވަން، މިހާރު އުފެދިގެން މި
ފަށައިގަންނަ ކުރިއަށްދާ ސަރުކާރާ ދޭތެރޭގައި އެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަނޑަށް އެބައޮތް. އަލަށް ހަމަ ޓުއަރިޒަމް ޒޯންތައް
ތަރައްޤީކޮށްގެން ނުވަތަ އިތުރު އާމްދަނީ ލިބޭނެ ގޮތްތައް ހޯދައިގެން، އިތުރު ވަސީލަތްތައް ހޯދައިގެން ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ފާގަތިކަން ހޯދޭނެ. އަދި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ހުރި، މިހެން ހުރި މުހިންމު ކަންކަމަށް ޚާއްޞަ
ކަންކަމަށް ހަމަ އެޓެންޑްކޮށްގެން އެކަންކަން ކުރެވޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަނޑަށް އެބަ އޮތް. އާދެ، އަޅުގަނޑު ހަމަ
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މި ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް ޤާއިމުވެގެން މި އަންނަނީ ހަމަޖެހުމާއި، ޞުލްޙަވެރިކަމާއި ،
މަޞްލަޙަތު ޤައުމެއްގެ ތެރޭގައި އުފެދިގެން ގޮސްގެން. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އެންމެ ބޮޑަށް އިންވެސްޓްކުރަންޖެހޭ އެއް
ކަމެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަނީ، ދޭދޭ ފަރާތްތަކުގެ މެދުގައި މި އުފެދިފައިވާ އިޖްތިމާޢީ ޢަދާލަތު ޤާއިމުކުރުން.
ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި އުފެދިފައިވާ ބައިބައިވުން ނައްތާލުމަށްޓަކައި އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓްރީ މެދުވެރިކޮށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ އެބަޖެހޭ ޚާ އްޞަ ޕްރޮގްރާމުތަކެއް ފަށަން. ނޫނީ ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީ މެދުވެރިކޮށް ވިޔަސް،
ކޮންމެވެސް އެއް މިނިސްޓްރީއެއް މެދުވެރިކޮށް ވިޔަސް މިކަންކަން ފަށަންޖެހޭނެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ
ދެކެން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ގޮވާލަން، އާ ކެބިނެޓަށް ހަމަ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ ގޮވާލަން، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން
މެދުގައި އުފެދިފައި ވާ ޚިޔާލު ތަފާތުވުން ނައްތާލުމަށްޓަކައި، ސިޔާސީ ގޮތުން ފާއިތުވެގެން މިދިޔަ 15 ވަރަކަށް އަހަރު
ތެރޭގައި ރާއްޖޭގެ ޢާއިލާތައް މި ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ބައިބައިވެގޮއްސަ. ރާއްޖޭގެ ކުދިކުދި ރަށްރަށުގައި، މުޖުތަޢުތަކުގައި
މި ދިރިއުޅެމުން އަންނަ އާއްމު އަފުރާދުންގެ މެދުގައި މި އޮންނަނީ ވަރަށް ބޮޑެތި ބައިބައިވުންތައް. އެހެންވީމާ، މި
ހުރިހައި ކަންކަމެއް ނައްތާލުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޚާއްޞަ ޕްރޮގްރާމުތަކެއް މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިގެން
ވިޔަސް ވެސް ޚާއްޞަ ޕްރޮގްރާމުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ފަށައިގެން ކުރިއަށް އެބަ ގެންދަންޖެހޭ. އެހެންނޫންނަމަ،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ކުރީގައި މި އޮތް ސުލްޙަވެރިކަމާއި، އެއްބައިވަންތަކަމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށްރަށުން
ފެނިގެންދާ އެކުވެރިކަން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ތެރޭން ވަރަށް ބޮޑަށް އެއްފަރާތްވެފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. އެހެންވީމާ، މިކަންކަމަށް ވެސް ޚާއްޞަ ސަމާލުކަމެއް ދީގެން މަސައްކަތްކުރުމަށް ހަމަ
އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން. އާދެ! ހަމަމިއާއެކުމެ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، އާ ސަރުކާރުގެ 100 ދުވަހުގެ
ސިޔާސަތުގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ބޮޑަށް މަސްވެރިންނަށް ޚާއްޞަ ސަމާލުކަމެއް ދީގެން، މަސްވެރިކަމަށް ރާއްޖޭން ބޭރުން
ބޮޑުކަންނެލީގެ ވިޔަފާރިއަށް ދޫކޮށްފައިވާ ލައިސަންސްތައް ބާތިލުކޮށް، ނުވަތަ އެކަންކަން ހުއްޓުވައި، ކަންނެލީގެ
155

މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށް ޚާއްޞަ ލުއި ގޮތްތަކެއް ހެދިގެންދާނެ ކަމަށް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންގޮއްސަ މި
ވަނީ. އަޅުގަނޑު އަބަދުވެސް މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހު ވެސް އަޅުގަނޑު ވަކާލާތުކުރަމުން އައި ކަމެއް، ބޮޑުކަންނެލީގެ
މަސްވެރިކަމުގައި ނުވަތަ އެއަށް އެކަށީގެންވާ އަގެއް ނުލިބޭ ވާހަކަ. އެ އަގު ނުލިބިގެން މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެތައް
ބައިވަރު މަސްވެރިންތަކެއް މި ތިބީ މާޔޫސްވެފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރަން ކޮންމެވެސް
ކަހަލަ ޙައްލެއް މިކަމަށް ހޯދައިދިނުމަށް. އެންމެ ކުޑަވެގެން ކަންނެލި ކިލޯއެއް ގަނެވޭނެ އަގެއް ކަނޑައަޅައިދީ،
މަސްވެރިންނަށް އެކަމުގެ ލުއި ޙައްލެއް ހޯދައިދިނުމަކީ މި ރާއްޖޭގެ ގާތްގަނޑަކަށް ސާޅީހަކަށް ހާސް ރައްޔިތުންނަށް
އުފާވެރިކަން ގެނެސްދެވޭނެ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކޭތީވެ، އެކަން ވެސް ހަމަ ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން ސަރުކާރުގެ
ތެރޭން ޙައްލެއް ހޯދައިދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހުރިހައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުނަށާއި
ސަރުކާރުގެ ހަމަ އަލަށް މި އުފެދުނު ކެބިނެޓަށާއި، ޚާއްޞަކޮށް މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތަށް ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާ
މިނިސްޓަރަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި ގޮވާލަން. އާދެ! އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދެނީ ކުރީގައި ވެސް އަޅުގަނޑު
ހަމަ ފާހަގަކުރި ފަދައިން، ބަޖެޓުގެ ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގެ ތެރޭގައި؛ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހުދީ.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހުދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ބަހުސްކުރަމުން މި ދާ ދައުލަތުގެ ލަފާކުރާ
2019ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑު ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ބަޖެޓު ފޮތް އަޅުގަނޑުމެންނާ
ހަމައަށް އައިއިރު، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލައިލިއިރު، ވަރަށް ނާއުއްމީދީ
ގޮތަކަށް އޮތީ. ވަރަށް މަދުކޮށް އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިމެނިފައި ހުރީ. ނަމަވެސް، މިހާތަނަށް ބަޖެޓު
ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް ހިނގަމުންދާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، އަދި ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު އަޅުގަނޑުމެން މެންބަރުންނަށް
ދެއްވަމުންދާ އެއްބާރުލުމަށް ބަލާއިރު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓު އުއްމީދީ ބަޖެޓަކަށް، ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުންނަށް މި ބަޖެޓު އުއްމީދީ ބަޖެޓަކަށް ވެގެންދާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަނޑަށް ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ލިބިފަ.
މިގޮތުން، މި ބަޖެޓުގައި ކަންކަން އިތުރުކުރުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ވާނީ މުޤައްރިރާ މިހާރު ދެ ފަހަރެއްގެ މަތީން
ބައްދަލުކޮށްފަ. އަދި މުޤައްރިރު އެދިލެއްވި ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ވާނީ މި މަހުގެ 15 ވަނަ ދުވަހު، އަދި 20 ވަނަ ދުވަހު
އެމަނިކުފާނު އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް އިތުރުކުރަން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ސިޓީތަކުން ދަންނަވާފަ. އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ވަރަށް
ޔަޤީންކަން އެބައޮތް، ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ ބަޖެޓު އާރޯވެގެން އަންނާނެ ކަމަށް. މިހާރު މި ފޮތް ބަލައިލީމަ އަޅުގަނޑުގެ
156

ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް އައިއްސަ މި ވާ މާޔޫސްކަން ވަރަށް ބޮޑުތަނުން ފިލައިގެންދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން
ހުރިހައި ކަމެއް ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނުނު ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލެއް ނުކުރަން މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދާއިރާގެ ރަށްތަކަށް ކަންތައްތައް ވަމުން މި ދަނީކީ އެންމެ އެކަށޭނަ ގޮތަކަށް ކަމަށް. ހަމައެއާއެއްކޮށް ހދ. އަތޮޅުގެ
ބަޖެޓަށް ބަލާއިރު ވެސް އޮތީ އެންމެ ރަނގަޅު މިންވަރު ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަން.
އެހެންނަމަވެސް، މިދެންނެވި މަރުޙަލާގައި މިކަންކަން އިޞްލާޙުވެގެންދާނެކަމުގެ ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދާ އެއްކޮށް
އަޅުގަނޑު ހުރި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން. މިގޮތުން، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓުގައި ހަނިމާދޫ
ދާއިރާގެ ހަނިމާދޫއަށް އަޅުގަނޑު ބަލައިލާއިރު، ހަނިމާދޫގެ އެއަރޕޯޓު އަޕްގްރޭޑުކުރުމަށް ފައިސާ ހިމެނިފައިވޭ. އެއީ
އެންމެ އެކަށޭނަ މިންވަރެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތްތައް ހޯއްދަވާނެ ކަމަށް ސަރުކާރުން
އަޅުގަނޑަށް ދަންނަވާފައިވާތީ، އަޅުގަނޑު އެ އުއްމީދުގައި މި ހުރީ. ހަމައެއާއެއްކޮށް ހަނިމާދޫ ސްކޫލު މިހާރު
ފުރިހަމަވެފައިވަނީ. ނަމަވެސް ، ސްކޫލުގެ ހޯލުގެ މަސައްކަތް ވަނީ މީގެ ދޮޅު އަހަރެއްހާ ދުވަސް ކުރިން ހުއްޓުނު ގޮތަށް
ހަމަ އެއްގޮތަކަށްވެސް ކުރިއަކަށްނުދޭ. މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ. އެ ހޯލު ނިންމަން
ބޭނުންވާ ފައިސާ މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި މި އޮތީ. އަޅުގަނޑު އެދެން ހަމަ މި މަސައްކަތް މިހާރު
ވެސް ކުރެވެމުންދާ މަސައްކަތަކަށް ވެގެން ގޮއްސަ ވާތީ ހަމަ ސަރުކާރުގެ ތެރޭން، އަޅުގަނޑުމެންގެ އާ ސަރުކާރުގެ
ތެރޭން އަދި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ހަމަޖައްސަންޖެހޭ. އަދި ވަރަށް ގިނަ ސެޓަޕްތައް ހަދަންޖެހޭނެ. ހަމަ މުޅިން
އަލަށް ފެށިގެން މި ދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ އެންމެ ކުރިން ކުރައްވާ މަސައްކަތެއް ގެ ގޮތުގައި މި ހޯލުގެ
މަސައްކަތް ފުރިހަމަކޮށްދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު އެދެން. ހަމައެއާއެއްކޮށް މިއަހަރު މި ބޭއްވުނު ރިޔާސީ އިންތިޚާބާ ދިމާކޮށް
ހަނިމާދޫގެ މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތް ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް ފެށުމާ ގުޅިގެން ވަރަށް ގިނަ މަގުތަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ
ރަށުގެ މީހުންނަށް އަދި ރަށަށް އަރާ މީހުންނަށް ދަތުރުކުރަން އުނދަގޫވާ ދަރަޖައަށް ވަރަށް ގިނަ މަގުތައް
ހަލާކުވެފައި ވަނީ. އެކަށޭނަ ގޮތުގައި އެ މަގުތައް ހެދުމުގެ މަސައްކަތެއް ކުރިއަކަށެއް ނުދޭ. އިންތިޚާބާ ދިމާކޮށް ވަރަށް
ބާރުމިނެއްގައި މަގުތައް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް ފެށުނު. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ ރަށުގެ ގިނަ
އަދަދެއްގެ ޒުވާނުންތަކެއް ކޮންޓްރެކްޓު އުސޫލުން ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް ނެންގެވުމަށްފަހު، ޕީ.ޕީ.އެމް ޖަގަހަ
އެ ކުދިންނަށް އަޅަން ދާންޖެހުނީ. ހަމައެއާއެއްކޮށް ގިނަ ވަގުތު ހޭދަކުރަންޖެހުނީ ސިޔާސީ މަސައްކަތުގައި ކަމަށް ވާތީވެ
އެކަށޭނަ ގޮތުގައި މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތް އޮތީ ނުގެންދެވި. އަދި މިހާރވެސް އެ މަސައްކަތް ނުގެންދެވޭ. އަޅުގަނޑަށް
ބަޖެޓުގެ ތެރޭން މި ވަގުތަކަށް މަގު ހެދުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ފެންނާކަށެއް ނެތް. އަޅުގަނޑަށް ފެންނަން އޮތީ،
މަގުބައްތި ޖެހުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ހެދިފައިވާ މަގުތަކުގައި . އެހެންވީމާ، މަގުތައް ފުރިހަމައެއް ނުވޭ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު އެދެން އެ ފައިސާ ބަޖެޓުގެ ތެރޭން ހިމަނައިދެއްވައި ، ހަނިމާދޫގެ މިހާރު ހެދެމުންދާ ހުރިހައި މަގުތަކެއް،
އަދި ހެދުމަށް ޕްލޭނުކުރެވިފައިވާ ހުރިހައި މަގުތަކެއް ޕްލޭނުކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ނިންމައިދެއްވުމަށް ފައިސާ
157

ހިމަނައިދެއްވުމަށް. ހަމައެއާއެއްކޮށް ހަނިމާދޫގައި ހައުސިންގ ޔުނިޓުތަކެއް އެޅުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް ފެށިފައި
ހުއްޓިފައި ހުންނަތާ ތިންވަރަކަށް އަހަރު ވެއްޖެ. ހަމަ އެއްވެސް ގޮތަކަށް ކުރިއަކަށް ނުދޭ. ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުތަކުން މައިގަނޑުކޮށް ގިނަ ރަށްތަކެއް ހިމެނޭ ގޮތަށް ހަނިމާދޫގައި ވެސް އެ މަސައްކަތް ނިންމާނެ ކަމަށް
ބަޖެޓުކުރައްވާފައި އޮންނަ ތަން ފެނޭ. ނަމަވެސް މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެ ފައިސާ އެގޮތަށް ފެންނަންނެތީމަ އަޅުގަނޑު
އެކަން ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. މި ހައުސިންގ ޔުނިޓުތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ނިންމަން ބޭނުންވޭ. ހަމަ
މި ހައުސިންގ ޔުނިޓުތަކުގެ އުއްމީދުގައި ހަނިމާދޫގެ ވަރަށް ގިނަ ޒުވާނުންތަކެއް އެބަތިބި. މި ހައުސިންގ ޔުނިޓުތަކުގެ
ބޭނުން އެ ޒުވާނުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ވަނީ ޖެހިފަ. އަލަށް ކައިވެނިކޮށްފައިވާ، އަލަށް ދިރިއުޅުން ފަށާފައިވާ ފަރާތްތައް
ޚާއްޞަކޮށް ބޭނުންވޭ. ހަމައެއާއެއްކޮށް ހަނިމާދޫގައި ހައުސިންގ ޔުނިޓުގެ މަޝްރޫޢު މިހާ ގިނަ ދުވަހު ހުއްޓިފައިވާތީ،
ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި، ޚާއްޞަކޮށް ޒުވާނުންގެ މެދުގައި ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް އުފެދިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށުގައި ހަނިމާދޫގައި ؛ އާދެ! ހަނިމާދޫ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ހަނިމާދޫގައި
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ވަރަށް ގިނަ ދުވަސްވެއްޖޭ ބަނދަރުގެ ދަތިކަން ރަށުގެ ރައްޔިތުން ޚާއްޞަކޮށް
ރަށުގެ މަސްވެރިން ތަޙައްމަލުކުރަމުންދާތާ. މިހާރުވެސް މަހަށް ފުރާ 7 ގަނޑެތި އޮންނަ ރަށެއް ހަނިމާދޫއަކީ.
ހަމައެއާއެއްކޮށް އިތުރު ދޭއް ނޫނީ ތިންގަނޑެތި ވަރަށް އަވަހަށް ހަނިމާދޫގައި ދުއްވަން ފަށާނެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު
އަޅުގަނޑަށް މި ލިބެނީ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ކުޑަ ބަނދަރެއް މި އޮންނަނީ. ހަމައެއާއެއްކޮށް ހަނިމާދޫގެ ބަނދަރަކީ
ކައިރި ރިސޯޓުތަކާ އި، ކައިރި ރިސޯޓުތަކޭ މިދެންނެވީ؛ ހއ.ގެ ބައެއް ރިސޯޓުތަކާއި، އަދި މަސްވެރި އެހެން
ރަށްރަށާއި، އަދި ސަރަހައްދުގެ އެހެން ރަށްރަށުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންކުރާ ބަނދަރަކަށް ވާތީ، މި ބަނދަރު އޮތީ
ވަރަށް ބޮޑަށް ކުޑަވެ ތޮއްޖެހިފަ. އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރިން ވޭތުވެދިޔަ ދެ އަހަރު ވެސް ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގެ
ތެރޭން މިކަން ކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް. ޚާއްޞަކޮށް 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މިކަން ހިމަނުއްވައިދެއްވާނެކަމުގެ
ޔަޤީންކަން ލޯކަލް ކައުންސިލުގެ އިންތިޚާބުގެ ތެރޭގައި އޭރު ހުންނެވި ހައުސިންގ މިނިސްޓަރު ވަރަށް ގިނައިން ވަނީ
ދެއްވާފައި ރައްޔިތުންގެ ހާޒިރުގައި. ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު އައިސް އަދި އަހަރު
ނިމިގެންދިޔައިރު ވެސް އެކަމުގެ އެއްވެސް ޢަމަލީ ސިފައެއް ލިބިފައިނުވާތީ، ރައްޔިތުން މި ދަތި ވަރަށް ބޮޑަށްދަނީ
ތަޙައްމަލުކުރަމުން. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންގެ އަޑު އައްސަވައި، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓުގައި މި ބަނދަރުގެ
މައްސަލަ ޙައްލުކޮށްދެއްވުމަށް، ބަނދަރު ބޮޑުކުރުމަށް ހިމަނުއްވައިދެއްވުމަށް އަޅު ގަނޑު އެދެން. އަޅުގަނޑު ވާނީ މިހާރު
މި އެދުން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރާ ހަމައަށް ގެންގޮއްސަ. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ގާތްގަނޑަކަށް ފަނަރަވަރަކަށް އަހަރުވީ
ހަނިމާދޫގެ ބަނދަރާ ޖެހިގެން އޮތް ސަރަހައްދު ގިރަމުންދާތާ. ވަރަށް ބޮޑަށް ވަނީ ގިރާފަ. މިހާރު ރަށުގެ އާބާދީއާ އަރާ
ހަމަކުރުމާ ހަމައަށް ރަށް ގިރަމުންދަނީ. ވަރަށް ރީތި ގޮނޑުދޮށެއް އޮންނަ ރަށެއް. އެހެންނަމަވެސް، ގޮނޑުދޮށް ހަލާކުވެ
ރަށްގިރުމުގެ ސަބަބުން އެ ދަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ރަށުގެ އެއްގަމުން ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް ވަނީ ގިރައިގެން ގޮއްސަ.
158

އެހެންވީމާ، މި ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުތަކުގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ކުރީގެ 3 ރައީސުން، 4 ރައީސުން ވެސް މި
މައްސަލަ ޙައްލުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް ހަނިމާދޫގެ ރައްޔިތުން ކައިރީގައި ވަޢުދުވެވަޑައިގެން ވެފައި ވަނީ. މިދެންނެވީ ވަރަށް
ދުރުގެ މާޒީއެއް. ރައީސް މައުމޫނުގެ ވެރިކަމުން ފެށިގެން އެ ރަށް ގިރަމުންދަނީ. އޭގެ ފަހުން ވަޑައިގެން ރައީސް
ނަޝީދު، އަދި ރައީސް ވަޙީދު ވަޑައިގަތުމަށްފަހު، އަދި ޔާމީންގެ ވެރިކަން ނިމިގެންދިޔައިރު ވެސް މިކަމަށް ޙައްލެއް
ލިބިފައިނުވާތީ އަޅުގަނޑު އެދެން، މިއީ ހަމަ ހަނިމާދޫ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއް. އެހެންވީމާ، 2019 ވަނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ހަނިމާދޫގެ ރަށްގިރުމުގެ މައްސަލަ ޙައްލުވެގެންދިއުމަކީ ހަނިމާދޫގައި އޮތް ޖީލަށް ވަރަށް
ބޭނުންތެރިކަމެއްގެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން. ހަމައެއާއެއްކޮށް ހަނިމާދޫއަކީ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓެއް ގެ
ގޮތުގައި މިހާރު ހަފްތާއަކު ދެ ފްލައިޓު ޖައްސާ އެއަރޕޯޓެއް އޮންނަ ރަށަކަށް ވާއިރު، ހަނިމާދޫގެ ޞިއްޙީ މަރުކަޒު
އެއީ އެހާ އެކަށޭނަ މިހާރުގެ ހާލަތަށް އެހާ އެކަށޭނަ ޞިއްޙީ މަރުކަޒަކަށް ނުވޭ. އެހެންވީމާ، ހަނިމާދޫގެ ޞިއްޙީ
މަރުކަޒު އަޕްގްރޭޑްވެ ، ހޮސްޕިޓަލެއްގެ ފެންވަރަކަށް ބަދަލުވާން އެބަޖެހޭ. ބަޖެޓުން މާ ބޮޑު ހޭދައެއް ނުކުރި ނަމަވެސް
އެކަން ކުރެވޭނެ ފުރުޞަތު ހަނިމާދޫގައި އެބަހުރި. އެހެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން މި ޖެހެނީ، ހަނިމާދޫގައި އާ
ސްކޫލެއް ސަރުކާރުން ހިންގަވަމުންދާއިރު، ކުރިން ބޭނުންކުރި ސްކޫލަކީ ވެސް ވަރަށް އެކަށޭނެ ސްކޫލެއް. ހަމަ ވަރަށް
ބޮޑު ޖާގައިގެ ތަނަވަސްކަން އޮތް ވަރަށް ބޮޑު އޭރިއާއެއްގައި ބިނާކުރެވިފައިވާ ސްކޫލެއް. ނަމަވެސް، އެ ސްކޫލުގެ
ބޭނުންނުކޮށް އަހަރެއްހާ ދުވަހު ހަމަ އެއްވެސް ބޭނުމެއް ނުކޮށް އެހެރީ ބަހައްޓާފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ރަނގަޅު ވިސްނުމެއްގެ ތެރެއިން ހަނިމާދޫގައި ޞިއްޙީ ނިޒާމު މިދެންނެވި އިމާރާތް ބޭނުންކޮށްގެން ސަރުކާރުގައި
އޮންނަ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ފައްކާކުރެވިދާނެކަމުގެ ވިސްނުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އާދޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ހަމަ އެދެން، ހަނިމާދޫއަކީ މިދެންނެވިހެން ސަރަހައްދުގެ މުހިންމު ރަށަކަށް ވާތީވެ، ހަނިމާދޫގެ ޞިއްޙީ މަރުކަޒު
ހޮސްޕިޓަލެއްގެ ފެންވަރަށް ބަދަލުކޮށްދެއްވުމުގެ މަސައްކަތް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ކުރެވޭނެ މަގު ފަހިކޮށްދެއްވުމަށް
ގެންދިއުމަށް. ހަމައެއާއެއްކޮށް ހަނިމާދޫއަކީ އެ ސަރަހައްދުގައި އެންމެ ކާމިޔާބު ފުޓްބޯޅަ ކުޅުންތެރިން އުފެދިފައިވާ އެއް
ރަށްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އަދި އަތޮޅާއި، އަދި ޒޯނު ފެންވަރުގެ އެންމެ ގިނަ ތަށި އެރަށެއްގެ
ފަސްގަނޑަށް ގެނެވިފައިވާ ރަށަކީ ހަނިމާދޫކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވޭ. އެހެންވީމާ، ހަނިމާދޫގައި މިހާރު
ކުޅިވަރުކުރުމަށް ތަރައްޤީކުރެވިފައިވާ ދަނޑަކީ އެ ޒުވާނުންނަށް އެންމެ އެކަށޭނެ ދަނޑަކަށް ނުވޭ. އެ ދަނޑުގައި ޓާފް
އެޅިއްޖެ ނަމަ، އެ ޒުވާނުންނަށް އެކުދިންގެ ހުނަރު އޭގެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ދައްކާލުމުގެ ފުރުޞަތު ވަރަށް ބޮޑަށް
ލިބިގެންދާނެ. މިހާރުވެސް ކައުންސިލާއި އަދި ޒުވާނުން ގުޅިގެން އެ ދަނޑު ހެދުމުގެ މަސައަކަތްތަކެއް ކުރާތާ
ދުވަސްތަކެއް ވެއްޖެ. އެހެންނަ މަވެސް، އެކަށޭނެ ގޮތުގައި އެ މަސައްކަތް މި އޮތީ ނުގެންދެވި. އަޅުގަނޑު އެދެން ހަމަ
ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މިކަމަށް ވެސް ފަހި ފުރުޞަތެއް ލިބޭނެ އެއްވެސް ފުރުޞަތެއް އޮތް ނަމަ އެކަން ހިމަނައިދެއްވުމަށް.
ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، ހަނިމާދޫއަށް ނިސްބަތްކޮށް ހަނިމާދޫ އިންޓަރނޭޝަނަލް
159

އެއަރޕޯޓުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ހަމަ އެކަނި ދަންނަވާކަށް ބޭނުމެއް ނުވޭ. ހަނިމާދޫ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓަކީ
ހަނިމާދޫގެ އިތުރަށް މުޅި ސަރަހައްދުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުން ކުރަމުންދާ، ޚާއްޞަކޮށް ކައިރީގައި ހުރި ރަށްތައް، ހއ. ގެ
ވެސް ވަރަށް ގިނަ ރަށްތަކުން ބޭނުންކުރަމުންދާ އެއަރޕޯޓަކަށް ވުމާ އެއްކޮށް ، އަދި ހއ. ގައި އޮތް 2 ރިސޯޓާއި،
ހދ. ގައި އަލަށް ހުޅުވިގެން؛ ކިތަންމެ މަދު ބެޑެއް ހުރި ނަމަވެސް އަލަށް ހުޅުވިގެން ބޭނުންކުރަމުންދާ ހޮޑާފުށްޓާ
އެއްކޮށް އަދި ސަރަހައްދުގެ ސަފާރީތަކާ އެއްކޮށް، ހަނިމާދޫގައި ހުރި ސިޓީ ހޮޓަލާ އެއްކޮށް ބޭނުންކުރަމުންދާ
އެއަރޕޯޓަކަށް ވާއިރު ، އެކި ފަންތީގެ ފަތުރުވެރިން އަންނަ އެއަރޕޯޓެއް ހަނިމާދޫ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓަކީ.
ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީނުކުރެވި މި އޮންނަނީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މިދިޔައީ
ރައީސް ވަޙީދުގެ ވެރިކަމުގައި ހަނިމާދޫ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓް ނަންބޯޑު ބަދަލުވެގެންދިޔަ ތަން. މާ ބޮޑު
ކުރިއެރުމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއަރޕޯޓަށް މިހާތަނަށް ނުހޯދި މި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން
އުންމީދުކުރަން މި ސަރުކާރުގައި މިދެންނެވި އެއަރޕޯޓަކީ ދުނިޔޭގެ އެކި ފަންތީގެ ފަތުރުވެރިންނަށް ބޭނުންކުރެވޭ އަދި
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހިން ފަޚުރުވެރިކަމާއެކު ބޭނުންކުރެވޭ، ހިތްހަމަޖެހޭ ފަދަ އެއަރޕޯޓަކަށް ހައްދަވައިދެއްވާނެ ކަމަށް.
ހަމައެއާއެއްކޮށް ސަރަހައްދުގެ ފަތުރުވެރިކަމާއި، ސަރަހައްދުގެ ތަރައްޤީ ވަރަށް ބޮޑަށް ގުޅިފައިވާ އެއަރޕޯޓެއް، އެ
އެއަރޕޯޓަކީ. ސްރީލަންކާގެ މަގުން ފްލައިޓު ދަތުރުކުރެ ވޭވަރަށް މި އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީ ކުރެވިއްޖެ ނަމަ ހދ. އަށް
ދިމާވެފައިވާ ފަތުރުވެރިކަމުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ވަރަށް ބޮޑު ބޭހަކަށް، ވަރަށް ބޮޑު ފަރުވާއަކަށް ހަނިމާދޫ
އެއަރޕޯޓު ވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، ތަރައްޤީގެ ވިސްނުމަކަށް ބައްލަވައި، ހަނިމާދޫ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓަކީ
ހަމައެކަނި އިންޑިއާގެ ޓްރެވެންޑްރަމަށް ދަތުރުކުރަން އޮންނަ އެއަރޕޯޓަކަށް ނުހައްދަވައި، ހަމައެއާއެއްކޮށް އެ
އެއަރޕޯޓުގެ ވައިގެ ދަތުރުތައް ފުޅާކުރެވޭ ގޮތަށް އެންމެ ކުޑަމިނުން ސްރީލަންކާގެ ކޮލަމްބޯއަށް ދަތުރުކުރެވޭ ފަދަ
އެއަރޕޯޓަކަށް މި އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީކޮށްދެއްވުމަކީ ހަމައެކަނި ހަނިމާދޫ ރައްޔިތުންގެ އެދުމެއް ނޫން. ބޮޑުތިލަދުންމަތީގެ
ރައްޔިތުންގެ އެދުމަކަށް ވާތީ، އަޅުގަނޑު މިކަން ކޮށްދެއްވުމަށް މި ސަރުކާރަށް ހަމަ އާދޭހާ އެއްކޮށް ދަންނަވާ ވާހަކަ
އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. އަދި މި އާދޭސް އަޅުގަނޑު ވޭތުވެދިޔަ 4 އަހަރު ވެސް ކުރިން. މި ނިމިގެންދިޔަ ސަރުކާރުގަ އި
ވެސް ހަމަ އަޅު ގަނޑަށް އިށީނދެވުނު ކޮންމެ ފޯރަމެއްގައި މި ވާހަކަ ވާނީ ދަންނަވާފަ. އެހެންވީމާ، މި ފުރުޞަތުގައި
ބަޖެޓު މަރުޙަލާގައި ވެސް އަޅުގަނޑު މިކަން ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވޭ، މުޅި ސަރަހައްދު ގެ ތަރައްޤީއާ ގުޅިފައިވާ ކަމަކަށް
ވާތީ. ހދ. ގެ ރިސޯޓު ތަރައްޤީނުކުރެވި ، ހދ. ފަތުރުވެރިކަމުގެ ކަންތަ އްތައް މި އޮތީ ވަރަށް ދަށްކޮށް.
އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން މި ޖެހެނީ ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ވަ ޒީފާ އަދާކުރަން ދާން. އަނބިދަރީން
ކައިރީ ތިބެގެން ވަޒީފާ އަދާކުރެވޭނެ ގޮތެއް އަޅުގަނޑުމެން އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަކަށް ނެތް. އޮފް ޑޭއަށް ރަށަށް
އަންނަން މި ޖެހެނީ ވަރަށް ދުރުގައި ތިބެފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތޮޅުގެ ފަތުރުވެރިކަމާ މި އެއަރޕޯޓް
ގުޅިފައި އޮތުމާއެކު، ފަތުރުވެރިކަމަކީ ވެސް ހަމަ މި އަތޮޅުގައި ތަރައްޤީވެގެން ކޮންމެހެން ދާންޖެހޭ؛ ޢުޒުރެއް ނެތި
160

ތަރައްޤީވެގެން ދާންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގނޑު ދެކެން. މިހެން މިދެންނެވީ ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން މި ވިދާޅުވަނީ ،
ދަތުރުފަތުރުގެ ދަތިކަމާ ހެދި ހދ. ގައި ފަތުރުވެރިކަން ތަރައްޤީނުކުރެވިގެން އުޅޭ ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް ، އެއީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ވާހަކައެއް ނޫން. ދަތުރުފަތުރުގެ ދަތިކަން އޮއް ވާ ހއ. ގައި 2 ރިސޯޓު ތަރައްޤީކުރެވި،
އެ 2 ރިސޯޓުގައި ފަތުރުވެރިން އުފުލެމުން އެ ދަނީ. އަދި ހަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކާމިޔާބު މަޝްހޫރު 2 ރިސޯޓު ހއ.ގައި
އެ އޮތީ. އެހެންވީމާ، ހދ. ގައި އެކަން ނުކުރެވޭނެ ސަބަބެއް ސަރުކާރަކުން މަސައްކަތް ކޮށްފި ނަމަ ނުކުރެވޭނެ
ސަބަބެއް އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑެއް ނުދެކެން. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ނާވާދޫއަށް ބަލާއިރު، ނާވާދޫގެ ފެނުގެ ނިޒާމުގެ
މައްސަލަ މި އޮތީ މިއަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފަ. އެހެންނަމަވެސް، ނާވާދޫ ވަރަށް ގިނަ ދުވަސް ވެއްޖެ ބަނދަރުގެ
ދަތިކަން އިހުސާސްކުރާތާ. މިދެންނެވި ބަނދަރު ކުޑަ ވާހަކައެއް ނޫން. ބަނދަރުގެ ފައިކަށި ކެނޑިފައިވާ ގޮތުގެ
ސަބަބުން އެ ބަނދަރު ވަކި ދުވަސްވަރެއްގައި ބޭނުންކުރުން ވަނީ ވަރަށް ބޮޑު ތަކްލީފަކަށް. އެހެންވީމާ، ބަނދަރުގެ
ފައިކަށި ރަނގަޅަށް ދިރާސާކުރުމަށްފަހު ބަނދަރުގެ ފައިކަށި ރަނގަޅު ދިމާލަކަށް ބަދަލުކުރެވެން އެބަޖެހޭ.
އެހެންނޫނިއްޔާ ހުޅަނގު މޫސުމުގައި އެއްގޮތަކަށް ވެސް ބަނދަރު ގަދަކަމުން އެ ބަނދަރުގެ ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭ.
އެހެންވީމާ، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު ތެރޭގައި، ބަޖެޓުގައި އެކަމަށް ޖާގަ ލިބޭނެ ގޮތެއް ހޯއްދަވައި ދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ވާނީ
މިހާރު މުޤައްރިރު އަރިހުގައި ދަންނަވާފ. ހަމައެއާއެކު ހެލްތު ސެންޓަރު ވެސް މަރާމާތުނުކުރާތާ ވަރަށް ގިނަ ދުވަސްވެ،
ވަރަށް ދަށްކޮށް ހުރީ. އެހެންވީމާ، ހެލްތު ސެންޓަރު މަރާމާތުކުރަން ބޭނުންވާ ފައިސާއާއި، ހަމައެއާއެކު ނައި ވާދޫއަކީ
ވެސް ރަށްގިރުމުގެ މައްސަލަ ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ ރަށެއް. ރަށުގެ ދެކުނުކޮޅު މިހާރު ވަރަށް ބޮޑަށް
ގިރަމުންގޮސް ކުރިއަށް އޮތް 10 ވަރަކަށް އަހަރުގެ ތެރޭގައި ރަށުގެ އާބާދީއާ ހަމައަށް ގިރައިލާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ.
އެހެންވީމާ، މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މިކަމަށް ވެސް އެބަ ފުރުޞަތު ލިބެންޖެހޭ، ނައިވާދޫގެ ރަށްގިރުމުގެ
މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް. ހަމަ މިއާއެއްކޮށް ދާއިރާގައި ހުރި ފިނޭއާއި އަދި ހިރިމަރަދޫ ފަދަ ރަށްރަށާ އެއްގޮތަށް ކުނީގެ
މައްސަލަ ވެސް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ތަޙައްމަލްކުރަމުންޖެހިފައިވާ ރަށެއް މިއީ. ކުނި ނައްތާލުމުގެ ގޮތެއް، ކުނި
ނައްތާލުމުގެ ގޮތޔެއް މި ރަށްރަށުގައި ހޯދަންޖެހިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. ދެން ފިނޭއަށް ބަލާއިރު، ފިނޭގައި
ވެސް ހަމަ ކުނީގެ މައްސަލައާއެ ކު، ރަށުގެ ފުޓުބޯޅަ ދަނޑު ތަރައްޤީކުރަން ބޭނުންވޭ ޒުވާނުން. ރަށުގައި ހަމަ
ކުޅިވަރުކުޅޭ ވަރަށް ގިނަ ޒުވާނުން ތިބި ރަށެއް. ހިރިމަރަދޫ އަޅުގަނޑަށް ފެންނަން މި އޮތީ ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ކުޑަކޮށް
ސާޅީސް ނުވަ ހާސް ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވާ ރަށެއްގެ ގޮތުގައި. ހިރިމަރަދޫގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު އަދި ހެލްތު
ސެންޓަރުގެ ވަށާފާރު ރޭނުމުގެ މަސައްކަތް ކޮށްދެއްވުމަށް، އިތުރުކޮށްދެއްވުމަށް އަދި ހެލްތު ސެންޓަރު ވަށާފާރު ރޭނުމުގެ
މަސައްކަތް އިތުރުކޮށްދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު އެދެން މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން. އެހެންވީމާ، ރަނގަބީލު ޖެއްސެވުމާއެކު
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުގެ ވަގުތު ހަމަވާތީވެ މި ރަށްރަށުގެ ތަފްސީލަށް އަޅުގަނޑަށް މާ ބޮޑަށް ނުދެވުނު
ނަމަވެސް، ހަމަ މި ރަށްރަށަކީ ހަމަ ނަރުދަމާގެ ދަތިކަން އަދި ފެން ފަށަލައިގެ ލޮނުކަން ވަރަށް ބޮޑަށް
161

ތަޙައްމަލުކުރަމުންދާ ރަށްރަށް. ފިނޭ ވެސް، ހިރިމަރަދޫ ވެސް، ނައިވާދޫ ވެސް. އެހެންވީމާ، މި ރަށްރަށަށް ހަމަ
ނަރުދަމާއާއި ފެނާ، އަދި ކުނީގެ މައްސަލަ ޙައްލުވެގެން ދިއުން، އަދި ޒުވާނުން އެދޭ ކުޅިވަރުގެ ވަސީލަތްތައް
ތަނަވަސްވެގެންދިއުމަކީ ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމަކަށް ވާތީ، އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ކަންކަން
ވީހާވެސް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ހިމަނައިދެއްވުމަށް މަސައްކަތްކޮށްދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު އެދެން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! ދެން ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު. ހޮޅުދޫ
ދާއިރާގެ؛ މާފުކުރައްވާ!
ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް. އަޅުގަނޑު ވާހަކަކޮޅު ފެށުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުގެ ރިޔާސަތާ ހަވާލުވެވަޑައިގެންނެވި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް
މުޙައްމަދު ޞާލިޙާ އަދި ހަމައެހެންމެ، ނައިބު ރައީސްކަމަށް ހޮވިވަޑައިގެންނެވި ފައިޞަ ލް ނަސީމަށް އަޅުގަނޑާ އި
އަޅުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ދާއިރާގެ އެންމެހާ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ޝުކުރާއި މަރުޙަބާ ދަންނަވައި، އަދި ތަހުނިޔާ އެ ދެ
ބޭފުޅުންނަށް އަރިސްކުރަން. އާދެ! މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓު؛ 2019 ވަނަ އަހަރަށް، މިއަންނަ އަހަރަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ
ބަޖެޓަކީ 29.6 ބިލިޔަންގެ ބަޖެޓެއް. އާދެ! މި ބަޖެޓު ތައްޔާރުކުރުމުގައި ރާއްޖޭގައި ތިއްބެވި ހުރިހާ ސިޔާސީ
ފަރާތްތަކުން ވަނީ ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށަކަށް، ހުރިހާ ރަށަކަށް ދަތުރުކޮށް، ބަލައި، އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނާ ބައްދަލުކޮށް
ވަރަށް އަޕްޑޭޓު މަޢުލޫމާތުތަކެއް ހޯއްދަވާފަ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ބަޖެޓު ތައްޔާރުވެގެންދިޔައިރުގައި
ނޫނީ ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމައަށް މި ބަޖެޓު ފުރަތަމަ ޑްރާފްޓު އައި އިރުގައި އޭގެ އަސަރު މީގައި އެކުލެވިގެންވާނެ
ކަމަށް. މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު ވެސް އަޅުގަނޑު މި ބަލައިގަންނަނީ ޝުކުރުގެ ނޯޓަކުން. އެހެން މިދެންނެވީ، އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ތިން ރަށަށް އެކި ވަރުގެ މަސައްކަތްކުރެވެން މި ބަޖެޓުގައި ވެސް ހިމެނިފައި އެބައޮތް. އެގޮތުން،
އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ، ފުރަތަމައިނުން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަމުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ
އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ މިލަދޫއަކީ ލަފާފުރުމުގައި މިހާރު ވަރަށް ގިނަގުނަ ދަތިތަކެއް ކުރިމަތިވަމުންދާ ރަށެއް. އެ ރަށުގައި
ވަރަށް ކުރީގަ ހެދިފައިވާ ބަނދަރެއް، މިހާރު ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ހަލާކުވެގެން ގޮސް އެ ރަށުގެ ބަނދަރުން ލަފާފުރަން
ދަތިވާ ހިސާބަށް ގޮސްފަ. އެހެންކަމުން، މި ބަޖެޓުގައި ވަނީ 13.5 މިލިޔަން އެބައޮތް ބަޖެޓު އަޕްގްރޭޑުކުރުމަށްޓަކައި.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ މިވަރު އޮތުމަކީ ޝުކުރުވެރިވާ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިވަރަކުންނެއް އެ
ރަށުގެ އާބާދީއަށް ، ފަނަރަ ސަތޭކައެއްހާ މީހުން ދިރިއުޅޭ އާބާދީއެ އް ލަފާފުރުމަށް. އަދި ހަމައެހެންމެ، މާލެ
162

ދަތުރުކުރުމަށާއި، މަސްވެރިކަމަށް ބޭނުންކުރާ އެތައް ބައިވަރު ދޯނިތަކެއް ވެސް އޮތް ރަށަކަށް ވާތީ، މި ބަނދަރު އެ
ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަކަށް އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ވުރެ ކުޑަކުޑަ ބަނދަރެކޭ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެކަށީގެންވާ
ބަނދަރެއް ހެދޭވަރު ވާނީ ގާތްގަނޑަކަށް ފަންސަވީހަކަށް މިލިޔަނެއްހާ ރުފިޔާއިންނޭ، މިހާރު އެ ރަށުގެ ބަނދަރު އޮތް
ގޮތުން ވެސް. އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތީގައި މި އޮތް ބަޖެޓު ފޮތަކީ އެއީ ފުރަތަމަ ޑްރާފްޓު ކަމަށް ވާތީ އަޅުގަނޑު
މިހާރު ވަނީ އަޅުގަނޑު ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ދާއިރާގެ ރަށްތަކަށް އިތުރުކުރަންޖެހޭ މުހިންމު މަޢުލޫމާތުތަކެއް ހިމަނާފަ.
ހަމައެހެންމެ، މި ބަނދަރުގެ؛ މިލަދޫގެ ބަނދަރު ހެދުމަށްޓަކައި ވެސް މިހާރު މި އޮތް ވަރަށްވުރެން އިތުރު ފައިސާ
ލިބޭނެ ގޮތެއް ވޭތޯ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް ވާނީ ދަންނަވާފަ. ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، ދާއިރާގެ
އަނެއް ރަށް؛ އެއީ މަގޫދޫ. އާދެ! މަގޫދޫ ގައި ވެސް އެބައޮތް މި ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިމެނިފަ. އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން
މިސްކިތެއް ބިނާކުރުމަށްޓަކައި މިސްކިތެއްގެ ބޭނުންޖެހިގެން އަދި ހަމަ މިހާރު ނަމާދުކުރަމުންދާ މިސްކިތަކީ އެ ކަމަށް
އެންމެ އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ހެދިފައިވާ ތަނަކަށް ނުވާތީ، އަދި މި ރާއްޖޭގެ ފެންވަރުގައި ބަލާއިރުގައި ވެސް އެ ތަނަކީ
އެންމެ ދެރަވަރަށް ހުރި ތަނެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އަދި މި ރަށުގެ ރައްޔިތުން ވެސް ގަބޫލުކުރޭ.
އެހެންކަމުން، އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން މިސްކިތެއް ހެދުމަށްޓަކައި ވަރަށް ގިނަ ދުވަސް ވެއްޖެ މަސައްކަތްކުރަމުންދާތާ. މި
ބަޖެޓުގައި އެބައޮތް 4.1 މިލިޔަން ޖެހިފަ. އެހެންނަމަވެސް، އެ އަދަދަކީ ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން، ފަށައިގަންނަން
އެންމެ ރަނގަޅު. އެހެންނަމަވެސް، އެ މަސައްކަތް ނިންމާލެވޭ ވަރަށް ވުރެން ތަންކޮޅެއް ކުޑަ އަދަދެއް ކަންނޭނގެ.
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުދަންނަވަން، އެ މަޝްރޫޢު ވެސް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާތީ. އަޅުގަނޑުމެން ރަށުގެ
ރައްޔިތުން، މަގޫދޫގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ތަޙައްމަލުކުރަމުންދާ ކަމެއް އެ ރަށުގެ ބަނދަރު ވެސް ހެދިފައިވާ ކުޑަ
ބަނދަރެއް. އެހެންނަމަވެސް، ބަނދަރުގެ ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް ، ގާތްގަނޑަކަށް ދެ ބައިކުޅަ އެއްބަ ޔާ ހަމައަށް މި
އޮންނަނީ ވެލިގަނޑެއް އަރައި ހިކިގެންގޮއްސަ. އެހެންކަމުން، އެ ރަށުގެ ފަޅުން ވަދެނިކުމެ އަދި ހަމަ ރަށުގެ ފަޅުގެ
ތެރޭގައި އޮޑިދޯނިފަހަރު އަޅާ ގެންގުޅުމަކީ ހަމަ ވަރަށް ދަތިކަމަކަށް ވާތީ، މި މަސައްކަތް އެ ރަށުގެ ކައުންސިލާ، އަދި
ރަށުގެ ރައްޔިތުންނާ އެކި ގޮތްގޮތަށް ގުޅިގެން ސަރުކާރުގެ އެކި ދާއިރާތަކުން ވެސް މަސައްކަތްކުރަމުން އަންނަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، ސަރވޭކުރުމަށްފަހުގައި އަދި މި ވަނީ މަސައްކަތެއް ނުފެށި. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި
ބަޖެޓުގައި ވެސް އެ ބަނދަރު މިހާރު އޮތް ދަތިތައް ފިލުވުމަށްޓަކައި ހަމަ ކޮންމެވެސް ގޮތްތަކެއް ހަމަޖައްސައިދިނުމަށް.
އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ވާނީ މިކަން ކުރުމަށް، މި މަސައްކަތަށް ވެސް މި ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވާފަ. ދެން އަނެއް
ރަށަކީ ހޮޅުދޫ. ހޮޅުދޫގެ ފެނުގެ ނިޒާމު؛ ނަރުދަމާ ވަނީ އެޅިފަ. އެހެންނަމަވެސް، ފެނުމުގެ ނިޒާމެއް ނެތީމާ ނަރުދަމާއާ
އެއްކޮށް އާ އްމު ގޮތެއްގައި ޙަޤީޤަތުގައި އަންނަންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެންނޫނީ ނަރުދަމާ އަޅާފައި އަލުން ފެނުގެ ނިޒާމެއް
ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރުގައި ވަރަށް ގިނަ ދަތިތަކާ ކުރިމަލާންޖެހޭ. އެހެންކަމުން، މި ދެ
މަޝްރޫޢަކީ އެކުއެކީގައި އަންނަންޖެހޭނެ ދެ މަޝްރޫޢެއް. ނަމަވެސް، ފަހުން ނަމަވެސް، ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވޭނެ
163

ގޮތެއް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވުމަކީ އެއީ މިއީ ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ރަނގަޅު ކަމެއް. އަދި ހަމައެހެންމެ،
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، ވަރަށް ޒަމާނު އްސުރެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ތަޙައްމަލުކުރަމުން އަންނަ ކަމެއް ރަށު
މެދަށް ފެން ބޮޑުވާ މައްސަލަ އެއީ. އެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށްޓަކައި އެކި ގޮތް ގޮތުން މަސައްކަތްކުރެވި ވަނީ
މިއަހަރުގެ ކުރީކޮޅުގައި ވަނީ އެ މަސައްކަތްކުރުމަށްޓަކައި ބަޔަކަށް އެވޯޑުކުރެވިފަ. އެހެންނަމަވެސް، މަސައްކަތް ޢަމަލީ
ގޮތުން ވަނީ އަދިވެސް ނުފެށި. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިހާރު 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން އެކަން
ވެސް؛ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެ މަސައްކަތް ވެސް ކުރިއަށްގެންގޮސް އެ މަސައްކަތް ކޮށްދެއްވުން. އެއީ
އަޅުގަނޑު އެދޭ ކަމެކޭ. އާދެ! ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާއިރުގައި 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ،
ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަޖެޓަކީ ވެސް މި 29.6 ބިލިޔަން ރުފިޔާ. އޭގެތެރޭގައި އެހެން އަހަރުތަކޭ އެއްގޮތަށް ، މި ފާއިތުވި
އަހަރުތަކޭ އެއްގޮތަށް ކެޕްޓަލް ޚަރަދަށް މި އޮންނަނީ 62% .38% މި ވަނީ ރިކަރަންޓު ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި.
އެހެންކަމުން، މި ބަޖެޓަކީ ވެސް ޙަޤީޤަތުގައި ކުރިއަށް، މުސްތަޤުބަލަށް ކަންތައްތައް ކުރެވިގެންދާނެ ބަޖެޓެއް ކަމުގައި
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އާދެ! ބަޖެޓުގެ މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ބައެއް ކަންކަން އެބައޮތް.
އެހެންނަމަވެސް. އެންމެ މުހިންމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވެނީ، އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުތައް
ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް މި ބަޖެޓުން ފެނުނު މުހިއްމު ކަމެއް އެއީ، މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅިފައި މި ވަނީ
ޚާއްޞަކޮށް މި ހިނގަމުންދާ އަހަރަކީ އެއީ އިންފްލޭޝަން ނެގެޓިވް އަދަދަކަށް ދަށަށް ގޮސްފައި އޮތް އެއްޗެއްގެ
ގޮތުގައި މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވަނީ. އެހެންކަމުން، އޭގެ މާނައަކީ، ބާޒާރުގައި ހުންނަ ތަކެއްޗާ އަދި ހަމަ ޚިދުމަތް
ލިބިގަތުމުގައި އޮންނަ އަގުތައް ދަށްވެ، އަދި ހަމައެހެންމެ، އެއްވަރެއްގައި ހިފެހެއްޓިފައި އޮންނަ ކަމަށް. ހަމަ މިގޮތަށް
2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރެވިފައި އޮންނަ އިންފްލޭޝަން ރޭޓުގައި ވެސް މި އޮންނަނީ 0.1 ކަމަށް. އެހެންކަމުން،
މިގޮތަށް ހިފެހެއްޓިގެންދާ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ތަކެތީގެ އަގު އެއްވަރެއްގައި ކޮންޓްރޯލްކޮށް ހިފެހެއްޓި، ގަންނަން ލިބޭނެ ގޮތްތައް ވެގެންދާނޭ. އާދެ! އެއީ ވަރަށް
މުހިންމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެއީ ވަރަށް ޒަމާނަށްފަހުގައި އަޅުގަނޑަށް ބަޖެޓެއް
ހުށަހަޅާއިރުގައި ހަމަ ނުފެނޭ އިންފްލޭޝަން ރޭޓް މައިނަސްއަށް ގޮއްސަ، ނޫނީ ނެގެޓިވްކޮށް ހުއްޓައެއް. އާދެ!
ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރަށް ބަލާއިރު، ރާއްޖޭގެ ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައިވޭ. އަދި ހަމައެހެންމެ ރާއްޖޭގެ
އިޤުތިޞާދު ވެސް ވަނީ ކުރިއަރައި ގޮއްސަ. މިހެން މިދެންނެވީ ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދު ކުރިއަރާ މިންވަރު 3.7 ގައި
އުޅޭއިރު ، ރާއްޖޭގައި މި އުޅެނީ 6.8 ގައި. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ ގާތްގަނޑަކަށް ދެގުނައާ އެއްވަރަށް
ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ ކުރިއަރަމުންދާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިސާބުތަކުން، ތަފާސްހިސާބުން މި ދައްކަނީ.
އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ދުނިޔެއާ އަޅާބަލާއިރު ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު މި ދަނީ ރަނގަޅަށް، އެއްދުވަހުން
އަނެއް ދުވަހަށް ކުރިއަރަމުންދާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަމުން މި ދަނީ. އާދެ! ބަޖެޓެއްގައ އެންމެ މުހިންމު
164

ކަމަކަށް ދިމާވަނީ، ޚަރަދުކުރަން ހުންނަ އެއްޗަކާއި ، ލިބޭ އާމްދަނީއަކާއި، ކުރެވޭ ޚަރަދުތަކާ އެއްވަރެއްގައި
ހިފެހެއްޓިގެންދިޔުން. އެހެންނަމަވެސް، ތަރައްޤީގެ ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް ހިނގަމުންދާއިރު އެއީ ނާދިރު ކަމެއް.
މިއަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް އެބައޮތް 3.7% މި އޮންނަނީ ބަޖެޓު ޑެފިސިޓްވެގެންގޮއްސަ. ޙަޤީޤަތުގައި ރައްޔިތުން
ދެކެން ބޭނުންވާނީ މި ބަޖެޓު؛ ހުށަހެޅޭ ބަޖެޓަކީ ބެލެންސް ބަޖެޓަކަށް ވެފައި، އަދި ހަމައެހެންމެ ދައުލަތަށް
އިތުރުވަމުންދާ ދަރަނި ވެސް ކޮންމެވެސް ބައެއް ދެއްކޭނެ ގޮތް ވުމަކީ އެއީ އަސްލުގައި ރައްޔިތުން ޙަޤީޤަތުގައި
ބޭނުންވާނެ ގޮތަކީ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަނީ ކުރިއަށް މި އޮތް ދައުރުގައި ވެސް، ކުރިއަށް މި ހިނގާ
ސަރުކާރުތަކުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ފެންނަމުންދާނެ ކަމަށް ބެލެންސް ބަޖެޓެއް، ނޫނިއްޔާ އަރަނި ބަޖެޓެއް
ވެސް ފެންނަމުންދާނެ ކަމަށް. އެކަމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު މި މަސައްކަތް ކުރައްވާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް އެގޮތުގައި
މަސައްކަތްކޮށްދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. އާދެ! ބަޖެޓު ޑެފިސިޓް ފޫބެއްދުމަށްޓަކައި ވެސް އެބަހުރި ބަޖެޓުން
ވެސް ގޮތްތަކެއް ކަނޑައެޅިފަ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ކަންތައްތައް ވެސް ކުރިއަށް ވިސްނައި،
ކުރިއަށް ގެންދާނެ ކަމަށް. އާދެ! ރާއްޖޭގެ އެތަންމިތަނުގައި ތަރައްޤީގެ ވަރަށް ގިނަ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގާއިރު، ޚާއްޞަ
ގޮތެއްގައި ނ. އަތޮޅުގައި އަޅުގަނޑު ޚާއްޞަ ގޮތެއް ގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ނ. އަތޮޅުގައި ވެސް ވަނީ
ތަރައްޤީގެ ވަރަށް މުހިންމު ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް ކުރިއަށްގެންގޮއްސަ. އެގޮތުން، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ
މާފަރު އެއަރޕޯޓުގެ ވާހަކަ. މާފަރު އެއަރޕޯޓަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އުތުރުވެގެންދިޔަ، ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ނ. އަތޮޅަކީ
ޓުއަރިޒަމްގެ މުހިންމު ދާއިރާއަކަށް ވެގެންދާއިރު، އެ ދާއިރާއަށް އެއަރޕޯޓެއްގެ މުހިންމުކަން އަދި ޚާއްޞަކޮށް
އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓެއްގެ މުހިންމުކަން ބޭނުންވެފައިވާ ދަނޑިވަޅެއްގައި އެ އެއަރޕޯޓް ވެގެން ގޮއްސަވަނީ.
އެހެންކަމުން، އެ އެއަރޕޯޓް އެޅުމުގެ މަސައްކަތް ކޮށްދެއްވި ކަމަށްޓަކައި އެކަމުގައި އުޅުއްވި ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އާދެ! ބަޖެޓު ހުށަހަޅަމުން ފިނޭންސް މިނިސްޓްރު ވިދާޅުވެފައިވޭ، ޞިއްޙީ ދާއިރާއަކީ
ނަތީޖާ ހާސިލުކުރެވިދާނެ ދާއިރާއެކޭ. އެހެން މިދެންނެވީ، ބަޖެޓަށް ވެސް އެކަށީގެންވާ ލުއި ކަންތައްތަކެއް ގެނެސް،
ބަޖެޓަށް ހެޔޮ އަސަރުތަކެއް ކުރެވިގެންދާނެ ކަމެކޭ. ތެދެއް! ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް، ޞިއްޙީ ދާއިރާއާ ގުޅުންހުރި
ކަންކަމަށް ވަރަށް ބޮޑެތި އަދަދުތަކެއް، ގާތްގަނޑަކަށް 3 ބިލިއަނާ ގާތަށް އެބަ އޮތް އެކުލަވައިލެވިފައި، އެކަށައެޅިފަ.
އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، އެ ދާއިރާއިން ވެސް ރަނގަޅު ނަތީޖާތަކެއް ހާސިލުކުރެވޭނޭ ދާއިރާއިން
ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ފައިދާހުރި ގޮތެއްގައި، އަދި ހަމައެހެންމެ ބަޖެޓުން ކަނޑައެޅޭ ފައިސާއާ އެއްގޮތަށް އެ
ދާއިރާތަކުން ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްތައް ލިބި، އަދި ހަމައެހެންމެ ޚިދުމަތްތަކުގައި އެއްވެސް ކަހަލަ ވޭސްޓެއް ނެތި،
ހަމަ ސީދާ އެ ކަނޑައަޅާ ބަޖެޓުން ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ވެގެންދިޔުމޭ. ޙަޤީޤަތުގައި ދަރުމަވަންތަ
ގްރޫޕް އޮފް ހޮސްޕިޓަލްސް؛ އައި.ޖީ.،އެމް.އެޗާ އި ވިލިމާލެ އަދި ހުޅުމާލެ ހޮސްޕިޓަލުތަކުން ރައްޔިތުންނަށް ފުޅާ
ދާއިރާއެއްގައި އެބަދޭ ޚިދުމަތްތަކެއް ދެމުން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ ވަރަށް ގިނަ
165

ޑިޕާޓްމަންޓުތަކެއް އެކުލެވިގެން، ވަރަށް ސްޕެޝަލިޓީތަކެއް ހޮސްޕިޓަލުތަކުގައި ހުރެގެން ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް
ލިބިގެންދިޔުން. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާރަކަށް އެކްސިޑެންޓާއި އިމަރޖެންސީ؛ މި ކަންތައްތަކަކީ ވަރަށް
އިތުރުވަމުންދާ ކަމެއް. އެކްސިޑެންޓްވާއިރުގައި ކޮންމެ ފަހަރަކު ބޮޑެތި މަގުތައް ހެދިފައި ހުންނައިރުގައި ވަރަށް ގިނަ
އެކްސިޑެންޓް ދިމާވެގެންދާއިރުގައި، އެންމެ ފަހުން އިއްޔެއަށް ބަލާއިރު ވެސް، އޭގެ ކުރީ ދުވަހަށް ބަލާއިރު ވެސް،
އޭގެ ކުރީ ދުވަހަށް ބަލާއިރު ވެސް ދަނީ އެކި ވަރުވަރުގެ، އެކި ފާޑުފާޑުގެ އެކްސިޑެންޓުތައް ވެގެން. އެއިން ކޮންމެ
އެކްސިޑެންޓެއްގައި ބޮލަށާއި އަދި މީސްމީހުންނަށް ލިބޭ ގެއްލުންތައް ވަރަށް ބޮޑު. އެހެންކަމަށްވާއިރުގައި،
އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގައި މިހާބޮޑު ބަޖެޓެއް ހޭދަވެގެންދާއިރުގައި ވެސް ނާރުތަކުގެ އޮޕަރޭޝަނާ ބެހޭ ޑޮކްޓަރެއް ނެތި، އެ
ޚިދުމަތްތައް އެތަނުން ނުދެވި، އެ ޚިދުމަތްތައް ދޭންޖެހޭ ފަރާތްތައް، އެހެން ފަރާތްތަކަށް ރިފަރކުރަންޖެހުން އެއީ
ވަރަށް ދެރަ ކަމެ އްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަޔަޤީނުން ވެސް ފާހަގަކުރަން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ
އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގެ ޑިޕާޓްމަންޓުތައް އިތުރުކުރަމުންދާއިރުގައި، ސްޕެޝަލިޓީތައް އިތުރުކުރަމުންދާއިރުގައި މި ޚިދުމަތް
ވެސް އައި.ޖީ.އެމް.އެޗު ގައި ލަސްނުވެ ކުރެވޭނެ ކަހަލަ ގޮތަކަށް؛ މިދެންނެވީ އެތަނުގެ ހުރިހާ ކަހަލަ ވަސީލަތެއް
އެބަހުރި މިކަހަލަ އޮޕަރޭޝަންތައް ކުރުމާއި، އަދި ހަމައެހެންމެ، މިކަހަލަ ބަލިމީހުންނަށް ފަރުވާދިނުމުގެ ކަންތައްތައް.
އެހެންކަމުން، މިކަންތައްތައް ކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ޚާއްޞަ ތަޖުރިބާ ހުރި ޑޮކްޓަރުން ގެނެސް މި ކަންތައް ކުރުމަކީ
އެއީ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ހިނގަމުންދާ ޚަރަދަކަށްވުރެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އެކަށީގެންވާ ފަރުވާއެއް
ލިބިގެންދާނެ ކަމެއް ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު އަސްލުގައި ކުރިންވެސް ދަންނަވާލިހެން، މިއީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި މި އޮތް ބަޖެޓު ފޮތަކީ އެއީ އޭގެ ފުރަތަމަ ޑްރާފްޓު. ޙަޤީޤަތުގައި ބަޖެޓަށް ސިފަޖެހިގެން
އަންނަނީ، ސިފަޖެހިގެން އަންނަނީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކަކުން. އެހެންކަމުން، ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު
އަޅުގަނޑަށް ލިބުނީމާ އަޅުގަނޑުގެ ދެން ހުރި ވާހަކަތައް އިތުރަށް ކުރިއަށް ގެންދާނަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މި ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުގައި ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ވެސް،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ގިނަގުނަ ޚިދުމަތްތަކެއް، ގިނަގުނަ ކަންތައްތަކެއް ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށާއި ރައްޔިތުން
ކުރިއެރުމަށްޓަކައި ކުރެވިފައި އެބަ ހުއްޓޭ. އެހެންކަމުން ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރު. ރާއްޖޭގެ ރައީސްކަންކުރެއްވި ރައީސް
ޢަބްދުاله ޔާމީނަށް ވަރަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި ހަމައެހެންމެ ކު ރިއަށް އޮތް އަޅުގަނޑުމެން
2019 ވަނަ އަހަރަށް އެކަށައަޅާ ބަޖެޓް ތަންފީޒުކުރުމަށް ޓަކައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަލިއްޔުލްއަމުރާ ހަވާލުވެހުންނެވީ
ޙަޤީޤަތުގައި މި މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިކުރާ މަސައްކަތްތައް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ތަޖުރިބާ ލިބިވަޑައިގެން
ހުންނެވި، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ހަމަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމާއި އިހުސާސްތައް
ދެނެވަޑައިގަންނަވާ އިއްޒަތްތެރި ބޭފުޅެކޭ. އެހެންކަމުން، އެ އިއްޒަތްތެރި ބޭފުޅާ؛ އާދެ! އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙުގެ
ވެރިކަމުގައި ވެސް މި ބަޖެޓު؛ 2019 ވަނަ އަހަރަށް ފާސްވެގެންދާ ބަޖެޓަކީ ވެސް ޙަޤީޤަތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
166

ރައްޔިތުންނަށް ރަނގަޅު ގިނަ ގޮތްތަކެއް ގެނެސްދެއްވާނެ ވެރިއެއްގެ ގޮތުގައި. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް
ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ބަޖެޓު ތައްޔާރުކުރުމުގައި ޝާމިލުވި ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން
އަޅުގަނޑުގެ މި ފުރުޞަތު މިހާހިސާބުން ނިންމާލަން. ބަޖެޓް ރިޕޯޓަށް އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން،
އަޅުގަނޑުގެ ފުރުޞަތުގެ ބާކީ އޮތްބައި އޭރު ކުރިއަށްގެންދާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން، އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު
ނިންމާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން، ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ
މުޙައްމަދު ރިޔާސަތަށް ވަޑައިގެންދެއްވުން އެދި ދަންނަވާލަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) .` އަޅުގަނޑުމެން 2019ވަނަ
އަހަރު ބަޖެޓު، ލަފާކުރެވޭ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ މި ފުރުޞަތު އަރުވަންޖެހެނީ
އެމް.ޑީ.ޕީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް. އެއީ ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް.
އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނީ މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤަށް. މުޙައްމަދު
އަސްލަމް ވާހަކަ ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ލިބިފައި މި ވަނީ. ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން ވާހަކަދައްކަވައިފި މިހިސާބަށް ވެސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ކޮންމެ ބޭފުޅެއްގެ ވާހަކަފުޅުން ވެސް ހާމަވެގެން މި ދަނީ ދާއިރާތަކަށް ކުރަންހުރި މަސައްކަތުގެ ގިނަކަމުގެ ވާހަކަ .
ކޮންމެ އަހަރަކު ބަޖެޓު އައިމާ އަޅުގަނޑުމެން ދާދި އެއް ވާހަކަތަކެއް ހަމަ އެއްވަރަކަށް ދައްކާލދައްކާލަ ތިބެން މި
ޖެހެނީ. ދެން އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ބަޖެޓަކީ ދެން ހިތުހުރި ގޮތަކަށް ހަދައިލާފައި ޚަރަދުކުރެވެން އޮންނަ އެ އްޗެއް
ވެސް ނޫން. ލިބޭ އާމްދަނީއަކަށް ބަލައިގެން ޚަރަދުކުރެވެން އަންނަނީ. ހަމަ އޭގެ އިތުރަށް، ބަޖެޓެއް އެކުލަވއިލާއިރު
މުޅި ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދީ ހާލަތަށް ބަލައި، ހާލަތު ވަޒަންކުރުމަށްފަހު ބަޖެޓްރީ ސިޔާސަތެއް އެ ސަރުކާރަކުން
ކަނޑައަޅަން މި ޖެހެނީ. މިއިން މި ދައްކައިދެނީ މިއަންނަ އަހަރަށް ދައުލަތުގެ ސަރުކާރުގެ ޕޮލިސީ އޮންނާނެ ގޮތް.
ކަންދިމާކުރި ގޮތުން ވެރިކަމެއް ނިމި، އާ ވެރިކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓް ލިބިގެން މި ދިޔައީ. މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން
ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަތައް ދެކެވިއްޖެ. ކޮން ބަޔެއް ހެދި ކޮން ބަޖެޓެއްތޯ؟ ސާފުކޮށް އެނގެން އޮތް ޙަޤީޤަތަކީ، އަދި މި
ބަޖެޓަކީ މިއީ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙުގެ ބަޖެޓު ނޫންކަމުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އަޅުގަނޑަށް ދެންނެވިދާނެ.
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ބައެއް ބަދަލުތައް ގެނެވިފައި އެބަހުރި. ނިމިގެންދިޔަ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓަށް ޓްރާންސިޝަން
167

ކޮމިޓީގައި ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މަޝްވަރާކުރެވި ބައެއް ބަދަލުތައް ގެނެވުނު. އެހެންނަމަވެސް ، މި ބަޖެޓަކީ މިއީ ޖަޒީރާ
ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓެއް ނޫން. މި ބަޖެޓަކީ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރާ ކަންކަން ހިމެނިފައި އޮތް ބަޖެޓެއް ނޫން.
އެހެންކަމުގައި ވިޔަސް ބަޖެޓަކާއި ގެން ކުރިއަށްދެވޭނީ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ވެސް މި ބަޖެޓާއިގެން ކުރިއަށްދެވޭތޯ
ބަލާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ 190 އެތައް ރަށެއްގައި ކުރަން ހުރި
ކަންތައްތައް ވަރަށް ގިނަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަންކަންކޮށް ނުނިމޭ އެއްސަބަބެއް ކަމުގައި މި ބަޖެޓުތަކުގައި ވެސް މި
މަޖިލީހުގައި ވެސް ދުވަސްކޮޅެއް ކުރިން ހުރި މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ދަންނަވާލަން މި ޖެހެނީ ކޮންމެ ފަހަރަކު
ފަށައިގަނެފައި ކުޑަ މިންވަރަކަށް އެކަމެއް ނިންމައިލާފައި ދެން މުޅި މަސައްކަތް މުޅި ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތު ގައި
އެކުލަވާލައި، ކަންކަން ނިމިފައި ނޯންނާތީ. މަގުހެދުމުގެ ވާހަކަ ހަމަ އެވަރަށް ދައްކަން މި ޖެހެނީ އެއްމަގު ހަދާލަފާނެ.
އަނެއްކާވެސް 5 އަހަރު، 6 އަހަރު ފަހުން އަނެއްކާ އަނެއް މަގު ހަދަން ބަލާއިރު ހެދި މަގު އޮންނާނީ ހަލާކުވެފަ. އޭގެ
ވަރަށް ރަނގަޅު މިސާލެއް ކަންނޭނގެ މާލޭގެ މަގުތަކަށް ވަމުންދާ ގޮތަކީ. އަދި ކުރަމުންގެންދާ ޚަރަދަކީ. ރަނގަޅަށް،
ފުރިހަމައަށް، ދިގު މުއްދަތަށް އެކަމެއް އޮންނަ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްނުކުރެވޭތީ. ބަނދަރުތައް ހަދާ
ނުނިމޭ. ސަހަރާގެ ވަށާފާރު ރާނައިގެން ދެން އަދި ދުވަސްކޮޅެއް ނުވެ އަނެއްކާ ވެސް މި އޮންނަނީ އިތުރުކުރަންޖެހިފަ.
އަލުން އަނެއްކާ ސަހަރާގެ ވަށާފާރު ރާނަންވެފައި މި އޮންނަނީ. އަދި މި މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދެވިފައި ހުންނަ
ގޮތުން ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަލުން ތަކުރާރުކޮށް މަސައްކަތްކުރަން އެބަޖެހޭ. ރަނގަޅަށް ޕްލޭނކުރެވިގެން ކިތައް
އަހަރަށްތޯ. ބަނދަރެއް ހަދާކަމުގައިވަނީ ނަމަ އެ ބަނދަރު މި ހަދަނީ އެރަށަކަށް ކިހާ މުއްދަތަކަށް އެބަނދަރު
ބޭނުންކުރެވޭ ފެންވަރަށް އަދި އެބަނދަރުގެ އެކްސްޓެންޑްކުރަންޏާ އެކްސްޓެންޑްކުރެވޭ ޖާގަ ހިމަނައިގެންތޯ. ބައެއް
ރަށްރަށުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ އެއްފަހަރު ހަދާ ބަނދަރު، އަނެއްކާ އަލުން، މުޅިން އެހެން ބަނދަރެއްގެ
ގޮތުގައި އަނެއް ފަރާތުގައި ހަދަންޖެހޭ ތަން. މިކަހަލަ ވަރަށް ބޮޑެތި ވޭސްޓު، އިސްރާފުވެގެންދާ ގޮތަށް ދައުލަތުން
ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތް ކުރެވެމުންދާތީވެ އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވިގެން
މި ދަނީ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން ހުރި މަސައްކަތްތައް ރާވާލެވިގެން، ޕްލޭނކުރެވިގެން ރަށްރަށުގައި ވެސް
ޑިވެލޮޕްމެންޓަލް ޕްލޭނެއް، އާ ބަން ޑިވެލޮޕްމެންޓް ވިޔަސް އަދި ހަމައެހެންމެ ލޭންޑް ޕްލޭންކަމުގައި ވިޔަސް ، ޕްލޭނެއް
ހެދުމަށްފަހު 20 އަހަރު ވިއްޔާ 20 އަހަރަށް، 100 އަހަރަށް ކަމަށް ވަންޏާ 100 އަހަރަށް، 50 އަހަރަށް ކަމަށް
ވަންޏާ 50 އަހަރަށް ބޭނުންވާ ގޮތަށް ޕްލޭން ހަދައި، އެ ޕްލޭންއަށް ބޭނުންވާ ގޮތަށް ޕްރޮޖެކްޓުތައް އެކުލަވައިލައި، އެ
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކުރިޔަށްގެންދާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ ފަސޭހަވެގެންދާނެކަމާ މެދު ޝައްކެތް ނެތް. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި ޕަބްލިކް ޕްރައިވެޓް ޕާރޓްނަރޝިޕްގެ ދަށުން މަސައްކަތްތައް
ކުރެވިގެންދިޔުމަށް ރޭވިގެންދިޔަކަން. ހަމައެކަނި 2012 ވަނަ އަހަރަށް އެކަނި 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެފަދަ
މަޝްރޫޢުތަކަށް ހިމެނިގެންދިޔަ. އެހެންނަމަވެސް، ފަހުން އެ މަޝްރޫޢުތައް އަދިވެސް ނުވެސް ފެށޭމެ. ހަމައެހެންމެ
168

އެހެން ގޮތަކަށް ބަދަލުވެގެން އެއަށް ދައުލަތުން ފައިސާ ނަގައި، ނުނަގާ ، މަޝްރޫޢުތައް ހުއްޓިގެންދިޔަ ވާހަކަ ހަމަ
އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. ބަޖެޓަށް ބޭނުންވާ އާމްދަނީ ހޯދޭ ގޮތަކަށް ނޫން މި ބަޖެޓް
އެކުލަވައިލެ ވިފައި މި އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑު ސިޔާސަތެއް އަދިވެސް ޓެކްސްނަގައި، ޓެކްސްނެގޭ އިތުރު
ދާއިރާތަކަށް ފުޅާކޮށް، މުޅި ޓެކުހުގެ ނިޒާމް މުޅިން ފުރިހަމަކުރުމަކީ. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ،
އިންކަމް ޓެކްސެއް ނަގާ ނަމަ ، އަދި މިއަހަރަށް 6 މަސް ދުވަހަށް ބަހާލެވިފައި އިންކަމް ޓެކްސަކަށް އަޅުގަނޑުމެން
ދާނަމަ 500 މިލިއަން ރުފިޔާ ހަމަ ރީތިކޮށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ލިބިގެންހިނގައިދާނެ. ހަމައެހެންމެ އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން އިތުރު 1 ނުކުތާ. ޓުއަރިސްޓް ރިސޯޓުތަކުގެ ބިމުގެ ކުލި؛ 8 ޑޮލަރަށް މިހާރު މި އޮންނަނީ އަކަމީޓަރެއް.
އަކަފޫޓުން ހިސާބުޖަހައި މަހަކަށް ބަހާލީމާ އަކަފޫޓެއް މި ޖެހެނީ 96 ލާރިއަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ރާއްޖޭގެ ރަށްތަކުގެ މިހާރު 4 ރުފިޔާއަށް، 5 ރުފިޔާއަށް، 6 ރުފިޔާއަށް އަކަފޫޓު ކުލީ ބިން
އެބަދޭ. އަދި މިއަށްވުރެ ވެސް ބޮޑުކޮށް ބައެއް ތަންތަނުން ކުލީ ބިން އެބަދޭ. މި އަދަދު އަޅުގަނޑުމެން 10 ޑޮލަރަށް
މި ދެންނެވި ގާނޫނުން 10 ޑޮލަރަށް ހަމައެކަނި ބަދަލުކޮށްލިޔަސް އަކަފޫޓަކަށް އޭރަށް ވެސް މަހަކަށް އެ ޖެހެނީ 1
ރުފިޔާ 20 ލާރި، 1 ރުފިޔާ 20 ލާރި މާ ބޮޑު ފަރަގެއް ނޫން. 24 ލާރީގެ ފަރަގު އަޅުގަނޑުމެން ގެނައިކަމުގައި
ވިޔަސް. އަޅުގަނޑު ޖަހާލި ހިސާބުގައި 462 މިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓަށް އިތުރުކުރެވިދާނެ. އާމްދަނީ ހޯދޭނެ ގޮތްތަކުގެ
ވާހަކަ. އެހެން ބޭފުޅުން ޚަރަދުކުރާނެ ގޮތްތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކަމުންދާއިރު، އަޅުގަނޑު ހިތަށްއެއީ އަޅުގަނޑު ހަމަ
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މި ކަމަށް ބަލައިލާނަމޭ. އޭގެ އިތުރަށް އިއްޒަތްތެރި ރަ އީސް، ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތައް؛ ސަރުކާރުގެ
ކުންފުނިތަކުގެ ވާހަކައަކީ ކޮންމެ ފަހަރަކު ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން؛ ބަޖެޓު އައިމަ ކުންފުނިތަކުގެ ވާހަކަދައްކަން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާނީ. އެ ފުރުޞަތުގައި ކުންފުނިތައް ނުހިނގާ ވާހަކައަކީ ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް
ދައްކަންޖެހޭ ވާހަކައެއް. ސަބަބަކީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު ފޮތް ބަލައިލެވޭއިރުގައި ބޮޑެތި ކުންފުނިތަކުން 5 ލައްކަ
ރުފިޔާ 7 ލައް ކަ ރުފިޔާ އަހަރަކު ބަޖެޓަށް، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމަށް ފައިސާ މި ފޮނުވަނީ. ލިބޭނެ ކަމަށް މި
އަންދާޒާކުރެވެނީ. އެސް.ޓީ.އޯ ފަދަ ބޮޑެތި ކުންފުނިތަކުން، މިފްކޯ ފަދަ ބޮޑެތި ކުންފުނިތައް ގެއްލުމުގައި ހިނގާ ވާހަކަ.
މިހެންގޮސް ވަކި ކުންފުންޏެއް ދަންނަވާކަށް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް ހަމައެކަނި ހޯދާލި ހިސާބުގައި
2017 ވަނަ އަހަރަށް 15 ބިލިއަން ރުފިޔާ؛ ދެން އޭގެތެރޭގައި އެބަހިމެނޭ އެޗް.ޑީ.ސީއަށް ސެކަންޑް ފޭސްގަ އ
ރިވެލިއުކޮށްގެން ކަންނޭނގެ 11 ބިލިއަން ރުފިޔާ އޭގެތެރޭގައި ހިމެނޭ. ހަމައެކަނި އެ ކަނޑާލުމަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެން
ބަލައިލާއިރު 2015 ވަނަ އަހަރަށް ބަލާއިރު ވެސް 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 2014 ވަނަ އަހަރު 3 ބިލިއަން ރުފިޔާ.
2013ވަނަ އަހަރު 2 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ހަމައެކަނި ސިލެކްޓެޑް ގާތްގަނޑަކަށް 13 ވަރަކަށް، ވިއްސަކަށް ކުންފުނި.
ސަތޭކަ އެތައް ކުންފުންޏެއް އެބަވޭ ސަރުކާރުގެ ހިއްސާ ހިމެނޭ. މަދުން ހިމެނޭ، 100% ހިމެނޭ. އަދި ހަމައެހެންމެ
ޖޮއިންޓް ވެންޗަރ؛ 5% އިން ، 10% އިން، 30% އިން. ކުއްލިއަކަށް 30% ދަންނަވައިލެވުނީމަ ހަމަ ހިތަށްއެރީ،
169

އައް ޑޫ އިންވެސްޓްމަންޓް ލިމިޓެޑް؛ އެއީ ވިލިނގިލި ހިންގާ ކުންފުނި. 30% އޮންނާނެ ސަރުކާރަށް. އަދި މި ވީ
ހިސާބަށް އެތަން ހަމަ ޝަންގްރިއްލާ ދުނިޔޭގެ ހަމަ ނަންހިނގާ ބޮޑު ކުންފުންޏަކުން އެ ރިސޯޓް ހިންގާތާ އެތައް
ދުވަހެއް ވެއްޖެ. އަދި ދައުލަތަކަށް އަޅގަނޑަށް ލިބުނު މަޢުލޫމާތުގައި އެންމެ ލޯލާރިއެއް ވެސް މި ހިއްސާގެ އަގުގައި
ދެވިފައެއް ނުވޭ. ކޮންމެވެސް އެއް ބަޔަކު ؛ އެއްގޮތަކީ ހޯދަން ނޫޅުއްވަނީ. އަނެއް ގޮތަކީ ކޮންމެވެސް އެހެން ގޮތަކުން
ހޯއްދަވަނީ. ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ދައުލަތަށް ލިބޭ ގޮތަކަށް؛ އެފަދަ ކަންކަން މި ކުންފުނީގެ އެކަނި ވާހަކައެއް ނޫން.
މިހެންހުރި އެތައް ކުންފުޏެއްގެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެން ބަލަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުގެ އަންދާޒާ ހިސާބަކީ ،
އަޅުގަނޑުމެނަށް ކުންފުނިތަކުން މި ލިބޭ އާމްދަނީ ހަމަ ރަނގަޅަށް ކުންފުނިތައް ހިންގައި، އަދި ހަމއެހެންމެ ލިބޭ
އާމްދަނީން ޑިވިޑެންޑަށް، ދައު ލަތަށް ދައްކަންޖެހޭ ބައިގަ އި ރަނގަޅު ހަރުދަނާ ސިޔާސަތެއް ގެންގުޅޭކަމުގައި ވަނީ ނަމަ
މިއަށްވުރެން އިތުރަށް ލިބިގެންދާނޭ. މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް ކުންފުނިތަކާ ބެހޭ ބޭފުޅުން ވަޑައިގެން
ވިދާޅުވީ 60% ޑިވިޑެންޑުގެ ގޮތުގައި ބަހަން ކުންފުނިތަކުން ވަނީ ނިންމާފައޭ. މި އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ފޮތް
ބަލައިލިއިރު އެ ސިޔާސަތު އަނެއްކާ މި އޮތީ ސަރުކާރުން ބަދަލުގެންނަވާފައޭ. އެހެންވީމާ، މިއީ ދައުލަތަށް އާމްދަނީ
ލިބިދާނެ ރަނގަޅު މަގެއް ކަމުގައި ހަމަ ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ވާހަކަ ވެސް ކޮންމެވެސް
ވަރަކަށް ދައްކާލަން އެބަޖެހޭ. އައްޑޫގެ ތަރައްޤީ ގައި ވަކި ޚާއްޞަ މެނިފެސްޓޯއެއް ތައްޔާރުކުރެވިފައި ވަނީ މި ސަރުކާރު
އުފަންވުމުގައި. މި ސަރުކާރުން ވަނީ އައްޑޫއަށް ވަރަށް ގިނަ ކަންކަމުގެ ވަޢުދުތަކާއެކު ވަކިން ޚާއްޞަ މެނިފެސްޓޯއެއް
ތައްޔާރުކޮށްފަ. އެ މެނިފެސްޓޯގެ ދަށުން އައްޑޫގައި 8000 ޓޫރިސްޓް އެނދު އުފައްދައި، މިހާރުގެ އެއަރޕޯޓް ރަނގަޅު
ފެންވަރުގެ އިންޓަނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓަކަށް ބަދަލުކުރެވި، ގަމުގައި ކުރޫޒްޝިޕަށް ވަރުގަދަ ޓާމިނަލެއް އެޅި، 3 ރަށް
ހިއްކައިގެން ރިސޯޓް ހަދައި، އަދި އެކި ރަށްރަށުގައި ސިޓީ ހޮޓާ، ރަށްރަށުގައި ހޮޓާ، ޓުއަރިޒަމް ވަރަށް ބޮޑުތަނުން
ފުޅާކުރެއްވުމުގެ ވަޢުދުތަކެއް ހިމެނިފައި އެބަވޭ. ހަމައެހެންމެ މުޅި އައް ޑޫ ސިޓީގެ މަގުތައް އެއްކޮށް ހަދައި ނިންމުމުގެ
ވަޢުދެއް އެބަވޭ. ކުރުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑެތި މަގުތަކަށް ހަމައެކަނި ބަލައިލާކަމުގައި ވަނީ ނަމަވެސް އައްޑޫގައި
ގާތްގަނޑަކަށް 60 ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު ހަދަން އެބަޖެހޭ. މި 60 ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު ހެދުމަށްޓަކައި އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، އެކި ފަހަރު މަތީން، މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް ދުއިސައްތަ ކޮންމެވެސް
ވަރަކަށް މިލިއަން ރުފިޔާ އޮތް ކަމަށްވޭ މަގުތައް ހެދުމަށް. މި އަހަރު މި އޮތީ 24 މިލިއަން ރުފިޔާ. 24 މިލިއަން
ރުފިޔާގެ ހިސާބުގައި އަޅު ގަނޑުމެންނަށް މި ހެދެނީ 2 ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު. ދެން 2 ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު މި އަހަރު ހަދާފައި
އަނެއް އަހަރުގައި 2 ކިލޯ މީޓަރު؛ 2 ކިލޯ މީޓަރުން 2 ކިލޯ މީޓަރުން ހަދާ ނަމަ، 60 ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު، އަހަރަކު 2
ކިލޯމީޓަރުގެ ބަޖެޓު އަޅުގަނަޑުމެން ކުރާކަމުގައި ވަނީ ނަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް 30 އަހަރުން މަގުތައް ހަދައި ނިންމޭނީ.
އެހެންވީމާ، މި ނޫން ގޮތަކަށް މިކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ރާވަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކުރަނީ، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު
ޞާލިޙްގެ މި ސަރުކާރުގައި މި ކަމަށް ޖުމުލަ ޙައްލެއް ހޯދިގެންދާނެ ކަމަށް. އަދި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މުޅި ރާއްޖޭގައި
170

އެންމެ ފުރަތަމަ އަތުރައިލެވޭ ޕްލާސްޓިކް ރޯޑް؛ އެންވަ ޔަރަންމަންޓް ފްރެންޑްލީ ޕްލާސްޓިކް ރޯޑު އައްޑޫގައި
ހެދިގެންދާނެކަމާ މެދު އަޅުގަނޑު ޝައްކެތް ނުކުރަން. އަޅުގަނޑު ކޮމިޓީގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި 24 މިލިއަން
އިތުރުކުރުމަށް ހުށަހަޅާނަން. އައްޑޫގެ އިއްޒަތްތެރި އެހެން މެންބަރުން ނިޒާރު ވަޑައިގެން އެބަ އިންނެވި.
އިބްރާހީމްދީދީ، ރޮޒައިނާ އާދަމް، އިބްރާހީމް ޝަރީފް، އަދި ހަމައެހެންމެ، މިތާ ތިއްބެވި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް
މިކަމުގައި ބާރުއަޅުއްވަ އިދެއްވަމުން މިހާރުވެސް ގެންދަވަނީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ
އީދިލިގަލި ޓާފް ދަނޑު މިހާރުވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މަސައްކަތް ހިނގާފައިވަނީ. ޕީ.އެ ސް.އައި.ޕީގަ އި މި އަހަރަށް
އެއްވެސް އަދަދެއް ހިމެނިފައިނުވޭ. 1.5 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ދަނޑު ނިންމުމަށް ބޭނުންވޭ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު
ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅަން މި 1.5 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނައިދެއްވު މަށް. ހަމައެހެންމެ ހިތަދޫ ސްޕޯޓްސް ކޮމްޕްލެކްސް މިހާރު
މުޅިން ފުރިހަމަކުރަން އެބަޖެހޭ. ބެޑްމިންޓަން ވަރަށް ފޯރީގައި އައްޑޫ ބެޑްމިންޓަން ކްލަބުގެ ފަރާތުން މުބާރާތްތައް
ހިންގަމުން އެބަދޭ. އަދި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ބައެއް މުބާރާތްތައް ވެސް އެހިސާބުގައި ބޭއްވުމަށް އެ ފަރާތުން
މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އޮތީ. އަދި މި ކްލަބުގެ ފަރާތުން އަމިއްލަ ޚަރަދުގައި 1
ލައްކަ 50 ރުފިޔާގެ މަރާމާތު އެ ތަނަށް ކުރެވިފައި މިހާރުވެސް ވާ ކަމަށްވޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު ފޮތުން މި
ފެންނަނީ 1 ލައްކަ 74 ހާސް ރުފިޔާ. 1 ލައްކަ 74 ހާސް ރުފިޔާ އަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މިފަދަ ތަނެއް ފުރިހަމައަށް ނިންމައެއް ނުލެވޭނެ. 8 މިލިއަން ރުފިޔާ؛ މާ ބޮޑެއް ވެސް ނޫން.
8 މިލިއަން ރުފިޔާ ބޭނުންވަނީ. އެ 8 މިލިއަން ރުފިޔާ އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވަނީ ބަހާލެވިގެން 2 އަހަރަށް ބަހާލެވިގެން
ކަމުގައި ވިޔަސް މި ސްޕޯޓްސް ކޮމްޕްލެކްސް އެއްކޮށް ފުރިހަމަކުރުމަކީ މުޅި އައްޑޫއަށް ، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ޒުވާނުން
އަދި ކުޅިވަރުގެ ޝައުޤުވެރި ޝާމިލުވާ ބޭފުޅުންނަށް ބޭނުންތެރިކަމެއް ކަމުގައި. ހިތަދޫގެ ފުއްޓަރު ފަރާތް އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ހަމަ ގިރަމުންދަނީ. އަޅުގަނޑު ދާދި ފަހުން ކުރި ދަތުރެއްގައި ވެސް ގޮސް ބަލައި ވެސް ލިން. ބައެއް
ގޭގޭގައި އިންފާރާ ހިސާބަށް މިހާރު ގިރައިގެން ގޮސްފައި އެ ވަނީ. ވަރަށް އަވަހަށް ވަގުތީ ޙައްލެއް ނަމަވެސް މިކަމަށް
ހޯދަން އެބަޖެހޭ. 3 މިލިއަން ރުފިޔާ މިކަމަށް އެބަ ބޭނުންވޭ ވަގުތީ ޙައްލެއް ހޯދުމަށް ވެސް. އެހެންކަމުން، އެ
ހުށަހެޅުން ވެސް އަޅުގަނޑު ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅަން ގަސްު ކުަރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އިއްޒަތތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު
އަބަދުވެސް ދައްކަމުންދިޔަ، މިދިޔަ 2 ބަޖެޓު ޖަލްސާގައި ވެސް ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކައެއް ، އަދި އައްޑޫ އަތޮޅު
ހިތަދޫގައި އައްޑޫ ސިޓީގެ ހިތަދޫގައި ނެތޭ ސަރުކާރުން ބިނާކުރި މިސްކިތެއް. މިސްކިތެއް ބިނާކުރުމަށްޓަކައި މީގެ ދެ
އަހަރު ކުރިން ބަޖެޓުގައި ގެނެވުނީމާ އަޅުގަނޑު އެ އަދަދު 8 މިލިއަން ރުފިޔާއޭ ހަނދާންވަނީ އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން
ތިވަރުގެ މިސްކިތެއް ނޫނޭ މިހާރު މިސްކިތެއްގެ ގޮތުގައި އިމާރާތްކުރަންވާނީ. 30 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖައްސަވަ އިދެއްވާށޭ.
30 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖެހުނު. އެ 30 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް ވީ ގޮތް، ބަޖެޓުގެ އެ އަދަދަށް ވީ ގޮތް، އެކަންކަން
171

ހިނގައިދިޔަ ގޮތް އަޅުގަނޑަށް ނޭނގޭ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް. ދެން އެކަން ކުރައްވަން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް މިހާރަކު މިފޮތުން ފެންނާކަށެއް ނެތް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤަށް.
މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅާފައި ވާ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު
އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުންދާއިރު، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ކުރިން މި ހިނގައިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކޮށް، އަދި އެ ތަންފީޒުކޮށް ނިމިފައިވާ ބަޖެޓުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން
ޤައުމުގެ، އަޅުގަނޑުމެން ރަށްތަކުގެ ތަރައްޤީއަށް ހިނގާފައިވާ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވައިނުލާ
2019ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވާލުމަކީ އެންމެ ޖާއިޒު ކަމަކަށް ނުވާނެތީވެ، މިދިޔަ 5
އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އދ. މަހިބަދޫ ދާއިރާ ހިމެނޭ ރަށްތަކުގައި ހިނގައިދިޔަ މުހިންމު؛ ރައްޔިތުން ބޭނުންވެފައިވާ
މުހިންމު ޕްރޮޖެކްޓުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ހަމަ އެއްޗެއް ދަންނަވަ އިލާނަން. އދ. ކުނބުރުދޫއަށް ދިމާވެފައިވާ
މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން، އެރަށުގެ މިސްކިތެއް ބިނާކުރުމުގެ މަސައްކަތް މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވަނީ
ނިމިގެންގޮސްފަ. އަދި އެރަށުގެ ކުޑަކުދިން ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި ޕްރީސްކޫލެއް އިމާރާތްކޮށް ވަނީ ނިމިފަ. އަދި
ޒުވާނުން ކުޅިވަރުކުޅުމާއި ކަސްރަތުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ފުޓް ބޯޅަ ދަނޑު، އެރަށަކީ ބިމުގެ ގޮތުން ވަރަށް ކުޑަ ރަށަކަށް
ވާތީ، އެރަށުގެ ފުޓްބޯޅަ ދަނޑަކީ ހުރިހާ ކުޅިވަރެއް ކުޅެމުންދާ ތަނަކަށް ވާތީ، އެ ދަނޑު ތަރައްޤީކުރުމަށްޓަކައި
ވަށާފާރު ރޭނުމާއި، އަދިވެސް ހުރި މަސައްކަތްކުރުމުގެ މަސައްކަތް މިހާތަނަށް މި އައީ ކުރަމުން. އަޅުގަނޑު ވަރަށް
ހިތާމަކުރަން، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަޖެޓުގައި ހިނގަމުންދާ އދ. ކުނބުރުދޫގެ ފުޓްބޯޅަ ދަނޑުގެ
ޕްރޮޖެކްޓު ހިމެނިފައިނުވާތީ. އަޅުގަނޑު އެދެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި އދ. ކުނބުރުދޫގެ ފުޓްބޯޅަ ދަނޑުގެ ޕްރޮޖެކްޓު
ހިމަނައިދޭން. އޭގެއިތުރަށް އދ. ކުނބުރުދޫއަށް ސާފު ބޯފެން ލިބުމަށްޓަކައި ފެން ތާނގީ ބެހެއްޓުމުގެ މަސައްކަތް
ބަޔަކާ ހަވާލުކުރުމުން އެ މަސައްކަތް ވެސް މިހާރުދަނީ ކުރަމުން. އެހެންވީމާ، އެއީ ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުނބުރުދޫގެ
ތަރައްޤީއަށް މިހިނގައިދިޔަ ކަންތައްތަކުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަމެއް. އަދި އެ ރަށުގައި ހަދާފައިވާ ބަނދަރު؛
ގުދުރަތީ ގޮތުން އުފެދިގެން އައި ވެލިތައް އެ ރަށުގެ ބަނދަރު ތެރެއަށް އެޅި، އެ ބަނދަރަކީ ދޮންވެލި ފިނޮޅެއްގެ
ގޮތުގައި ވެފައި އޮއްވާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރު، ނިމިގެންދިޔަ ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި ވާނީ އެ ރަށުގެ ބަނދަރު
ފުންކޮށް، އެރަށުގެ ބަނދަރަކީ އާއްމުކޮށް ދަތުރުވެރިންނާއި ނުވަތަ އޮޑިދޯނިފަހަރު ގެންގުޅޭ މީހުންނަށް ބޭނުންކުރެވޭ
172

ގޮތަށް އެރަށުގެ ބަނދަރު ވާނީ ފުންކޮށްދެވިފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުނބުރުދޫގައި ދެންހުރި ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި
އެރަށުގެ ކަރަންޓުގެ ވިއުގަ ރަނގަޅުކުރުމަށްޓަކައި ސްޓެލްކޯއާ ހަވާލުކުރުމަށްފަހު ސްޓެލްކޯގެ ފަރާތުން އެރަށަށް އާ
އިންޖީނުތައް ގެންގޮސް އެރަށުގެ ވިއުގަ ވަނީ ރަނގަޅަށް ބަލަހައްޓައި ތަރައްޤީކޮށްފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އދ.
ހަންޏާމީދޫއަށް އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ 5 އަހަރު ތެރޭގައި ކުރެވިފައިވާ އެންމެ މުހިންމު، އެންމެ ބޮޑު އެއް ކަންތަކަކީ
އެރަށުގެ ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީ ސް، ނަރުދަމާގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުމުގެކުރިން ކުރަންޖެހޭ
ވަރަށްގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހުރުމާއެކު، ޑިޒައިންކުރުމާއި ސަރވޭކުރުމުގެ މަސައްކަތަށްފަހު، އަދި މިދިޔަ އަހަރުގެ
ތެރޭގައި ބަޖެޓުގައި ޖެހިގެން، އެރަށުގެ ނަރުދަމާގެ ނިޒާމުގެ ވަރަށް ބޮޑު އިންސައްތަ މަސައްކަތް މިހާރު ވަނީ ނިމިފަ.
އަދި 2019 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި އެ ނިޒާމު ނިންމުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ވަނީ ހިމެނިގެންގޮސްފަ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރަން، އދ. ހަންޏާމީދޫގެ ފުޓްސަލް ދަނޑު ތަރައްޤީކުރުމަށް ބަޔަކާ
ހަވާލުކުރެވުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުންދާއިރު ވެސް އދ. ހަންޏާމީދޫގެ ފުޓްސލް ދަނޑު ނިންމުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ
2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިނުވާކަން. އޭ ގެއިތުރަށް، މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން
ހަންޏާމީދޫގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ވަނީ އެއްކޮށް ޑިޒައިންކޮށް ، ސަރވޭކޮށް ނިމިފަ. އެގޮތުން، ފެނުގެ ނިޒާމު
ޑިޒައިންކޮށް ސަރވޭކޮށް، އެއަށް ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދުތައް ވަނީ ކޮށްނިންމާފަ. އަދި 2019 ވަނަ އަހަރު ތެރޭގައި އެރަށުގެ
ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް މި އަހަރު، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު
ހަމަ އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އދ. އަތޮޅުގެ؛ ޖުމުލަކޮށް އދ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން ޚިދުމަތް
ހޯދަމުންދާ އދ. އަތޮޅުގެ ހޮސްޕިޓަލުގެ އިމާރާތް ވާނީ އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނިންމާފަ. އަދި
ހޮސްޕިޓަލް ތަރައްޤީކުރުމަށް ކުރަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް އިކިއުޕްމަންޓު ގެ މަސައްކަތް މިދިޔަ 5
އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރި ބަޖެޓުން ނިންމައިދީފަ. އޭގެއިތުރަށް
މަހިބަދޫގެ މަގުހެދުމުގެ ޕްރޮޖެކްޓު މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހު ގެ ތެރޭގައި ނިންމައި، މަހިބަދޫއަކީ ވަރަށް ޗާލު ރައްޔިތުންނަށް
އުޅެން ފަސޭހަ، ހިނގާބިގާވެ އުޅެން ފަސޭހަ މަގުތަކެއް ހެދިފައިވާ ރަށެއްގެ ގޮތުގައި ނިންމާފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ
ފަޚުރުވެރިކަމއެކު ފާހަގަކުރަން. މީގެއިތުރުން އދ. މަހިބަދޫގެ އުތުރު ފަރާތުގެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ވެސް މިހާރު އެ
ދަނީ ކުރިއަށް. އަދި ގާތްގަނޑަކަށް 80 އިންސައްތަ މަސައްކަތް މިހާރު ވަނީ ނިމިފަ. ކުރިއަށް އޮތް 3 މަސްދުވަސް
ތެރޭގައި މަހިބަދޫގެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ނިމޭނެ. އަދި ބާކީހުރި ފައިސާކޮޅު ވެސް 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން. މަހިބަދޫގެ ޒުވާނުން އުއްމީދުކުރަމުންދިޔަ ފުޓްބޯޅަ ދަނޑު
މިދިޔަ ހަފްތާގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ ރަސްމީކޮށް ހު ޅުވާފަ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ރަށުގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑު
އުއްމީދުތަކެއް، ޚާއްޞަކޮށް ކުދިބޮޑު ހުރިހާ ރައްޔިތުން އުއްމީދުކުރަމުންދިޔަ. ފުޓްބޯޅަ އިގެ ރަށެއް މުޅި ރާއްޖެ އިން
ފާހަގަކުރާ އދ. މަހިބަދޫއަކީ. އެ ރަށުގެ ޒުވާނުންގެ އުއްމީދު ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި ބަޖެޓުގައި ޖަހައިގެން
173

އަޅުގަނޑުމެން އެ ރަށުގެ ބިންގަނޑު، މަހިބަދޫގެ ފުޓުބޯޅަ ދަނޑުގެ ބިންގަނޑުގެ މަސައްކަތް ވާނީ ކޮށް ނިންމާފަ.
އެމް.އާރު.ޑީ.ސީ، ފަހުން ޕަބްލިކް ވޯކްސްއިން އެ މަސައްކަތް ނިންމީ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ހެޔޮއެދޭ ފަރާތްތަކެއްގެ
އެހީތެރިކަމާއެކު މަހިބަދޫގެ ފުޓުބޯޅަ ދަނޑު އެ ވަނީ އެންމެ ޒަމާނީ ފެންވަރަށް ތަރައްޤީކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާފަ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީގެ 2 އަހަރު ކުރިން، 2016 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ފާސްކޮށް، އަދި އދ. އަތޮޅު
ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގައި 8 ކްލާސްރޫމް އެޅުމަށްޓަކައި ޓެންޑަރ ޕްރޮސެސް ވެސް ވަނީ ނިންމާފަ. ނަމަވެސް، ދިމާވި
ކަންތައްތަކެއްގައި ދެ މުއައްސަސާ ދޭތެރޭގައި ބަދަލުކުރަންޖެހޭ ސިޓީތަކުގެ ކަންތައްތައް އެންމެ ރަނގަޅަށް ނުދިއުމުގެ
ސަބަބުން، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެ މަޝްރޫޢު ނުހިމެނި، ނަމަވެސް މިއަހަރު ލައިން މިނިސްޓްރީތަކުން މި
ވަނީ އެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް 2019 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި އދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމު މަރުކަޒުގައި 12 ކްލާސްރޫމް
ހެދުމަށް ބަޖެޓުގައި ހުށަހަޅައި އަދި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދެއްވާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މިހާހިސާބަށް
އައިސްފައި އޮތްއިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެންމެވެސް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި އެމް.ޑީ.ޕީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި
ވިދާޅުވަނީ މި ބަޖެޓަކީ ޖަޒީރާ ބަޖެޓެއް ނޫނޭ. މި ބަޖެޓަކީ ތިމަންނާމެންގެ ބަޖެޓެއް ނޫނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮންމެ
ސަރުކާރެއް ބަދަލުވެގެންދިޔަ ކަމަށް ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ހަދައި، އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް
ޚިދުމަތްކުރުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން މިތާނގައި މި ތިބެނީ. އަދި ކޮންމެ ސަރުކާރެއް ވެސް އަންނަނީ ރައްޔިތުންނަށް
ޚިދުމަތްކުރުމަށްޓަކައި. އެހެންވީމާ، މީގެ ކުރީގެ ސަރުކާރުން، ޚާއްޞަކޮށް މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި
ޑިޒައިންކޮށް ޕްރޮސްސްކޮށްފައިވާ މަސައްކަތްތައް މި ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން އަންނައިރު ވެސް ހުންނާނީ ލައިން
މިނިސްޓްރީތަކުން އެ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށް ތަރުތީބުކޮށްފަ. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ފަހަރުގައި މި ބަޖެޓުގައި
ޖަޒީރާވަންތަކަން އޮތީ ފަސް ހާސް ހެލްމެޓު ގަތުމަށާއި އަދި ދޮންކެޔޮ ގަތުމަށް 50 މިލިޔަން ރުފިޔާ ކަމަށް. ބާކީ ހުރި
ކަންތައްތަކަކީ މީގެ ކުރިން ތަރުތީބުވެގެން އައިސްފައި ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތަކާ އެއްކޮށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާއަށް؛ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ މި ތިން ރަށަށް މި ބަޖެޓުގައި ނެތް ވަރަށް މުހިއްމު ކަންތައްތަކެއް
ހިމަނައިދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ވާނީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް މިހާރު ސިޓީއަކުން ދަންނަވާފަ. އޭގެތެރޭގައި އދ.
ކުނބުރުދޫގެ ބިންހިއްކުމަށްޓަކައި 35 މިލިޔަން ރުފިޔާ ހިމަނައިދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ވާނީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް ސިޓީ
ފޮނުވާފަ. އަދި އދ. މަހިބަދޫގެ ބިން ހިއްކުމަށްޓަކައި 70 މިލިޔަން ރުފިޔާ ޖަހައިދިނުމަށް ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް އަޅުގަނޑު
ވާނީ ދަންނަވާފަ. އަދި އދ. ހަންޏާމީދޫގެ ދެ ފަރާތުގައިވާ ދެ ބަނދަރު ހަލާކުވެގެންދާތީއާއެކު، އެ ރަށުގެ ބަނދަރު
ހެދުމަށްޓަކައި ބަނދަރުގެ ދެފަރާތުގެ ދެ ބަނދަރުގައި ބޮޑުހިލަ ޖެހުމާއި އަދި ރިވެޓްމަންޓު ޖެހުމަށް 40 މިލިޔަން ރުފިޔާ
ހިމެނުމަށް އަޅުގަނޑު ވާނީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް ދަންނަވާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ މި
ދެންނެވި ކަންތައްތަކުގެ އިތުރުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ 2019 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން
ޖުމުލަކޮށް އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާ ކަމަށް ވާނަމަ، ޓުއަރިޒަމުގެ ދާއިރާއިން މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި
174

ތަރައްޤީކުރެވިފައިވާ ގާތްގަނޑަކަށް 50 ރިސޯޓުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މީރާއަށް ލިބިގެންދާ އާމްދަނީތައް މި
ލިބިގެންދަނީ. އަޅުގަނޑު ހަނދާންވޭ، އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފުރަތަމަ ވަދެގެން ބަޖެޓު ބަލައިލިއިރު
ދިވެހިރާއްޖެއަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ގާތްގަނޑަކަށް ލިބެނީ 14 ބިލިޔަނާއި 16 ބިލިޔަނާ ދޭތެރޭގެ އަދަދެއް.
އޭގެ އިތުރަށް ލޯނުގެ ގޮތުގައި ނަގާ ފައިސާއާއި، އެގޮތްމިގޮތުން ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭ ފައިސާއިން 18 ބިލިޔަން
ނުވަތަ 16 ބިލިޔަނެއްހާ ރުފިޔާ ލިބެނީ. ނަމަވެސް، މިއަދު އުފަލއެކު މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި
ފާހަގަކުރެވެނީ، މިހާރު ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ވިއްސަށް ވުރެ މަތީ ބިލިޔަން ލިބިގެންދާ ކަމަކީ، މި ދެންނެވި ގޮތަށް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓުއަރިޒަމް ސިނާޢަތާއި، އަދިވެސް އެހެނިހެން ސިނާޢަތްތައް ތަރައްޤީވެގެނގޮސް ދިވެހި ދައުލަތަށް
އާމްދަނީ ލިބޭނެ ވަސީލަތްތަ އް ޤާއިމުވެގެން ގޮސްފައިވާތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޓުއަރިޒަމް ރާއްޖެއަށް މިހާރު
ތަރައްޤީވެފައި މިހިރަ އެނދުތަކުގެ ސަބަބުން، ރާއްޖޭގެ މިހިރަ އެނދުތައް ފުރުމަށްޓަކައި އަދި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ
އެއަރޕޯޓް ކޮންމެހެން ވެސް ނިންމަންޖެހޭ. ދިވެހިރާއްޖެއަށް މިހާރު އެރައިވަލް ގިނަވެގެންދިޔަޔަސް ރާއްޖޭގެ
ރިސޯޓުތަކުގެ އޮކިއުޕަންސީ ހުރީ އެވްރެޖު ގޮތެއްގައި އެންމެ ރަނގަޅަކަށެއް ނޫން. ވާ ގޮތަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އޮތް
އެއަރޕޯޓު ނިންމައިލެވުނީމާ މިހާރު މި ތަރައްޤީވަމުންދާ ރިސޯޓުތަކަށް ރަނގަޅަށް މި ކަންތައް ފުރިހަމަވެގެންދާނީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމުގެ އެންމެ ބޮޑު އެއް ރައުސުލްމާލް ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ބައިނަލްއަޤުވާމީ އެއަރޕޯޓް ބޭރު ބަޔަކަށް ނުދޭނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ކުޑަކޮށް ސިހުން ވެސް އައި، އިބްރާހީމް
މުޙައްމަދު ޞާލިޙް، މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހުވާކުރުމުގެ ރަސްމިއްޔާތަށް ކުރީގެ އެއަރޕޯޓް ކުއްޔަށް ހިފި
ފަރާތް، ޖީ.އެމް.އާރުގެ ވެރިން ވަޑައިގަތް ވާހަކަ ސޯޝަލް މީޑިޔާއިން ފެނުނީމަ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން އަދި މިހާރު
އުފެދިފައިވާ ސަރުކާރުގައި ޖުމްހޫރީ ޕާޓީގެ ލީޑަރު ނިސްބަތްވާތީ އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް އުއްމީދު އެބައޮތް، ޖީ.އެމް.އާރަށް
އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތުގެ މުދާ ނުދޭނެކަމުގެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީވެ، އިތުރު
އެއަރލައިންތައް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ނާންނަހާ ހިނދެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓުއަރިޒަމް ސިނާޢަތް ކުރިއަރައިގެން
އިތުރަކަށްނުދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވަނީ ވަރަށް ބޮޑު
ކުރިއެރުމެއް ހޯދާފ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙުގެ ވެރިކަމުގައި ވެސް ތަޢުލީމީ
ދާއިރާ ހަމަ އެ އޮތް ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންގޮސްދެއްވާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޞިއްޙީ ދާއިރާ ތަރައްޤީކުރުމަށް
ޓަކައި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދިޔަ ގާތްގަނޑަކަށް 1 ބިލިޔަން ރުފިޔާ އާސަންދައާއި އަދި އެންސްޕާގެ ތެރެއިން
ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ހޮސްޕިޓަލުތަކަށް ދިޔަ ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރުމަށްޓަކައި މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި
އައި.ޖީ.އެމް.އެޗާއި އަދިވެސް ސަރުކާރުގެ ހޮސްޕިޓަލުތައް، ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތައް ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ތަރައްޤީކޮށްފަ.
މީގއިތުރަށް އަމިއްލަ ފަރާތަކުން ހުޅުމާލޭގައި އިމާރާތްކުރި ހޮސްޕިޓަލާއި އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަހުމަތްތެރި
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނާޝިދު ކުރައްވާ މަސައްކަތުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެ ފައިސާ ހަރުލެއްވުމަށްޓަކައި ކުރެވެމުންދާ
175

މަސައްކަތް މުސްތަޤުބަލުގައި އިތުރަށް އަދި ދަރުމަވަންތަ ހޮސްޕިޓަލާއެކު ފެނިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
އުއްމީދުކުރަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑާ ވަރަށް ގާތް ދާއިރާއެއް މަސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާއަކީ. މަސްވެރިކަމުގެ
ދާއިރާގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު އަޅުގަނޑު ދައްކަންޖެހެނީ ރައީސް ޔާމީނުގެ ވެރިކަން ބަދަލުވެގެންދިއުމުގެ އެއް ސަބަބަކީ،
މަސްވެރިން ހިތްހަމަނުޖެހުން. ރައީސް ޔާމީނުގެ ވެރިކަން ބަދަލުވެގެންދިއުމުގެ އެއް ސަބަބަކީ، މަސްވެރިން
ހިތްހަމަނުޖެހުން. މަސްވެރިކަމާ ހަވާލުކޮށްފައިވާ މިނިސްޓަރާ އަދި މަސްވެރިކަމާ ހަވާލު ވެފައި ހުރި ކުންފުނިތަކުން އޭގެ
ޒިންމާ އަދާކުރަ އްވަމުންނުދިޔައީތީ އަޅުގަނޑުމެން ވެރިކަން ބަދަލުވެގެންދިއުމުގެ އެއް ސަބަބު މިއީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާކުރަން ކުރިއަށް އޮތް 7 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މާލޭގެ ބަނދަރުން މަސްވެރިންނަށް
ދިމާވެފައިވާ ދަތިތައް ޙައްލުކުރާނެ ކަމަށް މި ސަރުކާރުން އިޢުލާންކޮށްފައިވާތީ. މިއީ ތަކުރާރުކޮށް ފާއިތުވެދިޔަ 5
އަހަރުދުވަހު އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކަ. އަޑުއަހާނެ މީހެއް، އަޑުއަހާނެ މިނިސްޓަރެއް، އަޑުއަހާނެ ވުޒާރާއެއް
ނެތީމާ މި މައްސަލަތައް ޙައްލުނުވެގެންދިޔައީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަސްވެރިކަމުގެ ގާނޫނަށް ބަދަލުގެނައުމަށް
އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުންދިޔަ މަސައްކަތް ހުއްޓުވައިލީ ހަމަ އޭރުގައި ހުރި މިނިސްޓަރު. މިނިސްޓަރު މި ވިދާޅުވަނީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަރިހުގައި ، ޓޮމް އެ ވާހަކަ އެ ދައްކަނީ އޭނާގެ ޒާތީ މަޞްލަޙަތުތަކެއް އޮތީމައޭ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒާތީ މަޞްލަޙަތަކީ ރައްޔިތުން. އަޅުގަނޑު ރަށަކީ ފަސް ސަތޭކައެއްހާ މީހުން މަސްވެރިކަމަށް
ދާ ރަށެއް. އެހެންވީއިރު، އަޅުގަނޑު ޒާތީ މަޞްލަޙަތަކީ އެއީ. މިފަދަ ވާހަކަތަކެއް ދައްކައިގެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އަދި ވެރިންނަށް ތިބޭ މީހުން މި ވިދާޅުވަނީ އެއީ އަމިއްލަ މަންފާއެއް ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައޭ. އަޅުގަނޑުމެން
ހާސިލުކުރަން އޮތް މަންފާއަކީ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރުން. މަސްވެރިކަމުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދައްކާތީ، އެ ވާހަކައަށް
ހިތްޕުޅާނުވެގެން އަޅުގަނޑަކީ އޭރުގައި އޮތް ސަރުކާރާ ދެކޮޅު މީހެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަވެފައި އޮތީ. މިއީ ޙަޤީޤަތަކީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް އެނގިލައްވާނެ، މި މަޖިލީހުގައި ވަރަށް ގިނަ އަހަރު، ވިއްސަކަށް،
ފަންސަވީހަކަށް އަހަރު ހޭދަކޮށްފައިވާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސެއް ތިއީ. ދިވެހިރާއްޖެއަށް 1990ގެ އަހަރު ކުރީކޮޅުގައި
އުފެދިގެންދިޔަ މިފްކޯއަކީ ނުބައި ބިންގަލެއްގެ މައްޗަށް ތަރައްޤީކޮށްފައި އޮތް ކުންފުންޏެއް. އެފް.ޕީ.އައި.ޑީ ކިޔާ
ކުންފުންޏެއް އުވާލައި، އެ ކުންފުނި ކާލައި، އެ ކުންފުނި ދަރުވާލުމަށްފަހު، އުފައްދައިގެން އައި ބިންގަލެއްގެ މަތީ ގައި
އުފެދިގެން އައި މި ކުންފުންޏަކީ މިއަދާ ހިސާބަށް ފާހަގަވެގެން މި ދަނީ ފައިދާވާ ކުންފުންޏެއް ނޫންކަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ލިބުނު 3 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ބޭފުޅުން ވެސް އެ ކުންފުނި ރީސްޓްރަކްޗަރކޮށް އެ ތިން
ކުންފުންޏެއްގެ ނަމުގައި ހިންގަންއުޅެގެން އެއިން ވެސް އެންމެ ކުންފުންޏަކުން ފައިދާވީ. އަނެއް ދެ ކުންފުނިން ވީ
ގެއްލުން. އެ ހުރިހާ ދަރަންޏަކާއެކު އަނެއްކާ މިފްކޯ ރީސްޓްރަކްޗަރކޮށްގެން އޭތި ތަރުތީބުކުރަން އުޅެ، ލޭއަޅާ
ކުއްޖެއްހެން ކޮންމެ އަހަރަކު 150 ،100 މިލިޔަން، 300 މިލިޔަން ރުފިޔާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން މިފްކޯއަށް
ޚަރަދުކުރަމުންދަނީ. އިހަކަށްދުވަހު މި ވެރިކަން ބަދަލުވެގެންދިޔައިރު ވެސް އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑުގެ ރަށުގެ މަސްވެރިއަކު
176

ގުޅާފައި ބުނީ، މި އޮތީ ފެލިވަރުގައޭ. މަސްކޮޅު ކިރޭނެ ގޮތެއް ނެތޭ. ނެތްހޭ މީހަކަށް ގުޅާލަދެވޭކަށް. ކިހިނެއްތޯ
ހަދަނީ؟ އަޅުގަނޑު އެދެނީ؛ ދެ ގޮތެއް އޮތީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް. އެއްގޮތަކީ،
މިފްކޯ އުވާލުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއްގޮތަކީ މިފްކޯ އުވާލުން. މިފްކޯ އުވައިނުލާހާ ހިނދެއްގައި އެތާ ހުންނަންވީ
ވަރަށް ތެދުވެރި، ވަރަށް އަމާނާތްތެރި މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރެވޭ އެ ފީލްޑުގެ މީހެއް. އަދި އެ މީހާއަށް ސިޔާސީ
ނުފޫޒާއި ފެލިވަރަށް މުވައްޒަފުންނާ، އަދި ކޫއްޑޫއަށް މުވައްޒަފުން ސިޔާސީ ބޭނުމުގައި ލައި، އަދި ޖަގަހަތަކާއި
މިކަންކަމަށް މިފްކޯއިން ޚަރަދުކުރާ ނަމަ ދުވަހަކު ވެސް މިފްކޯއެއް ކޮޅަކަށްނުޖެހޭނެ. އަދި މަސްވެރިންނަށް ވެސް ވާނީ
ގެއްލުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެނީ، މިފްކޯއަކީ މިހާރު 500 މިލިޔަން. އެހެންވީމާ، 1 ބިލިޔަން ރުފިޔާ ދަރަނި
އޮތް ކަމަށް ވިޔަސް ދައުލަތަށް އެ ދަރަނި ނަގައި، އެ ދައްކަންޖެހޭ ފަރާތަށް ދައްކާފައި މިފްކޯ އުވާލުން. އަދި އެ
އިންޑަސްޓްރީ ޓުއަރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީއެކޭ އެއްގޮތަށް ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުން. މިއީ އެއް ޙައްލަކީ. އަނެއް ގޮތަކީ
މިދެންނެވި ގޮތަށް އިޚްލާޞްތެރި، އެ ކުންފުންޏަކީ ކުޑަ އަދި އެފިޝެންސީގައި ހިންގޭ ކުންފުންޏެއްގެ ގޮތުގައި ހެދުމަށް
ޓަކައި، އެ ކުންފުނީގެ ވެރިންނަކީ ރަނގަޅު ޕެކޭޖުގައި މި ރިޝްވަތާއި މިކަންކަމުން ދުރުހެލިވެފައި ތިބޭ ބައެއްގެ
ގޮތުގައި އެ ކުންފުނި ތަރައްޤީކުރުން. އެނޫން އެއްވެސް ޙައްލެއް މަސްވެރިންނަކަށް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މިފްކޯގެ ވެރިންނަކީ މިތަނުން މަސްކޮޅު ތައިލެންޑަށް ފުރުވާލުމަށްފަހު، އެ ބޯޓު ދާންވާއިރަށް ފުރައިގެން އެތަނުން
ޓިކެޓުނަގައިގެން ދާ ބަޔަކަށް ވެއްޖެއްޔާ ދުވަހަކު ވެސް މަސްވެރިންނަށް ޙައްލެއް ނުލިބޭނެ. ދުވަހަކު ވެސް
މަސްވެރިންނަކަށް ޙައްލެއް ނުލިބޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމައިލާނީ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓަކީ އަޅު ގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ރަށްރަށުގެ؛ ޚާއްޞަކޮށް، ކުނބުރުދޫއާއި ހަންޏާމީދޫގެ، ކުނބުރޫދުގެ
ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު އަދި ހަންޏާމީދޫގެ ފެނުގެ ނިޒާމު ހިމެނޭ ބަޖެޓަކަށް ވާތީވެ، އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓަށް
ކޮންމެހެނެއް ވެސް ވޯޓުދޭނަން. ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު މިދެންނެވި ގޮތަށް މަހިބަދޫ ބިންހިއްކުމަށް 70 މިލިޔަން
ރުފިޔާއާއި، ކުނބުރުދޫގެ ބިން ހިއްކުމަށް 35 މިލިޔަން ރުފިޔާ، އަދި ހަންޏާމީދޫގެ ދެ ފަރާތުގެ ދެ ބަނދަރު ހެދުމަށް
40 މިލިޔަން ރުފިޔާ ހިމަނައިދިނުމަށް އަޅުގަނޑު މިހާރު ބަޖެޓް ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅައިފައިވާ ގޮތަށް ހިމަނައިދިނުމަށް
އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން. އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަނީ ކުރިއަށް އޮތް 5 އަހަރަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް
އަމާންއޮމާން 5 އަހަރުގެ ގޮތުގައި ވެގެންދާނެ ކަމަށް. އަދި ދެ އަހަރު ފަހުން ވެރިކަން އަބަދުވެސް ބަދަލުވާ ގޮތަށް
އެކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް މި ސަރުކާރުން، މި ކޯލިޝަން ސަރުކާރު ތެރޭގައި ނުހި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ އަށް.
177

ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ބޮޑު ލަނޑެއް ތި ދެއްވީ. އަޅުގަނޑު އައިސް މި ވަނީ. ތައްޔާރު ވެސް
ނުވެވިގެން އުޅެނިކޮށް މި ޖެހުނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ތިމަރަފުށީ ދާއިރާ، ވޭމަންޑޫ އާއި ތިމަރަފުށީ
ދާއިރާގެ ރަ އްޔިތުންނަށް މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑު ކަނޑައަޅާފައިވާ އެއްޗެއް ހާމަކޮށްލައިދިނުން ވަރަށްބޮޑަށް ބޭނުންވޭ.
އެގޮތުން ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ވޭމަންޑޫގެ ސްކޫލްގައި މަލްޓިޕާޕަސް
ހޯލެއް މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާނެ ކަމަށާއި، އަދި ހޮސްޕިޓަލްގައި އޮފީސް އިމާރާތަކާ އެކު، ކޮންސަލްޓޭޝަން
ރޫމްތައް ހެދޭ ފެންވަރުގެ އޮފީހެއް އެތާނގައި އިމާރާތްކުރުމަށް ނިންމާފައިވާ ވާހަކަ. އަދި އޭގެއިތުރަށް ނަރުދަމާއާއި
ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުމާއި މިކަންކަމަކީ މިއީ ކުރީ އަހަރުތަކުގެ ބަޖެޓްގައި ލާފައިވާ ކަމަކަށް ވާތީވެ، އެކަން ވެސް
ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ހިނގަމުންދާނެ ވާހަކަތައް ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ. އާދެ، އަޅުގަނޑު މި މަސައްކަތް ކުރަނީ
އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާތަކަށް ދައުލަތުން ކޮށްދެވޭނީ ކޮންކަމެއްތޯ ބަލައި، ކޮށްދެވޭނެ ކަންކަން ހަމަ އަޅުގަނޑު
ރެޔާއިދުވާލު މަސައްކަތްކުރަމުން މި ގެންދަނީ. ހަމަ އެގޮތުން ތިމަރަފުށީގައި، ޖޫނިއަރ ކޮލެޖެއް ހިމަނާފައިވާނެ މި
ބަޖެޓުގައި. އަދި އޭގެއިތުރަށް ހޮސްޕިޓަލް؛ ތިމަރަފުށީ ހޮސްޕިޓަލް، ޞިއްޙީ މަރުކަޒަކަށް ބަ ދަލުކުރުމަށް އަޅުގަނޑު މި
ބަޖެޓުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާނެ. 100 ހައުސިންގ ޔުނިޓު ކަނޑައަޅާފައި ވާނެ. ހަމަ އެގޮތުން، މިފަދަ ވަރަށް ގިނަ
ކަންތައްތަކެއް މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާނެ. ދެން އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މީގެ ކުރީ ސަރުކާރުން ވަނީ މި ރަށްރަށުގެ
ތަރައްޤީއަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އިހު މާލުވެފަ. އެއްވެސް ކަމެއް ނުކޮށްދީފައި ވަނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ތަނަށް ވަދެވުނީ 1
އަހަރުދުވަސް ވަންދެކަށް ބޭރުގައި އުޅުމަށްފަހު، މަގުމަތީގައި އުޅުމަށްފަހު. ވަރަށް ގިނަ ވަރަށް ބޮޑެތި ވޭންތަކެއް
އުފުލުމަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ވަދެވުނީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް،
އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރުގައި ދައުލަތުގައި މި ޖެހޭ މައްސަލައަކީ ލިބެމުންދާ އާމްދަނީއާއި ކުރެވޭ ޚަރަދާ
ނުބައްދަލުވެގެންދާ މައްސަލަ އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައަކީ. މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަނދާން އެބަހުރި މި ރާއްޖޭގެ
ބަޖެޓް މެނޭޖުކުރަމުން އައީ 4 ބިލިޔަން ރުފިޔާ އައިއިރުގަ އި ވެސް ފުދޭ. ހަމަ ކުރާ ޚަރަދާއި ލިބޭ އެއްޗަކުން ޖެހިފައި
އޮންނަނީ އެއްތަނެއްގަ އި. އަދި މިއަދު ވެސް، މިއަދު 26 ބިލިޔަން ރުފިޔާއަށް، މި ކިޔަނީ ކުރީގެ ބަޖެޓާ އަޅާބަލާއިރު
ގާތްގަނޑަކަށް ހަގުނަ ބޮޑު އަދަދެއް ވީއިރުގައި ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ އެ ހާލުގައި. އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް
ބޮޑަށް ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. ދައުލަތުން ވިސްނަން އެބަޖެހޭ މިކަންކަމަށް. ކިހިނެއްތޯ މިކަން ކަމަށް ހަދާނީ؟ މިކަމަށް
ވިސްނައި ފިކުރުކުރަންޖެހޭވަރުގެ މައްސަލައެއް މި މައްސަލައަކީ. އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ މިކަމުން
ސަލާމަތްނުވެވި ގެން މި އުޅެނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މިކަންކަމާ ދޭތެރޭ ފިކުރުކޮށް ވިސްނަން. ދައުލަތަށް
އާމްދަނީ ލިބޭނެ އިތުރު ގޮތްތައް ކަނޑައަޅަން. އެގޮތުން، ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ވަސީލަތްތައް ޤާއިމުކުރެވިފައި
178

އެބަހުރި ސަރުކާރުން. މީގެކުރިން ރާއްޖޭގައި އޮތް ސަރުކާރުތަކުން ވަސީލަތްތައް ޤާއިމުކުރެވިފައި ވަނީ. ހަމައެކަނި
މައްސަލައަކީ ، ރަނގަޅަށް މެނޭޖުކުރަން ނޭނގުމުގެ ސަބަބުން ޖެހޭ މައްސަލަ. އެގޮތުން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ،
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، ރާއްޖޭގައި ބިންތައް ހިއްކާފައި ވަނީ ވަރަށް ބޮޑު ޚަރަދުކޮށްގެން. ދައުލަތުން ވަރަށް ބޮޑު
ޚަރަދުކޮށްގެން. ވަރަށް ގިނަ ފައިސާ ޚަރަދުކޮށްގެން ކޮށްފައިވާ ކަމެއް އެއީ. ހަމައެކަނި ތިމަރަފުށީގައި ހިއްކާފައި އޮތް
ބިމަށް ބަލައިލިޔަސް އެއީ ގާތްގަނޑަކަށް ތިން ސަތޭކަ މިލިޔަނެއްހާ ރުފިޔާ ޚަރަދުކޮށްފައި ވާ ބިމެއް. ވޭތުވެދިޔަ 7
އަހަރު އެ ބިމުގަ އި އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްފައިނުވޭ. ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި ދެ ސަރުކާރުން ފާއިތުވެހިނގައްޖެ.
ދިޔައިރު ވެސް މި ބިންތައް ހުރީ ހުރި ގޮތަށް. އާމްދަނީ މި ބިންތައް ބޭނުންކުރާނެ، މި ބިންތައް ބޭނުންކުރެވޭނެ
ރަނގަޅަށް ބޭނުންކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކޮށްފައި ނެތިގެން ބިންތައް ހުރީ ހުރި ގޮތަށް. ލޭންޑްޔޫސް ބްލޭނެއް
ހަދައިފައި ނެތީކީ ނޫން. ބިންތަކަށް ރަނގަޅު ޕްލޭނެއްކޮށްފައި އޮތީކީ ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ރެޔާއި ދުވާލު
ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކައަކީ ، މި ރަށްރަށުގައި ކޮށްފައި ހުރި އިންވެސްޓްމަންޓުތައް ބޭނުންކުރެވޭނީ މި ރަށްރަށަށް
ލޭންޑްޔޫސް ޕްލޭނެއް ހަދައި ، މި ބިންތައް ބޭނުންކުރުމަށް ހުއްދަދީގެންނޭ. ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީން މިކަމާ ކޮންމެ
ދުވަހަކު ތަފާތު ވާހަކައެއް ދައްކަމުން މިހާތަނަށް އައީ. ހަމައެކަނި ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުގައި ވެސް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު މި ދައްކާ ވާހައަކީ ، މި ރާއްޖެއިން ގާތް ގަނޑަކަށް 10 ހާސް ގޯތި ވިއްކާލިކަމުގައި ވިޔަސް، ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓަށް ހަތަރުފަސް ބިލިޔަން ރުފިޔާ ވަދެއޭ. ކީއްވެގެންތޯ މިފަދަ އާމްދަނީތައް ލިބެންހުރިއިރު އަޅައިނުލާ ސަރުކާރުން
މިކަމަށް ޕްލޭނެއް ނުކޮށް، މިކަމަށް ވިސްނުމެއް ނެތި މި ތިބެނީ؟ އަޅުގަނޑު ބަލައިލި ގޮތުން 4 ލައްކަ ރުފިޔާއަށް
ބިމެއް ވިއްކާލިކަމުގައި ވިޔަސް އެއީ 4 ބިލިޔަން ރުފިޔާ. މި ރާއްޖޭގައި ހިއްކާފައި ހުރި ބިންތަކުން ސިނާޢީ
މަސައްކަތްތަކަށާއި، އެކިއެކި ކަންކަމަށް 10 ހާހަށް ވުރެ ގިނަ އަދަދެއްގެ ބިން ވިއްކާލެވެން އެބައޮތް. އެކަމަކު،
ދައުލަތުން މީގެ ވިސްނުމެއް ނެތް. އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ ރައީސް ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުގައި ވާހަކަދައްކަމުން
ދިޔައިރުގައި އެ މަނިކުފާނު ކަންބޮޑުވެގެން އުޅުއްވީ، އޭރު ލިބޭ 4 ބިލިޔަން ރުފިޔާއިން މި ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރު
ނުހިންގޭނެ ކަމަށް. މި އޮތް ޤާނޫނުއަސާސީން ބޭނުންވާ މަޤްޞަދު ހާސިލުނުކުރެވޭނެ ކަމަށް. މި ޤާނޫނުއަސާސީއަށް
ވާސިލުވާން ބޭނުންވާއިރުގައި، ތަންފީޒުކުރަން ބޭނުންވާއިރުގައި، މި ރާއްޖޭގެ އާމްދަނީ އިތުރުކުރަން އެބަޖެހޭ. އެންމެ
ފަހަށް ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތައް ކޮށްގެން، ވަރަށް ބޮޑު ޗެލެންޖުތަކާ އެއްކޮށް ޓެކްސް ކަ ނޑައެޅީ. އެ ނެގި ޓެކްސްގެ
ސަބަބުން މި ރާއްޖޭގައި އަދި މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާތަނަށް މިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިރިއުޅެވެމުން މި
ދަނީ. އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ އެ ދުވަހުގެ އެ ޓެކްސް ނުނެގި ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން ތިބޭނީ ކޮންފަދަ ހާލެއްގަބާއޭ. ހަތަރު
ބިލިޔަނުގައި ތިބި ބައެއް މިއީ. މިއަދު އެބަ ލިބޭ 26 ބިލިޔަން ރުފިޔާ. ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުތަކުން އެއްވެސް ބުއްދިއެއް
ނެތޭ ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުކުރާނެ. ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުކުރާނެ އެއްވެސް ބުއްދިއެއް ނުވިސްނުނު. އެކަމަކު
ޚަރަދުކުރާއިރުގައި، ޚަރަދުކުރާއިރުގައި މޮޅެތި ވާހަކަ ދައްކާ. ބޮޑެތި ވާހަކަތައް ދައްކަނީ. ހަމައެކަނި ކުރާ ކަމަކީ،
179

ދައުލަތުގެ ކަރުދާސް ވިއްކައިގެން، ބޮންޑު ވިއްކައިގެން ދަރަނި ނަގަނީ. ދަރަނި ނަގާ ފަރާތްތަކަށް އެ ދަރަނި ދައްކަނީ
ވެސް ދަރަނި ނަގައިގެން. އެންމެ ފަހުން މި ދިމާވާ ގޮތަކީ މި ދަރަނިތަކުގެ އިންޓްރެސްޓަށް ދާ ފައިސާ ދައުލަތަށް ލިބޭ
އާމްދަނީން މި ދަނީ، ފައިބައިގެން މި ދަނީ. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ ގޮތުގައި މި ރާއްޖޭގެ ދަރަނި އެބައުޅޭ 6 ބިލިޔަން
ޑޮލަރު. 6 ބިލިޔަން ޑޮލަރުގައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީ އަށް މިއަދު ރާއްޖޭގެ ގަވަރުނަރު އެބަ ވަޑައިގަންނަވާ.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގިގެންދާނެ މި ރާއްޖޭގެ ދަރަނި އޮތްވަރު. ޗައިނާގެ ބޭންކުތަކުން ނަގާފައި ހުރި ދަރަނީގެ އަދަދު
މި ކިޔަނީ. 6 ބިލިޔަން. މީގެ މާނައަކީ 900 ބިލިޔަން ރުފިޔާ. ގާތްގަނޑަކަށް 1 ޓްރިލިއަން ރުފިޔާއަށް އެބަ އަރާ.
އެއް ޓްރިލިއަން އަކީ 1000 މިލިޔަން. 1000 މިލިޔަނަށް ވުރެ ރާއްޖޭގެ ދަރަނި ބޮޑުވެއްޖެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި
ކިޔަނީ، މިވެނި ތަނަކަށް ތިން ބިލިޔަން ދެވިއްޖޭ. އެއީ ދޮގު ވާހަކައެއް. މި ރާއްޖޭގެ ޙަޤީޤީ ދަރަންޏަކީ، އެއް
ޓްރިލިއަން ރުފިޔާ. 1000 މިލިޔަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ ހިސާބުތައް އޮޅުވާލަ އިގެން ދައުލަތުން ތިއްބަވާ
ބަޔަކު ދެއްކިޔަސް އެއީ ޙަޤީޤަތެއް ނޫން. ޗައިނާގެ އެކިއެކި ބޭންކުތަކަށް ދަރާފައި ހުރި ފައިސާ ދައްކާއިރު ، މި
ރާއްޖޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އަނބިދަރިން ވެސް ސަލާމަތްނުވެވޭނެ. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ކުރާ މަސައްކަތުން ދައްކާ
ފައިސާ މި ފައިސާއަކީ. ތިމަރަފުށީ ރައްޔިތުންނާއި، ވޭމަންޑޫ ރައްޔިތުން ކުރާ މަސައްކަތުން ވެސް ދައްކާ ފައިސާ
އެއީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް މިއީ. އެހެންވީމާ، ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުން ނޫން
ގޮތެއް ނެތް. ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. ފިކުރުކުރަން އެބަޖެހޭ. ބަލަން އެބަޖެހޭ. މި ރާއްޖޭގެ އާ މްދަނީ ހޯދޭނެ ވަސީލަތްތައް
އެބަހުރި. މިރާއްޖޭގެ ކަނޑުތަކާއި، ފަޅުތަކާއި، ފަޅުރަށްރަށާއި، މި ނޫން އެއްޗެއް މާތް اله އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
ދެއްވާފައެއް ނެތް. އެކަމަކު، އެތަންތަން ހެޔޮ ގޮތުގައި ބޭނުންކޮށްފިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާމްދަނީ މި ރާއްޖޭގެ
ނިސްބަތުން އާމްދަނީ ލިބޭނެ ގޮތްތައް އެބަހުރި އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އެކަމަކު، އެ ބޭނުންކުރާނެ ވަސީލަތްތައް
ބޭނުންކުރާނެ ގޮތް ނުކިޔާ؛ ކޮންމެ ދައުލަތަކުން އަރާ މި ދައްކަނީ ކޮރަޕްޝަނުގެ ވާހަކަ. ދަރާ އޮތް ވާހަކަ. ދައްކާއިރު،
އެއްޗެއް ލިބޭ ވާހަކައެއް ނުދައްކާ. ބައްލަވާ! އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ ޚަރަދު. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ލިބޭ އެއްޗެއް 5 މިނެޓު
ތެރޭ ވެސް ޚަރަދުކޮށްލެވިދާނެ. އެކަމަކު، 100 ރުފިޔާ ހޯދަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެއް ދުވަހު ހަތަރުދަމު ވަރަށް
މަސައްކަތްކޮށްގެން 100 ރުފިޔާ އަތަށް އަންނަނީ. ޚަރަދުކޮށްލަންވެއްޖެއްޔާ އެއީ 5 މިނެޓު. އެހެންވީމ، މިކަހަލަ
ކަމެއް ޚަރަދުކުރުމަކީ. ދެން ވައްކަންކުރުމާއި މަކަރާއި ހީލަތް ހެދުން މި ރާއްޖޭގައި އާއްމު ކަމަކަށް ވެފައި އޮތީ. މި
ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުތަކުން މި ކަންކަމަށް ވަނީ ރައްޔިތުން އަހުލުވެރިކުރުވާފައި ވަނީ. ރައްޔިތުން އާދަކުރުވާފައި ވަނީ.
މިކަންކަމެއް ނުހުއްޓޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަ ކީ ތިމަރަފުށްޓާއި ވޭމަންޑޫއަކީ، ޚާއްޞަކޮށް
ތިމަރަފުށްޓަކީ ތ. އަތޮޅު މެދުތެރޭގައި އޮންނަ ރަށެއް. ތ. އަތޮޅު މެދު ތެރޭގައި އޮންނަ ރަށެއް. ކޮޅަކުން އޮންނަނީ 6
ރަށް މީހުން ދިރިއުޅޭ. ތިމަރަފުށި އޮންނަނީ ބޮޑު ކަނޑުއޮޅިއެއް ލާފައި އޮންނަނީ. ކަނޑުއޮޅިއަކާ އެއްކޮށް އޮންނަ
ރަށެއް އެއީ. އަޅުގަނޑުމެން ކިޔަމުން މި އަންނަނީ، މި ރާއްޖޭގަ އި އާމްދަނީ ހޯދާނެ ވަސީލަތް ގިނަކުރާ ވާހަކަ.
180

އާމްދަނީ ހޯދޭނެ ވަސީލަތް އިތުރުކުރާ ވާހަކަ. ކުރެ ވޭނެ ބައިވަރު ކަންތައްތައް އެބަހުރި. އާމްދަނީ ލިބޭނެ ބައިވަރު
ކަންތައްތައް އެބަހުރި. ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ އަތޮޅެއްގަ އި ކީއްވެތޯ ސީޕޯޓެއް ނުހަންދަންވީ؟ ކޮންމެ އަތޮޅެއްގަ އި ސީޕޯޓެއް
ބޭއްދެންޖެހޭނެ. ކޮންމެ އަތޮޅެއްގަ އި އެއަރޕޯޓެއް ބައިންދާ ފަދައިން. އޭރަކުން ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ނާންނާނެ މާލެއަށް
އަގުބޮޑުކޮށް އެއްޗެހި ގަންނާކަށެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޑައިރެކްޓުކޮށް އިންޕޯޓުކުރެވޭނެ. ކީއްވެތޯ ވަސީލަތް
ޤާއިމުނުކުރެވެންވީ؟ އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ސަރުކާރުން މި ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ
އަތޮޅޭއްގައި ސީޕޯޓެއް ބޭންދުމަށް. މަދުވެގެން 5000 ޓަނުގެ ބޯޓެއް ކައިރިކުރެވޭވަރުގެ ޕޯޓެއް އޮންނަންޖެހޭނެ.
ބައްލަވާ! މިގޮތަށް މިކަން ކުރީމަ އިންޑިއާއިން ގެންނަ ފިޔާ، ބިހާއި އަލުވި ފަދަ އެއްޗެހި، މާލެއިން 250 ރުފިޔާއަށް
ގަންނަ އެއްޗެހި ރާއްޖެތެރޭ ރަށްރަށުން ލިބޭނެ، އަމިއްލަ ރަށުން ލިބޭނެ 150 ރުފިޔާއަށް ބަސްތާ ގަންނަން. 120
ރުފިޔާއަށް ބަސްތާ ގަންނަނަން. ދެގުނަ ކުޑަވެގެންދާނެ. މާލެއަށް ޑިޕެންޑުވުން ކުޑަވާނެ. މާލެއަށް ތޮއްޖެހުން ކުޑަވާނެ.
ރާއްޖެތެރެއިން މާލެއަށް އައިސް ތޮއްޖެހި، މި ކަންތައްތައް މި ހިނގަނީ އެ މީހުންނަށް އުޅެވޭނެ ގޮތެއް ނެތީމަ.
ވަސީލަތް ނުދެއްކީމަ. ބަޖެޓުތައް ހަދާއިރުގައި ރާއްޖެތެރޭގެ އާމްދަނީ ލިބޭނެ ވަސީލަތް ޤާއިމުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ނުކިޔާ.
ވަސީލަތް ޤާއިމުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ނުކިޔާ. އެ މީހުންނަށް ވަޒީފާތައް ދޭނެ ފުރުޞަތު؛ އެ ވާހަކައެއް ނުދައްކާ.
އެހެންވީމާ، ރާއްޖެތެރޭގައި ވެސް ވަޒީފާތަކުގެ ފުރުޞަތާއި، އާމްދަނީ ހޯދުމުގެ ފުރުޞަތު އޮންނަންޖެހޭނެ. ހަމައެކަނި
ލިބޭހާ އެއްޗެއް މާލެއަށް އަރައި މި ތަން ތޮއްޖައްސައި، މިތަން ކުރިއެރުވުން މި އޮންނަނީ. ރައީސް ޔާމީނުގެ ޕޮލިސީ
ދަމަހައްޓައިގެން ޤައުމެއް ކުރިއެއް ނާރާނެ. ނާރާނެ ކުރިއެއް. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭތީ މި ބުނީ. ހަމައެކަނި ވިސްނަވަނީ
މާލޭގައި އިމާރާތްތައް ހަދައި، މާލެ ކުރިއަރުވަން. މި ރާއްޖޭގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށްފުށުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރަށްފުށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ބަލަން އެބަޖެހޭ. އެ މީހުންނަށް ދިރިއުޅޭނެ ގޮތް ސަރުކާރުން ދައްކަން އެބަޖެހޭ. ސަރުކާރުގެ
ޒިންމާއެއް އެއީ. އެ މީހުންނަށް ދިރިއުޅެވޭނެ ގޮތްތައް ތަނަވަސްކޮށްދޭންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުގެ ވިސްނުން
ރަނގަޅުކޮށްގެން، މި ރާއްޖޭގެ މީހުންނަށް، މި ރާއްޖޭގައި ކިޔަވައިގެން ތިބި މީހުން އެ ތިބީ. މޮޅެތި މީހުން އެ ތިބީ.
މިއީ މީގެ 20 އަހަރު ކުރިއެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންސާނީ ވަސީލަތް ޤާ އިމުވެފައި އޮތީ. އެކަމަކު އިންސާނީ
ވަސީލަތް ގާއިމުވެފައި އޮތަސް، އެ ޤާއިމުވެފައި އޮތް އެތީގެ ބޭނުމެއް ނުކުރޭ. ކިޔަވައިގެން އަންނަ ކުއްޖެއް ވެއްޖެއްޔާ
އެ ކުއްޖާއަށް ވަޒީފާ ލިބޭނެ ފުރުޞަތެއް ނުދޭ. ރަނގަޅަށް ކިޔަވައިގެން އަންނަ ކުއްޖެއް ވެއްޖެއްޔާ އޭނަ ހުންނަނީ
ބާކީވެފައި ހުންނަނީ. ސަރުކާރުގެ ވިސްނުން ފަގީރުކަމުން ދިމާވާ ގޮތް މިއީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެން މި ދައްކަނީ ހާޑް
ކަރަންސީގެ ވާހަކަ. ކޮބައިތޯ ހާޑް ކަރަންސީ ހޯދަން؟ ކޮންކަމެއްތޯ؟ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ، އަޅުގަނޑުމެން ގެ
އުފެއްދުންތެރިކަން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަސީލަތްތައް ވިއްކައިގެން ލިބޭ ފައިސާ ރޯނުބައިކޮށް ބޭނުންކުރަނީ. 7 ބިލިއަން،
7 ބިލިއަން ޑޮލަރު މި ސަރުކާރަށް، މި ދައުލަތަށް އަހަރަކު ވައްދާ. އެކަމަކު ފޮތްތަކުން ފެންނަ ގޮތުގައި، ފޮތްތަކުން
ފެންނަ ގޮތުގައި ދޮޅު ބިލިއަން ޑޮލަރު ވެސް ނުވައްދާ. ފޮތްތަކުން ފެންނަ ގޮތުގައި ދޮޅު ބިލިއަން ޑޮލަރު ވެސް
181

ނުވައްދާ. 7 ބިލިއަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު މި ޤައުމުގެ، މި ޤައުމުގެ ވަސީލަތްތައް ވިއްކައިގެން މި ޤައުމަށް ވަދޭ.
މައްސަލައަކީ ވަންނަ ވަރަކަށް ވަނުމުގެ ކުރިން ޤަ އުމުން ބޭރުކުރަނީ. ޤައުމަށް ވަނުމުގެ ކުރިން ޤަ އުމުން ފައިސާ
ބޭރުކޮށްލާ. އެހެންވީމާ، އެމް.އެމް.އޭ ކަހަލަ މުއައްސަސާތަކުން މި ކަންކަމަށް އެބަ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރަންޖެހޭ. ހަރުދަނާ
ނިޒާމެއް ޤާ އިމުކުރަންޖެހޭ. މި ރާއްޖެއަށް ވަންނަ ފައިސާ ކޮބައިތޯ ބަލަން އެބަޖެހޭ. އެހެ ންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި
ވާހަކަދައްކަން، ދެން ނެތް ސަލާމަތެއް ނެތް. މި ޤައުމު ސަލާމަތްވާކަށް ނެތް ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ޤައުމު ގެ
ދައުލަތުގައި ނެތް ރައީސް ޔާމީން ދައުލަތް ދޫކޮށްލާފައި ދިޔައިރު އެކައްޗެއް ވެސް ނެތް. ރޯބުހުތާނު ދޮގު ހެދީ.
ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވައިލާފައި ހުރީ. ޖީ.އެމް.އާރަށް ފައިސާ ދައްކަންވެގެން، އެއަރޕޯޓު ކުންފުންޏަކުން ނޫން ފައިސާ
ދެއްކީ. ބޮންޑެއް ވިއްކާލީ. ދައުލަތުގެ ނަމުގައި ކަރުދާސްކޮޅެއް ވިއްކާލީ. ވި އްކައިލާފައި ޖީ.އެމް.އާރަށް ފައިސާ ދެއްކީ.
އެހެންވީމާ، އެ ބޮންޑު ވިއްކާލި ފައިސާއަށް މިހާރު އެއަރޕޯޓަ ށް ލިބޭ ފައިސާއިން ލާރިކޮޅުކޮޅު ނުދައްކާ ކަމެއް ނޭނގެ.
އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ ޚަޒާނާގައި ވެސް ނެތް އެއްޗެއް. ދައުލަތުގެ ޚަޒާނާގައި ހުރި އެއްޗެހި ނަގައި، ނަގަމުން
ނަގަމުން، ނަގަމުން، ނަގަމުން ގޮސް ހުސްކޮށްފައި އޮތީ. 98 ބިލިއަން ޑޮލަރު، 98 ބިލިއަން ޑޮލަރު ފޮނިކަނޑާފައި އެ
ވިދާޅުވަނީ ، ތިމަން މިހާރު ވެއްޖޭ ސޮވެރިން ފަންޑެއް ހުޅުވާފަ. 98 މިލިއަން ޑޮލަރު ހުންނާނޭ. 98 މިލިއަން ޑޮލަރު
ކޯއްޗެއްތޯ ދައުލަތަކަށް ބަލާއިރު. އެވެސް ހުރި ކަމެއް ނޭނގެ. އެވެސް ހިސާބުތަކުން ދައްކަނީ. ރަނގަޅަށް ބަލައިފިއްޔާ
ލިޔެފައި ވެސް ނޯންނާނެ. ތި އަދަދުގެ 20% ވެސް ނޯންނާނެ. ފެންނާކަށް ނޯންނާނެ. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ
ކަންތައްތައް ހުރީ މި ދަރަޖައަށް ގޮއްސަ. އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކާއިރުގައި، ރައްޔިތުންގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި،
ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަކަށް އަރަމުންދާއިރުގައި ވިސްނަންޖެހޭ. އެއްވެސް މީހަކަށް ދާއިމަށް ނުހުރެވޭނެ ވެރިކަމުގައި.
ގައިމު ހުރެވެންޏާ ރައީސް ޔާމިނަށް ހުރެވޭނެ ނޫންތޯ. ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ހައްޔަރުކޮށް، ހިތަށްއެރިހާ މީހަކު
ޖަލަށްލައި، ދެއަތް ފުރަގަހަށް ލައި ބަނދެ، ތުންބަނދެފައި ބޭތިއްބީ، ކުކުޅުތަކެއްހެން ބަނދެފައި ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ
ލީޑަރުން ބޭތިއްބީ. ސިޔާސީ މީހުން ބޭތިއްބީ. ކުރެވުނުތޯ އުމުރަށް؟ ނުކުރެވުނު ވެރިކަމެއް. ނުކުރެވޭނެ. ދެންވެސް
ނުކުރެވޭނެ. ދެން އަރާ ވެރިޔަ ކަށް ވެސް ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ހަންމަތަނުކުރެވޭނެ އެގޮތަކަށެއް. އެހެންވީމާ، ބަލަންވީ
އެކަމެއް ނޫން. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ކުރިއެރުން ހޯދައިދޭން ވެރިން ވަޑައިގަންނަވަނީ. އެކަން ކުރަންވީ. ހަމަ
ވެރިކަމަށް އަރާވަޑައިގަންނަވާފައި މަޑެއް ނުވޭ، ތިމަންނަ ރައްޔިތުން ހައްޔަރުކުރާނަމޭ. އެވެނި މީހެއް ހައްޔަރުކުރާނަމޭ.
ހައްޔަރުކޮށްގެންނޭ ވެރިކަން ކުރާނީ. ނުކުރެވޭނެ އެގޮތަކަށެއް. 30 އަހަރު ރައީސް މައުމޫން ވެރިކަންކުރެއްވި. ހަމަ
އެމަނިކުފާނު ވެސް ހަމަ ދު ވަސް ޖެހުނީ ފައިބާވަޑައިގަންނަވަންޖެހުނީ. ރައީސް ނަޝީދު 5 އަހަރުގެ ވެރިކަމަށް
ހުވައިކުރެއްވީ. 3 އަހަރު ވެރިކަންކުރަން ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ކެތްނުކުރެވުނު މިތާ އުޅޭ ބަޔަކަށް. އެކަމަކު ރައީސް
ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުގައޭ މި ދައުލަތް ދެމެހެއްޓުނީ. މިހާތަނަށް މި ދައުލަތް ދެމެހެއްޓުނީ ރައީސް ނަޝީދު...
182

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް 15 މިނެޓު އަރުވާ ހަމަ؛ 15 މިނެޓު ވަގުތު ހަމަވެގެން އެ
ދިޔައީ އިނގޭތޯ. އެހެންކަމުން ، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ މަޖިލީހުގެ ހެނދުނު ދަންފަޅީގެ ހުސްވަ ގުތުކޮޅަށް.
ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުގެ ލިސްޓުގެ ކުރިމަތީގައި އެބަ އޮތް 10 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އެހެންކަމުން،
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަދައްކަވަން އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފެށޭއިރަށް
ވަޑައިގެންދެއްވުމަށް ދަންނަވަމުން، މިހާހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެން ހުސްވަގުތުކޮޅު ކުރިއަށްދަނީ. 11 ޖަހާއިރު މަޖިލީހުގެ
ޖަލްސާ ދެން ފެށޭނީ.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު 10:35 އިން 11:01 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެން 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ބަހުސް
ކުރިއަށް ގެންދާއިރުގައި ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަ ން މި ޖެހެނީ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ޝާހިދަށް.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ލަފާކުރާ ބަޖެޓު ހުށަހެޅިގެން
ބަހުސްކުރެވެމުންދާއިރު، މިއަދު މިއީ މި ބަޖެޓުގެ ތިންވަނަ ދުވަސް. ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ބަޖެޓާ
ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވައިފި. މުޅި މަޖިލީހުގެ ރޫހަށް ބަލާއިރުގަ އި މި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
ހަވާލުވާނެ ފަރާތެއް ނެތި، މުޅިން އެހެން ދިމާލަކަށް ދާ ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި
ވާހަކަފުޅުދައްކަވަނީ. އެހެންކަމުން، މިއީ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއްކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓުގެ ވާހަކަދެކެވޭ އިރުގައި އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ
ވެސް ގޮވާލަނީ ގާނޫނު އިޞްލާޙުކޮށްގެން ނަމަވެސް، ނުވަތަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު އިޞްލާޙުކޮށްގެން
ނަމަވެސް މި ބަޖެޓު އަލުން އަނބުރާ ފޮނުވައިލެއްވުމަށް. މިހެން ދަންނަވާލަން މި ޖެހެނީ ޖަޒީރާ ރާއްޖޭގެ ޖަޒީރާ
ކެމްޕެއިނަކަށްފަހު ރާއްޖެއަށް، ދިވެހި ރައްޔިތުން ނިންމެވީ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ވެރިކަން ގެނައުމަށް. މިއީ
ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އުންމީދަކާއެކު، އެ ރައްޔިތުން ޖަޒީރާވަންތަ ރާއްޖެއެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ވޯޓުދެއްވައިގެން
ވަޑައިގެންނެވި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެއް. އެހެންކަމުން، ރަ އްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އުންމީދެއް މި ވަނީ މި ބަޖެޓާ
183

ގުޅިފަ. އެހެންނަމަވެސް ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވެގެން މި ދަނީ، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ސަރުކާރަށް
ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ވިދާޅުވަނީ ، މި ބަޖެޓުގައި އެ ބޭފުޅުންގެ އެ އްވެސް ބައެއް
ހިމެނިފައިނުވާ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެބަ ވިދާޅުވޭ 100 ދުވަހުގެ ބަޖެޓަށް މި
ބަޖެޓުގެ ނިސްބަތުން ވަރަށް ކުޑަ އަދަދެއް ހިމެނިގެންދިޔަ ކަމަށް. އެއީ ގާތްގަނޑަކަށް 650 މިލިއަން ރުފިޔާ.
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، 100 ދުވަހުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ދަރިވަރުންގެ ހެނދުނު ނާސްތާއާއި، 5 ހާސް
ހެލްމެޓާއި، މިސްކިތްތައް އޭސީކުރުން؛ ހަމައެކަނި މިވަރަކުން ނުފުދޭނޭ. ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން؛ އާދެ! ރައީސް ޔާމީންގެ
ސަރުކާރުން މި ވަނީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ތަރައްޤީ ގެނެސްދެއްވާފަ. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ދުވަހަކު ވެސް ނުދެކޭ
ފަދަ ބޮޑު، ބިޔަ މަޝްރޫޢުތަކެއް މި ވަނީ ރާއްޖޭގެ އެކި ހިސާބުތަކުގައި ގެނެސްދެއްވާފަ. މިއީ އޮޅުވައިލެވޭނެ ކަމެއް
ނޫން. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ ހޮޅުދޫއަށް، މި ބަޖެޓަކީ މިއީ ޖެއްސުމެއް. މިހެން
ދަންނަވާލަންޖެހެނީ ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން؛ އާދެ! ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރު ކާރުން ހުޅުދޫގެ ރައްޔިތުންނަށްޓަކައި މި
ވަނީ ވަރަށް ގިނަގުނަ ކަންތައްތައް ކޮށްދެއްވާފަ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑު ހިތާމަޔާ އެއްކޮށް ފާހަގަކުރަން މި
ޖެހެނީ މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް؛ މި 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި؛ އާދެ! ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން
ފައްޓަވާފައި އަދި ނުނިމި ހުރި ވަރަށް ގިނަ މަޝްރޫޢުތައް އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، މިއިން އެއްވެސް ކަމަކަށް
ބަޖެޓުގައި ބަޖެޓުކުރެވިފައި ނެތްކަމީ ހުޅުދޫގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އާދެ! މިއަދު އަޅުގަނޑު މި
ގޮވާލަނީ، މިހެން މިކަންތައް ދިޔުމުގެ ސަބަބަކީ، އައްޑޫ ސިޓީ، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އައްޑޫސިޓީގެ ރައްޔިތުން މި ވަނީ
ރައީސް ޔާމީން ސަރުކާރުން ގެނެސްދެއްވި ތަރައްޤީ ބަލައިނުގަނެ، އިންސާފަށް ވޯޓުދެއްވާފަ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު
ހަމަ މިއަދު ގޮވާލަން އިންސާފު ލިބެނީ ހަމައެކަނި 4 ލީޑަރުންނަށްތޯ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން،
ކޮބައިތޯ ދިއްގަރު ދާއިރާގެ ކުރީގައި މި ގޮނޑީގައި ހުންނެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޒިމް؟ އެމަނިކުފާނަށް
އިންސާފު ލިބިގެންދާނީ އެ މަނިކުފާނު ވެސް މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ވެދެވަޑައިގެން މިތާނގައި އިތުރު ގޮނޑިއެއް
ބަހައްޓައިގެން ނަމަވެސް، އެ މަނިކުފާނަށް ދިއްގަރު ދާއިރާ ތަމްސީލުކުރެވެންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫކުރަން.
ހަމައެއާއެއްކޮށް އައްޑޫސިޓީގެ ހުޅުދޫމީދޫގެ ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުންގެ ލޯބި ލިބިފައިވާ ކުރީގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ
ފަނޑިޔާރު، އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުاله ސަޢީދާއި، ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ޙަމީދު ދެބޭފުޅުންނަށް އިންސާފު ލިބިގެންދާނީ
އެ ދެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެން. އެހެންނޫނީ، އިންސާފެއް
ނުލިބޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ އިންސާފު ލިބިގެންދިޔައީ 4 ލީޑަރުންނަށް. އޭގެތެރެއިން އެއް ބޭފުޅަކީ
މިއަދު ޤައުމުގެ ހޯމް މިނިސްޓަރު. އަނެއް ބޭފުޅާއަކީ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ރައީސް. މިހެން މިކަމެއް ނުވާނެ. މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގަބޫލުކުރުމެއް ނޫން. އިންސާފު ލިބެންޖެހޭނީ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ހަމަހަމަކަމާ އެއްކޮށް.
އަދި ހަމައެހެންމެ މި އިންސާފަށް ދަތުރުކުރިދަތުރުކުރުމުގެ ތެރޭގައި ދެއްކި ވާހަކަތައް ކޮބައިތޯ؟ ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ
184

ރަށަކަށް ހަމަހަމަ އުސޫލުން ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުންނާ ބައްދަލުކުރައްވާފައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ކޮށްދެއްވާނެ
ކަމަށް ވިދާޅުވެ، މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންނުދިއުމަކީ މިއަދު ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ކަންބޮޑުވާ
ކަމެއް. އާދެ! ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އައްޑޫ ސިޓީގެ ތަރައްޤީއަށް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ކޮށްދެއްވާނެކަމުގެ ވާހަކަ
އެބަދެކެވޭ. 800 އެނދު އިތުރުކޮށް، ތިން ރަށް ހިއްކައި، ޕްލާސްޓިކުން މަގެއް އަޅުއްވައި ދެއްވާނެ ވާހަކަ ވެސް އެބަ
ދައްކަވާ. މިއީ އުފާވެރި ޚަބަރެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ މުޅިން އަލަށް މި އަޑުއެހީ ޕްލާސްޓިކުން މަގެއް
ހައްދަވާ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު މީގެކުރިން އަޑުއަހަނީ ޕްލާސްޓިކުން ބޫޓާއި، ޖޯޒީއާއި މި އެއްޗެހި ހަދަމުންދާ ވާހަކަ.
އެކަމަކު އެކަމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު އުފާކޮށް، ހަމަ އެ ސަރުކާރަށާއި އެ ބޭފުޅުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އާދެ!
ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދު މި ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް އުފުލިގެންގޮސްފަ. މިކަން މިގޮތަށް ދިމާވާންޖެހުނީ، ރައީސް ޔާމީންގެ
ސަރުކާރުން ރައްޔިތުން ނޭދޭ ކަންތައްތައް ވެސް އެ ރަށްރަށަށް ވަޑައިގެން އެ ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީއަށްޓަކައި މި ވަނީ
ކޮށްދެއްވާފަ. ބުރިޖުގެ ވާހަކަ ދައްކަވާއިރު، އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުން މި ވަނީ ބުރިޖަށް އުއްމީދުކޮށްގެން. މިއީ
ހުވަފެނެއް ނޫން. ރައީސް ޔާމީން ވަނީ ބުރިޖު އުޅުއްވޭނެކަމާއި، ބުރިޖު އަޅުއްވައިދެއްވާނެ ކަމާއި، ބުރިޖުގެ
އިންޖިނިއަރުންނާއި ބުރިޖަށް ފައިސާ ލިބޭނެކަން ޔަޤީންކޮށްދެއްވާފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިއަދުގެ ސަރުކާރަށް
ގޮވާލަން، ރައީސް ޔާމީން 2018ގެ އިންތިޚާބުގައި އައްޑޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެފައިވާ ވަޢުދެއް، އަދި އެކަން ކޮށްދެއްވާނެ
ކަމަށް އެ މަނިކުފާނު ވަނީ ވިދާޅުވެފަ. ބުރިޖެއް އަޅުއްވައިދެއްވާނެ ވާހަކަ. މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި މި ބުރިޖުގެ ވާހަކަ
ނެތުމަކީ އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. މިއީ އައްޑޫގެ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދެއް. އައްޑޫގެ އެއަރޕޯޓު
ތަރައްޤީކޮށް، ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ހިނގަމުންދިޔައިރު އައްޑޫގެ މަސްވެރިން ވަރަށް ކަންބޮޑުވި. އެ އީ އެ
މަސްވެރިންނަށް އެންވެރިކަމަށް ދަތިވެދާނެ ފަދަ ކަމެއް ދިމާވެދާނެ ކަމަށްޓަކައި. އެހެންނަމަވެސް މިއަދު، މިއަދުގެ
ސަރުކާރުން 3 ރަށް ހިއްކާ ވާހަކަދެއްކުމަކީ މިއީ އަނެއް ކާވެސް އައްޑޫގެ މަސްވެރިން ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް.
އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ ކަމަކަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ މިއަދުގެ ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން، ވަރަށް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު، ތެދުވެރިކަމާ އެއްކޮށް، އައްޑޫގެ ރައްޔިތުން ހަމައެކަނި އަނގަބަހުން ބުނެލާ ބަހަކުން
ހައްދާލައިގެން ފުދޭކަށްނެތޭ. ބައްލަވާ! ކެބިނެޓު ހިމެނިގެންދިޔަ ގޮތް. އަޅުގަނޑު ނުދަންނަވަން ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ އަތޮޅަކު
ކެބިނެޓު މިނިސްޓަރުން ހަމަޖެހިގެންދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު އެހެން ދަންނަވަނީއެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އައް ޑޫގެ
ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އުއް މީދެއް މި ސަރުކާރަށް އެ ބޭފުޅުން ވޯޓުދެއްވީ ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދަކާ އެއްކޮށް. ވަރަށް
ބޮޑު ޕަސެންޓޭޖެއް ލިބިގެންދިޔަ އައްޑު އަތޮޅުން މިއަދުގެ ސަރުކާރަށް. އެހެންނަމަވެސް، އައްޑޫގެ ރައްޔިތުންނަށް
މިއިން އެއްވެސް ކަމަކުން އުފާވެރި ޚަބަރެއް ލިބިގެންނުދޭ. އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން، މީގެ ކުރީގައި ރައީސް މައުމޫނުގެ
ސަރުކާރުން އައްޑޫ ސިޓީ ތަރައްޤީކުރެއްވީ، ނޫނީ އައްޑޫ އަތޮޅު ތަރައްޤީކުރެއްވުމަށް (އޭ.ޑީ.އޭ) އައްޑޫ ޑިވަމޮޕްމަންޓު
އޮތޯރިޓީއެއް ޤާއިމުކުރެވިގެންދިޔަ. އެހެންކަމުން، މިއަދު އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން މި ސަރުކާރަށް އައްޑޫ އެއީ ވަކި
185

މިނިސްޓްރީއެއް ގޮތަށް ހައްދަވާފައި ނަމަވެސް، އައްޑުއަށް އިތުރު މިނިސްޓަރުން ލައްވާފައި ނަމަވެސް އައްޑުއާ ދޭތެރޭ
އިހުމާލުނުވުމަށް. މިއީ ވަރަށް ގިނަ؛ އާދެ! ރާއްޖޭގެ ދެވަނައަށް އެންމެ ގިނަ އާބާދީ އެކުލެވިގެންވަނީ އަ އްޑު އަތޮޅަށް
ކަމަށް ވާތީވެ އައްޑޫ ރައްޔިތުންގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އަދި ހަމައެއާއެކު، އައްޑޫ ސިޓީ؛ އާދެ އަދި އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާގައި ފެށިފައިވާ ގިނަ މަޝްރޫޢުތައް، ނުނިމި ހުރި ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ވާހަކަ މި ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިގެންނުދިއުމަކީ އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން މި ވަނީ އައްޑު
އަތޮޅު ހުޅުދޫގައި ޒަމާނީ ފެންވަރުގެ ކުނި މެނޭޖުކުރުމުގެ ވޭސްޓްމެނޭޖްމަންޓު ސެންޓަރެއް ޤާއިމުކޮށްދެއްވާފަ. ފެނާއި
ނަރުދަމާގެ ޚިދުމަތް މި ވަނީ ފޯރުކޮށްދީފަ. އައްޑު އަތޮޅަކީ މަސްވެރި އަތޮޅެއް. މަސްވެރިންނަށްޓަކައި އައްޑޫ ފިޝަރީޒު
ކޮމްޕްލެކްސް އައްޑުއަތޮޅު ހުޅުދޫމީދޫގައި މި ވަނީ ޤާއިމުކޮށްދެއްވާފަ. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އެ
މަސްފެކްޓަރީ އިތުރަށް ފުޅާކޮށް، ހިންގޭނެ އެއްވެސް ކަހަލަ ކަމެއް ފެންނަންނެތުމަކީ އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެ އް. އަދި
ހަމައެހެންމެ، އެ ބަނދަރަށް ވަދެ ނިކުމެ ދަތުރުކުރާ އުޅަނދުފަހަރަށް ވަދެވޭނެ ގޮތެއް ނެރު ފުންކޮށްދިނުމާއި، އައްޑޫ
ސިޓީގެ ހުޅުދޫގެ މަސްވެރިންނަށްޓަކައި އާ ބަނދަރެއް އެކުލަވައިލުމަކީ އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ
ކަމެއް. އަދި ހަމައެހެންމެ، އަ އްޑޫ ސިޓީ ހުޅުދޫ މީދޫގައި ޒަމާނީ ފެންވަރުގެ މިސްކިތެއް ޤާއިމުވެގެންދިއުމަކީ ވެސް އެ
ދެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވެފައިވާ ކަމެއް. އައްޑޫ ސިޓީގެ ހުޅުދޫގެ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތައް
އެކުލެވިގެންދިޔައީ 2013 ވަނަ އަހަރަށް އުފެދިގެންދިޔަ ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން. މީގެ ކުރީގައި ހުރިހާ
ސަރުކާރުތަކުން ބާކީކޮށްފައި އޮތް ހުޅުދޫ އަދި މީދޫއަށް އުއްމީދުތަކެއް ލިބިގެންދިޔައީ ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުންކަން
އަޅުގަނޑު މިއަދު ވެސް ފާހަގަކޮށް، އުފަލާއެކު އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ރައީސް ޔާމީނަށާއި އެ މަނިކުފާނުގެ
ސަރުކާރަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު އަދާކުރަން. އާދެ! މި ހުރިހާ ކަމެއް ވަރަށް ގާތުން ބެއްލެވި
އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސާލިޙްގެ ކެމްޕޭން ދަތުރުފުޅުތަކުގައި. އަދި އެކިއެކި ޓީމުތަކުން އައްޑޫ ސިޓީއަށް ވަޑައިގެން
ރައީސް ޔާމީން ސަރުކާރުން އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްނުދެއްވާ ވާހަކައާއި، ނުނިމި ހުރި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އިތުރަށް
ކޮށްދެއްވާނެ ވާހަކަ އަޑުއިވިގެންދިޔަ. އަޅުގަނޑު ވެސް އުއްމީދުކުރިން. އަދި ހަމައެހެންމެ، މިއަދު ވެސް އަޅުގަނޑު އެ
މަނިކުފާނަށް އިޙްތިރާމާއެކު މަރުޙަބާއާއި ތަހުނިޔާ ދަންނަވަން . މިއީކީ ފާޑުކިޔުމެއް ނޫން. މިއީ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި
އަޅުގަނޑު އުފުލާ އަޑެއް. މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަން އެބަޖެހޭ. މިއީ ކޮންމެ ސަރުކާރެއް އޮތްކަމުގައި ވިޔަސް،
މީގެ ކުރީގައި މި ވާހަކަ ނުދައްކާހުރީ މި ވާހަކަ ނުދެއްކިކަ މުގައި ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަރައްޤީ މަޝްރޫޢުތައް
ފެށިގެން ކުރިއަށްދާ މިންވަރު ފެންނާތީވެ. އައްޑޫ ސިޓީގެ ހުޅުދޫގެ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ތިން ބައިކުޅަ ދެ ބައި
ރައްޔިތުން މި ވަނީ ހިޖުރަކޮށްފަ. މިކަން މިގޮތަށް ދިމާވީ ކުރީގެ ސަރުކާރުތަކުން އިހުމާލުވުމުގެ ސަބަބުން. އެ ރަށުގެ
ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތުގެ އެންމެ ކުޑަ މިންވަރު ވެސް ލިބިގެންނުދިއުމުގެ ސަބަބުން ރަށް
ދޫކޮށްލާފައި ރަށުން ހިޖުރަކުރަންޖެހުނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އުއްމީދުތަކެއް ލިބިގެންދިޔައީ
186

ނިމިދިޔަ ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުންކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ޒަމާނީ ފެންވަރުގެ ކުޅިވަރުކުޅެވޭނެ ކޯޓުތަކާއި،
ސްޕޯޓްސް އެރީނާގެ އެކިއެކި ބައިބައި ހިމެނިގެން ކުރިއަށްދާ ކުޅިވަރުގެ އެކިއެކި ކަންތައްތައް ވެސް ވަނީ ރައީސް
ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން ޒުވާނުންނަށްޓަކައި ޤާއިމުކޮށްދެއްވާފަ. އަދި ހަމައެހެންމެ، މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވެގެން
މި ދަނީ ވަރަށް ކުޑަ އަދަދެއް. ގާތްގަނޑަކަށް 4.5 މިލިޔަން ރުފިޔާ. މީގެތެރޭގައި ހިމެނޭ، ހުޅުދޫ ސުކޫލުގައި ހަތަރު
ކްލާސްރޫމް އިތުރުކުރުމާއި، ހުޅުދޫމީދޫގެ ޞިއްޙީ މަރުކަޒު އަޕްގްރޭޑުކުރުމުގެ މަސައްކަތަށް؛ މިއީ ވަރަށް ކުޑަ އަދަދެއް.
ހަމައެއާއެކު، ސީ-އެމްބިއުލާންސް މިހާރު މި އޮތް ގޮތުން ބަދަލުކޮށްލަން އެބަޖެހޭ. އެހެނީ ބަލިމީހަކު ބަލިވެގެން ޞިއްޙީ
މަރުކަޒަށްދާ ހިނދު މި އެމްބިއުލާންސް މި އޮންނަނީ އެމް.އެން.ޑީ.އެފްގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި. މި ދުއްވަން ހުންނަނީ
އެމް.އެން.ޑީ.އެފްގެ ބޭފުޅެއް. އެހެންކަމުން، ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު އެ ބަލީމީހާ ހިތަދޫއާ ހަމައަށް ނުވަތަ އާސަންދަ
ހަމަޖެހިގެން އާސަންދައިގެ ދަށުން ލޯންޗު ހަމަޖައްސަން ބަލާއިރު، މިކަމުގެ ދަތިތައް ވަރަށް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު މިއަދުގެ ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން، ރައްޔިތުންގެ މި އެދުންތައް ވަރަށް ގާތުން
ބައްލަވައި، މި ހުރިހާ ކަމެއް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެން ނޫނީ އަލުން އެކުލަވައިލާ ބަޖެޓެއްގެ ތެރެއިން މިހުރިހާ ކަމެއް
ހިމެނިގެންދިއުމަކީ މިއީ ހުޅުދޫގެ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރާއްޖޭގެ އެކި ހިސާބުތަކަށް
ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް މި ވަނީ ފެތުރިފަ. ހަމައެކަނި 100 ދުވަހުގެ ބަޖެޓަކުން މިދަންނަވާ ހެލްމެޓާއި، ހެދުނުގެ
ނާސްތާއާއި ، މިސްކިތްތައް އޭސީކުރުމަކުން ރައްޔިތުންނަށް ނުފުދޭނެ. ރައްޔިތުން މި ވަނީ އެއަށްވުރެ މާ ބޮޑު ބިޔަ
މަޝްރޫޢުތައް ފެނި، އަތުން ހިފޭ ހިސާބަށް އެ މަޝްރޫޢުތައް ގެނެސްދެއްވާފަ. މިސްކިތްތައް އޭސީކުރައްވާ ވާހަކަ
ދައްކަވާއިރު، މީގެ ކުރީގައި އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން މި ވަނީ ރާއްޖޭގެ އެކި ހިސާބުގައި އެކި ރަށްރަށުގައި މިސްކިތްތައް
އޭސީކޮށްދެއްވާފަ. އެހެންނަމަވެސް، ކަރަންޓުބިލު ދައްކަން މި ޖެހެނީ އޭސީކުރައްވާ ބޭފުޅަކު. މިއީ ވެސް ވަރަށް ބޮޑު
ބުރައެއް. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން މިއަދު ސަރުކާރަށް، އޭސީ ކުރުމާއެކު އަދި ހަމައެހެންމެ ކުރީގެ
އޭސީކޮށްފައި ހުރި މިސްކިތްތަކުގެ ބިލުތައް ވެސް އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް ގެންގޮސް އިސްލާމިކް
މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން މި ބިލުތައް ދެއްކޭނެ އިންތިޒާމު ޤާއިމުކޮށްދިނުމަށް. އާދެ! ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު މިހާރު މި
ވަނީ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގައި މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ވާހަކަދައްކަވަމުން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަނީ
މިހުރިހާ ވާހަކައެއ އަޑުއައްސަވައި، މި ހުރިހާ ކަމަކަށް ހައްލެއް އަންނާނެ ކަމަށް. އަދި ހަމަ އެހެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީން
ދިރާސާކުރެއްވުމަށްފަހު އަލުން އަނބުރާ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް އަންނައިރުގައި އަޅުގަނޑާއި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ
މި އެދޭއެދުންތައް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަން. އެހެންކަމުން އެފަދަ ފުރުޞަތަކަށް
އެދި އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ކުރުކޮށްލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
187

އަލިފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިނަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
އަލިފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާއިރު
އަޅުގަނޑަށް މި ފަހަރު ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ އުންމީދެއް އެބަލިބޭ އިނގޭތޯ. އެހެން މިދެންނެވީ، ފާއިތުވެދިޔަ 4 އަހަރު
އަޅުގަނޑަށް، ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑު މި ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާއަށް ވަރަށް ކުޑަ މިންވަރެއް އޮވެގެން މި ދިޔައީ.
ކުނިގޮނޑެއް މަރާމާތުކޮށްލުން، ނޫނީ ކޮންމެވެސް ސްޕޯޓްސް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ކޮންމެވެސް ކަމެއް ކޮށްލުން.
އެވްރެޖު ގޮތެއްގައި މިދިޔަ 4 އަހަރު ވެސް އޮތީ މިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ މުޅި ދާއިރާއަށް ވެސް ނުވާވަރުގެ ކުޑަ އަދަދެއް.
އެހެންވީމާ، މި ފަހަރު އަޅުގަނޑަށް ބަޖެޓުން އެއަށްވުރެ އުންމީދު އާވެގެން އެބަދޭ. މިއީ އަޅު ގަނޑު ތާއީދު ކުރާނެ،
ވޯޓުދޭނެ ބަޖެޓެއްކަން ވާހަކަ ފަށަމުން ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް
ފާހަނގަކުރެވިގެން ދިޔައީ މި ބަޖެޓާކީ 100% އޯނަރޝިޕް އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން، މިހާރު މި އުފެދުނު
ސަރުކާރަށް ނެގޭ ގޮތަށް ތައްޔާރުކުރެވިގެން އައި ބަޖެޓެއް ނޫން. އެހެން މިދެންނެވީ، މުއައްސަސާތަކުން ލިބެންޖެހޭ
ހުރިހާ މަޢުލޫމާތެއް ނުލިބުމާއި، އަދިވެސް މިނޫން ކިތަންމެ އެހެން ކަންތައްތައް މީގައި އެކުލެވިގެންގޮއްސަވޭ. ޚާއްޞަ
ގޮތެއްގައި ފާއިތުވެދިޔަ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ނަގާފައި ހުރި ލޯނުތަކަށް އަރާ އިންޓްރެސްޓް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
ފޫބައްދަންޖެހުނުކަމީ އެއީ ކުރިއަށް މި އޮތް 5 އަހަރުގެ ދައުރުގައި ހިނގާ ސަރުކާރަށް އިތުރު މަޝްރޫޢުތައް
އަތޮޅުތަކަށް ގެނެސްދިނުމަށް ބޮޑު ހުރަހަކަށް ވެގެންގޮއްސަ މި އޮތީ. ހަމައެއާއެކު ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތައް
ދަރަނިވެރިވެފައި އޮތް މިންވަރުން، ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން މިފްކޯއަށް އެކަނި ވެސް 2019 ވަނަ އަހަރު 90 މިލިއަން
ރުފިޔާ ކެޕިޓަލްގެ ތެރެއިން އިންޖެކްޓުކުރަންޖެހިފައި މި އޮތީ. ހަމައެއާއެކު ސްޓެލްކޯގެ ކަރަންޓުގެ ކަންތަކުގައި ވެސް
ހަމަ 183 މިލިއަން މި އޮތީ ލާންޖެހިފަ. އެހެންވީމާ، މިހިރަ ސަބަބުތަކަށްޓަކައި އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި
ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީއަށް ބޭނުންވާ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ޖާގަ ޙަޤީޤަތުގައި މި ސަރުކާރަށް މި އޮތީ ނުލިބި.
ދެން އަޅުގަނޑު މި ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރު، 4 ރަށް އޮވޭ. އެގޮތުން އަގޮޅިތީމު ގައި މި ފަހަރު
އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވެގެން އެބަދޭ ފެނާއި ނަރުދަމާ އޮތްކަން. ހަމަ އެގޮތަށް ، އެކިފަހަރު މަތީން ބަނދަރު
އަޕްގްރޭޑުކުރަން ބަޖެޓުގައި ޖަހަން ހުށަހެޅި، ޖެހިފައި އޮތް ފުރުޞަތުގައި ވެސް އޭގެ ބޭނުންނުކުރެވި ގޮސް، އެ
ބަނދަރު ނުހެދި އޮތުމުގެ ސަބަބުން އެތައް އުޅަނދުފަހަރަކަށް ނެރަށް ވަންނަވަނުމުގައި ދިމާވި މައްސަލަތަކުން ބޮޑެތި
ގެއްލުންތައް ވެފައި ހުރި ތަނެއް. އެހެންނަމަވެސް ، މިފަހަރު ބަނދަރު މަރާމާތުކުރަންޖެހިފައި އޮތްކަމީ އަނގޮޅިތީމުގެ
ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް އުފާކުރާނެ ކަމެއް. ހަމައެއާއެކު، ފުޓުބޯޅަ ދަނޑު ތަރައްޤީކުރުމަށް އެބައޮތް ކޮންމެވެސް
މިންވަރެއް ޖެހިފަ. ދެން އަޅުގަނޑު އެންމެ ކަންބޮޑުވާ އެއް ކަމަކީ، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު، 2018 ވަނަ އަހަރުގެ
188

ބަޖެޓުގައި އެބައޮތް އަނގޮޅިތީ މުގެ ފުޓުސަލް ދަނޑެއް ހިމަނާފަ. އެހެންނަމަވެސް، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ބަޖެޓު ފޮތް މި
ތަނަށް އައިއިރު އުނިވެފައި އޮތްއޮތުން އެއީ ދެރަކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގައި
އަޅުގަނޑު އެވާހަކަ މިހާރު ވާނީ މުޤައްރިރަށް ހުށަހަޅާފަ. ދެން އަޅުގަނޑު މި އުންމީދުކުރަނީ ބަޖެޓު ރިޕޯޓް ނިމިގެން
އަންނައިރުގައި އެވެސް އޮންނާނެ ކަމަށް. ދެން ހަމަ މިއާއެކު ރަސްގެތީމަށް ބަލާއިރު، މި ރަށުގެ ބަނދަރު
މަރާމާތުކުރުމަށް އެކި ފަހަރު މަތިން މަސައްކަތްކުރެވިގެން އެއް ފަހަރަކު ޖެހުނު. އެހެންނަމަވެސް، ނުކުރެވިދިއުމުގެ
ސަބަބުން އުނިވެފައި އޮތީ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ހިތާމަވެރި ހާދިސާތައް ދިމާވެފައި ހުރި ބަނދަރެއް. އެރަށުގެ
ކައުންސިލުގެ ކުރީގެ ރައީސް، އެ ބަނދަރު މަތިން ބަންޑުންޖަހާލައިގެން ބޮއްކުރައެއްގައި ނެރުފައިކަށްޓާ ދޭތެރޭގައި
ތާށިވި. މިހާރު ނުކުޅެދޭ ހާލަތުގައި އެއްފައި ނެތް މީހެއްގެ ގޮތުގައި އެހުރީ. އެހެންނަމަވެސް، މި ހާލަތުގައި ވެސް
ދަތިކަމާ އެކުގަ އި ވެސް އެ ބަނދަރު ނުހެދި މިހާ ދުވަސް އޮތުމުގެ ސަބަބުން ދަތިތަކެއް ދިމާވެފައި އޮތްއޮތުން
އިރާދަކުރެއްވީތީ މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއަށް ތަސައްލީއެއް ލިބިގެން އެބަދޭ. އަޅުގަނޑު މި އުންމީދުކުރަނީ
2019 ވަނަ އަހަރު ގެ ތެރޭގައި އެކަން ޙައްލުވެގެންދާނެ ކަމަށް. ހަމައެއާއެކު އެ ރަށުގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ އޮތްކަމީ
އެރަށުގެ ކުރިއެރުމަށް ރައްޔިތުން ބޭނުންވެފައި އޮތް ކަމެއް. އެކަމަށްޓަކައި އެރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. ދެން ހަމައެއާއެކު އެރަށުގެ މޫސުމަށް އަންނަ ބަދަލާ ގުޅިގެން ރަށުގެ އިރުމަތީ ފަރާތުގައި
ހެދުމަށް ޖެޓީއެއް މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު ތެރޭގައި ހިމެނިގެން ކުރިއަށްދިޔަ. ވަކިވަރަކަށް މަސައްކަތް ގޮއްސަ ހުއްޓައިލާފައި
އޮތީ. މިހާރު އެ ޕްރޮޖެކްޓު މަސައްކަތް މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓުން ފެންނަން ނެތުން އެއީ ދެރަ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ދިރާސާ ކޮމިޓީއަށް އެ ވާހަކަ ދަންނަވައިގެން އޭތި އިތުރަށް ހިމެނުމުގެ މަސައްކަތް މި ދަނީ
ކުރަމުން. އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަނީ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެކަން ވެސް ހިމެނިމިގެންދާނެ ކަމަށް. ދެން މި އޮތީ ރ.
އަތޮޅު ވާދޫ. ވާދޫއަށް ބަލައި ލާއިރު އެރަށުގައި ފެނާއ ނަރުދަމާ އޮތްކަން އެއީ ހަމަ ރައްޔިތުން އުފާކުރާ ކަމެއް.
އެއާއިއެކު ފުޓުބޯޅަ ދަނޑު ތަރައްޤީކުރުމަށް އެބައޮތް ކޮންމެވެސް މިންވަރެ އް ހިމެނިފަ. ދެން އޭގެ އިތުރުން އެރަށުގެ
މިސްކިތެއް؛ އެއީ ވަރަށް ޒަމާނުއްސުރެން ކުރީގައި ހުންނަ މިސްކިތަކަށް ވާތީ، އިތުރު މިސްކިތެއް ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭތޯ
އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ދަނީ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގައި ދަންނަވައިގެން މަސައްކަތްކުރަމުން. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން
އަދި ނުނިމި އޮތުމުން ޔަޤީ ންކަމާއެކު އެއްޗެއް ދަންނަވަން ނޭގުނު ނަމަވެސް، އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑު މި
އުންމީދުކުރަނީ ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް. ދެން މި އޮތީ، އާބާދީގެ ގޮތުން އެންމެ ބޮޑު އެއް ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ
އަލިފުށީގެ ނަމުން، ދާއިރާ އައިއްސަ އޮތް އަލިފުށީގެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ދެން އަލިފުށްޓަކީ ބޮޑު އާބާދީ އޮންނަ
ރަށަކަށް ވެފައި ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ނުކުރެވި އޮތުމުގެ ސަބަބުން އަތޮޅުގެ އެންމެ ފަހަތުގައި ތަރައްޤީގެ ގޮތުން އޮތް
އެއް ރަށް. އެހެންނަމަވެސް ، ޙަޤީޤަތް އެނގިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެ ރަށުގެ ޙަޤީޤަތް ދަންނަ
ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، އަލިފުށްޓަކީ އެއަތޮޅުގެ އަތޮޅުވެރިކަންކުރާ ރަށް ފަދަ ރަށެއް ކުރީގައި. މިފްކޯ
189

ބޯޓުޔާޑު އޮތް ދުވަސްވަރު ރާއްޖެއިން އެއްވެސް ވަޒީރަކު ވަޑައިގަތަސް، ރޭކޮށްލައްވަން ވަޑައިގަންނަވާ ރަށެއްގެ
ގޮތުގައި އެ ރަށް އޮންނަނީ. ހުރިހާ ވަސީލަތަކާ އެއްޗެހި ފުރިހަމަކޮށް އޮތް ރަށް އޭރު އެއީ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު
އަޅައިނުލެވި އަންނަ ކޮންމެ ސަރުކާރެއްގައި ވެސް އެރަށް ފަހަތަށް ދަމުންދަމުންގޮސް މިހާރު އެންމެ ފަހަތުގައި
ތަރައްޤީގެ ގޮތުން، އާބާދީ ބޮޑު ރަށްތަކުގެ ތެރެއިން ހިމެނޭ އެއް ރަށް. މިދިޔަ 15 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކަން
ދިމާކުރި ގޮތުން ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއް ނޫން އެ ދާއިރާއަށް ލިބިފައި ހުރީ.
އަބަދުވެސް ، ސަރުކާރު ޖަވާބުދާރީކުރުވަންޖެހޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއް ހުރުމުގެ ސަބަބުން އެ ރަށަށް
ލިބެންވާ ޙައްޤު މިންވަރު އެއްގޮތަކަށް ވެސް ނުލިބި މިހާތަނަށް މި ދިޔައީ. އިރާދަކުރެއްވީތީ މިފަހަރު މި އޮތް ހައެއްކަ
މަސްދުވަހަކީ ސަރުކާރު ނިންސްބަތްވާ ގޮތަށް ހުރި މެންބަރަކަށް ވީތީ، އަޅުގަނޑު މި އުންމީދުކުރަނީ އަޅުގަނޑު މި
ދައުރުގެ 6 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެ ދާއިރާއިން ފެނިގެން ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ހިމަނައިގެން
ގެންދެވޭނެ ކަމަށް. ދެން ބިން ހިއްކުން އެބައޮތް މި ފަހަރު 10 ހެކްޓަރު ޖަހާފައި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން. އެހެންނަމަވެސް ،
އެ މަސައްކަތަކީ ކޮންޓްރެ ކްޓަރ ފައިނޭންސް އުސޫލުން، ކޮންޓްރެކްޓަރަށް ފަހުން ފައިސާ ދައްކާ ގޮތަށް ކުރަން
ހަމަޖެހިފައި އޮތް މަސައްކަތެއް. ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން 10 ހެކްޓަރު އޮތް ކަމަށް ވިޔަސް، 25 ހެކްޓަރު ބިން އެތަނުން
ހިއްކާ ގޮތަށް ބަޖެޓު އެކުލަވައިލަމުން އައިއިރު އެ ކޮމިޓީއަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހެޅިން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި
އުއްމީދުކުރަނީ 25 ހެކްޓަރުގެ ބިން ކޮންޓްރެކްޓަރ ފައިނޭންސްގެ އުސޫލުން އެތަނުގައި ހިއްކޭނެ ކަމަށް. ހަމައެއާއެކު
އެ ރަށުގެ ފުޓުބޯޅަ ދަނޑު ޓާ ފް ދަނޑެއްގެ ގޮތުގައި ބަދަލުކުރުމަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ
ވަރަށް ބޮޑަށް އުފާކުރާ ކަމެއް. އެކަން ޒުވާނުންގެ ފަރާތުން އިންތިޚާބީ؛ މިހާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ ރަށަށް
ވަޑައިގަތުމުން ކެމްޕޭނުގެ ދުވަސްވަރު ޒުވާނުންގެ ފަރާތުން އެންމެ ބޮޑަށް އެދުނު އެއް ކަންތައް. އަދި މާލޭގައި ވަކިން
ޒުވާނުން ބައްދަލުކޮށްފައި ވެސް އިންތިޚާބުގެ ކުރީގައި އެދިފައި އޮތް ކަމަކަށް ވާތީ، އެކަން ހިމެނިފައި އޮތްއޮތުން އެއީ
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރަނގަޅެއް. އަބަދުވެސް އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެންނެވިހެން އަލިފުށްޓަކީ ކަންކަމުން ބާކީކުރެވިފައި އޮތް
ތަނަކަށް ވެފައި އޮތީ ، ސަރުކާރު ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރެއް އޭރު ނެތުމުގެ ސަބަބުން. އެ އަތޮޅު ޒޯނު މުބާރާތް ވެސް؛
އެ މުބާރާތް ލިބުނީ އަލިފުށީގައި ބާއްވަން. އެހެންނަމަވެސް، މީދޫ އޭގެތެރެއަށް ވަދެގެން، އެ މުބާރާތް މީދޫއަށް
ބަދަލުކުރީ. އޭގެ ޙައްޤު ބަދަލު އަދިވެސް ވަނީ ނުލިބި. އެއީ އަލިފުށީގެ ރައްޔިތުން، ޒުވާނުން އެކަމާ ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ
ކަމެއް. ދެން ސްޕޯޓްސް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ ގޮތުގައި ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ މިންވަރެއް އެބައޮތް. ދެން
ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު އަލިފުށީ ގައި ޤާއިމުކުރެވެމުންގޮއްސަ ، އަދިވެސް 54 ގެއަކަށް އޮތީ ނަރުދަމާ ނުގުޅި. ދެން މި
އަހަރުގެ ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑަކަށް ފެންނާކަށް ނެތް އެ 54 ގޭގެ ނަރުދަމާއަށް ހިނގާނެ ޚަރަދުގެ ބައި ހިމެނިފައެއް.
ދެން އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރާނަން، ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރާ މަޝްވަރާކުރާނަން މި 54 ގެއަށް ވެސް
ގޮތެއް ފެނޭތޯ. ދެން މަލްޓިޕާ ޕަސް ހޯލެއް ސްކޫލުގައި ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ވާނީ މިހާރު އެދިފަ. ދެން
190

އަޅުގަނޑަށް އުއްމީދުކުރަނީ އެވެސް މީގެތެރޭގައި ހިމެނިގެން ދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ޙަޤީޤަތުގައި އެއްޗެއް ދަންނަވަން
މި ހުރީ ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު ނިމުނީމަ ހުރިހާ އެއްޗެއް ހިމެނޭ، ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭނެ ހުރިހާ އެއްޗެއް ކަށަވަރުވީމަ އެހިސާބުން
އެއްޗެއް ދަންނަވަން ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރުން މިހާރަށް އެ ވާހަކަ ދަންނަވައި ނުލެވި އޮތުމުން އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާ؛ ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާގެ ބައެއް ބޭފުޅުން ސުވާލު އުފައްދާތީވެ މިހާރުން މިހާރަށް ހުރި މިންވަރު ވެސް
ހިއްސާކޮށްލުން އެއީ ބޭނުންތެރިކަމެއް ކަމަށް ވާތީ މި ވާހަކަ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މި ހިއްސާކޮށްލީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ ހުރިހާ ކަމެއް ނިމިގެން އަންނައިރު، އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރި ކަންތައްތައް ހުރިހާ ކަމެއް
ފުރިހަމަވެގެން އަންނާނެކަމުގެ އުއްމީދު އަޅުގަނޑުގެ ވަރަށް ބޮޑަށް އެބައޮތް. ދެން އިރާދަކުރައްވައިގެން ދިރާސާކުރާ
ކޮމިޓީން ބަޖެޓު އަންނަ ގޮތެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އަޅުގަނޑު އިތުރަށް ހުރި ކަންތައްތަކާ އެކުގައި ރިޕޯޓަށް
ވާހަކަދައްކާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސައުދު ޙުސައިނަށް.
ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ސައުދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅާފައިވާއިރު، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ދެތިން ކަމެއް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، 29.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ މި ބަޖެޓު
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައިވާއިރު، އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާ ، ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ ކޮލަމާފުށި އަދި
ވިލިނގިލީގައި މިހާރު ހިނގަމުންދާ ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތައް މި ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނޭ ވާހަކަ ފުރަތަމަ ވެސް
ހިތާމަޔާއެކީ ފާހަގަކޮށްލަން. ހަމައެއާއެކީގައި އެފަދަ ކަންކަން އެގޮތުން ކުރެވެމުންދާއިރު، ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢުތައް
އެއް އަހަރުން އަނެއް އަހަރަށް ބަޖެޓަށް ބަދަލުވަމުންދާއިރު، ބަޖެޓު ހެދުމުގައި ވެސް ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީންނާއި،
އަދި އެހެން ދައުލަތުގެ އެހެނިހެން އިދާރާތަކުން މިފަދަ ބޮޑެތި އިހުމާލުތައް ވާކަމީ، އަދި ވާން ކެރޭކަމީ އަޅުގަނޑުމެން
ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ވިލިނގިލީގެ ބަނދަރު ހެދުމުގެ މަޝްރޫޢުގެ މަސައްކަތް ހަމަ ހުއްޓިފައި،
ބޮޑުހިލަތަކެއް ގޮސް ވިލިނގިލީގެ ބަނދަރުމަތީގައި ޖަހާފައި ހުރީ. ދެން އިތުރު އެއްވެސް މަސައްކަތެއް މި ބަނދަރާ
ބެހޭ ގޮތުން ކުރެވިފައެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓުގައި ވިލިނގިލީ ބަނދަރުގެ ރިޓެ ންޝަން ފައިސާގެ ގޮތުގައި
ބަޖެޓުކުރެވިފައި މި އޮތީ. އޭގެމާނައަކީ، ވިލިނގިލީގެ ބަނދަރު 2018 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ވިލިނގިލީގެ
ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ނިމިގެން، އެ މަސައްކަތް ކުރި ފަރާތަށް ބަނދަރުގެ ރިޓެންޝަން ފައިސާގެ ގޮތުގައި ފައިސާ
191

ދޫކުރަން ކަމަށް ބަޖެޓުކުރެވިފައި މި ވަނީ. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ، މި ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގެ ވެރިންގެ އިހުމާލު
ފެންނަން ހުރި މިންވަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. ދެން ހަމައެއާއެކީގައި ވިލިނގިލީގެ ފެނުގެ ނިޒާމު
ޤާއިމުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ވަރަށް ހަލުވިކަމާ އެކީގައި ހިނގަމުންގޮއްސަ ވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، މި އަހަރު ބަޖެޓު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބުނުއިރު، ވިލިނގިލީގެ ފެނުގެ ނިޒާމުގެ މަސައްކަތް ބަޖެޓު ފޮތަކުން ވެސް ފެންނާކަށް ނެތް.
މެޝިނަރީޒް އެބަހުރި ވިލިނގިއްޔަށް ގެނެއްސަ. އެކަމާ ބެހޭ ސާމާނާއި، މަސައްކަތްކުރާ ކޮންޓްރެކްޓަރުންނާ، އެންމެން
ވިލިނގިލީގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދަނީ. މިހާރު ބަޖެޓު ބަލައިލިއިރު، 2019 ވަނަ އަހަރު މި މަސައްކަތް
ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަނެއްކާވެސް މި ފެންނަނީ ވަރަށް ބޮޑެތި އިހުމާލުތަކެއް.
އަނެއްކާ ވިލިނގިލީގެ ފެނުގެ ނިޒާމަކީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން އޯފިޑު ފަންޑު ފޭސް ޓޫގެ ލޯނު ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރޭން،
ރާއްޖޭގެ 7 ރަށެއްގައި ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ޕްރޮގްރާމެއް. އެހެންވީމާ، މި
ޕްރޮގްރާމު މި އަހަރު ބަޖެޓުގައި ނެތިގެން މި ދިޔައީ ކޮން އުސޫލަކުން ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑު ހަމަ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި
ބޭފުޅުން މި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރައްވާއިރު މިކަން ބައްލަވައިދެއްވުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ނިހާޔަތަށް އެދޭ ވާހަކަ މި
ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވަން. ހަމައެއާއެކީ ގައި ވިލިނގިލީގެ ސްކޫލުގެ ؛ އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގެ 12 ކްލާސްރޫމުގެ
އިމާރާތެއް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ކުރަމުންދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަދި ވެސް އިމާރާތް ބިމުން މައްޗަކަށް
ނާރާ. ކޮންމެ އަހަރަކު ބަޖެޓުން މި އިމާރާތަށް ފައިސާ ޖަހަމުންދަނީ. މިދިޔަ އަހަރު ވެސް މިކަން ހަމަ މި މަގުން
ކޮށްފައިވަނީ. މި އަހަރު މި އިމާރާތް ނިންމުމަށްޓަކައި މި ވަނީ 3 މިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުކުރެވިފަ. އަޅުގަނޑުގެ
ސުވާލަކީ ، ފާއިތުވެ މިދިޔަ 2 އަހަރުގައި މި މަސައްކަތް ނުނިމި، މި އަހަރު، މި ފެށޭ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ މި 3
މިލިއަން ރުފިޔާއިން ކިހިނެއްތޯ މި އިމާރާތް ނިންމާނީ؟ ސްކޫލްގެ ކިޔެވުމުގަ އި ދަރިވަރުންނަށް އެހާމެ އުނދަގޫ.
މެނޭޖްމަންޓަށް އެހާމެ އުނދަގޫ. ސްކޫލްގެ ކަންކަން އިންތިޒާމުކުރުމަށް ފަސޭހަކަމާ އެކީގައި އެއް ދަޅިފަޅިއަށް ސްކޫލްގެ
ކިޔެވުން ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ޓަކައި ދަތިވެފައިވާ މިކަމަށް ޙައްލެއް ކިހިނެއް ކިހިނެއްތޯ ހޯދާނީ؟ އެހެންވީމާ، މި
ކަންކަން ކުރުމަށްޓަކައި އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓު މިފަދަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ސަމާލުކަންދިނުން އެއީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް
ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވިލނގިލީގެ ހޮސްޕިޓަލް؛ އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް ޒަމާނީ ފެންވަރަށް
ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ފާއިތުވެދިޔަ 2 އަހަރު ވެސް ބަޖެޓުކުރެވިގެން އާ އިމާރާތެއްގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްދިޔަ. މި
އަހަރު 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓުގައި މި ހޮސްޕިޓަލުގެ އިމާރާތް ބަޖެޓުކުރެވިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރަން.
އެހެންކަމުން، މި ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރެވިގެން އަންނައިރު އެ އިމާރާތް މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެންދާނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަ ން. މިހާރު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް އަޅުގަނޑު ވާނީ އެކަން ހުށަހަޅާފަ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ވިލިނގިލީގައި ބިން ހިއްކާފައި އޮންނަތާ މިހާރު 10 އަހަރު ވެއްޖެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން އެބަދޭ
ކޮންމެ އަހަރަކު ބިން ހިއްކުމަށްޓަކައި ބޮޑެތި އަދަދުން ފައިސާ ޖަހައިގެން ރާއްޖޭގެ އެކި ރަށްރަށުގައި ، ކުދިކުދި
192

ރަށްރަށާއި އަދި ބޮޑެތި ރަށްރަށުގައި ބިން ހިއްކަމުންދާ ތަން. ރަށްރަށުގެ ބިން ހިއްކާތީ އެކަމާ އަޅުގަނޑު
ކަންބޮޑުވަނީކީ ވެސް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ހިއްކަންނުޖެހޭ ތަންތަން ހިއްކައި، އަދި ބިން ހިއްކާ ރަށްރަށުގައި އެ
ހިއްކި ބިން ޕްލޭންކޮށް، އެ ބިން އަރާސްތުކުރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްނުކުރެވޭތީ އަޅުގަނޑުމެން މި ކަންބޮޑުވަނީ. 10
އަހަރު ވެގެންދިޔައިރު ވިލިނގިލީގައި ހިއްކި ބިމަށް މިއަދާ ހަމައަށް ކުރެވުނު އެއްވެސް މަސައްކަތްތަކެއް ނެތް.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ކޮންމެ ސަރުކާރެއް ބަދަލުވުމާ އެކީގައި އެ ސަރުކާރަކުން ކުރަމުންދާ ކަންކަން
ޕްލޭންތައް އެކި ގޮތްގޮތަށް ހަމަ ފުރޮޅިގެންދާ ތަން. އިއްޒަ ތްތެރި ރައީސް. ވިލިނގިލީގެ ބޯހިވާހިކަން އެހާމެ ދަތި.
ވިލިނގިލީގެ ހިއްކި ބިން އާރާސްތުކުރެވިގެން ނޫނީ އެ ތަނަށް ބޭނުންވާ ކަރަންޓާއި ، ފެނާއި، ނަރުދަމާ، މަގުހެދުމާއި
އަދި މަގުމަތީ ބައްތިޖެހުން ފަދަ މި ކަންކަން ނުކުރެވި އޮތުމުގެ ސަބަބުން ވިލިނގިލީގައި ތޮއްޖެހިފައިވާ ؛ މިހާރުވެސް
މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށުގައި މިހާރު މި ވަނީ ތޮއްޖެހިފަ އިނގޭތޯ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 240 ގޯތި ދޫކުރެވިފައިވާ މި
ހިއްކި ބިމަށް ދޫކުރެވިފައިވާ އަސާސީ ޚިދުމަތް؛ ނަރުދަމާއާއި ފެނާއި ކަރަންޓު ނުލިބިގެން އެ ތަނަށް މީހުން
އާބާދުވުމަށް ވަނީ ހުރަސްތަކެއް ކުރިމަތިވެފަ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓު، ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރެވިގެން އަންނައިރު ވިލިނގިލީގެ ހިއްކި ބިން އާރާސްތުކުރުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާ
ކަރަންޓާއި، ފެނާއި، ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ޤާ އިމުކުރެވޭނެ މަގު ނަތަނަވަސްވެގެންދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑު ދެން ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަމަކީ ވިލިނގިލީގެ އިންޖީނުގޭގެ ވާހަކަ. ރަށުގެ މެދުގައި.
އިންޖީނުގެ ކައިރީގައި މީހުން ދިރިއުޅެމުންދަނީ. އިންޖީނުގެއިން ބޭރުވަމުންދާ ކާބަންގެ ސަބަބުން އަވަށްޓެރިންނަށް
އެހާމެ އުނދަގޫތަކެއް އިހުސާސްކުރެވެމުންދަނީ. އެ ގެތަކުގައި މީހުން ދިރިއުޅެން މިހާރު ވަނީ އުނދަގޫ، ދިރިނޫޅެވޭ
ހިސާބަށް މިހާރު ވަނީ ކަންކަން ގޮއްސަ. މި އިންޖީނުގެ ބަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތްކުރަމުންދާތާ 2 އަހަރު ވެއްޖެ.
އެހެންނަމަވެސް، އަދިވެސް މީގައި އަލިމަގެއް ފެންނާކަށް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް،
މި ފެށޭ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ޕްރޮގްރާމު ހިމެނިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރަން. އެހެންކަމުން، މި ޕްރޮގްރާމު ވެސް ފެނަކަ
ކޯޕަރޭޝަނާއި އެންވަޔަރަންމަންޓް މިނިސްޓްރީން ކޮންމެވެސް އަލިމަގެއް މި ކަމަށް ހޯއްދަވައިދެއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
އުއްމީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވިލިނގިލީގެ މި ކަންކަމަށް ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް މި ވަނީ
އަޅުގަނޑު ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި އުފެދިގެން އައި ނާޖާއިޒު ކަންތައްތަކާއި، ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި އުފެދުނު
އަނިޔާވެރިކަމުގެ ސަގާފަތް ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްކޮށް އަޑުއުފުލަންފެށީމަ ޕާޓީން ކަނޑާލައި، އަދި ވިލިނގިލީގެ
ތަރައްޤީއަށް ކުރަމުންދިޔަ މަސައްކަތްތަކަށް ވެސް މި ވަނީ ހުރަސްއަޅާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަނިޔާވެރި ސަރުކާރެއް
މި ނިމިގެންދިޔައީ. އެ ސަރުކާރުގެ ނާޖާއިޒު ކަންތަކުގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެން މި ދިޔައީ މި ދިވެހިރާއްޖެ ދުވަހަކު ވެސް
ނުދެކޭފަދަ ބޮޑެތި ކޮރަޕްޝަންތަކުގެ ތެރޭގައި ދިވެހި ދައުލަތް ބަނގުރޫޓުވެގެން މި ދިޔައީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މެންބަރުން މި ބަޖެޓަށް ބަހުސްކުރެވެމުންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ، ރާއްޖޭގެ ދަރަނީގެ ނިސްބަތް
193

ކިޔަމުންދާއިރު، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ހިތްފަޅައިގެންދާވަރުގެ ބޮޑެތި އަދަދުތަކުގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އަހަރުން އަހަރަށް
ދައުލަތުގެ ޚަރަދު ބޮޑުވަމުންދާ ވާހަކަ. އަހަރުން އަހަރަށް ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުވަމުންދާ ވާހަކަ. އަހަރުން އަހަރަށް
ދައުލަތުން ކުރަންޖެހޭ ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީގެ ޕްރޮގްރާމުތަކަށް ހޭދަކުރަންޖެހޭ މިންވަރު އިތުރުވަމުންދާ ވާހަކަ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 29.6 ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް މި މަޖިލީހަށް އައިސް، ހުށަހެޅިފައިވާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ދެން
ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ އެހެނިހެން ރަށް، ކޮލަމާފު ށްޓަށް ބަލައިލާއިރު، ކޮލަމާފުށީގެ ބަނދަރު މަޝްރޫޢަކީ
ފާއިތުވެދިޔަ 4 އަހަރު މި ބަނދަރު ތަރައްޤީކުރުމަށްޓަކައި ބަޖެޓުކުރެވިގެންދިޔަ އަހަރުތަކެއް. އެހެންނަމަވެސް، މި
މަސައްކަތް ނުފެށި މި ވަނީ ކޮލަމާފުށީގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި ކުރެވެމުންދިޔަ އެހެނިހެން މަސައްކަތްތަކުގެ ސަބަބުން
ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އެހެންނަމަވސް، މި އަހަރު؛ މި އަހަރަކީ ، 2018 ވަނަ އަހަރަކީ ކޮލަމާފުށީގެ
ބަނދަރު ތަރައްޤީކޮށް ނިންމަންޖެހޭ އަހަރު ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އޭރުގައި ސަރުކާރު ތެރޭގައި ޕްލޭންކުރެވިފައިވަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ ކޮލަމާފުށީގެ ބަނދަރު މިއަދާ ހަމަޔަށް އައިއިރު ވެސް އެއްވެސް
މަސައްކަތެއް ނުފެށި އޮތްކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮލަމާފުށްޓަކީ ދެކުނުގެ އަތޮޅުތަކުގެ ތެރޭގައި މަސްވެރިކަމުގެ
ސިނާޢަތުގައި ބޮޑެތި ދޯނިފަހަރު ބޭނުންކުރާ، އަދި އެހާމެ މާލެއާއި ދެކުނުގެ އަތޮޅުތަކާ ދޭތެރޭގައި ދަތުރުކުރަމުންދާ
ބޮޑެތި ބޯޓުފަހަރު ބޭނުންކުރަމުންދާ ބަނދަރެއް. އައިސްޕްލާންޓް ޤާއިމުކުރެވިފައި ދެކުނުގެ ސަރަހައްދުތަކުގައި
ކަންނެލީގެ މަސްވެރިކަން ކުރަމުންދާ ދޯނިފަހަރު ވަދެ ކަންނެލީގެ މަސްވެރިކަމަށް ބޭނުންވާ އައިސް ބޭނުންކުރަމުންދާ
ބަނދަރެއް. ގިނަ އަދަދެއްގެ ދޯނިފަހަރު ބޭނުންކުރަމުންދާ ވަރަށް ކާރޫބާރޫ ބޮޑު ބަނދަރެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރަން.
ކޮލަމާފުށީގެ ބަނދަރު ޒަމާނީ ފެންވަރަށް ތަރައްޤީކުރަން އެބަޖެހޭ. މިއަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ކޮލަމާފުށީގެ ބަނދަރު
ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަޝްރޫޢު ހިމެނިފައި އެބަވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ހިމެނިފައިވާ ފައިސާއަކީ މި ބަނދަރު ނިންމާލުމަށް
ޓަކައި ބޭނުންވާ ފައިސާތަކެއް ނޫންކަން ވެސް ފާހަގަކުރަން. އެ އަދަދު އިތުރުކުރެވެން އެބަޖެހޭ. އަދި ކޮލަމާފުށީގެ
ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް، އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ މިންވަރަށް
ތަރައްޤީކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ހަމައެއާއެކީގައި އެ ރަށުގެ ކޮލާ އަދި އެ ރަށާ ދޭތެރޭގައި
ގުޅުވައިލުމުގެ ސަބަބުން އެ ރަށުގެ ބޮޑު ބައެއް ހިއްކައި ، އެ ދެ ރަށް ބިމުގެ ޖާގަ އިތުރުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް
މިއީ ކޮލަމާފުށީގެ ރައްޔިތުން އެދެމުންދާ ކަންތައްތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮލަމާފުށީގެ މިއަދުގެ ހާލަތަކީ، އެ ރަށުގެ
ބިން ހުސްވެގެން އެ ރަށުން ގޯތި ދޫކުރުމުގެ ދަތިކަން އެހާމެ ބޮޑު. ކޮލަމާފުށްޓަކީ ދެކުނުގެ އަތޮޅުތަކުގެ ތެރޭގައި
ޒަމާނީ ފައިބަރގްލާސް ދޯނިފަހަރު ބަނުމުގެ ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތެރިން އުފެދިފައިވާ ، އަދި އެހާމެ ގިނަ ދޯނިފަހަރު
ބަންނަމުންދާ ރަށެއް. މި މަސައްކަތަށް އެކަށީގެންވާ ބިން އެ ރަށުން ނުލިބޭކަން ވެސް ފާހަގަކުރަން. އެ މަސައްކަތް
ކުރަމުންދާ ފަރާތްތަކަށް މިކަމުގެ ދަތި އުނދަގޫތައް ކުރިމަތިވަމުން އެބަދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ މިހެން މި
ކަންކަން ދިމާވުމުގެ ސަބަބުން، ކޮލަމާފުށީގެ މަސައްކަތްތެރިންނަށް އެކަށީގެންވާ ބިން ނުލިބި، އެ މަސައްކަތް
194

ކުރުމަށްޓަކައި ، އެ މަސައްކަތަށް؛ ލިބޭ މަސައްކަތްތައް އެ ބޭފުޅުންނަށް ނުކުރެވިގެންދާދިއުމުގެ ދަތިކަން ފިލުވުމަށްޓަކައި
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މި ރަށުގެ ބިން ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢު އެކުލަވައިލައި ، މި ރަށުގެ ބިން ބޮޑުކުރަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަސައްކަތްތެރިންނަށް މަސައްކަތްކުރުމުގެ މާޙައުލު ފަހިކޮށްދީގެން މި ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާ ދު
ކުރިއަރާނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ބޭކާރު ގޮތުގައި ބޭކާރު ތަންތަން، ކުދިކުދި ރަށްރަށުގެ ބިން ހިއްކައި ، އެ
ބިން ހިއްކުމަށްފަހުގައި ދެން އެ ހިއްކާފައިވާ ބިންތަކުގައި އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނުކޮށް ދޫކޮށްލެވެމުންދާ ތަން.
ނެޝަނަލް ސްޓްރެޓެޖިކް ޕްލޭނެއް، ލޯންގް ޓަރމް ޕްލޭނެއް މި ރާއްޖޭގައި އެކުލެވިފައިނުވާކަން މި ފެންނަނީ. ހިތުހުރި
ގޮތަކަށް ދައުލަތުގެ ވެރިން ކަންކަން ކުރަމުންދާ ތަން މި ފެންނަނީ. ހިތުހުރި ގޮތަކަށް އޭރަކު ފެންނަ ރަށެއް، އޭރަކު
އެ ފެނުނު ގޮތަކަށް ތަރައްޤީކުރެވެމުންދާ މަންޒަރު މި ފެންނަނީ. މިއީ މިކަން އެއްވެސް ގޮތަކަށް ވެގެންވާނެ ކަމެއް
ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑަށް ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި މި ސަރުކާރު ފެށުމާ އެކީގައި މިފަދަ
ކަންކަން ޙައްލުކޮށް ، ތަރައްޤީއަށް ބޭނުންވާ ސްޓްރެޓެޖިކް ނޭޝަނަލް ލޯންގ ޓާރމް ޕްލޭނެއްގެ ދަށުން ރާއްޖެ
ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ކޮލަމާފުށީގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ކޮލަމާފުށީގެ ފެނާއި، ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ކުރިޔަށް ގެންދިޔުމަކީ
އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދޭކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮލަމާފުށީގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި،
ކޮލަމާފުށީގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ ޤާއިމުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރުދުވަ ހުގެ މަސައްކަތް އެއްކޮށް
ނިންމައިނުލެވޭކަން ފާހަގަކުރަން. ނިންމައިނުލެވެނީސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަރައި އެރަށުގެ މަސައްކަތް ނިންމިއްޖެ
ކަމަށް އިޢުލާންކޮށް އެ ޕްރޮޖެކްޓު ވަނީ އިޢުލާންކުރައްވާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިފަދަ ކަންކަން މިގޮތަށް ކުރެވޭތީވެ
ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގެ މަސައްކަތްތައް ފުރިހަމަކުރެވިގެންނުދަނީ. މިހާރު ދެން އެ ޕްރޮޖެކްޓު ތަކަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ އެ
ކޮންޓެކްޓަރުންނާ ހަވާލުކޮށް ޕްރޮޖެކްޓުގެ ފައިސާވާނީ ހަމަޔަޤީނުން ވެސް ދެން އިތުރަށް އިތުރު މަސައްކަތްތަކެއް
ކުރާނެ ފައިސާއެއް ނުހުންނާނެ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަރައި ރިބަން ކަނޑާލުމަށްފަހުގައި ދެން އެ މަސައްކަތެއް
އޮންނާނެތޯ؟ ނޯންނާނެ. ހަމަ އެ ބީދައިން މި ރަށުގެ ވެސް މި މަސައްކަތް މިހާރު ވަނީ ހުއްޓިފަ. ކުރަންޖެހޭ ވަރަށް
ގިނަ މަސައްކަތްތައް އަދި އެބަހުރި. އެ ޚިދުމަތް ރައްޔިތުންނަކަށް ނުލިބޭ. ހަމައެކަނި ރަށުގެ މަގުތަކުގައި ހޮޅި
ކޮނެލާފައި ވަޅުލުމަކުން ދެން އަދި އެ ޚިދުމަތަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން ފުރިހަމަވީކީ ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ކޮލަމާފުށީގެ ޒުވާނުންނަށް ބޭނުންވާ ކުޅިވަރު ވަސީލަތްތައް ވަނީ ޤާއިމުކުރެވިފަ. އެހެންނަމަވެސް، އެރަށަކީ ޒުވާނުންގެ
ނިސްބަތުން ކުޅިވަރާއި، އަދި އެހެނިހެން ކަންކަން ވެސް ޒުވާނުންގެ ފޯރި އެންމެ ގަދަ އެއްރަށް. މި ރަށުގެ ވެސް ،
ރަށުގެ ފުޓްބޯޅަ ދަނޑު ޒަމާނީ ފެންވަރަށް ތަރައްޤީކުރެވެން އެބަޖެހޭ. ރަށުގެ ޒުވާނުންނަށް ބޭނުންވާ ކުޅިވަރުގެ
ވަސީލަތްތައް ޤާއިމުކުރެވިފައި ވީނަމަވެސް ކުޅިވަރު ކުޅޭނެ، ކުޅިވަރު އިންތިޒާމު ކުރެވޭނެ މާ ގިނަ އިންތިޒާމުތަކެއް އޭރު ގެ
ސަރުކާރުން، ކުރީގެ ސަރުކާރުން ކުރެވިފައިނުވޭ. އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ތަރައްޤީ ކުރުމަށް ޓަކައި ކޮންމެ
195

މިނިސްޓްރީއަކުން ވެސް ފޯރި ނަގާފައި ގެންދިޔައީ ޕްރޮޖެކްޓު ތައް ހިންގަމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮންމެ ޕްރޮޖެކްޓަކީ
ވެރިން ދައުލަތުގެ ޚަޒާނާއަށް އިހުމާލުވަމުންދިޔަ ކަންކަން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ ކަމަކީ. އެހެންވީމާ،
ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ވާހަކަ މިތާގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ދައްކަމުން އެ ގެންދަނީ. ބުނާނެ، ކުރީގެ ސަރުކާރުން
ތަރައްޤީކޮށްފިއޭ. ތަރައްޤީއަކީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއްގެ ސިފަކޮށް އެރަށްރަށަށް ގެންނަ ކަންކަމެއް ނޫން. ތަރައްޤީއަކީ
އިންސާނީ ކަރާމާތަށް ގެންނަންޖެހޭ ތަރައްޤީ. ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީއަށް ބޭނުންވަނީ ވަސީލަތްތައް ޤާއިމުކުރުމަށްފަހު އެ
ވަސީލަތްތަކުގެ ބޭނުން ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ހިފޭނެ ނިޒާމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ނިންމާލުމުގެ ކުރީގައި
ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މިކަންކަން މިކަންކަން، މި މޭރުމުން ކުރިޔަށްގެންދަން އެބަޖެހެއޭ. ވިލިނގިލި،
ކޮލަމާފުށީގެ ތަރައްޤީއަށް ބޭނުންވާ މަޝްރޫޢުތައް މި ބަޖެޓުގައި ފުރިހަމަކުރެވިގެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ބަޖެޓަށް ވޯޓުދޭން އެހާ ފަސޭހައެއް ނޫނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ކޮންމެ އަހަރަކު ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ފާސްކުރާއިރު، މި ބަޖެޓަކީ ވެރިން ވައްކަން ކުރުމަށް ދޭ ލައިސަންސަކަށް ވެގެން ނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މި ފެންނަނީ ކޮންމެ އަހަރަކު ބަޖެޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރެވުމަށްފަހު، ދެން ވެރިން ވައްކަންކުރުމުގެ
ފޯރީގައި މުބާރާތެއްގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށްގެންދާ ތަން. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުމެން މި ފުރުޞަތުގައ އަލަށް
އެކުލަވައިލެވުނު ސަރުކާރުގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާހިސާބުން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ނައިފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމަށް.
ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިއަދު ބަހުސްކުރަމުން މި
ދަނީ 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް. މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް ބަޖެޓަށް. އަޅުގަނޑު
ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކަން ފެށުމުގެ ކުރިން ދަންނަވާލަން ބޭނުން، އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އުއްމީދާ އެކީގައި 2019 ވަނަ
އަހަރާ ކުރިމަތިލާން ބޭނުންވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމައްޗަށް އައިއްސަ މި އޮތް ބަޖެޓަކީ، މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން މާޔޫސްކުރުވި ބަޖެޓެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން މާޔޫސްކުރުވާނެ ބަޖެޓެއް. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ،
ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރު، މި ހިނގަމުންދާ 5 އަހަރުދުވަހު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އައިއްސަ އޮތް ތަރައްޤީ އާއި ދިވެހި
ރައްޔިތުން އޭގެ ކުރީގެ ދުވަސްތައް ހޭދަކުރަމުންދިޔަ އުނދަގޫ ހާލަތުން އަރައިގަތުމަށްޓަކައި ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން
އެމަނިކުފާނުގެ ޒަޢާމަތުގައި އެމަނިކުފާނު ވަނީ ދިވެހި ރައްޔިތުން ބޭނުންވާނެ ކަންތައްތައް، އެ ބޭނުންވާ ރަށްރަށަށް،
ބޭނުންވާ ރައްޔިތުންނަށް ހާސިލުވާނެ ގޮތަށް އެ މަނިކުފާނުގެ 5 އަހަރުގެ ބަޖެޓް ޑިޒައިންކުރައްވާފަ. މިއަދު ރައްޔިތުން
196

އެކަންތައް ގަބޫލުކުރައްވާނެ. މިއަދު ހއ. އިން ފެށިގެން އައްޑު އަތޮޅާ ހިސާބަށް ރާއްޖޭ ގެ ރަށްތަކުގައި ދިރިއުޅެމުންދާ
ރައްޔިތުން، އެ ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރައްވާނެ ރައީސް ޔާމީނަކީ އެ ރައްޔިތުންގެ ހުރި ދަތިތަކާ ކުރިމަތިލެއްވި
ބޭފުޅެއްކަން. އެ ރައްޔިތުންގެ ހުރި އުނދަގޫތަކަށް ތަސައްލީއެއް ގެނެސްދެއްވަން ރައީސްކަމަށް ވަޑައިގެންނެވި
ބޭފުޅެއްކަން، މިއަދު އެ ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރައްވާނެ. ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް އަޅުގަނޑު އެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ
ނައިފަރު ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން އެކަން ގަބޫލުކުރައްވަނީ އެގޮތަށް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ 5ވަނަ
އަށް އެންމެ ބޮޑު އާބާދީ. ގާތްގަނޑަކަށް 6 ހާހުގެ ޕޮޕިއުލޭޝަނަކާ ގާތްކުރާ ޕޮޕިއުލޭޝަނެއް. އެ ރައްޔިތުން
އުޅެމުންދިޔަ ދަތި އުނދަގޫ ދުވަސްތައް ރައީސް ޔާމީން އެ މަނިކުފާނު ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަންނަވަން ވެގެން ކުރެއް ވި
ކެމްޕޭނުގައި އޭރު ވަޑައިގެން، އެ ކަންތައްތަކަކީ ކޮބައިތޯ ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެ މަނިކުފާނު ބެއްލެވި. އަދި ވެރިކަމުގެ
ފުރަތަމަ ދުވަހުން ފެށިގެން ވެސް އެކަންތައްތަކަށް ޙަ އްލެއް ގެނެވޭނެ ގޮތްތައް އެ މަނިކުފާނު ބައްލަވައި، އެގޮތަށް
އެމަނިކުފާނުގެ ބަޖެޓުތައް މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަމުންގެންދެވީ. މިއަދު ނައިފަރު ދާއިރާގައި އޭރުގައި ހުރި
މައްސަލަތަކަށް ޙައްލު މި ވަނީ ގެނެސްދެއްވާފަ. އެގޮތުން، ބޮޑު އާބާދީއެއް ތަޣައްޔަރުވެފައިވާ ފެނުން ދަރިން
ފެންވަރުވައިގެން އުޅޭތާ އެތައް އަހަރެއް ވެފައި އޮތް އާބާދީއެއް. އެހެންނަމަވެސް، ރައީސް ޔާމީން އެމަނިކުފާނު
ވަޑައިގެން ބޮޑު ހޭދައެއް ކުރައްވަންޖެހިވަޑައިގަތަސް މި ކަންތައްތައް މި ވަނީ ފަހިކޮށްދެއްވާފަ. މީގައި މި ވާ ގޮތަކީ،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަންނަވާ ވެރިން، މާލެ ނޫން އެހެން ތާކަށް ނުވަތަ އެ ބޭބެފުޅުންގެ ޖީބަށް ނޫން އެހެން
ތާކަށް ފައިސާއެއް ރައްޔިތުންނަށް ޚަރަދުކުރަންޖެހިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ ވަރަށް ބިރުގަންނާނެ. ދެތިންހަތަރު މިލިޔަން
ރުފިޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަށަކަށް، ރައްޔިތަކަށް ފައިދާއެއް ވާނެ ގޮތަކަށް ހޭދަކުރައްވަންޖެހިވަޑައިގެންފި ކަމަށް ވަންޏާ
ވަރަށް ބިރުފުޅުހީވެގެން އުޅުއްވާ ރައީސުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައީސް ޔާމީން ފިޔަވައި މީގެ ކުރިން ފެނިގެން މި
ދިޔައީ. އަދި މި ބަޖެޓު މި ގެނައީ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފުވެރިކަމާ އެކީގައި ވެރިކަމެއް ކޮށްދެއްވަން
ވަޢުދުވެވަޑައިގެން މަސައްކަތްކުރެއްވި ބޭފުޅުންކޮޅެއް ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ކޯލިޝަނަކުން. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ އެ މަންޒަރެއް މި ބަޖެޓަކުންނެއް. އިންސާފު ހޯދައިދޭން މި ޖެހެނީ ދެތިންހަތަރު ލީޑަރުންނަށްތޯ
ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށްތޯ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ސުވާލުކުރަން. އިންސާފު ހޯދައިދޭން މި ޖެހެނީ
ކޯލިޝަނާ ބައިވެރިވެގެން ތިބި ތިންހަތަރު ލީޑަރަކަށްތޯ ނުވަތަ ޖަލުތަކުގައި ތިބި އެހެން ވެސް ސިޔާސީ ބޭފުޅުން؛
އެހެންނަމަވެސް، ޖިނާޢީ ނުވަތަ ޓެރަރިޒަމުގެ ކުށްތައް ކޮށްގެން ތިބި އެހެން ބޭބޭފުޅުން ވެސް އެބަ ތިއްބެވި. އަޅުގަނޑު
ހިތަށްއަރަނީ، ކީއްވެގެންތޯއޭ މި ބޭފުޅުން ސިޔާސީ ބޭފުޅުންނަށް އިންސާފު ހޯދަން މަސައްކަތްކުރާއިރުގައި ވަކި ބައެއް
މި ބޭފުޅުންގެ ނަޒަރަށް މި އަންނަނީ؟ މިއީ މައްސަލައެއް. މިއީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފުވެރި ވެރިކަމެއް
ކޮށްދެއްވަން ވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންގެ ޢަމަލުތައް ހުންނާނެ ގޮތެއް ނޫން. ޝައިޚް ޢިމްރާން އެކަންޏެއް ނޫން
ސަލާމަތްވާންޖެހޭނީކީ. ކާނަލް ނާޒިމް އެކަންޏެއް ނޫން ސަލާމަތްވާންޖެހޭނީކީ. ނޫނީ، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ
197

ރައީސް އެކަންޏެއް ނޫން ސަލާމަތްވާންޖެހޭނީކީ. އިންސާފު ލިބެންޖެހޭނީކީ. އެ ޖަލުތަކުގައި އެބަތިބި ދިވެހި އެތަކެއް
ރައްޔިތުންނެއް. އެ ރައްޔިތުންނަށް ސަލާމަތްވުމުގެ ފުރުޞަތު މި ނުލިބެނީ، އެއްކަލަ ސިޔާސީ ކާޑު ނުވަތަ ސިޔާސީ
ލައިސަންސް ނޯންނާތީތޯ، އަޅުގަނޑު ސުވާލު އުފައްދަން. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އިންސާފުގެ ގޮތުގައި
އިންސާފު ލިބެނީ ފަނޑިޔާރު ހޭލާއިރު ބޯލާކޮޅުގައި އޮންނަ ބާލީސް ތަންކޮޅެއް އުސްކޮށް އޮތީމަ ފެންނަ ހިސާބުގައި ތިބޭ
ބަޔަކު ބޯލާކޮޅަށް ލާ އެއްޗެއް ލައިގެން އުސްކޮށް އޮތީމަ ފެންނަ ހިސާބުގައި ތިބޭ ބަޔަކަށް އިންސާފުލިބެންޏާ އިންސާފު
ލިބޭ އުސޫލު މިއަދު މި ފެންނަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. މިއީ ހިތާމަހުރި ކަމެއް. އިންސާފު ހޯދުމުގެ ނަމުގައި
ރައްޔިތުންނަށް ގެއްލިފައި ހުރި ޙައްޤުތަކެއް ގެއްލިފައި އޮވެގެން، އެ ޙައްޤުތައް ހޯދުމަށް ނުވަތަ އިންސާފު
ހޯދުމަށްޓަކައި އައި ބަޔަކު މަސައްކަތްތައް ނުވަތަ ޢަމަލުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ ފުރަތަމަ ދުވަހުން ފެށިގެން
ވެސް މި ފެންނަނީ މިގޮތަށް. މުށުތެރެއަށް ތިން ބާރު ލައްވައިގެން އިންސާފު ހޯދޭނެ ގޮތެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް
ވިދާޅުވެދެއްވާ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގެ ކުރިން ރާއްޖޭގައި ވެސް އަދި ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ވެސް ތިން ބާރު
އެއްކޮށްގެން ވެރިކަންކުރާ ވެރިންގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއަހަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ނުދެކެން
މިވަރުގެ ކަމެއް. ތިން ބާރުގައި ސީދާ އެ ބޭފުޅަކު ހުންނަވައިގެން ވެރިކަން ކުރައްވަމުންގެންދަވާ ތަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. ކޯލިޝަންގެ 60% ހިއްޕަވައިގެން، ގާނޫނުހަދާ މަޖިލިސް ހިއްޕަވައިގެން، ޖުޑިޝަރީ
ހިއްޕަވައިގެން ވެރިކަންކުރައްވަމުންގެންދަވާ ތަން އަޅުގަނޑު މެންނަށް މި ފެންނަނީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ކިޔަނީ މިއަށް
އިންސާފު. މިއީ ކޮން އިންސާފެއްތޯ އަޅުގަނޑު ދިވެހި ރައްޔިތުން ކުރެން އަދި އިއްޒަތްތެރި ރައީސްކުރެން އަހާލަން
ބޭނުން. އިންސާފު ދިނުމަކީ މި ދަންނަވާހެން ހަމައެކަނި ސިޔާސީ ލައިސަންސުން ނުވަތަ ސިޔާސީ ބޭފުޅަކަށް ވީތީވެ
އިންސާފު ދޭންޖެހޭޖެހުން ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އިންސާފުވެރި ވެރިކަމެއް ކުރާ ތަނެއް ދުވަހަކު ވެސް
ނުފެންނާނެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން، އެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ އެ ރައްޔިތަކު ދިރިއުޅޭ ތަނެއް، އެ ރައްޔިތެއްގެ
ދިރިއުޅުމަށް އަންނަ ކުރިއެރުމެއް، އިންސާފުވެރިކަމާ އެކީގައި އެ އޮންނަ ސަރުކާރަކުން ފޯރުކޮށްދޭން ނުވަތަ
ފަހިކޮށްދޭން. ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ރަށްރަށުގައި އަޅު ގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ތަރައްޤީއަށް ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް
ބޭނުންވެފައި، ތަރައްޤީއަށް މުހިއްމު އަސާސީ ކަންތައްތައް އަދިވެސް ބޭނުންވެފައި ހުރި ތަން. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ މި ބަޖެޓަކުން އެ ތަސައްލީއެއް ނުވަތަ އެ ކަންތައްތައް ހާސިލުކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް މި ބަޖެޓު
ބައްޓަންކުރެވިފައި އޮތް ތަނެއް. ބަލައިލުމެއް ނެތި، އެއްވެސް ކަހަލަ ގޮތަކަށް ރައްޔިތުންގެ ހާލަތު ނޭނގި
ކަންތައްތަކެއް ކޮށްފައި އޮތްކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ މި ބަޖެޓު ބަލައިލުމުން. ބޮޑެތި އާބާދީތައް ހުރި
ގޮތަށް ހުއްޓާ، މާ ކުދިކުދި އާބާދީތައް އަދި އެ އާބާދީތައް ދިރިއުޅެމުންދާ ރަށަކީ ބޮޑު ރަށެއް ކަމުގައި ވިޔަސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ މި ބަޖެޓުން ބައެއް ރަށްރަށް ބިން ހިއްކުމަށް ޖަހާފައި އޮއްވާ. މިއީ ޖެއްސުމެއްގެ
ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ނައިފަރު ކަހަލަ ބޮޑެތި އާބާދީތައް އާބާދީ ބޮޑުވެގެންގޮސް އެތައް ޢާއިލާތަކެއް އެބައުޅޭ
198

ދިރިއުޅޭނެ ގޮތެއް ނެތިފަ. ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ އުނދަގުލުގައި އުޅޭ ރައްޔިތުންތަކެއް ނައިފަރު ދާއިރާގައި އެބައުޅޭ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަ ކަށް ނުފެނޭ އެ ޙައްލު މި ބަޖެޓުން ލިބޭ ތަނެއް. ނައިފަރުގެ ބިން މި ވަނީ މިއަދު ކުޑަވެފަ.
ބިން ކުޑަވީކީ ނޫން. ނައިފަރުގެ އާބާދީ ބޮޑުވީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ވަނީ މިއަދު ބިން ހިއްކަންޖެހިފަ. ނައިފަރަކީ މިއީ
52 ހެކްޓަރު ބިމުގެ ބޮޑުމިން ނައިފަރުގެ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ނައިފަރަށް އިތުރު 50 ހެކްޓަރު އައިސްގެން
ނޫނީ ކުރިއަށް އޮތް ދިހަފަނަރަ އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނައިފަރުގައި މި އޮތް އާބާދީއަށް ކޭޓަރނުކުރެވޭނެ. އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލާނަން، ނައިފަރު ދާއިރާއަށް ރައީސް ޔާމީނުގެ ޒަޢާމަތުގައި އެ މަނިކުފާނު އެ ވަނީ ކަރަންޓުގެ މައްސަލަ
ޙައްލުކޮށްދެއްވާފަ. ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް މި ވަނީ ނިންމަވައިދެއްވާފަ. ހޮސްޕިޓަލެއް ޤާއިމުކޮށްދެއްވާފަ. ސްކޫލުގެ
ޖާގައިގެ ދަތިކަން ޙައްލުކޮށްދެއްވައިފި. ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކޮށްދެއްވަން ފައްޓަވައި ، ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު
ޤާއިމުކޮށްދެއްވަން ފައްޓަވައިފި. އަލަށް އާބާދުވަމުންދާ ސަރަހައްދަށް ކަރަންޓުގެ ވިއުގަ ގުޅައިދެއްވަ އިފި. އަލަށް
އާބާދުވަމުންދާ ސަރަހައްދުގައި މިސްކިތެއް އަޅައިދެއްވައިފި. އަތޮޅަށް އެއަރޕޯޓެއްގެ މަސައްކަތް ފައްޓަވައިދެއްވައިފި.
އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަން މިއަދު، އިދިކޮޅު މަދު ނަމަވެސް ބޭފުޅުންކޮޅެއް ޅ. އަތޮޅަށް މިއަންނަ އެއަރޕޯޓާ ދޭތެރޭގައި
ޚިޔާލުތަފާތުވެ، ނުވަތަ އެއަރޕޯޓުގެ ބޮޑު މަޝްރޫޢު، މި މުހިއްމު މަޝްރޫޢު އަޔަނުދިނުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް
ކުރައްވަމުންގެންދަވާ ތަން ފެނުމަކީ މިއީ ހިތާމަހުރި ކަމެއް. ޅ. މަޑިވަރުގައި އެޅެމުންދާ އެއަރޕޯޓަކީ އެއީ މުޅި
އަތޮޅަށް އަންނަ ތަރައްޤީއެއް. އެއީ ހަމައެކަނި ނައިފަރަށް އަންނަ ތަރައްޤީއެއް ނޫން. ނައިފަރަށް ވަރަށް މުހިއްމު މި
އެއަރޕޯޓް. ނައިފަރުގެ އިޤްތިޞާދަށް ވަރަށް މުހިއްމު މި އެއަރޕޯޓް. ނައިފަރުގެ އިޖުތިމާޢީ ތަރައްޤީއަށް ވަރަށް
މުހިއްމު މި އެއަރޕޯޓް. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މި އެއަރޕޯޓުގެ މަސައްކަތް މަޑުނުޖެހި ކުރިއަށްދާނެ ކަމަށް. މި
އެއަރޕޯޓަކީ މިއީ ދިވެހި ދައުލަތުން ޚަރަދުކޮށްގެން ހަދާ އެއަރޕޯޓަކަށް ނުވިއެއް ކަމަކު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ފެންނަނީ އިދިކޮޅު ކޯލިޝަނަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ނުވަތަ ނިސްބަތްވާ ބަޔަކު މި އެއަރޕޯޓުގެ މަސައްކަތްތައް
ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރާ ތަން. މިކަމުގެ އަޑީގައި މީގެތެރެއިން ބޮޑު ބޭފުޅަކު ނުހިމެނޭނެއެކޭ ވެސް
އަޅުގަނޑު ނުދަންނަވަން. އެހެންނަމަވެސް، މިއީ ރައްޔިތުންގެ ވިންދާއި ލެ ޔާ މި ކުޅެވެނީ. ރައްޔިތުން އެތައް ދުވަހެއްގެ
އުއްމީދު މި އެއަރޕޯޓަކީ. އެހެންވީމާ، މި އެއަރޕޯޓުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް މަޑުނުޖެހި ދާނެ ގޮތަށް މަގުފަހިކޮށްދެއްވުން
އެއީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އެދޭ ކަމެއް މި ސަރުކާރުގައި. އަދި އެހެންމެ، ނައިފަރުގެ ހޮސްޕިޓަލަކީ އެއީ ޒަމާނީ
ފެންވަރަކަށް ހެދިފައި ހުރި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަތޮޅުތެރޭގައި ހުރި އެންމެ ބޮޑު އެއް ހޮސްޕިޓަލަށް ނައިފަރުގެ ހޮސްޕިޓަލް
މިއަދު ވާނެ. އެ ހޮސްޕިޓަލަކީ އެއީ ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލަކަށް ހެދުމުގެ ވިސްނުންފުޅު މީގެކުރީގެ ސަރުކާރުން
ގެންގުޅުއްވި ހޮސްޕިޓަލެއް. އެހެންވީމާ، އެ ވިސްނުންފުޅުގައި މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ވެސް މި ހޮސްޕިޓަލުގެ
މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށްގެންދާނެކަމާ މެދު އަޅުގަނޑު ހަމަ ޝައްކެތް ނުކުރަން. އަދި ހަމަ އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދެން
ނައިފަރު ދާއިރާއަށް އަޅުގަނޑުމެން، މީގެކުރީގައި ސަރުކާރުން ގެންގުޅުއްވި ތަޞައްވުރުގެ ތެރޭގައި ކުރީގައި އަޅުގަނޑު
199

ފާހަގަކުރިހެން ނައިފަރުގެ ބިން ބޮޑުކުރުން އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާ ގެ ރައްޔިތުން ނިހާޔަތަށް އެދޭ ކަމެއް.
ބޯހިޔާވަހިކަން؛ 200 ހައުސިންގ ޔުނިޓުގެ ބޯހިޔާވަހިކަން ނައިފަރު ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން އެދޭ. ނައިފަރަކީ، ޒުވާނުން؛
ނައިފަރުގައި ގިނަ އަދަދެއްގެ ޒުވާނުން ދިރިއުޅޭ ރަށެއް. ކައިރީ ހިސާބުތަކުން ވަޒީފާގައި އުޅެވޭތީއާ އެކީގައި، ރަށުން
ވަޒީފާ ލިބޭތީއާ އެކީގައި ގިނަ ޒުވާނުންތަކެއް ދިރިއުޅެމުންދާ ރަށެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ މިދިޔަ ސަރުކާރުގެ މި
ތަޞައްވުރު ގައި އޮންނާނެ ޔޫތު ސެންޓަރެއް ޤާއިމުކުރުމުގެ ވާހަކަތައް ދެކެވިފަ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މި
މަސައްކަތް ވެސް މަޑުޖެހުމެއް ނެތި ނުވަތަ މި މަސައްކަތް ، މި ކަންތައްތައް ނައިފަރުގެ ޒުވާނުންނަށް
ހާސިލުވެގެންދާނެ ކަމަށް. ނައިފަރުގެ މަގުތައް ޒަމާނީ ފެންވަރަކަށް ހެދުމުގެ ޕްލޭން ކުރެވި، ހަދާނެ މަގުތައް
ފާހަގަކުރެވި ، އަދި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ވަކި ހިސާބަކަށް ދިޔުމުން އެ މަސައްކަތް ޢަމަލީ ގޮތުން ފެއްޓުމަށް
ޓަކައި ވާނީ ރޭވުންތައް ރާވާފަ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ، މި މަސައްކަތް ވެސް ނައިފަރު ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި
ރައްޔިތުންނަށް މި ފެށޭ ސަރުކާރުގައި ހާސިލުވެގެންދާނެ ކަމަށް. ހިތާމަޔަކީ މިދެންނެވި އެއްވެސް ކަމެއް 2019 ވަނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ނެތްކަން. އެއީ އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން
ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. 100 ހައުސިންގ ޔުނިޓު ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް އަލަށް ފަށާ މަޝްރޫޢެއް ނެތްކަމީ މިއީ މި އޮތް
ބޮޑު އާބާދީ ހިތާމަކޮށް ދެރަވާ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅު ގަނޑު ވާނީ، ނައިފަރު ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންގެ
ޙައްޤުގައި އެ ބޭފުޅުން އެދޭ ގޮތަށް ބަޖެޓު ދިރާސާކުރަމުންދާ ކޮމިޓިއާ މިދެންނެވުނު ކަންތައްތައް ހިއްސާކޮށްފަ.
މަގުތައް ޒަމާނީ ފެންވަރަކަށް ހެދުމާއި، ނައިފަރުގެ ބިންހިއްކުމާއި، 200 ހައުސިންގ ޔުނިޓުގެ މަސައްކަތާއި ،
ނައިފަރުގެ ޔޫތު ސެންޓަރެއްގެ މަސައްކަތުގެ އިތުރުން، ނައިފަރުގެ ކައުންސިލުގެ އިދާރާގެ އާ އިމާރާތެއްގެ ވާހަކަ
އަޅުގަނޑު ވާނީ ވަރަށް ތަފްސީލީ ގޮތަކަށް ބަޖެޓު ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްފަ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މި ކަންތައްތައް
ހާސިލުވެގެންދާނެ ކަމަށް. އަދި އޭގެއިތުރުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން، އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓެއްގެ ވާހަކަ
ދައްކާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން މި ބަޖެޓުގައި ނެތް ކަމަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެބަހުރި ހެދިފައި ތަފާތު ބޮޑެތި
މަޝްރޫޢުތައް އެބަހުރި ގެނެވިފަ. ދަރުމަވަންތަ ހޮސްޕިޓަލް، އެއަރޕޯޓުގެ މަޝްރޫޢު، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތަށް އިތުރުކުރެވިގެން މިދިޔަ ރިސޯޓުތައް. މި ތަންތަނުގައި މަސައްކަތްކުރާނެ މީހުން ބިނާކުރާނެ
އެއްވެސް ފޯމިޔުލާ އެއް މި ބަޖެޓުގައި ނެތްކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތާމަޔާ އެކީގައި ފާހަގަކުރަން. ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަ މި
ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ދައްކަން ހުރީ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ހުރި މާޔޫސްކަމެއްގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑަށް މި
ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ދައްކަން ބޭނުންވި ވާހަކަތައް ދައްކަ އިނުލެވުނު ވާހަކަ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވާނީ ދަނގެތީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްހާމް އަޙްމަދަށް.
200

ދަނގެތީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا ال رّ حمن ال رّ حيم، الحمد هل ر بّ العالمين وال ص اّلة وال س اّلم على أشرف األنبياء والمرسلين سيّ دنا مح مّ د وعلى
آله وصحبه أجمعين. އާދެ، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ލަފާކުރެވޭ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު
މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރު އަޅުގަނޑަށް ވެސް ފާހަގަކޮށްލެވޭ ކަންތައްތަކާއި، މި ދާއިރާގެ ؛ ދަނގެތީ
ދާއިރާގެ ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރު ތެރޭގައި ކޮންމެވެސް ކަންތައްތަކެއް ކުރެވިފައި ވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަށީގެންވާ
ކަންތައްތަކެއް ކުރެވިފައިނުވާތީއާއެކު އެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުންތައް ވެސް އިންތިހާއަށް އެބަހުރި.
އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ވަގުތު ހަމަ ހިއްސާކޮށްލާނަން. ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ މި ކަންކަމަށް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ފަރުވާއެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ޝައްކެތް ވެސް ނުކުރަން.
ވަކި ދާއިރާއަކަށް ބަލާއިރު ރާއްޖޭގެ ދާއިރާއަކަށް އެންމެ ގިނަ އަދަދެއްގެ ކަންކަން ޖެހިގެން، ދާއިރާގެ ގޮތު ގައި
ދަނގެތި ދާއިރާ ވެގެންދާނެކަމުގެ ކަށަވަރު ކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ދަނގެތީ
ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުން. ދަނގެތީ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވަނީ ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރު ގައި
ވަރަށް ބޮޑަށް އުނދަގޫތަ އް ތަހައްމަލުކުރަންޖެހިފަ. ބޭނުންވާ ތަރައްޤީގެ ކަންކަން އެ ބޭފުޅުން ވެސް ހަމަ
ރައްޔިތުންނަށް ވާތީ އެކަންކަމަށް އިންތިހާއަށް ބޭނުންވެފައި ތިބީ. އެހެންނަމަވެސް، ޙަޤީޤަތަކީ އެކަންކަން
ފަހިވެގެންނުދިޔަކަން ސަރުކާރު ތެރޭގައި. އެހެންނަމަވެސް، ކުރެވުނު މަސައްކަތުން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ދެތިން
ރަށެއްގެ ކަންކަން ކުރެވިގެންދިޔަ ބަޖެޓު ކޮމިޓީންނާއި އަދި އޭރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ދަންނަވައިގެން. ރައީސަށް
ދަންނަވައިގެން ކުރެވުނު މަސައްކަތުން ކޮންމެވެސް ކަންތަކެއް ހާސިލުކުރެވިގެންދިޔަ. އެހެންނަމަވެސް، އޭރު
އަޅުގަނޑަކީ އެ ޕާޓީގެ މެންބަރަކަށް ނުވާތީއާ އެކު އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް ކަންކަން ފަހިވެގެންނުދިޔަ.
އެހެންވުމާއެކު ދާއިރާގެ ގިނަ ރަށްރަށަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން، އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެވި ؛ އޮތް ރަށްތައް ވެސް ވަރަށް
ގިނަ. އޭގެތެރެއިން އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ހިތާމަޔާއެކު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން މަންދޫގެ ޖެޓީއަކީ، އދ. މަންދޫ ޖެޓީ
މަންދޫގެ ޖެޓީއަކީ ހަމަ ސޯޝަލް މީޑިޔާއިން ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން ، އެންމެނަށް ވެސް އެނގޭނެ
ރާއްޖޭގެ ވަރަށް ގިނަ ނޫސްތަކަށް ވެސް އަރާފައި އޮތް ކުޑަކުޑަ ޖެޓީއެއްގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އެ ޖެޓީގެ އެއް ވެސް
މަސައްކަތެއް ނުކުރެވި ރައްޔިތުން މިއަދާ ހަމައަށް ވެސް ތަޙައްމަލުކުރަމުންދަނީ ހިތާމަޔާއި އުނދަގޫތަކެއް. ސަރުކާރު
ތެރޭގައި އެކަން ކުރުމަށްޓަކައި ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިގެން ، ބިންގާ ވެސް އެޅިގެންދިޔަ އެ ކުޑަކުޑަ
ޖެޓީގެ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން ވެސް އެންމެ އެކަށީގެން ވާ ގޮތަކަށް ނުދިޔަކަން ހަމަ މި ސަރުކާރު؛ މި ދިޔަ
ސަރުކާރުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ދަނގެތީގެ ދާއިރާގެ ތެރެއިން
ދަނގެއްޗަށް ޚާއްޞަކޮށް ނަރުދަމާ ނިޒާމު؛ أن شاهلا މިއަ ންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދާނެ. ދެން އެރަށުގެ
201

ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވާ އެއް ކަމަކީ، ބޭންކު ގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރެވިގެންދިއުން. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ކުރެވޭނެ ކަމަކަށް ނުވާތީއާއި އަދި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ ކަމަކަށް ނުވާތީ އެކަން ބަޖެޓު
ފޮތަކުން ފެންނާކަށް ނޯންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަނގެތީގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ، އެކަން ކުރުމަށްޓަކައި ސަރުކާރާ މަޝްވަރާކުރެވިގެން ބޭންކުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން، އެއީ އޭޓީއެމް
މެޝިނެއް ބަހައްޓައިގެން ނަމަވެސް، އަދި އެއީ އެތާނގައި ބޭންކުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި ބޭންކުގެ ބްރާންޗެއް
ޤާއިމުކުރެވިގެން ނަމަވެސް އެކަން ކުރުމަށްޓަކައި ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް
ދަންނަވައިގެން އެކަން ކުރުމަށްޓަކައި ތިޔަ ބޭފުޅުންނަށް މަސައްކަތްކޮށްދޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އަރުވާ ވާހަކައާއި، އެންމެ
ކުޑަމިނުން ތިޔަ ބޭފުޅުންނަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އޭޓީއެމްގެ އިންތިޒާމު ފަހިވެގެންދާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަނޑު
އަރުވަން. ހަމައެއާއެކު، ދަނގެތީގަ އި ވެސް ބޭނުންވާ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހުރިކަން ފާހަގަކޮށްލަން.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ރަށަކީ ވެސް ޓޫރިޒަމް އާލާވެ ފައްކާވަމުންދާ ރަށަކަށް ވާތީ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ
އެންމެ މުހިއްމު ކަމަކަށް މިހާރު ރަށުގެ ރައްޔިތުންނާއި އަދި ޓޫރިޒަމް ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ނުވަތަ އެ
ސިނާޢަތުގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދާ އެ ރަށުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ވެސް ބޭނުންވަނީ ނަރުދަމާ ނިޒާމު.
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ اެلهގ ރަޙްމަތްފުޅުން މިއަންނަ އަހަރު އެ މަސައްކަތް ފެށިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޝައްކެތް
ނުކުރަން. އޮމަދޫގަ އި ފެނު ގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވިގެންދާނެ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި އަންނަ އަހަރު. ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިފައިވަނީ. ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި، އެ ރަށަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް ގިރާ ރަށަކަށް ވާތީ ގޮނޑުދޮށް
ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި ވެސް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވަނީ. އެހެންވީމާ، އެކަން ވެސް ފަހިވެގެންދާނެކަމުގައި އަޅުގަނޑު
ދަންނަވަން. މިހާރު ހިނގާހިނގާ ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް އޮމަދޫ އަށް ބޭނުންވާ ކަންތަކަށް ބަޖެޓުގެ ކޯޑުން ނުވަތަ ބަޖެޓުން
ޖާގަދޭކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. އެއިން އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް އެއްވެސް މަސައްކަތެއް
ނުހުއްޓި އޮމަދޫގައި ކުރިއަށްދާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން ވެސް އަރުވަން. ދެން އޮތީ، އެރަށުގެ އެންމެ ބޮޑަށް ޖެހިފައި އޮތް
މައްސަލައަކީ އެރަށުގެ ބަނދަރުގެ މައްސަލައަކީ ވެސް ވަރަށް ސީރިއަސް މައްސަލައެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ ދައުލަތް މި ވަނީ ދަރައި ވިކިފަ. ދައުލަތް އޮތީ
ބަނގުރޫޓުވެފަ. އެހެންވީމާ، އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ހުރިހާ ކަމެއް އެންމެ ބޭނުންވާ ގޮތުގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުޑައިރުކޮ ޅަކަށް މަޑުކޮށްލަދެއްވާ! ބަންގިއަށް މަޑުކޮށްލާނަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ކުރިއަށް ގެންދަވާ!
202

ދަނގެތީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އޮމަދޫގައި ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވާ އެއް ކަމަކީ ހަމަގައިމު ވެސް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ބަނދަރުގެ ކަންތައް ޙައްލުވެގެންދިއުން. ބަނދަރު ބޮޑުވެ ޒަމާނީ ފެންވަރެއްގެ ބަނދަރެއް
ބޭނުންވާކަން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ސަރުކާރާ ހަވާލުވިއިރު ދައުލަތް މި ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަރައި ވިކިފަ. އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކުރެވުނު
މަސައްކަތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްވެސް ވަރަކަށް އަދި ސަރުކާރާ ހަވާލުވިތާ، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް،
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ހަވާލުވިތާ މާ ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ވެސް ނުވޭ. އެހެންވީމާ، އަދި މި އުޅެނީ، ދަރަނި؛ ބޭރުގެ
ދަރަނި ކިހާވަރެއް ކަމާއި ، ބޭރު ފަރާތްތަކުން ނަގާފައި ހުރި ލޯނުތަކުގެ އަދަދު ވެސް އަދި ސާފުނުވެގެން.
އެހެންނަމަވެސް، އެނގޭ އެއްޗަކީ ދައުލަތް ވަނީ ދަރައި ވިކިފަކަން. އޭރުވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގޮވަމުންދިޔައިން އެކަން
ނުކުރައްވާށޭ. އެހެންނަމަވެސް، އޭރުގަ އި ހުރި ރައީސުލްޖު މްހޫރިއްޔާ އެކަން ކުރައްވަމުންގެންދަވާ. އަޅުގަނޑުމެންގެ
ހިތާމަޔަކީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތް ވަނީ ބަންގުރޫޓުވެފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ أن شاهلا މި
އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި އަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު އަންނައިރުގަ އި އޮމަދޫގައި ބަނދަރުގެ
މަޝްރޫޢުގެ ކަންތައް ވެސް ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކަން އަރުވަން އޮމަދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް، އަޅުގަނޑު
ކޮންމެ ދާއިރާއެ އްގައި ހުއްޓަސް އެ ބަނދަރު ހެދުމުގެ މަސައްކަތް ލީޑަރުންގެ މެދުގައި މަޝްވަރާކުރެވިގެން އިންތިހާއަށް
ކޮށްދޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަނޑު އަރުވަން. ދެން ހަމައެއާއެކު، ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، ދިގު ރަށުގެ ފެނާއި
ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު މި އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފަ އިވަނީ. އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވާ
ކަމަކީ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން، ބަނދަރުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުން. ޒަމާނީ ފެންނަވަރެއްގެ ބަނދަރެއް ހެދިފައި ވަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ރަށަކީ ޓު އަރިޒަމްގެ ދާއިރާގަ އި، ލޯކަލް ޓުއަރިޒަމްގެ އެންމެ ވަރުގަދަ ސިނާޢަތްކަމުގައި ވާ ރަށަށް
ވާތީއާ އެކު ، އެ ރަށަށް ބަނދަރު ވަނީ ކުޑަވެފަ. ޒަމާނީ އެންމެ ފަހުގެ ބަނދަރެއް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ބޭނުން އެބަވޭ
ދިގުރަށަށް. އެހެންވީމާ، އެކަމާ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ވެސް އަޅުގަނޑު އިނިން. އެކަމާ މިފަހަރު ވެސް
މަޝްވަރާކުރެވުނު. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓުން ހަމަ އެއްވެސް ވަރަކަށް ޖާގައެއް ނުލިބުނު އެކަން އަޅުގަނޑުމެން
ކުރާކަށް. އެހެންވީމާ، މި އަންނަ އަހަރު އިރާދަކުރެއްވިއް ޔާ اله ރަޙްމަތްފުޅުން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ބަޖެޓު
އަޅުގަނޑުމެން އެކުލަވައިލާއިރު ނޫނީ ލިބިގެންދާއިރު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިގުރަށުގެ ބަނދަރުގެ މަޝްރޫޢު ނުވަތަ
ޒަމާނީ ފެންވަރުގެ ބަނދަރެއް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް ޝައްކެތް ނުކުރަން. ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަނޑު
ކޮންމެ ދާއިރާއެއްގައި ހުއްޓަސް ދިގުރަށުގެ އެ ބަނދަރު ހެދުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތް ކުރެވޭނެކަމުގެ
ޔަޤީންކަން ވެސް އަރުވަން. އަދި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން އޮޑިދޯނިފަހަރު އިންތިހާއަށް ގިނަ، ދޭތެރެއަކުން
ފަޅުތިލަވިމާއި މިދެންނެވީ ބަނދަރުތެރެ ތިލަވުމާ، އެކަންތަކާ ވެސް ގުޅިގެން ވަރަށް އުނދަގޫތަކާ ދިގުރަށުގެ ރައްޔިތުން
203

ވަނީ ކުރިމަތިލާންޖެހިފަ. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ޙައްލުގެނެވޭނެ ކޮންމެވެސް މެކޭނިޒަމެއް ޤާއިމުކުރެވޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން
ވެސް އަރުވަން. އެހެންނަމަވެސް، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހަމަ ތަނެއް ނުދޭތީ އެކަން ކުރަން ދިގުރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް
ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރަން ދަތި ވާހަކަ ދަންނަވަން. ކުރިންވެސް ދެންނެވި ގޮތަށް، ދައުލަތުގެ ކެޕޭސިޓީ ނެތީމަ،
އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެއް ބޭނުންފުޅެއް ނުވޭ ބަޖެޓު ކޯޑުގައި ހިތްހަމަޖައްސައިލާކަށް،
ހެޕީކޮށްލާކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ކިޔާ ގޮތުން ނަމަ، ކޯޑެއްގައި ޖައްސަވައިގެން ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވާލުމަށްޓަކައި އެ
ރަށުގެ ބަނދަރު ވެސް ޖައްސަވާކަށް. ބޭނުންފުޅުވަނީ ކުރައްވާ ކަންތައްތައް ލިސްޓުގައި ހިމަނުއްވަން. ވޭތުވެދިޔަ
ސަރުކާރުން ފެނުނީ ހިތްހަމަޖެއްސުމަށްޓަކައި ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުން އޮޅުވާލުމަށްޓަކައި ބަޖެޓު ކޯޑުގައި ޖައްސަވާނެ.
އެކަން ކުރައްވާކަށް ބޭނުންފުޅު ނުވާތީ އަޅުގަނޑުވެސް ބޭނުމެއް ނުވޭ އެކަން ކުރާކަށް. އެހެންނޫނިއްޔާ ވާނީ އެއީ ހަމަ
އަނެއްކާވެސް ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކަށް؛ އުއްމީދުކުރެވި ، އަނެއްކާ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ކަންބޮޑުވުންތަކެއް
އިންތިހާއަށް އަންނާނީ. ދެން ދިގު ރަށަށް ބޭނުންވާ، ރަށުގެ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވާ އެއް ކަމަކީ، ލެބޯޓްރީ
އިކުއިޕްމަންޓު ހޯދުން. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓުގައި އެކަމެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ
މުޤައްރިރާ ވާހަކަދެކެވި ، މިހާރު ވާނީ أن شاهلا ލެބޯޓްރީގެ އިކުއިޕްމަންޓު ގަތުމަށްޓަކައި ޖަހަންޖެހޭ އަދަދު މިހާރު
އޮންނާނީ ޖަހާފަ. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓު ފާސްވީމަ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އަދަދުތަކާ އެއްޗެހި
ހާމަކުރަންޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ، ދިގު ރަށުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވޭ ލެބޯޓްރީ ޚިދުމަތް ލިބިގެންދިއުން. އެހެންވީމާ، އެ
ބޭނުންވާ އިކުއިޕްމަންޓު މިހާރު ގަތުމަށްޓަކައި ބަޖެޓު ކޯޑުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ހިމަނާފައިވާ ވާހަކަ
ވެސް ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވާލަން ބޭނުން. ސަބަބަކީ، އެ ރަށަކީ ގަބޫލުކުރައްވަންޖެހޭނެ. ރާއްޖޭގައި
މިދެންނެވީ؛ ކުރިން ދެންނެވި ގޮތަށް ހަމަ ލޯކަލް ޓުއަރިޒަމްގަ އި އެންމެ ވަރުގަދަ އެއް ރަށް. ރާއްޖޭގައި އެރަށު ގެ ނަން
ވެސް އެހާ މަޝްހޫރު ރަށެއް. އެހެންވީމާ، އެ ރަށުގަ އި ލެބޯޓްރީ، ވަރުގަދަ ލެބޯޓްރީއެއް ހުންނަންޖެހޭ ކަމަށް
ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ. އެތައް ފަތުރުވެރިންނެއް އުޅޭއިރު ދިމާވާ ނުރައްކާތެރި އެތައް ކަންތައްތަކެއް އޭގެ ޒާތުގައި
ހިމެނިނގެންދޭ. ކުރީގައި ވެސް އެބަހުރި ހިތާމަވެރި ހާދިސާތަކެއް ހިނގާފަ. އެހެންވީމާ، ޞިއްޙީ ނިޒާމު ފުޅާކުރުން
ދިގުރަށުގައި ވަރަށް މުހިއްމުވާތީއާ އެއްކޮށް މިކަން ދަންނަވަންޖެހުނީ. ހަމައެއާއެކު، އެރަށުގައި ދިމާވާ އެންމެ ބޮޑު
މައްސަލައަކީ ، މިދެންނެވި ގޮތަށް އެންމެ ގިނަ އަދަދެއްގެ އެނދު ހުރި ރަށޭ ދެންނެވިޔަސް ދޮގަކަށްނުވާނެ، މިދެންނެވީ
ލޯކަލް ޓުއަރިޒަމްގައި . އެހެންވީމާ، ފެނާއި ނަރުދަމާ ވަރަށް ވަރަށް މުހިއްމު. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓުގައި މިއަންނަ
އަހަރުގައި أن شاهلا ހިމެނިގެން މި ދަނީ. ދެން ހަމަ އަޅުގަނޑު ދެން އެއާއެކު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ކުރިންވެސް
ދެންނެވި ގޮތަށް، މަންދޫގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަކީ ފަސް ރަށަށް އެކުލެވިގެންވާ
ދާއިރާއެއް. މަންދޫގައި ޖެޓީގެ މަސައްކަތް ހަމަ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ސަރުކާރުން ނިންމައިދެއްވާނެ. ބަޖެޓު ކޯޑުގައި
ވަނީ އެކަން ހިމަނައިދެއްވާފަ. ހަމައެއާއެކު، މަންދޫއަށް ބޭނުންވަނީ އެއީ ވަގުތީ ޙަ އްލެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު
204

ގަބޫލުކުރަނީ. އެ ބޭފުޅުންނަށް އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވާ ކަމަކީ ބަނދަރެއްގެ މަސައްކަތް. އެހެންވީމާ، ބަނދަރު
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މިއަންނަ އހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން، އަދި ބޭނުންވާ، ސްކޫލަށް ބޭނުންވާ
އެހެން ކަންކަން ވެސް ކުރުމަށްޓަކައި އެޑިއުކޭޝަން ސެކްޓަރގެ ތެރެއިން އެކަންކަން ކުރެވޭނެ އިންތިޒާމު ވެސް
ހަމަޖައްސަން ވަޒީރާ ވެސް އޮންނާނީ ވާހަކަދައްކާފަ. އެކަން ފަހިވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، މަންދޫއަކީ އެންމެ ބޮޑަށް މި
ސަރުކާރުން އިހުމާލުވެފައިވާ ރަށްތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ބޮޑަށް އިހުމާލުވެފައިވާ އެއް ރަށްކަން އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. މަންދޫގެ ރައްޔިތުންގެ ހިތްހަމަނުޖެހު މާއި ކަންބޮޑުވުން ވަރަށް ބޮޑު. ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ،
އޮޕްޒިޝަންގައި ތަންކޮޅެއް ޓަފްކޮށްއުޅޭއިރު އުނދަގޫތަކެއް އަންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ހުރިހާ ރައްޔިތުން ވެސް
ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ، މެންބަރެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ ފުރަތަމަ ޤައުމު. އޭގެފަހުން ދާއިރާ އެހެންނޫންތޯ.
އެހެންވީމާ، އެ ގަބޫލުފުޅުކުރައްވާށޭ. އެކަން ކުރުމަށްޓަކައި އެ ގޮންޖެހުމުގައި، އެ ހޫނުގައި އުޅޭއިރުގައި ދާއިރާއަށް
ބޭނުންވާ ކަންކަން ނުކުރެވި ހިނގައިދާނެ. އެކަމަކު، އެއީކީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތެއް ވެސް ނޫން. ދިވެހި ސަރުކާރެއް
ނުވަތަ ސަރުކާރަކާ އި ރައީސަކު އިންތިޚާބުކުރަނީ ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި ގިންތިއަކަށް، ކުލަޔަކަށް ބެލުމެއްނެތި
އިންޞާފުވެރިކަމާ އެކު ހުރިހާ ރަށްތަކަށް ތަރައްޤީ ގެނައު މަށް. އެހެންނަމަވެސް، ޙަޤީޤަތަކީ އެ ޕާޓީއަކަށް ނުވަތަ
ސަރުކާރު ހިންގާ ޕާޓީއަކަށް އެއްބާރުލުންނުދެންޏާ އެ ދާއިރާގެ އެއްވެސް ކަމެއް ނުކޮށްދެވޭ މަންޒަރު މިހާތަނަށް
ފެނިގެންދިޔައީ. އެހެންވީމާ، މަންދޫއަށް ވެސް އެ ނިކަމެތި ހާލަތު މެދުވެރިވެގެންދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރު
ތެރެއިން ރިޕީޓުކޮށް އޭރުގައި ހުންނެވި ހައުސިންގ މިނިސްޓަރަށް ވެސް ދެންނެވިން، ރައީސަށް ވެސް ދެންނެވިން،
އެކި ދާއިރާތަކަށް އާދޭސްކުރިން ހެޔޮނުވާނޭ އެ ބޭފުޅުންނަށް ލަފާފުރުމުގައި އެ ވާ ދަތި، ޖެޓީގަނޑެއް އެޓްލީސްޓް؛ މި
ދައްކަނީ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ ފައިސާކޮޅެއްގެ ވާހަކަ. ލަދުގަންނަންޖެހޭވަރުގެ ލާރިކޮޅެއްގެ ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް،
އެކަންވެސް ނުކުރެވިދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، ޖެޓީވެސް ނިމިގެންދާނޭ أن شاهلا.
ހަމައެއާއެކު، ބަނދަރެއްގެ ކަންތައް ވެސް މިއަންނަ އަހަރު ބަޖެޓުން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ތި ބޭފުޅުންނަށް
ފަހިވެގެންގޮއްސަ އޮތީ. ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން، ދިއްދޫ؛ އދ. ދިއްދޫއަކީ ވަރަށް ސަރުކާރުން
އިހުމާލުވި ރަށްތަކުގެ ތެރެއިން ވޭތުވެދިޔަ ހުރިހާ ސަރުކާރެއް ގައި ވެސް އިންތިހާއަށް އިހުމާލުވެފައިވާ ރަށެއް. ރަނގަޅު
ވާހަކަފުޅެއް، ކުޑަ އާބާދީއެއް. މަދު މީސްކޮޅެއް. އެކަމަކު، ކުރިންވެސް އަޅުގަނޑު ދެންނެވި ފަދައިން، އެއެއް ނޫން
ބަލަންޖެހޭ އެއްޗަކީ. ޤާނޫނުއަސާސީން ބުނަނީ ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި ރަށަކަށް، މީހަކަށް ބެލުމެއް
ނެތި އާބާދީ ކުޑަވުމެއް ، ބޮޑުވުމެއް ނެތި ލިބެންޖެހޭ ޚިދުމަތްތައް، އަސާސީ ހުރިހާ ޚިދުމަތްތަކެއް ލިބިގެންދާންޖެހޭނެ
ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، ޙަޤީޤަތަކީ ދިއްދޫގައި މިހާތަނަށް ހަމަ އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން ކަމެއް ނުކޮށްދެއޭ ބުންޏަސް
ދޮގަކަށްނުވާނެ. ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލަތެއްގައި އޮތް ރަށެއް އެ ރަށަކީ. އެހެންވީމާ، އެ ރަށުގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ اެلهގ
ރަޙްމަތްފުޅުން އެ ރަށަކީ ވެސް ޓުއަރިޒަމް، މިހާރުގެ ޓުއަރިޒަމް މިދެންނެވީ، ލޯކަލް ޓުއަރިޒަމްގެ މީހުންގެ ލޯތައް
205

އަމާޒުވެފައި އޮތް އެންމެ ވަރުގަދަ އެއް ރަށް. އެހެންވީމާ، އެ ރަށުގައި މިހާރު ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މަސައްކަތް
ފެށިގެން އެ ދަނީ. ކުރިއަށް އެބަދޭ. އެހެންވީމާ، ފެނާއި ނަރުދަމާ؛ ލޯކަލް ޓުއަރިޒަމަށް އެންމެ މުހިންމު އެކައްޗަކީ
ފެނާއި ނަރުދަމާ. އެހެންވީމާ، ފެނާއި ނަރުދަމާ أن شاهلا. މިއަންނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ވަނީ ހިމެނިފަ. އެކަން
ފަހިވެގެންދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ، އަބަދުވެސް ބުނަމުންދިޔައީ ރައްޔިތުން ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ
ބަޔަކާ އަޅުގަނޑު ވާހަކަދެއްކިން. ބޭނުންވަނީ ހަމަ ދެރަވެ ހިތާމަޔާއެކު ބުނަނީ، ފެނާއި ނަރުދަމާއެއް ނޫނޭ
ތިމަންނަމެންނަށް މުހިން މީ. ތިމަންނަމެންނަށް މުހިންމޭ ތިކަން ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، ތިމަންނަމެންނަށް މުހިންމީ މި
ކުޑަކުޑަ ރަށުގައި ވެސް ބަނދަރެއް ނެތިގެން އުޅެންޖެހޭ ހާލު، އައިސް ދޯންޏެއް ވަންނަންޖެހުނަސް، ލޯންޗެއް
ވަންނަންޖެހުނަސް، ތިލަވެގެން އައިސް ބަނދަރެއް ނެތް ރަށަކަށް ވާތީ، ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލަތެއްގައި އޮތް ރަށެއް.
އޮނަރަބަލް ޤާސިމް އިބްރާހީމް ؛ މިއަދު މަޖިލީހުގެ ރައީސް ވަނީ އެ މަނިކުފާނުގެ ދީލަތި އެހީފުޅުން އެ ރަށުގެ
ބިންހިއްކައި ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ބަނދަރެއް ވެސް ހައްދަވާފައިވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ މިހާރު އެ
ބޭފުޅުންނަށް އެކަމުން ހެދިފައި އޮތް ކުޑަ ބަނދަރުކޮޅުން ނުވަތަ ހެދިފައި އޮތް ތަންކޮޅުން އެ ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް
ބޮޑަށް ތަކުލީފުތަކެއް އުފުލަންޖެހޭ. އެތަން ވެސް ވަނީ ހަލާކުވެ ވީރާނާވެފަ. އެހެންވީމާ، ބަނދަރޭ މިދެންނެވީ
ބަނދަރެއް ނޫން. ކުޑަކުޑަ ޖެޓީއެއް ލާފައި ހަދާފައި އޮ ތް ތަންކޮޅެއް ވާހަކަ މިދެންނެވީ. އެހެންވީމާ، ބަނދަރުގެ
ވާހަކަދެކެވިގެން ވަރަށް ބޮޑަށް ރައްޔިތުން ކަންބޮޑުވުމާ ގުޅިގެން ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރާ ވެސް ވާހަކަދެކެވުނު. އަދި
ސަރުކާރާ ވެސް ވާހަކަދެކިގެން މިހާރު އޮންނާނީ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ބަނދަރުގެ މަޝްރޫޢުގެ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑު
ވާނީ ހިމަނާފަ. އެހެންވީމާ، އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި أن شاهلا، ބަނދަރުގެ މަޝްރޫޢު ވެސް
ފެށިގެންދާނެ ކަމަށް އުންމީދުކުރެވޭ. އެކަން ވާނީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ހިމަނާފަ. ދައްކަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަތައް
އޮއްވާ އަޅުގަނޑަށް ދީފައިވާ ވަގުތު ވެސް ހަމަވެއްޖެ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަނޑު އަބަދުވެސް
ކޮންމެ ބަޖެޓް މަރުޙަލާއެއްގައި ވެސް ދައްކާ ވާހަކައެއް އެއްފަސްކުރުމުގެ ސިޔާސަތަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމޭ. ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ތިޔާގި ކަމާއި، ފާގަތިކަމާއި ، އުފާވެރިކަމާއި، ހިތްހަމަޖެހުމާއި، އެންމެން ގުޅިގެން؛ ކިއްލވިއްކާ މީހާ
ވެސް ކިއްލި ވިއްކައިގެން އުފާވެރިކަމާއެކު އުޅެވޭނެ މާޙައުލެއް ޤާއިމުކުރެވޭނީ އެއްފަސް ކުރެވިގެންނޭ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން މި ސަރުކާރުން އެއްފަސް ކުރުމުގެ ސިޔާސަތު ވީހާވެސް ބޮޑަށް ގެންދަވާނެ ކަމަށް.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަކީ އަޅުގަނޑު މި މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބު ކުރުމުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ
މަސައްކަތްކުރެއްވި ފަރާތަށް ވާތީ، އެ ދާއިރާއަށް ބޭނުންވާ ކަންތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ ތެރެއިން
ޖަހާފައި އޮންނާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުން.
އަޅުގަނޑު މާދަމާ މި ވަކިވެގެންދަނީ ދަނގެތީ ދާއިރާއިން. މިއީ އެންމެ ފަހުގެ ބަޖެޓް ކޮމިޓީގައި އަޅުގަނޑު ދަނގެތީ
ދާއިރާގައި ދައްކާނެ ވާހަކަ. ދަނގެތީ ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ތި ބޭފުޅުން
206

ޙައްޤުގައި ކޮންމެ ދާއިރާއެއް ގައި ހުއްޓަސް މަސައްކަތް ކުރާނަމޭ. ހިތުގެ ހިތްހަމަ ނުޖެހުމާއި، ނުތަނަވަސްކަމާއި ،
ދެރަވުމާއި، ހިތްދަތިކަން އެބަ އޮތޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ މާޒީ ތެރެއަށް ދޫކޮށްލައްވާށޭ. އަޅުގަނޑަށް އޭރު ގައި ޖެހުނީ
ޤައުމީ ވާޖިބުތަކޭ އަދާކުރަން. އެ ވާޖިބު އަދާކުރުމުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު މި ވަނީ ޖަލުގެ ކުޑަގޮޅީގެ ތެރޭގައި،
ތޭރިތަކުގެ ތެރޭގައި 8 މަސްދުވަސް ވަންދެން 24 ގަ ޑިއިރު ތަޅުލާފައި ވެސް އަޅުގަނޑު ހޭދަކޮށްފީމޭ. އެއީ ރައްޔިތުންގެ
ޙައްޤުގައި ކުރި ކަމެކޭ. އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުންނަށް ބޭނުންވާ ތަރައްޤީނުގެނެވުނީ އަޅުގަނޑު ސަރުކާރާ ދެކޮޅަށް
މަސައްކަތްކުރަންޖެހުމުގެ ސަބަބުންނޭ. އަޅުގަނޑު ޕީ.ޕީ.އެމަށް ދިޔައިން. އެހެންނަމަވެސް، އޮނަރަބަލް ޤާސިމް
އިބްރާހީމާއި، ރައީސް ޔާމީނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ޕީ.ޕީ.އެމަށް ދިޔައީ ކީއްވެ ކަން. އެ ވާހަކަ، ސުވާލުތަކަށް
ޖަވާބުދޭކަށް އަޅުގަނޑު ބޭނުމެއް ނޫން. ދެތިން މަސް އަޅުގަނޑު ޕީ.ޕީ.އެމުގައި ހޭދަކުރީ. އަޅުގަނޑަކީ ޔާމީން
ސަރުކާރަށް ފާޑުކިޔަމުންދިޔަ މީހެއް އޭރުވެސް. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔަކީ މިއަދު ރައީސް ޔާމީން ދަރުމަވަންތަ
ހޮސްޕިޓަލްގެ ވާހަކައާއި ، އެއަރޕޯޓު ތަރައްޤީކުރި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މިހާހިސާބުން ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގެ ހެނދުނުގެ ދަންފަޅިއަށް އަދި އެބައޮތް ވަގުތުކޮޅެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަދި
އަޅުގަނޑުގެ ލިސްޓުގައި އިތުރު 6 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެދިވަޑައިގެންފައި ވުމާއެކު ބަޖެޓް ޖަލްސާ ކަމަށް ވާތީ،
އިއްޒަތްތެރި އެދިވަޑައިގެންނެވި ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުދިނުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ގަސްތުކުރަނީ
މިއަދުގެ 1 ޖަހާއިރުގައި އަނެއްކާ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދަން. އެހެންކަމުން، 1 ޖަހާއިރު މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތް
ފެށުމަށް ޓަކައި މި ވަގުތު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވަން.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު 12:11 އިން 13:01 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޤާސިމް އިބްރާހީމް)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އާދެ، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ފެށުނުއިރު އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު މި
ވަގުތު ؛ ފްލޯގައި މިވަގުތު ބަޖެޓަށް ބަހުސްކުރެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގެންފައިވާ އެއްވެސް ބޭފުޅަކު މި ވަގުތު ވަޑައިގެން
ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، އާދެ! 6 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އެދިވަޑައިގެންފައިވޭ. އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ނެތުމާ އެކީގައި ،
ކުރީ ދަންފަޅި ވެސް ނިމިގެންދިޔައިރު އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ނެތް. އެހެންވީމާ، އަދި މި ދަންފަޅި ފެށުނުއިރު ވެސް އާދެ!
1 ޖަހާއިރު؛ މިހާރު 1 ގަޑި 3 މިނެޓު ހިނގައިފި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިހިސާބުން
207

އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްގެ މަރުޙަލާ، ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގައި ކުރައްވާ ބަހުސްގެ 15 މިނެ ޓުގެ ވަގުތު ދިނުމުގެ ވަގުތު
ނިމުނީ ކަމަށް.
ނިންމުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެއާއެކު ދަންނަވާލަން އޮތީ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ޚިޔާލުފާޅުކުރައްވާފައިވާތީ ޝުކުރު ދަންނަވަމުން، ހުރިހައި
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ބަހުސްކުރެއްވުމަށް އެދި ވަޑައިގެން
ތިއްބެވި ހުރިހައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވައި މި ނިމުނީ، މިދެންނެވި 6 ބޭފުޅުން ފިޔަވައި.
އެހެންވީމާ، ދެން ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވުމަށްފަހު ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުއްވުމުން ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓަށް
ބަހުސްކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ، ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓަށް ބަހުސްކުރެއްވުމަށް އެ މަރުޙަލާގައި 7 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް އަރުވަން
އާއްމު ކޮމިޓީން ނިންމަވާފައިވާ ގޮތަށް، އެދިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން ފުރުޞަތުއަރުވާ ގޮތަށް ބަޖެޓުގެ
ބަހުސް ނިމުނީ ކަމަށް ދަންނަވަން.
والحمد هل ر ب العالمين. މަޖިލިސް ނިމުނީ.
____
208